SC.17.Pl.6.

Digitized by Google

37
27 B
14

- ARA 2518

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

VERITAS
RELIGIONIS CHRISTIANÆ
CONFIRMATA.

Digitized by Google

Digitized by Google

VERITAS
RELIGIONIS CHRISTIANÆ

EX

Genere, conceptu, ortu, vita, geſtis, myſteriis ac prodigiis

JESU CHRISTI

EJUS AUCTORIS

NECNON

VIRGINIS DEIPARÆ

CONFIRMATA

Et omnibus Fidelibus & Infidelibus iterum propoſita

PER

FR. VINCENTIUM LUDOVICUM GOTTI

ORDINIS PRÆDICATORUM

In Bononienſi Univerſitate Controverſiarum Fidei Profeſſorem

NUNC

S. R. E. CARDINALEM.

TOMI IV.

PARS PRIMA.

ROMÆ, ex Typographia Rochi Bernabò, MDCCXXXVI.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI.

UT Chriſtianæ Religionis veritas, quam coram omnibus in aperto ſtatuere hujus Operis præcipuum argumentum eſt, in Fidelium animis magis magiſque firmetur, & ad Infidelium mentes Divinâ gratiâ illuſtrandas clariori luce perveniat, operæ pretium duxi, Chriſti Domini, ejuſdem Auctoris Genus, Conceptum, Nativitatem, Geſta, Paſſionem, Mortem, Reſurrectionem, ad cœlos Aſcenſionem, necnon prodigia ac myſteria, quæ in hiſce omnibus evenerunt, palam exponere; ea, quæ certa ſunt, & à communi fide ſuſcipiuntur, ab aliquibus, quæ, utpote fidem non tangentia, ſed merè hiſtorica, hinc inde diſputantur, diſcernendo. Eſtò autem de his aliqua tomo primo præſentis Operis indicaverim; ſatiùs tamen exiſtimavi, ea pro dignitate ſigillatim diſcutere, adjiciens ea, quæ in Sanctiſſima Chriſti Filii Dei Genitrice Maria præ cæteris mulieribus Divina Gratia operata fuit, ut eodem tempore & fides erga Chriſtum ſtabiliatur, & erga ejus Matrem pietas accendatur.

Non

Non latet, me jam actum agere, & plures eruditos viros hiſce mentem ac manum appoſuiſſe, Sed ob id feliciùs mihi opus eveniet, dum eorum, quæ dixero, veritatem, plurium, & in pleriſque omnium, qui ante me fuerunt, teſtimonium & auctoritas confirmabit. Hoc præmonere volui. Nam in quibuſdam, quæ Religionis ſummam non tangunt; ſed quæſtiones potiùs ſunt, in quibus Chriſtianis etiam Catholicis liberum eſt utrumlibet ſentire, non quæ unus, ante alter opinatur, ſed quæ plures, aut major pars, præcipuè Veterum, nobis traditum reliquerunt, & in quæ Eccleſia magis propendit, libentiùs amplectar. Quòd ſi aliquis convenire me velit: num legiſti hunc vèl illum, præſertìm ex recentioribus omnigenâ eruditione refertum aliter ſentientem? dicam, quod S. Auguſtinus L. 3. de Bapt. contra Donat. c. 4. ſibi petenti, an legiſſet Cypriani Epiſtolam ad Jubajanum de rebaptizandis hæreticis (quæ res tunc in controverſia erat) reſpondit: *Jam legi, fateor, & profectò iſſem in eandem ſententiam, niſi me ad diligentiorem conſiderationem revocaret tanta auctoritas aliorum, quos vel pares gratià doctrinæ, vel etiam fortaſſe doctiores, per tot gentes, Latinas, Græcas, Barbaras, & etiam Hebræam, Eccleſia toto Orbe diffuſa parere potuit, quæ ipſum quoque pepererat, qui mihi nullo modo videri potuerunt fruſtra noluiſſe iſtam tenere ſententiam: non quia fieri non potuit, ut in obſcuriſſima quæſtione veriùs pluribus unus, paucive ſentirent; ſed quia non facilè pro uno vel paucis adversùs innumerabiles ejuſdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi*

uberi doctrina præditos, niſi pertractatis pro viribus, atque perſpectis rebus ferenda ſententia eſt. Hoc præmonito, omnem invidiam me declinaturum confido, ſi quibuſdam in aliquibus non aſſentiar: non quia exiſtimem, fieri non potuiſſe, ut in aliqua quæſtione veriùs pauci, aut etiam unus, ſentirent, ſed quia non facilè pro uno vel paucis adversùs plures ejuſdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio ac uberi doctrina præditos, niſi perſpectis & exploratis rebus, ferenda ſententia eſt. Quod cùm hactenus exploratum non apparuerit, & Eccleſia ſuffragio ſuo ſententiam plurium tacitè probare videatur, ideo eorum magis, quàm paucorum ſententiæ adhærendum mihi eſſe exiſtimavi. Reliquum eſt, ut qui Chriſti Domini geſta myſteriaque legerit, ea non ſolùm veneretur, ſed quæ credenda, & facienda omnibus ipſe propoſuit, non ſolùm fide ſuſcipiat, ſed & opere ſtudeat adimplere: *Non enim auditores legis justi ſunt apud Deum, ſed factores legis juſtificabuntur*. Rom. 2. v. 13. Propterea monet Jacobus in ſua Epiſt. cap. 1. à v. 22. *Eſtote factores verbi, & non auditores tantùm, fallentes vosmetipſos. Quia ſi quis auditor eſt verbi, & non factor, hic comparabitur viro conſideranti vultum nativitatis ſuæ in ſpeculo. Conſideravit enim ſe, & abiit, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit.*

AP-

APPROBATIO ORDINIS.

JUſſu Reverendiſſimi P. N. *Fr. Thomæ Ripoll* totius Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſtri accuratè, ac ſummâ cum voluptate legi, atque iterato perlegi eximium hoc Opus Eminentiſſimi ac Reverendiſſimi D. D. *Fr. Vincentii Ludovici Gotti* S. R. E. Cardinalis; quô, poſt tot ſibi extructa ingenii, ac doctrinæ monumenta, quibus immortalem ſibi gloriam compararit, veritatem Religionis Chriſtianæ à conceptu, ortu, vita, geſtis, miraculis, ac prodigiis *Jeſu Chriſti* ejus Auctoris, necnon Virginis Deiparæ ejus Matris, in Fidelium conſolationem confirmare, & Infidelibus iterum proponere, rejectis ſpuriis, & apochryphis, necnon ridiculis, neſcio quorum fabulatorum commentis, aliiſque vanis quorundam Criticorum & otioſis argutiis, quas multi ſtultè, ac inanitèr ad commendationem quaſi ingenii ſui jactant, ſtudioſâ curâ, & ſollicitâ cogitatione aggreditur. Enim verò non defuerunt, qui, uti Magiſter *Cano* lib. 11. cap. 6. obſervavit, pietatis loco duxerint mendacia pro Religione fingere. *Id quod & maximè periculoſum eſt, & minimè neceſſarium. Mendaci quippè homini, nec verum quidem credere ſolemus. Quamobrem, qui falſis atque mendacibus ſcriptis mentes mortalium concitare ad Divorum cultum volverunt, hi nihil mihi aliud videntur egiſſe, quàm, ut veris propter falſa adimatur fides, & quæ ſeverè ab Auctoribus planè veracibus edita ſunt, ea etiam revocentur in dubium.* Et infrà: *Eccleſiæ igitur Chriſti hi vehementer incommodant, qui res Divorum præclarè geſtas non ſe putant egregiè expoſituros, niſi eas fictis & revelationibus, & miraculis adornarint. Quâ in re nec Sanctæ Virgini, nec Chriſto Domino hominum imprudentia pepercit, quin quod in aliis Divis factitavit, idem quoque in Chriſti & Matris hiſtoria ſcribenda faceret, & pro humani genii levitate multa vana & ridicula comminiſceretur.* Hæc ille. Sunt & alii, qui antiquas, & Eccleſiæ etiam, ut ità dicam, uſu comprobatas traditiones; quæ etſi falſæ eſſent nihil Fidei aut pietati perjudicarent, & ità firmiter Catholicorum mentibus inſident, ut qui eas convellere niteretur, nedum nihil proficeret, ut alibi idem *Cano* obſervat, ſed ſe ridiculum, ne dicam inſanum, proclamari faceret, ad ingenii ſui oſtentationem explodere nituntur. Profectò non eſt gravis ac modeſti hominis negligere multorum ſeculorum decurſu comprobatas traditiones, & loco earumdem, novâ quædam, olim inaudita, contrà omnem vetuſtatem, ſolâ opinandi licentiâ, & hominum

ap-

Digitized by Google

applauſus captandi gratiâ; ſectari, aut proprio marte obtrudere. Sanctorum Hiſtorias, maximè *Chriſti* Domini, ac Sanctiſſimæ ejus Matris, à priorum temeritate & audacia, à poſteriorum levitate & præcipite cenſurâ decet vindicare. Veris veritas delectatur, falſis refugit. Attamen nec ſolâ Scripturâ utitur Eccleſiaſtica Hiſtoria; ſuum traditionibus locum aſſignat diverſis diverſum: nec omnia, quæ in ſacris Litteris evacuata non ſunt, ad Poetarum aut Pictorum officinas amandat. Quare Eminentiſſimus noſter, veritati, pietati, perſpicuitati, rerumque geſtarum Ordini intendens, devitat, juxtà monitum Apoſtoli 1. ad *Timoth. 6. profanas novitates*: vel ut ex græco habet *Theophil.* & *Oecumenius*, *vanitates*, & *inanitates*: ac veluti laudatus ille Scriba apud *Matth.* 13. v. 32. doctus in regno cœlorum, ſeu in Eccleſia, ad res geſtas, & miracula Chriſti, necnon ipſius Sacratiſſimæ Matris ſcribenda, enucleanda, illuſtranda ex ſcientiæ ſuæ theſauro nova, & vetera profert: *nova ex veteribus*, ut *Cellada* explicat in *Judith.* cap. 11. §. 58. vel, ut textum exponit noſter Eminentiſſimus *Hugo*, *nova & vetera*, *auctoritates novi & veteris Teſtamenti*: quæ in Scripturarum, ac SS.PP. diuturna, & aſſidua lectione pulchra, admiranda, divina de hoc argumento reperit, ac piâ meditatione decoxit, Lectoribus tradit: veteribus novitatem, obſcuris lucem, confuſis ordinem, omnibus novum adjiciens ſplendorem: nunquam ſine aliquo teſte, ſequens *Chryſoſtomi* præceptum in *Pſ.* 95. *Non oportet quidquam dicere ſine teſtibus, ſolaque animi cogitatione. Nam ſi quid dicitur abſque Scriptura, auditorum cogitatio claudicat, nunc annuens, nunc hæſitans, & interdum ſermonem, ut frivolum averſans; interdum ut probabilem recipiens. Verùm ubi è Scriptura Divinæ vocis prodiit teſtimonium, & loquentis ſermonem, & audientis animum confirmat.* Meritò ergo dixerim Opus hoc & ingenii eſſe maximi, & doctrinæ: non uſurpationis privatæ, ſed publicæ utilitatis; cui novitas dicendi confert quidem gratiam, ut legentium animos jucundiùs & ſuaviùs allectet, ſed cui ſacrarum Scripturarum & Patrum ſapientia addit auctoritatem. Maximas profectò Eminentiſſimo viro debemus gratias, qui tanti momenti res pro meritis tractans, nulli parcens labori pro publica Eccleſiæ utilitate, dies noctesque excubans, atque in ſancto ſtudio conſumens, labores ultrò ſuſceptos, noſtrum in uſum dignatur convertere; exponens illuſtriùs, uberiùs, enucleatiùs, quod antè obſcurè tradebatur. Opus ergo hoc prælo digniſſimum judico, ut Sapientium manibus, & ſtudio teratur, utque egregios Eminentiſſimi Purpurati la-

bores, & indefeſſam induſtriam, circa præclara ſemper occupatam, omnium perpetuus applauſus, approbatioque comitetur, exopto. Romæ in hoc Conventu Sanctæ Mariæ ſuper Minervam die 2. Februarii anni 1736.

Fr. Cajetanus Benitez de Lugo, Magiſter, & Sac. Congr. Rituum Conſultor.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri S. Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius Epiſc. Bojanen. Vicesgerens.

APPROBATIONES.

I.

Legi de mandato Reverendiſſimi Patris Magiſtri S. Palatii longè eruditiſſimum, ac rerum copiâ doctrinæque varietate abundantiſſimum tractatum de Vitâ Chriſti & Deiparæ, Eminentiſſimi Cardinalis Gotti: & ſanè maxima cum animi mei voluptate illum legi. Etenim mirè me delectarunt ſummus ordo, magnum judicium, multa ſubtilitas, clara gravia & perpolita argumenta in materia, quâ nulla illuſtrior eſt, neque ad ſcribendum uberior. Accedit eximii Operis fructus, cum in eodem aſſequutus fuerit Eminentiſſimus ſimulque Doctiſſimus Author rem omnium præcipuam ac præſtantiſſimam, nimirùm geſtorum Chriſti Domini, & Sanctiſſimæ Virginis cognitionem atque notitiam, & Fidelibus & Infidelibus, maximo cum utrorumque emolumento, enucleatè, & ad rei dignitatem aptè aperire. Cum itaque iſti, doctrinâ hujus Libri graviſſimâ, quaſi manuducantur ad illum, qui ſe humanâ carne veſtivit ac ſepſit, ut omnem hominem venientem in hunc mundum illuminaret: Fideles verò diuturnum quoddam quaſi pabulum ad pietatis ſtudium augendum hìc habeant: idcirco eumdem, cum nihil in ipſo, meâ quidem ſententiâ, ſit dictum quod obſit, proſint verò plurimùm omnia, digniſſimum, qui lucem aſpiciat, exiſtimo.

Ex noſtro Monaſterio Sanctæ Crucis in Hieruſalem de Urbe die 2. Novembris anni 1735.

Don Joachim Beſozzi Ciſtercienſis
S. Rom. Inquiſ. Conſultor.

INnumeri propemodum erant, qui de Chriſti Servatoris noſtri ejuſque Sanctiſſimæ Genitricis vita, myſteriis, prodigiiſque ex profeſſo tractaverant: adhuc tamen deſiderabatur, qui ad ejuſmodi argumenta diſcutienda ita ſuum conferret ſtudium, ut hiſtoriam cum dogmate, criticen cum pietate jugiter copularet; itàque de rebus hiſce feliciter ſcriberet, ut lectorem ſuum docendo opportune moveret, movendoque luculenter inſtructum redderet. Voti nos compotes plane fecit Clariſs. atque Eruditiſs. Auctor Fr. Vincentius Ludovicus S. R. E. Cardinalis Gotti Opere, quod inſcripſit: *Veritas Religionis Chriſtianæ* &c. Iſtiuſmodi autem Opus, ubi juſſu Rmi P. Fr. Johannis Benedicti Zuanelli S. Palatii Apoſtolici Magiſtri oculis atque animo perluſtravi, nihil equidem in eo non pium, nihil non ſanum, nihil Orthodoxæ Fidei Ethicæve Chriſtianæ minime conſonum deprehendi. Cum igitur liber hicce totius Catholici Orbis utilitati atque ornamento mire proſpiciat; proque certo habeam, haud ſecus atque alia Eminentiſſimi Auctoris Opera jam evulgata, communi literatorum laude plauſuque excipiendum eſſe, typorum illum luce digniſſimum cenſeo. Romæ ex Ædibus Sanctæ Mariæ ad Montes Kalendis Februarii MDCCXXXVI.

Thomas Sergius Congreg. Piorum Operar.
S. Rom. Inquiſ. Conſultor.

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

ELEN-

E L E N C H U S

Eorum, quæ in hoc Opere tractantur.

CAPUT PRIMUM.

De Stirpe Chriſti Domini.

§. I. *An fuerit de Stirpe Adam, & quomodo?* pag. 1
§. II. *An fuerit ex Stirpe David.* 4
§. III. *Oſtenditur fuiſſe ex progenie Abrahæ & David etiam ſecundùm Mariam Matrem.* 6

CAPUT II.

Modus conciliandi Matthæum & Lucam in genealogia Chriſti.

§. I. *Apparentes contradictiones.* 14
§. II. *Probabilior modus conciliandi invicem.* 16
§. III. *Alii modi conciliandi.* 21
§. IV. *Conciliantur cum hiſtoria Veteris Teſtamenti.* 25
§. V. *De Cainan juniore in Lucæ Evangelio recenſito.* 29

CAPUT III.

De Mariæ Virginis parentibus, ortu, educatione &c.

§. I. *Beatæ Mariæ Parentes.* 34
§. II. *Apocrypha de B. Virginis ortu & educatione.* 39
§. III. *Quid de aliis in præfatis apocryphis contentis?* 45
§. IV. *De B. Mariæ Præſentatione in Templo.* 48
§. V. *An fuerit educata in Templo.* 50
§. VI. *An emiſerit Votum Virginitatis, & quando.* 56
§. VII. *Quale fuerit B. Virginis Votum.* 63

CAPUT IV.

De Matrimonio inter Mariam & Joſeph.

§. I. *Variæ opiniones.* 68
§. II. *Inter Mariam & Joſeph verum fuit Matrimonium.* 70
§. III. *An S. Joſeph dici poſſit Pater Chriſti.* 74

§. IV.

§. IV. *An conveniens fuerit Mariam Matrimonio jungi, & quomodo cohæreat cum voto Virginitatis antea emiſſo.* 78
§. V. *Quandonam inter Mariam & Joſeph initum fuerit.* 86
§. VI. *Quo ætatis anno Maria & Joſeph matrimonium inierint.* 95
§.VII. *De ſtatu S. Joſeph ante & poſt initum conjugium.* 101

CAPUT V.

De Chriſti conceptu Beatæ Virgini nuntiato, & in ejus utero peracto.

§. I. *Examinantur ea, quæ Annuntiationem concernunt.* 116
§. II. *Ubi, quando, quibus verbis peracta Salutatio fuit.* 124
§. III. *De Chriſti conceptu in Virginis utero peracto.* 129
§. IV. *An conceptio Chriſti fuerit ſupernaturali & miraculoſo modo peracta.* 137

CAPUT VII.

De Mariæ Virginis in montana peregrinatione ad viſitandam cognatam Eliſabeth.

§. I. *Quis finis Viſitationis, quis locus habitationis Eliſabeth.* 144
§. II. *Quis Mariæ in itinere comes: & quid in ejus adventu factum ſit.* 148
§. III. *De Zacharia Joannis patre, quis fuerit, & quæ ejus mors.* 157
§. IV. *De reditu B. Mariæ à domo Eliſabeth ad domum propriam, & de nativitate Joannis.* 165

CAPUT VII.

De Nativitatis Chriſti modo & loco.

§. I. *Modus, an clauſo utero Matris.* 172
§. II. *An ſine dolore Matris, & ſordibus &c.* 178
§. III. *De Loco Nativitatis.* 184

CAPUT VIII.

De tempore Nativitatis Chriſti, de Paſtoribus, & Prodigiis in ejus Nativitate factis.

§. I. *De tempore.* 190
§. II. *De Paſtoribus.* 196
§. III. *De Prodigiis veris, apocryphis & falſis, quæ in Chriſti Nativitate accidiſſe narrantur.* 200

CA-

Digitized by Google

CAPUT IX.

Chriſti Circumciſio.

§. I. *Chriſtus fuit Circumciſus, & Nomen Jeſu illi impoſitum.* 206
§. II. *Cur Chriſtus voluerit circumcidi.* 209
§. III. *De Loco & Miniſtro Circumciſionis.* 210
§. IV. *De Præputio D. N. Jeſu Chriſti.* 215
§. V. *De Feſto Circumciſionis; an antiquum?* 219

CAPUT X.

De Chriſti nati Manifeſtatione.

§. I. *An Chriſti Nativitas debuerit manifeſtari, quibus, & quomodo.* 223
§. II. *De convenientia Manifeſtationis.* 225

CAPUT XI.

De Magis Chriſti adoratoribus.

§. I. *De Stella, quæ Magos duxit.* 228
§. II. *Magorum conditio.* 235
§. III. *Quot fuerint Magi, & quo nomine.* 239
§. IV. *Unde venerint, & quo tempore.* 243
§. V. *De via per quam Magi redierunt, & Feſto Epiphaniæ.* 253

CAPUT XII.

De Purgatione, & Puero Jeſu in Templo præſentato, de Simeone & Anna &c.

§. I. *Lex Purgationis & Oblationis.* 257
§. II. *De Simeone & Anna.* 263
§. III. *De Feſti Purificationis antiquitate.* 270

CAPUT XIII.

De Fuga in Ægyptum.

§. I. *Aliqua prænotantur.* 274
§. II. *Ex quo loco fugerint.* 276
§. III. *Quamdiu in Ægypto manſerint.* 279
§. IV. *De aſſertis Miraculis à Jeſu in Ægypto patratis.* 282

CAPUT XIV.

De Puerorum cæde ab Herode imperata.

§. I. *Tempus, quo cædes indicta fuit: & cæſorum numerus.* 289
§. II. *An inter Pueros occiſos fuerit Herodis filius bimus.* 293

§. III.

Digitized by Google

§. III. *An Pueri Bethlehemitæ ab Herode occiſi ſint veri Martyres.* 296

CAPUT XV.

De Chriſti Geſtis, ac Vitæ ratione uſque ad annum trigeſimum.

§. I. *Quomodo Puer Jeſus profecerit, & quas de his fabulas narret Liber Infantiæ.* 300
§. II. *De annua Viſitatione Templi.* 304
§. III. *De Diſputatione Chriſti in Templo.* 307
§. IV. *Quod vitæ inſtitutum tenuerit Jeſus in pueritia & adoleſcentia.* 310

CAPUT XVI.

De Joannis Baptiſtæ Miniſterio.

§. I. *Tempus, quo Joannis Baptiſtæ cœpit Miniſterium.* 314
§. II. *Joannis Miniſterium quod, & quale fuerit.* 317
§. III. *De Baptiſmate Joannis.* 320
§. IV. *An baptizati Baptiſmo Joannis eſſent poſtea baptizandi Baptiſmo Chriſti.* 327

CAPUT XVII.

De ſuſcepto à Chriſto Baptiſmate.

§. I. *Cur Chriſtus Baptiſma ſuſceperit, & quale.* 328
§. II. *De tempore & loco, in quo Chriſtus baptizatus fuit.* 331
§. III. *De iis, quæ acciderunt poſt Baptiſmum Chriſti.* 336

CAPUT XVIII.

De Chriſto in Deſertum ſecedente, & ejus tentatione.

§. I. *De Spiritu, à quo ductus fuit; & convenientia tentationis.* 348
§. II. *De loco & tempore tentationis.* 353
§. III. *De ordine & modo tentationum.* 356

CAPUT XIX.

De Vita Chriſti poſt Baptiſmum, & Prædicatione.

§. I. *Vitæ genus Chriſto conveniens.* 363
§. II. *Vita Chriſti relatè ad Legem.* 371
§. III. *De Chriſti Prædicatione & Doctrina.* 374
§. IV. *An Chriſtus aliqua ſcripſerit.* 380
§. V. *De tempore Prædicationis Chriſti.* 385

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS

De Chriſti, ejuſque Virginis Matris genere, Ortu, Vita, Morte &c.

STATUIMUS jam, Religionem Chriſtianam unicam eſſe veram, ejus Doctrinam eſſe à Deo, Chriſtum ejus Auctorem eſſe Hominem, ſed etiam Deum. Nunc ut ejus excellentia in clariori lumine collocetur, & qui eam profitetur, magis magiſque gaudeat, ſe in tanta veritatis luce verſari; ea, quæ Chriſti ejuſque Virginis Matris genus Ortum Vitam Mortem, necnon mirabilia, quæ in eis Deus operatus eſt, in præſenti Opere collecta, Chriſtiani Lectoris oculis exponemus.

CAPUT PRIMUM.

De Stirpe Chriſti Domini.

§. I.

An fuerit ex Stirpe Adam, & quomodo?

I. CUm Chriſtus ſit verus Deus, & Filius Dei generatione à Patre procedens, & ſit etiam verus Homo, & Filius Hominis, quia in tempore humanam Carnem ſumſit ex Homine; de Chriſto, ejuſque origine, ut Filio Dei hic non loquor; ſed de origine, quam traxit ex Homine factus Homo, & Fi-

& Filius Hominis ; an eam traxerit ex Adam, & an ſicuti ceteri homines. Eam enim traxiſſe ex Virgine Matre ſuppono: *Alioquin* (ut ait Beda lib.4. cap.49. in Lucam cap.11.) *nec verè Filius Hominis diceretur, qui originem non haberet ex homine*.

II. Dico. Filius Dei humanam aſſumſit naturam ex Stirpe Adæ, ſeu Caro Chriſti fuit ſumta ex Adam quantùm ad materiam, non quantùm ad ſeminalem propagationem. Utrumque docet S. Thom.3.p. q.4. art.6. & q.31. art.1., pariter in 3. diſt.2. q.1. art.2. qu.2. & probat primò pro prima parte. Tum quia Lucas cap.3. v.38. generationem Chriſti reducit uſque ad Adam: *Qui fuit Adam*. Tum quia Paulus ad Hebr.2. v.16. ait: *Nuſquam enim Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit*: Semen autem Abrahæ ſumtum eſt ex Adam: ergo Corpus Chriſti fuit formatum de materia ex Adamo ſumta. Hinc S. Auguſtinus (à S. Thoma dicta qu.4. art.6. relatus) lib.13. de Trinit. cap.18. *Poterat enim* (inquit) *utique Deus hominem aliunde ſuſcipere, in quo eſſet mediator Dei & hominum, non de genere illius Adam, qui peccato ſuo genus obligavit humanum, ſicut ipſum, quem primum creavit, non de genere creavit alicujus. Poterat ergo vel ſic, vel alio quo vellet modo creare unum alium, de quo vinceretur victor prioris: ſed melius judicavit, & de ipſo, quod victum fuerat, genere aſſumere hominem Deus, per quem generis humani vinceret inimicum, & tamen ex Virgine, cujus conceptum Spiritus non Caro, Fides non libido prævenit*.

III. Tres autem rationes affert S. Thom. dicta qu.4. art. 6. Primò, quia *hoc videtur ad juſtitiam pertinere, ut ille ſatisfaciat, qui peccavit: & ideo de natura per peccatum corrupta debuit aſſumi id, per quod ſatisfactio erat implenda pro tota natura. Secundò, quia hoc etiam pertinet ad majorem hominis dignitatem, dum ex illo genere victor Diaboli naſcitur, quod per Diabolum fuerat victum. Tertiò, quia per hoc etiam Dei potentia magis oſtenditur; dum de natura corrupta & infirma aſſumſit id, quod in tantam virtutem & dignitatem eſt promotum*. Quartam addit 3.p. q.31. art. 1. nimirùm *Quod Chriſtus humanam naturam aſſumſit, ut eam à corruptione purgaret. Non autem purgatione indigebat natura humana, niſi ſecundùm quod infecta erat per originem vitiatam, qua ex Adam deſcendebat. Et ideo conveniens fuit, ut carnem ſumeret ex materia ab Adam derivata, ut ipſa natura per aſſumtionem curaretur*.

IV. Pro ſecunda verò parte ſtat S. Auguſtinus lib.4. Operis imperfecti contra Julianum cap.104., ubi poſtquam dixit, omnes decimatos fuiſſe in Lumbis Abrahæ, ſubjungit: *Unde ab hac decimatione Filiorum Abrahæ, qui erant in Lumbis ejus, quando Mel-*

Melchiſedech Sacerdoti decimas dedit, ille ſolus Sacerdos exceptus eſt, cui dictum eſt „ Tu es Sacerdos in æternum ſecundum Ordinem Melchiſedech „ *Qui licèt ſit etiam ipſe ſecundùm Carnem Semen Abrahæ, eò quòd Virgo Maria, de qua Carnem ſumſit, ex ipſo Semine propagata eſt: non tamen eſt obnoxius eidem Semini, qui virili non eſt conceptus ex Semine, liber à nexu ſeminatricis concupiſcentiæ. Corpus ergo Chriſti* (inquit S. Thom. 3.p. q.31. art.1. ad 3.) *fuit in Adam ſecundùm corpulentam ſubſtantiam, quia ſcilicet ipſa materia Corporis Chriſti derivata eſt ab Adam. Non autem fuit ibi ſecundùm ſeminalem rationem, quia non eſt conceptum ex virili Semine: & ideo non contraxit originale peccatum, ſicut ceteri, qui ab Adam per viam virilis ſeminis derivantur.* Uno verbo, ut ſupra ex S. Auguſtino dictum eſt, Corpus Chriſti fuit *ex Virgine, cujus conceptum Spiritus non Caro, Fides non libido prævenit.*

V. Dices primò contra primam partem, 1.Cor.15.v.47. Paulus dicit: *Primus homo de Terra terrenus: ſecundus homo de Cœlo cœleſtis:* Primus autem homo eſt Adam, ſecundus eſt Chriſtus; ergo Chriſtus non ex Adam, ſed è Cœlo trahit originem.

Huic Textui, ex quo errorem ſuum deducebat Valentinus, volens, Chriſtum Corpus attuliſſe de Cœlo, nec quicquam de Maria ſumſiſſe, ſed ſolùm tranſiſſe per eam, velut aquam per canalem, explicationem dedi tom.1. in 3.part. qu.4. de Natura aſſumta dub.2. §. 1. num.6. Modò addo cum S. Thom. 3.p. q.31. art.1. ad 1. *Quòd ſecundus homo, ideſt Chriſtus, dicitur eſſe de Cœlo, non quidem quantùm ad materiam Corporis, ſed vel quantùm ad virtutem formativam Corporis ejus* (quatenus cœleſti virtute operâ Spiritus Sancti fuit ex Maria formatum) *vel etiam quantùm ad ipſam ejus Divinitatem. Secundùm autem materiam Corpus Chriſti fuit terrenum ſicut & corpus Adæ.*

VI. Dices ſecundò: Conceptio Chriſti debuit eſſe maximè miraculoſa: magis autem miraculoſa fuiſſet, ſi Corpus ejus fuiſſet formatum ex limo terræ, vel ex alia materia, quàm ex materia humana, quæ ex Adam trahitur; ergo &c.

Reſpondeo, in Myſteriis & Articulis Fidei non attendi, quid ſit majus Miraculum; ſed quid ſit Divinæ Sapientiæ convenientius, & magis expediens humanæ ſaluti: fuiſſe autem magis conveniens Divinæ Sapientiæ, & expediens humanæ ſaluti, quòd Corpus ſumeret ex Adam, ſupra oſtenſum eſt. Dici autem poteſt, quód in Myſterio Incarnationis magis, quàm ex materia conceptûs, attenditur miraculum ex modo Conceptionis, & Partûs, quia ſcilicet Virgo concepit, & peperit Deum. Ita

Sanctus Thom. citato loco ad ſecundum: & hoc eſt, quod ut mirabile proponit Gabriel Lucæ 1. v.35. *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.*

§. II.

An Chriſtus fuerit ex Stirpe David.

VII. EX hujus reſolutione quæſtionis Veritas Religionis Chriſtianæ maximè pendet, nimirùm quòd Chriſtus ſit Meſſias in Lege promiſſus. Hunc enim de Tribu Juda, & ex Semine David Scripturæ omnes futurum eſſe prænuntiant; & proinde etiam ex Semine Abrahæ. Futurum enim ex Semine Abrahæ conſtat ex Gen.12. v.3., ubi cum Dominus Abrahæ præcepiſſet, ut egrederetur de Terra ſua, in prœmium obedientiæ promiſit ei, Meſſiam ex Semine ſuo naſciturum: *In te benedicentur univerſæ cognationes terræ*; & cap.22. ubi in remunerationem promtitudinis, qua, Deo ſic jubente, Iſaac filium ſuum ſacrificare paratus fuit, ei dixit v.18. *Benedicentur in Semine tuo omnes Gentes terræ, quia obediſti voci meæ*. Futurum etiam Meſſiam ex Semine David, prædixit Iſaias cap.11. v.1. *Et egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet, & requieſcet ſuper eum Spiritus Domini* &c.: & 2.10. *In die illa radix Jeſſe; qui ſtat in ſignum Populorum, ipſum Gentes deprecabuntur* &c. Unde Deus ipſe de Davide loquens Pſal.88. v.90. *Ponam*, inquit, *in ſeculum ſeculi Semen ejus, & Thronum ejus ſicut dies Cœli*, & Pſal.131. v.10. *Propter David ſervum tuum non avertas faciem Chriſti tui. Juravit Dominus David veritatem, & non fruſtrabitur eam: de fructu Ventris tui ponam ſuper Sedem tuam*. Quæ omnia de Meſſia ex Abraham, & Davide Jeſſe Filio prodituro dicta eſſe, nemo neſcit.

VIII. Nunc, ea in Chriſto Jeſu adamuſſim impleta fuiſſe contra Chriſtiani nominis hoſtes, ſeriò oſtendendum eſt. Et primò quidem id evincit uterque Evangeliſta Matthæus cap.1. & Lucas cap.3., qui Chriſti Jeſu genealogiam texentes, eam ducunt ab Abraham per Davidem, ut infra oſtendam. Secundò, promiſsionem factam Abrahæ in Jeſu impletam, demonſtrat Paulus ad Galat.3., ubi inter alia v.16. dicit: *Abrahæ dictæ ſunt repromiſsiones, & Semini ejus; non dicit: & Seminibus, quaſi in multis: ſed quaſi in uno: & Semini tuo, qui eſt Chriſtus*: & v.29. *Si autem vos Chriſti, ergo Semen Abrahæ eſtis, ſecundùm promiſsionem hære-*

re-

ſedes. Quod Iſaias de radice Jeſſe ſupra dixerat, hoc idem Paulus Jeſu Chriſto applicat dicens Rom. 15. v. 12. *Et rurſus Iſaias ait: erit Radix Jeſſe; & qui exurget regere Gentes, in eum Gentes ſperabunt*. Regnum æternum Davidis Semini promiſſum, datum fuiſſe Chriſto Jeſu, aſſerit Angelus Gabriel Lucæ 1. v. 31. & 32. dicens: *Ecce concipies in Utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum. Hic erit magnus, & Filius Altiſsimi vocabitur; & dabit illi Dominus Deus Sedem David patris ejus: & regnabit in Domo Jacob in æternum: & Regni ejus non erit finis*: & Paulus Rom. 1. v. 3. de Jeſu Chriſto Filio Dei: *Qui factus eſt ei*, inquit, *ex Semine David ſecundùm Carnem*. Uno verbo, Jeſus in ſacris Libris Filius David ſæpiſſimè appellatur.

IX. Speciali autem ratione, inquit S. Thom. 3. p. q. 31. a. 2., Chriſtus Filius dicitur eſſe Abrahæ, & David: *Cujus multiplex eſt ratio. Prima quidem, quia ad hos ſpecialiter de Chriſto promiſſio facta eſt. Dictum eſt enim Abrahæ Gen. 22.* „ Benedicentur in Semine tuo omnes Gentes Terræ „ *quod Apoſtolus de Chriſto exponit* (Galat. 3.)... *Ad David autem dictum eſt Pſalm. 131.* „ de Fructu Ventris tui ponam ſuper Sedem tuam „ *Unde & Populi Judæorum ut Regem honorificè ſuſcipientes dicebant Matth. 21.* „ Hoſanna Filio David „ *Secunda ratio eſt, quòd Chriſtus futurus erat Rex, Propheta, & Sacerdos. Abraham autem Sacerdos fuit, ut patet ex hoc quòd Dominus dixit ad eum Gen. 15.* „ Sume tibi vaccam triennem &c. „ *Fuit etiam Propheta, ſecundùm illud, quod dicitur Gen. 20.* „ Propheta eſt, & orabit pro te „ *David autem Rex fuit, & Propheta. Tertia ratio eſt, quia in Abraham primò cœpit circumciſio: in David autem maximè manifeſtata eſt Dei electio, ſecundùm illud, quod dicitur 1. Reg. 13.* „ Quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor ſuum „ *Et ideo utriuſque Filius Chriſtus ſpecialiſsimè dicitur, ut oſtendatur, eſſe in ſalutem, & circumciſioni, & electioni Gentilium*. Ita S. Thomas.

X. Hinc S. Matthæus c. 1. Evangelium ſuum exorditur ſic: *Liber generationis Jeſu Chriſti filii David filii Abraham*. Quòd ſi Chriſtus reverâ non fuiſſet ex ſtirpe Abrahæ, & David Regis, putas ne, Hebræi, in quorum gratiam ſuum conſcripſit Evangelium, ſiluiſſent? Hebræi namque accuratiſſimi erant in ſcribendis, & aſſervandis genealogiis, eorum maximè, qui vel ex Tribu Juda, & David, ex qua prodituram noverant Meſſiam; & Tribu Levi, ne Sacerdotium quiſquam ab ea Tribu alienus temerario auſu invaderet. Quare Joſephus L. 1. contra Appionem pag. 1036. Judæos tanquam præ ceteris Nationibus in hoc accuratos impensè laudat. Hoc adeò perſuaſum erat Judæis, etiam

Digitized by Google

etiam doctioribus, nempè Chriſtum ex ſtirpe David proditurum; ut Jeſu eos de hoc interroganti Phariſæi ipſi confeſſi ſint Matt. 22. verſ. 42., ubi quærens, *Quid vobis videtur de Chriſto? cujus filius eſt?* reſponſum hoc accepit, *dicunt ei David*. Cùmque hoc idem de Jeſu prædicarent turbæ, aſſeverarent in actibus Apoſtoli, nemine aut ipſis aut Matthæo contradicente, quamvis Judæi, aliique Chriſti hoſtes, omnem moverent lapidem, ut eorum dictis calumniarentur; planum fit, eos pro comperto habuiſſe, Jeſum ex progenie Abrahæ, & David ſatum fuiſſe.

§. III.

Oſtenditur fuiſſe ex progenie Abrahæ & David etiam ſecundùm Mariam Matrem.

XI. Quia ex Chriſtianæ Religionis hoſtibus non defuerunt, qui, ut Jeſu prærogativam Meſſiæ eriperent, negarunt, eum revera ex ſtirpe David eſſe progenitum, ſed hoc proceſſiſſe dixerunt ex falſa exiſtimatione eorum, qui putarunt, Jeſum eſſe filium Joſeph; & ex ſemine ejus, qui revera erat ex Familia David, fuiſſe conceptum & natum. Verùm cum Joſeph fuerit ſolùm putativus Pater, non verus, nec ex ex ejus ſemine Chriſtus conceptus fuerit, ſed opera Spiritus Sancti ex Maria Virgine formatus ſecundùm Carnem, ex Evangelicis Genealogiis ex genere Joſeph unicè contextis nihil prorſus de genere Chriſti concluditur, quod potiùs petendum fuerat ex Virgine Matre, ex qua verè carnem ſumſit: Hanc autem fuiſſe de Tribu Juda, & Familia David non apparet, imo potiùs fuiſſe conjicitur de Tribu Levi, & ſtirpe Aaronica ex Lucæ 1., ubi Gabriel pronuntiat Mariam cognatam Eliſabeth, quæ ex Tribu Levi ac ſtirpe Aaronica ſata erat. Ita antiqui Chriſti inimici, ac præ ceteris Fauſtus Manichæus, & Julianus Apoſtata apud S. Cyrillum L. 8. contra Julian.

XII. Hanc objectionem ut ex Fauſto depromtam proponit S. Th. 3. par. qu. 31. a. 2. ad 1. dicens, *Hæc objectio fuit Fauſti Manichæi, volentis probare, Chriſtum non eſſe filium David, quia non eſt conceptus ex Joſeph, uſque ad quem ſeriem generationis Matthæus perducit*. Cui reſpondet ex Auguſtino L. 23. contra Fauſtum c. 8. *Quòd cum idem Evangeliſta dicat, & virum Mariæ eſſe Joſeph, & Chriſti Matrem Virginem eſſe, & Chriſtum eſſe ex ſemine David; quid reſtat, niſi credere, Mariam non fuiſſe extraneam à cognatione David, & eam Joſeph conjugem non fruſtra ap-*

pel-

pellatam propter animorum confœderationem, quamvis ei non fuerit carne commixtus, & quòd potiùs propter dignitatem virilem Ordo generationum uſque ad Joſeph perducitur? Hæc S. Thom. ex Sancto Auguſtino; qui c.8. ibidem ſubjungit: *Nos ergo credimus, etiam Mariam fuiſſe in cognatione David, quia Scripturis eis credimus, quæ utrumque dicunt: & Chriſtum ex ſemine David ſecundùm carnem, & ejus Matrem Mariam, non cum viro concumbendo, ſed Virginem.* Certè ſi Chriſtus fuit ex ſemine David ſecundùm carnem, cum ſecundùm carnem non ſit niſi ex Maria, neceſſe eſt, quòd Maria fuerit ex ſemine David. Unde S. Auguſtinus concludit. *Quiſquis itaque dicit, Mariam ad conſanguinitatem David non pertinuiſſe, manifeſtum eſt, quòd iſtarum Scripturarum tam excellenti auctoritati obluctetur: ipſe ergo convincat, non eam pertinuiſſe ad ſemen David, & hoc oſtendat, non ex quibuſcumque litteris, ſed Eccleſiaſticis, Canonicis, Catholicis.* Quod propterea Auguſtinus dicit, quia Fauſtus ex quibuſdam Apocryphis contendebat, Mariam fuiſſe filiam cujuſdam Joachim Sacerdotis, & proinde de Tribu Levi, de quo infra dicam. In qua veritate ſe conſtantem fuiſſe, prodit S. Auguſtinus L. 2. de conſenſu Evangliſt. c.2. his verbis: *Cum evidenter dicat Apoſtolus, ex ſemine David ſecundùm carnem Chriſtum: ipſam quoque Mariam de ſtirpe David aliquam conſanguinitatem duxiſſe, dubitare utique non debemus.*

XIII. Aliam, & quidem validam rationem, quòd etiam Maria fuerit de ſtirpe David, exhibet S. Lucas c.2. a verſ. 1. his verbis: *Exiit edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus Orbis.... Et ibant omnes ut profiterentur ſinguli in ſuam Civitatem. Aſcendit autem & Joſeph à Galilæa de Civitate Nazareth in Judæam in Civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd eſſet de domo & Familia David, ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante.* In hujus ergo Edicti obedientiam debebant ſinguli pergere in Civitatem ſuæ originis, ut ibi deſcriberentur. Cùm autem Joſeph eſſet de Domo & Familia David, aſcendit in Bethlehem, quæ erat Civitas David, ut ibi cum Maria uxore prægnante deſcriberetur; ergo & Maria erat de eadem Domo ac Familia; alioquin ſi ex alia Tribu duxiſſet originem, in alia Civitate alterius Tribus ipſa deſcribenda fuiſſet. Neque enim fingi poteſt, Mariam fuiſſe deſcriptam in alia Civitate: veniſſe autem Bethlehem, non ut ibi deſcriberetur & ipſa, ſed ut Virum ſuum comitaretur. Nam in primis incredibile eſt, Joſephum uxorem prægnantem, & partui proximam voluiſſe longi itineris incommodo inutiliter exponere, niſi & ipſa ſecum ibi

ibi fuiſſet deſcribenda. Deinde verba illa: *ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*: apertè indicant, Joſeph non duxiſſe Mariam in Bethlehem præcisè ut comitem, ſed ut & ipſa ſecum ibi deſcriberetur.

Hinc S. Hieronymus à S. Thom. citato loco ad primum relatus in Caput 1. Matth. ad illa Verba „ *Chriſti autem generatio ſic erat* „ ſic ait: *Quum Joſeph non ſit pater Domini Salvatoris, quid pertinet ad Dominum generationis Ordo deductus uſque ad Joſeph? Cui reſpondebimus primùm, non eſſe conſuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo texatur. Deinde ex una Tribu fuiſſe Joſeph & Mariam: unde ex lege eam accipere cogebatur ut propinquam, & quòd ſimul cenſentur in Bethlehem, ut de una videlicet ſtirpe generati.*

XIV. Ex hac Lege, quòd quiſque teneretur ducere uxorem ex ſua Tribu, Mariam & Joſeph ejuſdem Tribus Judæ fuiſſe, probat S. Cyrillus L.8. contra Julian. Cùm enim Apoſtata ille objiceret, Chriſtum non eſſe ex Juda. *Nam quomodo ille, ſecundùm vos, non ex Joſeph, ſed Spiritu Sancto natus ſit?* Reſpondet Cyrillus: *Quod igitur ſanctiſſimum illud ejus corpus non ex Joſeph natum, ſed per Spiritum Sanctum fabricatum ſit, quivis opinor ſanæ mentis fatebitur: Sed hoc quoque modo erat cùm ex Tribu Juda, tùm ex Sanguine David nativitatem quidem habens ſecundùm carnem ex Sancta Virgine, patrem verò Joſeph adſcititium. Ambo autem erant de Tribu Juda, ex qua Jeſſe & David. At enim forſan inquit, non potes demonſtrare, Virginem ipſam peperiſſe ex Sanguine David, aut ſaltem ex Tribu Juda. Audies enim verò quid in eam rem Sacræ Litteræ prodiderint. Cavebant Iſraelitæ, ne quam quis vellet, ad conjugii contubernium ex quaque Tribu aſſumeret: iique etiam inviti uxores è ſua Tribu ducere cogebantur: atque id Diviná Lege firmatum erat.* Ac deinde recenſitis verbis Legis num.36. converſus ad Julianum: *An tibi*, inquit, *videtur, vel per iſtam Legem comprobaſſe demum, ex una Tribu ambos fuiſſe Joſeph & Virginem, Juda inquam & David?*

XV. Ex hac tamen Lege, dicunt aliqui, non ſatis certó concludi, B. Virginem, & proinde Chriſtum ex ea natum, fuiſſe de Tribu Juda, & de ſtirpe David. Primò, quia, ut docet S. Thomas 1.2. qu.105. ar.2. ad ſecundum, illa lex lata erat de Mulieribus, quæ defectu Maſculorum ſuccedere debebant in bonis, & hæreditate paterna, ne ſortes Tribuum confunderentur. Ceterùm mulieres, quæ in hæreditate non ſuccedebant, vel ſi ſuccederent, hæreditati renunciaſſent, poterant cuique etiam ex aliis Tribubus nubere. Hinc in L. Judic. c.21. legimus, ceteras Tri-

Tribus, quo minus filias ſuas nuptui darent filiis Beniamin, juramento ſuper hoc præſtito potiùs obſtrictas fuiſſe, quàm Lege. Imo ut habetur 1.Reg.18., David etſi de Tribu Juda accepit in uxorem Michol filiam Saul, quæ erat de Tribu Beniamin.

Secundò Tribus Levi non videtur comprehenſa in præfata Lege: hæc enim non habebat hæreditatem ſeu ſortem in Iſrael, ideoque Virgines ex illa Tribu poterant viro ex quacumque Tribu conjungi,& viri de Tribu Levi poterant cujuſcumque Tribus Virgines ſibi aſſumere; ſic Exodi 6. v.23. Aaron de Tribu Levi duxit in uxorem Eliſabeth filiam Aminadab de Tribu Juda, & 2. Paralip. 22. Jojadas de Tribu Levi uxorem duxit Joſabeth filiam Joram de Tribu Juda. Non ergo, ex quo Maria Virgo deſponſata fuit Joſeph de Tribu Juda & Stirpe David, ſequitur, eam fuiſſe ex eadem Tribu & Stirpe; potuit enim eſſe de alia Tribu, & præcipuè de Tribu Levi, cùm, ut ſupra dictum eſt, habuerit Eliſabeth ſibi cognatam, quæ erat de Tribu Levi, & uxor Zachariæ Sacerdotis.

XVI. Hæc tamen non obſtant. Non primum; nam Lex illa non adeò ſtrictè intelligenda eſt, ut in Populo Judaico nemo poſſet niſi intra Tribum ſuam inire conjugium, cum oppoſitum factum fuiſſe à viris cetoroquin juſtis, demonſtrent exempla ibi allata; Sed ut Virgo ex Aſſe hæres, nec fratres nec ſorores habens, viro non ſolùm ex Tribu, ſed ex Cognatione ſua, nubere teneretur, & hoc ne hæreditas ad aliam Tribum & Familiam tranſiret. Hoc apertè legitur in Lege citata Num.36. v.7. *Omnes enim viri ducent uxores de Tribu & Cognatione ſua*; & verſ. 8. *Et cunctæ feminæ de eadem Tribu maritos accipient: ut hæreditas permaneat in familiis*. Quod clariùs in ſua ex Hebraico Verſione expreſſit S.Hieronymus, *Omnes enim viri ducent uxores de Tribu & Cognatione ſua, & cunctæ feminæ maritos de eadem Tribu accipient: ut hæreditas permaneat in familiis*; unde ſubdit: *Feceruntque filiæ Salphaad ut fuerat imperatum: & nupſerunt Maala, & Thorſa, & Egla, & Melcha, & Noba filiis patrui ſui de familia Manaſſe, qui fuit filius Joſeph: & poſſeſſio, quæ illis fuerat attributa, manſit in Tribu, & Familia patris earum*. Cum ergo Maria unica Joachim & Annæ filia aliquam ſecum traheret hæreditatem (quidquid effutiat Lutherus *in Comm. ſuper Magnificat.*, eam adeò egenam & vilem deſcribens, ut nec filiæ Annæ & Caiphæ Pontificum eam habere Ancillam dignatæ ſint) propterea Matthæus hujus Legis conſcius, texendo genealogiam Chriſti per Joſeph, dum eum nominat Virum Mariæ, de qua natus natus eſt Jeſus, ſatis inſinuat, Joſeph jure propinquitatis fuiſſe

Sponſum Virginis, adeoque Cognatum, & ex Familia Davidis: Quo autem Cognationis gradu juncti fuerint Maria & Joſeph, variant Interpretes. Cùm enim hic ſileat Scriptura, nihil certi aſſeri poteſt. Hoc ſolùm tenendum puto, quòd, cum Matthæus texuerit genealogiam Chriſti, volens oſtendere, eum eſſe ex Semine David; nec Chriſtus fuerit ex Semine David per Joſeph ſed per Mariam; ſatis indicavit, utrumque eſſe de eadem Familia, & in proximo Cognationis gradu, intra quem permiſſæ forent nuptiæ: & fortè quòd Mathan avus Joſeph, fuerit etiam avus B. Virginis, & conſequenter quōd Maria & Joſeph fuerint ejuſdem Nepos & Neptis, hoc eſt invicem Conſobrini. Sed de hoc nihil certum.

XVII. Ad ſecundum, quod majorem ingerit difficultatem, jam ſupra dictum eſt ex S. Auguſtino contra Fauſtum hoc objicientem, & ex S. Thoma. Nam etſi ex Lege Filiæ Levi, utpotè non ſecum trahentes hæreditatem, nubere poſſent cujuſcumque Tribus viro; quia tamen Sacra Scriptura paſsim docet, Chriſtum natum ex Maria Virgine fuiſſe natum ex Semine David, dicendum eſt, Mariam, ex quâ ſola ſecundùm Carnem natus eſt, fuiſſe ex Semine David. Neque obeſt, quòd Maria dicatur Cognata Eliſabeth ex filiabus Aaron, & conſequenter de Tribu Levi. Nam primò dicit S. Ambroſius lib. 3. in Lucam prope initium: *Cognata quoque Mariæ inducitur Eliſabeth, primò, quòd omnes Judæi cognati, quemadmodum & Apoſtolus docuit dicens* „ Optabam anathema eſſe ipſe pro fratribus meis, cognatis ſecundum Carnem, qui ſunt Iſraelitæ „ (Roman. 9. v. 3.) deinde: *Cognatæ ergo, quia ambæ Iſraelitæ erant, ſimul & Cognatæ, quia ambæ erant ex Tribu Juda. Didiciſti ex Tribu Juda Mariam, diſce & Eliſabeth. Nam exurgens Maria in diebus illis, abiit in Montana cum feſtinatione in Civitatem, inquit, Juda, & intravit in Domum Zachariæ.* Cenſet ergo S. Ambroſius, Eliſabeth quamvis nuptam Zachariæ Sacerdoti, fuiſſe de Tribu Juda, cum in Civitate Tribûs Judæ manſerit. Materno quidem genere ex Tribu Juda, & Familia David, quamvis ex parte patris eſſet de filiabus Aaron: *Unde* (inquit Janſenius Yprenſis in cap. 1. Lucæ) *quidam Mariam & Eliſabeth filias fuiſſe putant duarum ſororum ex Tribu Juda, quarum una nupſerit in Tribu Levi: Anna verò Mater Virginis in Tribu Juda. Feminis enim licebat extra Tribum ſuam nubere, quando non erant hæredes.*

XVIII. Aliter reſpondet S. Thom. 3. p. q. 31. art. 2. ad 2. ex S. Gregor. Nazianz. Carmine 38. de Genealog. Chriſti, & S. Auguſtin. lib. 1. de Conſenſu Evangeliſt. cap. 2., & lib. 2. cap. 2. *Quòd*

hoc

hoc nutu ſuperno contigit, ut regium genus Sacerdotali Stirpi jungeretur, ut Chriſtus, qui Rex eſt & Sacerdos, ab utriſque naſceretur ſecundùm Carnem. Unde & Aaron, qui fuit primus Sacerdos ſecundùm Legem, duxit ex Tribu Juda conjugem Eliſabeth filiam Aminadab. Sic ergo potuit fieri, ut pater Eliſabeth aliquam uxorem habuerit de Stirpe David, ratione cujus B. Virgo Maria, quæ fuit de Stirpe David, eſſet Eliſabeth cognata. Vel potiùs è converſo, quod pater B. Mariæ de Stirpe David exiſtens uxorem habuerit de Stirpe Aaron. Vel ſicut Auguſtinus dicit lib. 23. contra Fauſtum cap. 9., ſi Joachim pater Mariæ de Stirpe Aaron fuit, ut Fauſtus hæreticus per quaſdam Scripturas apocryphas aſſerebat, credendum eſt, quod mater Joachim fuerit de Stirpe David, vel etiam uxor ejus, ita ut per aliquem modum Mariam dicamus fuiſſe de Stirpe David.

XIX. Contra tamen has Reſponſiones videtur loqui S. Paulus Hebr. 7. v. 14. dicens; *Manifeſtum eſt enim, quòd ex Juda ortus ſit Dominus noſter, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyſes locutus eſt.* Imo probat ibidem ex inſtituto, Jeſum Novæ Legis Sacerdotem, & Veteris Conſummatorem, ex alia Tribu quàm ex Levitica fuiſſe oriundum v. 11. *Si ergo Conſummatio per Sacerdotium Leviticam erat ... quid adhuc neceſſe fuit ſecundùm Ordinem Melchiſedech alium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundum Aaron dici?* Sentit ergo Paulus, Chriſtum ſic fuiſſe de Tribu Juda, ut nil de Stirpe Aaron traheret, & proinde Mariam, de qua ſecundùm Carnem natus eſt, nil habuiſſe de Tribu Levi, & Stirpe Aaron.

XX. Reſpondeo, mentem D. Pauli fuiſſe, oſtendere, Chriſtum Jeſum fuiſſe de Tribu Juda per lineam maſculinam; quod verum eſt nedum ex parte Joſeph, ſed etiam Mariæ, quæ licèt ex materno genere cognationem aliquam haberet cum Tribu Levi, ex paterno tamen genere probabilius cenſendum eſt, fuiſſe ex Tribu Juda, & Familia David. Tum quia, ut ſupra diximus, & ipſa unâ cum Joſeph in Bethlehem deſcripta fuit. Tum quia Lucæ 1. v. 32. dixit Gabriel: *Dabit illi Dominus Deus Sedem David patris ejus* Paulus ad Rom. 1. v. 3. *Qui factus eſt*, inquit, *ei ex Semine David ſecundùm Carnem*: & 2. ad Timoth. 2. v. 8. *Memor eſto, Dominum Jeſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis, ex Semine David ſecundùm Carnem.* Concludam igitur cum S. Auguſtino lib. 23. contra Fauſtum cap. 9. *Sufficit ergo nobis, quòd Scripturæ, quæ hoc dicunt, & quibus credimus, ab inimicis ſuis de nulla poſſunt falſitate convinci. Non mihi ergo viciſſim dicat; Etſi ego non oſtendam, Mariam non fuiſſe de Cognatione David; tu quòd inde fuerit oſten-*

oſtende. Hoc enim oſtendo clariſſimo planè atque fortiſſimo documento, quòd Scriptura confirmatiſſimæ auctoritatis, & Chriſtum dicit ex Semine David, & ejus Matrem ſine ullius concubitu Virginem Mariam. Et Chryſoſtomus Homil.2. in Matth. *Quomodo*, inquit, *ex Davide Virgo orta fuerit? quo pacto autem ſciemus ex Davide ortam eſſe? Audi Deum Gabrieli præcipientem, ut adiret* „ Virginem deſponſatam Viro, cui nomen erat Joſeph, de Domo & familia David „ *Quid clarius poſtulas, cum audis, de Domo & Familia David Virginem fuiſſe?*

XXI. Non tamen propterea abſolutè negarim, B. Virginem & proinde Jeſum ejus Filium, aliquam cum Tribu Levi affinitatem contraxiſſe: in prædictis enim duabus Tribubus Juda & Levi ob rationes dictas utrimque conjugia permiſcebantur. Potuit ergo aliquis Majorum B. Mariæ licèt de Stirpe Davidis eſſet, nupſiſſe Virgini Leviticæ, & hoc, ut ſupra poſt Nazianzenum obſervavit S. Thomas, nutu ſuperno contigiſſe, ut Chriſtus utrumque genus Regium & Sacerdotale complecteretur ſecundùm Carnem: qui ſicut venit ut Regnum temporale in æternum transferret, Lucæ 1. v.32. ; ita venit, ut Sacerdotium Leviticum temporaneum in æternum mutaret juxta illud Pſalm.109. v.4. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm Ordinem Melchiſedech*; quo teſtimonio utitur S. Paulus Hebr.7. v.17. In Chriſto enim abolito Veteri, Novum erat inchoandum Sacerdotium.

XXII. Cur autem Evangeliſtæ genealogiam Chriſti per Joſeph potiùs, qui verus ejus pater non fuit, quàm per Mariam veram ejus Matrem duxerint, duplex ratio fuit. Una, quia non ſolebant Hebræi genealogiam viri per feminas texere. Altera quia conſtito, quòd Joſeph eſſet de Domo, & Familia David, conſtabat etiam, de eadem Domo & Familia eſſe Mariam: Joſeph enim cum eſſet juſtus, non duxiſſet Sponſam, niſi ſecundùm Legem, & proinde niſi de Domo & Familia ſua: *Unde*, (inquit Chryſoſtomus ſupra relatus) *patet, Joſeph etiam inde ortum fuiſſe. Lex quippe erat, quæ vetaret uxores ducere niſi ex propria Tribu.* Verùm quia poſſet quis dicere, Mariam fuiſſe quidem de eadem Tribu, ſed non de eadem Familia: *Ne hoc diceres* (ſubdit Chryſoſt.) *hanc tibi ſuſpicionem tollit Evangeliſta dicens, illam fuiſſe* ex Domo & Familia David: *Quod ſi id aliunde etiam diſcere velis, non deeſt alia probatio: non modò enim non licebat ex alia Tribu uxorem ducere, ſed neque ex alia Familia, ideſt ex alia Cognatione.* Utrumque aſſerit Hieronymus in cap. 1. Matth. his verbis: *Quærat diligens Lector, & dicat: quum Joſeph non ſit pater Domini, quid pertinet ad Dominum Generationis ordo du-*

ductus uſque ad Joſeph? Cui reſpondebimus, primùm non eſſe conſuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus Ordo texatur. Deinde ex una Tribu fuiſſe Joſeph & Mariam: unde ex Lege eam accipere cogebatur ut propinquam; & quòd ſimul cenſentur in Bethlehem, ut de una videlicet Stirpe generati. In hoc conveniunt Patres ceteri: Hilarius in cap. 1. Matth., Ambroſius lib. 3. in Lucam, & alii, quibus ſubſcribit S.Thom. 3.p. q.28. art. 1. ad 2., adducens etiam S. Auguſtinum lib. 1. de Nupt. & Concupiſc. cap. 11. dicentem: *Fuit Generationum ſeries uſque ad Joſeph perducenda, ne in illo conjugio virili ſexui, utique potiori, fieret injuria, cum veritati nihil deperiret, quia ex Semine David & Joſeph erat & Maria.*

XXIII. Supereſſet difficultas, quòd cum Matthæus à David per Jechoniam ſeriem Generationis perducat, & de Jechonia dicat Jeremias cap. 22. v. 30. *Scribe Virum iſtum ſterilem .... nec enim erit de Semine ejus vir, qui ſedeat ſuper Solium David*, videtur, quòd Chriſtus non fuerit de Semine Jechoniæ, & proinde nec de Semine David.

Hanc tamen difficultatem, quam ſibi proponit, ſolvit Sanctus Thom. 3.p. q.31. a.2. ad 3., *Quòd per illam auctoritatem Propheticam, ſicut Ambroſius dicit ſuper Lucam* cap. 3., *non negatur, ex Semine Jechoniæ poſteros naſcituros: & ideo de Semine ejus Chriſtus eſt. Et quòd regnavit Chriſtus, non contra Prophetiam eſt: non enim ſeculari honore regnavit: ipſe enim dixit, Regnum meum non eſt de hoc Mundo.* Ita S. Thom. Et fere idem dicit S. Hieronymus in dictum Cap. Jeremiæ his verbis: *Reſpondeamus igitur, quòd in diebus Jechoniæ, non ſucceſſerit ei vir, qui ſederit ſuper Thronum ejus, ſed multò poſt tempore de Semine ejus natus ſit, qui Solium ejus obtinuerit. Poteſt autem & ſic ſolvi: non ſedebit quidem ſuper Thronum David vir & homo, ſed ſedebit Deus; Regnumque ejus non erit terrenum & breve, ut fuit David, ſed perpetuum atque cæleſte, dicente Scriptura* ,, Regnabit ſuper Domum Jacob in æternum, & Regni ejus non erit finis,,.

CA-

CAPUT II.

Modus conciliandi Matthæum & Lucam in genealogia Chriſti ab utroque contexta.

§. I.

Apparentes Contradictiones.

I. GEMINA Chriſti genealogia à Matthæo & Luca contexta tot apud Veteres, ac Recentiores Interpretes excitavit difficultates ob apparentes antilogias, quas viſæ ſunt continere, ut in eis tollendis anxiè deſudarint, & adhuc deſudent. Hanc quæſtionem pertractat S. Thom. 3. p. q.31. art.3. Obſervandum eſt ergo, quòd Matthæus & Lucas in numerandis Majoribus Chriſti ab Abraham uſque ad David Regem invicem conſentiunt; parem ſiquidem Generationum numerum, eaſdemque exhibent perſonas: cum iſto tamen diſcrimine, quòd Matthæus deſcendendo procedat incipiens ab Abrahamo & deſcendens uſque ad Chriſtum; Lucas verò auſpicetur à Chriſto, ac deinde aſcendens, Generationum numerum non in Abrahamo ſiſtat, ſed perducat uſque ad Deum. Verùm ubi ad David Regem pervenerunt, diverſam planè in deſcribenda Generatione Chriſti ineunt viam, ut & ſibi invicem & Hiſtoriæ Veteris Teſtamenti repugnare videantur.

II. Primò enim Matthæus Chriſti genealogiam à Davide ducit per Salomonem cap.1. v.6. *David autem genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Uriæ. Salomon autem genuit Roboam.* Lucas verò cap.3. eandem ordine retrogrado ducit ad David per Nathanem alterum Salomonis fratrem, ac Davidis filium, ait enim v.31. *Qui fuit Mathatha, qui fuit Nathan, qui fuit David.*

Ex hoc aliqui Veteres ſuſpicati ſunt, Lucam texuiſſe genealogiam Chriſti per lineam Sacerdotalem, putantes, hunc Nathanem filium naturalem fuiſſe, non Davidis, ſed Uriæ Sacerdotis, à Davide poſt initum cum Berſabea conjugium adoptatum.

III. Secundò, Matthæus à Davide ad Joſeph Jeſu Chriſti Patrem deſcendens omnino diverſos progenitores ab iis, quos Lucas, recenſet, ſolis exceptis Salathiele & Zorobabele, qui in utraque genealogia notantur. Sed in his quoque diverſitas eſt; nam Salathieli patrem Jechoniam Matthæus aſſignat, dicens: *Je-*

Jechonias genuit Salathiel: Lucas verò ei tribuit patrem *Neri* dicens, *Salathiel, qui fuit Neri*.

Deinde Matthæus *Jacob* Joſepho patrem aſſignat, ſcribens: *Jacob autem genuit Joſeph Virum Mariæ*: Lucas verò Joſepho patrem tribuit *Heli*, ſcribens: *Joſeph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat*.

IV. Tertiò, Diſſonantiæ in utraque Genealogia apparent, quæ cum Hiſtoria Veteris Teſtamenti non cohærent. Nam primò, apud Matthæum cap.1. *Joram genuit Oziam*: at 4. Reg.8. v.24., & cap.11. v.1. Joram genuit Ochoziam, Ochozias genuit Joas, Joas genuit Amaſiam, Amaſias autem genuit Oziam. Unde tres gradus Genealogici apud Matthæum omittuntur.

V. Quartò, apud Matthæum *Joſias genuit Jechoniam, & fratres ejus in tranſmigratione Babylonis*. Joſias autem non genuit Jechoniam, ſed Joachin, Joachin verò Jechoniam 4. Reg. 24. & 25., unde unus gradus Genealogicus videtur omiſſus. Præterea Joſias occubuit ante tranſmigrationem Babylonis 2. Paralip. 34., adeoque Jechoniam & fratres ejus generare non potuit in tranſmigratione Babylonis.

VI. Quintò, legitur apud Matthæum: *Et poſt tranſmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel*: Verùm Jerem.22. v.30. Jechoniam ſterilem legimus: *Pone*, inquit, *virum iſtum ſterilem*: deinde apud Lucam 3. Salathiel dicitur *Neri* filius: *Salathiel, qui fuit Neri*. Demum Salathiel 2. Paral. cap.35. genitus dicitur in ipſa Tranſmigratione Babylonis: non ergo poſt Tranſmigrationem.

VII. Sextò, Matthæus inquit: *Salathiel genuit Zorobabel*: At lib.1. Paralip. cap.3. v.19. Zorobabel ponitur *Phadajæ* filius, non Salathielis.

VIII. Septimò, Lucas proximos Chriſti avos ita notat: *Qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*: quidam autem Patres, Nazianzenus, Euſebius, Hieronymus, Auguſtinus interdum, omiſsis duobus mediis, legunt: *Qui fuit Heli, qui fuit Melchi*.

IX. Octavò, Lucas inter Patriarchas, qui poſt Diluvium vixere, ponit *Cainam* filium Arphaxad: *Qui fuit Sale, qui fuit Cainam, qui fuit Arphaxad*: hujus autem Cainanis Junioris medii inter Arphaxad & Sale, nulla fit mentio Gen.10. v.24. c.11. v.12. & 13., & lib.1. Paralip. cap.1. v.18. Quomodo hæc conciliandа ſint, inferiùs pro viribus oſtendere conabimur.

§.II. *Pro-*

Digitized by Google

§. II.

Probabilior modus conciliandi invicem Matthæum & Lucam.

X. QUamvis præfatæ Diſſonantiæ adeò intricatæ videantur, ut eas nodos, quos plenè ſolvere vix poſſibile ſit, tùm Recentiores tùm Veteres judicarint: de veritate tamen eorum, quæ prælaudati Evangeliſtæ deſcripſerunt, minimè eſt dubitandum, ſed ut certa tenenda eſt Regula, quam tradit S. Thom. 3.p. q.31. art.3. *Quòd ſicut dicitur* 2. *ad Timoth*.3.,, Omnis Scriptura Sacra eſt divinitùs inſpirata,, *Quæ autem divinitùs fiunt, ordinatiſſimè fiunt, ſecundùm illud Roman*.13.,, Quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt,, *Unde convenienti ordine Genealogia Chriſti eſt ab Evangeliſtis ſcripta*. Et hoc diſcurſu Fauſtum Manichæum multa contra Chriſti Genealogiam elevantem premit S.Auguſtinus, maximè lib.23. cap.8. & 9. Quare ſi expoſitiones inferiùs referendæ aliquem non quietent, ſuam tenuitatem accuſet, non veritati Evangeliorum detrahere, aut de illa audeat ſuſpicari.

XI. Ad primas ergo tres enonandas difficultates, planior & Antiquis magis probata conciliandi Evangeliſtas via eſt, quam tradit Julius Africanus tertii ſeculi Auctor in Epiſt. ad Ariſtidem apud Euſebium lib.1. cap.7. Hiſt., nimirùm Matthæum Chriſti progenitores ſecundùm naturam recenſuiſſe, Lucam verò ſecundùm Legem, quâ, fratre ſine liberis defuncto, frater, vel propinquus ſuperſtes viduam relictam uxorem ducere tenebatur. Habetur hæc Lex in Deuteronomio cap.25. v.5. *Quando habitaverint fratres ſimul, & unus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri: ſed accipiet eam frater ejus, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui, & primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Iſrael*. Secundum ergo hanc Legem (quæ Leviratus dicta eſt, quia *Levir* mariti fratrem ſonat) primogenitus, qui ex ſecundo illo Matrimonio procreabatur, ſecundùm naturam quidem filius ſecundi mariti erat, quia ab ipſo naturaliter genitus; ſecundùm Legem tamen prioris mariti filius cenſebatur: unde primo naſci dicebatur, non ſecundo, quia ad ſuſcitandum ſemen & nomen primi naſcebatur. Nec de ſolis fratribus ſtrictiori jure acceptis, eodem ſcilicet patre ac matre natis, lata erat illa Lex, ſed & de fratribus uterinis, imo & cognatis, & propinquis. Hoc apparet ex Ruth. cap.4., ubi Booz viduam Chelionis Ruth accepit uxorem, ad ejus ſemen ſuſcitandum, quamvis non eſſet Chelionis frater, imo nec propin-

Digitized by Google

pinquior. Quia verò progenitores ſecundùm naturam diverſi erant à progenitoribus ſecundùm Legem, idcircò Matthæus, qui ordinem naturalis Generationis ſecutus fuit, diverſos progenitores Joſeph recenſuit ab iis, quos recenſet Lucas, qui ordinem Generationis ſecundùm Legem fictitium ſibi propoſuit. Porrò Matthæum tenuiſſe ordinem Generationis naturalis, Lucam verò legalis, uterque indicat ex modo loquendi. Nam Matthæus utitur ſemper verbo *Genuit Abraham genuit Iſaac* &c. *Jacob autem genuit Joſeph* &c. Lucas autem nunquam adhibet verbum *Genuit*, ſed ſemper verbum *Qui fuit*: poterat autem vi Legis aliquis eſſe alicujus, ſeu reputari filius, quamvis non ab ipſo genitus, ſed nomine ipſius, ut dictum eſt.

XII. Non tædeat Julium Africanum audire apud Euſebium lib.1. Hiſt. cap.7. Epiſt. ad Ariſtidem ſic loquentem: *Quoniam apud Iſraelitas Generationum nomina, vel ex naturæ vel ex Legis ordine numerabantur; Naturæ quidem, cum legitimi filii parentibus ſuccedunt; Legis vero, quoties quis in Nomen ac familiam fratris ſine liberis defuncti filios ſuſtulit. Cum enim certa ſpes reſurrectionis nondum eis data eſſet, futuram ejus promiſſionem mortali quadam reſurrectione delineabant, ut mortui nomen nullis unquam obliterandum ſeculis permaneret. Quoniam igitur eorum, qui inter Majores Chriſti recenſentur, alii naturali jure ut filii parentibus ſucceſſerunt; nonnulli verò, cum ab aliis procreati eſſent, aliis adſcripti ſunt; ideò utrorumque mentio facta eſt, tam eorum, qui verè patres, quàm illorum, qui quaſi patres fuerunt: ita ut neutrum Evangeliorum falſum ſit, cum alterum Naturam, alterum Legem in Majoribus enumerandis ſequatur.* Hæc Julius Africanus.

XIII. Ex his ſolvitur prima difficultas. Matthæus enim, qui Generationem naturalem texit, facit Joſeph & Chriſtum deſcendere à David per Salomonem: Lucas verò, qui ſeriem legalem adtendit, facit Joſeph & Chriſtum aſcendere ad David per Nathan alterum Davidis filium: *Nam* (pergit Africanus) *familiæ, quæ tùm à Salomone, tùm à Nathan deducuntur, adeò inter ſe permixtæ ſunt, partim reparatione nominis eorum, qui ſine prole deceſſiſſent, partim ſecundis nuptiis, partim etiam ſeminis ſuſcitatione, ut iidem homines diverſos patres habuiſſe meritò credantur: hos quidem fictitios; illos verò naturales. Quo fit, ut Evangelii utriuſque narratio abſolutè veriſſima, vario quidem linearum contextu, ſed accuratè ad Joſephum uſque deſcendat.*

XIV. Quod autem additur, Nathanem fuiſſe filium naturalem Uriæ Sacerdotis, Davidis autem ſolùm adoptivum poſt initum cum Berſabee conjugium, ſomnium vaniſſimum eſt ali-

Digitized by Google

quorum, qui ex hoc deducere vellent, Lucam texuiſſe Genealogiam Chriſti per lineam Sacerdotalem: Somnium enim eſſe evincit primò Scriptura, quæ Nathan verum ac naturalem Davidis filium perinde ac Salomonem pronuntiat 2. Reg. c.5. v.14. *Et hæc nomina eorum, qui nati ſunt ei* (David) *in Jeruſalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon*. Et 1. Paralip. cap.3. v.5. *Porrò in Jeruſalem nati ſunt ei filii Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bethſabee filia Ammiel*. Secundò, quia Urias, qui fuit Summus Sacerdos, refertur 4. Reg. 16. trecentos ferè annos poſt, nempe regnante Achaz. Hujus ergo filius eſſe non poterat Nathan, quem dicunt adoptatum à David. Unde graviter hallucinantur inter Uriam Centurionem Militum, & Uriam Sacerdotem. Tertiò, nullum eſt fundamentum aſſerendi, Lucam duxiſſe Genealogiam Chriſti per lineam Sacerdotalem; tum quia ex dictis Chriſtus fuit de Tribu Juda & Familia David; tum quia in ſerie Pontificum, quam Joſephus edidit lib.20. Antiquit. cap.8. n.18., nullius meminit eorum, quos S. Lucas recenſet à Nathane uſque ad Joſephum Virum Mariæ.

XV. Eodem modo ſecunda tollitur difficultas. Nam cum alii fuerint progenitores Chriſti ſecundùm Legem, alii ſecundùm naturam, non mirum ſi diverſos aſſignet Lucas, qui ſeriem texit per Majores ſecundùm Legem ab iis, quos recenſet Matthæus, qui ſecundùm naturalem Generationem procedit. Unde quòd Salathieli patrem Matthæus tribuat Jechoniam, Lucas verò Neri, id factum fuiſſe dicendum eſt, quòd Neri ſine liberis extincto, Jechonias cognatus ejus ac propinquus illius viduam duxerit in uxorem, ex qua Salathielem habuerit, filium utique ſuum ſecundùm naturam, Neri verò filium ſecundùm Legem Leviratûs. Eadem ratione Joſeph à Matthæo ponitur filius Jacob, à Luca verò filius Heli, quia Heli ſine liberis defuncto, relictam uxorem accepit Jacob, ſeu quòd eſſent fratres uterini ex eadem matre, ſed non ex eodem patre, ſeu quòd eſſent propinqui, & ex eadem Familia: ideoque Joſeph Mariæ Vir Generatione naturali fuit filius Jacob, legali verò Heli, cujus Semen ſuſcitavit.

XVI. Audiamus prælaudatum Africanum totam rem hanc exponentem: *Cum igitur*, inquit, *velut ſcopus nobis propoſitus ſit Joſephus, explicandum nobis eſt, quomodo uterque pater illius eſſe dicatur, tam Jacob, qui ex Salomone, quàm Heli, qui ex Nathan originem ducit: ac præterea quomodo iſti duo Jacob & Heli fratres fuerint: deinde verò qua ratione horum patres Matthan,*

than & Melchi diverſo genere prognati, avi Joſephi fuiſſe probantur. Hoc ita explicat: *Matthan & Melchi, cum eandem uxorem alter poſt alterum habuiſſent, liberos ex ea, qui uterini fratres erant, ſuſceperunt. Quippe Lex minimè vetabat, ne mulier vidua, ſeu repudiata, ſeu viro ipſius mortuo, alteri nuberet. Igitur ex Eſtha (hoc enim mulieris nomen fuiſſe accepimus) primus Matthan, qui à Salomone genus ducebat, Jacobum filium ſuſtulit; poſt Matthanis autem interitum, Melchi, qui ad Nathanem originem referebat, cum ex eadem Tribu, ſed diverſa Familia editus eſſet, ut antea diximus, uxorem eam ſortitus, Heli filium ſuſcepit. Hoc modo Jacob & Heli, licèt diverſo genere prognatos, uterinos fratres reperiemus; Quorum alter, Jacob ſcilicet, cum frater ipſius Heli ſine liberis deceſſiſſet, viduam ejus conjugem ſibi accipiens, tertium ex ea Joſephum genuit naturali quidem ratione filium ſuum. Unde etiam ſcriptum eſt*: Jacob autem genuit Joſeph: *Sed ſecundùm Legem filius erat Heli; quippe cum ejus ſemen Jacobus frater ſuſcitaviſſet. Proinde nec generis per eum deducta ſeries vana ac futilis deprehenditur, quam Matthæus quidem recenſens* „Jacob, *inquit*, genuit Joſeph„ *Lucas verò è contrario à filiis ad parentes aſcendens*„ Jeſus, *inquit, qui erat*, ut putabatur (*hoc enim disertè addit*) filius Joſeph, qui fuit Heli, qui fuit Melchi „ (ſeu veriùs Mathat) *Neque enim poterat diſertiùs exprimi fictitia illa generandi ratio, quæ ex Lege profecta eſt. Ideo in hujuſmodi liberorum Generatione verbum illud* genuit *ad finem uſque reticuit, cum ad ipſum uſque Adamum, qui fuit Dei, gradatim aſcendendo totius generis ſeriem perduxiſſet*. Hucuſque Africanus. Ne autem quis putaret, hæc ex mente ſua unicè protuliſſe, addit; *Neque verò id certa ratione deſtitutum, aut temerè confictum eſt. Cognati enim Servatoris noſtri, ſive ad oſtendendam generis ſui nobilitatem, ſive ut ſimpliciter rem docerent, veraci utique ſermone hæc nobis tradiderunt*. Concrematis enim ab Herode, ut ſui generis ignobilitatem tegeret, publicis Tabulariis, in queis familiarum Iſraelitarum ſeries deſcriptæ erant, apud paucos privatos ſtirpis ſuæ Commentarii remanſerant: & ab his, qui propinqui erant Chriſto, ſe hæc hauſiſſe dicit Africanus, quorum aliqui ſero etiam tempore poterant ſupereſſe, cum vix ducentis annis poſt Chriſtum floruerit Africanus.

XVII. Propter hæc ejus explicationem ut probabiliorem eligo. Tum etiam quia ei ſubſcribunt Euſebius lib. 1. Hiſt. c. 7., S. Hieronymus in c. 1. Matth., Nazianzenus in Carmine 38. de Chriſti Genealogia, S. Ambroſius lib. 3. in Lucam, S. Auguſtinus; qui eſto priùs dubitanter fuiſſet locutus, tandem tamen cum hæc ex Africano legiſſet, eis ſubſcripſit lib. 2. Retract. cap. 7. dicens:

cens: *Lex autem filios etiam mortuis adoptabat, jubens ut fratris ſine filiis mortui duceret frater uxorem, & fratri defuncto Semen ex eadem ſuſcitaret: quæ profectò de duobus unius hominis patribus expeditior ibi redditur ratio. Uterini autem fratres fuerunt, in quibus hoc contigit, ut unius defuncti, qui vocabatur Heli, duceret alter uxorem, ideſt Jacob, à quo Matthæus narrat, genitum eſſe Joſeph; ſed uterino fratri ſuo eum genuit, cujus filium Lucas dicit fuiſſe Joſeph, non utique genitum, ſed ex Lege adoptivum. Hoc in eorum litteris inventum eſt, qui recenti memoria poſt Aſcenſionem Domini de hac re ſcripſerunt. Nam etiam nomen ejuſdem mulieris, quæ peperit Jacob patrem Joſeph de priore marito Mathan, qui fuit pater Jacob, avus Joſeph ſecundùm Matthæum; & de marito poſteriore Melchi peperit Heli, cujus erat adoptivus Joſeph, non tacuit Africanus. Quod quidem cum Fauſto reſponderem, nondum legeram.* Hoc repetit ibidem cap.12. Hoc idem ſentiunt Theophylactus & Euthymius in c.3. Lucæ, Nicephorus lib.1. Hiſt. Eccl. c.11., & tandem S. Thom. 3.p. q.31. art.3. ad 2. videndus, ubi cum Africano dicit eandem originem, quam Joſeph, habuiſſe etiam Mariam: *Et quamvis Damaſcenus dicat* (lib.4. Orth. fid. c.25.) *quòd B. Virgo Maria Joſeph attinebat ſecundùm illam originem, qua pater ejus dicitur Heli, quia dicit, eam ex Melchi deſcendiſſe: tamen credendum eſt, quòd etiam ex Salomone originem traxerit, ſecundùm aliquem modum per illos Patres, quos enumerat Matthæus, qui carnalem Chriſti Generationem dicitur enarrare: præſertim cum Ambroſius dicat* (ſuper illud Lucæ 3., qui fuit Salathiel) *Chriſtum de ſemine Jechoniæ deſcendiſſe.*

XVIII. Obſtare tamen videtur primò, quòd dicta Deuteronomii Lex de fratribus ſimul habitantibus lata ſit: Jacob autem & Heli, etſi fratres uterini eſſent, ſimul tamen non habitabant, quia ex diverſo patre nati. Secundò, ex Lege Leviratûs primogenitus ex ſecundo Matrimonio natus, prioris mariti ſeu patris legalis nomine vocandus erat; Jacob autem natum ex illo filium non vocavit *Heli*, ſed *Joſeph*. Tertiò, Lex præcitata non comprehendebat fratres uterinos, quales fuiſſe ſupponuntur Jacob & Levi.

XIX. Sed hæc levia ſunt. Ad primum enim dico, quòd cum Lex illa dicit: *Quando habitaverint fratres ſimul*, ly *ſimul* non eſt, ſaltem neceſſariò, intelligendum pro ſimultate habitationis ſeu domûs, ſed Urbis, vel etiam Regionis. Licèt enim Lex primò tantùm valuerit pro fratribus, qui apud patrem ſimul habitabant, ut de filiis Juda dicitur Geneſ.38., vel etiam in eadem Urbe; nam qui prior uxorem duxerat hæreditatem cum aliis fratri-

bus

bus jam diviſerat, & in alia domo ſeparatus habitaſſe credendus eſt; uſus tamen tractu temporis Legem illam extendit etiam ad neceſsarios, vel propinquos; dummodò in Judæa habitarent, & communi fruerentur hæreditate, ut patet exemplo Ruth.

Ad ſecundum dico, falſum eſſe, quòd natus ſecundo Matrimonio filius prioris mariti nomine deberet appellari: cujus oppoſitum apparet in Ruth, cujus in ſecundo Matrimonio filius non eſt vocatus nomine prioris mariti *Chelion*, ſed *Obed*. Undè S. Auguſtinus licèt olim ſenſerit oppoſitum, Libro tamen 2. Retract. cap. 12. ſeſe correxit dicens: *Nomen defuncti, quod dictum eſt, ad hoc Lex valere præcepit, ut ejus filius diceretur, non ut hoc quod ille vocaretur.* Nomen ergo prioris defuncti gerebat, quia filius ejus vocabatur, ejus familiam repræſentabat, & hæreditatem obtinebat.

Ad tertium dico, Legem complecti non ſolos fratres germanos, ſed & uterinos, imo & propinquos, maximè quando alioquin hæreditas ad aliam familiam tranſiſset, ut in caſu eveniſset. Nam cum Heli fuerit ultimus eorum, qui ex David per Nathanem deſcendebat, eo mortuo abſque liberis, linea illa extincta erat, unde illius hæreditas devolvi ſecundùm Legem debebat ad Jacob fratrem ejus uterinum, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, ad quam capeſcendam adactus fuit cum vidua Heli inire Matrimonium.

§. III.

Alii modi conciliandi inter ſe Evangeliſtas.

XX. Quamvis ut probabiliorem elegerim ad talem Conciliationem modum, quem ex Julio Africano §. præcedente expendi; ad uberiorem tamen Lectoris eruditionem placet alias ab aliis excogitatas ad eundem finem vias recenſere.

Mitto quorumdam opinionem, qui affirmarunt, eoſdem eſſe, quos uterque Evangeliſta enumerat, ſed ſub diverſis nominibus, quaſi binomines. Hæc enim ſententia ſtare non poteſt, inquit S. Thom. 3. p. q. 31. art. 3. ad 2. *Quia Matthæus ponit unum filiorum David, ſcilicet Salomonem: Lucas autem ponit alium, ſcilicet Nathan, quos ſecundùm Hiſtoriam Libri Regum conſtat fratres fuiſſe.* Porrò cum Lucas alios Heli parentes aſſignet, alios avos, proavos, atavos & tritavos ab iis, quos recenſet Matthæus; quis credat, omnes iſtos fuiſſe binomines, ac de indu-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EM.

Digitized by Google

duſtria voluiſſe Lucam ſemper eos iſto vocare nomine; quo viderit abſtinuiſſe Matthæum?

Mitto etiam aliorum placita, quæ refert S. Thomas citato loco. Quorum aliqui *dixerunt, quòd Matthæus veram Genealogiam Chriſti tradidit, Lucas autem putativam. Unde incæpit*,, ut putabatur, Filius Joſeph ,, *Erant enim aliqui ex Judæis, qui propter peccata Regum Juda credebant, Chriſtum ex David, non per Reges, ſed per aliam ejus Stirpem hominum privatorum eſſe naſciturum*. Alii dixerunt, *quòd Matthæus poſuit patres carnales, Lucas verò poſuit patres ſpirituales, ſcilicèt juſtos viros, qui dicuntur patres propter ſimilitudinem honeſtatis. Vel quòd non eſt intelligendum, quòd Joſeph à Luca dicatur filius Heli, ſed quod Heli & Joſeph fuerunt patres Chriſti diverſimodè à David deſcendentes. Unde de Chriſto dicitur, quòd putabatur Filius Joſeph, & quòd ipſe etiam Chriſtus fuit Heli Filius: quaſi diceret, quòd Chriſtus ea ratione, qua dicitur Filius Joſeph, poteſt dici Filius Heli, & omnium eorum, qui ex Stirpe David deſcenderunt, ſicut Apoſtolus dicit Roman.9.* ,, Ex quibus, *ſcilicet Judæis*, Chriſtus eſt ſecundùm Carnem ,,.

XXI. His tamen prætermiſſis, tres aliæ apud Recentiores Eruditos conciliandi Evangeliſtas viæ excogitantur. Primam iniit Hugo Grotius in cap. 3. Lucæ. Cenſet ergo vir iſte ſatis peritus, *Mathanem*, qui ex David per Salomonem deſcendebat, uxorem duxiſſe nomine *Eſtham*. Mathane autem mortuo abſque liberis, *Melchi*, qui ex David per Nathanem procedebat, nupſiſſe Eſthæ viduæ Mathanis, & ex ea tres ſuſcepiſſe Filios *Jacob, Heli, & Levi*: ſed Jacobo etiam ſine prole mortuo, Heli fratrem Jacobi genuiſſe Joſeph, qui ſubinde Filius fuit naturalis *Heli*, & hæres *Jacob*. Unde Matthæus Joſepho patrem aſſignat Jacob, quia Joſephus fuit hæres *Jacob*: Lucas verò Joſepho tribuit patrem *Heli*, quia Joſephus fuit Filius naturalis *Heli*. Supponit deinde Grotius *Levi*, quem ponit fratrem *Jacob* & *Heli*, genuiſſe *Pantherem*, quem putat eſſe proavum B. Mariæ Virginis: *Pantherem* autem genuiſſe *Barpantherem*, quem putat eſſe avum B. Virginis, *Barpantherem* tandem genuiſſe *Joachimum* patrem B. Virginis.

XXII. Acuta ſanè excogitatio. Sed ne ei aſſentiar, obſtant multa. Primò, quia dum dicit, Joſeph non fuiſſe filium generatione naturali, ſed tantùm hæredem Jacob, directè opponitur Matthæo, qui dicit: *Jacob autem genuit Joſeph*: verbum autem *Genuit* apud Matthæum præcipuè ſtat pro Generatione naturali. Similiter Matthæo opponitur, qui dicit *Mathan autem genuit Ja-*

Jacob, ſi Mathan ſine liberis mortuus fuit. Imo Matthæus, qui recenſet eos, qui generatione naturali Majores Chriſti fuere, fruſtra Mathanem & Jacob inter eos numeraſſet, ſi nullum Filium naturaliter genuiſſent. Secundò, quo fundamento ex Scriptura aſseritur *Jacob*, *Heli*, & *Levi* fuiſse filios *Melchi*, qui ex David per Nathan procedebat? Nullo certè. Imo Matthæus ponit Jacob filium Mathanis, qui ex David per Salomonem genus ſuum ducebat: *Mathan autem genuit Jacob*. Conſtat etiam ex Luca *Levi* non fuiſse fratrem *Heli*, ſed potiùs ipſius avum; ait enim: *Qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Levi*. Tertiò, Levi fuiſse patrem Pantheris, Pantherem patrem Barpantheris, Barpantherem patrem Joachimi, ex quo B. Maria proceſſit, unde ſumtum eſt, niſi ut putant Critici ex fabulis Rabbinorum? Addo, quòd ſi Joſeph fuiſset conſobrinus Pantheris, quem Mariæ proavum putat fuiſse Grotius, neceſse foret, ut Joſephus quando nupſit Mariæ Virginis, ad minus centenarius eſset, quo quid incredibilius? Scio, quod de Panthere & Barpanthere tanquam avo & proavo B. Virginis loquitur Damaſcenus lib.4. Fidei Orthod. cap.14. hiſce verbis: *Levi genuit Melchi, & Pantherem. Panther autem genuit Barpantherem (nam ita vocabatur) Barpanther genuit Joachim, Joachim genuit S. Dei Genitricem*. Ceterùm unde hoc ſumſerit Damaſcenus (ut notat ibi P. le Quien) prorſùs ignoratur.

XXIII. Alteram utrumque Evangeliſtam conciliandi viam aperuit Petrus Poſſinus in ſuo Libro de Genealogia Chriſti Domini, quam Bollandiſtæ ad diem 19. Martii, & alii ſequuntur. Nimirùm Matthæum legalem tantùm Succeſſionem ſeu Ordinem juris ad Regiam dignitatem fuiſse ſecutum, Lucam autem ordinem naturalis Generationis attendiſse. Itaque dicit Poſſinus 1., Matthæum ideò Joſepho aſſignaſſe patrem *Jacob*, quia Jacob pater erat legalis, habita ratione juris ad Regiam dignitatem: Lucam autem Joſepho tribuiſse patrem Levi; quia Heli pater naturalis erat Joſephi. Secundò dicit, extincto abſque liberis Jechonia Rege Juda, Stirpem Salomonis penitùs exaruiſſe, & ad lineam Nathanis tranſiiſse: ideoque promiſsionem à Deo factam de Meſsia naſcituro ex Semine David, non in linea Salomonis, ſed in linea Nathanis fuiſse impletam.

XXIV. Huic tamen poſitioni adhærere non poſsum. Nam contra primum ejus aſsertum ſtant verba, quibus utuntur Evangeliſtæ. Matthæus quippè ſemper ab initio uſque ad finem utitur verbo *Genuit*, Lucas verò nunquam; ſed ſemper adhibet verbum *Qui fuit*: porrò verbum *Genuit* ita exprimit Generationem

nem per viam naturalem, & conſequenter filiationem naturalem, ut niſi per violentiam trahi poſsit ad filiationem legalem, vel adoptivam, ſive hæreditariam. E contra verò verbum *Qui fuit* ſaltem determinatè non ſtat pro filiatione naturali, imo cum aliis modis poſsit aliquis eſſe alterius, propriè ſtat pro filiatione legali, ſive adoptiva. Accedit auctoritas Patrum priorum ſeculorum, qui omnes conſentiunt, Matthæum texuiſse Genealogiam Chriſti per naturalem generationem, & Jacob fuiſse patrem naturalem Joſeph. Contra ſecundum ſtat etiam Matthæus, qui genealogiam naturalem uſque ad Joſeph ducit per lineam Salomonis, non Nathanis; & in hoc conſpirant Patres omnes, quamvis, ut dixi, familiæ utriuſque interdum per Matrimonia miſcerentur.

XXV. Tertia conciliandi Matthæum & Lucam via proponitur ab Auctore Gallicæ Analyſis diſsert. 5. dicendo, Matthæum edidiſse genealogiam Joſeph, cujus pater naturalis fuit Jacob, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat; Lucam verò texuiſse Genealogiam Mariæ, cujus pater naturalis fuit *Heli*, qui idem eſt, ac *Eliakin*, ſeu Joachin, & qui fuit etiam pater civilis Joſephi, utpotè illius generi ratione veri ac legitimi Matrimonii cum Maria Virgine contracti: porrò Generos interdùm appellari filios eorum, quorum ſunt generi, Scripturæ aliqui Interpretes fatentur, ſicut & Nurus ſocerorum filias nuncupari conſuevíſse. Quia verò non erat conſuetudo Hebræorum texere genealogias per feminas, & aliunde non potuerit Lucas patrem naturalem Chriſti, quia fuit de Spiritu Sancto conceptus, referre: ideò gradum fecit à nepote ad avum nimirùm à Chriſto ad Heli ejus avum, quia Mariæ ejus Matris patrem; unde quando dicit *Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta, ut putabatur Filius Joſeph, qui fuit Heli*, illa dictio *Qui* non refertur ad *Joſeph*, ſed ad Chriſtum, & fit ſenſus, Chriſtus putabatur Filius *Joſeph*, qui tamen Chriſtus *fuit Heli*, ideſt nepos *Joachim* patris Mariæ Virginis ſuæ Matris. *Heli* enim, ut notat Calmet in Diction. Sacræ Scripturæ, *Heliacim*, *Helcias*, *Joachim* videntur eſse Synonyma.

XXVI. Ingenioſa quidem meditatio, quæ multa in hac re componere videtur, & quæ mihi arrideret, niſi aliqua me detinerent. In primis novitas, cum in nullo ex antiquis etiam Patribus inveniam, Lucam texuiſse Genealogiam Chriſti per Mariam. Imo S. Ambroſius in cap. 3. Lucæ excitato dubio: *Cur autem Joſeph magis, quàm Generatio Mariæ deſcribatur, cum Maria de Spiritu Sancto generaverit Chriſtum, & Joſeph à Generatione* Do-

Domini videatur alienus: reſpondet: *Dubitare poſſemus, niſi conſuetudo nos inſtrueret Scripturarum, quæ ſemper viri originem quærit*: & infra: *Etenim ſecundùm carnem natus uſum debuit ſequi carnis; & qui in ſeculum venit, ſeculi debuit more deſcribi, maximè cùm in Joſeph origine etiam origo ſit Mariæ. Nam cum vir juſtus fuerit Joſeph, utique ex Tribu ſua & ex Patria ſua accepit uxorem..... Itaque & Cenſus tempore aſcendit Joſeph de Domo & Patria David, ut profiteretur cum Maria uxore ſua. Quæ ex eadem Domo & ex eadem Patria profeſſionem defert, utique ejuſdem Tribus & ejuſdem Patriæ ſe eſſe deſignat*. Secundò, quia ſi Lucas Genealogiam Chriſti naturali via duxiſset per Mariam, jam & ipſa & Chriſtus naturaliter deſcendiſsent à Davide per Nathanem, non per Salomonem, per quem tamen promiſerat Davidi Deus 2. Reg.7. v.14. naturaliter deſcenſurum eum, cujus Regnum eſset ſempiternum. Tertiò, quia nec in Scriptura, nec in Patribus, nec in aliquo antiquo Monumento legitur, Patrem naturalem Mariæ Virginis fuiſse *Heli*. Dicere autem *Heli*, *Eliakim & Joachin* eſse Synonyma, & proinde fuiſse trinominem, non video, quo fundamento certo aſſeratur. Quare omnibus aliis viis relictis, in prima, quam ex Africano ſtatuimus, ut fundatiori permanendum eſse cenſeo.

§. IV.

Conciliantur Matthæus & Lucas cum Hiſtoria Veteris Teſtamenti.

POſt concordatos invicem Matthæum & Lucam pro viribus in ea, quam texuerunt, Genealogia Chriſti, ſupereſt, ut utrumque concordemus cum Hiſtoria Veteris Teſtamenti. Hoc autem præſtabimus ſolvendo ea, quæ videntur obſtare, & quæ ſupra §.1. Num.4. & ſequentibus propoſuimus.

XXVII. Quòd ergo citato loco Num.4. opponebatur, nempè Matthæum dicere: *Joram genuit Oziam*: cum tamen Joram genuerit Ochoziam, Ochozias Joas, Joas Amaſiam, & Amaſias Oziam ex 4.Reg.8.; ubi omiſſi apparent à Matthæo tres gradus genealogici; facilè diluitur dicendo, Joram genuiſſe Oziam, non quidem immediatè, ſed mediatè. Sicuti enim ex Scripturæ loquendi modo nepotes ac pronepotes filii dicuntur avorum & proavorum (quo ſenſu Chriſtus dicitur filius David, filius Abraham, cujus etiam Judæi omnes dicuntur filii, quia ex Semine ejus mediatè prognati) Ita avi proavique dici poſ-

ſunt genuiſſe nepotes ac pronepotes. Unde Iſaiæ 51. v.2. dicitur: *Attendite ad Abraham patrem veſtrum, & ad Saram, quæ peperit vos*: cum tamen Iſaiæ ætate annos circiter mille trecentos ab Abraham & Sara numerarent. Circa quod obſervat Sanctus Hieronymus in cap.1. Matth., *Quòd Evangeliſtæ propoſitum erat tres teſſaradecades in diverſo temporum ſtatu ponere*, ideſt generationes quadraginta duas. Teſſaradecas enim correſpondet numero 14., unde tres teſſaradecades faciunt numerum 42. Ideòque Quartodecimani hæretici, qui quartadecima Luna Paſcha celebrare volebant, teſte S. Auguſtino lib. de Hæreſ. c.29. *Teſſares cædecatitæ* appellati ſunt. Rationes autem tum myſticas tum morales, ob quas Matthæus quadraginta duobus perſonis genealogiam ſuam concludere voluerit, Lucas verò eam ad ſeptuaginta ſeptem extenderit, affert S. Thom. 3.p. q.31. a.3. ad 3., quem videre non pigeat.

Cur autem Matthæus tres præfatas generationes omiſerit, rationem ex S. Hieronymo in cap.1. Matth. dat S. Thomas citato loco ad 4.: *Quia Joram generi ſe miſcuerat impiiſſimæ Jezabelis* (genuit enim Ochoziam ex Athalia filia Achab & Jezabelis, cujus progeniei maledixerat Deus 3. Reg. 21. v.21.) *Idcirco uſque ad tertiam generationem ejus memoria tollitur, ne in Sanctæ Nativitatis ordine poneretur*. Qua ratione etiam Tribus Dan in recenſione ſignatorum ex omni Tribu filiorum Iſrael prætermittitur Apocal.7., quia hæc à Dei cultu defecerat, ac ſe Gentibus immiſcuerat, Judicum 18. Non ultra tamen tertiam generationem Jorami poſteritas eſt ab Evangeliſta prætermiſſa, quia Dei punitio in filios non protendebatur niſi ad tertiam, vel quartam generationem, Exodi 20. v.5. Cur autem alii, qui fuerunt peccatores, à Matthæo prætermiſſi non ſint: *Eſt attendendum*, inquit S. Thom. loco citato, *quòd & alii Reges fuerunt peccatores, qui in genealogia Chriſti ponuntur: ſed non fuit eorum continua impietas. Nam ut dicitur in Libris quæſt. Vet. & Novi Teſtam. q.81., Salomon merito patris ſui dimiſſus in Regno eſt. Roboam merito Aſa filii ſui. Horum autem trium continuavit impietas*.

XXVIII. Quod ſupra opponebatur num.5. primo loco, eodem modo ſolvi poteſt, nempè verum eſſe, quòd Joſias non genuit immediatè Jechoniam, ſed Joakin, ex quo genitus fuit Jechonias: Joakin autem eodem motivo prætermittitur, ac tres ſupradicti; quia ſcilicet vir nequiſſimus fuit, adeò ut juxta Vaticinium Jeramiæ cap. 22. v.19. ſepultura Aſini extra portas Jeruſalem ſepultus ſit -- Ad id, quod ſecundo loco objicitur, dico, quòd illa verba *in tranſmigratione Babylonis* non referuntur ad ver-

verbum *Genuit*, quaſi Joſias (etiam media Joakim) genuerit Jechoniam, tempore quo ſecuta eſt tranſmigratio; obierat enim diu ante; ſed referuntur ad Jechoniam & fratres ejus; quaſi dicat: Joſias genuit Jechoniam & fratres ejus, qui fuerunt in tranſmigratione Babylonis.

Aliter tamen cum aliis reſponderi poteſt, diſtinguendo duos Jechonias: primum, qui & Eliachim ſeu Joachim fuit appellatus, & hic fuit filius immediatus Joſiæ genitus circa tempora tranſmigrationis: alterum Jechoniam ſecundum, dictum etiam Joakim filium Jechoniæ primi, genitum poſt tranſmigrationem, nepotem Joſiæ, & patrem Salathielis. Utrumque iſtum Jechoniam videtur diſtinguere in Genealogia Chriſti Matthæus; primum quidem, quando dicit *Joſias genuit Jechoniam, & fratres ejus in tranſmigratione Babylonis*, ideſt paulò antequam Populus in Captivitatem duceretur; iſte enim Jechonias ſeu *Eliakim* fratres habuit *Joachaz*, *& Sedeciam*, *& Sellum*, Quando verò ſubjungit: *Et poſt tranſmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel*: deſignat Matthæus Jechoniam ſecundum filium Jechoniæ primi, nepotem Joſiæ, & patrem Salathielis, qui nullos fratres habuit. Ita ſentiunt S. Ambroſius lib. 3. in Lucam dicens: *Duos enim Joachim, hoc eſt duos Jechonias fuiſſe, hiſtoria indicat, unum ante tranſmigrationem, alterum in ipſa tranſmigratione generatum, ideſt patrem & filium. Ergo pater inter generationes ſuperiores eſt computatus: filius inter poſteriores, qui ſucceſſit patri, ideſt nepos Joſiæ. Duos autem fuiſſe Regnorum Libri indicant* (4. Reg. cap. 23, & cap. 24.) quod in ſubſequentibus Ambroſius oſtendit. S. item Epiphanius Hæreſi 6., S. Hieronymus in c. 1. Matth. ubi ait: *Si voluerimus Jechoniam in fine primæ teſſaradecadis ponere, in ſequenti non erunt quatuordecim, ſed tredecim. Sciamus igitur, Jechoniam priorem ipſum eſſe, quem & Joakim; ſecundum autem filium non patrem, quorum prior per* C *&* M, *ſequens per* ch *&* n *ſcribitur: quod Scriptorum vitio, & longitudine temporum apud Græcos Latinoſque confuſum eſt*. Cui adhæret etiam S. Thom. 3. p. q. 31. art. 3. ad 3. Quare huic ſolutioni, tanquam veriori & magis conſonæ, adhærendum eſſe exiſtimo.

XXIX. Ad id, quod ſuperiùs objiciebatur Num. 6. dico, Jechoniam prædici à Jeremia futurum ſterilem, non quia nullam habiturus ſit prolem, quin potiùs 1. Paralip. 3. v. 17. Jechoniæ tribuuntur octo filii; ſed quia nullus de Stirpe ejus erat ampliùs in Throno David ſeſſurus: hoc ſonant verba Jeremiæ; *Neque erit de Semine ejus vir, qui ſedeat ſuper Solium David* &c.: quod impletum eſt, cum nemo filiorum ejus ſtatum Regium habuerit,

 ſed

Digitized by Google

ſed omnes ad ſtatum inferiorem fuerint redacti. Quomodo autem Chriſtus, qui ex Jechoniæ ſemine prodiit, Solium David tenuerit, diximus ſupra cap.1. §.3. num.33. Quòd verò Salathiel à Matthæo dicatur filius Jechoniæ, à Luca verò filius Neri, componi poteſt dicendo, Salathielem filium naturalem fuiſſe Jechoniæ, cum 1. Paralip. cap.3. inter filios ejus recenſeatur, ſecundùm verò Leviratûs Legem fuiſſe filium Neri, quia Neri abſque liberis extincto, Jechonias cognatus ejus viduam relictam duxerit, & ex ea Salathielem ſuſceperit. Poſſunt etiam cum aliis duo Salathieles diſtingui, unus Jechoniæ filius, qui à Davide per Salomonem deſcendebat; de hoc loquitur S. Matthæus; alter filius Neri, qui ex David per Natham ortus fuit, & de hoc loquitur S. Lucas: cum enim alii fuerint Salathielis Majores apud Lucam, ac apud Matthæum, probabilius videtur, utrumque Evangeliſtam diverſarum perſonarum mentionem feciſſe: nempe cum juxta Patres Meſſias fuerit promiſſus ex ſemine David per lineam Salomonis, ſi Salathiel, quem exhibet S. Lucas deſcendentem ex Nathan, eſſet idem ac ille, quem exhibet Sanctus Matthæus, Jacob, & proinde Chriſtus, ex David per Nathan non per Salomonem prodiiſſet: niſi fortè dicerentur, ut ſupra, Jacob, Joſeph & Chriſtus generatione naturali per lineam Salomonis deſcendiſſe, generatione tamen legali partem cum linea Nathanis habuiſſe. Dicitur autem Salathiel genitus poſt tranſmigrationem Babylonis, non quidem conſummatam, ſed poſt actum tranſmigrationis, ſeu poſtquam tranſmigraverant; unde & dici poteſt genitus poſt tranſmigrationem, & in tranſmigratione, quæ 70. annis perduravit. Si verò cum aliis duos Salathieles ponamus, dici poteſt, priorem fuiſſe genitum durante tempore tranſmigrationis, poſteriorem autem poſt tranſmigrationis tempus, & de hoc loqui Matthæum.

XXX. Idem dico ad id, quod opponitur num.6., Zorobabelem, de quo loquitur Matthæus, fuiſſe diverſum à Zorobabele, de quo lib.1. Paralip. ſermo eſt. Unde non mirum, ſi diverſi utrique patres aſſignentur, uni nimirùm Salathiel, alteri Phadaja. Ille enim, de quo Matthæus, ipſe eſt, de quo Eſdras lib.1. cap.3. v.2. & 8., & Aggæus cap.1. v.12., & c.2. v.3., qui ſemper ponitur filius Salathiel. Equidem duos fuiſſe Zorobabeles patet, non ſolùm ex diverſitate patris, ſed & filiorum. Nam Zorobabelis, de quo Matthæus, filius dicitur *Abjud*; alterius autem filii lib.1. Paral. cap.3. dicuntur *Moſalla* & *Hananias*.

Duo etiam diſcerni poſſe videntur Zorobabeles, quorum unus ex Davide per Salomonem originem habeat, & ſit filius Sa-

Salathielis, de quo Matthæus: alter verò ex Davide per Nathanem deſcendat, & ſit filius alterius Salathielis, de quo Lucas. Et hoc duplici momento ſuaderi poteſt. Primò, quia Zorobabel, de quo Matthæus, poſt Captivitatem Babylonicam genitus fuit, ut patet ex contextu ubi dicitur: *Et poſt tranſmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel, Salathiel autem genuit Zorobabel*. At Zorobabel quem exhibet Lucas, vel ante Captivitatem, vel ſaltem primis annis Captivitatis genitus fuit, utpotè qui jam annis maturus Populum Judaicum è Captivitate in patrium ſolùm reduxit, ut lib. 1. Eſdræ c. 3. v. 2. Rursùs à Zorobabele, quem refert Matthæus, uſque ad Joſeph novem tantùm ſupputantur generationes; à Zorobabele autem, quem producit Lucas, decem & ſeptem numerantur; non ergo unus eſt, ſed duo ſunt Zorobabeles recenſiti à Matthæo & Luca.

XXXI. Ad difficultatem, quæ Num. 8. propoſita fuit, breviter reſpondeo; quidquid ſit, an Patres præfati interdum aliquos Chriſti avos omiſerint, non proinde vitio Lucæ vertendum eſt; eos enim fortè omiſerunt, quia ad rem eorum non ſpectabat ſingulos enumerare. Ut ut ſit, non eſt ex Patribus emendandum Evangelium, ſed potiùs ex Evangelio, ſi opus eſſet, emendandi forent Patres.

§. V.

De Cainane Juniore in Lucæ Evangelio recenſito.

XXXII. Potiſſima difficultas, quæ maximè negotium faceſſit, quæque ſemper torſit, & adhuc torquet Interpretes, eſt, quam ſupra Num. 9. propoſuimus de *Cainan*, quem medium inter *Sale* & *Arphaxad* poſuit in ſua genealogia S. Lucas, cujus nulla mentio fit Gen. 10., ubi texitur ſeries Patriarcharum, qui vixerunt poſt diluvium; nam verſ. 24. dicitur *Arphaxad genuit Sale*, quod repetitur cap. 11. v. 12. *Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit Sale*, idemque dicitur lib. 1. Paralip. cap. 1. v. 18.; Lucas verò cap. 3. v. 35. dicit *Qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*: quibus ponit Sale filium Cainam, & Arphaxadi ſolùm nepotem, ubi in Geneſi, & lib. Paralip. Sale ponitur filius Arphaxadi, non nepos. Vel ergo mendum eſt in locis præcitatis Veteris Teſtamenti, in quibus iſte Cainan poſtdiluvianus non legitur, vel mendum eſt in Evangelio Lucæ, in quo iſte Cainam medius inter Arphaxad & Sale inſeritur.

XXXIII.

XXXIII. Ut ab hoc ſe extricent, Recentiores Critici non pauci dicunt, hunc Cainanem inſititium eſſe, neque in autographo Græco Lucæ appoſitum, ſed proceſſu temporis oſcitantiâ Scriptorum intruſum. Moventur primò, quia in Textu Hebraico Geneſis, & Paralipom. ſupra relato, ter dicitur Arphaxad genuiſſe Sale, nulla Cainanis medii facta mentione. Quamvis autem in Verſione LXX. Interpretum cap. 11. Geneſis habeatur: *Et vixit Arphaxad centum triginta quinque annis, & genuit Cainan.... & vixit Cainan centum triginta annos, & genuit Sale*: dicunt tamen, hæc non haberi in Editione LXX. Interpretum pura & incorrupta, quæ in Hexaplis Origenis inſerta fuit, licèt habeatur in communi & uſitata, quæ in multis fuit interpolata. Hujus duplicis Editionis communis & corruptæ, ac puræ & illibatæ meminit S. Hieronymus Epiſt. 135. ad Sunniam & Fretellam (modò inter Criticas 11.) dicens: *Sed hoc intereſt inter utramque, quòd pro locis & temporibus, & pro voluntate Scriptorum Vetus corrupta eſt. Ea autem, quæ habetur in Hexaplis, & quam nos vertimus, ipſa eſt, quæ in Eruditorum Libris incorrupta & immaculata Septuaginta Interpretum Translatio reſervatur. Quidquid ergo ab hac diſcrepat, nulli dubium eſt, quin ita & ab Hebræorum auctoritate diſcordet.* Cum ergo hujus Cainanis nec vola ſit, nec veſtigium in Textu tam Hebræo, quàm Samaritano, nec in Antiquis Verſionibus Syriaca, Arabica, Chaldaica, nec LXX. Interpretum emendatiſſima, imo nec in Vulgata noſtra; evidens eſt, fuiſſe in Verſionem LXX. Interpretum intruſum. Moventur ſecundò, quia Philo & Joſephus, peritiſſimi Judæi, nec non Auctores profani, Beroſus Chaldæus Græcis Interpretibus antiquior, & Eupolemus citatus ab Alexandro Polyhiſtore, apud Euſebium lib. 9. Præparat. Evang., ponunt Abrahamum decima poſt diluvium generatione ortum eſſe. Ita enim ex Beroſo cap. 16. dicit: *Ac Beroſus quidem Abrahami parentis noſtri, ſuppreſſo licet nomine, his tamen verbis meminit. Circa decimam poſt diluvium ætatem, vir quidam apud Chaldæos vixit, ſumma cum integritate morum, tum etiam dignitate, rerumque cœleſtium cognitione præditus.* Ex Eupolemo autem cap. 17. Item inquit, *ætate decima... Abrahamum natum eſſe tradit.* Si autem inter Majores Abraham poſtdiluvianos inſeratur Cainam, jam non decima generatione poſt diluvium natus erit Abraham, ſed undecima. Tertiò, quia SS. Patres nullam iſtius Cainanis junioris mentionem faciunt; Theophilus enim Antiochenus lib. 3. ad Autholycum ait: *Arphaxad natus annos 135. genuit filium nomine Sala.* Idem ſentiunt Epiphanius Hæreſ. 55., quæ eſt Mel-

Digitized by Google

Melchiſedechianorum, Origenes, Julius Africanus, & Euſebius Cæſarienſis, qui in ſuo Chronico à Scaligero edito Veterum Patriarcharum tum ante tum poſt diluvium annos ex triplici Textu Hebræo Græco & Samaritano recenſens, in nullo eorum juniorem Cainanem reponit. Demum addunt, Moyſem in Libro Geneſis accuratè deſcripſiſſe Chronologiam temporis, quod à Diluvio ad Abrahamum uſque effluxit, diſtinctè notando annos, quibus ſinguli Patriarcharum vixerunt: Hæc autem Cainanis junioris adjectione non modicè perturbaretur. Concludunt igitur, iſtum Cainanem medium inter Arphaxad & Sale nunquam fuiſſe, & in Evangelium Lucæ fuiſſe intruſum.

XXXIV. Objicienti verò, Evangelium Lucæ, quod in Vulgata legimus, declaratum fuiſſe authenticum; in eo autem reperitur Cainan medius inter Arphaxad & Sale; reponunt: Ita ſanè; ſed abeſt, inquiunt, in Vulgata Veteris Teſtamenti Verſione, quæ perindè authentica eſt judicio Concilii Tridentini. In alterutro ergo loco mendum eſſe, non obſtaute authenticitate neceſſe eſt, vel in Veteri Teſtamento, à quo Cainan abeſt, vel in Evangelio Lucæ, cui inſeritur: imo multiplex in Veteri Teſtamento, ſimplex in Novo mendum erit, nam illic ter deeſt Cainan, iſtic ſemel abundat: & longè gravius in Veteri, quàm in Novo, quia in Novo una perſona Cainan abundat; ſed in Veteri cum Cainanis defectu conjungitur, ut dictum eſt, Chronologiæ perturbatio: cum enim Moyſes Gen. 11. non modò narret generationes omnes Patriarcharum à Noe uſque ad Abraham, verùm etiam diſtinctè notet, quoto anno vitæ ſuæ filium quiſque genuerit, quotque poſt genitum filium ſupervixerit; ſi qua ibi Cainanis detractione mutilatio facta eſt, detracti quoque fuerunt anni, quos Cainan numeraret, dum genuit Sale, & anni quibus genito Sale ſupervixit; ſic Chronologia mutilata remanet. Si ergo hoc non obſtat authenticitati Vet. Teſtamenti, nec etiam deſtruet authenticitatem Novi; ſi dicatur, Cainanem Juniorem non eſſe à Luca poſitum, ſed intruſum: cui pondus addit auctoritas S. Irenæi ſeculi ſecundi Patris lib. 3. contra Hæreſ. cap. 33. (modò 22.) dicentis *Lucas genealogiam, quæ eſt à generatione Domini noſtri uſque ad Adam, Septuaginta duas generationes habere oſtendit.* Quòd ſi Lucas inſeruiſſet Cainan inter Arphaxad & Sale, genealogia Chriſti uſque ad Adam haberet generationes Septuaginta tres. Hæc præcipua ſunt, quæ movent non paucos ad opinandum, Cainan juniorem in Evangelium irrepſiſſe, non verò à S. Luca deſcriptum.

XXXV. Alii, qui tueri conantur, Cainan revera à S. Luca deſcri-

Google

ſcriptum, in varios abeunt dicendi modos. Aliqui dicunt, nomen Cainan à Judæis expunctum fuiſſe è Veteris Teſtamenti Libris. Sed hoc ſinè ſpecie probabilitatis aſſeritur: quæ enim cauſa potuit eſſe, ut Judæi nomen Cainan expungerent, cujus nominatio vel prætermiſſio nihil prorsùs Chriſtianis faveat vel ipſis noceat? Debuiſſent potiùs eradere vaticinia, quæ contra ipſos clarè demonſtrant Chriſtum, & tamen ea intacta reliquerunt. Quòd ſi id etiam tentaſſent, non potuiſſent exequi in omnibus Codicibus, etiam Samaritanis, Syriacis, imo & Hebraicis apud Chriſtianos exiſtentibus; manſiſſent aliqua exemplaria, in quibus nomen Cainan adeſſet, quæ tamen hactenùs non apparuerunt. Adde, quòd debuiſſent eradere non ſolùm Cainanis nomen, ſed etiam annos, quibus vixit ante, & poſt genitum Sale, & ſic Chronologiam variare.

Nec dicas, nomen Cainan olim in Vet. Teſt. Libris extitiſſe, probari ex Verſione LXX. Interpretum, ex Hebraico confecta, in qua Cainan Junior legitur, ut videre eſt apud S. Auguſtinum lib. 16. de Civit. Dei cap. 10. dicentem: *Secundo igitur anno poſt Diluvium, Sem cum eſſet centum annorum genuit Arphaxat, Arphaxat autem, cum eſſet centum triginta quinque annorum, genuit Cainan, qui cum eſſet centum triginta, genuit Sala*: quod priùs dixerat Theophilus Antiochenus ſupra relatus. Reſpondetur enim, S. Auguſtinum ea verba deſcripſiſſe ex Verſione LXX. Interpretum, qualis ſuo tempore ferebatur, in qua, ut ipſe ibidem fatetur, multa erant ab Hebraico fonte diſſonantia, ideòque non erat pura & incorrupta, unde ad eam emendandam Verſionem ſuam S. Hieronymus aggreſſus fuit.

XXXVI. Dicunt propterea alii, S. Lucam eo conſilio nomen Cainan in genealogia Patriarcharum addidiſſe, ut Helleniſtis, in quorum gratiam potiſſimùm ſcribebat, hac in parte indulgeret: habebant enim illi præ manibus Verſionem Septuaginta, nomen Cainam præferentem. Sed quorsùm indulgentia iſta in Scriptore Spiritus Sancti ductu ſcribente, ut de induſtria ad complacentiam falſum insereret in Evangelio? Hæc indulgentia, quantum viciſſim ſcandali in Hebræis excitaſſet, quantum invidiæ? Quantum detractum fuiſſet auctoritati Evangelii apud incredulos, ſi comperiſsent, eos, qui ſe Divino dictante Spiritu ſcribere dictitabant, ſcienter errores in Libris ſuis admittere?

Scio, alios malle, S. Lucam non ex ſententia ſua, ſed ex Vulgi opinione ac Populi præjudicio, Cainanem appoſuiſse; ut, ſi cuiquam ingratum foret Cainan in ejus Evangelio legere, que-

re-

relam in Septuaginta non in Lucam moveret. Verùm hoc in primis Sacro Scriptore indignum eſt, qui ad veritatem, non ad Vulgi opinionem reſpicere debet. Rursùs, undè conſtat, tunc temporis perſuaſum fuiſſe, natum Cainan ex Arphaxad? Hebræis certè oppoſitum perſuaſum erat, qui hoc in ſuis Codicibus non legebant; Pagani, nihil de hoc norant; Helleniſtæ doctiores in ſua Verſione incorrupta hoc non legebant: ſi enim verum eſt, quod viri eruditi teſtantur, extat Codex vetuſtiſſimus Manuſcriptus Græcolatinus continens Evangelium Lucæ in antiquiſſimis Membranis litteris majuſculis ſine ſpiritibus & accentibus deſcriptus, in quo Cainanis illius junioris omittitur generatio: hic, ajunt, ex Galatia olim delatus in Gallias, ſervatuſque in Abbatia S. Irenæi propè Lugdunum, in Bellorum Civilium tumultu anno 1562. inde extractus, cum ad manus Theodori Bezæ perveniſſet, ab iſto Academiæ Cantabrigienſi dono datus fuit. Sed illum Codicem multis in locis eſſe corruptum obſervarunt aliqui, ideòque auctoritatem dubiam facit.

XXXVII. Alii verò, quibus placet, S. Lucam reverà Cainanem Juniorem ſuo Evangelio inſeruiſſe, ut eum concilient cum Moyſe, diviſi ſunt. Nam quidam dicunt, Arphaxad patrem fuiſſe Cainan & Sale: prioris legalem, & ideò omiſſum fuiſſe à Moyſe: poſterioris verò naturalem. Alii ex Cainan & Sale unum & eundem hominem binominem conflant; ita ut ſenſus Lucæ ſit, non qui *fuit Sale, qui fuit Cainan; ſed qui fuit Sale, qui & Cainan*, hoc eſt, qui *Sale* vocatus etiam fuit *Cainan*. Sed hæc meditatio voluntaria videtur; tum quia ex Verſione Græca Geneſis Sale habetur ut perſona diſtincta à Cainan, nimirùm tanquam genita à Cainan; tum quia tò *qui fuit* eodem modo à Luca dicitur de Cainan, ac de aliis. Cum ergo ubique deſignet perſonas diverſas, & ordinem inferioris ad ſuperiorem, nihil eſt, cur hic ad eandem perſonam reſtringatur.

XXXVIII. Alii tandem dicunt, Moyſen conſultò omiſiſse Cainan, quòd decem tantummodò generationes ab Adam uſque ad Noe, & totidem à Noe uſque ad Abraham numerare decrevisset, quemadmodùm Matthæus in genealogia Chriſti tres ex dictis omiſit Reges. Quemadmodùm ergo ex quo tres illi Reges à Matthæo omiſſi ſint, inferri non poteſt, eos in rerum natura non extitiſse, neque inter Maiores Chriſti ponendos eſse: ita nec ex quo Cainan inter Majores Abrahæ prætermiſsus fuerit, argui poteſt, eum fictitium eſse. Ideò autem Veteres, tam Patres, quàm profani Scriptores Cainanis generationem omiſiſse credendi ſunt, quia Textum Hebræum, à quo abeſt, ſecuti ſunt; cum

Digitized by Google

cum ex adverſo alii Patres & Eccleſiaſtici Scriptores, qui poſt S. Lucam ejus Evangelium tractarunt, Cainanem Juniorem inter Patriarchas reponunt; & Septuaginta Interpretes, ſi Cainanem hunc in ſua Verſione addiderunt, nil aliud intenderunt, quàm ſupplere perſonam, quæ à Moyſe fuerat prætermiſsa. In hanc opinionem tanquam paucioribus incommodis obnoxiam non invitus deſcendo.

Ne autem Cainanis Junioris adjectio variet Chronologiam, quæ inter Abraham & Noe poſt Diluvium ſecundùm Textum Hebraicum & Vulgatum deſcribitur, dici poteſt cum Genebrardo lib. 1. Chronographiæ, quòd Arphaxad genuit Cainan anno ætatis ſuæ 18., & quód Cainan genuit Sale anno ætatis ſuæ 17. Qua ratione ſalvatur, quòd Arphaxad genuerit Sale, generatione non immediatâ, ſed mediatâ ſicut avus nepotem, dum ageret annum trigeſimum quintum, juxta Textum Hebræum & Vulgatam Gen. 11. v. 12. Sic enim omnia conciliantur. Solùm objici poteſt, quòd iis temporibus non generabant filios in ætate tam tenera, ſed adultiori, quod & ego non negabo in more fuiſse; ſed quòd in aliquo caſu oppoſitum contingere potuerit, urgente maximè humani generis multiplicatione, nemo puto, negabit. Hæc de iſta implicatiſſima quæſtione, in qua crederem uſurpari poſse Auguſtini dictum Serm. 20. de Verb. Apoſt. (modò Serm. 27. cap. 3.) *Melior eſt fidelis ignorantia, quàm temeraria ſcientia.*

CAPUT III.

De Mariæ Virginis parentibus, ortu, educatione &c.

§. I.

Beatæ Mariæ parentes.

1. MAXIMAM B. Mariæ Virginis excellentiam paucis quidem, ſed ſingularibus encomiis deſcripſit Lucas cap. 1. ſui Evangelii, dum narrat, miſſum à Deo Gabrielem Angelum ad Virginem, Nazareth commorantem, Mariam nomine, Joſeph viro juſto deſponſatam, qui ad eam ingreſsus, & plenam gratiâ, ac inter mulieres benedictam declarans, Altiſſimi Filium abſque Virginitatis jactura de Spiritu Sancto in utero concepturam eſse, prænuntiat. Qua enim excellentiori gratia potuit creatura à Deo inſigniri, quàm ut eſſet Vir-

Google

Virgo ſimul & Mater, & Unigeniti ſui parens? Verùm cum præter hæc nec Lucas, nec alius Sacer Scriptor, quidquam dictum reliquerit de tantæ Virginis parentibus, ejus Natalibus, educatione &c. ex hoc profundo Scripturarum ſilentio factum fuit, ut Veteres præſertim Græci de Sancta Virgine plura evulgarint, quæ poſtea tanquam ſine fundamento excogitata, ut apocrypha & fabuloſa judicata fuere. Talia fuere Liber neſcio quis Traditionum Judaicarum à D. Epiphanio memoratus Hæreſ.78. & 79., Proto-Evangelium D. Jacobo Apoſtolo perperam adſcriptum, Liber de Ortu Virginis à nonnullis Jacobo fratri Domini ab aliis S. Cyrillo Alexandrino ſuppoſitus, Liber alter de Ortu Virginis à Seleuco D. Matthæo affictus, Hiſtoria incerti Auctoris à D. Gregorio Nazianzeno Oratione de Chriſti Natali indicata, Opuſculum de Nativitate B. Mariæ inter apocrypha S. Hieronymi rejectum tom.5. Edit. Noviſſimæ Maurinæ, ſpuria S. Evodii Epiſtola, & alia ejuſmodi. Ex his impuris lacunis biberunt pleno pectore Græci Scriptores; quia tamen nullus eſt liber adeò falſus, qui non contineat aliquid veri, ideò quæ falſa & commentitia in prædictis libris rejiciam, quæ autem ex Traditione Eccleſia admiſit, & ego admittam.

II. Circa primum ergo, quinam fuerint B. Mariæ Virginis parentes, Centuriatores Magdeburgenſes Centur.1. cap.10. dicunt: *Qui fuerint Mariæ parentes, certum non eſt; quia diſertè in Sacris Litteris expreſſum non legimus*. Idem iſtorum Anteſignanus Lutherus, qui cum in ſtatis B. Annæ ſolemniis ſermonem haberet, ſolitâ audaciâ ait: *Dicendum etiam aliquid eſſet de Diva Anna, cui hæ feriæ dicatæ ſunt: verùm de illa ne apiculum quidem in Scripturis offendo*. A Luthero tamen diſcedunt Brentius ſuper Lucam, ubi, *Mihi*, inquit, *ex Majorum Traditione manifeſtum eſt, quòd pater Mariæ Joachim vocatus ſit. Apud Syros autem, quemadmodùm teſtatur Philo, idem ſunt Heli Eliachim & Joachim. Quare cum pater Mariæ vocatur Joachim, manifeſtum eſt, ipſum & Heli vocatum; & is eſt Heli, quem Lucas vocat patrem Joſeph*. Imo addit Bullingerus in cap.1. Matth. *Omnium ſententia eſt, Heli eſſe eundem, qui & dicitur Joachim, patrem ſcilicet Mariæ*. Accedit & Hoſiander. in lib. 1. Harmon. Evang. c.16. his verbis: *Ubi dubitatur de patre Joſephi, Veteris Eccleſiæ Traditionem retineamus, quæ docet, Joſephum fuiſſe filium Jacobi, generum autem ipſius Heli; hoc eſt Heli, qui vero nomine Jehoakin dictus fuit, fuiſſe patrem Virginis Mariæ, & avum Jeſu Chriſti ſecundùm Carnem. Nam huic ſententiæ omnes circumſtantiæ, omneſque conjecturæ accedunt & adſtipulantur*: ac poſtea rursùs: *Itaque*

que, at dixi, hoc jam firmiter teneamus, Heli non fuiſſe patrem Joſephi, ſed ſocerum; Patrem autem Virginis Mariæ, & avum Domini noſtri Jeſu Chriſti; idque Apoſtolorum tempore jam fuiſſe omnibus notum, ut in genealogia Virginis apud Lucam rectè intelligenda nemo errare potuerit. Ecce Novatoribus præfatis perſuaſum, B. Mariæ parentes fuiſſe Joachim; & conſequenter Annam, cum utrumque doceat Traditio, & rursùm id etiam colligi ex Scriptura, ſemel admiſsâ ſententiâ, de qua ſupra, quòd Lucas texuerit genealogiam non Joſeph, ſed Mariæ, & quòd *Heli* & *Joachim* ſint ſynonyma.

III. Certum ergo eſſe debet, B. Mariæ parentes fuiſſe Joachim & Annam, maximè cum huic Traditioni acceſſerit Eccleſiæ univerſalis approbatio, quæ ſtatis diebus celebrat Feſtum parentum B. Virginis ſub nominibus Joachimi & Annæ: & ideò abſque Cenſuræ nota in dubium revocari non poſſe exiſtimo. Nec enim valet dicere, ad celebrationem feſti & cultum nil referre, quo nomine vocentur, uti tam multi coluntur Martyres, quorum nomina neſciuntur. Hoc enim ſuſtineri poſſet, ſi Eccleſia coleret parentes B. Virginis ſub generali nomine parentum, ſicut plures colit Martyres ſub generali nomine Martyrum, quia eorum propria nomina ignorat, & ſolùm de eorum martyrio certa eſt: ſic enim agit feſtum S. Mauritii & Sociorum, Decem Millium Martyrum &c. Sed cum Eccleſia colat parentes B. Mariæ ſub ſpeciali nomine Joachim & Annæ, abſque temeritate in dubium verti non poteſt, ejuſmodi fuiſſe eorum nomina. Nec valet hoc effugio ſe tueri, ea eſſe nomina myſticæ ſignificationis, quæ ex ignoratione propriorum nominum Eccleſia eis imponere potuit: *Anna* enim *Gratiam* ſonat, *Joachim* verò *Præparationem Domini*. Nam cum omnia Nomina Hebraica ſuam myſticam habeant ſignificationem, ut patet; ex hoc ſequeretur, omnia nomina myſtica eſſe & nullum proprium. Neque huic ſpeculationi patrocinatur Fulbertus Carnotenſis, licèt enim ſerm. 3. de Ortu Almæ Virginis Mariæ hiſce duobus nominibus *Joachim* & *Anna* myſticam interpretationem aſſignet: attamen ſerm. 2. hæc propria illorum nomina fuiſſe declarat, his verbis: *Nata eſt autem*, Maria, *juxta Relationem & Scripturas Sanctorum Patrum, in Civitate Nazareth, patre nomine Joachim ex eadem urbe oriundo, matre verò Anna nomine oriunda ex Civitate Bethlehem.*

IV. Neque contrarii ſunt Hieronymus & Auguſtinus. Non quidem Hieronymus: nam licèt lib. contra Helvidium volentem, Mariam Matrem Domini eſſe eandem ac Mariam Cleophæ,

Digitized by Google

phæ, admittat, potiùs fuiſſe ejus ſororem, ita ut una dicatur Maria Jacobi, altera Cleophæ: addit tamen, dictam Cleophæ, ſivè à patre, ſivè à gentilitate familiæ, aut quacumque alia cauſa: unde non aſſerendo, ſed opinando alterutrum hoc dicit. Conceſſo autem ex abundantia, Patrem Matris Domini dictum fuiſſe Cleopham, non excluditur, quin etiam dictus fuerit Joachim; nam, ut ibi ſubjungit S. Doctor, Scripturarum conſuetudo eſt, eundem hominem diverſis nominibus nuncupari. Uno verbo: intentum S. Hieronymi eo in loco eſt oſtendere, Mariam Jacobi Minoris matrem non fuiſſe eandem ac Mariam Matrem Domini, ut volebat Helvidius, qui contendebat, Mariam Matrem Domini poſt genitum Chriſtum alios filios genuiſſe, nec perpetuò fuiſſe Virginem: nec obſtare, quòd Jacobus Minor vocetur frater Domini, quia frater dicitur *non naturâ ſed cognatione*. Sunt quidem apud Joan. Gerſonem v. 3., qui crediderint, Annam Matrem Virginis Mariæ primò Joachim duxiſſe, ex quo filiam habuit Mariam Matrem Salvatoris, poſtea cum Cleopha Matrimonio junctam, genuiſſe Mariam Cleophæ Jacobi Minoris, Joſephi juſti, Simonis Zelotis, & Taddæi matrem, & tertiò nupſiſſe Salome, ex quo procreaverit Mariam uxorem Zebedæi matrem S. Jacobi Majoris, & S. Joann. Evangeliſtæ: ſuper quo ſequentia Carmina:

Anna tribus nupſit Joachim, Cleophæ, Salomeque;
Ex quibus ipſa viris peperit tres Anna Marias
Quas duxere Joſeph, Alphæus, Zabedæuſque.
Prima Jeſum: Jacobum, Joſeph cum Simone Judam
Altera dat: Jacobum dat tertia, datque Joannem.

Sed hæc, ſicut & hujus opinionis Scriptores, non ſunt tantæ auctoritatis, ut communem fidem extorqueant. Hanc opinionem refert S. Thomas in cap. 1. ad Galat. Lect. 5.

Non Auguſtinus; nam lib. 23. cont. Fauſt. c. 9. ubi dicit: *Ac per hoc illud, quod de generatione Mariæ Fauſtus poſuit, quòd patrem habuerit ex Tribu Levi Sacerdotem quemdam nomine Joachim, quia Canonicum non me conſtringit*, non negat abſolutè, patrem Mariæ fuiſſe Joachim; de hoc enim non erat contentio; ſed negat, Patrem Mariæ fuiſſe Sacerdotem, & proinde ipſum & Mariam fuiſſe de Tribu Levi, non de Tribu Juda & familia David, ut contendebat Fauſtus: unde ſubjungit S. Doctor: *Sed etiamſi hoc crederem, ipſum potiùs Joachim crederem aliquo modo ad David Sanguinem pertinuiſſe*: & infra: *Hoc ergo potiùs vel tale aliquid crederem, ſi illius apocryphæ Scripturæ, ubi Joachim pater Mariæ legitur, auctoritate detinerer, quàm mentiri Evangelium, in quo*

ſcri-

ſcriptum eſt, & Jeſum Chriſtum Filium Dei Salvatorem noſtrum ex ſemine David ſecundùm Carnem, & per Virginem Mariam procreatum. Non ergo renuit credere, Patrem Mariæ fuiſſe Joachim, ſed qualem ex Scriptura apocrypha Fauſtus proferebat, nempe Sacerdotem, & de Tribu Levi; cum hoc ſit expreſsè contrarium Evangelio proponenti Chriſtum de ſemine David, & proinde etiam ejus Matrem. Idcircò autem Joachimum Mariæ patrem aſſertivè Auguſtinus non tribuit, quia ſuo tempore Eccleſia nihil fuerat locuta.

V. Ceterùm Eccleſiam Græcam parentes Mariæ Virginis Joachim & Annam quovis ſeculo agnoviſſe, teſtantur antiquiſſima Scripta, quæ licèt apocrypha, & apud Occidentales parvæ auctoritatis, Orientalium tamen in hoc ſententiam abundè teſtantur: & inſuper cum ſubſequentibus ſeculis in ea parte, qua Joachim & Annam Mariæ parentes dicunt, ea acceptarint nedum Patres Græci, Damaſcenus lib.4. fid. Orthod. cap.14. & Hom.2. in Nativ. B. Virg., Andreas Cretenſis, Iſidorus Theſſalonicenſis, Cedrenus, Nicephorus; ſed etiam Eccleſia Occidentalis, quæ ſub præfatis Joachim & Annæ nominibus feſtos dies parentum B. Mariæ quotannis celebrat, votum ſuum adjunxerit, neſcio quo niſi temerario auſu poſſit quiſquam Catholicus rem hanc ut incertam hodie proponere. Nec tamen ob id auctoritas aliqua libris expenſis, in quibus hæc nomina leguntur, attribuitur, ſed ſolùm hujus Traditionis antiquitas oſtenditur. Profectò eorum Auctores, ſivè fuerint Ebionitæ, ſivè Manichæi, ſivè Seleucus, ſivè quis alius, nullum ſibi ac ſuis erroribus commodum obventurum ſperare poterant, ſi Catholicos de Joachim & Annæ nominibus traherent in errorem. Aliundè hæc nomina reſcierant, & ideò ſuis operibus exararunt, ut ad poſterorum notitiam tranſirent. Accedit, quód in Sermone de Nativit. B. Mariæ D. Hieronymo ſuppoſito inter ejus opera tom.5., quique ex Libro à S. Matthæo exarato exſcriptus proponitur, Auctor illius quicumque ſit, priùs proteſtatus ſe omittere ea, quæ Seleucus mentitus fuit, aut de ſuo confinxit, inter cætera, quæ à nemine neganda proponit, ſunt, quòd *Beata & glorioſa ſemper Virgo Maria de Stirpe Regia, & familia David oriunda: in Civitate Nazareth nata fuit... Pater ejus Joachim, Mater verò Anna dicebatur. Domus paterna eſt ex Galilæa, & Civitate Nazareth; Maternum autem genus ex Bethlehem erat.*

VI. Porrò ut quiſquis videat, quantâ injuriâ tanquam de hoc dubii aſſerantur continuatores Bollandi, legantur ad diem 20. Martii, ubi hæc habent §.1. n.1. *Quamquam B. Petri Damiani cen-*

cenſura Sermone 3. de Nativit. B. Virginis ſtudium ſuperfluæ curioſitatis reprehendat in iis, qui quod Evangeliſta narrare ſuperfluum duxit, nimis inutiliter quærunt, inquirentes quis pater, vel quæ mater Beatiſſimæ Mariæ fuerint: utriuſque tamen Eccleſiæ Patrum Joachimum & Annam celebrantium concors credulitas facit, ut de nominibus non admodùm anxiè dubitemus, vera ne ſint, an ſolùm accepta ex quadam etymologiæ Hebraicæ congruentia, qua Joachim Præparatio Domini, Anna Gratia *interpretatur, ut eſt apud Fulbertum Carnotenſem Epiſcopum*. Deinde dato quòd multa, quæ in libello de Ortu Virginis Seleuco impoſtore ſcripta ſunt, falſa ſint, concludunt: *Quantulum tamen hoc eſt, ſi ipſa ſaltem parentum Sanctiſſimæ Dei Genitricis nomina Eccleſiæ Traditio conſervaſſe putetur, nec omnia dicantur Auctores iſti finxiſſe. Sub his certè nominibus eos celebrant Sanctorum Patrum encomia, & Eccleſiæ feſtivis proſequuntur honoribus*. Quod oſtendunt ex Officiis antiquiſſimis Eccleſiæ Græcæ, & etiam Latinæ, etſi recentioribus. Neque obeſt, quòd S. Pius V. anno 1572. Officium S. Joachim ſuſtulerit: non enim abſolutè vetuit de eo recitari Officium, ſed illud ſolùm, in quo continebantur multa ex apocryphis deſumta, quæ Eccleſia eſto non damnet, poſitivè tamen non recipit. Iſta ex Bollandiſtis. Quibus conſtat, Traditionem de parentibus B. Mariæ Joachimo & Anna, quamvis in apocryphis Monumentis reperiatur, quia tamen ab utraque Eccleſia ſuſcepta, non eſſe in dubium revocandam.

§. II.

Apocrypha de B. Virginis ortu & educatione.

VII. Multa in ſupranominatis Libris apocryphis, ſivè Beatæ Mariæ ortum antecedentia, ſivè concomitantia, ſivè conſequentia leguntur, ut in Proto-Evangelio S. Jacobi, Libro Traditionum Judaicarum à S. Epiphanio Hæreſ. 78. & 79. memorato, lib. de Ortu Virginis à Seleuco D. Matthæo afficto, Hiſtoria incerti Auctoris à D. Gregorio Nyſſeno indicata, & aliis nullius in Eccleſia auctoritatis.

VIII. In Proto-Evangelio igitur S. Jacobo ſuppoſito legitur, Joachim die ſolemni oblationem in Templo offerre paranti, Judæum nomine Ruben obſtitiſſe, quòd homini poſteritate in Iſrael carenti, jus oblationis non eſſet. Joachim rubore ſuffuſus in deſertum aufugit, ibique jejuniis & orationibus intentus ſolidos 40. dies noctesque tranſegit. Interim Anna ejus uxor abſen-

ſentiam viri, ſimulque ſterilitatem ſuam coram Domino domi deflebat: cum ſolemnitas quædam adeſſet, nec interim à fletu quieſceret, Judith illius famula lacrymas illius diei Religione reprehendit, ſimulque adhortata eſt, ut convenientem feſto, atque Regio ſuo generi mitram aſſumeret. Ei verò renuenti Judith ſubiraſcens, ſterilitatem exprobravit. His auditis, Anna luctu depoſito nuptialibus veſtibus induta eſt. Circa horam nonam hortum ſuum ingreſſa Dominum precibus exorabat, ut ſterilitatis opprobrium à ſe removeret; & cum inter orandum oculos attollens in lauro avium nidum cum pullis vidiſſet, eo aſpectu lacrymas intendens & preces, orabat, ne ſibi Deus denegaret, quod brutis & terræ conceſſiſſet. Adhuc oranti Angelus cœleſtis occurrit de futuro partu lætum nuntium afferens, eamque inclytam in Mundo futuram prædixit; quo ab Anna audito, in laudes Dei præ gaudio effuſa eſt, atque quidquid pareret, in obſequium Templi per totam vitam ſe dedicaturam promiſit: ſub hæc duo Angeli ſupervenientes nuntiarunt, Deum precibus Joachim annuiſſe, cumque cum ſuis ovibus quantociùs rediturum. Regreſſus eſt igitur è montibus Joachim, quem Anna venientem excepit. Poſt modicum femina concepit, & certo tempore Mariam edidit, quam lacte ſuo mater aluit. Poſt tres menſes puella ſola ſine duce gradiebatur, & poſt annum cum ablactationis cæremonias celebraret, Sacerdotes convivio excepit, iiſque mater infantulam obtulit. Cum tres ætatis annos in patris domo exegiſſet, à parentibus in Templo præſentata eſt, ut ibi educaretur, ac Domino obſequeretur. Hactenùs *Proto*, ſeu veriùs, *Pſeudo-Evangelium*.

IX. Eadem ferè leguntur in memorato Serm. de Nativit. B. Mariæ. Ibi enim hæc habentur de Joachim & Anna: *Vita eorum ſimplex, & recta apud Dominum, apud homines irreprehenſibilis & pia. Nam omnem ſubſtantiam ſuam trifariam diviſerunt: unam partem Templo & Templi ſervitoribus impendebant: aliam peregrinis & pauperibus erogabant: tertiam familiæ uſibus & ſibi reſervabant. Voverunt tamen, ſi fortè Deus donaret eis ſobolem, eam ſe Domini ſervitio mancipaturos; cujus rei gratia, & Templum Domini ſingulis per annum feſtis frequentare ſolebant. Factum eſt autem, ut Encæniorum ſolemnitas appropinquaret; unde cum nonnullis Contribulibus ſuis Hieroſolymam & Joachim aſcendit. Ea verò tempeſtate Iſaſchar Pontifex erat: cumque inter ceteros concives ſuos etiam Joachim cum oblatione ſua videret, deſpexit eum, & munera ejus ſprevit, interrogans, cur inter fœcundos infœcundus ipſe ſtare præſumeret, dicens, munera nequaquam Deo digna poſſe vide-*

deri, quem ipſe prole indignum judicaſſet, Scripturâ dicente, Maledictum omnem eſſe, qui non genuiſſet maſculum in Iſrael. *Dicebat ergo, priùs eum ab hac maledictione Sobolis generatione ſolvendum, & ſic demum in conſpectu Domini cum oblationibus eſſe venturum: cujus opprobrii objectu pudore magno ſuffuſus Joachim ad paſtores, qui cum pecudibus erant in paſcuis ſuis, ſeceſſit. Neque enim Domum repetere voluit, ne fortè à Contribulibus ſuis, qui ſimul aderant, & hoc à Sacerdote audierant, eodem opprobrii elogio notaretur.*

X. *Verùm cum ibi aliquandiu eſſet, quadam die, cum eſſet ſolus, Angelus Domini cum immenſo lumine aſtitit: qui cum ad ejus viſionem turbaretur, Angelus, qui ei apparuerat, timorem ejus compeſcuit dicens: noli timere Joachim, neque in viſione mea turberis; ego enim ſum Angelus Domini miſſus ab ipſo ad te, ut annuntiem tibi, preces tuas eſſe exauditas, & eleemoſynas tuas aſcendiſſe in conſpectum ejus. Videns quippe vidit pudorem tuum, & audivit ſterilitatis opprobrium, nec rectè tibi objectum. Peccati namque non naturæ ultor eſt Deus, & ideò cum alicujus uterum claudit, ad hoc facit, ut mirabiliùs denuò aperiat, & non libidinis eſſe, quod naſcitur, ſed Divini muneris, cognoſcatur. Prima enim Gentis veſtræ Sara mater nonne uſque ad octogeſimum annum infœcunda fuit? & tamen in ultima ſenectutis ætate genuit Iſaac, cui repromiſſa erat benedictio omnium Gentium. Rachel quoque tantùm Domino grata, tantùmque à Sancto Jacob adamata, diù ſterilis fuit, & tamen Joſeph genuit, non ſolùm Dominum Ægypti, ſed plurimarum Gentium fame periturarum liberatorem. Quis in ducibus vel fortior Samſone, vel Sanctior Samuele? Et tamen hi ambo ſteriles matres habuere... Proinde Anna uxor tua pariet tibi filiam, & vocabis Nomen ejus Mariam. Hæc erit, ut voviſtis, ab infantia ſua Domino conſecrata, & Spiritu Sancto replebitur ab utero Matris. Omne immundum neque manducabit, neque bibet, neque inter populares forinſecus Turbas, ſed in Templo Domini converſatio ejus erit, ne quid de ea ſiniſtrum vel ſuſpicari ſaltem poſſet vel dici. Itaque ætate procedente, ſicut ipſa mirabiliter ex ſterili naſcetur, ita incomparabiliter Virgo generabit Altiſſimi Filium, qui Jeſus vocabitur, ſecundùm Nominis etymologiam Salvator omnium Gentium erit: & hoc tibi eorum, quæ annuncio, ſignum erit: Cum perveneris ad auream in Hieroſolymis Portam, habebis ibi obviam Annam uxorem tuam, quæ de tuæ regreſſionis tardatione modò ſollicita, tunc in aſpectu tuo gaudebit. His dictis diſceſſit Angelus ab eo.*

XI. *Deinde apparuit Annæ uxori ejus dicens: Ne timeas Anna, neque phantaſma eſſe putes quod vides; Ego enim ſum Angelus ille,*

ille, qui preces & eleemoſynas veſtras obtuli in conſpectu Dei, & nunc miſſus ſum ad vos, ut annuntiem vobis naſcituram filiam, quæ Maria vocata ſuper omnes mulieres erit benedicta. Hæc à nativitate ſua ſtatim Domini gratiâ plena tribus ablactionis ſuæ annis in Domo paterna permanebit, poſtea ſervitio Domini mancipata à Templo uſque ad intelligibiles annos non diſcedet: ibi denique jejuniis, & orationibus nocte ac die Deo ſerviens, ab omni immundo ſe abſtinebit, virum nunquam cognoſcet; ſed ſola ſine exemplo, ſine macula, ſine corruptione, ſine viri commixtione Virgo Filium, Ancilla Dominum & gratia & nomine & opere Salvatorem Mundi generabit. Itaque ſurge, aſcende Jeruſalem, & cum perveneris ad portam, quæ aurea pro eo, quod deaurata eſt, vocatur, ibi pro ſigno virum tuum, pro cujus incolumitatis ſtatu ſollicita es, obvium habebis. Cum hæc igitur ita evenerint, ſcito, quòd quæ annuntio, ſine dubio complenda erunt.

XII. *Igitur juxta Angeli præceptum uterque de loco, in quo erant, promoventes, aſcenderunt Jeruſalem, & cum ad locum perveniſſent Angelico vaticinio deſignatum, ibi ſibi invicem obviaverunt. Tunc de mutua ſua viſione læti, & promiſſæ prolis certitudine ſecuri debitas Domino humilium exaltatori gratias egerunt. Itaque adorato Domino, domum regreſſi, Divinum promiſſum certi & hilares expectabant. Concepit ergo Anna, & peperit filiam, & juxta mandatum Evangelicum parentes vocabant Nomen ejus Mariam.*

XIII. *Cumque trium annorum circulus volveretur, & ablactionis Templum completum eſſet, ad Templum Domini Virginem cum oblationibus adduxerunt. Erant autem circa Templum juxta quindecim graduum Pſalmos quindecim aſcenſionis gradus. Nam quia Templum erat in monte conſtitutum, Altare holocauſti, quod forinſecus erat, adiri niſi gradibus non valebat. In horum itaque uno Beatam Mariam Virginem parvulam parentes conſtituerunt: cumque ipſi veſtimenta, quæ in itinere habuerant, exuerent, & cultioribus ex more veſtibus ſe & mundioribus induerent, Virgo Domini cunctos ſigillatim gradus, ſine ducentis & levantis manu, ita aſcendit, ut perfectæ ætati in hac dumtaxat cauſa nihil deeſſe putares.* Hæc dictus Liber apocryphus: in quo deinde legitur, quòd oblato ſacrificio parentes puellam Mariam in Templo cum aliis Virginibus educandam reliquerunt, ubi manſit uſque ad annum quartumdecimum ætatis ſuæ, quotidie ab Angelis frequentata, quotidiè Divina viſione fruens, & ut ait Proto-Evangelium, *accipiebat cibum de manu Angeli*. Alia præfata duo Evangelia ſuppoſita narrant de B. Virgine ſivè præcedentia, ſivè conſequentia ejus ortum, quæ optandum eſſet, ut à fonte puriori derivarentur.

XIV. Ve-

XIV. Verùm quod attinet ad Evangelium, ſeu Librum de Ortu Mariæ, quamvis ſub Matthæi Evangeliſtæ nomine fuerit obtruſum, & tanquam ex Hebraico Matthæi volumine à S. Hieronymo fingatur translatum; ad quem finem excogitatæ ſunt Epiſtolæ Chromatii & Heliodori ad Hieronymum, & Hieronymi ad ipſos, quæ extant tomo 5. Operum ejuſdem; communiter tamen tanquam commentum rejicitur, excogitatum ſivè à Gnoſticis, ſivè à Collyridianis Hæreticis, ut ſentit S. Epiphanius Hæreſi 26. & 79.; ſaltem ut apocryphum, ut Gregorius Nyſſenus Homil. de Nativ. S. Virginis: unde Sixtus Senenſis lib. 2. Biblioth. Sanctæ Litt. M. *Matthæus*, inquit: *Evangeliſta fingitur eſſe Auctor duorum Librorum, quorum alter* de Ortu, *ſivè* Stirpe Mariæ, *alter* de Infantia Salvatoris *inſcribitur, qui Valentinorum & Gnoſticorum commenta ſunt. His Libris inepti quidam auctoritatem aſſerere cupientes, præfationes addiderunt ſub nomine Chromatii & Heliodori Epiſcoporum ad Hieronymum, & Hieronymi ad ipſos confictas, quæ utrumque Opus teſtarentur à Hieronymo in gratiam eorumdem Epiſcoporum ex Hebraico Matthæi volumine translatum, & ab Hæreticorum falſationibus expurgatum; ſed cum in his libris eædem nunc extent aniles fabulæ, quas Irenæus in primo adversùs Valentinorum hæreſes, & Epiphanius primo Panarii ſectione 3. ex iiſdem voluminibus refellunt; palam apparet impoſtorum deceptio. Gelaſius diſt. 15. inter Libros ab Eccleſia damnatos utrumque abjicit.*

XV. De Proto-Evangelio autem Jacobi, quamvis Theodorus Bibliander magnificè ſentiat, illudque genuinum Jacobi fratris Domini Opus exiſtimans, aſſerat periniquum ſibi videri, ſaltem in Eccleſiaſticorum & Hagiographorum numero non haberi, in quo hodie habentur Tobias, Judith, Sapientia Salomonis, Sapientia Jeſu Sirach, Hiſtoria Machabæorum: *Qui Libri*, inquit, *ab hoc ſermone Jacobi argumenti excellentiâ, & ſtyli ſimplicitate Spiritui Sancto familiari, meo judicio vincuntur;* contrarium tamen ſentiunt tùm Veteres, tùm Recentiores præſertim ex Catholicis. Idem Sixtus Senenſis lib. 2. Bibl. Sanctæ Littera I. *Extat*, inquit, *nunc Scriptura quædam ab Hæreticis noſtrorum temporum typis excuſa, quæ Proto-Evangelium Jacobi, ſivè Sermo hiſtoricus de Nativitate Deiparæ inſcribitur, continens hiſtoriam Nativitatis Mariæ uſque ad adventum Magorum, in quo inter ceteras ambiguæ fidei narrationes illud etiam adjicitur abſurdiſſimum, nempe Joſephum & Mariam ſtupri & ſacrilegii accuſatos, ex decreto Sacerdotum ſimul fuiſſe adactos ad bibendum poculum redargutionis, quo Moyſes explorari juſſit innocentiam feminæ de adulterio ſu-*

ſuſpecta. Baronius, etſi ut videbimus non adeò ſit difficilis, hunc tamen librum cum aliis rejicit; nam in Apparatu ad Annales n.39. ait: *Ejuſdem generis & exiſtimationis habentur, quæ ex Pſeudo-Evangelio Jacobo attributo leguntur, quæ à noſtris chartis procul repellimus*: & ad ann. Chriſti 44. n.48. *Jacobi Alphæi*, inquit, *quoque nomine hactenùs Pſeudo-Evangelium circumfertur, quod jam olim ab eodem Gelaſio proſcriptum eſt*. Hoc ex hominum memoria penè obliteratum ex Oriente in Europam detulit ac tranſtulit Gulielmus Poſtellus, quem multi ex Eruditis propterea carpunt, inter quos Henricus Stephanus Tract. præpar. ad Apolog. pro Herodoto cap.33.

XVI. Quid ergò de contentis in hiſce duobus apocryphis circa B. Virginem ſtatuendum ſit; an omnia recipienda, an omnia explodenda; an aliqua recipienda, aliqua rejicienda, & quænam; labor eſt. Et quidem in eis contenta, quæ conſona ſunt narratis in Evangeliis, ut certa tenenda ſunt; quæ verò ab eis diſcordant, vel quid abſonum ac indecens continent, abſque hæſitatione ſunt repudianda. Ex Proto-Evangelio rejiciendum planè videtur, quod narrat, nempe convocato Concilio Sacerdotum de Velo faciendo pro Templo, & ad hoc ſelectis ſeptem Virginibus de Tribu David, ut ex illis eligeretur, quænam deberet nere filum aureum & ſericum, & cui vera purpura in ſortem cederet; hoc contigiſſe Mariæ, unde dicit: *Maria accepta purpura, & cocco filavit*. Hæc enim inter fabulas aniles amandanda videntur. Rejiciendum ſecundó videtur, quod immediatè ſubdit, nimirùm cum Maria accepta hydria exiiſſet haurire aquam, audivit vocem Angeli dicentis ei: *Ave gratia plena*: & circumſpiciens, undenam illa vox facta eſſet, tremefacta intravit Domum, & depoſuit hydriam, & accepta purpura ſedit, ut operaretur, & tunc Angelus Domini aſtitit in conſpectu ejus dicens: *Ne timeas Maria*: cum Lucas fide dignior unico contextu dicat, Angelum ingreſſum ad Mariam eam ſalutaſſe, eique legationem ſuam expoſuiſſe: ad quem locum Ambroſius: *Solam*, inquit, *in penetralibus ſine teſte, quam nemo virorum videret, ſolus Angelus reperit*. Eò magis ut horrendum refutandum eſt, quod inferiùs narrat, Annam ſcribam cum reperiſſet Mariam gravidam, eam & Joſeph ad Principem Sacerdotum denuntiaſſe, ac ſi Joſeph Virginem ſibi à Templo datam ſacrilegè deflorallet: cumque tam Joſeph quàm Maria hoc negarent, utrumque coactum fuiſſe potare aquam redargutionis. Quid enim hoc inverecundius? Sicut & illud, quod Mariæ parienti obſtetrix Judæa à Joſeph quæſita aſtiterit, quæ prodigiis tunc apparentibus, adeò ut

ut totus Orbis curſum ſuum ſuſpenderet, deterrita, id narrarit alteri mulieri nomine Salome; nimirùm, quòd Virgo manens Virgo Filium peperiſſet: cumque id Salome nollet credere dicens: *Niſi ſcruata fuero naturam ejus, non credam quòd peperit*: unde ad experimentum proceſſere. Hoc quid inverecundius, ac de puriſſima Virgine vel cogitare indignius? Et tamen hæc in præfato Pſeudo-Evangelio narrantur.

§. III.

Quid de aliis in præfatis apocryphis contentis?

XVII. De parentum B. Mariæ Joachimo & Anna, quo nomine in utroque apocrypho nuncupantur, ambigendum non eſt, cum hoc Traditione ſuſceptum fuerit, ut dixi, ab Eccleſia Græca, & Latina probatum, quæ ſub hiſce nominibus B. Mariæ parentum feſtos dies celebrat. Quod verò additur de exprobrata Joachimo ab Iſaſchar Pontifice ſeu Ruben ſterilitate; & propterea de ejus ſeceſſu in deſertum, & de luctu Annæ, ſicut & de Angelo poſt 40. dies utrique apparenti, & prolem promittenti, quæ paritura eſſet Altiſſimi Filium, Mater ſimul & Virgo: ſuſpenſum me tenet; tum quia hæc nomina Ruben & Iſaſchar inter Pontifices, nec apud Joſephum, nec alios probatos Scriptores leguntur; tum quia Joachimi & Annæ ſterilitas uſque ad ætatem effœtam, ut ſine portento depelli non potuerit, non eſt adeò explorata, quin de oppoſito probabiliter dubitari poſſit. Nam Mariam illam Cleophæ, de qua Joan. 19. v. 25. dicitur *Soror Matris Jeſu Maria Cleophæ*, fuiſſe in ſtricto ſenſu Sororem B. Virginis, tanquam magis conſonum Evangelico Textui ſentire videntur Hieronymus in cap. 27. Matth., ubi hanc Mariam Cleophæ matrem Jacobi vocat *Materteram Jeſu, Sororem Mariæ Matris Domini*: quod repetit Epiſt. 150. modò 7. ad Hedibiam q. 4.; & lib. contra Helvidium, ubi oſtendit, eos qui in Evangelio vocantur fratres Domini, ſic dici, quia filios Materteræ ejus, Mariæ Matris Jacobi Minoris & Joſetis, ideſt Mariæ Cleophæ uxoris Alphæi dictæ Mariæ Jacobi: Theodoritus etiam in cap. 1. Epiſt. ad Galat., S. Petrus Chryſologus Serm. 48. & 49., Beda in cap. 3. Marci, Maldonatus in cap. 12. Matth. v. 46., Poſſevinus in Apparatu, & alii. Poſito ergo, quòd Maria Cleophæ eſſet in ſtricto ſenſu ſoror B. Mariæ ex iiſdem orta parentibus, rueret ſuppoſita Joachim & Annæ ſterilitas. Aut enim eam ante B. Virginem genuerant, & ſic uſque in eam diem ſteriles non fue-

Digitized by Google

fuerant; aut poſt genitam Deiparam, adeóque non ita longæva erat eorum ætas, ut ſine miraculo generationi vacare non poſſent: & hoc multò magis, ſi admitteretur ſupra memorata opinio, quòd Anna poſt genitam Deiparam Joachimo defuncto, nupſerit Cleophæ, & ex eo genuerit Mariam, Cleophæ dictam. Quæ omnia eſto non certa, cum tamen Eccleſia de hoc nihil hactenùs declaraverit, dubiam reddunt ſterilitatem Joachimo & Annæ exprobratam; illius ſeceſſionem ad deſertum; miſſionem Angeli nuntiantis utrique Deiparæ ortum: eò vel maximè quòd Lucas qui cap. 1. v. 11. narrat apparitionem Angeli Zachariæ nuntiantis ei conceptionem Joannis non obſtante ſterilitate, nihil dicit de Miſſione Angeli ad parentes B. Mariæ ejus ortum prænuntiantis: imo Gabriel ad Mariam miſſus, ut omnem ab ea ſuſpenſionem tolleret, affert quidem exemplum Eliſabeth, quæ ſterilis concepit filium in ſenectute ſua; nihil tamen de conceptu Annæ Matris ejus, quæ ſterilis in ſenectute eam conceperat, locutus fuit; hoc certè velut magis ad rem non prætermiſſurus. Accedit, quòd Lucas miſſionem Gabrielis ad Mariam, annuntiantis ei conceptionem Filii Dei, proponit tanquam rem novam etiam ipſi Mariæ, unde turbata cogitabat; non eſſet autem nova, ſi parentibus ſuis fuiſſet antea prænuntiata: nec eſt credibile, quòd à parentibus aliquid de hoc Maria non audiviſſet.

XVIII. Ad hæc, & alia ſimilia de quibus intra, quæ etiam, Apoſtolorum tempore incertis, nec probatis auctoribus ferebantur, alluſiſſe putat Lucam S. Ambroſius in procemio ad ejus Evang., quòd ita inchoat: *Quoniam quidem multi conati ſunt ordinare narrationem, quæ in nobis completæ ſunt, rerum*: quæ Lucæ verba expendens Ambroſius, poſtquam dixit, quòd ſicut in Veteri Lege *aliqui Divino Spiritu infuſi prophetaverunt; alii autem prophetare ſe pollicebantur, & profeſſionem deſtituebant mendacio*: ſic & nunc in Nova: *Unde legimus aliqua, ne legantur, legimus, ne ignoremus; legimus, non ut teneamus, ſed ut repudiemus; & ut ſciamus qualia ſint, in quibus magnifici iſti exultabant cor ſuum*, ſubjungit: *Conati itaque illi ſunt, qui implere nequiverunt. Ergo multos cœpiſſe nec impleſſe, etiam S. Lucas teſtimonio locupletiore teſtatur dicens, plurimos eſſe conatos. Qui enim conatus eſt ordinare, ſuo labore conatus eſt, nec implevit.* Propterea ut Evangelio ſuo fidem conciliet indubiam, dicit ſe ſcribere Lucas: *Sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi viderunt, & Miniſtri fuerunt Sermonis* &c. Cum ergo Lucas plura, quàm ceteri Evangeliſtæ, de Maria Virgine ſcripſerit, & de iis, quæ præfata apocrypha ut ſuperiùs narrant de ejus mirabili Conceptione, nec verbum

ſe-

fecerit, non levis conjectura eſt, Lucam ea exiſtimaſſe partim non vera, partim incerta & dubia.

XIX. Unde Fulbertus Carnotenſis, qui inchoante ſeculo undecimo floruit, & fortè primus ex Occidentalibus de præfatis apocryphis locutus eſt, ſerm. de Ortu B. Mariæ: *Extat verò*, inquit, *quædam non uſitata relatio, quæ clariſſimi Interpretis Hieronymi prænotatur nomine, referens, Beatum Matthæum poſt editum Evangelium ortum præfatæ Virginis, atque initiamenta puerilia Jeſu Chriſti, ita obſcuris manu propria obſignaſſe litteris Hebraicis, ut nullis Infidelium illud vellet patere ſuperfluis & mordacibus rictibus; quæ tunc à prælibato Interprete feruntur tranſportata, quibuſdam obnixè petentibus, ad Latinæ linguæ notitiam: & quia hæc relatio inter Sacræ Scripturæ Canones non habetur inſerta, ideò unanimis Eccleſiæ Conventus in recitando apertè nec omnino eligit, nec in non recipiendo rejicit: cum nonnulla reperiantur dicta vel facta, quæ in præfata ſerie impoſſibilia videantur; quæ tamen volentibus & amantibus legere non denegat fidelium induſtria: nobis autem & omnibus Eccleſiæ filiis ſatis ſuperque ſit fides, & devota credulitas, qua verè eam confitemur Virginem & in ortu & in omni ſua operatione*. Ita Fulbertus. Et Eadmerus S. Anſelmi diſcipulus ſeculi undecimi Scriptor lib. de excellentia Virginis cap. 2. de origine Virginis Mariæ, *Illud*, inquit, *conjicio apud me, nativitatem ejus (quam quidem ex linea generationis humanæ non neſcio deſcendiſſe) magna quædam atque miranda Divinorum ſignorum indicia præcurriſſe. Quæ tamen illa fuerint, ſolus ipſe ſine ſcrupulo novit, qui eam ſibi antequam naſceretur, in Matrem elegit... Nec enim Eccleſia Dei inconcuſſæ auctoritatis ducit ipſam Scripturam, quæ ortum illius ab Angelo prænuntiatum refert*: addenſque extare Scripturam, quam ex alia ignoti Auctoris in adoleſcentia ſe tranſtuliſſe S. Hieronymus fatetur, *non ut aliquam deſcriptæ rei certitudinem Eccleſiis vellet inferre, ſed hoc ſolo, ut rogantibus amicis ſimpliciter morem gereret*: concludit: *Unde quemadmodùm dixi, ſcriptum illud in auctoritatem Eccleſia ſuſcipere noluit: videlicet indecens eſſe reputans, de Beata Matre Dei quid dubitabile in laudem ejus recitari*. Ex quibus infertur, præfatorum apocryphorum narrationes de conceptu & ortu B. Virginis, de miſſione Angeli ad parentes ejus, aliiſque ut nullius auctoritatis Eccleſiam ſemper habuiſſe.

XX. Ut certum tamen ſemper habuit, B. Virginem modo naturalis generationis fuiſſe conceptam, & aſſerentes, B. Annam audita Angeli voce ſibi conceptum Mariæ annuntiantis ſtatim ante congreſſum cum Joachimo concepiſſe, reprobavit: ideòque an-

anno 1677. à Sede Apoſtolica damnatus fuit Neapolitanus quidam nomine Imperialis, qui apocryphorum de Ortu Virginis, & Tragœdiæ, quæ inſcribitur Chriſtus patiens, deliramenta ſequutus, docebat S. Annam abſque ſuæ Virginitatis jactura Mariam concepiſſe, ex Tillemont. Docum. Hiſt. Eccl. tom. 1. Nota 4. de Nativ. B. Mariæ. Improbandi quoque videntur, qui imprudenti pietate ducti fingunt, Annæ puerperium abſque dolore contigiſſe, & Mariam abſque actu conjugii à Joachimo & Anna, aut ſaltem in mentis raptu & oſculo, in momento, atque excluſo aſtrorum concurſu, & ſine præſcriptis à natura tegumentis editam fuiſſe. Hæc omnia enim tanquam ſingularia in Conceptione & Nativitate Chriſti, quæ ſola ſupra naturalem modum facta eſt, tradunt Scriptura & Patres.

§. IV.

De Mariæ Præſentatione in Templo.

XXI. Nunc expendenda ſunt ea, quæ de B. Virgine poſt ejus ortum referuntur, de quibus aliqua ſupra dicta ſunt. Referunt ergo, quòd Maria ſexto ætatis menſe ſe ipſa ambulare cœpit; quòd triennis præſentata fuit coram Principe Sacerdotum, & toto Populo & Templo dedicata; quòd ſine duce ac ſuſtentante aſcendit quindecim Templi gradus; quòd à parentibus ibi relicta fuit; in Templo uſque ad quartumdecimum annum educata, quo tempore familiari Angelorum converſatione recreabatur, & cibo ab ipſis miniſtrato alebatur. Quid horum admittendum ſit, quid rejiciendum, quid omittendum, videamus: & quidem de ejus ambulatione in ætate ſex menſium, & aſcenſu adhuc triennis ad gradus Templi, fides ſit apud Auctores.

XXII. Quoad Præſentationem in Templum, quidam Critici rigidiores ſuum calculum adjicere etiam hac tempeſtate abnuunt: cumque eis præſentantur pro ipſa teſtimonia ex Patribus Joann. Damaſceno, Germano Patr. Conſtantinop., Andrea Cretenſi, Georgio Nicomedienſi, Cedreno, & Nicephoro, quos laudat Baronius, dicunt, illos eſſe Recentiores & Græcos, videlicet nimiùm faciles in excipiendis abſque delectu Traditionibus: in antiquioribus etiam Græcis nullum extare hujus Præſentationis veſtigium, exceptis Nyſſeno & Nazianzeno, qui ex apocryphis Hiſtoriis eam indicant. Dicunt præterea, Feſtum Præſentationis B. Virginis in Templo, quam Eccleſia Græca, & mo-

modò etiam Latina celebrat, non eſſe de Maria præſentata in Templo, ſed de Maria præſentante Jeſum Filium in Templo.

Verùm eſto Feſtum Mariæ præſentatæ in Templo non ſit antiquum in Eccleſia Latina, ſicut in Græca; quia tamen Eccleſia etiam Latina celebrando hoc Feſtum approbavit ejus objectum, quod eſt Maria in Templo præſentata, neſcio, quomodo poſſit in dubium hodiernis temporibus revocari. Feſtum hoc eſſe antiquum apud Græcos, apparet ex Conſtitutione Manuelis Comneni Imperatoris. De ea extant Sermones S. Germani Epiſc. Conſtantinop., & Georgii Epiſcopi Nicomediæ, quos latinè redditos habet Surius tom. *6*. Apud Latinos autem ejus memoria non habetur, niſi ab anno 1372., quo Avinione cœptum eſt celebrari, & anno 1375. in Gallias tranſivit, ut apparet ex Epiſt. Caroli V. Francorum Regis de hac re ad Nicolaum Antiſiodorenſem Epiſcopum; quo tempore etiam Romæ cœperat peragi: & hoc, teſte Tillemontio loco citato, ſuadente Cypri Cancellario factum fuit, ut hac in re Græcos imitarentur Latini.

XXIII. Non diffiteor quidem cum Cardinali Baronio in Notis Martyrologii ad diem 21. Novembris, antiquitùs Præſentationis Solemnitatem eam eſſe appellatam, qua Dei Genitrix S. Simeoni infantem Jeſum in Templo obtulit, ut antiqua Ritualia, & alia vetuſta Eccleſiarum Monumenta, & ipſa inſuper Oratio Miſſæ illius diei apertè indicant: ſed hoc nego eſſe Feſtum Præſentationis B. Mariæ, de quo hic agimus; nam illud, ut dicebam, eſt Feſtum Præſentationis Jeſu Chriſti in Templo, ſeu *Purificationis B. Mariæ* apud Latinos, quod peragitur die 2. Februarii quadrageſimo poſt Natale Domini die: & hoc antiquum eſt, & à Græcis ſolemnitas *Occurſus Domini* dicitur, de quo Patres Græci habuerunt Sermones & Homilias inſcriptas *De Occurſu Domini*. Iſtud verò ex dictis recentius, quod die 21. Novembris peragitur, eſt de Præſentatione, qua Virgo Maria adhuc puella præſentata fuit in Templo, quod tam in Eccleſia Græca quàm modò in Latina minùs ſolemne eſt. Et hoc conſtat etiam ex ipſa Oratione, quæ in Feſto hoc Præſentationis B. Mariæ in Eccleſia Latina die 21. Novembris recitatur, in qua diſertè tantùm mentio fit Præſentationis B. Virginis in Templo, nulla verò Præſentationis Jeſu Chriſti à Maria Virgine in Templo oblati; ſivè eam conſideres, quæ ſub Paulo III. recitabatur, hæc hiſce verbis concepta erat: *Deus, qui Sanctam tuam Genitricem Tabernaculum Sancti Spiritus poſt triennium in Templo præſentari voluiſti* &c.; ſivè aliam, quæ à Sixto V. fuit in-

Jo-

locum præcedentis ſubrogata, & quæ etiam hodiè in publico ac Divino Officio Breviario inſerta recitatur, nimirùm *Deus, qui B. Mariam ſemper Virginem Spiritus Sancti habitaculum hodierna die in Templo præſentari voluiſti, præſta quæſumus, ut ejus interceſſione in Templo gloriæ tuæ præſentari mereamur*. Cum ergo utraque Eccleſia Græca & Latina Mariam Virginem in Templo præſentatam publicè ac ſolemniter fateatur, non video, quomodò abſque ingenti temeritate dubitari ampliùs poſſit. Quòd tamen hæc Præſentatio facta fuerit *poſt triennium*, cum Sixtus V. à Collecta hoc deleverit, videtur, illud non ſatis exploratum habuiſſe.

XXIV. Superſunt examinandæ aliæ circumſtantiæ, quæ B. Mariæ Præſentationem conſequutæ referuntur, nimirùm quòd à parentibus ibi relicta fuerit in Templo undecim annis educata, & quidem in loco, qui dicitur *Sancta Sanctorum*, familiari Angelorum conſuetudine recreata, & cibo per ipſos præſentato toto eo tempore nutrita: hoc nedum in præfatis libris apocryphis, ſed in Menologio Græcorum legitur, ubi ad diem 21. Novembris pro titulo eſt: *Ingreſſus Deiparæ, cum ad Templum præſentata fuit, & in Sancta Sanctorum introducta*: & infra: *Et nutriebatur ab Angelo, donec annum duodecimum attigit*.

§. V.

An fuerit educata in Templo.

XXV. NOn modica difficultas eſt, quòd B. Maria fuerit introducta in Sancta Sanctorum, & quòd ibi nutriretur ab Angelo. Contra primum videtur militare illud Pauli ad Hebr. 9. ubi diſtinguens duo Tabernacula in Templo, unum, *in quo erant Tabernacula, & Menſa, & propoſitio panum, quæ dicitur Sancta. Poſt velamentum autem ſecundum, Tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum*: dicit v. 6. *In priori quidem Tabernaculo ſemper introibant Sacerdotes Sacrificiorum officia conſummantes. In ſecundo autem ſemel in anno ſolus Pontifex non ſine ſanguine, quem offert pro ſua, & Populi ignorantia*: quibus correſpondet id, quod præſcribitur à Deo Exodi 30. v. 10. *Et deprecabitur Aaron ſuper cornua ejus ſemel per annum* (in die expiationis) *in ſanguine, quod oblatum eſt pro peccato ... Sanctum Sanctorum erit Domino*: & Levit. 16. v. 2. *Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod eſt intra velum coram Propitiatorio, quo tegitur Arca, ut non moriatur*: un-

unde S. Thom. 1.2. q.102. art.3. ad 4. dicit, quòd Tabernaculum diſtinguebatur in duas partes, in unam, quæ vocabatur *Sancta Sanctorum*, quæ erat Occidentalis; & aliam, quæ vocabatur *Sancta*, quæ erat ad Orientem: & *Sancta* à Sanctis Sanctorum diſtinguebantur quodam velo; ſubjungens: *Et ideò in interius Tabernaculum, ideſt* in Sancta Sanctorum, *ſolus ſummus Sacerdos, & ſemel in anno, introibat... In Tabernaculum verò exterius, ideſt* in Sancta, *introibant Sacerdotes quotidie, non autem Populus, qui ſolùm ad atrium accedebat.* His ergo ſtantibus difficile creditu ſit, quòd, cum maximè nihil ſpeciale ex Scripturis habeatur, B. Virgo introducta fuerit, & tanto tempore manſerit in *Sanctis Sanctorum*, loco, ad quem, nedum nemo de Populo, ſed nec ipſi Sacerdotes accedere permittebantur, & quòd Summus Sacerdos contra mandatum Dei puellæ hoc conceſſiſſet.

XXVI. Neque difficultas tollitur dicendo, quòd ſoluta Captivitate Babylonica non fuerit tanta loci illius reverentia, quæ olim: unde notæ ſanctitatis viri, etſi pontificali dignitate non aucti illuc admittebantur; Nam de Jacobo Minore narrat Egeſippus apud Euſebium lib.2.Hiſt. cap.22. *Huic ſoli licuiſſe in Sancta Sanctorum ingredi,*

Nam hanc evaſionem futilem eſſe, oſtenditur ex Philone in Legatione ad Cajum Imperatorem pag.1034. ubi ut eum deterreat ab inferenda ſtatua ſua in Sancta Sanctorum, velut ab inaudito ſacrilegio: *Nunc*, inquit, *ponetur* (ſtatua) *in intimo Sanctuario, quod ſemel quotannis Pontifex introgreditur jejunii tempore, tantùm odores incenſurus, & ex more vota facturus... De cetero ſi quis, non dico plebejus Judæus, ſed Sacerdos, vel à Summo proximus, imo is ipſe Pontifex, ſi duobus anni diebus, aut eadem die ter quaterve introierit, capite luet abſque venia. Tantam Religionem adytorum voluit eſſe Legislator, ut hæc ſola inacceſſa intactaque ſervarentur. Quàm multos ſacrificos putas ultrò mortem obituros, ſi videant importari ſtatuam?* Continuabat ergo Philonis tempore, & conſequenter poſt ſolutam Captivitatem, illibata Religio, ne quis præter Pontificem ſemel in anno, etſi Sacerdos eſſet, in Sancta Sanctorum penetraret. Qui ergo credibile eſt, ut Sacerdotes, & Pontifex ipſe, tanto zelo adytum illud cuſtodientes, illuc puellam Mariam introduxerint, non ſemel, ſed ut in eo permaneret, ac undecim annos tranſigeret? Quod verò de Jacobo fratre Domini dicitur, non evincit. Nam ibi dicitur, *unus ex omnibus in intimum Templi Sanctuarium ingrediendi jus, facultatemque habebat.* Si ergo *unus ex omnibus*; ergo aliis non licebat ingredi. Deinde dicitur *in intimum Templi Sanctuarium.*

non in Sancta Sanctorum: intimum enim Sanctuarium duplici parte, ut ſupra, conſtabat: una dicebatur *Sancta Sanctorum*: & hanc ſolus Pontifex ſemel in anno ingredi poterat; alia dicebatur Sancta: & hanc quotidie ingredi poterant Sacerdotes: hanc ergo Jacobo, utpotè Hieroſolymorum Antiſtiti ingredi fortè permittebatur, & hoc intendit Egeſippus. Nec obſtat, quòd S. Hieronymus in Catal. Script. Eccleſ. in *Jacobo Minore*, & S. Epiphanius Hæreſ.78. dicant: *Huic ſoli licitum erat ingredi in Sancta Sanctorum*: nam ſumunt totum pro parte, nempe pro *Sancta*: unde addunt, quòd *ſolus Templum ingrediebatur*, in eam nimirùm partem, quam ingrediebantur Sacerdotes.

XXVII. Dici poteſt ſecundò, Dei interdictum, ne quis Sancta Sanctorum ingrederetur, limitari ad tempus, quo Pontifex ibi rem ſacram faciebat: ea tamen peracta, licitum erat cuique intrare: unde Levit.16. v.17. dicitur: *Nullus hominum ſit in Tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur*. -- Sed verba iſta nullus hominum ſit in Tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium intrat, non ſunt intelligenda de interiori parte Tabernaculi, quæ erat *Sancta Sanctorum*; hanc enim, ut dictum eſt, nemo unquam præter ipſum ſemel in anno ingredi poterat; ſed de parte exteriori, quæ dicebatur *Sancta*: hanc enim ingredi nec Sacerdotes poterant, quando Pontifex in Sancta Sanctorum intrabat, licèt extra hoc tempus eam quotidie Sacerdotes ingrederentur.

XXVIII. Minus credibile vìdetur, quòd toto eo tempore, quo B. Virgo manſit in Sanctis Sanctorum familiari Angelorum converſatione fuerit donata, ac cibo eorum manu nutrita; tum quia hoc rarum prodigium, exceptis libris præfatis apocryphis, neque ex Scriptura, nec ex probatis Auctoribus colligitur, neque abſque gravi fundamento miraculum tale credi debet; tum quia non concordat cum eo, quod ſcribit Lucas cap.1., nimirùm, quòd ad primum Angeli ingreſſum eam ſalutantis Maria *turbata eſt, & cogitabat, qualis eſſet iſta Salutatio*: quæ indicant, hanc Angeli apparitionem evaſiſſe ei novam & inſolitam: ſi autem frequenti Angelorum concurſu, dum morabatur in Templo, viſitata fuiſſet, & cibo eorum manu nutrita, velut ad rem ſibi familiarem, non eſſet, cur ad aſpectum & ſalutationem Angeli turbaretur. Scio dici poſſe, Mariam turbatam fuiſſe, non ad viſionem Angeli, ſed ad ſermonem ejus de Conceptione Verbi. Sed ſi S. Lucam attendimus, turbata fuit, antequam Angelus quidquam de Conceptione Verbi ei loqueretur. Scio etiam, hoc in Menologio Græcorum, ut ſupra, referri. At quid factum ſit,

fit, Deus novit. Hoc unum dico, ad hoc aſſerendum me fundamentum non invenire.

XXIX. Volunt alii, quibus aſſentitur Baronius in Apparatu à n.49., Mariam Virginem fuiſſe cum aliis Virginibus Deo dicatis, non quidem in Sancto Sanctorum, ſed in Cellulis Templo annexis ad hoc deſtinatis. Dicunt enim primò, quia teſte Joſepho lib.8. Antiquit. cap.2. circa Templum, à Salomone primó extructum, Cellæ nonaginta aliæ aliis ſuperpoſitæ fuerunt; & totidem fuiſſe in Templo poſt Captivitatem Babylonicam, ad formam prioris inſtaurato, veriſimile colligitur ex eodem lib.15. Antiqu. cap.14., & lib.6. de Bello Judaico cap.6.

Secundò, quia 4. Regum cap. 11. v.2., & 2. Paralipom. cap.22. v.11. legitur, quòd Joſabeth filia Regis Joram, ne Joas filius Ochoziæ cum aliis ejus filiis ab Athalia interficeretur, abſcondit eum cum nutrice ſua in Domo Domini, eumque ibi clam ſex annis ſervavit in cubiculo Lectulorum.

Tertiò, ut habetur Exodi 38. v.8., & 1. Reg. cap.2. v.22. erant mulieres, quæ excubabant ad oſtium Tabernaculi.

Quartó, ut legitur Lucæ 2. v.37. Anna propheti ſſa *non diſcedebat de Templo jejuniis & obſecrationibus ſerviens die ac nocte*.

Quintò, tandem 2. Machab.3. v.19. dicitur: *Sed & Virgines, quæ concluſæ erant, procurrebant ad Oniam*, qui tunc Summus Sacerdos erat: quæ de Virginibus concluſis in Templo intelligenda videntur.

XXX. Hæc tamen non videntur tanti roboris eſſe, ut perſuadere poſſint. Non primum: nam dato, Cellulas illas extitiſſe etiam Templo inſtaurato; unde probatur, eas habitationi puellarum Deo dicatarum deſerviſſe, & non potiùs maximam earum partem ad rerum ſacrarum cuſtodiam, theſaurorum, veſtium, ſupellectilis &c. fuiſſe deſtinatam: aliam verò viris miniſterio Templi per vices ſervientibus, Sacerdotibus, Levitis, Cantoribus, Janitoribus &c. in uſum ceſſiſſe? Quod ſi ita erat, publicam honeſtatem certè non decebat, ut ibi cum Viris Virgines Deo dicatæ morarentur.

Non ſecundum, nam hoc non probat fuiſſe in Templo locum, in quo puellæ Deo dicatæ morari ſolitæ eſſent. Joas maſculus erat, non femina: poſitus in Templo, non ad caſtitatis cuſtodiam, ſed ad vitæ tutelam: non in loco puellarum, ſed in cubiculo Lectulorum, ubi ſcilicet Sacerdotes cubabant. Potuit autem Joſabeth hoc obtinere, cum eſſet uxor Jojadæ Summi Sacerdotis.

Ne-

Neque eſt, cur miremur, ſi in re nova & adeò gravi, cenſuit Summus Sacerdos ſolvendam eſſe Legem, vel morem prohibentem, ne feminæ cubarent in ædibus Templi, deſtinatis ad quietem & habitationem Sacerdotum, ſacro Miniſterio vacantium.

Non tertium, non enim ex quo mulieres excubarent ſeu obſervarent ad oſtium Tabernaculi, ſtatim infertur, quòd in ædibus circa Templum habitationem haberent; & maximè ex eo, quod in Exodo dicitur. Cum enim eo tempore nondum eſſet fabricatum Templum, conſequenter nec aderant cellulæ. Erant ergo mulieres Deo devotæ, quæ veniebant è domibus ſuis, & ſtatis vicibus ibi orantes manebant. Imo Philo lib.3. de Vita Moyſis dicit quidem, mulieres illas certatim, ac ſummo ardore, ſpecula ſua contuliſſe, de excubiis tamen ad oſtium Tabernaculi ſilet. Cui conſonat Chaldaica Paraphraſis, quæ dicit, quòd mulieres illæ *veniebant, ut orarent in oſtio Tabernaculi*: veniebant, inquam, non de cellulis circa Templum, ſicut Moniales à cellis ad Chorum & Eccleſiam; tum quia, ut dicebam, cellæ illæ nondum erant conſtructæ; tum quia dubium eſt, an cellæ præfatæ mulierum habitationi deſervirent: ſed è domibus propriis adventabant. Idem dico ad locum ex primo Regum. Quamquam etiam contrariæ opinionis patroni fatentur, quòd mulieres illæ, quas filii Heli conſtuprabant, non erant Virgines Deo ſacræ, ſed erant mulieres, quæ in propriis domibus habitantes veniebant ad Templum adoraturæ, & has filii Heli conſtuprabant: ſed ex hoc ego infero, nec etiam mulieres illas, de quibus in Exodo, habitaſſe circa Templum, ſed è propriis domibus ad Deum adorandum veniſſe; nam in utroque loco ſermo eſt de mulieribus, quæ *excubabant* ſeu *obſervabant ad oſtium Tabernaculi*; unde Bonfrerius in dictum cap.38. Exodi: *Nota*, inquit, *mulieres excubantes ad oſtium Tabernaculi dici mulieres devotas, quæ frequenter veniebant ad Tabernaculum Deum adoraturæ & exoraturæ*.

Nec quartum; nam Anna prophetiſſa, de qua Lucas, non erat Virgo, ſed vidua: deinde ly *non diſcedebat de Templo* eſt locutio emphatica, indicans ejus frequentiam ad Templum, non quòd in Templo habitaret; ſicut nec quòd die ac nocte jejuniis & orationibus Deo ſerviret; aliàs neque ad cellas propè Templum unquam divertiſſe dicenda eſſet: illud ergo *die ac nocte* non eſt referendum ad iſtud *non diſcedebat de Templo*, ſed potiùs ad iſtud *jejuniis & obſecrationibus ſerviens*, juxta illud Pauli 1. Cor.5. v.5. *Quæ verè vidua eſt .... inſtet obſecrationibus & ora-*

Google

& orationibus nocte ac die. Quem morem ſervaſſe Apoſtolos in Eccleſiæ exordiis eligendo viduas ſeniores, quæ vel juniorum curam haberent, vel ſervitio Templi in Baptiſmo feminarum eſſent addictæ; de quo egi tom. 4. in 3. p. Tract. de Ordine q. 3. dub. 1. §. 2. n. 7. de Diaconiſſarum officiis: quod indicat idem Paulus citato loco v. 9. his verbis *Vidua eligatur non minùs ſexaginta annis*. Hæ tamen vivebant quidem de eleemoſynis Eccleſiæ, quas etiam feminis indigentibus diſpenſabant, in Templo tamen manſionem non obtinebant.

Neque prodeſſe videtur quintum. Nam 2. Machab. 3. v. 19. legitur quidem: *Sed & Virgines, quæ concluſæ erant*: non tamen dicitur, quòd concluſæ eſſent in Templo, vel in Templi ædibus: ſed potiùs quòd Virgines, quæ in parentum domibus manebant concluſæ, aliæ procurrebant ad Oniam, aliæ ad Muros, ut communis conſternatio exprimatur: unde 3. Machab. 1. v. 15. repetitur: *Et incluſæ Virgines in thalamis cum genetricibus proruperunt*, quæ Virginibus incluſis in Templo aptari nequeunt; nam ibi cum genitricibus non manebant. Alluditur ergo ibi (ut notat Calmet in cap. 3. 2. Machab.) ad morem Orientalium, apud quos puellæ ferè nunquam è paternis ædibus prodibant; ideòque Hebræi eas Halamoth, ideſt concluſas ſeu abſconditas appellabant. Scio, S. Ambroſium dicere lib. 1. de Virginibus: *Etiam in Templo Hieroſolymis fuiſſe legimus Virgines deputatas*: & hoc eſſe figuram futurorum, nempe Virginum Deo in Nova Lege dicatarum. Sed hoc non evincit, Virgines illas Templo deputatas habuiſſe continuam in ædibus Templi manſionem: nec enim ab initio Eccleſiæ, neque modò, ſaltem omnes, Virgines Deo aut Templo per votum caſtitatis dedicatæ, in Templo aut Templi ædibus habitant, ſed non paucæ in propriis domibus degunt.

XXXI. Hæc ſunt, quæ me ſuſpenſum tenent, ne probem aut improbem opinionem contrariam Baronii, & aliorum de educatione B. Virginis in Templo à triennio uſque ad quartum decimum ſuæ ætatis annum, cùm apertè non conſtet, fuiſſe in Veteri Lege hanc conſuetudinem puellas in ædibus Templo annexis educandi: & inſuper quia hoc etiam dato, probandum ſupereſſet, quòd in numero talium puellarum fuerit B. Virgo. Nam cum à potentia ad actum abſolutè non valeat conſequentia in affirmativis, ex eo quòd potuerit B. Virgo in Templo educari, non ſequitur quòd revera fuerit ibi educata, niſi aliunde probetur factum.

Nec videtur factum ſufficienter probari ex teſtimoniis, quæ ad-

adducuntur ex Damaſceno lib.4. Fidei Orthod. cap.14., Germano Conſtantin., Andrea Cretenſi,aliiſque à Baronio relatis in Appar. n.48. quibus additur Menologium Græcorum ſuperiùs allatum; tum quia præfati Græci Patres, ut bene notat P. Le Quien in citatum Damaſceni caput, hæc ex libris ſpuriis, qui primo & ſecundo ſeculo prodiere, præſertim ex Evangelio de Nativit. Mariæ, & Proto-Evangelio Jacobi, hauſerunt; tum quia alia permiſcent, quæ ab oppoſitæ opinionis auctoribus non probantur, nempè quòd fuerit educata in Sanctis Sanctorum, Angelorum conſortio frequenter recreata, imo Angeli manu cibo nutrita; tum demum quia de educatione Mariæ in Templo per annos undecim apud Patres Latinos, imo & Græcos antiquiores, altum eſt ſilentium. Quare cum ex his nihil inveniam ab Eccleſia Latina adoptatum, niſi Præſentationem in Templo, hanc ut certam teneo, de aliis nec affirmo, nec nego. Utriuſque partis momenta expendi, ut quiſque eam quæ ſibi magis arriſerit eligere poſſit.

§. VI.

An B. Virgo emiſerit Virginitatis votum, & quando.

XXXII. CAlvinus in Harmon. Evang. ad cap.1. Lucæ, omneſque Lutherani, aliique ſimiles, qui contra Caſtitatis Votum arma moverunt, & à ſuis cœtibus illud abjecerunt, dicunt, B. Mariam ſervaſſe quidem Virginitatem, nullo tamen Voto ad eam ſervandam ſe obligaſſe. Catholici tamen omnes Veteres ac Recentiores B. Virginem Virginitatis votum emiſiſſe fatentur. Solùm inter eos controvertitur de tempore, quo tale votum emiſit; & an fuerit abſolutum, an conditionatum. De primo in §. præſenti ſermo erit.

XXXIII. Quare dico contra Heterodoxos, certum eſſe Beatam Mariam Votum perpetuæ Virginitatis emiſiſſe. Hoc ipſamet teſtata fuit, quando Lucæ 1. ab Angelo ſalutata & monita, futurum eſſe, ut ipſa conciperet & pareret Altiſſimi Filium v.31. *Ecce concipies in utero, & paries Filium* &c. hoc fieri non poſse reſpondens: *Quomodo*, inquit, *fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco*, ideſt cognoſcere non poſſum? Si enim ſolùm cognitionis actum, quem nunquam habuiſſet, eo verbo ſignificaſset, ſtante nihilominùs potentia virum cognoſcendi, manis profectò fuiſſet objecta difficultas: nam Angelus proponebat ei partum ut futurum; non repugnat autem puellæ, quæ nondum cognovit, ſi ta-

ſi tamen ſit virum cognitura, proponi conceptum & partum ut futurum; nec repugnat, Virginem eſſe cognituram virum, niſi votum & propoſitum ſervandi virginitatem obſiſtat. Dum ergo dixit *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* ſignificare voluit impotentiam, in qua poſita erat, virum unquam cognoſcendi: eo ferè modo, quo ſi abſtemius proponenti ſibi vinum ad bibendum dicat *Vinum non bibo*; & cæcus invitatus ad videndum reſpondeat *lumen cœli non video*; uterque indicat impotentiam, ille ad bibendum vinum, iſte ad cœli lucem videndam.

XXXIV. Ita diſcurrunt Patres: Auguſtinus lib. de Sancta Virginitate cap.4. *Ipſa quoque*, inquit, *virginitas ejus ideò gratior & acceptior, quia non eam conceptus Chriſtus viro violaturo quam conſervaret, ipſe præripuit; ſed priùs quàm conciperetur, jam Deo dicatam, de qua naſceretur, elegit. Hoc indicant verba, quæ ſibi fœtum annuntianti Angelo Maria reddidit*: Quomodò, *inquit*, fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? *Quod profectò non diceret, niſi Deo Virginem ſe ante voviſſet; ſed quia hoc Iſraelitarum mores adhuc recuſabant, deſponſata eſt viro juſto, non violenter ablaturo, ſed potiùs contra violentos cuſtodituro, quod illa jam voverat..... Virginitatem Deo voverat, cum adhuc quem eſſet conceptura neſciret, ut in terreno mortalique corpore cœleſtis vitæ imitatio voto fieret non præcepto, amore eligendi non neceſſitate ſerviendi. Ita Chriſtus naſcendo de Virgine, quæ antequam ſciret, quis de illa fuerat naſciturus, Virgo ſtatuerat permanere, Virginitatem Sanctam approbare maluit, quàm imperare. Ac ſic etiam in ipſa fœmina, in qua formam ſervi accepit, Virginitatem eſſe liberam voluit*. Et conſequenter magis laudabilem: nam S. Thom. 3.p. q.28. a.4. poſt relata S. Auguſtini verba, ait: *Perfectionis opera magis ſunt laudabilia, ſi ex Voto celebrentur; Virginitas autem in Matre Dei præcipuè debet pollere: & ideò conveniens fuit, ut Virginitas ejus ex voto eſſet Deo conſecrata.*

Videatur idem Auguſtinus Serm.225. (aliàs 53. de diverſis) cap.2. ubi habet: *Quando ei nuntiavit Angelus ait* „ Quomodò fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? „ *Si cognoſcere diſponeret, non miraretur. Illa admiratio, propoſiti eſt teſtificatio*: & Serm.291. (Edit. Maurinæ) *ſed illa propoſiti ſui memor, & ſancti voti conſcia, quia noverat quid voverat, dicendo* „ Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? „ &c. Ecce ex ipſis Mariæ verbis probatum Virginitatis Votum antea ab ipſa emiſſum.

Gregorius Nyſſenus Orat. in diem Natalis Chriſti ita loquentem Mariam inducit: *Interdixi mihi conſuetudinem viri*, qui-

quomodo iſtud erit mihi, quoniam virum non cognoſco? Quia carnem Deo conſecratam, tanquam ſanctum aliquod oblatum munus, oportebat intactam integramque præſtare: idcircò licèt, inquit, Angelus ſis, licèt è cœlo venias, licèt id quod oſtenditur, naturam ſuperet humanam, tamen me virum cognoſcere nefas eſt. Porrò quid eſt ſibi viri conſuetudinem interdixiſſe, quid eſt virum cognoſcere nefas eſſe, & quidem mulieri jam nuptæ; niſi quia Virginitatis Voto jam ſe obſtrinxerat?

XXXV. Idem alii Patres: Beda in cap. 1. Lucæ „ *Quomodò fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* „ *Propoſitum ſuæ mentis reverenter expoſuit, vitam, ſcilicèt, Virginalem ſe ducere decreviſſe.* Quid autem eſt illud mentis propoſitum, quid Virginalis vitæ ducendæ decretum, niſi votum?

S. Bernardus Homil. 2. ſuper Miſſus eſt: *Dedit ergo*, inquit, *Virgini partum, qui ei jam ante & Virginitatis inſpiraverat votum*: Homil. 4. *Nec enim quærit, an fiet iſtud, ſed quomodo? quaſi dicat: cum ſciat Dominus meus, teſtis conſcientiæ meæ, votum eſſe ancillæ ſuæ non cognoſcere virum; qua lege, quo ordine placebit ei, ut fiat iſtud?* Quod repetit Serm. 4. de Aſſumtione, & Serm. Dominicæ infra octav. Aſſumt.

Ex præfatis S. Bernardi verbis tollitur, ſi qua fortè irreperet ſuſpicio, quòd Mariæ interrogatio ex incredulitate aliqua, vel dubietate de eventu proceſſerit: non enim quæſivit *an fiet*, ſed *quomodò fiet*, nempè modum & ordinem, quo conceptio & partus ei ab Angelo prænuntiatus faciendus eſſet. Legerat illa quidem apud Iſaiam cap. 7. verſ. 14. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*, & hoc certò credebat; ſed modum, quo hoc fieri debebat, apud Prophetam non legerat, & ideò ab Angelo ſciſcitabatur. Ita Beda loco citato: *Quia ergo*, inquit, *legerat* „ *Ecce Virgo in utero habebit, & pariet Filium*, „ *ſed quomodo id fieri poſſet non legerat, meritò credula iis, quæ legerat, ſciſcitabatur ab Angelo, quod in Propheta non invenit.* Unde ab Angelo edocta modum, dicente *Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te* &c. ſtatim ſubjunxit: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm Verbum tuum.*

XXXVI. Propterea S. Ambroſius in cap. 1. Lucæ expendens reſponſum Zachariæ Angelo nuntianti ſibi futurum ortum Joannis, & Mariæ Angelo annuntianti ſibi conceptum & partum Chriſti, dicit illud ex incredulitate proceſſiſſe, & ideò ſilentio fuiſſe punitum; iſtud verò ex deſiderio ſciendi myſterium: *Etenim cum dicit*, „ Quomodo fiet iſtud?„ *Non de effectu dubitavit, ſed qualitatem ipſius quæſivit effectus. Quantò temperantior iſta reſpon-*

ſponſio, quàm verba ſunt Sacerdotis? Hæc ait? quomodo fiet iſtud?,, *Ille reſpondit* ,, unde hoc ſciam? *Hæc jam de negotio tractat, ille adhuc de nuntio dubitabat. Negat ille ſe credere, qui negat ſcire, & quaſi fidei alium quærit auctorem: iſta ſe facere profitetur, nec dubitat eſſe faciendum, quod quamodo fieri poſſit inquirit: ſic enim habes* ,, Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognovi? ,, *Incredibilis & inaudita generatio, ante audire debuit, ut crederetur. Virginem parere Divini eſt ſignum myſterii, non humani. Denique, accipe inquit ſignum tibi* ,, Ecce Virgo in utero accipiet & pariet Filium ,, *Legerat hoc Maria, ideò credidit futurum; ſed quomodo fieret, ante non legerat: non enim quomodo fieret, vel Prophetæ tanto fuerat revelatum. Tantum enim mandatum myſterii, non hominis fuit, ſed Angeli ore promendum.* Hucuſque Ambroſius.

XXXVII. Audire præſtat & Auguſtinum, hoc idem dubium verſantem atque ſolventem Serm. modò 291. *Promittitur Zachariæ filius, promittitur & Sanctæ Mariæ Filius, & dicit etiam ipſa penè ipſa verba, quæ dixerat Zacharias. Quid enim dixerat Zacharias?* ,, Unde mihi hoc? Ego enim ſum ſenex & uxor mea ſterilis, & progreſſa in diebus ſuis,, *Quid & Maria Sancta?* quomodo fiet iſtud? ,, *Similis vox, diſſimile cor: vocem ſimilem aure audiamus, cor autem diſſimile Angelo pronuntiante diſcamus....* *In illis ergo verbis Zachariæ non fuiſſe fidem, ſed dubitationem & deſperationem Angelus vidit, Angelus indicavit vocem tollendo, infidelitatem damnando. Sancta verò Maria* ,, Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? ,, *Agnoſcite propoſitum Virginis. Quando diceret concubitura cum viro* ,, Quomodo fiet iſtud? ,, *Si enim fieret, quomodo de omnibus infantibus fieri ſolet, non diceret, quomodo fiet? Sed illa propoſiti ſui memor, & Sancti Voti conſcia, quia noverat, quid voverat, dicendo* ,, Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? ,, *quoniam non noverat, hoc fieri, ut filii naſcerentur niſi conjugatis, & concumbentibus cum viris ſuis, quòd ipſa propoſuerat ignorare; dicendo* Quomodo fiet iſtud? *modum quæſivit, non de Dei omnipotentia dubitavit.* Quomodo fiet iſtud? *Quis modus eſt, quo fiet iſtud? Annuntias mihi Filium, habes meum paratum animum; dic mihi modum. Potuit enim Virgo Sancta metuere, aut certè ignorare conſilium Dei, quomodo eam vellet habere Filium, quaſi improbaſſet Virginis votum... Vide Angelum ſcientem, illam quærentem, non diffidentem. Quia ergo vidit eam quærentem non diffidentem, non ſe negavit inſtruentem. Audi quomodo: erit Virginitas tua, tu tantùm crede veritatem, ſerva Virginitatem, accipe integritatem. Quoniam integra eſt fides*

 tua,

Digitized by Google

tua, intacta erit & integritas tua. Denique audi quomodo fiet iſtud,, Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te „ &c. His Auguſtini verbis ad rem præſentem patet, Mariam Virginitatis Votum non oppoſuiſſe, quaſi dubitaret aut ignoraret Meſſiam de Virgine naſciturum, ſed cum nativitatis modum neſciret, de hoc ab Angelo inſtrui poſtulaſſe.

XXXVIII. Ex dictis ergo, ut ad rem præſentem revertamur, certò conſtat, Mariam Virginitatis Votum emiſiſſe, & hoc ante Legationem Gabrielis. Quo autem ætatis ſuæ anno, ſeu tempore illud emiſerit, incertum eſt. Attamen illud emiſiſſe, etiam antequam à Joſeph deſponſaretur, indubitatum cenſeo: ita enim Veteres, ac Patres ſenſiſſe, judico. Nam Gregorius Nyſſenus Orat. in diem Natalem Chriſti jam citata, ait: *Non liberorum cauſâ Joſepho nupſit, quin imo nefas illi fuit cognoſcere virum*. Unde nefas hoc illi fuiſſet, niſi quia voto Virginitatis ante erat obſtricta? Hinc S. Auguſtinus lib. de S. Virginit. cap. 4. *Deſponſata*, inquit, *eſt viro juſto, non violenter ablaturo, ſed potiùs contra violentos cuſtodituro, quod illa jam voverat*: & Rupertus Abbas lib. 3. in Cant. ſic Mariam alloquitur: *Quia votum egregium Deo prima voviſti, votum Virginitatis, attamen ſponſi nomen admiſiſti, deſponſari viro non renuiſti*. Votum ergo Virginitatis deſponſationem anteceſſit. Et ſanè: nam ſi ante deſponſationem votum non emiſiſſet, matrimonium cum Joſepho iniiſſet animo cognoſcendi virum, ab hoc enim ſolùm retrahi poterat à voto Virginitatis ante emiſſo; hoc autem ſingulare ejus Virginitatis elogium obſcuraret. Nam etſi poſtea illud edidiſſet, habuiſſet multas Virgines excellentiores ſe, quibus nullus unquam ejuſmodi fuit animus & conſenſus in conjugalem actum. Nec hoc fuiſſet ſingulare in illa; cum non paucæ extiterint, quæ poſt nuptias votum continentiæ de viri conſenſu perpetuæ emiſerint & ſervarint.

XXXIX. Aliqui ergo ſentiunt, Mariam Virginitatis votum in primo inſtanti uſus rationis emiſiſſe: & quia cenſent, eam uſu rationis donatam fuiſſe in primo inſtanti ſuæ Conceptionis; quo ſicut à peccato originali præſervata, & omni aucta ſanctitate fuit; ita in eodem inſtanti cenſent, ſe ſuumque corpus Deo primò per votum obtuliſſe. Fuiſſe autem ab eo primo Conceptionis ſuæ inſtanti uſu rationis præditam, ducunt ab exemplo Jeremiæ, & Joannis Baptiſtæ, qui ex quo ſanctificati in utero matris, uſum rationis in eodem momento obtinuere. Dici autem non debet, Matri Dei defuiſſe, quod aliis minoris ſanctitatis Dei dono adfuit.

XL. Pia

Digitized by Google

XL. Pia quidem hæc aſſertio eſt; cujus tamen omnimodæ certitudini obſtare videtur primò, tum ſilentium, nedum Scripturæ, ſed Patrum, apud quos de hoc anticipato uſu rationis B. Virgini in ſua Conceptione conceſſo nihil reperitur, & multò minùs quod ab eo inſtanti votum Virginitatis emiſerit; tum quia S. Thom. 3.p.q.27. a.3. dicit, B. Virginem fuiſſe in utero ſanctificatam, *non quidem per actum rationis ſuæ, ſicut in Viris ſanctis, quia non habuit uſum liberi arbitrii adhuc in ventre matris exiſtens: hoc enim eſt ſpeciale privilegium Chriſti*. Secundò, quia ex Conceptione etiam ſine labe peccati originalis, expreſsè hoc non videtur ſequi. Nam nec pueri, qui concepti fuiſſent in ſtatu innocentiæ, habuiſſent à momento Conceptionis uſum rationis: imo nec nati habuiſſent ſtatim cognitionem, niſi competentem ſtatui illi, ut oſtendi tom.6. in 1. p. q.3. *De ſtatu hominis Innoc. quoad animam* dub. 6.; ut enim docet S. Thom. 1.p. q. 101. art.1. *de iis, quæ ſunt ſupra naturam, ſoli auctoritati creditur. Unde ubi auctoritas deficit, ſequi debemus naturæ conditionem*. Cum ergo de hoc, quòd Maria in primo inſtanti ſuæ Conceptionis habuerit uſum liberi arbitrii, auctoritas tum Scripturæ tum Patrum deficiat; ea enim verba ad Hebr. 10. v.5. *Corpus autem aptaſti mihi... tunc dixi, ecce venio*, de ſolo Chriſto, qui in primo ſuæ Conceptionis inſtanti ſe ſe obtulit Patri, dicit Paulus; & ex eo Interpretes: quod autem hoc etiam Mariæ ejus Matri datum ſit, quòd in momento ſuæ Conceptionis ſe ſe obtulerit Deo, auctoritas non dicit; dicendum videtur, quòd S. Thom. q.18. de Verit. art.7. de pueris in ſtatu innocentiæ natis dicit: *Si autem aliquid aliud ex Divina gratia eis fuiſſet collatum ſupra id, quod naturæ integritas requirebat, hoc aſſeri non poteſt, cum non habeatur ex auctoritate expreſſum*.

XLI. Ad id, quod de Jeremia & Joanne Baptiſta dicitur, Reſponderi poteſt cum Auguſt. Epiſt. 187. (aliàs 57. cap. 12.) quoad Jeremiam: *Quòd illa, priusquam exiret de vulva, ſanctificatio Jeremiæ, quamquam nonnulli hoc in typum Salvatoris accipiant, qui regeneratione non eguit; tamen etiamſi de ipſo Propheta accipiatur, poteſt & ſecundùm prædeſtinationem non inconvenienter intelligi*: quatenus dum adhuc eſſet in utero prædeſtinata fuerat ejus ſanctificatio. Addo quòd etſi Jeremias fuerit adhuc in utero actu ſanctificatus, non inde ſequitur, quod tunc uſum rationis habuerit; nam etiam infantes dum baptizantur, ſanctificantur, & tamen tunc uſum rationis non habent, quidquid in contrarium dicat Lutherus.

Quoad Joannem Baptiſtam idem S. Auguſtin. Epiſt. laudata

data cap.7. dubitat, an in eo acceleratus fuerit uſus rationis, dum adhuc eſſet in utero: *Nam*, inquit, *neque cum hoc ante in Evangelio narraretur*, *dictum eſt*, credidit *infans in utero ejus*, *ſed* exſultavit: *Neque ipſa*, Eliſabeth, *dixit*, *exſultavit* in Fide *infans in utero meo*, *ſed* exſultavit in gaudio. *Videmus autem exſultationem non ſolùm parvulorum*, *ſed etiam pecorum*, *non utique de aliqua Fide vel Religione*, *vel qualicumque rationali cognitione venientem*. Addit tamen, quod hæc exſultatio Joannis ad adventum Matris Dei, utpotè nova & inuſitata, in magnis ſignis eſt deputanda: *Ideò hæc exſultatio*, *& tanquam Matri Domini reddita reſalutatio*, *ſicut ſolent miracula fieri*, *facta eſt divinitùs in infante*, *non humanitùs ab infante*.

Quamquam etiamſi uſque adeò eſt in illo puero acceleratus uſus rationis & voluntatis, *ut intra viſcera materna jam poſſet agnoſcere credere conſentire*, *quod in aliis parvulis ætas expectatur ut poſſint*; *etiam hoc in miraculis habendum Divinæ potentiæ*, *non ad humanæ trahendum eſt exemplar naturæ*. Ita ex eodem S. Auguſtin. D. Thomas 3.p. q.27. art.6. Qui tamen probabiliùs putat, Jeremiam & Baptiſtam ſanctificatos fuiſſe in utero, non tamen in utero uſum rationis habuiſſe: *Sicut etiam pueri*, *qui ſanctificantur per Baptiſmum*, *non ſtatim habent uſum liberi arbitrii*.

XLII. Ex his concluditur, quòd ſi B. Virgo uſum rationis habuit probabiliter in primo ſuæ Conceptionis inſtanti (quod libentiùs affirmo, eo vel maximè, quia hoc fuiſſe Joanni Baptiſtæ ſexto poſt Conceptionem menſe conceſſum probabile eſſe etiam ex Auguſtino inferius dicam; nihil autem B. Mariæ eſt denegandum, quod eſſe aliis conceſſum exiſtimatur) hoc non potuit fieri ſine miraculo: ex hoc tamen non concluditur determinatè, quòd tunc votum Virginitatis emiſerit, ſeu quòd Deo tunc obtulerit non ſolùm animam, ſed etiam corpus; & quod utrumque illi in illo momento occurrerit. Quare certum quidem eſt, B. Virginem votum perpetuæ Virginitatis emiſiſſe, ſed quo tempore illud emiſerit, antequam Joſepho deſponſaretur, videtur incertum. Crediderim quidem, eam, ex quo momento de Virginitate ac uſu conjugii cœpit cogitare, votum emiſiſſe; ſed an hoc fuerit primum momentum uſus rationis, determinare non audeo.

***

§. VII.

§. VII.

Quale fuerit B. Virginis Votum.

XLIII. Suppono certum, Deiparam mortalium primam ex motivo Religionis Virginitatem Deo voviſſe, & eandem ex Voto ſervaſſe. Hoc enim indicant Patres, qui rem hanc attigerunt, Origenes in cap. 13. Matth. *Arbitror*, inquit, *rationi conſentaneum eſſe, virilis quidem puritatis in caſtitate primitias fuiſſe Jeſum, muliebris verò Mariam. Non enim plauſibile eſt; alii præter hanc Virginitatis primitias adſcribere*: S. Ambroſius lib. de Inſt. Virg. cap. 5. *Egregia igitur Maria, quæ ſignum Sacræ Virginitatis extulit, & intemeratæ Virginitatis pium Chriſto vexillum levavit*: & cap. 6. vocat eam *Virginitatis Magiſtram* Hieronymus Epiſt. 22. (modò 18.) ad Euſtochium dicit *Virginitas in Maria dedicatur, & Chriſto*: Auguſt. Tract. 10. in Joan. A Maria *cæpit dignitas Virginum*: quæ de Virginitate ex voto ſervata intelligenda eſſe conſtat, quia Virginitatem citra votum alios & alias ante Mariam coluiſſe, nemo neſcit, ut de Joſue, Elia, Eliſæo, Jeremia, Daniele, & aliis perſpicuum eſt; & de Maria Sorore Moyſis, quòd manſerit Virgo, ſentiunt D. Ambroſius lib. 1. de Virginibus, & Gregorius Nyſſenus lib. de Virginit. cap. 19., quamvis contrarium ſentiat Joſephus lib. 3. Antiquit. cap. 2.

Clariùs tamen fuiſſe primam B. Virginem, quæ Virginitatis voto ſe dedicaret, aſſerunt Beda in cap. 1. Lucæ dicens: *Quæ prima feminarum tantæ ſe virtuti mancipare curavit* &c.; quid autem eſt ſe *mancipare*, niſi ſe obligare Virginitati per votum? Quod clariùs expreſſerunt, tum Rupertus lib. 3. in Cantica ſupra citatis verbis: *Quia votum egregium Deo prima voviſti, votum Virginitatis* &c. Tum Bernardus ſerm. de Domin. infra octav. Aſſumt. dicens: *De cetero ſanè Virginitatem carnis, & propoſitum Virginitatis, maximè & ipſius quoque propoſiti novitas evidenter illuſtrat: quod videlicet in libertate Spiritus Legis Moſaicæ decreta tranſcendens, illibatam Deo corporis ſimul & ſpiritus ſanctimoniam vovit.*

XLIV. Nec mihi quis opponat, filiam Jephtæ apud Judæos, quaſi iſta voto Virginitatem ad obitum uſque ſervarit; aut Veſtalium apud Gentiles: nam filia Jephte non fecit votum, ſed Jephte pater ejus; nec votum fecit de ea in Virginitate cuſtodienda, ſed de ea in holocauſtum Deo offerenda. Voverat enim

ut

(ut habetur Judicum cap. 11.) ſi Deus dediſſet illi victoriam contra Ammonitas, ſe oblaturum ei in holocauſtum, quicumque ſibi à prælio revertenti primus occurriſſet; cumque prima, quæ ei occurrit, fuerit ejus filia adhuc innupta, hanc ſe teneri Deo offerre exiſtimavit, & re ipsâ obtulit. Quid autem hìc de voto Virginitatis? Verum quidem eſt, quòd illa fati ſui conſcia effecta, rogavit patrem, ut ſibi permitteret priùs deflere duobus menſibus Virginitatem ſuam; ſed hoc non petiit amore Virginitatis ad mortem uſque ſervandæ, ſed potiùs dolore, quòd Virgo ac ſterilis teneretur occumbere; nimirùm quòd nulla relictâ in Iſraele poſteritate eſſet interitura: probroſa enim, & opprobrii nota tunc temporis erat ſterilitas ac infœcunditas: quod potiùs evincit, Virginitatis votum conſuetudini illorum temporum fuiſſe contrarium.

XLV. Quod attinet ad Veſtales dico, apud Gentiles fuiſſe quidem Virgines, quæ ex decreto Numæ Pompilii Templo Deæ Veſtæ inſerviebant, Veſtales propterea dictas; at hæ, durante quidem miniſterio à nuptiis abſtinebant, non tamen in eo totâ vitâ permanere tenebantur; ſed expleto trigeſimo anno teſte Dionyſio Halicarnaſſæo nubere poterant. Has improbans S. Ambroſius lib. 1. de Virginibus: *Quis mihi*, inquit, *prætendit Veſtæ Virgines & Palladis Sacerdotes? Qualis eſt iſta, non morum pudicitia, ſed annorum, quæ non perpetuitate, ſed ætate præſcribitur? Petulantior eſt talis integritas, cujus corruptela ſeniori ſervatur ætati. Ipſi docent, Virgines ſuas non debere perſeverare, nec poſſe, qui Virginitati finem dederunt. Qualis autem eſt Religio ubi pudicæ adoleſcentes jubentur eſſe impudicæ anus? Sed nec illa pudica eſt, quæ Lege tenetur, & illa impudica, quæ Lege dimittitur. O myſteria, o mores, ubi neceſſitas imponitur caſtitati, auctoritas libidini datur!* Sed quid etiamſi Veſtales voviſſent? Votum illud proprio nomine cenſendum non eſſet, quia non vero Deo, ſed falſo editum, nec Religione, ſed ſuperſtitione ſervatum.

XLVI. Nunc ad propoſitum dubium accedendo, S. Thomas 3.p. q.28. art.4. dicit, quòd: *Quia tempore Legis oportebat generationi inſiſtere tàm mulieres, quàm viros, quia ſecundùm carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo Populo Chriſtus naſceretur; Mater Dei non creditur, antequam deſponſaretur Joſeph, abſolutè Virginitatem voviſſe: ſed licèt eam in deſiderio habuerit, ſuper hoc tamen voluntatem ſuam Divino commiſit arbitrio. Poſtmodum verò accepto ſponſo, ſecundùm quod mores illius temporis exigebant, ſimul cum eo votum Virginitatis emiſit.* Quibus videtur S. Doctor ſentire, Beatam Virginem primò voviſſe Virgi-

gi-

ginitatem ſolùm conditionatè, nempè ſi Deo placeret.

XLVII. Volunt tamen non pauci, Votum Virginitatis à Deipara emiſſum ante deſponſationem fuiſſe abſolutum, non conditionatum. Primò, quia SS. Patres ſuperiùs relati votum Virginitatis ab ea emiſſum votum ſimpliciter tale celebrarunt; imo aliqui illud proponunt in exemplum ceteris Virginibus; iſtæ autem vovent abſolutè.

Secundò, quia ſi voviſſet ſolùm conditionatè, ſi Deo placeret, non exhorruiſſet ad vocem Angeli ei annuntiantis conceptum, & partum dicens,, Quomodo fiet iſtud?,, Nam ad tale nuntium ſtatim intellexiſſet, Deo non placere ejus Virginitatis votum, & proinde ſe eſse à voto ſolutam.

Tertiò, quia nullum in Veteri Lege erat præceptum de Matrimonio à ſingulis contrahendo, quod conſtat exemplo plurium Sanctorum Virorum, Joſue, Eliæ, Eliſæi, Jeremiæ & aliorum, qui in Veteri Lege à nuptiis abſtinuere. Et dato etiam, quòd pro eo tempore, quo genus humanum & fidelis Populus erat multiplicandus, extitiſset præceptum de prole procreanda; tempore tamen B. Mariæ, quo Populus erat ſufficienter multiplicatus, iſtius præcepti obligatio jam ceſsaverat. Ita enim docet S. Thomas in 4. diſt. 33. q. 3. art. 2. ad 2. *Non eſt inconveniens, aliquid eſſe illicitum uno tempore, quod eſt licitum vel virtuoſum ſi alio tempore fiat: & ideò ſi in tempore, quo Deus ad multiplicationem generis humani vel cultus Divini homines operi conjugali inſiſtere volebat, aliquis proprio motu incorruptionem ſervaſſet, fuiſſet in extremo diminutionis, quia abſtinuiſſet à delectabili omni, quando non debuiſſet. Sed poſtea facta multiplicatione humani generis, vel colentium Deum, ſufficienti, non peccaſſet Virginitatem ſervans etiam in Lege Moyſi; vel in ſtatu naturæ integro, ſi homo non peccaſſet, non feciſſet contra præceptum, quia multiplicatio poterat fieri per alios, ſed ſupra præceptum.*

XLVIII. Verùm hæc, ut opinor, ſententiam S. Thomæ non lædunt, ſi benè explicetur. Suppono enim, B. Virginem non ſemel, ſed pluries ante deſponſationem de ſervanda Virginitate cogitaſſe, & plures actus circa eam habuiſſe: & primò quidem ejus deſiderium coram Deo expreſſiſſe; ſed quia videbat contrariam eſſe ſuæ Gentis conſuetudinem, & maximè circa puellas, quæ cum eſſent unicæ & hæredes debebant alicui de domo & familia ſua deſponſari, ne hæreditas ad alienos tranſiret, nec adhuc ſciret circa hoc voluntatem Dei; propterea Virginitatem ſuam hoc actu vovit quidem, & obtulit, ſed ſub conditione ſaltem tacita, ſi Deo placeret, & hoc illi acceptum eſ-

ſet: & in hoc actu, qui fuit voti inchoatio, non complementum, propoſitum ſuæ Virginitatis non minuit, ſed auxit, quia illud non ſolùm Religionis, ſed & Obedientiæ merito decoravit: & hoc indicavit S. Thom. dicto art. 4. 3.p. q.28. cum dixit, non credi eam *abſolutè Virginitatem voviſſe: ſed licèt eam in deſiderio habuerit* (non dicit voverit) *ſuper hoc tamen voluntatem ſuam Divino commiſit arbitrio*.

Cum verò ſtatim etiam ante deſponſationem ei revelatum fuit Virginitatem ſuam Deo fore acceptam, votum abſolutum de ea perpetuò ſervanda emiſit. Hinc factum eſt, ut cum poſt deſponſationem ſuperveniens Gabriel ei conceptum & partum futurum annuntiaret, conterrita, quia ex una parte ſciebat, votum ſuum de perpetua Virginitate Deo fuiſſe acceptum, & ex alia ejuſdem Dei nomine prænuntiabatur futura Mater, neſciens modum, quo id faciendum eſſet, reſponderit: *Quomodo fiet iſtud?* Has Mariæ anguſtias expreſſit Bernardus Homil. 4. ſuper Miſſus eſt inducens Mariam Angelum ſic alloquentem: *Cum ſciat Dominus meus teſtis conſcientiæ meæ votum eſſe Ancillæ ſuæ non cognoſcere virum; qua Lege, quo Ordine placebit ei, ut fiat iſtud? Si oportuerit me frangere votum ut pariam talem Filium, & gaudeo de filio, & doleo de propoſito; fiat tamen voluntas ejus*: Quibus apertè apparet, eam tunc probante Deo jam emiſiſſe abſolutum Virginitatis votum; & hoc etiam ipſe S. Thomas citato loco ad primum fatetur dicens: *Poſtquam autem ei innotuit, hoc eſſe Deo acceptum, abſolutè vovit, antequam ab Angelo annuntiaretur*.

XLIX. Dixi, B. Virginem votum Virginitatis abſolutum emiſiſſe etiam ante deſponſationem. Quia tamen S. Thomas videtur eſſe contrarius, dum citato loco ad tertium apertè dicit, quòd *Mater Dei non fecit* (votum abſolutum) *antequam Joſeph deſponſaretur: ſed poſt deſponſationem ex communi voluntate ſimul cum ſponſo ſuo votum Virginitatis emiſit*.

Propterea dico primò, mentem S. Thomæ fuiſſe, non quòd tunc primò votum Virginitatis abſolutum emiſerit, ſed quòd votum, quod ſeorſim antea emiſerat, ſimul cum Joſepho poſt deſponſationem renovarit. Quod colligo ex eodem S. Thoma in 4. diſt. 30. q. 2. art. 1. q. 2. ad 2. ubi ait: *Quòd B. Virgo antequam contraheret cum Joſeph fuit certificata divinitùs, quòd Joſeph in ſimili propoſito erat*. Antequam ergo deſponſaretur erat certificata divinitùs, quòd votum ſuum Deo placeret, & proinde ante abſolutè voverat, ſed quod ſolo corde conceperat, ſimul cum Joſeph etiam voce expreſſit.

Dici poteſt ſecundò cum aliis, hanc de Voto abſoluto edi-

to poſt deſponſationem, non fuiſſe fixam S. Thomæ ſententiam, ſed in venerationem S. Auguſtini, cui tunc reſpondebat, & qui à Gratiano Can. *Sufficiat* Cauſa 27. *q.* 2., & à Mag. ſent. in 4. *diſt.* 30. ſupponebatur ita ſcripſiſſe lib. 1. de Nupt. & Concup. c. 11. & 12.: quod falſum eſſe ob penuriam Codicum S. Thomas deprehendere non potuit. Cum igitur S. Auguſtinus oppoſitum potiùs dicat, tum lib. de S. Virginit. cap. 4., tum lib. 5. contra Julian. cap. 12., idipſum quoque S. Thomas ſenſiſſe dicendus eſt.

L. Statutô ergo, quòd Maria ante deſponſationem votum abſolutum Virginitatis emiſerit priùs certificata, quòd hoc Deo placeret, non obſtant argumenta contraria. Non primum, quia Patres dicunt quidem, B. Virginem abſolutè Virginitatem voviſſe, ſed non dicunt eam ſic voviſse cum de Virginitate cœpit cogitare: imo hoc exemplo docentur Virgines, ne temerè niſi precibus exploratâ priùs Divinâ voluntate in vota abſoluta erumpant.

Non ſecundum, quia ex dictis ad nuntium Angeli Maria exhorruit, non quia dubitaret, an votum à ſe emiſsum Deo placeret; ſed quia adhuc ignorabat modum, quo, ſalvo voto à Deo approbato, ipſa poſset fieri Mater.

Neque tertium, quia non dicimus, B. Virginem à voto abſoluto Virginitatis primò emittendo fuiſse detentam aliqua Lege hoc prohibente, ſed prudenti conſilio explorandi voluntatem Dei, attentâ maximè conſuetudine illius temporis, qua ejuſmodi vota erant inſolita, & ut diximus, inaudita; & ideò ab ipſa ſumere debebant exordium: ut enim dicit S. Thom. 3. p. q. 28. art. 4. citato ad ſecundum: *Sicut gratiæ plenitudo perfectè quidem fuit in Chriſto; & tamen aliqua ejus inchoatio præceſſit in Matre: ita etiam obſervatio Conſiliorum, quæ per gratiam Dei fit, perfectè quidem incœpit in Chriſto, ſed aliquo modo fuit inchoata in Virgine Matre ejus.*

I 2 CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Matrimonio inter Mariam & Joſeph.

§. I.

Variæ opiniones.

I. MODUM, quo Maria Joſepho tradita fuit, duo præcitata apocrypha, nimirùm Evangelium Mariæ & Proto-Evangelium Jacobi, ita deſcribunt: Cum Maria in Templo degens ad quartum decimum, ſeu duodecimum, ſuæ ætatis annum, ſanctâ converſatione omnes qui eam noverant in admirationem rapiens, perveniſset; & mos eſset, ut Virgines, quæ hoc ætatis tempus expleſsent, domum reverterentur, ut nuptias inirent; Pontifex Zacharias omnibus ejus ætatis in Templo conſtitutis Virginibus hoc mandatum intimavit. Ceteris acquieſcentibus, ſola Maria ſe facere non poſse reſpondit, aſserens, ſe Domino Virginitatis voto mancipatam. Ad hæc verba in anguſtia conſtitutus Pontifex, cum nec votum infringendum putaret, nec morem genti ſuæ inſuetum introducere vellet, re cum Primoribus occaſione ſolemnitatis collata, communi voto Deum ſuper hoc eſse conſulendum ſtatutum eſt. Nec mora, cunctis enim audientibus, vox de Propitiatorii loco facta eſt: *Egrediatur Virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet, & requieſcet ſuper eum Spiritus Domini* &c. Ex hoc ergo Iſaiæ vaticinio intelligentes, cui tradenda ac deſponſanda eſset Virgo Maria, cunctos de domo & familia David nuptui habiles, & non conjugatos, virgas ſuas ad Altare afferre juſserunt, ut cujus virgula florem germinaſset, & in ejus cacumine Spiritus Domini in ſpecie Columbæ inſediſset, is eſse dignoſceretur, cui Virgo commendari ac deſponſari deberet.

Aderat inter ceteros de domo & familia David Joſeph ætate grandævus, qui tamen cunctis virgas ſuas offerentibus ſolus virgam ſuam ſubtraxit. Sed cum nihil Divinæ voci conſonum apparuiſset, Pontifex iteratò Deum conſulendum putavit. Qui reſpondit, ſolum illum, qui ex deſignatis virgam ſuam non attuliſset, Virginem deſponſare debere. Proditus itaque eſt Joſeph, qui cum virgam ſuam attuliſset, & in cacumine ejus Columba de cœlo veniens conſediſset, liquidò omnibus patuit, ei Virginem deſponſandam fore. Igitur nuptiarum jure de more ce-

celebrato, Joſeph in Bethlehem receſſit domum ſuam diſpoſiturus, & nuptias paraturus. Maria autem cum ſeptem aliis Virginibus coævis & collactaneis ad domum parentum ſuorum in Galilæam reverſa eſt: Hæc ex Evang. de Nativ. Mariæ.

II. Similia refert Proto-Evangelium, quamvis diſcordet primò, quia facit Mariam ſolum duodecimum annum agentem, quando Joſepho nupta eſt. Secundò, quia facit Joſephum viduum, & filios habentem. Eum enim inducit conjugio reluctantem his verbis: *Filios habeo, & ſum ſenex, ipſa autem eſt juvencula: unde timeo, ne ridiculus fiam filiis Iſrael*. Cum verò Summus Sacerdos ei comminatus fuiſset Dei indignationem, ob talem contradictionem: *Territus Joſeph illam accepit, & dixit illi, Maria, ego te accipio de Templo Domini, & derelinquam te domi, & vadam ad exercendam meam æcodomicam, fabrilemve artem, & redibo ad te: & Dominus cuſtodiat te in omnibus diebus*. An verò Joſeph fuerit viduus, & filios genuerit, & adeò ſenex, quando Mariam ſibi deſponſavit, infra videbitur.

III. Porrò Mariam fuiſse Joſepho deſponſatam in Matrimonium, negarunt aliqui volentes, eam ſub Deſponſationis nomine traditam fuiſſe Joſepho in meram Cuſtodiam. Ita apud Baronium in Apparatu num. *59.* ex Traditionibus Judaicis aſſerere videtur Gregorius Nyſsenus Orat. in Natal. Domini, nimirùm quòd Sacerdotes anxii, quid de Maria ſtatuerent: cum enim ſcirent, eam Virginitatis perpetuæ voto ſe Deo conſecraſse, & indignum judicarent, corpus jam Deo conſecratum tradere, ac poteſtati hominis ſubjicere, eam verò intra Templum unâ cum Sacerdotibus ſervare nec uſitatum eſset nec gravitatem rei, & honeſtatem deceret: *Divinitùs incidit conſilium, ut darent eam cuidam viro nomine Deſponſationis, is autem ad cuſtodiendam Virginitatem ejus idoneus. Inventus eſt igitur Joſeph talis, qualem ratio conſilii requirebat ex eadem cum Virgine familia & Tribu: iſque de conſilio Sacerdotum ſibi puellam deſpondet; conjunctio autem non ultra ſponſalia progrediebatur*. Idem ſcribit Epiphanius in Panario hæreſ. 78. & in Anchorato, addens, Mariam non fuiſse illi traditam ad conjunctionem, quoniam viduus erat, ſed propter Legem virum ejus vocatum eſse. Quibus ſi per Deſponſationem ſola conjunctio maritalis intelligeretur, ſtante tamen veri Matrimonii ſubſtantiâ, non diſsentirer: verùm quia videntur velle, ſolam Mariæ cuſtodiam nomine Deſponſationis traditam fuiſse Joſepho, hoc probari non poteſt, ut infra dicetur.

IV. Propterea alii putarunt, Joſeph dictum fuiſse Virum Ma-

Mariæ ſecundùm Vulgi æſtimationem, eo modo quo dictus fuit Pater Chriſti. Alii voluerunt, inter Mariam & Joſeph inita tantùm fuiſſe Sponſalia, nunquam verò verum ac ratum Matrimonium. Alii tandem verum Matrimonium initum quidem eſse admittunt, ſed tunc ſolùm contractum, quando Joſeph ab Angelo didicit myſterium Divinæ fœcunditatis; antecedenter autem ſola ſponſalia inter eos interceſſiſſe: quæ opinio etiam modò ſuos habet patronos. Quid autem nobis videatur, ſequentibus dicemus.

§. II.

Inter Mariam & Joſeph verum fuit Matrimonium.

V. ITa S. Thomas 3.p. q.29. art. 2. ubi primò notat: *Quòd Matrimonium, ſivè Conjugium, dicitur verum ex hoc, quòd ſuam perfectionem attingit. Duplex autem eſt rei perfectio, prima & ſecunda. Prima quidem rei perfectio conſiſtit in ipſa forma, ex qua ſpeciem ſortitur: ſecunda verò perfectio conſiſtit in operatione, per quam res aliqualiter ſuum finem attingit. Forma autem Matrimonii conſiſtit in quadam indiviſibili conjunctione animorum, per quam unus conjugum indiviſibiliter alteri fidem ſervare tenetur. Finis autem Matrimonii eſt proles generanda, & educanda; ad quorum primum pervenitur per concubitum conjugalem; ad ſecundum per alia opera viri & uxoris, quibus ſibi invicem obſequuntur ad prolem nutriendam.*

His ſuppoſitis, dicit: *Quòd quantùm ad primam perfectionem omnino verum fuit Matrimonium Virginis Matris Dei & Joſeph, quia uterque conſenſit in copulam conjugalem; non autem expreſſè in copulam carnalem, niſi ſub conditione, ſi Deo placeret. Unde & Angelus vocat Mariam Conjugem Joſeph dicens ad Joſeph Matth.1.* „ Noli timere accipere Mariam conjugem tuam „ *Quòd exponens Auguſtinus lib.1. de Nupt. & Concupiſc. cap. 11. dicit* „ Conjux vocatur à prima deſponſationis fide, quam concubitu nec cognoverat, nec fuerat cogniturus„ *Quantum verò ad ſecundam perfectionem, quæ eſt per actum Matrimonii; ſi hoc referatur ad carnalem concubitum, per quem proles generatur, non fuit illud Matrimonium conſummatum. Unde Ambroſius dicit ſuper Lucam cap.1.* „ Non te moveat, quòd frequenter Mariam Scriptura vocat Conjugem; non enim Virginitatis ereptio, ſed conjugii teſtificatio nuptiarum celebratio declaratur „.

Habuit tamen illud Matrimonium etiam ſecundam perfectionem

nem quantùm ad prolis educationem. *Unde Auguſtinus dicit lib.*1. *de Nupt. & Concup. c.*11., „ Omne nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti, proles, fides, Sacramentum. Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum; Fidem, quia nullum adulterium; Sacramentum, quia nullum divortium: ſolus ibi nuptialis concubitus non fuit „.

VI. Ex his ergo formatur iſte diſcurſus. Poſitâ formâ dante ſpeciem eſſentialem rei, eſto non habeatur omnis actus ad quem accidentaliter ordinatur, habetur veritas ſubſtantialis rei: verè enim ſubſiſtit poteſtas ad actum, quamvis ad talem actum nunquam exeat, aut nunquam ſit exitura: Atqui Matrimonium inter Mariam & Joſeph habuit formam dantem ſpeciem eſſentialem Matrimonio, nempe indiviſibilem conjunctionem animorum, qua mutuò tenebantur ſibi ſervare fidem conjugalem & mutuam in corpus alterius poteſtatem, quamvis nunquam in actum exierit, nec unquam eſset exitura; non poteſtatis, ſed voluntatis defectu; ergo verum fuit Matrimonium. Hinc S. Auguſtinus dicto lib.1. de Nuptiis & Concup. cap.11. ait: *Quibus verò placuerit ex conſenſu ab uſu carnalis concupiſcentiæ in perpetuum abſtinere, abſit, ut inter illos vinculum conjugale rumpatur: imo firmius erit, quò magis ea pacta ſecum inierint, quæ cariùs concorditſque ſervanda ſunt, non voluptariis nexibus corporum, ſed voluntariis affectibus animorum*.

VII. Neque dicas, dicto Matrimonio defuiſſe etiam formam eſſentialem, nempè conjunctionem conjugalem etiam animorum. Nam quamvis in eo fuerit deſponſationis nomen, reverâ tamen fuit ſola traditio cuſtodiæ Virginitatis B. Mariæ: cum enim ſupponerentur tunc defuncti ejus parentes, egebat aliquo viro probo & pudico, qui ejus Cuſtodiam aſsumeret, ideòque ad hoc electus fuit Joſeph jam viduus, & ætate longævus. Quare Chryſoſtomus Homil. 4. in Matth. inducit Angelum Joſepho dubitanti, an Mariam retinere deberet, ſic dicentem: *Hanc dimiſſam retine, quam tibi Deus tradit, non parentes. Tradit autem non ad nuptias, ſed ut cum illa habites: tradit porrò per vocem meam, ut illam poſtea Chriſtus tradidit Diſcipulo: ita & nunc Joſepho traditur*. Certum eſt autem Chriſtum non tradidiſſe Diſcipulo Mariam in Conjugem, ſed in cuſtodiam.

VIII. Nam hæc inſtantia, quæ ex libris ſpuriis & apocryphis originem ducit, contraria habet Evangelia, in quibus Maria dicitur abſolutè deſponſata, conjux, uxor, & Joſeph vir Mariæ, Lucæ 1. v.26. *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo ... ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph*, Matth.1. verſ.18.

cum

Digitized by Google

Cum eſſet deſponſata Mater Jeſu Maria Joſeph, verſ. 20. *Joſeph Fili David: noli timere accipere Mariam conjugem tuam*, & v.24. *Accepit* (Mariam) *conjugem ſuam*: Lucæ 2. v.5. aſcendit Joſeph in Bethlehem, *ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*: Matth.1. v.16. *Jacob autem genuit Joſeph virum Mariæ*: & v.19. *Joſeph autem vir ejus, cum eſſet juſtus*. Si autem Maria tradita fuiſset Joſepho in meram Cuſtodiam ſub nomine deſponſationis, abſolutè non diceretur deſponſata, conjux, uxor Joſeph, nec Joſeph vir ejus; ſicut quia Joſeph verè non fuit pater Chriſti, non ſemper dicitur ipſe abſolutè pater, nec Chriſtus ejus Filius, ut conſtat Lucæ 30. v.23. *Ut putabatur filius Joſeph*: & Angelus, qui Matth.1. dixerat Joſeph, ne timeret accipere Mariam conjugem ſuam, loquens de Jeſu Mariæ filio c.2. *Tolle*, inquit, *puerum*, & *Matrem ejus*: non dixit tolle Filium tuum, quia non erat verus pater, licèt gereret nomen patris.

Neque contrarius eſt Chryſoſtomus. Loco enim citato ſæpiùs Mariam vocat Joſephi ſponſam. Quod verò addit, Deum non tradidiſse Mariam ad nuptias, ſolùm indicat, eam non tradidiſse, ut ea ad carnalem copulam uteretur, ſed ut ſub conjugii fœdere intactam ejus Virginitatem cuſtodiret, & ad hoc affert exemplum Joannis, cui à Chriſto moriente fuit Maria commendata: ceterùm Joſeph, nedum cuſtos, ſed vir Mariæ, & Maria deſponſata, conjux, uxor ejus abſolutè in Evangelio pronuntiatur.

IX. Hinc præcluditur etiam aliquorum evaſio dicentium, Joſeph fuiſse virum Mariæ, & Mariam ejus conjugem ſecundùm hominum exiſtimationem, eo modo, quo putabatur pater Chriſti, & Chriſtus Filius ejus, cum non eſset.

Nam ad hoc ſecundùm aſserendum, fundamentum dat Evangelium Lucæ 3., dum de Chriſto dicit: *Ut putabatur Filius Joſeph*. At ne de primo dubitemus, omnem ſcrupulum idem Evangelium tollit. Rursùs, quòd Chriſtus ex concubitu Joſeph cum Maria genitus eſset, & proinde Joſephi filius, poterant homines æſtimare, quamvis non eſset, quia concubitus res ſecreta erat. De conjugio tamen inter utrumque non poterant falsò ſuſpicari; nam Matrimonium apud Judæos res erat publicæ ſolemnitatis: adeòque fieri non poterat, ut ſaltem in patria vir & uxor aliqui exiſtimarentur, niſi de eorum conjugio conſtaſset. Imo ex hoc quòd Judæi exiſtimabant, Jeſum fuiſse Filium Joſeph, arguitur, eos certos fuiſse de conjugio ejus cum Maria: alioquin cum omnem cavillum quærerent, ut Jeſum criminarentur, eumque Populo deſpectum redderent; ſi eis non conſtitiſset de vero conju-

gio

gio inter Joſeph & Mariam, notam ſpurii Jeſu inurere non abſtinuiſſent: quod tamen nunquam eis in mentem venit; quin de hoc ſe certos eſſe proferebant, tum Matth.13. v.55., tum Marci 6. v.3., tum Joan.6. v.42. *Nonne hic eſt Jeſus, Filius Joſeph, cujus nos novimus patrem & matrem?*

X. Præſtat ſuper hoc audire S. Auguſtinum lib.5. contra Julian. cap.12. Putabat Julianus, quòd quia inter Mariam & Joſeph concubitus defuit, nullo modo fuiſſet conjugium; & quòd Joſeph fuerit quaſi maritus in opinione omnium: & ſic etiam exponebat Evangelium, dum vocat Mariam conjugem, & Joſeph ejus virum. Contra ipſum ergo ſic Auguſtinus: *Secundùm hanc opinionem, non ſecundùm veritatem locutam fuiſſe Scripturam, vis intelligi, ut Virginem Mariam ejus conjugem diceret. Hoc putemus Evangeliſtam facere potuiſſe, cum vel ſua vel cujuslibet alterius hominis verba narraret, ut ſecundùm opinionem hominum loqueretur: numquid & Angelus loquens unus ad unum contra conſcientiam & ſuam & ipſius, cui loquebatur, ſecundùm opinionem potiùs quàm ſecundùm veritatem fuerat locuturus, qui ei dixit,,* Noli timere accipere Mariam conjugem tuam? ,, *Deinde quid opus erat, ut uſque ad Joſeph generationes perducerentur, ſi non ea veritate factum eſt, qua in conjugio ſexus virilis excellit? Quod ego in libro, cui reſpondes, cum poſuiſſem, tu prorsùs adtingere timuiſti. Dicit autem Lucas Evangeliſta de Domino, quòd putabatur Filius Joſeph, quia ita putabatur, ut per ejus concubitum genitus crederetur. Hanc falſam voluit removere opinionem, non Mariam illius viri negare Conjugem, contra Angelum teſtem.* Quia verò Julianus etiam fatebatur, Mariam ex deſponſionis fide nomen conjugis accepiſſe, ex hoc arguit S. Auguſtinus, verum propterea inter eos fuiſſe conjugium; tum quia cum Joſeph vidiſſet eam divina fœcunditate donatam, aliam non quæſivit uxorem; tum quia eſtò in ſtatu innocentiæ ſexuum commixtio futura fuiſſet, attamen primi conjuges Adam & Eva conjuges inſtituti fuere antequam invicem commiſcerentur; quod indicat, ſexuum commixtionem ad ſubſtantiam conjugii non pertinere. Hæc tria Auguſtini argumenta præſentem veritatem mirè confirmant. Cui accedit Ambroſius lib.2. in c.1. Lucæ his verbis: *Non enim Virginitatis ereptio, ſed conjugii teſtificatio, nuptiarum celebratio declaratur:* & lib. de Inſtit. Virginis c.6. *Deſponſata enim viro* (Maria) *conjugis nomen accepit. Cum enim initiatur conjugium, tunc conjugii nomen aſciſcitur. Non enim defloratio Virginitatis facit conjugium, ſed pactio conjugalis. Denique cum jungitur puella, conjugium eſt, non cum virili admixtione cognoſcitur.*

§. III.

An S. Joſeph dici poſſit Pater Chriſti.

XI. PORrò tanta vis Conjugii fuit inter Mariam & Joſeph, ut vel ipſa Maria verè Chriſti mater Joſeph virum Chriſti Patrem appellare non dubitarit, cum Lucæ 2. v.48. dixit Jeſu: *Ecce Pater tuus & ego dolentes quærebamus te*: unde Auguſtinus ſerm.51. (aliàs 63. de diverſis) cap.16. ait: *Sicut ergo erat illud conjugium, & ſine ulla corruptione conjugium: ſic quod caſtè uxor peperit, cur non caſtè maritus acciperet? Sicut enim caſtè conjux illa, ſic ille caſtè maritus: & ſicut illa caſtè mater, ſic ille caſtè pater. Qui ergo dicit, non debuit dici pater, quia non ſic genuerat filium, libidinem quærit in procreandis filiis, non caritatis affectum. Meliùs ille, quod alius carne implere deſiderat, animo implebat. Nam & qui adoptant filios, caſtiùs eos corde gignunt, quos carne non poſſunt*. Et cap.20. addit: *Quia movere non debet, quare per Joſeph, & non per Mariam generationes numerentur, ſatis dictum eſt, quia ſicut illa ſine carnali concupiſcentia Mater, ſic ille ſine carnali commixtione Pater. Per illum ergo deſcendant, & per illum aſcendant generationes; nec eum propterea ſeparemus, quia deficit carnalis concupiſcentia; major puritas confirmet paternitatem, ne ipſa Sancta Maria nos reprehendat. Illa enim nomen ſuum præponere noluit marito ſuo, ſed dixit* „Pater tuus & ego dolentes quærebamus te„.... *Spiritus Sanctus in amborum juſtitia requieſcens ambobus filium dedit. Sed in eo ſexu, quem parere decebat, operatus eſt hoc, ut etiam marito naſceretur. Itaque ambobus dicit Angelus, ut puero nomen imponant, ubi parentum declaratur auctoritas* &c. Ne autem quis opponeret illud Lucæ 3. v.23. *Ut putabatur Filius Joſeph*, quaſi opinione hominum tantùm Joſeph pater eſſet, addit: *Aliter quidem putabatur eſſe Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſcilicet ſicut ceteri patres carne generantes, non ſolo ſpiritali affectu liberos ſuſcipientes. Nam dixit & Lucas* „Qui putabatur eſſe pater Jeſu„ *Quare* putabatur? *Quia humana putatio & exiſtimatio illuc ferebatur, quod ſolet ab hominibus fieri. Non ergo de ſemine Joſeph Dominus, quamvis hoc putaretur, & tamen pietati & caritati Joſeph natus eſt de Maria Virgine Filius, idemque Filius Dei.*

XII. Hoc idem S. Doctor tradit, tum lib. 2. de Conſenſu Evangeliſt. cap.1., tum lib.1. de Nupt. & Concupiſc. cap.11. his verbis: *Propter quod fidele conjugium parentes Chriſti vocari ambo me-*

meruerunt, & non ſolùm illa mater, verùm etiam ille pater ejus, ſicut conjux matris ejus; utrumque mente non carne: ſive tamen ille pater ſola mente, ſive illa mater & carne; parentes tamen ambo humilitatis ejus, non ſublimitatis, infirmitatis, non divinitatis. Neque enim mentitur Evangelium, ubi legitur (*Lucæ* 2. *v.*33.) „ Et erat pater ejus & mater mirantes ſuper his, quæ dicebantur de illo „ *Et alio loco* (*ibid. v.*41.) „ Et ibant parentes ejus per omnes annos in Jeruſalem: „ *Item paulò poſt* (*v.*48.) „ Et dixit mater ejus ad illum: Fili, quid feciſtis nobis ſic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te „.

Quibus Auguſtinus vult, arcto conjugii fœdere, quo animi Mariæ & Joſeph, eſto non corpora, indiſſolubiliter jungebantur, ut Maria eſſet vera Joſeph conjux, & Joſeph verus illius vir, factum eſſe, ut quidquid de conjuge quoquo modo naſceretur, etiam viro ejus naſceretur: hoc enim exprimunt illa verba ſuperiùs relata *Spiritus Sanctus in amborum juſtitia requieſcens ambobus filium dedit: ſed in eo ſexu, quem parere decebat, operatus eſt hoc, ut etiam marito naſceretur. Unde ſicut illa ſine carnali concupiſcentia mater, ſic ille ſine carnali commixtione pater*: inde infert lib. 2. de Conſenſu Evang. cap. 1. Joſeph *ob hoc etiam* dici *Chriſti Patrem multò conjunctiùs, qui ex ejus conjuge natus ſit, quàm ſi eſſet aliunde adoptatus*. Chriſtus enim, utpotè verus Mariæ Filius, ad Joſephum Mariæ ſponſum peculiari titulo pertinebat, tanquam fructus illius Matrimonii, non quidem ex illo natus, ſed in illo; ac veluti in Joſephi fundo ſatus & procreatus; in illo ſcilicet, atque ex illo virgineo Corpore, in quod ille poteſtatem jure conjugii obtinebat. Multò etiam ſtrictiùs, quàm vitricus dicatur pater filii ſuæ uxoris, habiti ex alio conjugio, quia Joſeph dicitur Pater Chriſti nati in eodem licèt non ex eodem conjugio.

XIII. Neque ex his inferas primò, etiam puerum ex adultera genitum, quia in eodem conjugio, & eodem mariti fundo ſatum, dici poſse pertinere ad maritum, & eſse filium ejus. Secundò, quòd Corpora Mariæ & Joſeph deberent dici unum Corpus & una Caro, ſi Mariæ Corpus fuiſset aliquomodo etiam Joſeph; quod eſt falſum, cum vir & uxor fiant unum Corpus & una Caro per carnalem commixtionem, quæ inter Mariam & Joſeph numquam fuit.

Non enim infertur primum; nam filius adulteræ in eodem quidem conjugio ſuſceptus eſt, non tamen ſine grandi injuria tum conjugis tum conjugii: ex filio autem, quem Maria Spiritu Sancto fœcundata genuit, nulla orta fuit injuria ſivè conjugi,

ſivè fidei conjugali; quin potiùs tam Sancta, ac Divinæ prolis, generatione exaltati fuerunt conjuges, & ipſum conjugium.

Neque dicas, etiam Iſmael genitus fuit ab Abraham abſque injuria Saræ conjugis, imo ipſa volente; & tamen Sara non poteſt ullo modo dici Iſmaelis mater. Nam diſſimilis eſt ratio; tum quia Iſmael genitus fuit, non in eodem conjugio cum Sara, ſed in diverſo, nempe cum Agar ancilla; tum quia Sara non habebat plenam poteſtatem corporis viri ſui, quæ propter digamiam diviſa erat inter ipſam & Agar, unde non quidquid ab Abraham generabatur, dici poterat ſuum. Hanc autem indiviſam poteſtatem habebat Joſeph; & propterea potiori titulo Chriſtus poteſt dici natus ex Maria & Joſeph, & Scriptura poteſt utrumque parentem Chriſti nuncupare, nimirùm ſicut Mariam Chriſti Matrem, ſic & Joſeph Chriſti patrem.

Neque infertur ſecundum; non enim dicimus, quòd Maria & Joſeph facti ſint unum Corpus & una Caro; hoc enim per ſolum Matrimonium ratum & conſummatum fit, quod in Maria & Joſeph nunquam fuit: ſed dicimus, quòd ratione fidei conjugalis, & conjunctionis animorum, mutuum aderat jus in corpus alterius; ut quidquid in illo & ex illo fieret, alteri tanquam res ſua tribui poſset. Hac poſitâ ſententiâ, quam prælucente Auguſtino ſequuntur Eſtius in 4. diſt. 30. ſ. 11., Sylvius in 3. p. q. 28. in art. 1. & 2., mirè ſtabilitur veritas Matrimonii inter Mariam & Joſeph.

XIV. Quod ſi quæratur: an ſicut Joſeph modo explicato dici poteſt Pater Chriſti, *Ita & Pater Dei*. Dicam abſolutè dici poſſe; tum quia, ut vidimus, Evangelium vocat ipſum abſolutè Patrem Chriſti; cum autem in Chriſto, ut contra Neſtorium fides docet, eadem ac una ſit perſona Dei & hominis; & Paternitas directè referatur ad perſonam, quæ in Chriſto eſt Divina; ideo ſi Joſeph dicitur Pater Chriſti, conſequens eſt, ut dici poſſit etiam Pater Dei. Verùm hæc locutio non eſt adhibenda, nec prærogativa, quam ſoli Mariæ, quæ Chriſtum peperit, Fides tribuit, ad alios extendenda eſt.

XV. Ex dictis colliges cauſam, quâ in Evangeliis S. Joſeph interdum appelletur Pater Chriſti putativus, & ſecundùm æſtimationem, interdùm verò & frequentiùs pronuntietur abſolutè Chriſti Pater. Hoc enim ſecundum contingit, quia cum Chriſtus ſit Filius ejus Conjugis vi fœderis conjugalis, dici poteſt & eſse in ſenſu vero & Theologico etiam Filius Joſeph, ut probatum eſt. Primum autem evenit, ne homines præſertim rudes & pro-

& profani audientes, Joſeph Chriſti Patrem abſolutè dici, putarent, eum carnali commixtione & modo communi Chriſti patrem fuiſſe. Ita S. Auguſtinus ſupra relatus, & lib.2. de Conſ. Evangeliſt. cap.1. dicens: *Putabatur quidem Chriſtus aliter Filius Joſeph, tanquam ex ejus omnino carne progenitus; ſed ab eis hoc putabatur, quos Mariæ latebat Virginitas.* Et infra poſtquam dixit, Joſeph ratione conjugii multò conjunctiùs (etiam ſine commixtione carnis) dici Chriſti patrem, *quia ex ejus conjuge natus ſit, quàm ſi eſſet aliunde adoptatus*, ſubjungit: *Unde manifeſtum eſt, illud, quod ait,* „Ut putabatur Filius Joſeph,„ *propter illos dixiſſe, qui eum ex Joſeph, ſicut alii homines naſcuntur, natum arbitrabantur.*

XVI. Ita exponendum cenſeo S. Bernardum homil.2. ſuper Miſſus eſt, ubi de Joſeph ait: *Nec Vir ergo Matris, nec Filii Pater extitit, quamvis certa (ut dictum eſt) & neceſſaria diſpenſatione utrumque ad tempus & appellatus ſit & putatus.* Solùm enim negat Joſeph Virum Mariæ, quia non fuit ereptor, ſed cuſtos Virginitatis ejus; & Chriſti Filii ejus Patrem, quia eum carnali commixtione non genuit. Eodem modo exponit S. Thom.3.p. q.29. art.2., S. Hieronymum dicentem lib. contra Helvidium, quòd Joſeph Mariæ *cuſtos potiùs fuit, quàm maritus*: & ſuper illud Matth.1. *Jacob genuit Joſeph virum Mariæ*, nimirùm: *Cum Virum audieris, ſuſpicio tibi non ſubeat nuptiarum, ſed recordare conſuetudinis Scripturarum, quòd ſponſi Viri, & ſponſæ Uxores vocantur*: Reſpondet enim S. Thomas ibi ad primum: *Quòd Hieronymus accipit ibi Maritum ab actu Matrimonii conſummati*: ibi enim probat, Joſeph Virginem manſiſſe cum Maria; & ad ſecundum reſpondet, quòd *Nuptias Hieronymus vocat nuptialem concubitum.*

Neque tandem audiendus eſt Origenes homil.12. in Levit., ubi dicit, Joſeph dictum patrem Chriſti, quia nutricius erat, *Et pro fideli Miniſterio, Patris ei vocabulum Scriptura conceſſit*: ſed audienda magis Scriptura eſt, quæ eum ſemper vocat Patrem, numquam verò nutricium appellat patrem, ſicut nec nutricem matrem.

§.IV.

§. IV.

An conveniens fuerit Mariam Matrimonio jungi, & quomodo cohæreat cum voto Virginitatis antea emiſſo.

XVII. DUo hæc præſenti §. complectimur. Et quoad primum eſto ejus convenientia ſatis appareat ex eo, quòd Deus ita diſpoſuerit, cum Deus nihil diſponat, niſi quod bonum & conveniens eſt; nihilominùs, quia Deus omnia in Sapientia diſponit, rationes hujus convenientiæ examinare æquum erit cum Angelico Magiſtro 3.p. q.29. art.1. Dicit ergo S. Thomas: *Quòd conveniens fuit, Chriſtum de deſponſata Virgine naſci, tum propter Ipſum; tum propter Matrem; tum etiam propter Nos.*

Propter ipſum quidem Chriſtum quadruplici ratione. Primò, ne à Judæis tanquam illegitimè natus abjiceretur... Secundò, ut conſueto modo ejus genealogia per virum deſcriberetur: unde dicit Ambroſius ſuper Lucam c.3. „ Qui in ſeculum venit, ſeculi debuit more deſcribi: Viri autem perſona quæritur, qui in Senatu, & reliquis Curiis Civitatum, generis aſſerit dignitatem. Conſuetudo etiam nos inſtituit Scripturarum, quæ ſemper Viri originem quærit: *Tertiò ad tutelam pueri nati, ne Diabolus contra eum nocumenta vehementiùs procuraret: & ideò Ignatius dicit, ipſam fuiſſe deſponſatam*, ut partus ejus Diabolo celaretur: *Quartò, ut à Joſeph nutriretur: unde & Pater ejus dictus eſt, quaſi nutritius.* His S. Thomas oſtendit, ex parte Chriſti fuiſſe conveniens, ut de deſponſata naſceretur.

XVIII. Contra tamen prædicta obſtare videtur primò: quòd Chriſtus ex Virgine naſceretur fuit miraculum maximè confirmativum noſtræ Fidei; ergo non debuit per deſponſationem obumbrari, ſed manifeſtum eſſe. Secundò: dicere Chriſtum ex deſponſata naſci debuiſſe, ut modus nativitatis ejus Diabolo celaretur, nullius roboris eſt; tum quia Diabolus, cui nota ſunt omnia, quæ corporaliter fiunt, perſpicacitate ſuæ mentis naturaliter cognoſcere poterat, an Chriſtus de Virgine, an de corrupta natus eſſet; tum quia hoc de facto cognoviſſe apparet ex iis, quæ habentur Marci 1. v.24., ubi Dæmon ipſe dicit: *Quid nobis & tibi, Jeſu Nazarene? veniſti perdere nos? Scio, qui ſis, Sanctus Dei.*

XIX. Sed primum ſolvitur à S. Thoma loco citato ad ſecundum. Primò ex S. Ambroſio ſuper Lucam cap.1. *Quòd maluit Dominus, aliquos de ſui Ortu, quàm de Matris pudore dubitare: ſcie-*

ſciebat enim teneram eſſe Virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris, nec putavit Ortus ſui fidem Matris injuriis aſtruendam. Deinde addit: *Sciendum tamen, quòd miraculorum Dei quædam ſunt, de quibus eſt Fides: ſicut miraculum Virginei partus, & Reſurrectionis Domini, & etiam Sacramenti Altaris: & ideò Dominus voluit iſta occultiora eſſe, ut Fides eorum magis meritoria eſſet. Quædam verò miracula ſunt ad Fidei comprobationem: & iſta debent eſſe manifeſta.* Ita S. Thomas.

XX. Alterum obſtativum tollit idem S. Thomas ibi ad tertium his verbis: *Sicut Auguſtinus dicit (lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8.) Diabolus multa poteſt ſcire virtute ſuæ naturæ, à quibus tamen probibetur virtute Divina: & boc modo poteſt dici, quòd virtute naturæ ſuæ Diabolus cognoſcere poterat, Matrem Dei non fuiſſe corruptam, ſed Virginem; probibebatur tamen à Deo cognoſcere modum Partûs Divini. Quod autem poſtmodùm eum aliqualiter cognovit Diabolus eſſe Filium Dei, non obſtat: quia jam tempus erat, ut Chriſtus ſuam virtutem contra Diabolum oſtenderet, & perſecutionem ab eo concitatam pateretur: ſed in infantia oportebat impediri malitiam Diaboli, ne eum acriùs perſequeretur, quando Chriſtus nec pati diſpoſuerat, nec virtutem ſuam oſtendere, ſed in omnibus aliis infantibus ſe ſimilem exhibebat. Unde Leo Papa in ſerm. 4. de Epiphania dicit,*„ quòd Magi viderunt & adoraverunt puerum Jeſum quantitate parvum, alienæ opis indigentem, fandi impotentem, & in nullo ab humanæ infantiæ generalitate diſcretum,„ *Ambroſius tamen ſuper Luc. cap. 1. videtur boc magis referre ad membra Diaboli. Præmiſſa enim hac ratione, ſcilicet de fallendo Principem mundi, ſubdit* „ ſed tamen magis fefellit Principem ſeculi: Dæmonum enim malitia facilè etiam occulta deprehendit. At verò qui ſecularibus vanitatibus occupantur, ſcire Divina non poſſunt. Cenſet ergo S. Thomas Chriſtum voluiſſe ex deſponſata naſci, ſive ut Myſterium occultaretur Diabolo, ſive membris ejus, nempè pravis hominibus, quales erant Herodes, & Principes Synagogæ, Scribæ, Phariſæi &c.

XXI. *Fuit etiam conveniens* (pergit S. Thomas in Corp. art.) *ex parte Virginis. Primò quidem, quia per boc redditur immunis à pœna, ne, ſcilicet* „ lapidaretur à Judæis ut adultera „ *ut Hieronymus dicit* (in cap. 1. Matth.) *Secundò, ut per boc ab infamia liberaretur. Unde dicit Ambroſius ſuper Lucam cap. 1. quòd* „ deſponſata eſt, ne temeratæ Virginitatis adureretur infamia, cui gravis alvus corruptelæ videretur inſigne præferre„. *Tertiò, ut ei à Joſeph miniſterium exhiberetur, ut dicit Hieronymus* ſupra laudatus.

XXII. Sed

XXII. Sed contra primam rationem obſtare videtur; Nam ſi Maria non eſſet deſponſata, quomodo poſſet ut adultera condemnari? Reſpondet tamen S. Thomas ad quartum: *Quòd judicio adulterarum lapidabatur ſecundùm Legem non ſolùm illa, quæ jam erat deſponſata vel nupta; ſed etiam illa, quæ in Domo patris cuſtodiebatur, ut Virgo quandoque nuptura: unde dicitur Deuteron.22. v.20.* „ Si non eſt in puella inventa Virginitas, ejicient eam extra fores domûs patris ſui, & lapidibus obruent viri Civitatis illius, & morietur, quoniam fecit nefas in Iſrael, ut fornicaretur in domo patris ſui „.

Addit etiam: *Vel poteſt dici ſecundùm quoſdam, quòd B. Virgo erat de ſtirpe Aaron, unde erat cognata Eliſabeth, ut dicitur Lucæ 1. Virgo autem de genere Sacerdotali propter ſtuprum occidebatur: legitur enim Levit.21. v.9.* „ Sacerdotis filia, ſi deprehenſa fuerit in ſtupro, & violaverit nomen patris ſui, flammis exuretur „. *Quidam referunt verba Hieronymi ad lapidationem infamiæ.* Hæc S. Thomas. Prima tamen reſponſio planior videtur.

XXIII. *Ex parte etiam Noſtra* (proſequitur S. Doctor) *hoc fuit conveniens. Primò quidem, quia teſtimonio Joſeph comprobatum eſt, Chriſtum ex Virgine natum: unde Ambroſius dicit ſuper Lucam c.1.*„Locupletior teſtis pudoris maritus adhibetur, qui poſſet & dolere injuriam & vindicare opprobrium, ſi non agnoſceret Sacramentum „. *Secundò, quia ipſa verba Virginis Matris credibilia redduntur, ſuam Virginitatem aſſerentis: unde Ambroſius dicit ſuper Lucam* (ibid.) „ Fides Mariæ verbis major adſciſcitur, & mendacii cauſa removetur. Videretur enim culpam obumbrare voluiſſe mendacio innupta prægnans. Cauſam autem mentiendi deſponſata non habuit, cum conjugis præmium, & gratia nuptiarum partus, ſit feminarum „. *Quæ quidem duo pertinent ad firmitatem Fidei noſtræ. Tertiò, ut tolleretur excuſatio Virginibus, quæ propter ſuam incautelam non vitant infamiam: unde Ambroſius dicit* (ibidem) „ Non decuit Virginibus ſiniſtrâ opinione viventibus velamen excuſationis relinqui, quòd infamata Mater quoque Domini videretur „. *Quarto, quia per hoc ſignificatur univerſa Eccleſia, quæ* „ cum Virgo ſit, deſponſata tamen eſt uni viro Chriſto „ *ut Auguſtinus dicit in lib. de Sancta Virginitate cap.12. Poteſt etiam & quinta ratio eſſe, quòd Mater Domini fuit deſponſata & Virgo: quia in perſona ipſius & Virginitas & Matrimonium honoratur, contra Hæreticos alteri horum detrahentes.* Hæc S. Thomas, quibus aliquid addere ſuperfluum eſſet.

XXIV. Tranſeo ad ſecundam quæſiti partem. Cum ſuperiùs

riùs oſtenderimus, B. Virginem fuiſſe Virginitatis Voto prævié adſtrictam, meritò dubitari poteſt, quomodo potuerit Matrimonio jungi. Ab hac difficultate ſe expediebat Julianus Pelagii aſſecla, dicens, quòd inter Mariam & Joſeph verum non fuit Matrimonium, quia non fuit carnalis concubitus; quem propterea irridet S. Auguſtinus lib. 5. contra Julian. cap. 12. his verbis: *Multa diu diſputas contra ſententiam meam, & conaris oſtendere, quia concubitus defuit, nullo modo fuiſſe Conjugium: ac per hoc ſecundùm te, cum deſtiterint concumbere conjuges, jam non erunt conjuges, & divortium erit illa ceſſatio* &c. Subſiſtit ergo verum Matrimonium, ut vidimus, etiamſi nec adſit, nec ampliùs futurus ſit, ut in decrepitis.

XXV. Certum eſt, poſſe Matrimonium conſiſtere cum Voto Virginitatis, & propoſito mutuo inter conjuges poſt contractum Matrimonium inito, de nunquam ſimul maritaliter concumbendo, utroque conjuge juri ſuo petendi debiti renuntiante; ut enim ait S. Auguſtinus lib. 2. de Conſenſu Evangeliſt. cap. 1. *Etiam ſervatâ pari conſenſu continentiâ, poteſt permanere, vocarique conjugium, non permixtô corporis ſexu, ſed cuſtoditô mentis affectu.*

XXVI. Totam difficultatem excitat Votum Virginitatis antea à B. Virgine emiſſum, ut oſtendimus, priuſquam cum Joſeph iniret Matrimonium; quia cum contractus Matrimonialis in eo poſitus ſit, quód vir & mulier ſibi mutuò tradant ſuorum corporum poteſtatem ad actum utique conjugalem; difficile captu redditur, quomodo qui jam Virginitatis perpetuæ Votum emiſit, corporis ſui poteſtatem tradere alteri poſſit; tum quia ea traditio videtur ex tunc importare conſenſum in futuram copulam, ſaltem ſi ab altero conjuge poſtuletur, quod Virginitatis perpetuæ Voto repugnare tanquam illicitum, oſtendit S. Auguſtinus lib. de bono viduit. cap. 9. dicens, quòd virginali electâ Continentiâ, & *Voti debito oblatâ, jam non ſolùm capeſſere nuptias, ſed etiamſi non nubatur, nuptias velle damnabile eſt*: & oſtendit ex Paulo 1. ad Timoth. 5. v. 11. & 13., qui de Viduis, quæ Voto ſe Deo manciparunt, & poſtea *nubere volunt, habentes*, inquit, *damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt*, & ſubdit, *etſi non nubendo, ſaltem volendo*. Quomodo ergo B. Maria, quæ jam Virginitatem Deo voverat, potuit abſque labe nuptias cum Joſeph non ſolùm velle, ſed inire?

XXVII. Tum ſecundò, quia nemo poteſt alteri tradere, quod jam ſuum non eſt; id autem non eſt ſuum, quod jam alteri fuit traditum; cum verò per votum Virginitatis Corpus ſuum

jam Deo tradidiſſet; quomodo poterat Maria illud in Joſeph tradere poteſtatem?

Tum tertiò, quia qui Virginitatem vovit, non habet poteſtatem utendi corpore alieno, ideòque acceptare non poteſt traditionem ſibi ab altero factam in Matrimonio: adeòque nec Matrimonium contrahere, in quo mutua utrimque fit & traditio & acceptatio.

Tum quartò: qui Voto Caſtitatis adſtrictus eſt, finem Matrimonii, qui eſt concubitus carnalis ad procreationem prolis, ſine ſacrilegio conſequi non poteſt. Sicut ergo Eunuchi, & alii phyſicè impotentes à Matrimonio ineundo jure prohibentur: ita & qui per Caſtitatis Votum moraliter impotentes facti ſunt; quod in Maria quoque militare videbatur, quæ dum Matrimonio juncta fuit, myſterium Virginei partûs nondum noverat.

XXVIII. Propter hæc & alia Doctores Catholici multas excogitarunt vias evadendi, & conciliandi cum voto antea edito Virginitatis Mariæ cum Joſeph Matrimonium poſtea initum; à quibus recenſendis abſtineo.

Planior tamen conciliandi modus videtur, ſi ſupponatur, ut ſuperiùs dixi, Deiparam Virginem antequam Joſepho nuberet, certa revelatione didiciſſe, Virginitatem, quam Deo approbante voverat, nullam paſſuram læſionem ex Matrimonio cum Joſeph, qui in eodem propoſito perſtans, nunquam traditâ ſibi in corpus ejus poteſtate eſſet uſurus, ſed futurus Virginitatis ejus fidelis cuſtos. Ita S. Thomas in 4. diſt. 30. q.2. art.1. qu.2. ad 2. his verbis: *B. Virgo antequam contraheret cum Joſeph fuit certificata divinitùs, quòd Joſeph in ſimili propoſito erat: & ideò non ſe commiſit periculo nubens.* Nec feſellit eventus: nam ut ait idem S. Thom. 3.p. q.28. art.4. ad 3. *Poſt deſponſationem ex communi voluntate ſimul cum ſponſo ſuo votum Virginitatis emiſit;* ideſt votum, quod ſola priùs emiſerat, unâ cum Joſeph ſponſo confirmavit.

Simile quid in Cæcilia Virgine legimus contigiſſe, quæ certa de Angelo ſuæ Virginitatis cuſtode, citra periculum nupſit Valeriano, probè ſciens, Angelum à petendo debitum ſponſum avocaturum, aut alio quovis modo impediturum; quod illi feliciter ceſſit. Viſô enim Angelô Valerianus cum ea in Votum Caſtitatis conſenſit, & uterque Caſtitatis propoſitum martyrio coronavit.

XXIX. His non obſtat, quòd primo loco objicitur. In Matrimonio enim diſtinguenda eſt traditio poteſtatis & juris in corpus alterius ab uſu talis juris & poteſtatis. In re enim, quæ uni-

unico uſu non conſumitur, ſeparabile eſt dominium ab uſu. Subſtantia autem Matrimonii conſiſtit quidem in Traditione mutua poteſtatis in corpus alterius, non tamen in talis poteſtatis uſu. Si inito Matrimonio uterque conjux voveat virginitatem ante copulam ſecutam, vel, ſi copulâ ſecutâ, uterque in Religione aliqua Voto ſolemni ſe adſtringat, ſubſtantia Matrimonii manet poteſtas mutua in corpus alterius, nunquam tamen talis poteſtatis uſus erit futurus. Votum ergo Virginitatis impedit quidem traditionem uſus ſui corporis alteri, non impedit tamen Traditionem poteſtatis in ſuum corpus alteri; maximè cum certa præſcientia, illum tali poteſtate nunquam uſurum. Cum ergo hoc certò ſciret B. Virgo, potuit ſalvô Virginitatis Votô tradere poteſtatem ſui corporis Joſepho, & cum eo vero Matrimonii vinculo jungi.

XXX. Ex his infertur, B. Virginem Matrimonium ineundo conſenſiſſe quidem in traditionem poteſtatis ſui corporis, non autem adhuc implicitè in uſum talis poteſtatis (niſi in quantum actus implicitè continetur in potentia, ut ait S. Thomas in 4. diſt.30. q.2. art.1. q.2. ad 3.) eò quia divinitùs certificata fuerat, Joſeph tali poteſtate nunquam uſurum; ſicut Beata Cæcilia conſenſit in traditionem poteſtatis ſui corporis Valeriano nubens, ſed non in uſum, quem noverat ab Angelo eſſe impediendum. Quod de aliis Virginibus, aut viduis quæ continentiam voverunt, ſimile non eſt. Iſtæ enim nec ſunt certificatæ divinitùs, nunquam ex Matrimonio carnalem copulam ſecuturam, nec ſi moventur ad Matrimonium ineundum poſt Votum, hoc ex obedientia Deo, ſed potiùs ex concupiſcentia volunt: & ideò benè dicit Paulus, quòd in his velle nubere damnabile eſt, & primam fidem irritam facere,

XXXI. Nec obſtat, quod ſecundò opponitur. Nam eſto nemo poſſit tradere alteri, quod ſuum jam non eſt, eo modo, quo ſuum non eſt, alio autem modo poteſt. Qui autem Voto Virginitatis obſtrictus eſt, non poteſt quidem alteri tradere uſum proprii corporis, quia jam ſuus non eſt, ſed traditus Deo; poteſt tamen tradere jus & poteſtatem alteri, quem novit nunquam ea eſſe uſurum: ſic Dominus directus poſtquam uni tradidit uſumfructum, poteſt dominium directum, quod remanet in ſua poteſtate, tradere alteri, quem ſcit ab uſufructu exigendo ſe temperaturum: & hoc modo B. Virgo per Matrimonium tradidit dominium ſui corporis Joſepho, illæsâ traditione usûs jam Deo factâ per Votum.

XXXII. Nec obſtat tertia oppoſitio. Votum enim Virgini-

L 2 tatis

tatis non tollit poteſtatem utendi corpore alieno, ſed ſolùm exercitium talis poteſtatis: cum hoc autem Matrimonii ſubſtantia ſalvatur. Et hujus in promtu habemus exempla: qui enim poſt contractum Matrimonium Virginitatem vovent, quorum non paucos hiſtoriæ produnt, retinent poteſtatem alter in corpus alterius, cum etiam tunc vinculum Matrimonii maneat inſolutum, uſus tamen talis poteſtatis voto impeditus, ſi fieret, illicitus eſſet: adulter etiam perdit uſum & exercitium, ſervatô tamen jure, & retentâ poteſtate in corpus conjugis.

XXXIII. Neque obſtat quartum: nam, ut docet S. Thomas in 4. diſt. 30. q. 2. art. 2. ad 4., *Proles non dicitur bonum Matrimonii ſolùm in quantum per Matrimonium generatur; ſed in quantum in Matrimonio ſuſcipitur & educatur: & ſic bonum illius Matrimonii* (Mariæ & Joſeph) *fuit proles illa, & non primo modo: nec tamen de adulterio natus, nec Filius adoptivus, qui in Matrimonio educatur, eſt bonum Matrimonii, quia Matrimonium non ordinatur ad educationem illorum, ſicut hoc Matrimonium fuit ad hoc ordinatum ſpecialiter, quòd proles ſuſciperetur in eo, & educaretur.* Proles ergo, quæ eſt bonum & finis Matrimonii huic Sancto Conjugio non defuit, etſi non ex ipſo carnali generatione nata, in ipſo tamen Spiritus Sancti obumbratione concepta, parta, & educata. Qua ratione ceteris omnibus conjugiis etiam ratione finis præſtantius fuit: unde Auguſtinus lib. 1. de Nuptiis & Concup. cap. 11. ait: *Omne itaque nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti, Proles, Fides, Sacramentum. Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum, Fidem, quia nullum adulterium, Sacramentum, quia nullum divortium.*

Neque ad rem eſt exemplum de Eunuchis, & aliis impotentibus, qui nec validè poſſunt Matrimonium inire, cum ad reddendum debitum laborent impotentiâ phyſicâ & naturalî. Qui verò caſtitatem vovit, ejuſmodi impotentiam non habet, ſed eâ potentiâ uti non poteſt, non quidem neceſſitate, ſed voluntate, qua per votum uſum talis potentiæ ſibi interdixit: & perinde qui ſic voverunt, à Matrimonio arceantur, non naturalî jure, ſed ſcriptô, & potiſſimè Eccleſiaſticô id vetante ob periculum violandi votum in Matrimonio. Quo jure etiam qui poſt contractum Matrimonium ex mutuo conſenſu vovent, Eccleſia *Tit. de Converſione Conjugat.* jubet, ut perpetuò ſeparentur. Cum autem Maria Virgo Joſeph nupſit, nec ea Lex erat, nec, ob eminentem utriuſque virtutem, periculum violandi in Matrimonio Votum ullum erat.

XXXIV. Difficultas, quæ non paucos angit, eſt, quòd Vir-

Virgo Deipara contrahens cum Joſepho, & quicumque alius qui præmiſſo Virginitatis Voto contraheret, hanc certè conditionem debuiſſet apponere: *Contraho tecum, ſi generationem prolis mecum evites*: ſub qua conditione, aut verbo expreſsâ aut mente conceptâ, Matrimonium jure naturæ irritum eſt, utpotè contrariâ ſubſtantiæ ac fini Matrimonii. Propterea Gregorius IX. cap. *Si conditiones* Extra. *de conditionibus appoſitis in deſponſatione* reſcribit, *nullum eſſe, & irritum Matrimonium, ſi conditiones contra ſubſtantiam conjugii inferantur: puta ſi alter alteri dicat, contraho tecum, ſi generationem prolis evites*: cui reſcripto ſubſcribit S. Thomas in 4. diſt.28. art.4. ad 3., & diſt.30. q.2. art.1. qu.2. ad 2. Videtur ergo cum Voto Virginitatis Matrimonium componi non poſſe.

XXXV. Fateor, quòd contrahere Matrimonium, præfatam conditionem apponendo, eſt facere Matrimonium nullum, quia eſt apponere conditionem contrariam fini & ſubſtantiæ Matrimonii: non tamen contra ſubſtantiam Matrimonii eſt illud contrahere cum certa præſcientia, quòd ille, cum quo contrahitur, generationem prolis ſe ipſo ſit evitaturus, & uſum conjugii nunquam petiturus. Hoc autem modo, non primo, B. Virginem Matrimonium contraxiſſe, dicit S. Thom. in 4. diſt.30. q.2. a.1. q.2. ad 2. *Beata Virgo, antequam contraheret cum Joſeph, fuit certificata divinitùs, quòd Joſeph in ſimili propoſito erat: & ideò non ſe commiſit periculo nubens: nec tamen propter hoc aliquid veritati deperiit; quia illud propoſitum non fuit conditionaliter in conſenſu appoſitum: talis enim conditio, cum ſit contra Matrimonii bonum, ſcilicet prolem procreandam, Matrimonium tolleret*. Res iſta confirmatur exemplo donationis: ſi quis enim dicat: *Dono tibi domum meam, ſi eam non acceptes*, donatio ludicra eſt & nulla, quia non acceptatio exigitur à donatore, & perinde eſt donare talem conditionem exigendo ac irriſoriè donare. At verò ſi donavero domum meam ei, quem aliunde ſcio non acceptaturum, tunc non acceptatio erit extrinſeca donationi, & quaſi accidentalis, ac proinde veritatem donationis non tollit.

XXXVI. Neque dicatur, ſcientiam illam, qua B. Virgo noverat, Joſeph nunquam conjugale debitum ab ea petiturum, fuiſſe cauſam, quare conſenſerit illi nubere; niſi enim hoc certò noviſſet, nunquam conſenſiſſet. Nam etſi ex illa ſcientia nata fuerit contrahendi voluntas, non per hoc tamen evenit, quod ſcientia illa cauſæ vel conditionis naturam induerit. Multa enim ex præconcepta ſcientia facimus, quæ ſine illa non faceremus, & tamen verè facimus & volumus: & hoc magis in præſenti ca-

Digitized by Google

caſu. Quia cum carnalis copula de eſſentia Matrimonii non ſit; ad veritatem Matrimonii, ex D. Thom. in 4. diſt.28. q.1. art.4. non requiritur explicitus conſenſus in illam, ſed implicitus, qui non debet intelligi, *niſi ſicut implicitè continetur effectus in ſua cauſa: quia poteſtas carnalis copulæ, in quam conſentitur, eſt cauſa carnalis copulæ, ſicut poteſtas utendi re ſua eſt cauſa uſûs*. Potuit ergo B. Virgo tradere Joſeph ſui corporis poteſtatem, quamvis certò ſciret, tali poteſtate eum nunquam fore uſurum.

§. V.

Quandonam inter Mariam & Joſeph fuerit initum Matrimonium.

XXXVII. QUæſitum hoc de tempore, quo Maria & Joſeph Matrimonio juncti fuere, an ſcilicet ante Legationem Gabrielis ad Virginem an verò poſt, pro utraque parte inter Doctores Catholicos ſuos habet defenſores. Aliqui enim volunt, ante Legationem Gabrielis inter Mariam & Joſeph ſolùm interceſſiſſe Sponſalia, ſeu Matrimonium per verba de futuro: tunc verò ſolùm per verba de præſenti contractum fuiſſe, quando poſt trium menſium moram in domo Eliſabeth, Mariâ in Nazareth revertente, & à Joſeph gravidâ deprehensâ, anxius iſte quid faceret, volens eam occultè dimittere, monitus ab Angelo de Myſterio: *Noli timere accipere Mariam Conjugem tuam: quod enim in ea natum eſt de Spiritu Sancto eſt* (Matth. 1. v.20.) tunc omnî anxietate ſubmotâ, primò per verba de præſenti eam accepit in conjugem. In hanc opinionem deſcendunt Baronius, Toſtatus, Cajetanus, Lamy, & poſtremò Calmet, & ex Heterodoxis Samuel Baſnagius, & Fridericus Spanhemius. Et pro ea ex Patribus afferuntur Hilarius in cap.1. *Matth.*, Baſilius *de humana Chriſti generatione*, & Epiphanius *hæreſ.*78.

XXXVIII. Alii verò, & ferè omnes, tum Theologi, tum Sacræ Scripturæ Interpretes poſt S. Thomam, ſentiunt, Mariam fuiſſe Joſepho verè nuptam, & non ſolùm Sponſalibus promiſſam, ante Legationem Gabrielis, ſeu antequam in ſuo caſtiſſimo utero Verbum Divinum concepiſſet.

XXXIX. Huic opinioni libentiùs ſubſcribo. In eam enim propendit, ut magis conſonam Evangelio S. Thom. 3.p. q.29. art.2. ad 3. ubi concludit: *Licèt alii dicunt, quod nondum erat in domum inducta, ſed ſolùm deſponſata: primum tamen magis conſonat Evangelio*. Hoc etiam expreſsè ſentiunt Patres, S. Ambro-

broſius lib.2. in Lucam cap.1. ſequentibus rationibus. Primò, nam quærens, *cur non antequam deſponſaretur impleta eſt?* reſpondet: *Ne diceretur, quòd conceperit ex adulterio*: huic autem periculo proviſum non fuiſſet, ſi cum concepit, ſponſalia tantùm cum Joſeph contraxiſſet, nec adhuc illi verè nupta fuiſſet. Secundò, ut falleretur Princeps mundi: *Qui cum deſponſatam viro cerneret, partum non potuit habere ſuſpectum*: potuiſſet autem habere ſuſpectum partum, ſi ex nondum verè nupta prodiiſſet: & eò magis in ſententia illorum, qui, ut ſupra retulimus, volunt, Mariam ſolemni Sacerdotum decreto fuiſſe Joſepho traditam. Quid enim Sacerdotes dixiſſent, ſi traditam per ſola ſponſalia de futuro prægnantem reſciviſſent? Tertiò concludit, quòd B. Maria fuit *verè deſponſata, ſed Virgo, quia eſt Eccleſiæ typus, quæ eſt immaculata ſed nupta, unde alii nupta*, nempè Joſeph, *ab alio repleta* nempè Spiritu Sancto. Eccleſia autem verè Chriſto nupta, parit filios in Spiritu.

XL. Ex his ſequentes formantur diſcurſus. Primò, ſi Maria non fuiſſet Matrimonio juncta, niſi poſt Salutationem Gabrielis, & maximè, ut volunt aliqui, ſolùm poſt tertium menſem, quo à Montana peregrinatione reverſa inventa fuit habens in utero de Spiritu Sancto, tunc non nono menſe, ſed ante & maximè ſexto menſe peperiſſet Chriſtum: ac ita partus adeò anticipatus, vel non fuiſſet tributus Joſepho, vel ſi ei fuiſſet tributus, potuiſſent dicere Judæi & alii ignorantes Myſterium, quòd habuiſſent carnalem copulam poſt contracta dumtaxat ſponſalia de futuro, & nondum Matrimoniô de præſenti celebratô. Hoc autem quid indignius, quid magis læſivum ſanctitatis & caſtitatis talium Sponſorum? Quàm malè conſuluiſſet Deus honori Matris Filii ſui?

Rursùs ſi Maria ab Eliſabeth reverſa à tribus menſibus uterum geſtaſſet, nondum Joſepho nupta, ſicut hoc innotuit Joſepho, ita innoteſcere potuiſſet parentibus, & aliis uteri illius tumentis ante celebratas nuptias curioſis obſervantibus. Quid autem quæſo ſuſpicati non fuiſſent? Si Joſeph nondum edoctus Myſterium ab Angelo, cum primò eam prægnantem conſpexit, ſubdubitare cœpit, eamque dimittere cogitavit, quid de aliis? numquid ſuſpicari non potuiſſent, an ipſi fuiſſet vis illata, & furtivô concubitu deflorata atque compreſſa, eo maximè tempore, quo extra parentum domum apud Eliſabeth manſit? Populares etiam quos ſiniſtros rumores non ſparſiſſent? Si enim compertum illis fuiſſet, ut neceſſe erat, eam à tribus menſibus prægnantem fuiſſe, dum Joſepho nupta eſt, eamque poſt ſex menſes

à ce-

trahebatur; præmatura enim & accelerata Matrimonia intemperantis libidinis argumentum eſse ſolent. Tertiò, quidni ultra tenellam ætatem Mariam cogitemus, quæ quarto poſt nuptias circiter menſe, acceptô Angelicô nuntiô, longam, nec facilem, quia in Montana, peregrinationem ſuſcepit, Eliſabeth ſalutatura; & quæ propinqua partui à Nazareth conceſſit in Bethlehem?

At inquies: Mariam, dum nupſit Joſepho, *puellam*, *juvenculam* vocant Patres. Eſtò: at numquid ex hoc probatur, eam duodecim tantùm, aut quatuordecim egiſſe annos, dum nupſit, aut dum peperit? Etiam Rebecca Geneſ. 24. paſſim *puella* appellatur, & Abiſag. 3. Reg. 1. v. 4. dicitur *Puella pulchra nimis*: quis autem ex hoc inferet, utramque vix quartum decimum annum attigiſſe, & non potiùs decimum octavum, aut etiam vigeſimum? Ruth etiam Moabitis *puella* à Booz vocatur Ruth. c. 2. v. 5. *Cujus eſt hæc puella*? quæ tamen annos ut minimùm viginti quinque tunc agebat; cum ut habetur ibid. cap. 1. v. 4. ex priori viro, cum quo decem annis vixerat, vidua tunc eſſet. Non ergo ex quo Beata Virgo *puella* à Patribus dicatur, quando nupſit Joſepho, infertur, eam vix quatuordecim annos exceſſiſſe: eò vel maximè quòd in Evangeliis, aut aliis Libris authenticis, Maria deſponſata Joſeph *Virgo* quidem vocatur, *ſed adoleſcentula* aut *puella* nunquam. Opinio ergo, quòd adeò tenera Maria nupſerit, ex fontibus apocryphis ſupra narratis ac proinde ſuſpectis prodiit: qui nec ipſi inter ſe concordant, nam unus dicit, Mariam Matrimonium iniiſse, cum ageret annum quartum decimum, alter verò cum ageret ſolùm duodecimum.

LVII. His non obſtat primò, quòd Baronius ex Epiſtola Evodii oſtendat, B. Virginem quartodecimo ætatis anno nupſiſse; & hoc confirmet ex Gregorio Nyſſeno Orat. in Chriſti Natale, ex Germano Conſtant., ex Georgio Nicomedienſi, ex Joanne Damaſceno, Cedreno, Elia Cretenſi.

Secundò, quòd Nicephorus lib. 2. Hiſt. cap. 3. referat, Mariam triennem in Templo præſentatam undecim annis manſiſſe in Templo, & deinde Joſepho traditam; ex quo conficitur, eam tunc quatuordecim annos egiſſe.

Tertiò, quòd Hieronymus lib. de Nativ. S. Mariæ, Origenes Tract. 26. in Matth., & Theophylactus in cap. 23. Matth. determinent annum, quo Maria Joſepho juncta fuit.

Nam ad primum, ſalvâ reverentiâ Baronio debitâ, dico, Epiſtolam illam Evodii à Criticis haberi ut ſpuriam, & nullius in præſens auctoritatis; vel, ſi ſaltem dubia ſit, dubium eſ-

eſſe & incertum annum, quo Maria nupſit.

Ad ſecundum dico: quidquid ſit an Oratio illa ſit genuinus partus Nyſſeni an potiùs ſuppoſitus, certum eſt, quòd in illa nec verbum habetur de ætate B. Virginis, quando nupſit: ſicut nec Germanus Georgius Damaſcenus aliique citati de hac quidquam determinant. Quòd ſi etiam aliquid de hoc attingerent, opinionem probabilem facerent, ſed non certam.

Ad tertium pariter dico, Lib. de Nativ. B. Mariæ non eſse Hieronymi; inſuper nec aliud dicere, quàm quòd B. Virgo cum præſentaretur in Templo, ſola ſine manuducentis adjutorio gradus omnes Templi aſcendit. Origenes ſolùm dicit, quòd Zacharias occiſus fuit inter Templum & Altare; quòd permiſiſſet B. Virginem poſt partum inter Virgines orare: & hoc ab Hieronymo ipſo ut apocryphorum ſomnium rejicitur. Idem dic de Theophylacto. Hæc tamen ſuſcipiat Lector, non tanquam aſſerta, ſed ut opinabiliter prolata, ut cuique pateat libertas in re incerta, quod ſibi magis placuerit, amplectendi.

LVIII. Nunc ad ætatem, qua S. Joſeph cum Maria conjugium iniit, de quo major eſt incertitudo, tranſiens, veriſimilius exiſtimo, eum non fuiſse ſenem, nec adoleſcentem, ſed mediæ, nimirùm maturæ & gravis ætatis. Moveor primò, quia ex dictis voluit quidem Deus ex Virgine, Matrimonio tamen juncta, concipi & naſci, ut Matris honor poneretur in tuto, & ejus graviditas poſset marito tribui ab omnibus, qui ignorabant Myſterium: ergo Joſeph in ea ætate debuit iiſque viribus eſſe, ut fœtus & partus Virgineus communiter ei tribui poſſet, & non alteri. Si autem tunc fuiſset ætate ac ſenio confectus, videntes Mariam ab inito Matrimonio ferè ſtatim uterum gerentem, quid non dixiſsent? Certè, ut eſt ſuſpicioſum hominum genus, ex hoc ad malè de juvene uxore pariente ſuſpicandum, & maximè ſi ſexto poſt initum conjugium menſe (ut volunt aliqui contra quos ſupra egimus) peperiſset, omnes ignari Myſterii proceſſiſsent.

Secundò, Patres concordes dicunt, Mariam Virginem Matrimonio fuiſse junctam, ut haberet virum, qui eſset illi in præſidium, ſolamen & adjutorium, tum in educanda prole, tum in re familiari gerenda; & qui arte ac labore ſuo eam aleret, eique in ſuſcipiendis longis itineribus comes eſset & adjutorium: quale autem ſubſidium, quale adjutorium ſperare in præfatis oneribus potuiſset Maria ab homine annoſo, qui adjutorio ac præſidio egeret potiùs, quàm alteri præſtare poſset? Nonne ei gravamini potiùs fuiſset, quàm ſolamini? Certè cum audio Jo-

ſeph

ſeph ad omnia, quæ ſponſæ ſuæ contingerent, ſemper paratum, eique in itineribus ſemper fidelem comitem, & præcipuè cum Matth.2. lego v.13., Angelum ei dicentem : *Surge & accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum* : & ſtatim v.14. *Qui conſurgens accepit puerum, & matrem ejus nocte, & ſeceſſit in Ægyptum*: hac Joſephi promtitudine mihi perſuadere non poſſum, eum fuiſſe ætate ac viribus feſſum, quin potiùs eum exiſtimem ætate florentem, ac viribus fortem.

Tertiò, S. Auguſtinus lib.5. contra Julianum cap.12., ubi totus eſt in probando, Joſeph fuiſse verum Mariæ Virum, dicit, quòd *in ſpem procreandæ prolis* eam duxit, quamvis poſtmodum *procreandæ prolis ſpem amiſerit*, dum Divinam fœcunditatem monente Angelô intellexit: tunc enim & ipſe Virginitatis Votum emiſit. Ea ergo vigebat ætate, iiſque viribus, ut ex conjugio, prolem ſperare prudenter potuiſſet, niſi alium poſtea Divino afflatu animum induiſset; quod ſenio confectus, puta octogenarius ſperare prudenter non potuiſset.

Quartò, Lucæ 2. dum Chriſtus annum duodecimum ageret, Joſeph non ſolùm vivebat, ſed ſimul cum Maria & Jeſu ſingulis annis occaſione Feſti Paſchatis à Nazareth deſcendebat in Jeruſalem, quod & ſingulis ſequentibus annis continuaſſe credibile eſt; eum enim ſuperſtitem fuiſse indicant illa verba: & Jeſus *erat ſubditus illis, & proficiebat ſapientia, & ætate*: quòd ſi octogenarius Mariam duxiſset, dum Jeſus ageret annum duodecimum, Joſeph annum nonageſimum tertium egiſset: difficile autem creditu eſt, hominem nonagenario majorem, & ad centenarium properantem, itineri trium fermè dierum pares vires adhuc obtinuiſse. Creſcet autem magis difficultas ſi admittamus cum aliquibus, Joſephum vivere adhuc non deſiiſse, quando Chriſtus trigeſimum annum agebat, tunc enim de ipſo tanquam adhuc vivente loquebantur Judæi, tum Joan.6. v 42. *Nonne hic eſt Filius Fabri, cujus nos novimus patrem & matrem?* tum Matth.13. v.55. *Nonne hic eſt Fabri Filius? nonne Mater ejus dicitur Maria, & fratres ejus Jacobus & Joſeph, & Simon & Judas? & ſorores ejus nonne omnes apud nos ſunt?* Tunc autem annum centeſimum decimum ſuperaſse neceſse erit, ſi ponamus octogenarium Mariam duxiſse: quod ſine certa probatione, quamvis poſſibile, nemo ſibi perſuadebit. Mitto opinionem Chryſoſtomi homil. 5. in Matth., Ambroſii lib. de Inſtit. Virg. c.6., lib. 1. Epiſt.5., lib.2. in Lucam ad c.1., & Auguſt. ſerm.81. de tempore, volentium, Joſephum Chriſto morienti ſuperſtitem fuiſse: ideò autem Joanni potiùs, quàm ipſi, Mariam commen-

daſse, ut palam oſtenderet, Mariam inter ac Joſephum nullum carnale commercium interceſſiſse. Hi certè Patres non erant in opinione, quòd Joſeph octogenarius Mariam duxiſset, alioquin ad annum centeſimum ferè vigeſimum ejus vitam protraxiſſent.

LIX. Igitur Matrimonium inter Mariam & Joſeph, utpotè à Divina Sapientia altè diſpoſitum, decebat, ut nihil haberet, quod non eſset conveniens, & humano judicio reprehendi poſſet. Si autem fuiſset valdè juvenis, ei defuiſset laus; nec honeſtati Virginis benè conſultum fuiſse videretur. Si verò admodum ſenex, ſuſtinendo onera Matrimonii, proli educandæ, & aliis ferendis laboribus impar fuiſset. Adde, quòd in tanta ætatis diſcrepantia, qualis eſt inter ſenem ac juvenculam, in hominum æſtimatione nunquam probatum, ſed riſu potiùs ſemper exceptum conjugium fuiſſet. Decuit ergo, ut tale conjugium fieret cum maturæ ætatis viro, à juventute quidem recedente, ſed ad ſenectam non declinante, & propterea à Sacra Scriptura ſemper vocatur Vir. Sed cum quotum annum ageret non dicat, nec nos dicamus, ſed ad incerta amandabimus.

LX. Quare nullius fidei puto ea, quæ ex Pſeudo-Evodio, ex falſo Hieronymo, & ex conficta Joſephi Hiſtoria ab Epiphanio deſcripta ſunt de Joſephi ætate, quando Mariam duxit, nempe quòd octogenarius fuerit, vel ad extremam ſenectutem vergens, ob rationes ſuperiùs allatas. Minorem etiam fidem meretur uſus antiquus pictorum pingendi Joſeph in ſenili ætate. Nam pictoribus atque Poetis par licentia conceditur, res, non ut revera ſint, ſed ut ſibi in mentem venerint, effor̄mandi, quod ſub oculis quotidie habemus. Pictores tamen pingunt Joſephum in ætate ſenili quidem, ſed adhuc vigenti, ut arti fabrili, quam exercentem plerumque effor̄mant, adhuc idoneus ſit, & proinde non decrepitæ, ſive octogenariæ ætatis: ideo autem ſenem potiùs, quàm juniorem pingunt, ut eum deſignent ſponſæ ſuæ Virginitatis cuſtodem fuiſse, non ereptorem, & ſic à videntibus omnem contrariam ſuſpicionem tollentes erga caſtiſſimos ſponſos ingerant devotionem.

LXI. Nec tandem opponas Abulenſem paradoxo 1. cap. 80., & paradoxo 2. cap. 73. referentem, Judæos putaſse, Chriſtum natum ex adulterio, dum videbant Joſephum in ætate adeò grandæva conſtitutum, ut communiter cenſeretur impotens ad generandum.

Nam Abulenſis hoc refert quidem, ſed non probat, imo contrarium ſtatuit, præcipuè in cap. 30. Numer. q. 31., in cap. 1. Mat-

Matth. q. 32. ut ſupra indicavimus, & adhæret opinioni Gerſonis, qui Joſephum quinquagenarium fuiſſe putat. Quòd autem Judæi ſuſpicati fuerint ex Joſephi impotentia Chriſtum ex adulterio natum fuiſſe, fabuloſum eſſe Judæi ipſi oſtenderunt, qui ex ſupra dictis Joan. 6. & Matth. 13. dubitabant quidem de modo, quo Chriſtus tantam ſcientiam haberet, ſed quòd eſſet Filius Fabri, nempè Joſeph, certò ſe ſcire aſſerebant: imo eorum admiratio ex hoc augebatur, quòd ille, quem Filium Fabri eſſe noverant, tam ſublimia & loqueretur & faceret.

§. VII.

De ſtatu S. Joſeph ante & poſt initum cum Maria conjugium.

LXII. Ab ætate, in qua Joſeph Mariæ junctus conjugio fuit, gradum faciamus ad ejus ſtatum, an ſcilicet fuerit in ſtatu Cœlibis, an Vidui; & ex priori uxore defuncta filios habens, quando cum Maria conjugium inivit. Deinde an poſt initum cum ea conjugium caſtè ſemper cum ea perſeverarit.

LXIII. Circa primum, Joſeph fuiſſe viduum, & filios ex priori uxore habentem, collegerunt aliqui ex Proto-Evangelio Jacobi, in quo, dum ageretur de Sponſo Mariæ deſtinando, inducitur Angelus Principi Sacerdotum dicens: *Zacharia, Zacharia, exi & convoca viduos Populi, & adferant ſinguli virgam, & cui oſtenderit Deus ſignum, hujus erit uxor in cuſtodiam*. Cumque inter ceteros accurriſſet etiam Joſeph, & ex ejus virga columba egrediens volaſſet ſuper caput ejus, Sacerdos ex hoc conjiciens, hunc eſſe præ ceteris electum, ei dixit: *Tu es forte divina electus, ut accipias Virginem in cuſtodiam apud te, & contradixit Joſeph dicens: Filios habeo, & ſum ſenex, ipſa autem eſt juvencula: unde timeo, ne fortè ridiculus fiam filiis Iſrael*. Idem videtur colligi ex S. Epiphanio hæreſ. 78. dicente, Joſeph, quando Mariam duxit in uxorem, fuiſſe viduum, & ex alia uxore plures filios ſuſcepiſse, qui Chriſto vivente adhuc ſuperſtites erant. In hanc opinionem trahuntur Heſychius Orat. 2. de reſurrect., Euſebius lib. 2. hiſt. cap. 1., Nicephorus lib. 2. hiſt. cap. 3., Chryſoſt. homil. 5. in Matth., aliique ex Græcis. Ex Latinis autem inducuntur S. Hilarius in cap. 1. Matth., Ambroſius lib. de Inſtit. Virg. cap. 6., & aliqui alii.

LXIV. Dicendum tamen eſt, Joſephum ante conjugium cum B. Virgine viduum non fuiſſe, ſed cœlibem & Virginem.

Hoc

Digitized by Google

Hoc adeò certum putat S.Hieronymus in cap.13. Matth., ut oppoſitum vocet deliramentum his verbis: *Quidam ſuſpicantur ſequentes deliramenta Apocryphorum, fratres Domini de alia uxore Joſeph filios fuiſſe*. Quibus apparet, qualis auctoritatis ac fidei fuerit apud verum Hieronymum Proto-Evangelium Jacobi, ubi, ut vidimus iſta narrantur. S. Thomas etiam in cap. 2. Joan. Lect.2. *Cavendi ſunt*, inquit, *duo errores, ſcilicet Helvidii dicentis, quòd B. Virgo poſt Chriſtum alios filios habuit, & hos dicit fratres Domini, quod eſt hæreticum. Item error quorumdam dicentium, Joſeph ex alia Conjuge filios genuiſſe, & hos vocari fratres Domini, quod Eccleſia non tenet: & ideò Hieronymus eos improbat*.

LXV. Probo primò: Matrimonium inter Mariam & Joſeph debet eſse ita purum ac perfectum, ut nullum eo purius ac perfectius unquam fuerit: ſed purius eſt ac perfectius Matrimonium Virginis cum Virgine, quàm Virginis cum jam corrupta, vel corrupto, unde in viduo ſi aliam duxerit, etſi Virginem, aliquam maculam agnoſcit Eccleſia, ratione cujus eum indignum judicat, ut ad Sacros Ordines promoveatur. Ergo &c. Itaque Conjugium inter Mariam & Joſeph debuit eſse tale, ut perfectius, quàm Conjugium Adami & Evæ, Conjugium ſpirituale Chriſti & Eccleſiæ repræſentaret: ergo debuit eſſe Virginis cum Virgine, unius cum una tantum, ſicut Chriſtus Virgo Eccleſiam Virginem ſibi deſponſavit, nec aliam unquam habuit. Hinc Hieronymus Helvidium arguens: *Tu dicis*, inquit, *Mariam Virginem non permanſiſſe: ego mihi plus vendico, etiam Joſeph Virginem fuiſſe per Mariam, ut ex virginali Conjugio Virgo Filius naſceretur*: & Auguſtinus ſerm.25. de Annunt. nunc in App. ſer.195. *Habe Joſeph cum Maria Conjuge tua communem Virginitatem membrorum, quia de Virgineis membris virtus naſcitur Angelorum. Sit Maria Sponſa Chriſti in carne ſua Virginitate ſervata: ſis autem & tu Pater Chriſti curâ caſtitatis, & honorificentiâ Virginitatis, ut de Virgineis membris Genitricis ſeculis Chriſtianis nulla ſit zelotypia .... Gaude itaque Joſeph, nimiùmque congaude Virginitati Mariæ, qui ſolus meruiſti Virginalem affectum poſſidere Conjugii; quia per meritum Virginitatis ita ſeparatus es à concubitu uxoris, ut pater dicaris Salvatoris*.

LXVI. Probo ſecundò: Omnes illi, quos Chriſtus peculiariter dilexit, & quibuſcum familiariter converſatus eſt, Virgines fuerunt. Ejus enim Sanctiſſima Mater Virgo fuit, Virgo Joannes Baptiſta, Virgo etiam Joannes Evangeliſta; ergo multò magis decuit, ut Joſeph, qui inter brachia ſua poſt Mariam eum ſtrin-

Digitized by Google

ſtringere meruit, ac ſæpiſſimè oſculari, qui eum nutrivit, qui eum in Ægyptum duxit ac reduxit, Virgo eſſe debuit. Hinc S. Petrus Damiani Epiſt. 6. ad Nicolaum Pontificem cap. 4. ait: *Eccleſiæ fides in eo eſt, ut non modò Deipara, ſed etiam putativus Pater atque nutritius Virgo habeatur ..... Sic igitur Redemtor noſter tantoperè dilexit floridi pudoris integritatem, ut non modò de Virgineo utero naſceretur, ſed etiam à nutritio Virgine tractaretur.*

LXVII. Probo tertiò: Qui dicunt, Joſephum antequam Deiparam duceret, aliam habuiſſe uxorem, & ex ea filios procreaſſe, inani fundamento nituntur; & deinde inter ſe non conveniunt; ergo audiendi non ſunt. Probo primum: Fundamentum eorum eſt præfatum Jacobi Evangelium, quod revera Jacobi non eſt, ſed Seleuci viri Manichæi, ut teſtatur Innocentius I. Epiſt. 3. ad Exuperium c. 3., ſivè ut alii putant, cujuſdam ſectâ Gnoſtici vel Ebionitæ. Cujuſvis autem opus ſit, nullam mereri fidem obſervat Origenes ipſe Comment. in Matth. ubi ait: *Fratres autem Jeſu, affirmant nonnulli, filios eſſe Joſephi ex priori Conjuge, quam ipſe ante Mariam duxerit, ad id ſcilicet adducti traditione Evangelii, quod ſecundùm Petrum inſcribitur, vel libro Jacobi.* Qua Traditione etſi apocrypha adducti quidam Patres Græci, & etiam Latini, hanc opinionem non reprobarunt, eò vel maximè, quòd Eccleſia, quamvis eam non teneat, contrarium tamen non definivit.

Probo ſecundum: Qui Joſepho aliam uxorem ante Mariam tribuunt, in ejus nomine non conveniunt. Sunt qui eam volunt *Eſtam*, quod ex apocryphis hauſtum, monent Origenes & Hieronymus, nempè ex Pſeudo-Evangeliis Petri & Jacobi. Sunt qui eam *Mariam* fuiſse velint, quæ Jacobi Minoris mater *Maria Jacobi* dicta eſt: ſed hi turpiùs hallucinantur; cum enim Chriſtô in Cruce pendente Maria Jacobi mater adhuc ſuperſtes eſſet & Calvario adſtans, Marci 15. v. 40. *Erant autem mulieres de longè aſpicientes, inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Jacobi Minoris;* ſi hæc fuiſset prima uxor Joſeph, conſequens eſſet, ut Joſeph aut binas Marias ſimul habuiſset uxores, illam nempe, & Deiparam, aut priorem datô libellô repudiaſſet. Quis autem mente ſanus hoc dixerit?

LXVIII. At opponent primò: Credibile non videtur, quòd S. Joſeph in ætate illa, qua Virginem duxit, vel ſenili, vel ut diximus ſatis matura, ſine uxore fuiſſet, quum Judæi omnes Matrimonium inirent, ut filios procrearent.

Reſpondeo, quòd etſi regulariter omnes Judæi Matrimonio jun-

jungerentur, aliqui tamen à Matrimonio per totam vitam abſtinuerunt, ut Joſue, Elias, Eliſæus, Jeremias, Daniel, & tres pueri, & poſtremò Joannes Baptiſta à Deo electus, ut Chriſti eſſet Præcurſor. Cur ergo Joſeph, quem Deus elegerat, ut intemeratæ Virginis Sponſus eſſet, & Patris Chriſti gereret nomen, non debuit ab omni anteriori abſtinere Coniugio, Deo ſecretè illum afflante, ut eſſet Virginis Virgo Sponſus, & Filii Virginis Virgo parens?

LXIX. Sed opponunt ſecundò, Evangelia & Paulum oppoſitum dicere: nimirùm Chriſtum habuiſſe fratres, non quidem ex Maria poſt Chriſtum genitos, ut ſtatim oſtendam; ergo filios Joſeph ex priori uxore procreatos.

Sed ad hoc concordi Patrum Traditione dico, eos, qui in Scriptura *Fratres Domini* appellantur, non homines eodem patre aut matre genitos denotare, ſed quoslibet Chriſto Domino proximâ cognatione conjunctos, pro more Scripturarum, ub fratres ſororeſque dicuntur, qui proximè cognati vel affines ſunt: ſic Abraham Loth, qui nepos ejus erat, *Fratrem* vocat Gen. 13. v. 8. *Fratres enim ſumus*: Laban cap. 29. v. 15. Jacob generum ſuum *Fratrem* vocat: *Num quia frater meus es, gratis ſervies mihi?*

Fratres ergo Domini & ſorores dicuntur Matth. 13. v. 55. Jacobus, Joſeph, Simon, & Judas, & ſorores ejus, non quia filii Joſeph ex priori conjuge, ac multò minus ex Maria; ſed quia filii Mariæ Cleophæ, quæ cognatione & ſanguine juncta erat Mariæ Virgini, & mater Jacobi, ideòque *Soror Matris Domini* dicitur. Vel, ut putant Baronius in Apparatu, & Bollandus ad diem 9. Aprilis, qui fratres Domini dicuntur, fuerunt filii Mariæ uxoris Cleophæ: Cleophas autem erat frater Joſephi Sponſi Virginis Deiparæ, ſicut aſſerunt Egeſippus apud Euſebium lib. 3. Hiſt. Eccleſiaſt. cap. 11., & alii Patres. Quapropter ſicut Joſephus & Cleophas erant fratres; ita Maria Mater Jeſu uxor Joſeph, & Maria uxor Cleophæ fratris Joſeph appellabantur ſorores; & filii Mariæ uxoris Cleophæ Chriſti Mariæ Virginis filii dicebantur fratres, aut ſi velis Conſobrini. S. Hieronymus exiſtimat, Mariam Cleophæ, ſic dictam à patre non à marito, fuiſſe verè ſororem B. Virginis; ſed quia nec Mariæ patrem credimus fuiſſe Cleopham, ſed Joachim; & quia Deiparam credimus unigenitam, ideò alio titulô Mariam Cleophæ ejus ſororem dictam exiſtimamus.

LXX. Non latet, S. Auguſt. in illud ad Galat. 1. *Alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Jacobum fratrem Domini* dice-

vis Evangeliſtæ non dicant, probabile eſt; non enim puella ſola itineri ſe expoſuiſset: reverſa ab Eliſabeth Joſephi domum petiit, ubi à ſolo Joſepho primò inventa eſt in utero habens; *Non ab alio inventa eſt, niſi a Joſeph*, inquit S. Hieronymus in c.1., *qui penè licentiâ maritali futuræ uxoris omnia noverat*: Hæc autem familiaris converſatio & cohabitatio Virginibus, deſponſatis per Sponſalia tantùm de futuro, apud Judæos non permittebatur cum ſponſis; lex enim erat, ut primùm Virgo ſponderetur, non deducenda in domum mariti, niſi ſpatio temporis interpoſito vel menſium, vel etiam annorum, & interea maneret in domo parentum ad cuſtodiam Virginitatis, ac vix extra domeſticos lares pedem efferre poſset. Cum ergo Maria ſtatim atque Angelo nuntiante concepit, difficilem in Montana peregrinationem ſuſceperit, & cum Eliſabeth quaſi tribus menſibus manſiſse legatur Lucæ 1.; quis ſibi finget, eam tunc Matrimonio nondum fuiſse junctam, ſed per ſponſalia de futuro ſolùm promiſsam? Accedit, quòd incipiente jam tertio menſe, dum apud Eliſabeth adhuc moraretur, uterô ejus intumeſcere, hoc domeſticos Eliſabeth non latuiſset: quid autem hi non conſcii Myſterii ſuſpicati adversùs Mariæ honeſtatem non fuiſsent, ſi ſponſalibus tantùm promiſsam, & non verè nuptam reſciviſsent?

XLIII. Quartò Matth. 1. legitur, quòd cum Maria inventa eſset in utero habens, *Joſeph vir ejus .... voluit occultè dimittere eam*. Joſeph ergo vocatur *Vir* Mariæ, non *Sponſus*: jam igitur erat cum ea Matrimonio junctus, non puris ſponſalibus ei promiſsus: deinde *voluit eam dimittere*; ergo jam eam apud ſe habebat: *Quam enim non accepit, nemo dimittit*, inquit Ambroſius lib.2. in Lucam cap.1., & ideò ſi volebat dimittere, fatebatur ſe eam jam accepiſse, & apud ſe habere: hoc autem de promiſsa ſolùm per ſponſalia dicere non potuiſset, quæ habenda & accipienda, non habita & accepta dici poteſt. Hinc Angelus à Joſeph dubietatem tollere volens, *Noli*, inquit, *timere accipere Mariam conjugem tuam*: & ſubditur: *Accepit Mariam conjugem ſuam*: ubi non dicitur *in conjugem*, quomodo accipitur, cum primò Matrimonio jungitur, ſed *conjugem*, nimirùm retinere ad convictum, quam jam acceperat per conjugium, & à convictu volebat dimittere. Tandem ſi tunc Maria nondum ſolemni ritu Matrimonio juncta fuerat, cum Evangeliſta non dicat, eam poſtea junctam fuiſse, ſed ſolùm *Et non cognoſcebat eam*, ſequitur, inter Mariam & Joſeph ſponſalia tantùm, & nunquam verum Matrimonium interceſſiſse.

XLIV. Scio, apud Gratianum qu.27. cauſa 2. cap. *Quòd autem*

tem, & cap. *Inſtitutum*, non defuiſſe, qui, ſpecioſo obtentu extollendi Mariæ Virginitatem, exiſtimarunt, eam fuiſſe ſolum Joſeph ſponſione promiſſam, nunquam tamen Matrimonio junctam.

Sed hoc eſſe falſum, primò demonſtrat Evangelium, quod multis in locis Mariam *Conjugem* & *Uxorem* Joſephi, & viciſſim Joſephum *Virum* Mariæ diſertè appellat: Sponſa autem ſolùm de futuro nec *conjux* nec *uxor*, ſicut nec ſponſus de futuro abſolutè *Vir ejus* appellatur. Rursùs cum ſponſalia nil aliud ſint, quàm fides data, & promiſſio facta de futuris nuptiis; ſi Maria & Joſeph poſt contracta ſponſalia nunquam nuptias iniiſſent, fidem datam in ſponſalibus aut violaſſent, aut nonniſi fictè ac ſimulatè ſponſalia contraxiſſent. Sibi ergo Maria & Joſeph in ſponſalibus contrahendis mutuò verba tantùm dediſſent, ſi promiſſas nuptias nunquam implere in animo habuiſſent; & Eccleſia, quæ à duobus ſeculis Feſtum Deſponſationis ſeu Matrimonii Mariæ cum Joſeph celebrandum inſtituit, fideles deciperet; quod dictu nefas eſt. Quia tamen hæc opinio hoc errore movebatur, quòd putaret nuptialem concubitum eſſe partem ſubſtantialem Matrimonii; quod eſſe falſum ex S. Thoma ſuperiùs oſtendi; ideò in ea refutanda diutiùs non immorabor. Nunc excutienda ſunt momenta, quibus Auctores oppoſiti volunt, Matrimonium inter Mariam & Joſeph contractum quidem fuiſſe, ſed ſolùm poſt Legationem Gabrielis.

XLV. Primò ergo moventur ex illo Lucæ 1. v. 26. *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo ..... ad Virginem deſponſatam Viro, cui nomen erat Joſeph de Domo David, & Nomen Virginis Maria.* Videtur ergo Maria ante Legationem Gabrielis fuiſſe nondum Joſepho nupta, ſed ſolùm deſponſata, ſeu ſponſione promiſſa.

XLVI. Reſpondeo primò: quòd ſi nomen *Deſponſata* ſignificat ſolùm promiſſam, & nondum nuptam, ſequitur, quòd nec poſt reditum à domo Eliſabeth Maria fuerit Joſeph verè nupta, & proindè nunquam, nec imminente jam partu, fuerit Joſepho Matrimonio juncta, cum idem Lucas cap. 2. v. 5. dicat, quòd Joſeph, ut pareret Cæſaris Auguſti Edicto aſcendit in Bethlehem, *Ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante.* Si ergo deſponſata uxor eſt uxor tantùm promiſſa, nec tunc Maria erat Joſeph verè nupta: quod oppoſitæ opinionis patroni non admittent. Sciant ergo, nomen hoc *Deſponſata* à Sacra Scriptura uſurpari non pro puella ſolùm ſponſione promiſſa, & quæ adhuc in domo paterna cuſtoditur; ſed etiam pro puella jam viro

ro nupta & tradita, ac in illius domeſticum conſortium recepta, ut benè multis Sacræ Scripturæ locis demonſtrari poſset. Præcipuè autem tempore Salutationis Angelicæ, & Conceptionis Verbi, Mariam non ampliùs fuiſse in parentum domo cuſtoditam, ſed Joſepho jam nuptam, eique traditam, ſatis credibile apparet; tum quia ejus parentes, ut refert Cedrenus, fortaſse jam mortui erant; tum quia cum ſtatim perrexerit in Montana ad ſalutandum Eliſabeth, hoc certè, ſi puella fuiſset nondum nupta, Virgo modeſtiſſima non tentaſset, maximè ſola ſine comite tranſire per mediam Jeruſalem, ac longo itineri ſe exponere ſine comite, ac ſui pudoris fideli cuſtode. Quis autem alius comes ac cuſtos eſse poterat quam Joſeph? Licet autem Lucas hoc iter deſcribens Joſeph non meminerit, ſatis tamen illi fuit eum dixiſse Virum Mariæ: nam quis alius comes debebat eſse ſponſæ, quàm Vir ejus? Neque obeſt, quòd Joſeph, etſi Mariæ comes, verba Salutationis Eliſabeth non audierit; contingere enim potuit ut Joſeph tunc præſens non eſset, & hoc Divino conſilio factum, ut Joſeph Myſterium neſciret, uſque dum ab Angelo de eo edoceretur.

XLVII Reſpondeo ſecundò: Lucam dicere Mariam potiùs Joſepho *deſponſatam* quàm nuptam, non quia inter eos nondum eſset verum ac ratum Matrimonium, ſed ut indicaret, eos ſola conjunctione animorum fuiſse deſponſatos, nulla conjunctione corporum. Hoc indicant etiam verba, quibus Lucas inducit Mariam ſic Angelo loquentem: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* quaſi diceret deſponſata quidem ſum viro: at quomodo concipiam in utero, ut tu dicis, quoniam illum adhuc carnaliter non cognoſco? Ut igitur oſtenderet, Mariam quamvis Matrimonio junctam, fuiſse tamen intactam, maluit Lucas Deſponſatam dicere quàm nuptam; & eadem ratione, quamvis prægnantem, Deſponſatam uxorem appellare voluit, cum tamen juxta contrarios ſaltem tunc eſset Matrimonio juncta, non ſolis ſponſalibus promiſsa. Hac interpretatione utitur etiam S. Thomas 3.p. q.29. art.2. ad 1. & 2., ut reſpondeat Hieronymo, qui prima fronte videtur ſola ſponſalia Mariam inter & Joſeph admittere, & nuptias inter eos negare: unde ad tertium ait: *Quamvis tamen* (Maria) *eſſet domi habita propter primam deſponſationis fidem, nondum tamen intervenerat ſolemnis celebratio nuptiarum, propter quod etiam nondum carnaliter convenerant.*

XLVIII. Moventur ſecundò, ex Matth. cap.1. v.18. ubi hæc leguntur: *Cum eſſet deſponſata Mater Jeſu Maria Joſeph, antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto:*

quæ verba *antequam convenirent*, cum non poſſint aptiùs intelligi, quàm de conventione ad cohabitandum, indicant, Mariam cum concepit, adhuc fuiſse in paternis ædibus, ac ſubinde nondum Joſepho nuptam: ſi enim Joſepho fuiſſet nupta, paternîs relictîs laribûs in domum Joſephi conceſſiſſet.

Et confirmant: nam Matthæus ibidem v.19. ſubdit: *Joſeph autem vir eius, cum eſſet juſtus, & nollet eam traducere*, nimirùm è paterna domo in propriam, *voluit occultè dimittere eam*, ideſt ſtatuit apud ſe, recedere à ſponſalibus, eamque deſerere. Hinc Joſepho fluctuanti occurrens Angelus dixit v.20. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*; quaſi diceret: noli timere cum ea inire conjugium, eamque in domum tuam, ut ſpopondiſti, accipere. Quibus apparet, quòd Maria dum inventa fuit in utero geſtans, nondum erat à Joſeph domi accepta, ac proinde nondum ei nupta.

XLIX. Reſpondeo, hunc Matthæi textum ſententiæ noſtræ favere potius quàm obeſse, ut ſupra oſtenſum eſt num.43. Modò addo, verba illa *antequam convenirent* de conventu per conjugalem concubitum, ideſt antequam conjugaliter commiſcerentur, eſſe exponenda, non de conventu ad cohabitandum; jam enim in Joſephi domo erat Maria, cum hoc contigit, & conſequenter jam nupta: & hoc ut meliùs ejus honori conſuleretur: unde S. Thomas loco ſupra citato ad tertium ait: *B. Virgo ſic fuit deſponſata Joſeph, quòd etiam eſſet domi habita. Nam ſicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligitur conceptio maritalis; ſic in ea, quæ extra domum concipit, eſt ſuſpecta conjunctio. Et ita non eſſet ſufficienter proviſum famæ Beatæ Virginis per hoc, quòd fuit deſponſata, niſi etiam fuiſſet domi habita.* Antequam ergo conjugaliter convenirent, inventa eſt Maria habens in utero. Nec ſequitur, quòd poſtea conjugaliter convenerint, ſed Scriptura quid factum non ſit oſtendit, aut quod videbatur eſſe faciendum, licèt factum non ſit. Ita S. Hieronymus lib. contra Helvidium cap.1. *Sicut ſi aliquis dicat: antequam in portu pranderem, navigavi: non intelligitur, quòd in portu prandeat poſtquam navigaverit, ſed quia cogitabatur in portu pranſurus.* Ex quibus S. Thom.3.p. q.28. a.3. ad 1 *Et ſimiliter*, inquit, *Evangeliſta dicit* ,, Antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto,, *Non quia poſtea convenerint; ſed quia dum viderentur conventuri, prævenit conceptio per Spiritum Sanctum, ex quo factum eſt, ut ulteriùs non convenirent.* Sic igitur diſcurro: Maria & Joſeph tunc erant in eo ſtatu, in quo viderentur poſse conjugaliter convenire: ſed ſi eſſent tantùm ſponſalibus mutuò promiſſi, non eſsent in eo ſtatu,

Digitized by Google

tu, in quo viderentur poſſe conjugaliter convenire; ergo non ſolis ſponſalibus erant promiſſi, ſed vero ac rato Matrimonio jam conjuncti.

L. Ad confirmationem dico cum S. Thom. 3.p. q.29. art.2. ad 3. *Quod dicitur*,, Et nollet eam traducere,, *meliùs intelligitur, ideſt* nollet eam diffamare in publicum, *quàm quòd intelligatur de traductione in domum: unde & Evangeliſta ſubdit, quòd*,, voluit occultè dimittere eam ,,. Quomodo quæſo (ut ſupra dicebam ex Ambroſio) dimittere poterat, quam domi nondum habebat? Quomodo libello repudii eam dimittere, quæ nondum eſſet ſua, quia nondum nupta? deſponſata namque, & nondum nupta, libello repudii non dimittebatur, quia nec in poteſtate viri erat, nec conjugali fide ipſi oppignerata. In eo ergo ſtatu erat Joſeph, quo licèt *nollet*, poterat tamen Mariam *traducere*, nempe eam in publicum ignominiosè diffamare, & veluti adulterii ream ſecundùm formulas juris coram Senatu accuſare, ut teſte Joſepho lib.4. Antiquit. cap.8. moris erat: unde ut hanc ab eo anxietatem tolleret Angelus, teſte S. Thoma 3.p. q.29. art.2. ad 3., ei dixit: *Ne timeas accipere Mariam conjugem tuam*, ideſt, *ne timeas nuptias ejus ſolemniter celebrare*. Demum ſi Joſeph abſolutè *Vir Mariæ* dicitur: ſi Maria dicitur *ejus Conjux*: quid ulteriùs deſideratur, ut jam Matrimonii vinculo junctos ſimul habitaſſe dicamus? Quare S. Thom. citato loco concludit: *Licèt alii dicant, quòd nondum erat in domum inducta, ſed ſolùm deſponſata: primum tamen magis conſonat Evangelio*.

LI. Moventur tertiò aliqui: nam ſecundùm Maimonidem Tract. de Connubiis Hebræorum cap. 10. num.17. Puellæ non ſtatim poſt ſponſalia in domum conjugis deducebantur, ſed eis aliqua mora in parentum ædibus concedebatur. Cum ergo Maria & Joſeph ſervatîs Hebræorum legibûs nuptias celebrarint, credibile eſt, Mariam poſt ſponſalia cum Joſepho inita Gabrielis Legationem ſuſcepiſse, tres deſponſationis menſes apud Eliſabeth conſumſiſse, eiſque exactis, in ædes Joſephi deductam, nuptias cum eo celebraſse.

Addunt: non decuiſse, ut Maria jam Mater Dei effecta imperio mariti ſubjecta cum eo habitaret, antequam iſte edoctus fuiſset Myſterium. Cum ergo Joſeph Myſterium non noverit, niſi poſt reditum à domo Eliſabeth, inde fit, quòd nonniſi poſt illud trium menſium ſpatium nuptias cum eo celebrarit, conjux ejus effecta fuit, & cum eo habitare cœpit. Talis autem trium menſium abſentia à ſponſo valdè juvit ad probandum, Mariam non ex Joſeph fuiſse effœtam, ſed ſolo Spiritu Sancto operante concepiſse. LII. Re-

LII. Reſpondeo tamen, hæc nihil me movere. Non primum: nam tempus pro puellis deſponſatis præfixum ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem nullâ Lege taxabatur, ſed longum, vel etiam breve pro voluntate & commoditate contrahentium erat, ut teſtatur Leo de Modena p.4. c.3. Hiſt. de Ritibus Judæorum. Sic Geneſ. cap.24. v.55. Fratres Rebeccæ Iſaac jam deſponſatæ poſtularunt, ne niſi poſt decem dies ad domum Sponſi deduceretur, dicentes: *Maneat puella ſaltem decem dies apud nos, & poſtea proficiſcetur*. Quid ergo vetuit, quin Maria parvo à Sponſalibus elapſo tempore, ante Legationem Gabrielis & Conceptionem Verbi fuerit Matrimonio cum Joſeph conjuncta, & ad domum ejus deducta, maximè ita ſtatuente Dei Providentia, ne tali inſperatô ac anticipatô conceptu fama ejus læderetur? Hoc facilè aſſequemur, ſi hiſtoriam ſupra relatam, quamvis apocrypham, ſaltem in hac parte cum Gregorio Nyſſeno, & aliis Veteribus admittamus, nimirùm, Mariam è Templo in domum parentum, qui fortè tunc erant mortui, non rediiſse, ſed poſt expletam omnem Matrimonii ſolemnitatem ab ipſis Sacerdotibus ſtatim Joſepho viro ejus fuiſse traditam.

Neque movet me id quod addunt. Quin (& quidem maximè) decebat, ut B. Virgo in ædibus Joſephi habitaret, eique nupta eſset, dum concepit, quàm ſi extra domum Joſephi, & nondum nupta concepiſset, ob rationes ſupra allatas num.49. Unde Ambroſius lib.2. in Lucam: *Fides*, inquit, *verbis Mariæ magis adſciſcitur, & mendacii cauſa removetur: videretur enim culpam obumbrare voluiſſe mendacio innupta prægnans: cauſa autem mentiendi deſponſata non habuit, cum conjugii præmium, & gratia nuptiarum ſit partus feminarum*. Quod ex S. Thom. 3. p. q.29. art.2. ad 3. ſupra comprobavimus: cui periculo minùs occurrunt, qui volunt, Mariam ſexto poſt initas nuptias menſe peperiſse. Partus enim ut ſupra diximus adeò inſolitus à ſtupri ſuſpicione non vacaſset. Joſephum autem nondum de Myſterio inſtructum Mariam uxorem habere, & cum ea familiariter habitare, indecens non fuiſse, apertè demonſtrant ejus puritas, amorque caſtitatis, qua Mariam aſſumſit in ſponſam, non ut ereptor, ſed ut cuſtos & teſtis ejus Virginitatis. Et hæc ſatis de hac quæſtione: in qua neutri quidem opinioni Scriptura apertè patrocinatur, magis tamen ei conformem eam, quam hactenus propugnavimus, judicamus.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI.

Quoto ætatis anno Maria & Joſeph Matrimonium inierint.

LIII. Quoad ætatem, qua Beata Virgo fuit deſponſata Joſepho, ad quartumdecimum annum perveniſſe, narrant Pſeudo-Evangelium de Nativit. Mariæ, & Evodius apud Nicephorum lib.2. cap.3., ſed in Proto-Evangelio Jacobi duodecennis tantùm fuiſse deſcribitur, cum Joſepho deſponſaretur, his verbis: *Duodecim autem annorum facta in Templo Domini, Concilium Sacerdotum factum eſt dicentium*: *Ecce Maria facta eſt annorum decem* (ſivè ut græcè legitur) *duodecim, in Templo Domini, quid faciemus illi?* &c. Apud Doctores verò circa hoc varietas eſt. Joannes Annæus in Commentariis Chronographiæ Philonis ſenſit, Mariam anno decimo quarto ætatis ſuæ Chriſtum peperiſse, cui ſubſcribit Driedo lib.3. de Dogmat. Sac. Script. tit. 3. cap.5. parte 4., ex quo ſequitur, B. Virginem anno ætatis decimo tertio nondum expleto Joſeph nupſiſse.

Nicolaus Monachus in Epiſt. Petro Cellenſi ſcribit, Mariam vix duodennem nuptui traditam.

Vazquez ex Baronio in Apparatu num.53., ut communem ſententiam profert, Deiparam nuptam fuiſse anno decimo quinto inchoato, & nondum expleto. Huic accedit Suarez, aſserens tanquam probabilius, Deiparam nupſiſse paulò poſt inchoatum decimum quartum annum; quia, inquit, undecim ferè annis in Templo manſit, & tunc tradita fuit Joſepho, & poſt quatuor menſes Angelicum Nuntium habuit, cumque triennis fuiſset in Templum adducta, fit ut agens annum decimum quintum Filium pepererit.

Cajetanus veró in cap.1. Lucæ cenſuit, B. Virginem in ætate viginti quatuor annorum peperiſse Chriſtum, adeòque anno vigeſimo tertio nondum completo Joſepho nupſiſse.

LIV. Quam verò ætatem ageret Joſeph, cum Mariam accepit, magis incertum eſt. Evangelium de Nativ. Mariæ illum dicit *grandævum*: Proto-Evangelium Jacobi illum inducit tali connubio his verbis reſiſtentem, *Filios habeo, & ſum Senex, ipſa autem eſt juvencula; unde timeo, ne fortè ridiculus fiam filiis Iſrael*. Octogenarium tunc fuiſse, putat Epiphanius hæreſ.78., cui ſubſcribit Nicephorus lib.1. c.7. In Anchorato tamen idem Epiphanius tantùm dicit fuiſse Senem, nil de ætate determinans.

cere, quòd Jacobus frater Domini nuncupatur, vel quia filius fuit Joſeph ex alia uxore, vel ex cognatione: & S. Ambroſium lib. de Inſt. Virg. cap.6. hæc habere: *Potuerunt autem & fratres eſſe ex Joſeph, non ex Maria; quod quidem ſi quis diligentiùs proſequatur, inveniet*. Quibus adjungi poſſunt Euſebius lib.2. hiſt. cap.1., Origenes in cap.13. Matth., Epiphanius hæreſ.78., Hilarius in cap.1. Matth.

LXXI. Attamen hos Patres non aſſertivè, ſed opinanter hoc propoſuiſſe, ex modo loquendi apparet. Cum enim Græci ex apocrypho Evangelio Petri, ſivè Jacobi, ut perpetuam Mariæ Virginitatem tuerentur, dicerent, eos, qui fratres Domini dicuntur in Evangelio, eſſe filios Joſeph, non ex Maria ſed ex priori conjuge ſuſceptos; neque Eccleſia contrarium ſtatuiſſet; hoc admittebant, non quidem determinando, ſed aliis determinandum relinquentes, ut ex Ambroſio apertè colligitur.

LXXII. Claudat hanc quæſtionem ſuo teſtimonio S. Thomas 3.p. q.28. art.3. ubi ad 5. *Dicendum*, inquit, *quòd* quidam, *ſicut Hieronymus dicit ſuper Matthæum* (cap.12. ſuper illud *Ecce Mater ejus*) fratres Domini de alia uxore Joſeph filios ſuſpicantur: nos autem fratres Domini, non filios Joſeph ſed Conſobrinos Salvatoris, Mariæ materteræ Domini liberos intelligimus: *Quatuor enim modis in Scripturis* fratres *dicuntur*, *ſcilicèt*, naturâ, gente, cognatione, & affectu: *Unde fratres Domini dicti ſunt, non ſecundùm naturam, quaſi ab eadem matre nati, ſed ſecundùm cognationem, quaſi conſanguinei ejus exiſtentes. Joſeph autem, ſicut Hieronymus dicit contra Helvidium*, magis credendus eſt Virgo permanſiſſe, quia aliam uxorem habuiſſe non ſcribitur, & fornicatio in ſanctum Virum non cadit.

Et ibidem ad ſextum ait: *Maria, quæ dicitur Jacobi mater, non intelligitur eſſe Mater Domini; quæ in Evangelio non conſuevit nominari, niſi cum cognominatione hujus dignitatis, quòd ſit Mater Jeſu. Hæc autem Maria intelligitur eſſe uxor Alphæi, cujus filius eſt Jacobus Minor, qui dictus eſt frater Domini*. Ita S. Thomas.

LXXIII. Quoad ſecundum, nempè, an S. Joſeph poſt initum cum Maria Conjugium perpetuò caſtè cum ea perſeveraverit: Articulus Fidei eſt, quòd ante Conceptionem Verbi eam carnaliter non cognoverit: hoc produnt Mariæ verba Lucæ 1. verſ.34. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* & iſtud Matth. 1. v. 18. *Antequam convenirent inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto*: & hoc in quæſtionem hîc non vocamus. Quod ergo in controverſiam vertitur, eſt an poſt Chriſtum conceptum

ptum & natum, Joſeph cum Maria caſtus perpetuò vixerit, an eam poſtea carnaliter cognoverit.

LXXIV. Primus, qui perpetuam Mariæ & Joſeph Virginitatem apertè aggreſſus eſt, fuit ſeculo quarto Helvidius, aſſerens, Mariam poſt Chriſti conceptum & partum fuiſſe à Joſeph Viro ſuo carnaliter cognitam, & ex eo plures filios genuiſſe, quos Evangelium fratres Domini nuncupat. Helvidium ſtrenuè integro libro confutavit S. Hieronymus. Helvidio adhæſiſſe Jovinianum, teſtis eſt S. Auguſtinus lib. de Hæreſibus *in Joviniano*. Non longum poſt temporis intervallum eumdem errorem amplexus eſt Bonoſus quidam Epiſcopus, contra quem Siricius Romanus Epiſcopus elegantem ſcripſit Epiſtolam ad Theophilum Alexandrinum, & Anyſium Theſſalonicenſem Epiſcopum (licèt quidam D. Ambroſio eam adjudicarint.) Eumdem errorem ſeculo ſeptimo quidam in Hiſpania excitarunt, contra quos S. Ildefonſus Epiſcopus Toletanus ſtrenuè pugnavit. Denum hac noſtra ætate Calviniani Miniſtri, infenſi Virginitatis hoſtes, ſicut eam à ſuis cœtibus prorsùs exulare fecerunt, ita conantur B. Virginis perpetuam Virginitatem, ſi non apertè negare, in dubium ſaltem revocare; aſſerentes, oppoſitum nullo aliquo Scripturæ teſtimonio ſatis refelli, ideòque probabiliter ſuſtineri poſſe. Eccleſia tamen, ut dogma certum & ad Fidem pertinens ſemper tenuit, B. Mariam, nec ante, nec poſt conceptum Dei Filium, fuiſſe carnaliter à Joſeph cognitam; adeòque perpetuò Virginitatem ſervaſſe. Quare cum Helvidius, aliique poſt ipſum adversùs eam loqui cœperunt, omnes Patres, & Catholici tanquam ad impiam blaſphemiam exhorruerunt, ac ad eam impugnandam ſeſe excitarunt. Hanc veritatem jam ſtatui in Theol. tom.1. in 3.p. q.5. dub.4. §.2.

LXXV. Nihilominùs ad præſens in gratiam maximè S. Joſeph aliqua repetam, & alia addam. Et primò perpetuam Mariæ Virginitatem præfiguratam fuiſſe in illis Ezechielis verbis cap.44. v.2. *Hæc dicit Dominus ad me: Porta hæc clauſa erit, vir non tranſibit per eam, quoniam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam*, ſentiunt Hieronymus lib. 2. contra Pelagianos, Ambroſius lib. de Inſtit. Virginis cap. 7., Auguſtinus ſerm.14. de Nativ. Dom., Chryſoſtomus, Damaſcenus, & alii. Sunt etiam alii typi ad hoc accommodati, ut Rubus ardens & incombuſtus Exodi 3.: Vellus Gedeonis cœleſti rore perfuſum Judic 6.: Virga Aaronis ſola Dei virtute floreſcens. Hæc tamen Calviniani velut inefficacia parvi pendunt, quia non in plano & litterali ſenſu, qui ſolus in eorum ſectæ principiis Fidei Regula eſſe poteſt,

ſed

Digitized by Google

ſed allegorico tantùm, ſive accommodatitio, ad Mariam tranſferuntur.

LXXVI. Verùm etſi non Scriptura, nobis tamen & ipſis ſuffragari debet altera Regula, nempè conſtans ac perpetua Eccleſiæ & Patrum de hac veritate Traditio. Eccleſiæ quidem, quæ in Conciliis hoc ſemper profeſſa eſt: Synodus V. Can.6. Deiparam vocat *ſemper Virginem immaculatam*: Concilia Generalia Epheſinum, & Chalcedonenſe eam appellant *Mariam ſemper Virginem*: Synodus VI. Act.2. *Mariæ Virginitas*, inquit, *ante partum, in partu, & poſt partum intemerabilis*: & Concilia ſubſequentia, quoties de Maria ſermonem habent, hac phraſi loquuntur.

Patres etiam. Græci quidem: Epiphanius hæreſi 78. *Quis unquam*, inquit, *aut quo ſeculo auſus eſt proferre Mariæ Nomen, & interrogatus, non ſtatim intulit Virginis vocem?* Baſilius homil.25. de humana Chriſti generatione, relatô errore eorum, qui putabant, Mariam poſt Chriſtum natum matrimonialia opera Joſepho Viro non negaſſe, ait: *Virgo videlicet & mater, & in Virginitate ſancta perſeverans, gloriam nihilominus, & benedictionem pariendi ſortita*. Origenes hom.7. in Lucam: *Quod aſſerunt quidam, Mariam nupſiſſe poſt partum, unde approbent, non habent. Hi enim filii, qui Joſeph dicebantur, non erant orti de Maria, neque eſt ulla Scriptura, quæ iſta commemoret*. Cyrillus lib. 2. de recta in Deum Fide: *Unum & ſolum peperit S. Virgo, nempe Emmanuelem: cur igitur filium illius primogenitum appellat? neque enim ulli alii poſt ipſum ex ipſa nati ſunt. Perpetuò namque illa Virginitatem conſervavit. Sanè quantùm ex Divina Scriptura conjici poteſt, Unigenitum Dei Verbum ob id primogenitum appellatum eſt, quia Carni & Sanguini ceteriſque humanis æquè ac nos communicans, inter multos fratres primatum ſortitum eſt*. Quibus unam ex præcipuis Adverſariorum rationibus Cyrillus proſternit.

Ex Patribus Latinis ſuperiùs indicavimus Hieronymum, Siricium, Ildefonſum Toletanum, Auguſtinum. Hoc unum addo, adeò conſtans fuiſſe apud Patres, tum Græcos, tum Latinos, Mariam Virginem permanſiſſe poſt partum; ut eſtò, ut ſupra vidimus, eos, qui fratres Domini in Evangelio dicuntur, fuiſſe filios Joſeph aliqui putarint; nemo tamen ex Maria ſuſceptos dixerit, ſed ex priori conjuge, quam habuiſſe ſupponunt.

LXXVII. Hanc veritatem invictè probat quatuor rationibus S. Thomas 3.p. q.28. art.3. hiſce verbis: *Abſque omni dubio deteſtandus eſt error Helvidii, qui dicere præſumſit, Matrem Chri-*

 ſti

ſti poſt partum à Joſeph eſſe carnaliter cognitam, & alios filios genuiſſe. Hoc enim primò derogat Chriſti perfectioni: qui ſicut ſecundùm Divinam naturam Unigenitus eſt Patris tanquam perfectus per omnia filius ejus: ita decuit, ut eſſet unigenitus Matris tanquam perfectiſſimum germen ejus. Secundò hic error injuriam facit Spiritui Sancto, cujus ſacrarium fuit uterus Virginalis, in quo carnem Chriſti formavit; unde non decebat, quòd de cetero violaretur per commixtionem virilem. Tertiò derogat dignitati & ſanctitati Matris Dei, quæ ingratiſſima videretur, ſi tanto Filio contenta non eſſet; & ſi Virginitatem, quæ in ea miraculosè conſervata fuerat, ſponte perdere vellet per carnis concubitum. Quartò etiam ipſi Joſeph eſſet ad maximam præſumtionem imputandum, ſi eam, quam revelante Angelo de Spiritu Sancto concepiſſe cognoverat, polluere attentaret. Et ideò ſimpliciter eſt aſſerendum, quòd Mater Dei, ſicut Virgo concepit, & Virgo peperit; ita etiam & Virgo poſt partum in ſempiternum permanſit. Hæc Angelicè S. Thomas.

LXXVIII. Quis ergo audeat tam indecorè de Maria & Joſeph cogitare; ut credat, probabile eſſe ſanctiſſimos ac puriſſimos conjuges concupiſcentiæ æſtu abreptos injurios Filio Dei, ac Spiritui Sancto eſſe, & uterum ejus opera ſanctificatum carnali concubitu polluere non exhorruiſſe? Credendum potiùs eſt, ac certó tenendum, Joſeph ab Angelo de tanto myſterio edoctum perpetuæ Virginitatis Votum, cui Maria jam ſe obſtrinxerat, & ipſum emiſiſſe; caſtumque cum ea Conjugium uſque ad mortem continuaſſe: huic enim Conjugio nihil deerat, aderat Proles, aderat Fides, aderat Sacramentum. Unde Auguſtinus lib. 1. de Nuptiis cap. 11. *Nuptiarum*, inquit, *bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti; Proles, Fides, Sacramentum: Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum: Fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divortium.*

LXXIX. Helvidii fundamenta facilè evertuntur. Quòd enim 1. Matth. 13. v. 55. Jacobus & Simon dicantur fratres Domini, jam ſupra abundè oſtenſum eſt, eos dici fratres non naturâ, ſed cognatione. Imo etſi fuiſſent naturâ fratres, non potuiſſent eſſe filii Joſeph ex Maria geniti poſt Chriſtum, quia Chriſto ætate provectiores, ſi credimus Euſebio lib. 3. hiſt. cap. 32., Epiphanio hæreſ. 28., Gregorio Nyſſeno, ſeu Heſychio homil. 2. de Reſurrectione.

Quod autem Lucæ 2. v. 7. dicatur de Maria: *Et peperit Filium ſuum primogenitum*, non arguit, eam poſt ipſum alios filios genuiſſe. Nam *Primogenitus* dicitur non ſolus is, poſt quem alii ſunt geniti, ſed etiam is, ante quem genitus eſt nullus, ſeu qui pri-

primus prodit ex utero: ſic Exodi 13. v.2. dicitur *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Iſrael tam de hominibus, quàm de jumentis*: ubi primogenitum dicitur, quod primò gignitur, etſi aliud poſt ipſum non gigneretur, ideòque adhuc erat Deo offerendum. Chriſtus etiam dicitur à Paulo Rom. 8. v.29. *Primogenitus in multis fratribus*, ſive quia (ut ex Cyrillo ſupra relato) per aſſumtionem carnis in humanis communicans, inter multos fratres primatum ſortitus eſt; ſivè quia inter omnes juſtos, quos per gratiam Filios Dei facit, ipſe tanquam inter fratres Primogenitus eſt.

LXXX. Neque officit, quòd Matth.1. v.25. dicitur Joſeph *Non cognoſcebat eam, donec peperit Filium ſuum primogenitum*: quaſi quòd poſtquam peperit, eam cognoverit. Nam verbum illud *Non cognoſcebat eam, donec* &c. variè (nullus tamen in favorem Helvidii) Patres interpretati ſunt. Quidam non de cognitione carnali, ſeu congreſſu maritali illud intellexerunt, ſed notitia dignitatis, ſeu excellentiæ Deiparæ uxoris ſuæ, quam Joſeph nondum plenè cognovit antequam pareret. Ita S. Epiphanius hæreſ.78., Auctor Operis imperfecti in Matth., & Auctor Sermonis de Natali Domini apud Athanaſium. Quidam de cognitione, qua quis accipit in uxorem, intelligunt, quaſi Joſeph Mariam non acceperit in uxorem, donec peperit, ſed eam ut tantùm deſponſatam haberet. Ita Hilarius in dictum Matthæi locum; ſed hoc ſuperiùs non probavimus. Alii cognitionem ex facie intelligi malunt: quaſi Deiparæ vultus à Divini Verbi Conceptione tanto fulgore coruſcarit, ut à Joſeph nec aſpici, nec cognoſci poſſet, donec Divinum conceptum fœtum effunderet, eo modo, quo, ut dicit Paulus 2. Cor.3. v.7. non poterant *intendere filii Iſrael in faciem Moyſi propter gloriam vultus ejus*.

Communiùs tamen & planiùs de cognitione maritali & carnali intelligitur, non ſic tamen, ut maritalem congreſſum, quem antequam pareret cum Maria nondum habuerat, poſt partum cum ea habuerit, ſed potiùs quòd nunquam habuerit. Verbum enim *Donec* non ſemper indicat, id quod factum non eſt, poſtea eſſe factum: ſic Geneſis 8. v.8. Corvus *egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram*, qui tamen nec ſiccatis aquis reverſus eſt: ſic Pſal. 109. v.1. *Dixit Dominus Domino meo ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum*: & 1. Cor. 15. 25. *Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus ejus*: nec tamen ſequitur, quód poſtquam omnes inimici ſub pedibus ejus poſiti fuerint, Dominus a dextris Dei ſedere, & Chriſtus regnare deſinat.

Quan-

Digitized by Google

Quando ergo Matthæus dicit, quòd Joſeph non cognoſcebat eam, donec peperit, ſignificat quidem, Joſeph eam non cognoviſſe carnaliter, antequam pareret; ſed non idcircò innuit, eam poſt partum cognoviſſe, ſed potiùs nunquam eam nec poſt partum cognoviſſe. Ita Chryſoſtomus homil. 5. in Matth., Nazianz. Orat. 36., Hieronymus lib. contra Helvidium, & alii. Nota tamen, quòd præfatæ expoſitiones licèt in modo cognitionis, quo Joſeph non cognovit Mariam, inter ſe non congruant, conveniunt tamen omnes contra Helvidium, Joſeph Mariam carnaliter non cognoviſſe. De hoc vide S. Thom. loco cit. ad 3.

Minùs officit alterum ex eodem Matth. cap. 1. v. 18. *Antequam convenirent inventa eſt in utero habens* &c. Hinc enim, ut ait Hieronymus in dictum locum, non ſequitur, quòd poſtea convenerint, ſed Scriptura, quid factum non ſit oſtendit. De hoc jam dixi ſupra §. 5. n. 49. Vide S. Thom. 3. p. q. 28. art. 3. citato ad 1.

LXXXI. Ex Patribus opponi ſolent Tertullianus, qui lib. de Monogamia cap. 8. ait, Mariam poſt natum Jeſum conjugale ſolviſſe debitum: *Et Chriſtum quidem*, inquit, *Virgo enixa eſt, ſemel nuptura poſt partum*. Quo exemplo probare intendit, ſecundas nuptias illicitas eſſe. Item S. Baſilius, qui homil. 25. de humana Chriſti generatione exponens verba „*Non cognovit eam, donec peperit*„ ſic loquitur: *Affert hic locus ſuſpicionem, quòd poſtquam generationi Domini per Spiritum Sanctum caſtè purèque ſervivit, tum demum uſitata nuptiarum opera Maria non recuſaverit. Nos autem, quamvis nihil hoc doctrinæ pietatis officiat, ſi quidem eò uſque Virginitas fuit, dum diſpenſationi illa ſerviret; quod autem deinde ſecutum eſt, tanquam nihil ad Myſterii rationem pertinens, curioſiùs omittamus inquirere*. Ex his Baſilium tanquam Helvidio faventem Caſaubonus traducit.

LXXXII. Reſpondeo, quoad Tertullianum ex S. Hieronymo lib. contra Helvidium cap. 9., quòd dum hæc ſcriberet Tertullianus factus jam erat hæreticus Montaniſta, ideo de ejus auctoritate nos hac in re non debere eſſe ſollicitos: *De Tertulliano*, inquit S. Hieronymus, *nihil ampliùs dico, quàm Eccleſiæ hominem non fuiſſe: ſubſequens error detraxit ſcriptis probabilibus auctoritatem*.

Non ſic de S. Baſilio: non enim ibi abſolutè dicit; quòd liberum cuique ſit opinari, Mariam poſt partum nuptiale debitum non negaſſe, ſed ſolùm id nihil referre ad Myſterium ab Iſaia prædictum. Interpretabatur enim ibi Oraculum *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium*, quo ſimpliciter prædicitur partus Virgineus,

neus; aitque, ut huic Oraculo ſua veritas conſtaret, ſatìs eſſe, ut Maria, dum in hoc conceptu & partu Spiritui Sancto ſerviret, Virgo permanſiſſet: quòd ſi poſt talem partum Virginitatem non ſervaſſet, veritati hujus Myſterii non officeret; non tamen dicit, quód hoc veritati doctrinæ Eccleſiæ Catholicæ nihil officeret. Imo expreſsè contrarium ſubjicit addens: *Nihilominùs quoniam Chriſtum amantium aures non ſuſtinent hoc audire, quòd Dei Genitrix aliquando Virgo eſſe deſierit* &c. Deinde exponens illam particulam *Donec* ait: *Illud dicimus, quòd* Donec, *etſi alicujus temporis terminum circumſcribere videatur, verè tamen infinitum aliquid præſefert*. Quæ Helvidio jugulum petunt.

LXXXIII. Aliis privilegiis fuiſſe S. Joſeph à Deo donatum, piè aliqui meditati ſunt: nimirùm, cum in utero Matris ſuæ ſanctificatum fuiſse. Secundò eum omnia jura, & munera veri Sponſi Mariæ, exceptô carnalis copulæ uſu, obtinuiſſe. Tertiò Joſephi dignitatem majorem fuiſſe dignitate Præcurſoris & Apoſtolorum. Quartò abſque temeritate dici poſſe, eum reliquos omnes in gratia & beatitudine antecellere. Quintò ei deberi cultum ſummum Duliæ. Sextò, probabile eſſe, eum anima & corpore cum Chriſto in cœlis regnare. Hæc piè quidem à quibuſdam Recentioribus excogitata, optandum eſſet, ut aliquod fundamentum haberent, vel in Scriptura, vel in Traditione, vel in antiquis Patribus: ſed cum Scriptura de Joſeph nil aliud dicat, quàm quòd fuerit Vir Mariæ, de qua natus eſt Jeſus, quòd fuerit juſtus: *Joſeph autem Vir ejus cum eſſet juſtus*, Matth.1. v.16. & 19., quòd ab Angelo varias acceperit revelationes de iis, quæ circa Mariam & Jeſum agere debebat: cum Traditio, & antiqui Patres de ipſo nil addiderint iis, quæ de ipſo Sacræ Litteræ dicunt, nec in Conciliis, aut Canonibus quidquam ſpeciale de illo ſtatutum ſit; propterea benè dixit Suarez in 3.p. q.29. art.2. *Hæc & ſimilia, quæ ſunt præter generales Canones Scripturæ, non ſunt ſine convincente ratione & magna auctoritate Eccleſiæ, vel Sanctorum Patrum approbanda. Denique quæ dona Scientiæ, aut Sapientiæ, aut quæ Gratiæ gratìs datæ huic Sancto donatæ fuerint, incertum nobis eſt: illud ſolùm ex Evangelio habemus, recepiſſe interdum illuſtrationes, & propheticas revelationes. De aliis verò ſolùm dicere poſſumus, ea ut minimùm accepiſſe, quæ ſuo muneri convenienter obeundo fuerunt opportuna, reliqua verò ignota nobis eſſe: unde in his donis & gratiis facilè credi poteſt, ſuperatum fuiſſe hunc Sanctum, non ſolùm ab Apoſtolis, ſed etiam ab aliis, quibus ad utilitatem Eccleſiæ erant neceſſaria*. Hæc Suarez: quæ doctrina eſt Apoſtoli 1. Cor.12.

LXXXIV.

Digitized by Google

LXXXIV. Hîs poſitîs certum exiſtimo, S. Joſeph habuiſse omnia dona, quæ decent dignitatem Sponſi B. Virginis, & Patris Chriſti, nedum quoad nomen, ſed etiam quoad rem, in ſenſu ſupra expoſito; & proinde quòd fuerit aliquo modo Caput, & Superior Virginis, ut enim ait Paulus ad Epheſ. 5. v. 22. *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino: quoniam Vir caput eſt Mulieris, ſicut Chriſtus Caput eſt Eccleſiæ*: quod repetit S. Petrus Epiſt. 1. cap. 3. v. 1. Caput etiam aliquo modo Chriſti ut hominis, unde Lucæ 2. v. 51. de Chriſto dicitur: *Et erat ſubditus illis*, nempè Mariæ & Joſeph. Et ſanè ſi Chriſtus ut homo aliis hominum Legibus ſe ſe ſubjicere voluit, credendum eſt, Legem etiam obedientiæ filiorum erga parentes adimplere voluiſſe. Joſeph etiam dignitatem in tota ſancta Familia obtinuiſſe, inde colligo, quòd in iis quæ occurrerunt, tam circa fugam in Ægyptum, quàm circa reditum, ad ſolum Joſeph Angelus à Deo fuit directus, ut habetur Matth. 2. v. 13. & 19., & præceptum de Jeſu Nomine imponendo Joſepho ſpecialiter ab Angelo factum fuit Matth. 1. v. 20. *Vocabis Nomen ejus Jeſum*.

LXXXV. Videtur tamen obſtare; quia ſubjectio mulieris viro eſt pœna ob peccatum inflicta Gen. 3. v. 16. *Sub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui*. Cum ergo B. Virgo piè ſupponatur à peccato præſervata, cenſenda eſt ab hac ſubjectione exemta. Unde S. Auguſtinus Opuſc. de Aſſumt. Virginis cap. 4. dicit: *Non fuiſſe ſub poteſtate viri, quæ integerrimis viſceribus de Spiritu Sancto Chriſtum ſuſcepit*.

Verùm hoc non obſtat. Nam ſubjectio mulieris viro, quæ eſt in pœnam, eſt ſubjectio proprii corporis ad uſum conjugalem, & ad pariendos cum dolore filios, non autem ſubjectio viro tanquam ſui principio, ex quo ſumta eſt, quo ſenſu Paulus ad Epheſ. ſupra relatus dicit, quòd *Vir caput eſt mulieris ſicut Chriſtus Caput eſt Eccleſiæ*: & Gen. 2. dixit Deus: *Hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumta eſt*. Priorem ergo ſubjectionem Maria, quæ de Spiritu Sancto concepit, & ſine dolore peperit, & cujus corpus quoad uſum conjugalem ſub poteſtate viri nunquam fuit, viro ſuo Joſeph non habuit: & in hoc ſenſu Auguſtinus (ſi tamen Auguſtini eſt illud Opuſculum) negat, eam fuiſſe ſub poteſtate viri. Poſteriori tamen modo ſeſe ſubjectam exhibuiſſe Joſepho, ſicut & ipſum Chriſtum, maximè in externis & domeſticis rebus, tanquam familiæ gubernatori & capiti, nemo puto negabit. Ceterùm ſicut Chriſtus in iis, ad quæ complenda à Patre miſſus fuerat, parentibus ſe non ſubeſſe apertè proteſtatus eſt Lucæ 2. v. 49., ubi eis conquerentibus: *Quid eſt*, inquit, *quòd*

Digitized by Google

quòd me quærebatis? neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe? Ita in iis, quæ pertinebant ad cognitionem Myſteriorum Dei, & ad ſuſcipienda Gratiæ privilegia, à Viro B. Virgo non pendebat, nec ſub ejus poteſtate erat.

LXXXVI. An verò Joſephi dignitas major fuerit dignitate Præcurſoris, & Apoſtolorum? crederem, Joſephi dignitatem in aliquo ſenſu dici poſſe majorem dignitate Apoſtolorum, quia ejus miniſterium propiùs accedebat ad Chriſtum, utpotè Viri Matris ejus, & gerentis perſonam Patris ejuſdem inquantùm hominis; ideòque videbatur aliquomodo ſervire ordini hypoſtatico. Si tamen ſpectetur finis, ob quem Chriſtus venerat, proximiùs ei ſerviebant, tum Præcurſor, qui ejus adventum prænuntiabat, ideòque ſanctificatus fuit in utero, quod de Joſeph non legitur, ut dicemus; tum Apoſtoli, quos elegit, ut eum toti orbi annuntiarent, & quos propterea omnibus gratiis etiam gratìs datis cumulavit, & quibus tanquam amicis omnia, quæ audivit à Patre, nota fecit. Unde in hoc genere major videtur fuiſſe dignitas tum Præcurſoris tum Apoſtolorum. Quare Paulus 1. Cor. 12. v. 28. loquens de iis, quos Deus poſuit in Eccleſia, dicit: *Primùm quidem Apoſtolos*: unde S. Thom. in cap. 3. Matth. dicit Apoſtolos eſſe majores officiô Novi Teſtamenti; & ad Epheſ. 1. *Temerarium eſt ergo*, inquit, *aliquem Sanctum Apoſtolis comparare*. Quod verò aliqui dicunt, S. Joſeph munus Apoſtolicum præcurriſſe, Magis & Paſtoribus Chriſti ejus adventûs Myſterium aperiendo, nullo Scripturæ fundamento aſſeritur; quæ potiùs, Paſtores ab Angelo edoctos, & Magos à ſtella monitos fuiſſe, aſſerit. In his ergo, quæ ſuo muneri conveniebant, Joſeph excelluit, in aliis veró donis & gratiis potuit ab alio ſuperari, ut ſupra ex Suarez dicebamus.

LXXXVII. Hinc incertum eſt, quod dicunt aliqui, S. Joſeph reliquos omnes in gratia, & beatitudine ſuperare. Cum enim gradus beatitudinis correſpondeat meritis, non eſt certum merita S. Joſeph cujuſvis alterius Sancti, etiam Præcurſoris, merita ſuperaſſe.

LXXXVIII. S. Joſeph colendum eſſe cultu quidem minori, quàm Chriſtum, qui cultu Latriæ colendus eſt; & Mariam, cui hyperduliæ cultus debetur, ſed ſummo Duliæ cultu ſuper omnes, lubens annuo, quia cum cultus ſit teſtificatio honoris, & excellentiæ, excellentia Joſeph infra Chriſti excellentiam & Mariæ videtur ſumma. Mirum tamen videtur, quòd ſummam hanc excellentiam in S. Joſeph ſuper omnes Sanctos Eccleſia vel nonniſi ſerò agnoverit, vel ſaltem nonniſi ſerò cœperit vene-

rari. Si enim in tanta dignitate fuit conſtitutus, cur permiſit Spiritus Sanctus eam tanto tempore ignorari, vel ſaltem minori dignitate coli, quàm Apoſtolos, aut alios non paucos Sanctos? Ita autem eſt: de cultu Apoſtolorum & Martyrum apud Eccleſiam antiquam ampliſſima habemus documenta, at de cultu S. Joſeph, ſaltem publico & ſolemni, nihil aut ferè nihil accepimus. Recentioribus tantùm ſeculis à Romanis Pontificibus ſtatutum eſt, ejus in Eccleſia univerſali celebrandam eſſe memoriam, & anniverſariam feſtivitatem. Solùm ineunte ſeculo decimoquinto à Gregorio XV. feſtum ejus die 19. Martii ritu duplici quotannis celebrandum in tota Eccleſia inſtitutum eſt, quem diem tanquam feſtum de præcepto ab omnibus Chriſtifidelibus obſervandum Pontifices poſteriores decreverunt. Scio, reſponderi, Eccleſiam primitivam à colendo S. Joſeph abſtinuiſſe, ne hoc cultu occaſionem daret Hæreticis aſſerendi, eum fuiſſe Patrem Chriſti Domini naturalem, ut de facto Ebionitæ impiè ac falsè dixerunt, Chriſtum ex concubitu Mariæ & Joſeph eſſe natum. Hæc tamen hæreſis primis quidem Eccleſiæ temporibus fuit, cum tamen paulò poſt ſuffocata fuerit ac extincta, non videtur fuiſſe cauſa ſufficiens, ut cultus publicus S. Joſeph ad hæc noviſſima tempora differretur. Fortè probabilius crederem, quòd cum S. Joſeph non pertineat ad Novum Teſtamentum, niſi inchoativè, quaſi in Veteris & Novi confinio poſitus, Eccleſia præcipuè intenta ad proponenda Fidelibus merita eorum, qui Novum Teſtamentum, vel voce, vel ſanguine, vel doctrina, vel bonis operibus illuſtrarunt, S. Joſeph ſicut & parentum B. Virginis Joachim, & Annæ excellentiam, ac dignitatem quamvis maximam, nonniſi ſerò celebrare cœpit.

LXXXIX. Duo ſuperſunt de S. Joſeph inquirenda. Unum quod primo loco propoſitum fuit, nempè an fuerit ſanctificatus in utero Matris. Alterum, quod ſexto loco indicatum fuit: an anima ſimul & corpore modò cum Chriſto regnet in Cœlis.

XC. Quoad primum affirmativè cenſuit Gerſon homil. de Nativ. B. Virg., & 3. p. Alphabeti 59. lib. 2. aſserens, idipſum inveniri in officio Hieroſolymitano. Idem etiam de aliis Viris ſanctis cenſent probabiliter aliqui. Verùm hæc incerta ſunt; nec tantum privilegium exemtionis à communi Lege nativitatis in peccato, niſi de eo conſtet ex Sacra Scriptura, vel Traditione cuiquam aſſerendum eſt. Ex Scriptura autem non conſtat niſi de Jeremia cap. 1. v. 5., & de Joanne Baptiſta Lucæ 1. v. 44. Unde excepto Chriſto concepto de Spiritu Sancto, & ex Virgine nato, ac Maria Virgine ejus Matre, ut habet Eccleſiæ Traditio, nulli al-

alteri præter duos præfatos hoc privilegium certò eſt aſſerendum. Quare Suarez loco ſupra citato: *Multò minus*, inquit, *cenſeo, eſſe aſſerenda vel credenda quædam privilegia, quæ nonnulli huic Sancto* (Joſeph) *tribuunt, ut fuiſſe ſanctificatum in utero Matris, caruiſſe fomite, vel omni actuali peccato .... Hæc enim & ſimilia, quæ ſunt præter generales Canones Scripturæ, non ſunt ſine convincente ratione, & magna auctoritate Eccleſiæ, vel Sanctorum Patrum, approbanda*. Eccleſiam autem hoc privilegium in S. Joſeph non agnoſcere, ex eo colligo, quòd S. Joſeph feſtum de Nativitate nunquam celebravit: celebraſſet autem, ſi eum ex utero Matris jam ſanctificatum prodiiſſe exiſtimaſset, ſicut propterea celebrat feſtum Nativitatis Præcurſoris; & à temporibus S. Auguſtini, ut ex ſermone 23. de Sanctis modò 292. apparet, celebrabat.

XCI. Quoad alterum, affirmativam partem ut probabilem cenſet Suarez loco citato cum aliis, dicens: *Probabile fieri, Sanctum hunc corpore & animo glorioſo cum Chriſto regnare, quia cum ante Chriſtum mortuus fuerit, veriſimile eſt, fuiſſe unum ex illis, qui tempore mortis vel reſurrectionis Chriſti ſurrexerunt, quos multi ſentiunt, ad immortalem vitam animi & corporis tranſiſſe*. Sed ne huic opinioni ſtatim ſubſcribam, facit primò ſententia quorumdam, qui, ut ſupra indicavimus, volunt S. Joſeph Chriſto moriente fuiſse adhuc ſuperſtitem. Secundò, quia poſitô, quòd Chriſto reſurgente, multi qui mortui jam erant, ſimul cum illo ad gloriam animi & corporis reſurrexerint, de quo infra dicam, non video, cur inter iſtos ponendus potiùs S. Joſeph, quàm SS. Joannes Baptiſta, & parentes Mariæ Virginis Joachim, & Anna: hos autem non eſse ponendos, colligo ex eo, quòd eorum Reliquias Corporum veneramur in terris, ut Sancti Joannis Baptiſtæ Caput & Cineres, & S. Annæ Corporis particulas variis in locis colimus. Ceterùm quid revera ſit, an Chriſtus ambos parentes ſuos, corpore & animo in cœlis ante univerſalem Reſurrectionem ſecum adduxerit, Eccleſia de Maria Matre ejus piâ Traditione credit; at de S. Joſeph ſui parente ſolus ipſe novit.

Digitized by Google

CAPUT V.

De Chriſti conceptu Beatæ Virgini nuntiato, & in ejus utero procreato.

§. I.

Examinantur ea, quæ Annuntiationem concernunt.

I. SANCTUS Thomas 3.p. q.30. Quatuor de hoc examinanda ſibi proponit. Primum, an fuerit conveniens Mariæ annuntiari quod in ea generandum erat. Secundum, per quem erat ei hoc annuntiandum. Tertium, per quem modum ei annuntiari debebat. Quartum, de Ordine Annuntiationis.

Circa primum reſpondet art. 1. *Quòd congruum fuit, B. Virginem annuntiari, quòd eſſet Chriſtum conceptura. Primò quidem, ut ſervaretur congruus Ordo conjunctionis Filii Dei ad Virginem, ut ſcilicet priùs mens ejus de ipſo inſtrueretur, quàm carne eum conciperet. Unde Auguſtinus dicit in lib. de Virginitate c.3.* „Beatior eſt Maria percipiendo Fidem Chriſti, quàm concipiendo carnem Chriſti„ *Et poſtea ſubdit* „materna propinquitas nihil Mariæ profuiſſet, niſi feliciùs Chriſtum corde, quàm carne geſtaſſet„ *Secundò, ut poſſet eſſe certior teſtis hujus Sacramenti, quando ſuper hoc divinitùs erat inſtructa. Tertiò, ut voluntaria ſui obſequii munera Deo offerret: ad quod ſe promtam obtulit dicens* „Ecce Ancilla Domini„. *Quartò, ut oſtenderetur, eſſe quoddam ſpirituale Matrimonium inter Filium Dei & humanam naturam: & ideò per Annuntiationem expectabatur conſenſus Virginis loco totius humanæ naturæ.* Et hoc quia, ut ait ibi ad primum: *Prophetia prædeſtinationis completur quidem ſine noſtro arbitrio cauſante, non tamen ſine noſtro arbitrio conſentiente.*

II. Neque putes, bonorum hoc omnium maximum, nempè Dei facti hominis conceptionem, ac proinde totius humani generis ſalutem ex creatæ voluntatis aſſenſu pependiſſe: ſicut enim Deus potuit ſine ullo humano conſenſu illud præordinare: ita ſine illo potuit implere. Sed quemadmodùm eos, quos vult, ſine ullo eorum opere ad gloriam prædeſtinat, non tamen vult ſine eorum opere effectum conſequi: ita hoc Myſterium, quod ex ſua bonitate præordinarat, noluit ſine Mariæ Virginis voluntate & conſenſu peragi; conſenſu tamen, quem ipſe agebat in Virgi-

ne:

Digitized by Google

ne: *Agit quippe in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat, quod agere ipſe voluerit: facitque ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes*, ut ait Auguſtinus lib. de gratia & lib. arb. cap.21., & lib.4. ad Bonifacium c.9.

III. Quamvis autem B. Virgo ante Annuntiationem Fidem Incarnationis haberet, quia tamen nondum conſcia erat Divini Conſilii, hanc eſſe in ſe peragendam, ideò decuit, ut de hoc ab Angelo inſtrueretur. Unde S. Thomas ad 2. *Beata Virgo*, inquit, *expreſſam fidem habebat Incarnationis futuræ: ſed cum eſſet humilis, non tam alta de ſe ſapiebat, & ideò ſuper hoc erat inſtruenda*.

IV. Quoad ſecundum: conveniens fuiſſe Matri Dei annuntiari per Angelum Divinæ Incarnationis Myſterium, docet Sanctus Thomas art.2. propter tria: *Primò quidem, ut in hoc etiam ſervaretur Divina ordinatio, ſecundùm quam mediantibus Angelis Divina ad homines perveniunt*: & ad hoc affert dictum Dionyſii cap.4. cœleſtis Hierarch. *Secundò, hoc fuit conveniens reparationi humanæ, quæ futura erat per Chriſtum*: & hoc probat ex Beda homil. in feſto Annunt. dicente: *Aptum humanæ reſtaurationis principium, ut Angelus à Deo mitteretur ad Virginem partu conſecrandam Divino: quia prima perditionis humanæ fuit cauſa, cum ſerpens à Diabolo mittebatur ad mulierem ſpiritu ſuperbiæ decipiendam*. Unde ſicut cauſa perditionis Angelus fuit, ita humanæ reparationis Miniſtrum decuit eſſe Angelum. *Tertiò, quia hoc congruebat Virginitati Matris Dei*: & hoc oſtendit ex Hieronymo ſermone de Aſſumt. (ſi tamen Hieronymi eſt) dicente: *Benè Angelus ad Virginem mittitur: quia ſemper eſt Angelis cognata Virginitas. Profectò in carne præter carnem vivere, non terrena vita eſt, ſed cœleſtis*: & *ut* (ait Bernardus ſerm.2. de Pentecoſte) *eâdem viâ intraret antidotum, quâ venenum intraverat*.

V. In contrarium tamen videtur convenientius fuiſſe, ut de tanto Myſterio B. Virgo immediatè à Deo, quàm per Angelum inſtrueretur. Si enim Ordo Divinus eſt, ut inferiores non inſtruant, ſed inſtruantur à ſuperioribus, cum Mater Dei in excellentia dignitatis eſſet ſuperior Angelis, non decuit, ut ab Angelo inſtrueretur, ſicut nec Chriſtus, quia eis ſuperior, lumen aliquod ab Angelis recepit: ſed immediatè à Deo.

Reſpondet tamen S. Thomas ad primum: *Quòd Mater Dei ſuperior erat Angelis quantùm ad dignitatem, ad quam divinitùs eligebatur: ſed quantùm ad ſtatum præſentis vitæ inferior erat Angelis: quia & ipſe Chriſtus ratione paſſibilis vitæ*,, modico ab An-

Angelis minoratus eſt ,, *ut dicitur Hebr. 2. Sed tamen quia Chriſtus ſimul fuit viator & comprehenſor , quantùm ad cognitionem Divinorum non indigebat ab Angelis inſtrui : ſed Mater Dei nondum erat in ſtatu comprehenſorum ; & ideò de Divino conceptu per Angelos inſtruenda erat .* Accedit ſpecialis ratio , cur non deceret hoc Myſterium ab ipſo Deo immediatè Mariæ nuntiari . Quia ut ſupra dictum eſt ex S. Thoma art. 1. per Incarnationis Myſterium Deum inter & hominem ſpirituale quoddam Matrimonium parabatur ; nuptiarum autem Nuntium alium à nubentibus eſſe oportet ; ſolus autem inter Deum & hominem Angelus medius erat , qui eo miniſterio congruè poſſet fungi .

VI. Sed dices contra primam reſponſionem : Si decuit , ut Maria inſtrueretur ab Angelo , quia ratione ſtatûs inferior illo ; cur non decuit eadem ratione , ut à Joſeph Viro per Angelum prius edocto ipſa inſtrueretur ? Sanè ſicut communis ordo eſt , ut Divina ad homines deferantur per Angelos , ita ut Divina deferantur ad mulieres per viros , dicente Apoſtolo 1. ad Cor. 14. *Mulieres in Eccleſiis taceant ; ſi quid autem volunt diſcere , domi viros interrogent* . Prius ergo debuit mitti Angelus ad Joſeph , ut per ipſum Maria diſceret Myſterium , ſicut miſſus fuerat ad Zachariam , non ad Eliſabeth ; ut ei Joannis nuntiaret conceptum Lucæ 1.

VII. Reſpondeo , non decuiſſe , ut Maria de Myſterio per Virum ſuum Joſeph inſtrueretur , quia in participatione Divinorum ei ſubjecta & inferior non erat . Unde S. Thomas citatus ad 2. *Sicut* , inquit , *Auguſtinus dicit in ſermone de Aſſumt.* (qui eſt octavus de diverſis) ,, Beata Virgo Maria verâ æſtimatione à quibuſdam generalibus excipitur : quia nec conceptus multiplicavit , nec ſub Viri , ideſt Mariti, poteſtate fuit , quæ integerrimis viſceribus de Spiritu Sancto Chriſtum ſuſcepit ,, *Et ideò non debuit mediante Viro inſtrui de Myſterio Incarnationis, ſed mediante Angelo : propter quod etiam ipſa eſt prius inſtructa , quàm Joſeph ; nam ipſa inſtructa eſt ante conceptum , Joſeph autem poſt ejus conceptum* (& quidem poſt elapſum tertium menſem) . Neque eſt ſimile de Zacharia ; nam is in conceptu Joannis habiturus erat partem , & ideò Angelus ad eum mittitur : in conceptu autem Chriſti nullam partem habiturus erat Joſeph , nam ſolius Spiritus Sancti operâ in utero Mariæ, ſalvâ ejus Virginitate, erat formandus .

Addo , quòd ut notat Sylvius in hunc art. ,, Revelationes ,, Divinæ non ſemper fiunt Viris priuſquam mulieribus , ſed ,, nunc viris , nunc mulieribus . Neque eſt tam generale , ut ad mu-

„ mulieres deveniant per viros, quàm ut ad viros & mulieres
„ deveniant per Angelòs, ut patet, de Rebecca Gen. 25 & 27.,
„ de Debora Judic. 4. Monitio autem Apoſtoli 1. Cor. 14. ut
„ mulieres à viris diſcant, intelligitur de iis, quæ communiter
„ in Eccleſia docentur, & pertinent ad communem Fidelium
„ cognitionem, non autem de revelationibus Divinis & extra-
„ ordinariis.

VIII. Supereſt, ut quis fuerit Angelus, cui honorem Legationis ad Mariam commiſit Deus, inveſtigemus. Hunc fuiſſe nomine *Gabrielem*, non dubitamus; hoc enim expreſsè dicit Lucas cap. 1. v. 26. *Miſſus eſt Angelus Gabriel* &c. Ex quo tamen Ordine fuerit, inter Theologos diſceptatur. Cum enim cœleſtes illi Spiritus in tres Hierarchias, ſupremam mediam & infima n diſtinguantur, quarum unaquæque tres complectitur Ordines: ſuprema quidem Seraphim Cherubim & Thronos: Media Dominationes Virtutes & Poteſtates: infima Principatus Archangelos & Angelos; cenſent aliqui, Gabrielem Incarnationis Dominicæ Nuntium ex primo ſupremæ Hierarchiæ Ordine, nempè Seraphim eſſe: ita enim excellentia Myſterii poſtulabat, juxta celebre Gregorii Magni dictum homil. 34. in Evangelia, *Summum Angelum venire dignum fuerat, qui Summum omnium nuntiabat*. Ita refert S. Thomas hìc ad quartum.

IX. *Sed ex hoc*, inquit, *non habetur, quòd fuerit ſummus inter omnes Ordines, ſed reſpectu Angelorum; fuit enim de Ordine Archangelorum: unde & Eccleſia eum Archangelum nominat, & Gregorius ipſe dicit in homilia de centum ovibus* (34. citata) *Quòd* Archangeli dicuntur, qui ſumma annuntiant: *Satis ergo eſt credibile, quòd ſit Summus in Ordine Archangelorum: & ſicut Gregorius dicit* (ibidem) *hoc nomen officio ſuo congruit:* Gabriel *enim* Dei fortitudo nominatur. Per Dei ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum Dominus, & potens in prælio ad debellandas poteſtates aereas veniebat. Hæc S. Thomas, qui propterea 1. p. q. 112. art. 2. docuerat, non omnes Angelos ad exterius miniſterium mitti, ſed eos ſolos, qui ſunt de Hierarchia inferiori, ita ut ad ſumma nuntianda mittantur Archangeli, ad alia verò Angeli, & ait: *Nihil eſt ita magnum in miniſteriis Divinis, quod per inferiores Ordines exerceri non poſſit. Unde Gregorius dicit, quòd qui ſumma annuntiant, Archangeli vocantur. Hinc eſt, quòd ad Virginem Mariam Gabriel Archangelus mittitur: quod tamen fuit ſummum inter omnia Divina Miniſteria, ut ibidem ſubditur. Et ideò ſimpliciter dicendùm eſt cum Dionyſio c. 8. cœleſt. Hier., quòd ſuperiores Angeli nunquam ad exterius Miniſterium mittuntur.*

X. Ga-

Digitized by Google

X. Gabrielem ergo ad Mariam Virginem Legatum, fuiſſe Archangelum, non Seraphin, aut alium ſuperioris Hierarchiæ, conſtans eſt etiam Patrum ſententia, qui eum Archangelum ſimpliciter dicunt, nunquam verò Seraphim; ut Irenæus lib.5. adversùs Hæreſes cap.21., Ambroſius lib.1. de Spiritu Sancto c.7., Auguſtinus ſerm.14. de Natali Domini, Bernardus paſſim in homiliis ſuper Miſſus eſt, & ipſemet Gregorius dicta homil.34. in Evangelia.

XI. Dicunt tamen, qui contrarium ſentiunt, Gabrielem eſſe unum ex illis ſeptem Angelis, qui Apocalypſis 18. dicuntur adſtare in conſpectu Dei: unde Lucæ 1. v.19. de ſe ipſo dixit Zachariæ: *Ego ſum Gabriel, qui adſto ante Deum, & miſſus ſum ad te*: ſed Angeli, qui adſtant ante Deum, ſunt Deo proximiores, adeòque à Deo immediatè illuminantur, non mediantibus ſuperioribus, ſicut Angeli inferiores: ergo Gabriel eſt unus de ſuperioribus, imo de ſupremis; eò quia de tanto Myſterio non decebat, ut per alium, ſed à ſolo Deo immediatè inſtrueretur, aliàs priùs Deus illi alteri Angelo manifeſtaſset Myſterium, quàm Virgini & Gabrieli Nuntio, quod non videtur dicendum.

Quod autem dicitur, Angelos ſuperiorum Ordinum non mitti ad exterius miniſterium, videtur falſum. Nam dicit Paulus ad Hebr.1. v.14. quod *Omnes ſunt adminiſtratoris Spiritus in miniſterium miſſi*: & de facto Iſaiæ 6. unus de Seraphim, qui eſt de Ordine ſupremo, legitur miſſus ad purgandum labia Prophetæ. Deinde, etſi viâ ordinariâ ſupremæ Hierarchiæ Angeli ad exterius miniſterium non mittantur, viâ tamen extraordinariâ, & ad aliquod maximum, poſſunt mitti; & hoc modo Gabriel eſtò de ſuprema Hierarchia Seraphinorum miſſus fuit. Cum enim ageretur de negotio, ad quod complendum una ex Divinis Perſonis mittenda erat, cur ad illud nuntiandum unus de ſupremis Angelis mitti non debuit?

XII. Hæc tamen communi ſententiæ non obſunt. Non primum, quia omnes Angeli adſtant ante conſpectum Dei, & Beati facie ejus fruuntur, nec in hoc inter eos eſt ordo, ſed omnes ſunt æquales. Ut enim ait S. Thomas 1.p. q.108. art.1. ad 2. *Quantùm ad cognitionem ipſius Dei, quem omnes uno modo, ſcilicet per eſſentiam, vident, non diſtinguuntur in Angelis Hierarchiæ; ſed quantùm ad rationes rerum creatarum*. Ex quo ergo Gabriel dicat, ſe eſſe unum ex eis, qui adſtant ante Deum, non colligitur, eum eſſe ſivè primæ ſivè mediæ ſivè infimæ Hierarchiæ: ſicut ex hoc, quòd omnes Miniſtri Regis adſtent ante Thronum Re-

Digitized by Google

Regis, non colligitur, in quo ordine ſint, ſed ex quo immediatiùs à Rege accipiant mandata; ita ut ſupremi ſint illi, quibus Rex per ſe ipſum ſecreta ſua communicat; medii, qui ſecreta Regis per ſupremos accepta aliis exequenda proponunt; infimi, qui ea exequuntur. Sic Angelorum Hierarchiæ ordinantur & diſtinguuntur à S.Thoma 1.p. dictâ q.108. art.6., ubi in infima Hierarchia ponit Archangelos & Angelos, *qui nuntiant vel magna, quæ ſunt ſupra rationem, vel parva, ad quæ ratio ſe extendere poteſt*. Ex quibus conficitur, Gabrielem, qui Nuntii munus ad Mariam de maximo Myſterio implevit, de Ordine Archangelorum (non autem Seraphim) fuiſſe. Neque officit, quòd hoc mandatum non acceperit Gabriel immediatè à Deo, ſed mediante Angelo ſuperioris Hierarchiæ, & proinde quòd hoc Myſterium huic priùs fuerit communicatum, quàm Mariæ. Nam ſicut non obſtat, quòd priùs communicatum fuit Gabrieli, ut illud nuntiare poſſet; ſic de illo ab Angelo ſuperiori inſtrui debuit, ut illud poſſet nuntiare; ordine, qui inter Angelos eſſe debet, ita poſtulante.

XIII. Quod additur ex Paulo, omnes Angelos eſſe adminiſtratorios Spiritus, exponitur à S. Thoma 1.p. q.112. art.2. ad.1. *Quòd in miſſionibus Angelorum aliqua dicitur exterior, quæ ſcilicet eſt ad aliquod miniſterium circa corporalia exhibendum; & ſecundùm hanc miſſionem non omnes mittuntur: alia eſt interior ſecundùm intellectuales effectus, prout ſcilicet unus Angelus illuminat alium; & ſic omnes Angeli mittuntur*. Miſſio autem Gabrielis ad Virginem exterior fuit, nempè ad ei exteriùs nuntiandum conceptum in utero: & ideò ad eum non debuit quilibet Angelus delegari. Addit quoque S. Thomas: *Vel aliter dicendum, quòd Apoſtolus inducit illud ad probandum, quòd Chriſtus ſit major Angelis, per quos data eſt Lex; ut ſic oſtendat excellentiam Novæ Legis ad Veterem: unde non oportet, quòd intelligatur, niſi de Angelis miniſterii, per quos data eſt Lex*.

Angelus autem ille, qui miſſus eſt ad purgandum labia Prophetæ (inquit S. Thom. ibi ad 2.) ſecundùm Dionyſium *fuit de inferioribus Angelis, ſed dictus eſt Seraphim, ideſt incendens, æquivocè, propter hoc quod venerat ad incendendum labia Prophetæ. Vel dicendum, quòd ſuperiores Angeli communicant propria dona, à quibus denominantur, mediantibus inferioribus Angelis. Sic igitur unus de Seraphim dictus eſt purgaſſe incendio labia Prophetæ; non quia hoc ipſe immediatè fecerit, ſed quia inferior Angelus virtute ejus hoc fecit: ſicut Papa dicitur abſolvere aliquem, etſi per alium officium abſolutionis impendat*.

Digitized by Google

XIV. Dicere autem, quòd viâ ſaltem extraordinariâ ſuperiores Angeli mitti poſſint, non probatur à S.Thoma art.2. citato in corp., ubi relatâ opinione dicentium, quòd ſicut ex diſpenſatione Divina prætermittitur aliquando ordo naturæ; ita prætermitti poteſt ordo Angelorum, mittendo ſuperiores, reſpondet: *Sed hoc non videtur rationabile; quia ordo Angelicus attenditur ſecundùm dona gratiarum: ordo autem gratiæ non habet alium ſuperiorem ordinem, propter quem prætermitti debeat, ſicut prætermittitur ordo naturæ propter ordinem gratiæ.....* Et etiam quia *nihil eſt ita magnum in Miniſteriis Divinis, quod per inferiores ordines exerceri non poſſit.* Ex quo concludit, etiam Myſterium Incarnationis potuiſſe nuntiari per Angelum inferioris Ordinis. Divina autem Perſona, quam mittendam nuntiabat, non erat mittenda in miniſterium, ſed Miſſione æquivocè tali, ſcilicet ſecundùm novum modum exiſtendi in homine: *Sicut Filius dicitur miſſus eſſe à Patre in Mundum, ſecundùm quod incœpit in Mundo eſſe per carnem aſſumtam: & tamen ante in Mundo erat, ut dicitur Joan.1.* Ita S. Thom. 1.p. q 43. art.1.

XV. Demum, ſi ex quo Gabriel excellentiſſima Legatione ad Virginem functus eſt, nuntians ei Myſterium omnium maximum, arguimus,eum fuiſſe ſupremæ Hierarchiæ Angelum, quotieſcumque legimus Gabrielem miſſum à Deo, deberemus inferre, ad aliquod maximum eum delegari. At obſervo, eundem Gabrielem olim fuiſſe miſſum ad Danielem, Danielis 8., & ad Zachariam Joannis Baptiſtæ parentem. Ad primum quidem, ſolùm ut myſticam ei viſionem interpretaretur, quæ non aliud, quàm Medorum & Perſarum devaſtationem portendebat; ad alterum verò, ut proximum illi Præcurſoris ortum denuntiaret: quæ certè Legationes tanti non ſunt, ut ad eas obeundas Angelum ſupremæ Hierarchiæ deſtinari mereantur. Accedit, quòd ad Danielem miſſus fuit Gabriel, non à Deo immediatè, ſed mediô, atque mandante altero Angelô humana ſpecie indutô. Sic enim legitur Daniel.8. v.15. *Factum eſt autem, cum viderem ego Daniel viſionem, & quærerem intelligentiam: ecce ſtetit in conſpectu meo quaſi ſpecies Viri: & audivi vocem Viri inter Ulai: & clamavit, & ait: Gabriel, fac intelligere iſtum viſionem.* Supremi autem Ordinis Angeli, etſi à Deo mitti poſſent, ſemper ad maximum, & ab ipſo Deo immediatè, non mediô aut mandante alio Angelô, mitterentur, cùm ſuperiorem ipſi non habeant, à quo mitti poſſint. Imo ſi verum eſt, ut ibi obſervat Hieronymus, Angelum ſub ſpecie viri, à quo Gabriel juſſus eſt interpretari viſionem, fuiſſe Michaelem, qui ex Ordine Principatuum

ſtatuitur, certò relinquitur, Gabrielem ad Archangelorum dumtaxat Ordinem pertinere, qui in infima Hierarchia Principatibus ſubſunt. Quòd ſi velint, Michaelem eſſe de ſuprema Hierarchia & in Ordine Seraphim, quomodo potuiſſet imperare Gabrieli, qui cum ab eis ponatur in eadem Hierarchia & Ordine Seraphim, erat ei æqualis, & nullum præter Deum ſuperiorem habebat? Cum ergo dici non poſſit, Gabrielem modò in ſuprema modò in infima Hierarchia, modò in uno modò in alio Ordine eſſe; dicendum eſt, eum in infima Hierarchia & de Ordine Archangelorum ſemper eſſe.

XVI. Quoad tertium, conveniens fuiſſe, quòd Angelus nuntians ſub forma corporaliter viſibili Mariæ Virgini appareret, docet S.Thom. 3.p. q.30. art.3. propter tria: *Primò quidem quantùm ad id, quod annuntiabatur; venerat enim Angelus annuntiare Incarnationem inviſibilis Dei, per quam viſibilis fieret: unde etiam conveniens fuit, ut ad hujus rei declarationem inviſibilis creatura formam aſſumeret, in qua viſibiliter appareret: cùm etiam omnes apparitiones Veteris Teſtamenti ad hanc apparitionem præordinentur, quâ Filius Dei in carne apparuit. Secundò fuit congruum dignitati Matris Dei, quæ non ſolùm in mente, ſed in corporeo ventre erat Filium Dei receptura; & ideò non ſolùm mens ejus, ſed etiam ſenſus corporei erant viſione Angelica refovendi. Tertiò congruit certitudini ejus, quod annuntiabatur; ea enim, quæ ſunt oculis ſubjecta, certiùs apprehendimus, quàm ea, quæ imaginamur: unde Chryſoſtomus dicit* (homil.4. ſuper Matth.) *quòd*, Angelus non in ſomnis, imo viſibiliter Virgini aſtitit: nam quia magnam valdè revelationem accipiebat ab Angelo, egebat ante tantæ rei eventum viſione ſolemni.

XVII. Licèt autem, ut ait S. Doctor ad 1., intellectualis viſio ſit potior, quàm corporalis, ſi ſit ſola; teſte tamen Auguſt. lib.12. ſuper Gen. ad Litt. cap.9., excellentior eſt illa, quæ intellectualem ſimul & corporalem complectitur, quàm illa, quæ habet alteram tantùm. Utramque autem ex dictis habuit B.Virgo: *Fuiſſet tamen nobilior*, ſubdit S. Thomas, *ſi ipſum Angelum intellectuali viſione in ſua ſubſtantia vidiſſet. Sed hoc non patiebatur ſtatus hominis viatoris, quòd Angelum per eſſentiam videret.* Ex quibus apparet, S. Thomam non fuiſſe in ſententia quorumdam, dicentium B. Virginem vidiſſe intellectuali viſione Angelum in ſua ſubſtantia.

XVIII. Quantùm ad turbationem Virginis dupliciter Sanctus Thomas ad 3. loquitur. Primò, hanc naturaliter ſequi: *Quando* (ut ait Ambroſius in cap. 1. Lucæ) *perſtringimur ali-*

 cujus

cujus ſuperioris poteſtatis occurſu: & hoc tam in viſione corporali, quàm in imaginaria contingere demonſtrat illud Gen. 15. v. 12., ubi Deô Abrahæ in ſomniis loquente dicitur, quòd *horror magnus & tenebroſus invaſit eum*: non tamen ob hanc perturbationem debuit Angelica apparitio prætermitti; tum quia licèt ex ea pars hominis inferior debilitetur, pars tamen ſuperior elevatur; tum quia hanc perturbationem ſtatim Angelus ſuſtulit, dicens: *Ne timeas*. Unde Origenes homil. 4. ſuper Lucam ait: *Angelus apparens, ſciens hanc eſſe humanam naturam, primùm perturbationi medetur: unde tam Zachariæ, quàm Mariæ poſt turbationem dixit „ Ne timeas „*. Ex quo, ut habetur in Vita S. Antonii, facilis fit diſcretio apparitionis bonorum ſpirituum, & malorum. Si enim poſt timorem ſucceſſerit gaudium, eam à Domino veniſſe, tenendum eſt: *Quia ſecuritas animæ præſentis Majeſtatis indicium eſt. Si autem incuſſa formido permanſerit, hoſtis eſt, qui videtur*. Potuit etiam illa turbatio ex verecundia procedere, dicente Ambroſiô in cap. 1. Lucæ: *Trepidare Virginum eſt, & ad omnes viri ingreſſus pavere, omnes viri affatus vereri*. Secundò, in opinione aliquorum reſpondens S. Thomas ait: *Quidam tamen dicunt, quòd cum B. Virgo aſſueta eſſet viſionibus Angelorum, non turbata fuit in viſione Angeli, ſed in admiratione eorum, quæ ei ab Angelo dicebantur: quia de ſe tam magnifica non cogitabat. Unde & Evangeliſta non dicit, quòd turbata fuerit* in viſione *Angeli, ſed* in ſermone ejus. Hæc autem ſententia, ut ait Sylvius hìc, videtur planior, & litteræ Evangelii conformior, eamque inter alios tenet Chryſologus ſerm. 14.

§. II.

Ubi, quando, quibus verbis peracta Salutatio ſit.

XIX. Civitatem, ad quam Gabriel Mariam ſalutaturus, eique conceptum Verbi nuntiaturus, miſſus fuit, Nazareth fuiſſe, teſtis eſt S. Lucas cap. 1. v. 26. *Miſſus eſt*, dicens, *Angelus Gabriel à Deo in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem* &c. Sed hìc ſtatim emergit difficultas: quomodo Maria & Joſeph, qui ambo Judæ Tribules erant, domum & incolatum habere poterant in Civitate Nazareth Galilææ Provinciæ, quæ non Judæ, ſed Tribubus Zabulon & Nephtali in partitione Terræ Sanctæ contigerat?

Huic tamen benè ſatisfacit noſter Pater Serry exercit. 16., ſupponens, Judæos nullâ Lege fuiſſe obſtrictos in ſuarum Tribuum

buum fortibus habitare, ſed hoc in illorum arbitrio fuiſſe relictum: nec enim habitationum, ſed poſſeſſionum partitio à Joſue cap.13. facta fuerat. Poterant ergo Maria & Joſeph, etſi Judæ Tribules, fixam Nazareth in Galilæa habitationem habere, locatam fortè domum, aut commodatam, ſuaſque poſſeſſiones (ſi quas habebant) in Judæa, & maximè Bethlehem adhuc ſervare. Quamvis non improbabiliter dici poſſet, poſt Babylonicam Captivitatem limites à Joſue præſcriptos, non adeò exactè fuiſſe ſervatos. Tot enim progreſſu temporis oppreſſa malis, tot bellis ac perſecutionibus, hùc illùcque diſperſa miſera gens, non ubi voluiſſet aut debuiſſet, ſed ubi poterat, habitare vel invita cogebatur. Quamvis tamen locum ſortis ſuæ de facto non retinerent, ejus tamen memoriam religioſè cuſtodiebant. Quare Maria & Joſeph, qui incolatum Nazareth habebant, ut ex Edicto Cæſaris urgente ſuam Tribum ac familiam profiterentur, Bethlehem Civitatem Juda & David profecti ſunt.

XX. Quo autem particulari in loco Angelus Mariam invenerit, cum eam ſalutatum adivit: quoſdam impudentes Hæreticos fuiſſe, refert Suarez, qui aſſererent; Angelum non inveniſſe Virginem domi, ſed per plateas vagantem, ibique eam ſalutaſſe. Pſeudo-Evangelium autem Jacobi dicit, Angelum eam primò deprehendiſſe, dum ad hauriendam hydriâ aquam exiiſſet, ut Rebecca Gen. 24. v.15.. Ita enim deſcribit: *Et acceptâ hydriâ exiit haurire aquam: & ecce vox dicens illi Ave gratiâ plena, Dominus tecum &c. Circumſpiciebat autem Maria in dextra & ſiniſtra, ut ſciret, undenam iſta vox facta eſſet; & tremefacta intravit in domum ſuam, & depoſuit hydriam, & acceptâ purpurâ ſedit ſuper ſedem ſuam, ut operaretur. Et ecce Angelus Domini adſtitit in conſpectu ejus dicens Ne timeas Maria* &c. Apud Phocam quoque penes Allatium in Symmiſtis p.11. legitur, Mariam ab Angelo ſalutatam, cum pro more aquatum iviſſet: quod ex hoc Pſeudo-Evangelio petitum apparet. Communis Patrum ſententia eſt, Mariam ab Angelo fuiſse inventam in cubiculo domûs ſuæ ſolam in penetralibus, ſolam ſine teſte, orantem ac meditantem, & fortè Meſſiæ adventum ſuſpirantem, ibique ab Angelo ſalutatam: & hanc domum illam eandem eſse, quam in Picenum aſportatam Ædem Lauretanam dicimus & colimus, pia fert Traditio, Eccleſiæ approbatione roborata. An autem fuerit Domus parentum B. Virginis, an domus Joſeph Sponſi, nos qui ſupra exiſtimavimus, Mariam cum ab Angelo fuit ſalutata, fuiſſe jam à Joſeph domi habitam & ipſi nuptam, probabiliùs cenſemus, eam fuiſse domum Joſeph.

XXI. Du-

Digitized by Google

XXI. Dubitant quidam de loco, in quo Angelus, qui ſub ſpecie humana Mariæ ſeſe præſentavit, ſibi corpus efformavit; an ſcilicet antequam Mariæ cubiculum ingrederetur, an poſtquam ad eam ingreſsus eſt. Et dubium eſt: nam, ſi corpus ſibi efformavit antequam ingrederetur; cum teſtibus Patrum multis Ambroſio in cap. 1. Lucæ, Bernardo homil. 3. ſuper *Miſſus eſt*, cubiculi clausô oſtiô ingreſsus ſit, corpus illud introeundo diſſipatum fuit: ſi verò poſt ingreſsum ad eam illud formavit, hoc à Virgine deprehenſum fuit. Sed utrumlibet dicatur, facilè evaneſcit dubitatio: nam ſi dicamus, corpus ſibi aptaſse ante ingreſsum, potuit etiam clausô oſtiô Divinâ virtute ingredi per penetrationem, ut Chriſtus januîs clausîs intravit ad Diſcipulos: ſi verò dicamus, illud ſibi formaſse poſt ingreſsum, id fieri potuit, quin à Maria deprehenderetur; nam corpora ab Angelis efformata atque aſsumta pro eorum arbitrio adſtantium oculos aut ſubeunt, aut effugiunt, ut uni quandoque pateant, alteri non item: ſic B. Cæciliæ Angelus patebat, ſponſo ſuo nondum baptizato non apparebat.

XXII. Reſtat inquirere menſem diem & horam, quibus Angelus Mariam ſalutatum adivit: annum enim inveſtigare pro nunc omittam. Et quidem menſem fuiſse Martium, colligitur ex Lucæ c. 1. v. 26., ubi dicitur Gabriel miſsus ad Mariam ſexto menſe, poſtquam Eliſabeth conceperat Joannem; & v. 56. quòd Maria poſt Salutationem manſit apud Eliſabeth quaſi menſibus tribus; & quód poſt Mariæ diſceſsum Eliſabeth peperit Joannem. Cum ergo Joannes, qui poſt tres menſes à Salutatione Gabrielis natus eſt, menſe Junii natus ſit, ſequitur, quòd Salutatio Angeli, & Conceptus Verbi menſe Martio contigerit. Ac eodem diſcurſu fit, quòd hoc contigerit die vigeſima quinta Martii, ſicut Nativitas Joannis dici vigeſimæ quartæ Junii conſignatur. Accedit, quòd à die 25. Martii ad diem 25. Decembris, qua ſecundùm Eccleſiæ Veterem Traditionem natus eſt Jeſus, fluunt integri novem menſes, quibus fœtæ de more geſtant in utero: cumque B. Virgo conſueto impleto tempore Jeſum pepererit, dicitur enim Lucæ 2. v. 6. *Impleti ſunt dies, ut pareret, & peperit Filium ſuum*: dicendum eſt, 25. Martii eum concepiſse: unde S. Auguſt. lib. 83. quæſt. q. 56. vult, Eccleſiæ Traditione definitam eſse diem vigeſimam quintam Martii pro Conceptu Filii Dei; ſicut vigeſima quinta Decembris pro ejus Nativitate: & lib. 4. de Trinit. cap. 5. *Sicut*, inquit, *à Majoribus traditum ſuſcipiens Eccleſiæ cuſtodit auctoritas*, 8. *Kalendas Aprilis conceptus creditur Chriſtus, quo & paſſus*. In hoc cum Latinis conveniunt

Ec-

Digitized by Google

Eccleſiæ Græcorum, ut ex earum Menologiis apparet. Quòd ſi aliquæ particulares Eccleſiæ alia die celebrarunt, & adhuc celebrant, ut Ambroſiana, Annuntiationis Feſtum; hoc non evenit, quia putent, eam alia die à 25. Martii fuiſse peractam; ſed quia cum hæc dies 25. Martii ſæpè incidat in tempus Quadrageſimale, ſeu in Feſta Paſchalia, ut ſolemniori Ritu nec ab alia ſolemnitate impedito illud celebrare poſsent, Feſtum Annuntiationis ad aliam diem liberam transferre æquius exiſtimarunt.

XXIII. De hora tamen, qua Angelus ingreſsus eſt ad Virginem, non eſt adeò certum: quo factum eſt, ut Eccleſia felix illud momentum, quo Incarnatio peracta fuit, à Fidelibus quotidie coli optans, nec certa, qua horâ contigerit, ter in die illud recitari velit, nempè ſummo mane, meridie, ac ſummo veſpere. Si tamen conjecturis locus datur, ſuſpicari licet, Salutationem Angelicam peractam, Deumque in utero Virginis factum hominem fuiſse, ſtatim poſt mediam noctem, ſeu nocte ad auroram vergente. Tum quia hac ipſa hora Chriſtus die 25. Decembris natus eſt: unde Paſtores ab Angelo moniti de ejus ortu, dicitur Lucæ 2. v.8., quòd *erant cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum*: & hoc præſignificatum videtur Sapientiæ 18. v.14. *Cum enim quietum ſilentium continerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, Omnipotens ſermo tuus Domine exiliens de cœlo à regalibus ſedibus durus debellator in mediam exterminii terram proſilivit*: unde ſi ponatur eadem hora etiam conceptus, integer novem menſium numerus & horarum completus habebitur. Tum quia circa eandem horam creditur ſurrexiſse: nam Joan. 20. v. 1. Maria Magdalene veniens ad monumentum, *cum adhuc tenebræ eſſent, vidit revolutum lapidem*: ſignum ergo erat, quòd antea reſurrexerat. Tandem quia eadem illa hora, ut habetur Exodi 12., miſsus fuit Angelus ad interficiendos primogenitos Ægyptiorum, & Judaicum Populum ab Ægyptiaca Captivitate liberandum.

XXIV. Nunc de verbis Angeli ſalutantis cum S. Thoma hac q.30. art.4., ubi ordinatiſſimè Angelum proceſſiſse ſic oſtendit: *Tria enim Angelus intendebat circa Virginem. Primò quidem, reddere mentem ejus attentam ad tantæ rei conſiderationem: quod quidem fecit eam ſalutando quadam nova & inſolita ſalutatione; unde Origenes dicit ſuper Lucam* (homil. *6.*) *quòd*,, ſi ſcivifset, ad alium quempiam ſimilem eſse factum ſermonem, utpotè quæ habebat Legis ſcientiam, nunquam eam quaſi peregrina talis Salutatio terruiſset;, *In qua quidem Salutatione præmiſit idoneitatem ejus ad conceptum in hoc quod dixit*,, Gratia plena,,: *expreſſit conceptum*

ptum in hoc quod dixit,,Dominus tecum,,*Et prænuntiavit honorem conſequentem, cum dixit* ,, Benedicta tu in Mulieribus ,,. *Secundò autem intendebat eam inſtruere de Myſterio Incarnationis, quod in ea erat implendum, quod quidem fecit prænuntiando conceptum & partum, dicens* ,, Ecce concipies in utero &c. *Et oſtendendo dignitatem prolis conceptæ cum dixit* ,, : Hic erit Magnus &c. *Et etiam oſtendendo modum Conceptionis, cum dixit* ,, Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te ,,. *Tertiò intendebat animum ejus inducere ad conſenſum: quod quidem fecit exemplo Eliſabeth, & ratione ex Divina Omnipotentia ſumta*. Ita S. Thomas: qui tamen ad tertium addit, quòd *Conceptus Eliſabeth ſterilis inducitur, non quaſi ſufficiens argumentum, ſed quaſi quoddam figurale exemplum; & ideò ad confirmationem hujus exempli ſubditur argumentum efficax ex Omnipotentia Divina*.

XXV. Ad hæc Angeli verba turbatam & ancipitem Virginem ſubjungit Lucas: *Quæ cum audiſſet turbata eſt in ſermone ejus, & cogitabat, qualis eſſet iſta Salutatio*. Quamquam autem Angelus conaretur auferre ab illa turbationem ac timorem, dicendo, *Ne timeas Maria*: cum tamen ab eo audivit ſe concepturam in utero, & parituram Filium, *Ecce concipies in utero, & paries Filium*, magis exterrita, *Quomodo*, inquit, *fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* quibus viſa fuit incredula, aut ſaltem dubia de veritate eorum, quæ ipſi Angelus annuntiabat.

XXVI. Sed à Beata Virgine omnem incredulitatis aut dubietatis ſuſpicionem ſuperiùs depulimus cap 3. §.6., agentes de Voto Virginitatis ab ipſa emiſſo, ubi à num. 35. ex Patribus oſtendimus, verba illa *Quomodo fiet iſtud?* non fuiſſe diſcredentis, vel dubitantis: non enim dixit *non fiet*, nec *an fiet*, ſed *quomodo fiet iſtud?* quæ verba ſunt interrogantis de modo & ordine, quo conceptus & partus ei annuntiatus deberet fieri. Ne autem ibi dicta repetamus, illuc Lectorem mitto. Ea ſolùm addam, quæ S. Thomas hoc art.4. ad 2. huic difficultati reſpondet: *Dicendum*, inquit, *quòd Ambroſius expreſſè dicit ſuper Lucam* cap.1., *Quòd B. Virgo de verbis Angeli non dubitavit. Dicit enim*,, Temperantior eſt Mariæ reſponſio, quàm verba Sacerdotis (Zachariæ) Hæc ait: quomodo fiet iſtud? ille reſpondit: Unde hoc ſciam? negat ille ſe credere, qui negat ſe ſcire: iſta ſe facere profitetur, nec dubitat eſſe faciendum, quæ quomodo fieri poſſit inquirit ,,. *Auguſtinus tamen videtur dicere, quòd dubitaverit. Dicit enim in lib. quæſt. Veteris & Novi Teſtamenti* (ſeu veriùs alius ſub ejus nomine)q 51.,,Ambigenti Mariæ de conceptu poſſibilitatem Angelus prædicat ,,. *Sed talis dubitatio magis eſt admi-*

ra-

Digitized by Google

rationis, quàm incredulitatis. Et ideò probationem Angelus inducit, non ad auferendam infidelitatem, ſed magis ad removendam ejus admirationem. Quare audita Angeli probatione & explicatione modi, quo res facienda erat, abſque cunctatione reſpondit: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.*

§. III.

De Chriſti conceptu in Virginis utero peracto.

XXVII. **P**Oſt pronunciata à B. Virgine prælaudata ſuæ humilitatis ac obedientiæ verba: *Ecce Ancilla Domini fiat mihi ſecundùm verbum tuum*, ſtatim peractam fuiſse Spiritu Sancto operante Chriſti in ejus utero Conceptionem, Patrum ſententia eſt: Auguſtini ſerm.18. de Sanctis (modò 194. in Append.), Gregorii Magni lib.18. Moral. cap. 27., Baſilii Seleucienſis Orat. de Annunt., Damaſceni lib.3. de Fide cap.2., Sedulii lib.2. Paſchal., Ruperti lib. 1. de Spiritus Sancti Operibus cap.9., Bernardi ſerm.4. ſuper Miſſus eſt.

Scio, aliquos afferri Patres, qui videntur aſſerere, Mariam vel ante Salutationem, vel initio Salutationis concepiſſe Chriſtum, motos ex illis verbis *Gratia plena, Dominus tecum*: & inter iſtos recenſeri Hieronymum Epiſt. 140. (modò inter Epiſt. criticas tom.2. pag.681.) ad Principiam, Ambroſium lib.2. in cap.1. Lucæ, Petrum Alexandrinum in Actis Conc. Epheſini, & Chalcedonenſis, & alios. Sed contrarium apertè demonſtrat Lucas, qui in toto illo continuato colloquio inter Angelum & Mariam, ipſam Conceptionem in utero, ut rem nondum peractam, ſed peragendam proponit. Poſt enim illa verba *Gratia plena, Dominus tecum*, dicit Angelus: *Ecce concipies in utero, & paries Filium*: cui Virgo, *Quomodo fiet iſtud, quoniam Virum non cognoſco?* Cui ille: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te, & Virtus Altiſſimi obumbrabit Tibi*; & demum Virgo: *Fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Quis igitur ex hoc colloquio non colligat, eos loqui de Conceptione peragenda, ſed nondum peracta? Accedit, quòd Angelus miſsus fuerat à Deo, ut aſſenſum ejus, quo Dei Mater fieret, obtineret; quem cum ipſa non dederit, niſi cum clauſit colloquium dicens: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum*: clarum eſt, eam non ante Matrem Dei effectam fuiſſe. Unde Lucas ipſe cap.2. v.21. obſervans, Angelum in colloquii proſecutione dixiſse *Vocabis Nomen ejus Jeſum*, dicit, *quod vocatum eſt ab Angelo priuſquam in utero conciperetur.* Patres

tres ergo, qui contrarium ſenſiſſe viſi ſunt, emolliri & ad communem ſenſum trahi debent, dicendo, eos intendiſſe, Mariam ante Salutationem concepiſſe Deum per fidem, mente & corde, non verò adhuc carne & utero, quamvis ad hoc jam præelecta eſſet ac prædeſtinata: & hoc indicant verba *Gratia plena*, *Dominus tecum*. Dominus ergo erat cum illa per gratiam, nondum autem in illa ſeu in illius utero ſecundùm carnem, quia nondum in illam ſupervenerat Spiritus Sanctus: uno verbô; Mater Dei erat electa, ſed nondum effecta.

XXVIII. Occurrit hìc rejicienda quædam antiquis inaudita temporibus, & ſolo ſextodecimo ſeculo tanquam à quadam muliere per revelationem accepta, publico expoſita ſententia, nimirùm B. Virginem non in Utero, ſed in corde, aut certè in parte proxima cordi ex tribus guttis ſanguinis è corde expreſſis concepiſſe Chriſtum. Quæ ſententia tanquam error damnata fuit Romæ à Julio II. Card: Cajetano præſente, ut ipſe refert in 3.p. q.31. art.5. Et meritò quidem, nam expreſsè eſt contraria Scripturæ, quæ Mariam in utero Chriſtum concepiſſe, & in utero geſtaſſe dicit: Lucæ enim 1. v.31. *Ecce concipies in utero, & paries* &c. v.31. *Benedictus fructus ventris tui* cap.2. v.27. *Beatus venter, qui te portavit*, Matth 1. v.18. *Inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto*, v.23. *Ecce Virgo in utero habebit*. Quapropter Virginis uterum miris laudibus celebrant Patres, quòd Chriſtum novem menſibus ad partum uſque foverit ac geſtaverit: inter quos Tertullianus lib. de Carne Chriſti cap. 4., Origenes Homil.14. in Lucam, Auguſtinus Orat. contra Judæos & Paganos cap.9., Ambroſius lib. de Inſtit. Virginis cap.14., Hieronymus in Pſal.18., Fulgentius in ſerm. de Laudibus Deiparæ, & alii tum Latini tum Græci.

XXIX. Ne autem effugere conentur defenſores hujus novitatis dicendo, Scripturam & Patres ſumſiſſe nomen Uteri latè, ut nimirùm illum ſumſerint pro thorace, aut ipſo etiam corde, vel parte cordi proxima: præterquam quòd ſi cuique licet voces communes in alienum & latum ſenſum detorquere, nihil jam certi ex Scriptura & Patribus hauriri poterit; arguo ſic primò: certè uteri vocem in ſtricto ſenſu intellexit B. Virgo, cum audiens Angelum ſibi dicentem: *Ecce concipies in utero*, ſtatim repoſuit: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco*: ſi enim in corde, vel juxta cor ſe concepturam intellexiſset, quò ſanè viri opera non pertingit, fruſtra, ut miraculi patrandi modum addiſceret, ſe virum non cognoſcere repoſuiſset.

Secundò: nulla in corde aut juxta cor cavitas extat, ubi con-

concipi, formari, foverique poſſit uſque ad partum fœtus humanus; & ſi eſset, in ea non eſset Chriſtus conceptus & formatus, quia non eſt locus naturâ ad hoc deſtinatus, nam teſte Ambroſio, Chriſtus *ſecundùm conditionem naturæ in utero femineo fuit*. Addo, ſi ibi corpus conceptum ac formatum fuiſset, continuò per novem menſes miraculo fuiſset opus, ne Maria à fœtu illic appoſito ſuffocaretur: miracula autem propriô fingere arbitriô, non licet.

Tertiò: Deipara Virgo poſt menſes circiter tres à Salutatione Angelica cœpit manifeſta ſuæ graviditatis exhibere indicia, propter quæ Joſeph cogitabat illam occultè dimittere: hoc autem utique erat ob uterum intumeſcentem; tum quia hoc dicitur Matth. 1. v. 18. *Inventa eſt in utero habens*; tum quia ſi pectus juxta cor illi intumuiſset, Joſeph non veniſset in ſuſpicionem adulterii, ſed morbi; & ideò non cogitaſset illam dimittere ut lapſam, ſed curare ut ægram. Addo, quòd partui proxima *prægnans* in Evangelio dicitur Lucæ 2. v. 5. *Ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*: Prægnans autem ea ſolùm dicitur, quæ infantem egreſsui proximum geſtat in utero: quæ enim illum geſtaret in pectore, prægnans ineptiſſimè diceretur.

Quartò: B. Virgo verè & propriè eſt Mater Chriſti, ac Deipara: non eſset autem niſi acceptâ Spiritus Sancti Virtute in loco à natura deſtinato, & organis ac inſtrumentis naturalibus ipſum concepiſset; & corpus ejus formaſset, ſicut ceteræ matres ſolent: quare nec pater Evæ nec mater dicitur aut eſt Adam, quamquam ex aliqua ejus parte à Deo formata ſit, quia illa pars ad hoc non erat naturaliter inſtituta. Locus autem ad conceptionem à natura deſtinatus, uterus eſt; naturæ organa & inſtrumenta illic extant. Unde ponere Chriſtum, extra Uterum in corde aut juxta cor conceptum, eſt detrahere veritati conceptûs, ac veritati Matris ejus.

Chriſtus ergo, qui, ut hominem redimeret, quamvis eſset Deus, homo verè fieri dedignatus non eſt, & ex muliere concipi & naſci, dicente Paulo ad Galat. 4. v. 4. *Miſit enim Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub Lege, ut eos qui ſub Lege erant redimeret*: qui flagellis cædi, ſpinis coronari, cruci affigi, cum iniquis reputari non horruit; multò minùs ex muliere concipi, atque in ejus Virginali utero foveri ac geſtari horruiſse, canit Eccleſia: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem non horruiſti Virginis uterum*.

XXX. Nec movere debet, quòd à Patribus aliquando dica-

tur, B Virginem corde Chriſtum concepiſse: ſicut enim eſtò ab aliquibus interdum etiam dicatur, vel Virginem *aure concepiſſe*, vel per aurem ad Virginem illapſum eſse; non dicunt, Virginem aure vel in aure Chriſtum concepiſſe, quia figuratæ, non propriæ locutiones ſunt; ita cum ab aliquibus dicitur B. Virgo Chriſtum corde concepiſſe, figuratè dictum intelligi debet, nimirùm de Conceptione ſpirituali, non de Conceptione ſecundùm carnem: non enim uno modô ipſa concepit Chriſtum; primò eum concepit aure, audiens ab Angelo Myſterium; deinde concepit mente, credens per fidem; poſtea corde, hoc eſt per caritatem: hìs præparata & diſpoſita, Spiritus Sancti operâ, concepit ipſum in utero ſecundùm carnem. Unde Auguſtinus lib. de Sancta Virginitate cap.3. *Beatior*, inquit, *fuit Maria percipiendo Fidem Chriſti, quàm concipiendo carnem Chriſti . . . Materna propinquitas nihil Mariæ profuiſſet, niſi feliciùs Chriſtum corde, quàm carne geſtaſſet.*

XXXI. Ea ergo ratione Verbum Divinum non eſt dedignatum concipi in utero, qua non eſt dedignatum concipi ex femina. Potuiſſet utique, ut ait S. Thomas 3.p. q 31. art.4. Filius Dei carnem humanam aſſumere ex quacumque materia voluiſſet, ſed voluit illam ex femina ſumere: primò, ut per hoc totam naturam humanam, quæ per feminam lapſa erat, erigeret & nobilitaret, ut ait Auguſtinus lib 83. quæſt. q.11.: ſecundò, ut veritatem Incarnationis adſtrueret, teſte Ambroſio lib. de Incarnat. cap.6., & Auguſt. Epiſt.3., modò 137. ad Voluſianum. Tertiò, quia per hunc modum omnis diverſitas generationis completa fuit: nam primus homo productus eſt ex limo terræ ſine viro & femina; Eva verò producta eſt ex viro ſine femina; alii verò homines concipiuntur ex viro & femina: unde hic quartus quaſi Chriſto proprius relinquebatur, ut conciperetur ex femina ſine viro. Non autem omnem modum conceptionis impleſſet, ſi conceptus fuiſſet, ſed non in utero, ubi ſolent aliæ feminæ concipere: ſed hoc ſolùm præſervavit, ut non eſſet ibi aliqua immundities ex libidine proveniens. Sic enim etiam veritatem ſuæ Conceptionis magis demonſtravit.

XXXII. Nunc ad materiam, de qua formatum fuit Chriſti Corpus, ſermonem convertimus. Hoc ſupponimus de Maria Virgine ſumtum, non de cœlo allatum, & per eam ſolùm tranſiens, ſicut aqua tranſit per canalem, ut ſomniavit Valentinus, contra quem locutus ſum tom.1. in 3.p.

XXXIII. Illud ergo formatum dicimus ex puriſſimis ſanguinibus Beatæ Virginis. Ita S. Thom. 3.p. q.31. art.5., & probat

ſtat primo ex Damaſceno lib. 3. de Fide cap.2. dicente: *Filius Dei conſtruxit ſibi ipſi ex caſtiſſimis & puriſſimis Sanguinibus Virginis carnem animatam anima rationali.* Deinde hoc diſcurſu: in Conceptione Christi fuit aliquid ſecundùm conditionem naturæ, quòd ſcilicet conciperetur ex femina, & aliquid ſupra conditionem naturæ, nempè quòd conciperetur ex Virgine abſque opera viri virtute ſupernaturalì Divinâ. Ea ergo parte, qua fuit ſecundùm conditionem naturæ, oportuit, ut materia, de qua Corpus ejus conceptum eſt, fuerit conformis materiæ, quam aliæ feminæ ſubminiſtrant ad conceptionem prolis: hæc autem materia eſt ſanguis mulieris, non quicunque, ſed perductus ad quandam ampliorem digeſtionem per virtutem generativam matris, ut ſit materia apta ad conceptum. Et ideò ex tali materia fuit Corpus Chriſti conceptum.

XXXIV. Confirmatur: cum Chriſtus ſit verus & naturalis B. Virginis Filius, & ipſa verè & propriè Mater ipſius; matris autem ſit in generatione prolis materiam miniſtrare; oportet, ut in conceptione idem præſtiterit, quod aliæ feminæ in conceptione filiorum præſtare ſolent. Materia autem hæc eſt ſanguis per digeſtionem purgatus, ut conceptioni prolis ſit idoneus: qui in B. Virgine majori puritate vigebat, tum ex meliori temperamento, tum ex peculiari Dei Providentia, & Spiritus Sancti Virtute. Unde Patres Epheſinæ Synodi Act.11. ajunt: *Ex inviolabili namque & Virginali Sanguine Sanctæ & Immaculatæ Virginis Mariæ Verbum verè factum eſt incarnatum.*

Cur autem non immediatè ex carne, ſed ex ſanguine factum ſit incarnatum, dicit S. Thom. dicto art.5. ad primum, fuiſſe, quia carnes & oſſa in B. Virgine, ſicut in aliis feminis, ſunt de integritate corporis, nec ſubtrahi poſſunt ſine illius corruptione vel diminutione, quam Chriſtus integritati Matris ſuæ inferre noluit: *Et ideò non debuit Corpus Chriſti formari de carne vel oſſibus Virginis, ſed de ſanguine, qui nondum eſt actu pars, ſed eſt potentiâ totum... Et ideò dicitur, carnem de Virgine ſumpſiſſe, non quòd materia corporis ejus fuerit actu caro, ſed ſanguis, qui eſt potentiâ caro.*

Neque idem fuit de Adamo, ex cujus oſſibus formata fuit mulier. Nam, ut ait S. Doctor ibi ad ſecundum, *Adam, qui inſtitutus erat ut principium quoddam humanæ naturæ, habebat in ſuo corpore aliquid carnis & oſſis, quod non pertinebat ad integritatem perſonalem ipſius, ſed ſolùm in quantum erat naturæ humanæ principium; & de tali carne formata eſt mulier abſque viri detrimento. Sed nihil tale fuit in corpore Virginis, ex quo Corpus Chriſti*

Digitized by Google

ſti poſſet formari ſine corruptione materni corporis. Adde; quòd ſi Corpus Chriſti formatum eſſet ex Carne Virginis, non poſſet verè dici Mater ejus, ſicut nec Adam mater Evæ dici poteſt.

XXXV. An autem B. Virgo præter ſanguinem miniſtraverit etiam ſemen, negativè reſpondet S. Thom. art. 5. citato ad 3. 5. tum quia ſemen mulieris eſt aliquid imperfectum, nec eſt materia, quæ de neceſſitate requiratur ad conceptum; tum quia non ſine quadam concupiſcentia reſolvitur, ſicut & ſemen maris. In illo autem conceptu Virginali concupiſcentia locum habere non potuit. Sicut nec, eadem ratione, ſanguis menſtruus, qui eſt ſuperfluitas, & purgamentum illius puri Sanguinis, qui digeſtione præparatur ad conceptum. Et ideò ex ſolis caſtiſſimis ac puriſſimis ſanguinibus Corpus Chriſti formatum fuit.

XXXVI. Principium verò activum Conceptionis Corporis Chriſti fuit tota Trinitas, attribuitur tamen Spiritui Sancto. Ita S. Thomas 3. p. q. 32. art. 1., & hoc triplici ratione. Primâ, quia ex maximo amore Dei provenit, ut Verbum Dei carnem ſibi aſſumeret in utero Virginali; unde dicitur Joann. 3. *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret*: Amor autem ſpecialiter Spiritui Sancto tribuitur, ſicut Potentia Patri, & Sapientia Filio. Secundâ, quia aſſumtio naturæ humanæ opus eſt ex ſola Gratia profectum; Gratia autem Spiritui Sancto attribuitur, ſecundùm illud 1. Cor. 12. *Diviſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus*: unde Auguſtinus in Enchirid. cap. 40. *Iſte modus*, inquit, *quo natus eſt Chriſtus de Spiritu Sancto, inſinuat nobis gratiam Dei, qua homo nullis præcedentibus meritis, in ipſo primo exordio naturæ ſuæ, quo eſſe cœpit, Verbo Dei copularetur in tantam perſonæ unitatem, ut idem ipſe eſſet Filius Dei, qui Filius hominis, & Filius hominis, qui Filius Dei*. Tertiâ, quia ad hoc terminata eſt Incarnatio, ut homo ille, qui concipiebatur, eſſet Sanctus & Filius Dei: utrumque autem tribuitur Spiritui Sancto; nam per ipſum efficimur Filii Dei Galat. 4. *Quoniam eſtis Filii Dei, miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda veſtra clamantem, Abba Pater*: ipſe etiam eſt Spiritus ſanctificationis, ut dicitur Rom. 1. Sicut ergo alii per Spiritum Sanctum ſanctificantur ſpiritualiter, ut ſint filii adoptivi: ita Chriſtus per Spiritum Sanctum eſt in ſanctitate conceptus, ut eſſet Filius Dei naturalis: unde Angelus Lucæ 1. ex hoc quod præmiſerat, *Spiritus Sanctus ſuperveniet in Te*, concludit, *ideòque quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*. Dicit tamen S. Thomas, quòd conceptionem Corporis Chriſti tota Trinitas operata eſt, quia cum ſit opus ad extra, debuit toti Trinitati eſſe commune. Hoc tamen

Digitized by Google

men intelligi debet ſpectatâ Incarnatione ut actio eſt: ſi tamen accipiatur ut humanæ naturæ terminatio ſeu ſuppoſitatio eſt, non totius Trinitatis eſt, ſed ſolius Filii, qui ſolus dicitur factus Homo.

XXXVII. Hoc ergo Spiritûs Sancti operâ in conceptione Chriſti factum eſt; nimirùm, Ipſe puriſſimum Virginis Sanguinem, ad Dominici corporis formationem neceſſarium, deduxit in uterum tanquam ad naturalem ejuſmodi opificii officinam; illic ſacrum Corpus effinxit, inſtruxit organis, animavit, creatam corpori ſic inſtructo uniendo animam; Virgine materiam omnem atque ſubſtantiam operamque, à vulgaribus matribus in ſuorum fœtuum formatione præſtari ſolitam, conferente. Unde Spiritus Sanctus, quidquid activæ virtutis efficaciæ ſuo ſemine vir producit, hoc excellentiori ac puriſſimô modô ipſe præſtitit: quidquid corporalis ſubſtantiæ eſt in fœtum transformandum de Virgine ſumſit; ſed nihil de ſua ſubſtantia contulit, imo nec conferre potuit. In humanitate verò jam formata & animata divinitati ſuppoſitaliter unienda, non ſic res ſe habuit: unius enim Dei id opus fuit, nihil ad id Virgine Matre conferente. Cum tamen in eodem inſtanti, quo humanitas Chriſti concepta fuit, fuerit etiam à Divina Perſona ad ſubſiſtendum aſſumta, & terminus completus conceptionis ſit Perſona, ideò B. Virgo, ſicut eſt propriè Mater Chriſti ita eſt propriè Mater Dei: de quo S. Thomas 3.p. q.35. art.4., & nos alibi contra Neſtorium egimus.

XXXVIII. Ex his infert S.Thom. 3.p. q.32. art.2., in aliquo ſenſu Chriſtum dici poſſe conceptum *De* Spiritu Sancto, aliter tamen ac de Matre. Cum enim præpoſitio *De* duplicem deſignare poſſit habitudinem, nimirùm efficientiæ, & conſubſtantialitatis; ſicut cum dicimus, hominem aliquem eſſe de ſuo patre; ad Chriſtum duplicem hanc habitudinem habet Spiritus Sanctus: nam ad ipſum, quatenus eſt Filius Dei, habet habitudinem conſubſtantialitatis; ad corpus autem ejus, ſeu ad ipſum ut homo eſt, habet ſolam habitudinem cauſæ efficientis: unde concludit S. Thomas: *Et ideò convenienter dicere poſſumus, Chriſtum eſſe conceptum de Spiritu Sancto hoc modô, quòd efficientia Spiritûs Sancti referatur ad corpus aſſumtum, conſubſtantialitas verò ad Perſonam aſſumentem*. De B. Virgine autem conceptus dicitur, ly *De* dicente quidem habitudinem conſubſtantialitatis, quia de ejus ſubſtantia corpus accepit, non tamen efficientiæ. Unde S. Thom. ibidem ad tertium ex Auguſt. in Enchirid. cap.40. dicit: *Non eodem modô dicitur Chriſtus conceptus aut natus de Spiri-*

Digitized by Google

tu Sancto, & de Maria Virgine. Nam de Maria Virgine materialiter, de Spiritu Sancto verò effectivè.

XXXIX. Nec tamen hinc deducas, Spiritum Sanctum eſſe aut dici poſſe Patrem Chriſti, quia Spiritus Sanctus licèt in ejus formatione tantas partes habuerit, nihil tamen de ſua ſubſtantia ad ejus formationem contulit, nec fœtum ejuſdem ſecum naturæ produxit. E contra autem B. Virgo verè & propriè Mater ejus eſt, quia, & concurſum omnem, quem ſolent ceteræ matres, ad illius corporis formationem habuit, & ſuam ſubſtantiam conferens ejuſdem ſecum naturæ fœtum edidit. Unde S. Thomas 3.p. q.32. art.3. ad 1. *Chriſtus*, inquit, *conceptus eſt de Maria Virgine materiam miniſtrante in ſimilitudinem ſpeciei, & ideò dicitur filius ejus. Chriſtus autem ſecundùm quòd homo, conceptus eſt de Spiritu Sancto ſicut de activo principio: non tamen ſecundùm ſimilitudinem, ſicut homo naſcitur de patre ſuo; & ideò Chriſtus non dicitur Filius Spiritus Sancti.*

XL. Quærit poſtremò S. Thom. dicta q.32. art.4. An B. Virgo aliquid activè egerit in conceptione Corporis Chriſti? Cui reſpondet negativè: ſicut nec aliæ feminæ; quamvis contrarium ſentiat Galenus. Ratio autem S. Thomæ eſt: non enim *natura diſtingueret ad opus generationis ſexum maris & feminæ, niſi eſſet diſtincta operatio maris ab operatione feminæ. In generatione autem diſtinguitur operatio agentis & patientis: unde relinquitur, quòd tota virtus activa ſit ex parte maris, paſſio autem ex parte feminæ. Propter quod in plantis, in quibus utraque vis commiſcetur, non eſt diſtinctio maris & feminæ.* Unde concludit, quòd cum B. Virgo non acceperit virtutem, ut eſſet Pater, ſed Mater Chriſti, eo modô ex parte ſui, quo aliæ matres, *Dicendum eſt, quòd in ipſa conceptione Chriſti B. Virgo nihil activè operata eſt, ſed ſolùm materiam miniſtravit: operata tamen eſt ante conceptionem aliquid activè, præparando materiam, ut eſſet apta conceptui*: quatenus per vim uteri à Spiritu Sancto adjutam ſanguinem congregaverit, & ad locum naturalem attraxerit; ubi ſine mora temporis, Divinâ operante virtute, ſecuta conceptio fuit.

§.IV.

§. IV.

An Conceptio Chriſti fuerit ſupernaturali & miraculoſo modo peracta.

XLI. Hoc quæſitum excitat S.Thomas 3.p.q.33. art.4., ubi ita reſolvit: *Sicut Ambroſius dicit in libro de Incarnatione c.6.* „ Multa in hoc Myſterio, & ſecundùm naturam invenies, & ultra naturam „ *Si enim conſideremus id, quod eſt ex parte materiæ conceptûs, quam Mater miniſtravit, totum eſt naturale; ſi verò conſideremus id, quod eſt ex parte virtutis activæ, totum eſt miraculoſum: ſed quia unumquodque magis judicatur ſecundùm formam, quàm ſecundùm materiam; & ſimiliter ſecundùm agens, quàm ſecundùm patiens; inde eſt quod Conceptio Chriſti debet dici ſimpliciter miraculoſa & ſupernaturalis; ſed ſecundùm aliquid naturalis.* Quemadmodum ibidem ad primum dicit: *Quòd Chriſtus dicitur naturalis filius hominis, in quantum habet naturam humanam veram, per quam eſt filius hominis, licèt eam miraculosè habuerit: ſicut cæcus illuminatus videt naturaliter per potentiam viſivam, quam miraculosè accepit.* Hac ergo poſitâ doctrinâ.

XLII. Dicendum eſt, Conceptionem Chriſti fuiſſe pluribus titulis ſupernaturali & miraculoſo modo peractam. Primò, quia in Conceptione Chriſti Maria Mater fuit & ſimul Virgo permanſit, quia ſine opera viri concepit. Hoc privilegium mirabile ſoli huic conceptui SS. Patres, & Eccleſia concedunt. Unde cum quidam nomine Imperialis, quibuſdam apocryphis, maximè libro de Ortu Virginis motus, doceret, S. Annam citra ſuæ Virginitatis jacturam Mariam concepiſſe, à Sede Apoſtolica anno 1677. damnatus fuit. Qua eadem ratione improbandos cenſeo, qui imprudenti pietate moti ſpargunt, Annæ puerperium abſque dolore contigiſſe, & Mariam abſque actu conjugii à Joachimo & Anna, aut ſaltem in mentis raptu, & oſculo, in momento, adeóque excluſô aſtrorum concurſu, & ſine præſcriptis à natura tegumentis in lucem editam fuiſſe. Quod enim Iſaias cap. 7. de illa ſola, quæ conceptura erat Dei Filium prænuntiavit myſterium, quodque Gabriel in Maria impletum dixit, indignum eſt, ut ad alios extendatur.

XLIII. Secundò, miraculoſam fuiſſe Chriſti Conceptionem, probat repentina corporis ejus in utero Virginis formatio. Statim enim ac B. Virgo humili obſequio ſuum conceptioni præbuit aſſenſum dicens: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm*

Verbum tuum, eodem momento, nullaque interpoſitâ morâ abſcedente Angelô, Spiritu Sanctô operante, compactum eſt in Virginis utero Corpus Chriſti integrum, omnibuſque ſuis membris organicis abſolutum. Unde S. Gregorius lib. 18. Moral. cap. 35. *Angelo nuntiante*, inquit, *& Spiritu Sancto adumbrante, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum Caro*. Et ratio eſt, inquit S. Thomas q. 33. citata art. 1. *Tantò enim aliquod agens citiùs poteſt materiam diſponere, quantò majoris virtutis eſt. Unde agens infinitæ virtutis* (qualis eſt Spiritus Sanctus) *poteſt in inſtanti materiam diſponere ad debitam formam*. Et hoc, inquit, neceſſarium fuit, ut tota illa Conceptio poſſet attribui Filio Dei; quod non eſſet, niſi corpus ſtatim eſſet perfectè formatum: *Et ideò in primo inſtanti, quo materia pervenit ad locum generationis, fuit perfectè formatum Corpus Chriſti, & aſſumtum. Et per hoc dicitur ipſe Filius Dei conceptus: quod aliter dici non poſſet.*

XLIV. Ex hoc ſequitur tertium miraculum, quòd ubi in generatione ordinaria corpus paulatim & ſucceſſivè elaboratur, & in membra ac organa diſtinguitur, ita ut menti & animæ rationali ſuſcipiendæ nonniſi quadrageſimo poſt conceptum die ſit idoneum; Corpus Chriſti in momento conceptionis & integrè fuit cum omnibus ſuis membris & organis formatum, & ſimul anima rationali animatum. Unde Damaſcenus lib. 3. Fidei Orthod. cap. 2. ait: *Simul Caro ſimul Dei Verbi Caro, ſimul Caro animata anima rationali & intellectuali*: & S. Thom q. 33. laudata art. 2. *Ad hoc*, inquit, *quòd conceptio ipſi Filio Dei attribuatur, ut in Symbolo confitemur dicentes*,, Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto ,, *neceſſe eſt dicere, quòd ipſum Corpus Chriſti, dum conciperetur, eſſet à Verbo Dei aſſumtum: oſtenſum eſt autem ſupra, quòd Verbum Dei aſſumſit Corpus mediante anima, & animam mediante Spiritu, ideſt intellectu. Unde oportuit, quòd in primo inſtanti Conceptionis Corpus Chriſti eſſet animatum anima rationali.*

Hoc Fidei dogma defendimus & nos tom. 1. in 3. p. q. 5. de Nat. aſſum. dub. 5. tum contra Arianos, volentes Verbum ſuſcepiſſe corpus ſine anima, & animæ vices Verbum Divinum ſuppleviſſe: tum contra Apollinarium, qui eſtò tandem admiſerit, Verbum aſſumſiſſe Corpus quidem cum anima, dicebat tamen aſſumſiſſe animam ſine mente, ac ipſum Verbum mentis locô fuiſſe. Illuc ergo, ne ibi dicta inutiliter repetam, Lectorem meum remitto. Solùm addo, hæreſes has fuiſſe à Patribus confutatas: Athanaſio, utroque Gregorio, Nazianzeno & Nyſſeno, Baſilio, Ambroſio &c.; & in pluribus Conciliis damnatas, ut in Alexandrino anno Chriſti 362., ab Athanaſio ceteriſque Catho-

Digitized by Google

tholicis Epiſcopis coacto; Romano anno 373. Præſide Damaſo; & tandem in Œcumenico II. Conſtantinopoli habito ſub eodem Damaſo Romano Pontifice anno 381.

XLV. Quartum, quod in Conceptione Chriſti miraculum fuit, eſt, quòd in inſtanti conceptionis corpus ejus animâ & mente præditum unitum fuit Verbo Divino. Hoc probat Sanctus Thomas dicta q.33. art.3. ex S. Auguſtino (ſeu veriùs Fulgentio) lib. de Fide ad Petrum cap.18. *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, carnem Chriſti non fuiſſe conceptam in utero Virginis, priuſquam ſuſciperetur à Verbo*: deinde ſubjicit rationem ſic: *Sicut ſupra dictum eſt, propriè dicimus, Deum factum eſſe hominem, non autem propriè dicimus, quòd homo factus ſit Deus: quia ſcilicet Deus aſſumpſit ſibi id, quod eſt hominis, non autem præextitit id, quod eſt hominis, quaſi per ſe ſubſiſtens, antequam ſuſciperetur à Verbo. Si autem Caro Chriſti fuiſſet concepta antequam ſuſciperetur à Verbo, habuiſſet aliquando veram hypoſtaſim præter hypoſtaſim Verbi Dei, quod eſt contra rationem Incarnationis, ſecundùm quam ponimus, Verbum Dei eſſe unitum humanæ naturæ, & omnibus partibus ejus in unitate hypoſtaſis. Nec fuit conveniens, quòd hypoſtaſim præexiſtentem humanæ naturæ, vel alicujus partis ejus, Verbum Dei ſua aſſumtione deſtrueret. Et ideò contra Fidem eſt dicere, quòd Caro Chriſti priùs fuerit concepta, & poſtmodum aſſumta a Verbo Dei*. Ita S. Thomas: quæ veritas in antedictis fundatur, nimirùm quòd Caro Chriſti fuit in inſtanti perfectè formata. Nam, ut ſubdit S. Thomas ibi ad primum: *Si caro Chriſti non fuiſſet in inſtanti formata ſeu concepta, oporteret alterum duorum ſequi; vel quòd aſſumtum nondum eſſet caro, vel quòd priùs eſſet conceptio carnis, quam ejus aſſumtio. Sed quia ponimus, conceptionem in inſtanti eſſe perfectam, conſequens eſt, quòd in illa carne ſimul fuit concipi & conceptum eſſe; & ſicut Auguſt.* (Fulgentius) *dicit in libro de Fide ad Petrum c.18.* „dicimus, ipſum Dei Verbum ſuæ carnis acceptione conceptum, ipſamque carnem Dei Incarnatione conceptam „& lib. *de Incarnat. & Gratia cap.4.* hoc idem Fulgentius confirmat dicens: *Non eſt intervallum temporis æſtimandum inter conceptæ carnis initium, & concipiendæ Divinitatis adventum; una quippe fuit in utero Mariæ Virginis conceptio Divinitatis & carnis, & unus eſt Dei Filius in utraque natura conceptus.*

His configitur error Neſtorii, dum docemus, humanam naturam à Chriſto aſſumtam, aliam non habuiſſe hypoſtaſim, præter hypoſtaſim Verbi Divini; & error Eutychetis, dum dicimus, naturam humanam per aſſumtionem non fuiſſe à natura

Divina abſorptam, ſed utramque naturam ſalvîs ſuîs proprietatibûs in unitatem Perſonæ adunatam fuiſſe: contra quos errores egi tom.1. in 3.p. q.7. dub.2. & 6.

XLVI. Contra tamen ea, quæ diximus, Conceptionem Chriſti peractam fuiſſe in inſtanti, obſtare videtur primò, quòd ad formationem Corporis Chriſti requiratur motus localis, quo ſanguis ad locum generationi congruum perveniret. Nullum autem corpus poteſt moveri localiter in inſtanti. Secundò, in eodem inſtanti non potuit eſſe Sanguis & Caro, aliàs materia ſimul fuiſſet ſub duabus formis; ergo aliud fuit inſtans, in quo ultimò fuit ſanguis, & aliud, in quo primò fuit caro formata: ſed inter quælibet duo inſtantia eſt tempus medium; ergo Corpus Chriſti non fuit in inſtanti formatum, ſed per aliquod tempus.

XLVII. Hæc tamen leviora ſunt. Nam primum ſolvit Sanctus Thomas 3.p. q.33. art.1. ad ſecundum dicens: *Quòd motus ille localis non comprehenditur infra ipſam conceptionem, ſed eſt conceptioni præambulus*. Secundum etiam ſolvit idem S. Doctor ibidem ad tertium: *Quòd non eſt aſſignare ultimum inſtans, in quo materia illa fuit ſanguis, ſed eſt aſſignare ultimum tempus, quod continuatur nullo interveniente medio ad primum inſtans, quo fuit Caro Chriſti formata: & hoc inſtans fuit terminus motus localis materiæ ad locum generationis.*

XLVIII. Obſerva inſuper, quòd quando dicimus, Corpus Chriſti in inſtanti conceptionis fuiſſe perfectum, ſeu perfectè formatum, non intendimus fuiſſe in ea quantitate, quam poſtea habuit, & per augmentum ſucceſſivè habiturum erat; ſed ſolùm quòd in inſtanti ſuæ conceptionis, eſtò in parva quantitate formatum, habuit tamen omnia membra & organa diſpoſita ad ſuſcipiendam animam rationalem, & ut pro eo inſtanti aſſumeretur à Verbo. Quòd cum alii homines non obtineant, niſi poſt quadraginta & ultra dies, in hoc dicimus, Conceptionem Chriſti fuiſſe miraculoſam. Hoc docuit S. Thom. 3.p. q.33. a.1. ad quartum his verbis: *Augmentum fit per potentiam augmentativam ipſius, quod augetur: ſed formatio corporis fit per potentiam generativam, non ejus qui generatur, ſed ipſius generantis ex ſemine, in quo operatur vis formativa ab anima patris derivata. Corpus autem Chriſti non fuit formatum ex ſemine viri, ſed ex operatione Spiritûs Sancti. Et ideò talis debuit eſſe formatio, ut Spiritum Sanctum deceret. Sed augmentum Corporis Chriſti fuit factum ſecundùm potentiam augmentativam animæ Chriſti, quæ cum ſit ſpecie conformis animæ noſtræ, eodem modò debuit Corpus illud augmen-*

Digitized by Google

augmentari, ſicut & alia hominum corpora augmentantur, ut ex hoc oſtenderetur veritas humanæ naturæ. His patet ratio, cur in momento Conceptûs debuerit Corpus Chriſti habere quidém decentem quantitatem illi ſtatui, non verò totam illam, ad quam debebat per augmentationem pervenire.

Quænam autem fuerit illa decens quantitas, quam in eo inſtanti habere debuit, audiatur ex eodem S. Doctore ibi art. 2. ad 2. ubi hæc habet: *Anima requirit debitam quantitatem in materia, cui infunditur: ſed iſta quantitas quandam latitudinem habet; quia & in majori, & in minori quantitate ſalvatur. Quantitas autem corporis, quam habet, cum primò ſibi infunditur anima, proportionatur quantitati perfectæ, ad quam per augmentum perveniet: ita ſcilicet, quòd majorum hominum majorem quantitatem corpora habent in prima animatione. Chriſtus autem in perfecta ætate habuit decentem & mediocrem quantitatem, cui proportionabatur quantitas, quam corpus ejus habuit tempore, quo aliorum hominum corpora animantur: minorem tamen habuit in principio ſuæ conceptionis; ſed tamen illa parva quantitas non erat tam parva, ut in ea non poſſet ratio animati corporis conſervari; cum in tali quantitate quorumdam parvorum hominum corpora animentur.*

XLIX. Dices: ſi Chriſti Corpus fuit operâ Sancti Spiritus elaboratum, debuit eſſe venuſtum & pulchri aſpectus, ſicut plures ſentiunt de corpore Adami, quod fuit à Deo productum: quod tamen fuiſſe falſum, colligitur ex Iſaiæ cap. 43. de Chriſto dicentis: *Non eſt ei ſpecies neque decor.* Imo Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum, Origenes lib. 6. contra Celſum, Tertullianus lib. de Carne Chriſti, & alii dicunt, Corpus Chriſti fuiſſe indecoræ, & illiberalis formæ.

Reſpondeo, me de hoc locutum fuiſſe tom. 1. in 3. p. q. 5. de Nat. aſſum. dub. 7. §. 2., & probabile reputaſſe, Chriſti Corpus fuiſſe formæ nec nimis indecoræ nec nimis venuſtæ, ſed mediocris ſeveræ & gravis, at ſimul etiam mitis, aptæ ad finem, propter quem venerat. Non debuit habere venuſtam, quia non decebat, ut facie formoſus eſſet, qui formam ſervi aſſumſerat, & corporis ſpeciem contemtui eſſe habendam prædicabat: nec adeò indecoram, ut vel ipſe aſpectus ejus contemtibilem redderet. Iſaias autem de Chriſto locutus fuit, non qualis in ſe erat, ſed qualem eum effecturi erant Judæi plagis ac verberibus in paſſione; & ad hunc ſenſum trahi poſſunt præfati Patres. Ceterùm S. Thom. in Pſalm. 44. *Pulchritudinem*, inquit, *Chriſtus habuit, ſecundùm quod competebat ad ſtatum, & reverentiam ſuæ conditionis. Non eſt ergo intelligendum, quòd Chriſtus habuerit ca-*

capillos flavos, vel fuerit rubeus, quia hoc non decuit eum.

L. Miraculoſa & ſupernaturalis fuit Conceptio Chriſti non ſolùm quoad corporis formationem, ſed etiam quoad dona, quibus ejus anima in primo inſtanti ornata fuit, de quibus agit S. Thom. 3.p. q.34. Etenim primò ſanctificata fuit per Gratiam; nam, ut ait ibi art. 1., abundantia gratiæ ſanctificantis animam Chriſti derivatur ex ipſa Verbi unione, ſecundùm illud Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus quaſi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis*. Cum autem ex dictis in primo inſtanti ſuæ Conceptionis Corpus Chriſti animatum fuerit, & à Verbo aſſumtum, fit, ut primo inſtanti ſuæ conceptionis plenitudinem gratiæ ſanctificantis habuerit. Sanctificatus tamen fuit in primo inſtanti Chriſtus, non quidem ex contrario, ideſt ex peccato, ſicut nos; ſed ex negativo, nempe ex non Sancto ſecundùm hominem factus eſt Sanctus, inquit S. Thom. ibidem ad ſecundùm: *Quia ſcilicet, quando non fuit homo non habuit ſanctitatem humanam, & ideò ſimul factus fuit homo & ſanctus homo, propter quod Angelus dicit Lucæ 1.* ,, Quod naſcetur ex te Sanctum ,,: *quod exponens Gregorius lib.*18. *Moral. c.*27. *dicit* ,, Ad diſtinctionem noſtræ ſanctitatis Jeſus Sanctus naſciturus aſſeritur. Nos quippe ſi Sancti efficimur, non tamen naſcimur; quia ipſa naturæ corruptibilis conditione conſtringimur; ille autem ſolus veraciter Sanctus natus eſt, qui ex conjunctione carnalis copulæ conceptus non eſt ,,.

LI. Secundò, in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuit uſum liberi arbitrii. Ita S. Thomas ibid. art.2. Chriſtus enim in primo inſtanti ſuæ conceptionis, utpotè perfectus, debuit habere illam operationem animæ, quæ poteſt in inſtanti haberi: talis autem eſt operatio intellectus & voluntatis, in qua conſiſtit uſus liberi arbitrii, quæ ſubitò & in inſtanti, quia ſine motu perficitur. Nec dicas: eſſe eſt priùs, quàm agere. Nam reſpondet S. Thomas ad primum: *Quòd eſſe eſt priùs natura, quam agere, non tamen eſt priùs* tempore, *ſed ſimul cum agens habet eſſe perfectum, incipit agere, niſi ſit aliquid impediens: ſicut ignis ſimul dum generatur incipit calefacere & illuminare, ſed calefactio non terminatur in inſtanti, ſed per temporis ſucceſſionem; illuminatio autem perficitur in inſtanti. Et talis operatio eſt uſus liberi arbitrii.* Similiter eſtò actus uſus liberi arbitrii importet electionem, & hæc ſupponat deliberationem conſilii: hæc tamen (inquit Sanctus Thomas ad ſecundum) *deliberatio conſilii non præexigitur ad electionem, niſi propter inquiſitionem incerti. Chriſtus autem in primo inſtanti ſuæ conceptionis, ſicut habuit plenitudinem Gratiæ ſanctificantis, ita habuit plenitudinem Veritatis cognitæ, ſecundùm illud*

Ind Joan. 1. Plenum gratiæ & veritatis: *Unde quaſi habens omnium certitudinem, potuit ſtatim in inſtanti eligere.*

LII. Tertiò, in primo inſtanti ſuæ conceptionis potuit mereri. Ita S. Thomas art. 3. Chriſtus enim in primo inſtati ſuæ conceptionis fuit ſanctificatus ſanctificatione perfecta, ideſt eo modo, quo ſanctificantur adulti, nempè per proprium actum, ſeu per motum liberi arbitrii in Deum; ſic enim ſanctificatus eſt, ut eſſet aliorum ſanctificator: ille autem motus liberi arbitrii in Deum fuit meritorius. Huc pertinet, quòd Paulus ad Hebr. 10. de Chriſto ait: *Ingrediens mundum dicit: Hoſtiam, & oblationem noluiſti: corpus autem aptaſti mihi* (ideſt immolationi aptando mihi corpus aptum feciſti) *Tunc dixi ecce venio*: ad immolationem ſcilicet, ut exponit S. Thomas in Comm. illius loci. Tunc ergo, quando corpus ſibi fuit aptatum, paratum ſe obtulit ad faciendum Patris voluntatem; unde ſequitur, quòd in illo primo inſtanti voluerit mori, quæ voluntas ſanè meritoria fuit: unde ſubdit Apoſtolus v. 10. *In qua voluntate ſanctificati ſumus per oblationem Corporis Jeſu Chriſti ſemel.* Cœpit ergo à primo ſuæ conceptionis inſtanti mereri, & ſemper uſque ad inſtans mortis, quo deſiit eſſe viator, continuavit mereri.

LIII. Quartò, à primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit perfectè Comprehenſor & Beatus. Ita S. Thomas art. 4. Non enim habuit gratiam ad menſuram, ac deficientem à perfecto ſtatu gratiæ, ſicut puri Viatores, ſed gratiam in perfecto ſtatu, non ſolùm tantam quantam habent Comprehenſores, ſed gratiam omnibus Comprehenſoribus majorem: & conſequenter cum gratia illa non fuerit ſine actu, fecit eum actu Comprehenſorem & videntem Deum per eſſentiam clariùs, quàm ceteri. Hæc ſtrictìm cum S. Thoma hìc indicavimus. Cum enim de his ſicut & de aliis donis ſcientiæ, ac virtutum, quibus anima Chriſti ornata fuit, in 3. p. tom. 1. ſatis fuerit dictum, ideò in his diutiùs immorari ſupervacaneum exiſtimarem.

CA-

Digitized by Google

CAPUT VI.

De Mariæ Virginis in montana Peregrinatione ad Viſitandam cognatam Eliſabeth.

§. I.

Quis finis Viſitationis, quis locus habitationis Eliſabeth.

I. Cum Angelus, ut Mariæ oſtenderet, non eſſe impoſſibilem conceptum, quem ipſi nuntiabat, adduxiſſet exemplum Eliſabeth cognatæ ejus, quæ conceperat filium in ſenectute ſua, poſt Angeli diſceſſum refert Lucas cap. 1. v. 39. *Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in Montana cum feſtinatione in Civitatem Juda; & intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth*: ſuper quæ verba dubitari ſolet, an illud *cum feſtinatione*, referendum ſit ad ſuſceptionem itineris, ſic ut Beata Virgo poſt diſceſſum Angeli, ſtatim ac nulla ferè interpoſitâ morâ iter ſit aggreſſa: an verò potiùs ad ipſam proſecutionem itineris; ſic ut ſuſceptum iter cum feſtinatione ageret. Huic ſecundo, utpotè magis conſono verbis Lucæ libentiùs adhæreo; quia Lucas dicit: *Abiit in Montana cum feſtinatione*: quibus indicat feſtinationem fuiſſe in itinere peragendo, quaſi Verbo Dei in ejus utero jam concepto eam ad feſtinandum incitante, ut ſuo adventu citiùs ſanctificaret Joannem, ut ſentit Origenes homil. 7. in Lucam dicens: *Jeſus, qui in utero Virginis erat, Joannem adhuc in ventre matris poſitum ſanctificare feſtinabat*; tum etiam, quia Lucas non dicit, quòd poſtquam diſceſſit Angelus ab ea, exurgens Maria abiit *in illa die*, quaſi digreſsô Angelô nulla interpoſitâ morâ abierit; ſed *in diebus illis*, eo circiter tempore, ſeu poſt exactos dies aliquos à diſceſſu Angeli, itineri ſe accinxit. Neque enim eſt credibile, Virginem ad Civitatem quatriduo diſtantem inſperatò, ac ſuîs ſaltem inſalutatis convolaſſe, fugæ enim potiùs ſuſpicionem reliquiſſet.

II. Circa ſuſcepti itineris finem non eſt excipienda Theophylacti, Euthymii, ac Bonaventuræ opinatio, qui putarunt, B. Virginem illud iter ſuſcepiſſe explorandæ veritatis cauſa, quaſi probaturam, an Angelus ei vera nuntiaſſet, quando dixerat: *Ecce Eliſabeth cognata tua & ipſa concepit filium in ſenectute ſua, & hic menſis ſextus eſt illi, quæ vocatur ſterilis*: vel ſaltem, ut

ut proprio experimento majorem quæreret certitudinem eorum, quæ ab Angelo audierat.

Non eſt inquam excipienda. Injurioſa enim videtur B. Virgini, quaſi Divino nuntio indubiam fidem non præſtiterit. Imo contraria Evangelio, ex quo habemus, Mariam humili fide ſe ſe Angeli dicto ſubjeciſſe, dum ait: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm Verbum tuum*. Quam ejus fidem Eliſabeth commendans v.45. *Beata*, inquit, *quæ credidiſti, quoniam perficientur in te, quæ dicta ſunt tibi à Domino*. Quæ autem Angeli dicenti crediderat, ſe Virginem, nec Virum cognoſcentem, concepturam in utero & parituram, quomodo poterat hæſitare de conceptu Eliſabeth, viri operâ formato, quamvis ſterilis & vetulæ, & ad hujus veritatem experimento comprobandum iter aſſumere? Optimè ergo Ambroſius lib.2. in Lucam: *Ubi*, inquit, *hoc audivit Maria, non quaſi incredula de Oraculo, nec quaſi incerta de Nuntio, nec quaſi dubitans de exemplo* (ſibi ab Angelo dato ſterilis Eliſabeth, ſextum jam graviditatis menſem agentis) *ſed quaſi læta pro voto, religioſa pro officio, feſtina præ gaudio, in Montana perrexit*.

III. Ex his habemus, hujus Viſitationis finem non fuiſse merè officioſum & civilem, ſed religioſum & ſacrum; tum ex parte Dei, qui Mariæ hanc peregrinationis indidit voluntatem, ut in ea & per eam faceret, quod prodigialiter factum in ejus adventu recenſet Lucas, ut infra dicetur; nimirùm Eliſabeth, ejuſque in utero incluſum Joannem Spiritu Sancto replere, Dei jam facti hominis notitiam utrique tradere, ut illum ſuo uterque modo prophetaret. Quamquam enim, ut obſervat Cardinalis Toletus Annot. 115. in cap. 1. Lucæ: *Non habemus certitudinem ullam, neque ex Scriptura ipſa, neque ex Traditione, nec ex Patrum Doctrina, Beatam Virginem hæc omnia, quæ ſubinde per illam prodigialiter facta ſunt, noviſſe tunc, cum profecta eſt*: tamen Deo eam ſecretò movente, iter aſſumſiſse credenda eſt, ſecundùm id, quod ex Origene dicebamus, quòd *Jeſus, qui in ventre Virginis erat, Joannem adhuc in ventre matris poſitum ſanctificare feſtinabat*. Unde ingens illi Fidei, & Obedientiæ ob hoc meritum acceſſit.

IV. Patet, religioſum fuiſse etiam finem ex parte Virginis, quæ, ut dicebam, iter aſſumſit, ut impleret voluntatem Dei: & inſuper quia illud aſſumſit, ut ait Ambroſius, *quaſi læta pro voto*, ut Myſterium Verbi in ſe concepti Cognatæ cum gaudio annuntiaret; *Religioſa pro officio*, ut Eliſabethæ cognatæ ſuæ de concepto miraculosè Joanne gratularetur, eique gravidæ & ætate pro-

provectæ caritatis officia inſerviendo præſtaret; ideòque cum ea quaſi per tres menſes permanſit, ſaltem quouſque tempus partûs appropinquaret: quo rarum caritatis, & humilitatis reliquit exemplum: quod vel ipſa Eliſabeth admirata exclamavit Lucæ 1. v.43. *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?*

V. Circa Civitatem, in qua morabatur Eliſabeth, & ad quam Maria perrexit, cum Lucas nil aliud dicat, quàm quod *abiit in Montana cum feſtinatione in Civitatem Juda*, laborant Interpretes in deſignando nomine hujus Civitatis. Propterea S. Lucam (referente Baronio in Apparatu n.77.) reprehendere auſi fuere Julianus Apoſtata & Porphyrius, Chriſtiani nominis hoſtes infenſiſſimi; quòd nomen Civitatis, ad quam perrexit Maria, omiſerit, ſolùm dicens, eam abiiſſe in Civitatem Judæ Montanam. At Sacro Scriptori ſatis erat diſtinctè enarrare Myſteria, quæ in loco peracta fuerunt Maria adveniente; quod præſtitit, quamvis de circumſtantia, quæ nihil aut parùm intererat, non fuerit ſollicitus. Attamen, ut benè notat Baronius loco citato, dicendo fuiſſe Civitatem Judæ poſitam in Montanis, in qua habitabat Zacharias de ſtirpe Aaron, indicavit, eam fuiſſe Civitatem Sacerdotalem præcipuam, poſitam in Tribu Juda; & proinde antonomaſticè eam deſignavit.

VI. Hanc autem fuiſſe *Hebron* ſeu *Chebron*, aliter *Cariatbarbe* dictam, ſentiunt cum Baronio plerique. Hæc enim prima de Civitatibus Juda fuit, quæ Sacerdotum habitationi ceſſit in ſortem. Nam Joſue 21. ubi deſcribuntur Civitates, quas filii Iſrael Levitis ad habitandum conceſſerunt v.9., ſic lego: *De tribubus filiorum Juda, & Simeon dedit Joſue Civitates, quarum iſta ſunt nomina. Filiis Iſrael per familias Caath Levitici generis (prima enim ſors illis egreſſa eſt) Cariatbarbe patris Enac, quæ vocatur Hebron in monte Juda, & ſuburbana ejus per circuitum.* Habemus ergo, Hebron fuiſſe Civitatem Juda poſitam in Montanis, & primam, quæ Levitis ſorte contigit in Tribu Juda. Cur ergo conjicere non poſſumus, hanc antonomaſticè indicare voluiſſe Lucam, cum ait, Mariam abiiſſe in Montana in Civitatem Juda Sacerdotalem, quia ibi habitabat Zacharias Sacerdos de Tribu Levi? Eſtò autem, ut notat P. Serry Exercit.28., aliæ Civitates in Tribu Juda fuerint Levitis deſtinatæ, nimirùm, *Lobna, Jether, Eſthemo, Holon, Dabir, Ain, Jetha & Bethſames*; cum tamen nulla earum, præter *Hebron*, dicatur poſita in *Monte Juda*, etſi non certum, veriſimile tamen ſit, S. Lucam, dicendo Mariam abiiſſe in Civitatem Montanam Sacerdotalem poſitam in tribu Juda, voluiſſe præ ceteris Hebron indica-

re

Digitized by Google

re; cum nulla alia in Montanis Judæ eſset Civitas Sacerdotalis. Quòd autem Hebron fuerit totius Tribus Judæ Urbs maxima, ac etiam Tetrapolis olim per ſeptem annos Davidis Regia, & ſub Chananæis Imperii Sedes antiquiſſima, non obeſt; quin potiùs noſtram conjecturam firmat, quòd ſcilicet tanquam celeberrimam omnium, non proprio nomine, ſed tantùm Civitatis Judæ in Montanis ſitæ, eam Lucas appellaret, exiſtimans, omnes intellecturos, hanc eſse Hebron.

VII. Non latet, aliquos velle nomine illius Civitatis Judæ Montanæ Lucam intellexiſse *Hieruſalem*, alios *Bethlehem*, alios *Emmaus*, alios *Macherontem*; Sed S. Lucam non intellexiſse Civitatem Hieruſalem arguitur primò, quia Hieruſalem non erat Civitas pertinens ad Tribum Juda, ſed ad Tribum Beniamin. Secundò, quia non fuit à Joſue annumerata inter Civitates deſtinatas Sacerdotibus ad habitandum; nec Civitas Sacerdotalis erat ſed Regia; ad illam quidem accedere tenebantur Sacerdotes, ſed tempore tantùm vicis ſuæ; è Civitatibus, in quibus permanentem domum habebant, Hieruſalem conveniebant. Tertiò, Urbs Hieruſalem nunquam vago nomine, ſed ſemper proprio, conſuevit in Scripturis appellari. Non intellexiſse Bethlehem conjicitur, quia Civitas quidem erat de Tribu Juda, ſed non Sacerdotalis, in qua domum habere poſset Zacharias. Idem dico de Emmaus & Macheronte, quæ Civitates Sacerdotales non erant: addo, Macherontem in Tribu Ruben, non in Tribu Juda fuiſse ſitam.

VIII. Veroſimilius ergo eſt, Lucam tacito nomine Hebron, ſeu Cariatharbe indicare voluiſse; hæc enim in Montanis ſita erat, Civitas Judæ pariter ac Sacerdotalis erat; urbs exceptâ Hieroſolymâ cæteris Paleſtinæ civitatibus præſtantior. In ea enim habitavit Abraham, in ea David eſt unctus Rex, ibi ſepulchra Patriarcharum viſebantur. Eam proinde celebrant Joſephus tum lib.8. Antiquit. cap.1., tum lib.5. de Bello Judaico cap.6., & Hieronymus de locis Hebraicis: *Eſt quercus*, inquit, *Mambre juxta Chebron, in qua uſque ad ætatem infantiæ meæ, & Conſtantii Regis Imperium, terebinthus monſtratur pervetus, & annos magnitudine indicans, ſub qua habitavit Abraham; miro enim cultu ab Ethnicis habita eſt, & velut quodam inſigni nomine conſecrata*: & Epiſt.27. modò 86. *Aſcendit Chebron, hæc eſt Cariatharbe, ideſt Oppidum Virorum quatuor, Abraham, Iſaac, Jacob, & Adam Magni, quem ibi conditum juxta Librum Jeſu Nave Hebræi autumant, licèt plerique Caleb quartum putent, cujus ex latere memoria monſtratur.* Hæc de Antiquitate & excellentia Civita-

Digitized by Google

tatis Hebron, quam hic indigitaſſe S. Lucam, hactenus cogitavimus. Quid autem revera intellexerit, ſolus ipſe qui ſcripſit certò novit.

IX. Burchardus in deſcriptione Terræ Sanctæ (referente Baronio ſupra laudato) domum Zachariæ ſic ponit in Montanis Judææ, ut dicat, novem leucis diſtare à Civitate Hebron, ac eam non in Civitate ſed in Campeſtribus ſitam. Sed cum Lucas expreſsè dicat, quòd Maria *abiit in Montana in Civitatem Juda, & intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth*, manifeſtè apparet, Zachariæ domum, non duodecim leucis à Civitate Hebron diſtaſſe, nec in Campeſtribus, ſed intra Civitatem poſitam fuiſſe, ubi erant vicini & cognati, qui audito ejus partu congratulabantur Eliſabeth, ut refert Lucas c.1. v.58.

§. II.

Quis Mariæ in itinere comes: & quid in ejus adventu factum ſit.

X. Quoad primum Lucas, quemadmodum ſilentio ſuo nomen Civitatis ad quam ſe contulit B. Virgo, nobis obſcurum reliquit; ita quis fuerit ejus in itinere comes, eodem ſilentio ſuo, divinandum potiùs, quàm aſſerendum propoſuit. Cum enim ſolùm dixerit cap.1. v.39. *Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in Montana cum feſtinatione in Civitatem Juda, & intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth*: nec exprimat, an ſola, vel cum comite, & cum quo abierit; Sacris Interpretibus hoc aut illud exiſtimandi materiam dedit. Et quidem Mariam quatuor, vel ſaltem trium dierum itineri ſe expoſuiſſe ſolam, vix credibile redditur; hoc enim verecundia Virginis non patiebatur, nec Joſeph, cui jam nupta erat, ut diximus ſupra, qui cuſtos ejus pudoris eſſe debebat, permiſiſſet, ut ſponſa ſua adoleſcentula ſola ſine comite labores & pericula itineris aſſumeret, per mediam Hieruſalem tranſiret, Templumque Deum adoratura intraret. In hoc ergo videntur convenire omnes: diſſidium eſt in opinando, quis fuerit eam in itinere comitatus. Non fuiſſe Joſeph multi putant, ſed potiùs prudentem aliquam Matronam, inter quos Serry & Graveſon. Alii, S. Joſeph ejus Virum fuiſſe comitem veriſimile cenſent; & in hanc ſententiam ſupra propendi, & lubens adhuc venio. Non enim mihi credibile videtur, Joſephum Sponſam ſuam recèns ſibi nuptam, adoleſcentulam à Deo ſibi traditam in cuſtodiam, adeó ne-

neglexiſſe, ut ei ſe in itinere comitem negaret, ſed alterius cuſtodiæ committeret. At, inquiunt, Lucas hoc non dicit. Eſtò; ſed nec etiam dicit aliquem habuiſſe comitem: & tamen ipſi putant, ex honeſtate aliquam prudentem matronam comitem habuiſse. Cur ergo non licebit ex conjugali fide potiùs exiſtimare, hunc comitem fuiſſe Joſephum conjugem, quem in aliis B. Virginis itineribus ſivè Bethlehem, ſivè in Ægyptum ei comitem & adjutorium fuiſse, expreſsè tradit Evangeliſta?

XI. Sed dicunt: Si Joſeph fuiſset in illo itinere comes Mariæ, audiſset utique illam ſalutari ab Eliſabeth Matrem Dei, & conſcius jam de Myſterio, videns eam poſt reditum utero jam tumeſcente gravidam, non voluiſset illam dimittere, quod tamen Matthæo teſte cap. 1. v. 19. facere voluit.

XII. Huic argumento, cui opinio contraria maximè fidit, reſpondent noſtræ ſententiæ defenſores: ex hoc non ſequi, Joſeph, etſi comitem Mariæ in itinere, audiviſse verba Salutationis Eliſabeth, quia vel tunc cum Zacharia, vel aliis officii gratiâ detentum.

Si mihi tamen hac in re opinari liceret, dicerem, Joſeph quidem comitatum fuiſſe Mariam in itinere, totis tamen tribus ferè menſibus, quibus ipſa apud Eliſabeth manſit, cum ea non permanſiſse, ſed expletis urbanitatis officiis, benè conſcium ſponſam ſuam apud cognatam tutam manere, domum ſuam revertiſse, rei familiaris & artis ſuæ fabrilis gerendæ gratiâ, ibique manſiſse, donec poſt tres menſes Mariam cum aliqua fida comite ſibi ab Eliſabeth data revertentem, videns eam uterô jam intumeſcente gravidam, neſciens, unde hoc factum eſset, cogitavit illam dimittere. Hoc exiſtimo, quia ſi Joſeph totis illis tribus menſibus cum Maria permanſiſset, etiam ante reditum ejus uterum dum in domo Eliſabeth maneret deprehendiſset, & non tanquam rem ſibi novam, ſolùm poſt reditum. Quòd verò Joſeph, etſi Mariæ comes ad domum Eliſabeth, non fuerit præſens nec verba reciprocæ Salutationis Mariæ, & Eliſabeth audierit, non eſt incredibile, ſi ſupponamus colloquium hoc accidiſse inter ſolam Mariam & Eliſabeth, nullo nec ex domeſticis præſente, uti inter ſecreta mulierum colloquia contingere ſolet, Deo qui hæc omnia diſpoſuerat ſic volente, ne Incarnati Verbi Myſterium tunc aliis innoteſceret, niſi Eliſabeth & Joanni, quem geſtabat in utero. Unde nemini de facto totis illis tribus menſibus, nec Zachariæ legimus innotuiſse, ſed nec ipſi Joſepho, cui ſolùm poſt reditum reſervaverat Deus manifeſtandum. Hæc prudentis judicio Lectoris ſubjicio.

XIII. Quan-

Digitized by Google

XIII. Quantùm ad ſecundum, nempè quid in adventu Mariæ ad Eliſabeth factum ſit, refert Lucas cap. 1. v.41. his verbis: *Et factum eſt, ut audivit Salutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in utero ejus, & repleta eſt Spiritu Sancto Eliſabeth.* Ubi in hoc occurſu duo vides prodigia: unum Joannis adhuc in utero clauſi adventum Verbi in Maria ſentientis, & exultantis; alterum Eliſabeth matris Spiritu Sancto afflatæ prophetantis; quibus addit tertium v.46., Mariæ ſcilicet Spiritu pronuntiantis *Magnificat anima mea Dominum* &c., quæ conſiderans S. Ambroſius lib.2. in Luc. cap.1. *Contuendum eſt*, inquit, *quia ſuperior venit ad inferiorem, ut inferior adjuvetur; Maria ad Eliſabeth, Chriſtus ad Joannem. Denique etiam poſtea, ut ſanctificaret Baptiſmum Joannis, Dominus venit ad Baptiſmum. Citò quoque adventus Mariæ & præſentiæ Dominicæ beneficia declarantur... Vocem prior Eliſabeth audivit, ſed Joannes prior gratiam ſenſit. Illa naturæ ordine audivit, iſte exultavit ratione Myſterii. Illa Mariæ, iſte Domini ſenſit adventum. Iſtæ gratiam loquuntur, illi intus operantur, pietatiſque Myſterium maternis adoriuntur profectibus, duplicique miraculo prophetant Matres Spiritu parvulorum* &c.

XIV. Ex his, & ex ſtatim dicendis apparet, exultationem Joannis in utero fuiſse miraculoſam. Scio, ex Heterodoxis non paucos nil, niſi ſecundùm naturam, in iſta Joannis in utero exultatione deprehendere; nempè quòd ille pueri ſaltus ex ipſa Matris ejus ad Mariæ occurſum exultatione proceſserit. Quare quod ſubindè v.44. dixit Eliſabeth: *Exultavit in Gaudio infans in utero meo*: ſic intelligunt, ut in gaudio Matris, non in ſui ipſius gaudio, exultaverit Joannes. Interdum enim ex geſtientis Matris lætitia ac commotione naturaliter editur commotio aliqua pueri in ventre ejus occluſi; imo ipſo etiam naturæ ductu experiuntur matres, pueros, quos geſtant in utero, moveri & exſilire: unde Geneſ.25. v.22. dicuntur Jacob & Eſau in utero Rebeccæ matris rixati.

XV. Imperitè, ne dicam impiè, diſcurrunt. Quamvis enim contingere naturaliter poſſit, ut puer in utero matris moveatur, & aliquem quaſi ſaltum edat; tanquam ex motu & exultatione matris excitatum; ſi tamen ad Scripturam (cui ſoli ſtandum volunt) attendiſsent, vidiſsent, motum illum Joannis, non à natura, ſed à ſpeciali Spiritus Sancti impulſu proceſſiſse, nec corporis tantùm, ſed animi motum fuiſse, cum hoc ex ipſa Angeli teſtificatione ad Zachariam habeatur Lucæ 1. v.15. *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris ſuæ*: & rursùs vidiſsent, exultationem Joannis non ex Matris gaudio fuiſse obortam, ſed po-

potiùs ex ipſo exilientis pueri motu, unde Deum advenisse perſenſit, Eliſabeth Matris gaudium enatum fuiſſe: quod diſertè exprimit Lucas cap. 1. v.41. *Ut audivit Salutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in utero ejus, & repleta eſt Spiritu Sancto Eliſabeth*. Priùs ergo Joannes in utero exultavit, deinde Matris gaudium ex Spiritu Sancto ſecutum eſt. Ita Ambroſius tum verbis ſupra allatis, tum ſequentibus: *Exultavit infans, & repleta eſt Mater. Non priùs repleta mater, quàm filius: ſed cum filius eſſet repletus Spiritu Sancto, replevit & Matrem*: & Auguſtinus Epiſt.57. modò 187. ad Dardanum: *Repleto eſt*, inquit, *Spiritu Sancto Eliſabeth, quo procul dubio revelante cognovit, quid illa exultatio ſignificaret infantis: ideſt illius venisse Matrem, cujus præcurſor ipſe, & monſtrator futurus eſſet*.

XVI. Hoc confirmatur, nam exultatio illa ex eo proceſſit, quòd Joannes fuerat repletus Spiritu Sancto, & proinde fuit effectus ſeu ſignum, quòd jam juſtificatus fuerat, juxta illud Lucæ 1. v. 15. Angeli prænuntiatum: *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ*: non ergo fuit naturalis, ſed plenè miraculoſa. Antecedens fatentur ſummo conſenſu Patres: Origenes homil.10. in Lucam: *Sancta erat*, inquit, *anima Beati Joannis, & adhuc in matris utero clauſa venturaque in Mundum, quaſi per experientiæ ſenſum ſciebat, quæ Iſrael ignorabat*: Cyprianus Epiſt.73., quæ eſt ad Jubajanum: *Gratiâ Divinâ in utero Matris Joannes impletur*: Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 3. *Cum geſtaretur in utero, a Spiritu Sancto ſanctificatus eſt*: Athanaſius ſerm.4. contra Arianos: *Permulti fuerunt Sancti puri omnis criminis; ſiquidem Jeremias in utero ſanctificatus fuit, & Joannes dum adhuc à gravida Matre geſtaretur, exultavit in gaudio ad vocem Deiparæ Virginis*: Ambroſius lib.2. in Lucam: *In Joanne priùs fuit Spiritus gratiæ, quàm vitæ*: Auguſt. Epiſt.57. modò 187. ſupra citata: *Joannes nondum in hanc editus lucem, tamen exultavit in gaudio: quod utique niſi operatione Spiritus Sancti fieri potuiſſe, quis credat?* Idem (ne nimius ſim) ſentiunt Gregorius Magnus lib.3. Moral. cap.5., Petrus Damiani ſerm.1. de Joanne Baptiſta, & alii.

XVII. Advertit tamen S.Thomas 3.p. q.27. art.6., exceptis Joanne, Hieremia, & B. Virgine, quæ utpotè electa in Matrem Dei ampliorem ſanctificationis gratiam obtinuit, quàm Joannes Baptiſta & Hieremias: *Non eſt credendum, aliquos alios ſanctificatos eſſe in utero, de quibus Scriptura mentionem non facit: quia hujuſmodi privilegia gratiæ, quæ donantur aliquibus præter Legem communem, ordinantur ad utilitatem aliorum, ſecundùm illud*

Digitized by Google

lud 1. *ad Cor.* 12., Unicuique datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem „ *quæ nulla provenires ex ſanctificatione aliquorum, niſi Eccleſiæ innoteſceret. Et quamvis judiciorum Dei non poſſit ratio aſſignari, quare ſcilicet huic & non alii hoc munus gratiæ conferat; conveniens tamen videtur fuiſſe, utrumque dictorum ſanctificari in utero ad præfigurandam ſanctificationem per Chriſtum faciendam. Primò quidem per ejus paſſionem, ſecundùm illud Hebr. ult.* „ Jeſus, ut ſanctificaret per ſuum Sanguinem populum, extra portam paſsus eſt „ *Quam quidem paſſionem Hieremias & verbis & myſteriis apertiſſimè prænuntiavit, & ſuis paſſionibus expreſſiſſimè præfiguravit. Secundò per Baptiſmum, ſecundùm illud* 1. *ad Cor.* 6. „ ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, „ *Ad quem quidem Baptiſmum Joannes ſuo Baptiſmo homines præparavit.* His tamen S. Thomas non negat, quòd ſi ex Actis Canonizationis conſtaret, aliquem fuiſse ſanctificatum in utero, & ut talem Fidelibus proponi, hoc pro certo eſſet tenendum, ſed potiùs aſserit, quia in tali caſu *Eccleſiæ innoteſceret*, & eſset *in utilitatem aliorum*.

XVIII. Scrupulus oriri poteſt, an ſanctificatio in utero ſit & dici poſſit regeneratio & emundatio ab originali. Hic ſcrupulus naſcitur ex S. Auguſtin. Epiſt. citata 57. ſeu 184. ad Dardanum dicente: *Sanctificatio, qua efficimur Templum Dei, nonniſi renatorum eſt*: Nemo autem renaſcitur, niſi priùs naſcatur.

Sed omnem ſcrupulum tollit S. Thom. 3. p. q. 27. ar. 1. ad 2. dicens: *Quòd Auguſtinus loquitur ſecundùm Legem communem, ſecundùm quam per Sacramenta non regenerantur aliqui, niſi priùs nati. Sed Deus huic Legi Sacramentorum potentiam ſuam non alligavit, quin aliquibus ex ſpeciali privilegio gratiam ſuam conferre poſſit, antequam naſcantur ex utero.* Qui autem antequam naſcatur gratiam habet, jam eſt à peccato originali mundatus, nec ampliùs iræ ſed filius Dei, quia peccatum & gratia non ſtant ſimul. Nec propterea cum alia ſit Nativitas *in utero* alia *ex utero*, naſci per Baptiſmum erit non ſecundó ſed tertiò naſci; Nam, ut docet S. Thomas in 3. diſt. 3. q. 2. art. 1., *Duæ iſtæ nativitates* (in utero & ex utero) *in uno conveniunt, ſecundùm quòd contra tertiam dividuntur; utraque enim illarum carnalis eſt, hæc verò ſpiritualis.*

XIX. Duo tamen examinanda ſuperſunt: Unum, an Joannes, cum exultavit in utero, uſum rationis habuerit: alterum, an rationis uſus in eo uſque ad ortum continuaverit. Dubitaſse viſus eſt S. Auguſtinus in Epiſt. 57. ad Dardanum, modò 187., ubi ait: *In Evangelio non dicitur: credidit infans in utero, ſed exultavit: videmus autem exultationem non ſolùm parvulorum, ſed etiam pe-*

pecorum eſſe, cui S. Thomas 3.p. q.27. art.6. adhærere videtur. Sed ſi quis Auguſtinum attentè obſervet, inveniet, eum ibi voluiſse ſolùm oſtendere; exultationem in utero, quia etiam in pecoribus eſse poteſt, naturali illatione & Lege communi non arguere rationis uſum in exultante; non autem negare, quòd, ſi exultatio, *ſicut ſolent miracula fieri, facta eſt divinitùs in infante, non humanitùs ab infante*, uſum rationis demonſtret in eo, qui exultat: imo illum in Joanne admittens, proſequitur: *Quamquam etſi uſque adeò eſt in illo puero acceleratus uſus rationis & voluntatis, ut intra viſcera materna jam poſset agnoſcere credere conſentire (ad quod in aliis parvulis ætas expectatur ut poſſint) & hoc in miraculis habendum puto Divinæ* potentiæ. Quod verò hìc ſolùm hypotheticè videtur aſſerere, abſolutè aſserit lib.2. de conſenſu Evangeliſtarum cap.15., ubi probans, Joannem Chriſtum antea noviſse, quàm columbam capiti ejus inſidentem, dum baptizatus eſt, videret, ait: *Quia etiam in utero matris exultavit, cum ad Eliſabeth Maria veniſſet*: quæ certè futilis eſset probatio, niſi exultationem ex rationis uſu procedentem Auguſtinus agnoviſset.

Ad S. Thomam dico, eum non negare, Joannem in utero uſu rationis donatum fuiſse, ſed ſolùm velle, hoc naturaliter non ſequi ex Gratia ſanctificationis, & diverſum & ſeparabile donum Dei eſse ſanctificari in utero, & habere uſum rationis in utero. Unde infert, quòd *quia expreſsè in Evangelio dicitur, quòd* „ Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris ſuæ „, *& de Hieremia expreſsè dicitur*,, Antequam exires de vulva ſanctificavit te,,; *aſſerendum videtur, eos ſanctificatos in utero, quamvis uſum rationis non habuerint; de quo Auguſtinus* (Epiſt.cit. ad Dardanum) *quæſtionem movet: ſicut etiam pueri, qui ſanctificantur per Baptiſmum, non ſtatim habent uſum liberi arbitrii*. Quibus ſtatuit, Joannem & Hieremiam fuiſse ſanctificatos in utero (qui erat ſcopus illius articuli: ſed ab eo, num etiam ibi habuerint uſum liberi arbitrii, præſcindit; ſolùm dicit, quòd etſi non habuerint, adhuc fuerunt ſanctificati, quia unum poteſt ſine alio eſse, ut in pueris baptizatis.

XX. Ceterùm Joannem ſanctificatum fuiſse, & ſimul uſu rationis donatum adhuc in utero poſitum, probabilis imo quaſi certa ſententia eſt. Angelus enim Lucæ 1. v.15. dixit Zachariæ *Spiritu Sancto replebitur adhuc ab utero Matris ſuæ*. Qualis autem fuiſſet Spiritus Sancti plenitudo, quæ ſine animi & rationis motu fuiſſet? Rursùs v.44. dicitur *Exultavit in gaudio infans*. Abſque autem rationis uſu gaudium eſſe non poteſt. Eam pro-

Digitized by Google

pterea ampleſtuntur Patres ferè omnes, Origenes hom. 10. in Lucam, S. Irenæus lib. 3. adversùs Hæreſ. cap. 18., Chryſoſtomus hom. 2. de S. Joanne, S. Ambroſius lib. 5. de Fide cap. 4. & ſerm. 63., S. Hieronymus Dialogo adversùs Luciferianos, S. Leo ſerm. 4 de Epiphania, S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſ 3., S. Gregorius Magnus lib. 7. Moral. c. 5., & alii; quorum aliqui datum Joanni jam tunc Spiritum Propheticum aſſerunt, inter quos Ambroſius lib. 2. in Luc. cap. 1. *Prophetant*, inquit, *Matres ſpiritu parvulorum*: donum autem Prophetiæ, niſi jam ratione utenti concedi non poteſt.

XXI. Diſcordes tamen invenio Patres, & præcipuè Interpretes, in ſtatuendo, an uſus rationis conceſſus Joanni fuerit in eo continuatus uſque ad ortum & ultra; an verò momentaneus & tranſitorius, ſcilicet an tantùm duraverit in occurſu Mariæ Virginis, & eo ſolùm tempore, quo præ gaudio in utero exultavit. Prior tamen ſententia mihi magis probatur, nimirùm uſum rationis in Joanne continuaſſe uſque ad ortum & deinceps: ſic ut à momento, quo in utero poſitus fuit à Spiritu Sancto uſu rationis donatus, in eo continuaverit; ita tamen ut non habuerit ſtatim omnium intelligentiam, ſed tantùm Myſteriorum gratiæ, quorum notitia ad Præcurſoris officium pertineret, quamvis eorum intelligentiam externis actibus tunc non prodiderit. Non enim mihi ulla apparet ratio, cur Verbum Dei incarnatum, quod in primo ſui occurſu uſum rationis cum ceteris donis Joanni in utero clauſo impartivit, illum in ſua trium menſium permanentia coram illo extinxerit, & non potiùs ad majorem profectum ſuâ præſentiâ perduxerit.

Propterea Origenes Homil 9. in Lucam ait: *Si ex eo, quòd tantùm venit Maria ad Eliſabeth, & ſalutavit eam, exultavit infans in gaudio, & Spiritu Sancto plena Eliſabeth prophetavit, & in una hora tantos profectus habuit; noſtræ conjecturæ relinquitur, quid in tribus menſibus Joannes profecerit, aſſiſtente Maria Eliſabethæ. Valdè quippe indignum eſt, in puncto horæ atque momento exultaſſe infantem & quodammodo laſciviſſe, repletamque eſſe Spiritu Sancto Eliſabeth: per tres verò menſes nec Joannem nec Eliſabeth ex vicina Matris Domini & ipſius Salvatoris præſentia profeciſſe.* S. Ambroſius etiam lib. 2. in Lucam: *Non ſola*, inquit, *familiaritatis eſt cauſa, quòd apud Eliſabetham Maria diu manſerit, ſed etiam tanti Vatis profectus. Nam ſi primò ingreſſâ tantus profectus extitit, ut ad Salutationem Mariæ exultaret infans in utero, repleretur Spiritu Sancto Mater infantis; quantùm putamus uſu tanti temporis, Sancta Mariæ addidiſſe præſentiam?*

XXII. Pro-

XXII. Profectum autem iſtum Joannis fuiſſe in cognitione & rationis uſus continuatione, oſtendunt præfati Patres ex eo, quòd Zachariæ parentis ipſius Canticum ab ipſo recèns nato probè intellectum opinantur. Sic enim ait Origenes homil. 10. in Lucam: *Si dubitas, ſtatim de utero Matris effuſum probè verba patris audire, & ſcire quid ſit hoc,,* Et tu puer Propheta Altiſſimi vocaberis,, *conſidera, multò fuiſſe mirabiliùs, quòd præceſſit,,* Ecce ut facta eſt vox Salutationis tuæ in aures meas, exultavit infans in gaudio in utero meo,,: *Si enim in ventre matris concluſus audivit Jeſum, & audiens exilivit, atque lætatus eſt; quare non credas, eum jam genitum Prophetiam patris audire & intelligere potuiſſe dicentem ad ſe,,* Et tu puer Propheta excelſi vocaberis; antecedes enim coram Domino parare vias ejus,,?

S. item Ambroſius l. 2. in Luc., Zachariæ exponens Canticum, *Sed fortaſſe*, inquit, *aliqui quaſi irrationabilem mentis exceſſum putant, quòd Zacharias octo dierum alloquatur infantem. Verùm ſi advertamus, intelligemus profectò, quòd potuit vocem patris natus audire, qui Mariæ Salutationem antequam naſceretur audivit. Sciebat profectò, alias eſſe aures Prophetæ, quæ Spiritu Dei non corporis ætate reſerantur. Habebat intelligendi ſenſum, qui exultandi habebat affectum.* Subſcribit Theophylactus eundem Evangelii locum exponens his verbis: *Rarum videtur, quòd Zacharias ad puerum loquitur adhuc inſenſatum. Quomodo potuit loqui? Dicendum igitur, quòd ſicut raram & admirabilem habuit nativitatem puer, qui exultavit & prophetavit in utero ad adventum Mariæ; ſic non eſt mirum, ſi etiam ea, quæ à patre dicebantur, intellexit.* His poſtremis verbis confirmat Theophylactus ſecundam partem noſtri aſſerti, nempè quòd Joannes habuit & nondum natus & natus intelligentiam, ſi non omnium, eorum ſaltem quæ ad ipſum ſuumque officium Præcurſoris pertinebant.

XXIII. Nec in Joannem tantùm Dominicæ præſentiæ prodigioſi derivarunt fructus, ſed & in Matrem Eliſabeth, ac ſuo modo in Zachariam patrem. In matrem quidem, nam referente Luca cap. 1. v. 41. &c., *repleta eſt Spiritu Sancto Mater: & exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui, & unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?... & Beata, quæ credidiſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi à Domino.* Quibus Myſterium, quod Maria geſtabat in utero, necnon quod olim vaticinati fuerant Prophetæ, in ejus conceptu impletum, Spiritu Sancto ſibi tunc revelante, ſe didiciſſe manifeſtavit. Hæc cum audiſſet Maria, quæ hactenùs virginali modeſtia texerat animi ſui gaudia, Spiri-

tu Sancto & ipſa correpta, quo jam dudum plena erat, gratulabundum ac cœleſtis Sapientiæ plenum, quo & Divinæ bonitatis ſupra ipſam effuſio, & ipſius humilitas referatur, Canticum pronuntiavit *Magnificat anima mea Dominum* &c. In hoc mutuo Matrum prophetico colloquio hoc ſingulare obſervant Patres, utramque ſpiritu Parvuli fuiſſe loquutam: & ſicut ex plenitudine Chriſti Maria Mater accepit, non Chriſtus ex Matre; ſic ex plenitudine Joannis Eliſabetham Matrem ſpiritum traxiſſe, non Joannem ex Matre. Ita egregiè Ambroſius lib. 2. in Lucam: *Vocem prior Eliſabeth audivit; ſed Joannes prior gratiam ſenſit. Illa naturæ ordine audivit; iſte exultavit ratione Myſterii: illa Mariæ, iſte Domini ſenſit adventum. Iſtæ gratiam loquuntur, illi intùs operantur, pietatiſque Myſterium maternis adoriuntur profectibus; duplicique miraculo prophetant Matres ſpiritu parvulorum. Exultavit infans, & repleta mater eſt. Non priùs mater repleta, quàm filius, ſed cum filius eſſet repletus Spiritu Sancto, replevit & matrem.* Aliter tamen Chriſtus, aliter Joannes replevit Matrem, Chriſtus à nullo alio repletus, ſed à ſe plenus; Joannes autem à Chriſto repletus de plenitudine ſua effudit in Matrem.

XXIV. Zachariam autem Joannis patrem non omni Prophetico Spiritu vacuum fuiſſe, cenſerem. Et quidem natô & circumcisô Joanne filiô, Zachariam Prophetico Spiritu imbutum fuiſſe, refert Lucas cap. 1. v. 67. his verbis: *Et Zacharias pater ejus repletus eſt Spiritu Sancto, & prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia viſitavit & fecit redemtionem plebis ſuæ* &c. Sed etiam ante, quamvis nullo externo ſigno hoc expreſſerit. Nam eſtò in pœnam ſuæ incredulitatis Angelo ei nuntianti, Joannis ſe fore patrem, & uxorem Eliſabeth etſi ſterilem vetulam concepturam, factus mutus & ſimul ſurdus ſit, Lucæ 1. v. 20. *Eris tacens, & non poteris loqui uſque in diem, quo hæc fient, pro eo quod non credidiſti verbis meis*: & v. 22. *Et ipſe erat innuens illis, & permanſit mutus*; ſurdus etiam, quia Joanne jam nato non niſi per nutus poterat percipere; unde v. 62. *Innuebant autem patri ejus, quem vellet vocari eum*: nihilominùs in tanta plenitudine gratiarum, quæ in adventu Mariæ ſuper Filium, & Matrem, ut dictum eſt, fuit effuſa, ſolus Zacharias pater jejunus non videtur manſiſſe; quin potiùs trimeſtri Mariæ commoratione apud uxorem ſuam, quam etſi nec alloqui nec audire, videre tamen poterat; videndo etiam, verba Angeli fuiſſe impleta; credibile eſt, eum incredulitatis prioris pœnitentem, fidem concepiſse, ſeque idoneum reddidiſse, ut My-

Digitized by Google

Myſteriorum, quæ domi ſuæ gerebantur, & ipſe Divino Sancti Spiritus lumine particeps fieret. Sed de Zacharia aliqua dicamus.

§. III.

De Zacharia Joannis patre quis fuerit & quæ ejus mors.

XXV. Quis fuerit Zacharias Joannis Baptiſtæ pater, oſtendit nobis S. Lucas cap. 1. v. 5. *Fuit in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron, & nomen ejus Eliſabeth*. Ex quibus habemus, Zachariam fuiſſe unum de Sacerdotibus Templi, & de vice Abia: ut enim refertur 1. Paralip. cap. 24. ex familiis ſacerdotalibus Eleazar, & Ithamar, vices ſeu claſſes viginti quatuor fuerunt ſorte à David deſignatæ, inter quas octava fuit Claſſis Abia, de qua erat Zacharias: & ſecundùm has vices ſeu Claſſes tenebantur Sacerdotes juxta ordinem vicis ſuæ Templo intereſſe, & in eo miniſtrare: unde ibidem v. 19. enumeratis præfatis 24. ſortibus, ſubjungitur: *Hæ vices eorum ſecundùm miniſteria ſua, ut ingrediantur Domum Domini, & juxta Ritum ſuum ſub manu Aaron patris eorum, ſicut præceperat Dominus Deus Iſrael*. Tunc ergo cum Angelus ei nuntiavit conceptum Joannis ab uxore ſua Eliſabeth, Zacharias ſecundùm ordinem vicis ſuæ Sacerdotio fungebatur; ait enim Lucas cap. 1. v. 8. *Factum eſt autem, cum Sacerdotio fungeretur in ordine vicis ſuæ ante Deum, ſecundùm conſuetudinem Sacerdotii ſorte exiit, ut incenſum poneret, ingreſſus in Templum Domini: & omnis multitudo Populi erat orans foris horâ incenſi. Apparuit autem illi Angelus Domini ſtans à dextris Altaris incenſi*. Hæc Lucas: qui ſubinde narrat, ei Angelum dixiſſe *Uxor tua pariet tibi filium*; quod cum Zacharias non crederet, dicens *Unde hoc ſciam? ego enim ſum ſenex, & uxor mea proceſſit in diebus ſuis*, Angelum in pœnam ei dixiſse, *eris tacens, & non poteris loqui uſque in diem, quo hæc fient*. Quòd ita eveniſſe teſtatur Lucas v. 21. dicens: *Et erat plebs expectans Zachariam; & mirabantur, quòd tardaret ipſe in Templo. Egreſſus autem non poterat loqui ad illos..... & ipſe erat innuens illis, & permanſit mutus. Et factum eſt, ut impleti ſunt dies officii ejus, abiit in domum ſuam*. Ita Evangeliſta.

XXVI. Ex his patet, Zachariam fuiſſe quidem unum è Sacerdotibus, ſed non Summum Sacerdotem, aut Principem Sacer-

Digitized by Google

cerdotum; licèt hoc aliqui ex Veteribus, inter quos citantur Ambroſius in Lucam, & Chryſoſtomus, opinati ſint; & Pſeudo-Evangelium Jacobi apertè aſſerat. Nam ex Luca apparet, Zachariam fuiſſe ex numero Sacerdotum, qui ſecundùm ordinem vicis ſuæ Templo miniſtrabant; hi autem erant plures, cum Summus Sacerdos eſſet unus, & propterea in eo locum non habebant vices. Imo in Catalogo Summorum Pontificum Hebræorum nullus legitur Zacharias. Nec dicant, Zachariam patrem Joannis, ut ex Luca diximus *poſuiſſe incenſum*; incenſum autem ponere non licuiſſe niſi Summo Sacerdoti, ut obſervat Auguſtinus in Joann. Nam debuiſſent advertere, quòd duplex erat incenſum, ſeu *thimiama*: unum in Sancto Sanctorum à ſolo Summo Sacerdote ſemel in anno offerendum, de quo Paulus Hebr. *9*. v. *7*. alterum quotidie bis adolendum à Sacerdotibus Exod. *30*. v. 8. in Altari thimiamatis extra Sanctum Sanctorum conſtituto; ut etiam liquet ex Joſepho lib. *6*. de Bello Judaico cap. *6*. Et in hoc ponebat incenſum Zacharias: unde Lucas non dicit, quòd incenſum poneret, ingreſſus in *Sanctum Sanctorum*, ſed in *Templum Domini*, nimirùm in ea parte, quam non intrabat Populus, ſed ſolus Sacerdos, unde Lucas dicit, quòd Populus *foris ſtabat ipſum expectans*. Admiſsô tamen, quòd tunc temporis plures eſſent Summi Sacerdotes, qui per vices adminiſtrarent, dari poteſt, Zachariam unum ex illis fuiſſe, ut ſentit S. Auguſtin. tract. *49*. in Joan. de quo infra cap. *16*. §. *1*. Rejiciendum propterea eſt, quòd in dicto Pſeudo-Evangelio ſupponitur, nempe quòd iſte Zacharias fuerit Princeps Sacerdotum, qui Mariam Joſeph deſponſavit, cum ſuper hoc Deum conſuluiſſet, de quo ſupra dixi cap. 4. §. 1.

XXVII. Qualis fuerit Zachariæ mors, cauſa & genus mortis, incertum eſt. Variè propterea de hoc etiam Veteres locuti ſunt. Quidam exiſtimantes ad hunc Zachariam reſpexiſſe Chriſtum Matth. *23*. v. *35*., ubi comminatus ſuper Jeruſalem venturum ſanguinem Prophetarum, quos occiderunt, ait: *Ut veniat ſuper vos omnis ſanguis juſtus, qui effuſus eſt ſuper terram à ſanguine Abel juſti, uſque ad ſanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidiſtis inter Templum & Altare*: volunt, Zachariam Joannis patrem fuiſſe occiſum inter Templum & Altare: & moventur; tum quia Zacharias, quem Chriſtus dicit fuiſſe occiſum inter Templum & Altare, dicitur filius Barachiæ; Zacharias autem pater Joannis Barachiæ filius dicitur à S. Hippolyto martyre: tum quia Chriſtus omnem ſanguinem juſtorum, qui ab initio mundi uſque ad ſua tempora effuſus fuerat, ſuper Jeruſalem im-

imprecatur : ergo ſicut à ſanguine Abel primi juſti occiſi incipit, ita in ſanguine Zachariæ ultimi, ac recèns occiſi juſti deſinit: hic autem alius eſſe non poterat, quàm Zacharias Joannis pater.

XXVIII. Hanc opinionem confirmant primò, quia Tertullianus in Scorpiaco c.8. ait: *Zacharias intra Altare & Ædem trucidatur, perennes cruoris ſui maculas ſilicibus adſignans.* Eum autem non loqui de Zacharia filio Jojadæ, argumento eſt; tum quia iſte non fuit trucidatus, ſed lapidibus obrutus, ut habetur 2. Paralip. cap. 24. v. 21.; tum quia ſanguis hujus non poterat perenniter ſilicibus adhærere, maximè cum poſtea deſolatio Templi ſecuta ſit. Secundò, quia Valentinianus Imperator, referente Theodoreto lib.4. Hiſt. cap.3., ſcripſit Epiſtolam ad Epiſcopos Aſiæ, in qua apertè aſſerit, Zachariam occiſum inter Templum & Altare fuiſſe Joannis parentem: & ſanguinem, qui videbatur, ejus ſanguinem eſſe; hoc enim ejus verba indicare videntur, nempè: *Ne in ea, quæ Teſtamenti Chriſti ſunt, damna incurratis, id quod in Zachariæ ſanguine eveniebat, nam funeſti illi, perindè ac peſtifer Dæmon qui cædis illius ſocius erat, mortis ſupplicio traditi, adveniente cælitus Rege noſtro Jeſu Chriſto, diſrupti perierunt.* Ubi loquitur de iis, qui tempore Chriſti ob Zachariæ effuſum ſanguinem perierunt; & proindè non de ſanguine Zachariæ à Joas Rege interfecti, qui multo tempore longè præceſſit, ſed Zachariæ patris Joannis, qui Chriſti tempore occiſus fuerit.

Tertiò Gnoſtici, qui, eſtò Hæretici, temporibus tamen Apoſtolorum fuere proximiores, conſtanter aſſerebant (idem quoque Ebionitæ) Zachariæ patrem Joannis occiſum fuiſſe inter Templum & Altare, quod & refert (ut infra dicam) Jacobi Proto-Evangelium. Unde ſaltem hanc fuiſſe antiquam Traditionem comprobatur. Cui conſentit etiam Joſephus lib. 5. de Bello Judaico cap.1. memorans, Zachariam in medio Templo à factione Zelotum interfectum eſſe. Imo Baronius ipſe ad ann. Chriſti 1. n.55. teſtatur, ſe in Bibliotheca Vaticana vidiſſe Antiquum Codicem, cui titulus *De peregrinatione ad Loca Sancta*, in quo affirmabantur ſanguinis maculæ, quibus aſperſi erant lapides Templi, ſanguinem fuiſſe Zachariæ patris Joannis, quem Herodes occidi fecerat inter Templum & Altare.

XXIX. A quo autem, & qua de cauſa Zacharias fuerit occiſus, non conveniunt hujus opinionis patroni. Voluerunt quidam, fuiſse occiſum, quia Meſſiæ adventum in Chriſto Jeſu prædicaret. Ita refert Hieronymus in cap.23. Matthæi: *Alii*, in-

Digitized by Google

inquit, *Zachariam patrem Joannis intelligi volunt, ex quibuſdam apocryphorum ſomniis approbantes, quòd propterea occiſus ſit, quia Salvatoris prædicaverit adventum*: ſubdit tamen: *Hoc quia de Scripturis non habet auctoritatem, eâdem facilitate contemnitur, qua probatur*.

XXX. Alii occiſum fuiſſe volunt hac cauſa: Cùm Maria purgationis officium impletura ad Templum acceſſiſſet, nec vellet unâ cum mulieribus virum paſſis in Templo precari, ſed altero in loco virginibus ad orationem deſtinato; factum eſt, ut Judæi de hoc ſcandalum paſſi eam loco pellere tentarint. Verùm cum Zacharias Joannis parens, qui tunc pro vice ſua Sacerdotis officio fungebatur, Myſterii conſcius, illius partes ſuſcepiſſet, atque Mariam ibi manere, & ibi precari juſſiſſet; propterea à Judæis livore ac invidiâ accenſis inter Templum & Altare fuerit occiſus. Hoc referunt Origenes tract.26. in Matth., S. Gregorius Nyſſenus Orat. de Chriſti Nativit., S. Baſilius de humana Chriſti generatione, & alii. Qui tamen eam narrationem ſuffragio non probant, ſed tanquam in ore Vulgi poſitam referunt, cui nec ipſi fidem adjungunt, nec ab aliis adjungi volunt. Unde Origenes, qui primus popularis Traditionis nomine eam narrat, *Venit ad nos*, inquit, *quædam Traditio* &c. eâque recitatâ ſubjungit: *Sunt tamen qui ejuſmodi Traditioni non credunt*: nec eos improbat.

Et meritò. Primò, nam cùm Lucas, qui cap.2. fusè deſcribit mirabilia, quæ occaſione adventus Mariæ in Templum titulo purgationis acciderunt (nimirùm ſuſceptionem pueri Jeſu à Simeone inter brachia, & ſuper eum prophetante; & inſuper Annam prophetiſſam de eo magna prænuntiantem) nec de tumultu in Populo excitato, & minùs de Zachariæ occiſione ibi ſecuta verbum ullum faciat, neque indicium præbeat, dicendum eſt cum Hieronymo: *Hoc quia de Scripturis nullam habet auctoritatem, eâdem facilitate contemnitur, qua probatur*. Secundò, quis abſque gravi modeſtiæ & humilitatis Mariæ injuria poteſt vel cogitare, quód ambierit in Templo locum, quem ſciebat ſibi ſecundùm Legem non competere? Quæ, inquam, etſi ſciret, ſe Matrem quidem ſed Virginem, quia ſine corruptione peperit, & ideò purgatione non indigere, maluit tamen ſe ſe Legi purgationis ſubjicere; quomodo fingi poteſt elata ambiiſſe Virginis locum? An non hoc fuiſſet ſibimet contradicere, ſi eodem tempore, quo purgationis titulo volebat celare Myſterium, quod noverat nondum eſſe propalandum, ſe Virginem adhuc eſſe oſtentando illud publicum facere tentaſſet? Idem de Zacharia di-

dicendum eſt. Noverat ille Divino afflatu Virginalis partus Myſterium, ut concedo; ſed noverat etiam, tunc non eſse manifeſtandum, & ne innoteſceret, Purgationis officium tunc impleri.

XXXI. Alii tandem voluerunt, Herodis imperio, eò quòd Joannem filium, quem impius ille Rex quærebat ad necem, prodere noluerit, Zachariam fuiſse occiſum. Qui hanc opinionem tuentur, ducem ſe habere profitentur S. Petrum Alexandrinum Patriarcham, qui in Regulis Eccleſiaſticis, quas Sexta Synodus Generalis probavit, hæc ſcribit: *Cum quibus* (ideſt cum occiſis infantibus) *Herodes & alium priùs natum infantem cum interfecturus quæſiiſſet, & non inveniſſet, patrem ejus Zachariam interfecit inter Templum & Altare, cum effugiſſet filius cum matre Eliſabeth*. Petrum Alexandrinum ſecutus Nicephorus lib. 1. Hiſt. Eccleſ. c.8. idem ſentit, addens, *Joannem Zachariæ filium unà cum matre Eliſabetha in ſpelunca quadam ad regionem montanam fuiſſe ſervatum, & ibi Herodis ſanguinariam manum effugiſſe*.

XXXII. Verùm ne fidem, ſaltem certam, Petro & Nicephoro præſtem; ac ne credam, hæc à Synodo VI. Generali fuiſse poſitivè approbata; detinet me, quòd uterque ex cœnoſa lacuna iſta expiſcatus ſit, nempè, ex Pſeudo-Evangelio Jacobi, cujus narrationem pro mei Lectoris curioſitate hìc tranſcribere placet. Dicit ergo „ Eliſabeth autem audiens, quòd filius ſuus Joannes
„ requireretur, conſcendit in montana, & circumſpectabat,
„ ubi eum abſconderet, & non erat locus abſconſionis. & ge-
„ mens Eliſabeth voce magna dixit: O mons Dei recipe ma-
„ trem cum filio; nec enim poterat aſcendere Eliſabeth; Et re-
„ pentè diviſus eſt mons, & illam recepit. Illuxit autem illis
„ lux; Angelus enim Domini erat cum illis, cuſtodiens illos.
Ecce primum miraculum, ſeu veriùs fabellam (quòd ſcilicèt diviſus ſit mons, ut in ſinu ſuo Eliſabeth & Joannem ab Herode cuſtodiret) ſimilem alteri, quam de Iſaia Propheta, teſte Poſtello, confinxerunt Rabbini, nimirùm quòd cum Rex impius Manaſses eum ad ſupplicium quæreret, quaſi blaſphemaſset dicendo, ſe vidiſſe Deum facie ad faciem, rogavit Iſaias Dominum, ut illi proxima aperiretur Cedrus, in qua deliteſceret. Cumque hoc eveniſset, nec ampliùs Propheta appareret, juſſiſse Regem medium Cedri truncum ſecari, atque ſic unâ latentem Iſaiam ſimul fuiſse ſerrâ diſsectum.

Pergit Pſeudo-Evangelium ſic „ Herodes autem quærebat
„ Joannem; & miſit miniſtros ad Zachariam patrem ejus aſſi-

„ ſtentem Altari, dicens: ubi abſcondiſti filium tuum? Ipſe au-
„ tem reſpondit, dicens: Ego ſum Sacerdos miniſtrans Deo, &
„ aſſiſto Templo Domini; non novi, ubi eſt filius meus; & abie-
„ re Miniſtri, & renuntiarunt omnia Herodi. Et iratus dixit:
„ filius ejus eſt regnaturus ſuper Iſrael. Et miſit rursùs ad Za-
„ chariam dicens: dic verum nobis: ubi eſt filius tuus? An ne-
„ ſcis, quòd ſanguis tuus ſub manu mea eſt? Et ivere Miniſtri,
„ & denuntiarunt talia Zachariæ; dixit autem: Teſtis eſt Deus,
„ quòd neſcio, ubi eſt filius meus. Tu, ſi vis, funde ſangui-
„ nem meum; ſpiritum enim Deus recipiet, quia ſanguinem
„ innocentem fundis. In Templi Dei & Altaris veſtibulis, cir-
„ ca interſeptum Zacharias eſt occiſus. Nec ſciebant filii Iſrael,
„ quando occiſus eſſet.
„ Et abierunt Sacerdotes ad horam Salutationis: & ſecun-
„ dùm conſuetudinem non obviavit illis Zachariæ benedictio
„ ..... Tardante autem illo timebant intrare. Unus autem eo-
„ rum audens intravit in Sanctum, ubi erat Altare, & vidit
„ Sanguinem concretum. Et ecce vox edicens: Zacharias oc-
„ ciſus eſt, neque ſanguis ejus abolebitur, donec venerit ultor.
„ Quo audito timuit, & egreſſus renuntiavit Sacerdotibus, quia
„ Zacharias eſt occiſus. Et audientes audenteſque ingreſſi ſunt,
„ & viderunt factum, & laquearia ululantia... Corpus autem
„ ejus non eſt inventum, ſed ſanguis ejus in Templi veſtibulis
„ factus erat inſtar lapidis. Et tremefacti exierunt & annuntia-
„ verunt Populo, quòd Zacharias eſſet occiſus; & audierunt
„ omnes Tribus Populi, & luxerunt eum, & planxerunt tres
„ dies & tres noctes.

Hæc de nece Zachariæ narrat Pſeudo-Evangeliſta, tria referens prodigia, nempè vocem auditam; laquearia Templi ulutantia; corpus ejus non inventum, ſed ejus ſanguinem concretum quaſi lapidem. Ex hoc fonte biberunt quotquot ſcripſerunt Zachariam ab Herode occiſum, & ſanguinem illius concretum lapidibus Templi adhuc adhærentem, ut Petrus Alexandrinus, Nicephorus, aliique; ut meritò inter ſomnia ac deliramenta nedum à Hieronymo, ſed à quopiam veritatis ſtudioſo recenſenda ſint. Et quidem mirum, & ſanè mirum, quòd Matthæus, qui cap. 2. narrat furorem Herodis in pueros innocentes Bethlehemiticos propter Jeſum, quem volebat occidere, aut quiſpiam alius Evangeliſta, vel Scriptor Sacer, de Joanne quæſito ad necem, & de Zacharia patre occiſo, nec verbum protulerint.

Imo ex Matthæo oppoſitum colligitur. Nam cum dicto cap. 2. v. 16. dicat, quòd *Herodes videns, quoniam illuſus eſſet à Ma-*

à Magis, iratus eſt valdè, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, à furore Herodis excludit Joannem, & conſequenter Zachariam patrem, qui nec in Bethlehem, aut finibus ejus permanentem domum habebant, ſed in Montana Civitate Hebron, ut diximus: nec Joannem quæſierant Magi, ſed unicè Jeſum in Bethlehem natum, quem ex Stella didicerant futurum Regem, ex quo in Herode ira accenſa fuit. Nec dicas, in Herode ſuſpicionem contra Joannem excitari potuiſſe ex admirandis, quæ in ejus nativitate contigerunt, & quæ ad ejus notitiam facilè pervenerunt; reſpondebo enim, hic non diſcuti, an potuerit excitari in Herode ſuſpicio de Joanne, ſed an revera fuerit excitata, quòd pernego, cum nullum adſit fundamentum hoc dicendi, niſi ex apocryphis, ut dictum eſt.

XXXIII. Zachariam ergo, quem dicit Chriſtus fuiſſe occiſum inter Templum & Altare, dicendum eſt cum S. Hieronymo in cap.23. Matthæi, fuiſſe illum, de quo 2. Paralipom. narratur cap.24. v.21., quòd juſſu Joas Regis Juda fuerit interfectus, & ad hunc Chriſtum reſpexiſſe. Nam iſte fuit obrutus lapidibus, & occiſus in atrio Templi, quòd idem eſt ac inter Templum & Altare: & dici etiam poterat, quòd ſanguis ejus ſicut ſanguis Abel contra occiſores clamaret; nam ibi de ipſo v.22. dicitur: *Qui cum moreretur, ait, videat Dominus, & requirat*. Neque opus erat, ut de ſanguine recèns effuſo loqueretur Chriſtus, ſed potiùs de ſanguine illorum, quem ex libris ſuis noverant Judæi, & maximè Scribæ & Phariſæi, eſſe ſuper eos venturum, & ab eis eſſe requirendum. Supereſt ſolùm ſcrupulus, quòd Zacharias, de quo loquitur Chriſtus dicitur *Filius Barachiæ*, ille autem, de quo in 2. Paralip. dicitur *Filius Jojadæ* v. 22. *Et non eſt recordatus Joas Rex miſericordiæ, quam fecerat Jojada pater illius ſecum, ſed interfecit filium ejus*. Sed, præterquam quòd S. Lucas c.11. v.51. iſtum, de quo loquitur, ſimpliciter vocat *Zachariam*, ait enim: *A ſanguine Abel uſque ad ſanguinem Zachariæ, qui periit inter Altare & Ædem*, ſcrupulum tollit S. Hieronymus in cap. 23. Matth. dicens, in Evangelio Matthæi, quo uſi ſunt Nazaræi, pro filio Barachiæ *Filium Jojadæ* ſe repeiſſe ſcriptum: addens, quòd *Barachias lingua noſtra Benedictus Dominus dicitur, & Sacerdotis Jojadæ Juſtitia Hebræo nomine demonſtratur.* Cum quo ſtat, quòd Zacharias, de quo loquitur Chriſtus, ſit verè filius Jojadæ, etſi propter juſtitiam, qua claruit, eum quaſi per metaphoram appellet *Barachiam*. Et in hoc ſenſu Jojada vocatur à S. Hippolyto Martyre, ſi tamen verus Hippolytus eſt,

qui hoc dicit, cum varia ſub S. Hippolyti nomine ſcripta circumferantur, quæ ſuppoſititia ſunt. Aliam expoſitionem ſupra indicavi tom.3. loquens de Prophetis Minoribus cap.20. §.2. in Zacharia n.19.

XXXIV. Ad teſtimonia, quæ adducuntur primò ex Tertulliano, dico, eum non deſignare, de quo Zacharia loquatur. Nec enim ex quo dicat, ſanguinem ejus adhuc adhærere lapidibus, colligitur, eſſe ſanguinem juſti recèns effuſum, cum potuerit, Deo ſic diſponente in vindictam Judæorum, adhuc per ſecula ibi adhærens conſervari. Quòd ſi quis velit, eum loqui de ſanguine Zachariæ patris Joannis, non verebor dicere, eum locutum fuiſse ex ſententia apocryphorum, quæ tunc temporis circumferebatur; idque non aſserendo, ſed recitando ſolùm dixiſse. Idem ad ſecundum dicam de Valentiniano: quamvis etiam ſalvari poſſit, eum de Zacharia filio Jojadæ, cujus ſanguis licèt multò ante effuſus, ſicut & aliorum Prophetarum, adhuc tempore Chriſti in occiſores Judæos operabatur vindictam.

Quod tertiò de Gnoſticis affertur, nullius auctoritatis pondus habet: multis enim fabulis ſectam ſuam replebant, & apocryphis Traditionibus, inter quas recenſenda eſt iſta quoque de Zachariæ patris Joannis occiſione. Imo ſicut teſtibus Baronio & Epiphanio hæreſ. 26. errarunt in aſſignanda cauſa necis Zachariæ, ita in aſserenda ejuſdem nece fuiſſe deceptos probabilius cenſendum eſt.

Quod verò affertur ex Joſepho, ad rem non eſt. Nam Zacharias, de quo ipſe meminit, alius fuit ab eis, de quibus hìc locuti ſumus. Is enim fuit temporibus Veſpaſiani interemtus, homo quidem illuſtris, probus ac dives, qui Joſepho teſte filius fuit Baruch, de quo Baronius ad ann. Chriſti 1. n.56. De Manuſcripto tandem Codice, quem Baronius dicit, ſe in Bibliotheca Vaticana vidiſse, nihil aliud dicam, niſi quòd dicit Hieronymus in cap.23. Matth. *Simpliciores fratres inter ruinas Templi, & Altare, ſive in Portarum exitibus, quæ ſilvam ducunt, rubra ſaxa monſtrantes, Zachariæ ſanguine putant eſſe polluta. Non condemnamus errorem, qui de odio Judæorum, & Fidei pietate deſcendit.* Imo Joannes Fabritius in Notis ad Proto-Evangelium Jacobi cap.24. ſequentia ſubjungit: *Sed & Judæos ipſos, notat Poſtellus in Talmude tractatu Gittim, affirmare, Zachariæ ſanguinem (priſcum autem illum filium Jojadæ intelligunt) qui in ipſa occiſione ad inſtar lapidis, ſublato divinitùs corpore obduruerit, vehementer incitari, fervere & bullire cœpiſſe, cum Titus caperet Hieroſolymam: auditamque vocem Manium Zachariæ clamantium: Litate, milites, litate,*

Za-

Zachariæ Manibus, perfidiâ Populi Principumque innocenter interemti, litate, inquam, & ſanguinem meum ſanguine illorum compaſcite: litate, donec ipſe vobis dicam: ſufficit, & meum ſanguinem quieſcentem videritis. Hinc factum eſſe, ut quidquid Sacerdotalis, Principalis Judiciariique generis & Optimatum Hieroſolymis eſſet, jugulatum fuerit ſuper illum ſanguinem, nec priùs deſierit bullire, quàm dixerit Imperator, neminem ſupereſſe Optimatum, ſed ſolum Populum, ac tunc demum ſanguinem ceſſaſſe. Hæc Fabritius, qui addit, *quòd Vetus Scriptor Itinerarii, à Burdegalia Hieroſolymam uſque, fabulatur, ſua adhuc ætate in Templo præter veſtigia cruoris per totam aream, extitiſſe veſtigia clavorum, quibus inſtructi erant calcei Militum, qui Zachariam occiderunt.* Similis, ſi fortè non idem, eſt Codex itinerarius, quem Baronius dicit ſe vidiſſe, quamvis in hoc etiam erret, ſumens Zachariam Joannis patrem pro Zacharia Jojadæ filio.

Hinc, ne in incertis, fabulíſve ampliùs fluctuemus, cum nec ex Scriptura nec ex Eccleſiæ certa Traditione appareat, quo mortis genere Zacharias pater Joannis obierit, concludam, vel eum placida morte quieviſse, vel de ejus mortis genere nil certi ſtatui poſſe.

§. IV.

De reditu B. Mariæ à domo Eliſabeth ad domum propriam, & de Nativitate Joannis.

XXXV. Moram Beatæ Mariæ apud Eliſabeth, ejuſque reditum ad propriam domum hoc laconiſmo narrat Lucas cap. 1. v. 56. *Manſit autem Maria cum illa quaſi menſibus tribus: & reverſa eſt in domum ſuam:* nimirùm ad ſuos Nazarenos lares, vel Joſephô vel alia fideli Matronâ eam comitante, ut ſupra indicavi. Modò exurgit quæſtio: an iſte Mariæ diſceſſus ab Eliſabeth contigerit ante partum ejuſdem, an poſt, itaut Eliſabeth parienti adfuerit, deinde diſceſſerit. Quæſtio ſanè implexa, de qua nec ex Scriptura neque ex Patrum Traditione quidquam certi ſtatui poteſt. Habemus quidem ex Luca cap. 1. v. 26. & 36. ſexto menſe à Joannis conceptu Mariam iter ad Eliſabeth aſſumſiſſe; ſed an ſextus menſis fuerit tunc completus, an ſolùm inchoatus, non habemus. Rursùs idem Lucas v. 56. dicit, quòd Maria manſit cum Eliſabeth *quaſi* menſibus tribus. Sed cum uſu Scripturarum particula *quaſi* non ſemper diminuat, ſed aliquando augeat, vel ſaltem ſit expreſſiva; certò neſcimus, an

an tribus integris menſibus, vel duobus tantùm & aliquot diebus apud illam manſerit: itaut ex illis ſex & iſtis tribus integros novem menſes conficere poſſimus: & inde ſtatuere, an partui Eliſabeth Maria adfuerit, nec ne. Quamquam, cum partus feminarum non ita ſit ad novem menſes à natura definitus, quin aliquæ citiùs, aliquæ ſeriùs pariant, neque ex hoc computo aliquid determinare poſſemus.

Patres quoque antiqui nil certi de hoc nobis reliquerunt. Etſi enim aliqui laudent Origenem, tanquam qui Mariam Eliſabethæ partui interfuiſſe ſcripſerit; nil tamen afferunt, ex quo in eam ſententiam trahi poſſit. Licèt etiam adducant Ambroſium, qui lib.2. in Lucam obiter ait, *Tamdiù manſiſſe Mariam, quamdiù Eliſabeth pariendi tempus impleret*; non ſatis tamen eo loquendi modo explicat, an pariendi tempus intra Mariæ moram includat, an veriùs excludat. Ceteri autem mediæ & inferioris ætatis Scriptores diviſi ſunt; aliis Mariæ præſentiam partui Eliſabeth propugnantibûs, Petrô Damiani ſerm. 1. & 2. de Joanne Baptiſta, Venerabili Bedâ in cap. 1. Lucæ, S. Bonaventurâ in Meditat. cap. 5. Aliis ex adverſo negantibûs, Theophylactô, Euthymiô, Nicephorô lib. 1. Hiſt. c. 8.

XXXVI. His poſterioribus, ſi liceat, conſentio; tum quia videntur conformiùs loqui modo, quo rem narrat Lucas, qui poſtquam dixit v. 56., quòd Maria *reverſa eſt in domum ſuam*, ſubjungit v. 57. *Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi, & peperit filium*; quibus indicare videtur, quòd poſtquam Maria reverſa eſt in domum ſuam, impletum fuerit tempus pariendi Eliſabeth, & pepererit. Et licèt me non lateat, particulam *Et* vel *Autem* non ſemper importare, quòd res conſummata plenè fuerit, antequam id quod ſubjungitur initium habeat; regulariter tamen temporis ſucceſſionem importat: & ita intellexiſſe Lucam, nimirùm quòd poſtquam Maria reverſa eſt in domum ſuam, Eliſabeth peperit, conjicio non ſolùm ex naturali modo loquendi, ſed quia inferiùs, dum agitur de Joannis Nativitate & circumſtantiis ejus, nulla ampliùs Mariæ præſentiæ mentio fit; quod ſignum eſt, nec leve, Mariam illi partui non interfuiſſe: tum quia non conveniebat Virgini obſtetricandi officium, à pudore & verecundia prorsùs alienum; tum denique, quia Maria mox affluxuram turbam, quæ cognationis vel amicitiæ titulô ad Eliſabeth à partu decumbentem ventura erat, prudenter fugere ac declinare voluit; maximè ne uteri ejus intumeſcentia, aliis ignaris de Myſterio apparens, Virginem hominum dicteriis exponeret.

XXXVII.

Digitized by Google

XXXVII. Reverſâ igitur in domum ſuam Mariâ, ſcribit S. Matthæus cap.1. v.18., quòd *inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto*. Non ab alio inventa eſt, inquit S. Hieronymus in dictum Caput, *quàm à Joſeph, qui penè licentia maritali futuræ uxoris omnia noverat*. At Joſeph, Myſterii in Maria perfecti adhuc ignarus, ſcribit Matthæus, animo fluctuans, quid de ea faceret, *voluit occultè dimittere eam. Hæc autem eo cogitante; ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis ei dicens: Joſeph fili David, noli timere accipere Mariam Conjugem tuam, quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt..... Exurgens autem Joſeph à ſomno, fecit, ſicut præceperat ei Angelus Domini, & accepit Conjugem ſuam*. Hæc Matthæus verus Evangeliſta.

XXXVIII. Pſeudo-Evangeliſta verò Jacobus multa de more addit deliria, imo & blaſphemias. Dicit enim primò, quòd „ dum moraretur in domo Eliſabeth, de die in diem venter ejus „ intumeſcebat, & timore perculſa Maria abiit in domum „ ſuam, & occultavit ſe à filiis Iſrael. Erat autem annorum „ ſexdecim, quando hæc fiebant Myſteria.

Dicit ſecundò, quòd facto illi ſexto menſe, ecce venit „ Joſeph à ſuis oicodomiis (ideſt officiis fabrilibus) & intrans „ in domum ſuam vidit eam gravidam, & demiſsâ facie ſuâ „ projecit ſe ipſum in terram, & planxit vehementer dicens: „ Quanam facie intuebor Dominum meum? quid orabo pro hac „ puella, quam Virginem accepi ex Templo Domini Dei, & „ non cuſtodivi? quis mihi impoſuit? quis hoc mali fecit in „ domo mea, captivamque duxit à me, & vitiavit Virginem? &c. Et acceptâ Mariâ dixit illi: O quæ tantæ curæ Deo „ eras, cur hoc feciſti, & oblita es Domini Dei tui? Tu, quæ „ es educata in Sancto Sanctorum, quid dejeciſti animam „ tuam? Quæ cibum de manu Angelorum capiebas, cur hoc „ feciſti? Ipſa autem flebat amariſſimè dicens: Munda ſum, & „ Virum non cognovi. Dixit autem illi Joſeph: Et undenam „ eſt ergo, quòd in utero habes? & reſpondet Maria: Vivit Do„ minus Deus meus, quòd non ſcio, unde hoc mihi eſt „. Hæc de ſuo ementitus Jacobus, quæ examini ſubjicere placet.

Mitto quòd dicit, ſolùm *ſexto menſe* Mariam à Joſeph deprehenſam fuiſſe gravidam. Cum enim tertiò à conceptu menſe domum ſuam à domo Eliſabeth Maria repetierit, cur non ſtatim, ſed ſolùm poſt tres alios elapſos menſes Joſeph, qui tanquam vir cum ea domeſticè vivebat, & confidentiâ maritali uxoris omnia noſſe poterat, non ſtatim, ſed ſolùm poſt tres menſes uterum ejus intumeſcere cognovit? At dices: Joſeph eo tempore abſens

abſens fuit, ſuis fabrilibus officiis diſtractus. Ego autem ſic reponam: Sponſus verè amans, qui ſciens, ſponſam ſuam, poſt trimeſtrem à domo abſentiam, rediiſſe, eam non inviſit! Vigil Cuſtos, qui juvenculam ſibi traditam cuſtodiendam ſolam domi per tres menſes reliquit! Mitto etiam, quod dicit, Joſeph Mariam increpaſſe, cum potiùs cum Hieronymo in cap. 1. Matth. dicere debuiſſet, *quòd Joſeph ſciens illius caſtitatem, & admirans quod evenerat*, celarit *ſilentio*, *cujus Myſterium neſciebat*. Sed ferre non poſſum, quòd dicat, Mariam, à Joſeph interrogatam, unde hoc in ea factum eſſet, reſpondiſſe flentem cum juramento: *Vivit Dominus Deus meus*, *quòd non ſcio*, *unde hoc mihi eſt*. An enim jurare cum veritate poterat, ſe neſcire, unde hoc ſibi eſſet, quæ ab Angelo edocta probè noverat, id quod in utero gerebat, operâ Spiritus Sancti conceptum, cui illa aſſenſum præbuerat, dicens: *Ecce Ancilla Domini*, *fiat mihi ſecundùm Verbum tuum*: quæ Myſterium ex ore Eliſabeth audierat: quæ in ſuo Cantico *Magnificat* &c. proprio ore confeſſa fuerat? Vel ergo Maria dicens Joſepho: *Non ſcio*, *unde hoc mihi eſt*, mentita cum perjurio fuit; vel, quód verum eſt, Pſeudo-Jacobus mentitur.

XXXIX. At pejus eſt, quia blaſphemum, quòd ſubjungit. Poſtquam enim retulit, quòd Joſeph ab Angelo de eo, quòd in Maria factum fuerat, monitus acquievit, ac Deum glorificavit, de ſuo addit „ Venit autem Annas Scriba ad Joſeph, & ait illi: „ Quare non adfuiſti Synodo? & ait illi Joſeph. Feſſus eram de „ via, & quievi prima die: & converſus Scriba vidit Mariam „ gravidam, abiitque currens ad Sacerdotem, & ait illi: Jo- „ ſeph, cui teſtimonium præbes, vehementer peccavit. Aitque „ Sacerdos: quid hoc? & ait illi: Virginem, quam acceperat „ ex Templo Domini, fœdavit, & furatus eſt ejus nuptias, & „ non indicavit filiis Iſrael; & reſpondens Princeps Sacerdo- „ tum ait: Joſeph hoc fecit? Et ait Annas Scriba: Mitte mi- „ niſtros, & invenient ipſam gravidam. Et abierunt Miniſtri, & „ invenerunt ſicut dixit illis; & adduxerunt illam & Joſeph in „ judicium. Et dixit Sacerdos: Maria, quid hoc feciſti? Et cur „ abjeciſti animam tuam, & oblita es Domini Dei tui, quæ es „ educata in Sancto Sanctorum, quæ ex Angeli manu cibum „ ſumſiſti, & audiviſti Myſteria ipſius, & exultaſti in conſpectu „ ejus; quid hoc feciſti? Ipſa autem flebat amarè dicens: Vivit „ Dominus Deus meus, quia munda ſum in conſpectu Domini, „ & virum non cognoſco. Et dixit Sacerdos ad Joſeph: quid „ hoc feciſti? & dixit Joſeph: Vivit Dominus Deus, & vivit „ Chriſtus ejus, quia purus ſum ab ipſa. Et dixit Sacerdos: ne di-

„ dicas falſum teſtimonium, ſed dicito verum: ſuffuratus es
„ nuptias ejus, & non manifeſtaſti filiis Iſrael, & non inclina-
„ ſti caput tuum ſub Omnipotenti manu, ut benediceretur ſe-
„ men tuum. Et Joſephus tacuit.

XL. Sed hæc quàm fabuloſa ſint, imo indigna, nemo non videt. In primis deprehenſio graviditatis Mariæ ab Anna Scriba, ejus accuſatio ad Pontificem, adductio tanquam reæ unâ cum Joſeph in judicium; aliaque Mariæ Virginitati indecora, nec non Providentiæ Dei indigna, quaſi Matrem ſuam opprobriis expoſuerit, apud quem probatum auctorem, niſi apud iſtum fabuloſum calumniatorem leguntur? Matthæus dicto cap. 1. poſtquam dixit, quòd Joſeph ab Angelo monitus de Myſterio, anxietate omni depoſitâ, *Accepit Mariam Conjugem ſuam*, nihil aliud interponens, ſtatim ſubdit v. 25. *Et non cognoſcebat eam, donec peperit Filium ſuum Primogenitum, & vocavit Nomen ejus Jeſum*. Ceteri Evangeliſtæ, Veteres Scriptores nil de his dicunt. Fabula ergo eſt. Deinde dicit, quòd Annas Scriba increpavit Joſeph, cur non adfuerit Synodo. Quid Joſepho fabro cum Synodo? Quòd ſi quis velit, Annam increpaſſe Joſephum, quia non ſe præſentavit Sacerdoti; dicam: unde hoc Joſepho debitum? an quia Mariæ graviditatem ad Summum Sacerdotem non detulit? an non Maria ejus Sponſa & Uxor erat? Fortè hoc ſomniator negabit, & dicet, Mariam traditam fuiſſe Joſepho, non tanquam ejus viro, ſed ut mero ejus Cuſtodi? Sed hoc ſupra tanquam contrarium Evangelio reprobavi. Fortè dicet, Pontificem adeò ſollicitum fuiſſe de Maria, quòd ob ſummam illius temporis Meſſiæ expectationem, Lege cautum eſſet, ut quæcumque femina de Tribu Juda peperiſſet, aut ferret uterum, ad Principem Sacerdotum deferretur? Id Poſtellus refert; ſed ex putrido fonte, quia ex Hebræorum Libris. Alia etiam hic ſupponuntur, quæ commentitia oſtendimus, nempe quòd Maria fuerit educata in Sancto Sanctorum, & quòd cibo de manu Angeli nutrita fuerit.

XLI. Peſſimum tamen eſt, quòd Pſeudo-Jacobus ſubjungit, nimirùm quòd non acquieſcens Joſeph dictis „ Rurſus dixit Sa-
„ cerdos: reſtitue Virginem, quam accepiſti à Templo Domi-
„ ni: & perfundebatur lacrymis Joſeph. Et dixit Sacerdos: po-
„ tabo vos aquâ redargutionis Domini, & manifeſtabitur pec-
„ catum veſtrum in oculis veſtris. Et acceptâ aquâ Sacerdos
„ potavit Joſephum, & miſit eum ad Montana, & rediit ſanus.
„ Potavit & Mariam ipſam, & miſit eam etiam ad Montana,
„ & rediit incolumis: & miratus eſt totus Populus, quòd pec-

„ catum non ſit manifeſtatum in illis. Et dixit Sacerdos: Deus
„ non manifeſtavit peccatum veſtrum, nec ego judico vos; &
„ abſolvit eos. Acceptâ itaque Mariâ, Joſeph abiit in domum
„ ſuam gaudens & glorificans Deum Iſrael.

XLII. Quis cachinnis hæc, ſeu potiùs indignatione non audiat? Eò uſque procedit ementitus iſte Jacobus, ut non erubeſcat dicere, puriſſimam Virginem Dei Matrem, & caſtiſſimum ejus Sponſum, aquâ redargutionis potatos fuiſſe, qua ſolæ mulieres, ſuſpectæ vel accuſatæ de adulterio, probabantur, ut habetur Numer. 5. v. 18. & 26., ubi dicitur, quòd Sacerdos *potum det mulieri* (de adulterio accuſatæ) *aquas amariſſimas. Quas cum biberit, ſi polluta eſt, & contemto viro adulterii rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur..... Quòd ſi polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.* Ad hoc diſcrimen puriſſimam Dei Matrem adducit impoſtor iſte, ut quaſi ſuſpecta de adulterio, aquam maledictionis bibere in ſuæ innocentiæ experimentum coacta ſit: & hoc viro eam non denuntiante, ut Lex præſcribebat, ſed potiùs eam bibere vir ipſius etiam coactus ſit, quæ inſania! Addo, quòd hanc aquam bibere utrumque coactum fuiſſe, fingit, à Summo Sacerdote, quem fabulator dicit fuiſſe Zachariam Joannis parentem: & propterea in antecedentibus dixerat ſiluiſſe, ſeu factum mutum; & in ſubſequentibus narrat occiſum ab Herode, quòd Joannem filium prodere noluiſſet, ut ſupra memoravimus. Cum autem hanc aquæ potationem ipſe contigiſſe narret à ſexto menſe graviditatis Mariæ, & conſequenter Joanne, qui poſt tertium menſem editus fuit, jam nato & circumciſo, quo tempore Zachariæ à Spiritu Sancto ei revelatum fuit Myſterium, ut apparet ex Cantico, quòd Prophetico afflatu pronuntiavit; quis niſi inſanus, vel ſibi mendax, credere poterit, vel etiam cogitare, hunc eundem Zachariam, quaſi Myſterii ignarum, & de Mariæ integritate dubitantem, experimentum aquæ redargutionis ſeu maledictionis ei ac Joſeph præcepiſſe?

Inſuper ſi hæc contigiſſent, & quidem publicè, ut ipſe ait; quantum murmur, quanta opinionum diviſio in Populo? Qui adfuiſſent experimento aquæ, videntes id, quod Maria geſtabat in utero, nec Joſephi viri nec alterius operâ fuiſſe conceptum, quàm ſublimiter de Maria ſenſiſſent, quæ nullius viri opera, ac proinde adhuc Virgo geſtaret in utero? Certè ejus partum Joſepho ut patri non adjudicaſſent. Qui verò non adfuiſſent, & conſcii quidem accuſationis Mariæ, ſed non (ſaltem plenè) de illius purgatione, quid cogitaſſent? Certè, ut vulgi indoles eſt, ali-

Digitized by Google

aliqua ad minùs ſuſpicio de Mariæ conceptu & partu per ora Populi volitaſſet. Neutrum autem contigit. Omnes etiam ex Optimatibus Synagogæ Mariam uti ceteras feminas factam matrem certò credebant, & Joſeph Jeſu Patrem exiſtimabant, ut Matth. 13. v. 55., Marci 6. v. 3., & Joannis 6. v. 42. *Nonne hic eſt Jeſus filius Joſeph, cujus nos novimus Patrem & Matrem?* Et quamquam Scribæ præſertim & Phariſæi omnia ſcrutarentur, ut Chriſto detraherent, maculam tamen natalium ei objicere nunquam auſi ſunt. Abeat ergo cum ſuis deliramentis iſte Pſeudo-Jacobus, & ſoli Matthæo credatur, qui cap. 1. nil aliud de hoc dicit, quàm quòd Joſeph videns Mariæ uterum intumeſcere, & ſciens ſe cum ea maritaliter non conveniſſe, nolens eam traducere, voluit occultè dimittere eam; ſed poſtea ab Angelo monitus, ne timere vellet, quia quòd in ea natum erat, de Spiritu Sancto erat; & in ea Iſaiæ Oraculum *Ecce Virgo in utero habebit & pariet Filium* fuerat impletum; quo audito ſubdit, quòd Joſeph accepit Conjugem ſuam: inde nulla alia narratione interjecta, concludit: *Et non cognoſcebat eam, donec peperit* &c. Unde ergo Mariæ & Joſeph ab Anna Scriba accuſatio? unde Summi Sacerdotis increpatio, & utrique indicta aquæ redargutionis potatio? Ignoſcas humaniſſime Lector, ſi te in hiſce næniis diſſipandis fortè plus æquo detinui.

XLIII. Circa ortum & circumciſionem Joannis Baptiſtæ pauca dicam, cum præcipua difficultas ſolita agitari, an ſcilicet ejus ortui Maria Virgo præſens adfuerit, ſuperiùs expenſa ſit. Ortum ergo Joannis paucis perſtringit Lucas cap. 1., ubi poſtquam dixit, quòd Maria poſt quaſi trium menſium moram apud Eliſabeth *reverſa eſt in domum ſuam*, ſubjungit v. 57. *Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi, & peperit filium. Et audierunt vicini, & cognati ejus, quia magnificavit Dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei.* Et quidem Partus iſte, velut magna Dei miſericordia, gratulatione dignus erat; tum propter ea, quæ de illo Zachariæ prænuntiaverat Angelus Gabriel, Lucæ 1. v. 13. dicens: *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita eſt deprecatio tua: & uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus Joannem. Et erit gaudium tibi & exultatio; & multi in Nativitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino ... & Spiritu Sancto replebitur ab utero Matris ſuæ. Et multos filiorum Iſrael convertet ad Dominum Deum ipſorum; & ipſe præcedet illum in ſpiritu, & virtute Eliæ* &c. Tum etiam quia à Deo illis conceſſus præter omnem ſpem, *eò quòd eſſet Eliſabeth ſterilis, & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis*, v. 7. adeò, ut ipſe Zacha-

Digitized by Google

charias, hoc non credens poſſibile, reſponderit verſ.18. *Vnde hoc ſciam? Ego enim ſum ſenex, & uxor mea proceſſit in diebus ſuis.* Quapropter in pœnam ſuæ incredulitatis dixit ei Angelus v.20. *Et ecce eris tacens, & non poteris loqui uſque in diem quo hæc fient, pro eo quod non credidiſti verbis meis.* Quod ita factum eſt magnâ demum miſericordiâ, quæ movit Mariam jam Matrem Dei ad aſſumendum iter cum feſtinatione, ut ſalutaret Eliſabeth, eique gratularetur.

XLIV. Nato igitur Joanne, proſequitur Lucas v.59. *Factum eſt in die octavo, venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris ſui Zachariam: & reſpondens Mater ejus dixit: nequaquam, ſed vocabitur Joannes:* & cum obſtarent dicentes: *Quia nemo eſt in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine; innuerunt patri ejus* (per nutus, adhuc enim erat mutus) *quem vellet vocari eum. Et poſtulans pugillarem ſcripſit dicens: Joannes eſt Nomen ejus* (ita enim ei prænuntiaverat Angelus) *Et mirati ſunt omnes. Apertum eſt autem illicò os ejus, & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum. Et factus eſt timor ſuper omnes vicinos eorum, & ſuper omnia Montana Judeæ divulgabantur omnia verba hæc. Et poſuerunt omnes, qui audierant in corde ſuo dicentes: quis putas puer iſte erit?... Et Zacharias pater ejus repletus eſt Spiritu Sancto, & prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Iſrael* &c. Hæc ſunt mirabilia, quæ in Nativitate & Circumciſione Joannis Lucas narrat, quibus nihil addendum exiſtimo. Quæri poſſet de Loco, & à quo ejus Circumciſio facta ſit: ſed de hoc aliqua dicentur, cùm de Circumciſione Chriſti ſermo erit.

CAPUT VII.

De Nativitatis Chriſti Modo & Loco.

§. I.

Modus: An clauſo utero Matris.

I. A Joannis ortu tranſit Lucas cap.2. v.1. ad Chriſti Nativitatem deſcribendam his verbis: *Exiit Edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus Orbis. Hæc deſcriptio prima facta eſt à Præſide Syriæ Cyrino. Et ibant omnes, ut profiterentur ſinguli in ſuam Civitatem. Aſcendit autem & Joſeph à Galilæa de Civitate Nazareth in Judæam in Civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd eſſet de domo & familia David,*

vid, ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante. Hæc Lucas.

II. Huic Evangelicæ veritati ſuas fabulas intermiſcere non deſtitit Pſeudo-Evangeliſta Jacobus, dicit enim „ Factum eſt autem Decretum ab Auguſto Cæſare, ut deſcriberentur omnes, „ qui erant in Bethlehem. Et dixit Joſeph: ego deſcribi curabo „ filios meos; de hac autem puella, quid faciam? quomodo illam inſcribam? uxorem ipſam inſcribam? Atqui uxor mea „ non eſt, ipſam enim in conſervationem accepi ex Templo Domini. Nonne filiam? ſed norunt omnes filii Iſrael, quòd non „ eſt mihi filia. quid de hac faciam? .... Et ſtravit Joſeph aſinam, Joſeph autem & Simon ſequebantur à millibus tribus „ Hic tot fabulæ ferè quot verba. Scribit, Joſeph habuiſſe filios, ſed non filias, quorum utrumque falſum eſt. Nam ipſum non habuiſſe ex alia uxore filios, ſed Virginem fuiſſe ſupra oſtendi. Deinde, qui ei ex alia uxore filios tribuunt, tribuunt etiam filias, Mariam & Salomen. Deinde inducit Joſeph negantem, Mariam ſibi eſſe uxorem, cujus tamen contrarium ſcribit Lucas, & à nobis ſupra oſtenſum eſt.

III. Proſequitur fabulator „ Et converſus Joſeph vidit eam „ Mariam in aſina ſedentem mœſtam, & dixit in ſe ipſo. Forſan, quod in ea eſt, ipſam contriſtat: & rursùs converſus Joſeph vidit eam ridentem, & dixit illi: Maria, quid hoc rei tibi „ eſt, quòd faciem tuam video, modò hilarem, quandoque „ mœſtam? Et dixit Maria Joſeph, quoniam duos Populos video in oculis meis, unum quidem flentem & gemebundum, „ alium autem exultantem & ridentem. „ His verbis fortè reſpicere voluit ad id, quod dicitur Lucæ 2. v.34., quòd Jeſus ex ea naſciturus eſſet, ponendus in ruinam pariter & reſurrectionem multorum in Iſrael. Sed cùm hujus Viſionis Mariæ nullum teſtem afferat niſi ſe ipſum, inter fabulas eſt amandanda: ſicut & id, quòd addit, quòd cùm eſſent in media via à Nazareth ad Bethlehem, dixerit Maria Joſeph „ Depone me ab aſina, quia „ quod in me eſt, me urget, ut progrediatur: & depoſuit eam „ ab aſina, & dixit illi: ubi te inducam? quia locus deſertus „ eſt. Atque iterum dixit Maria ad Joſephum: deducito me, „ valde enim, quòd in me eſt, me urget. Et ſtatim illam deduxit, & inveniens ibi ſpeluncam introduxit eam. „ Quibus aſſerit, Mariam non in Bethlehem, ſed mediâ viâ Filium peperiſſe, de quo §. ſequenti.

IV. Nunc ad Lucam revertamur, qui narrato itinere Joſeph in Bethlehem cum Maria uxore prægnante, cap.2. v.6. ſtatim ſub-

ſubdit: *Factum eſt autem cum eſſent ibi, impleti ſunt dies ut pareret, & peperit Filium ſuum Primogenitum, & pannis cum involvit, & reclinavit eum in Præſepio.* Hic de Modo partus duo ſunt examinanda. Primùm, an apertâ Matris vulvâ exierit. Secundùm, an ſine Matris dolore.

V. Quoad primum, Chriſtum naſcendo vulvam Matris aperuiſſe, integris tamen omnino inviolatis ac obſignatis pudoris clauſtris, ita ut humani quidem partus lege fœtum emitteret, ſed maneret Virgo, aſſerere viſi ſunt Hieronymus lib. contra Helvidium & lib. 2. contra Pelagianos, Hilarius lib. 2. de Trinit., Ambroſius lib. 2. de Inſtit. Virginis cap. 7. & 8., Auguſtinus ſerm. 14. de Nativit. & alii. Hos tamen non exiſtimarim voluiſſe, in Chriſti ortu Virginis vulvam de facto fuiſſe apertam, ſed egreſſui Corporis Chriſti, ita ſe exhibuiſſe perviam, ut etſi aditus ille nullo modo fuerit reſeratus aut apertus, cùm tamen non obſtiterit, quominùs prodiret in lucem, perinde fuerit ac ſi fuiſſet aperta. Unde S. Thomas 3. p. q. 28. art. 2. ad 1. *Illa*, inquit, *adapertio non ſignificat reſerationem communem clauſtri pudoris Virginei, ſed ſolùm exitum prolis de utero Matris.*

VI. Statuto ergo, quòd utero Virginis nullatenùs aperto Chriſtus natus ſit, quo pacto inde exierit diſputatur. Nec enim audiendi ſunt, qui putarunt, momento temporis, quo Chriſtus prodiit, aperta quidem fuiſſe pudoris clauſtra, ſic tamen ut ſtatim fuerint obſerata, & eorum integritas fuerit à Chriſto omnino reſarcita, quaſi (ut ait Goffridus Vindovinenſis ſerm. 4. de Nativ. Domini) *ad horam Virgo fuerit, & ad horam perdiderit Virginitatem*: non enim Deus efficere potuiſset, ut quæ ſemel paſsa eſt integritatis diſpendium, integra ſemper fuerit. Aliqui ergo putarunt, Chriſtum ex Matris latere prodiiſse. His fortè accenſendi ſunt illi, qui, ut ſupra, voluere Chriſtum conceptum fuiſſe in corde Virginis, non in utero; concepto enim in corde faciliùs eſt ex latere prodire, quàm ex utero. Sed nec iſti audiendi ſunt; ſic enim verum non eſset, quòd Maria Chriſtum peperiſset, ideòque eos arguerent Chryſoſtomus hom. 49. in Geneſ., Gregorius Nazianz. Epiſt. ad Cledonium, Epiphanius Hæreſ. 69. & 77., & Damaſcenus lib. 4. de Fide c. 15.: unde S. Thomas 3. p. q. 28. art. 2. ad 2. ait: *Ita Chriſtus voluit veritatem ſui Corporis demonſtrare, quòd etiam ejus Divinitas declararetur. Et ideò permiſcuit mira humilibus: unde ut Corpus ejus verum oſtenderetur, naſcitur ex femina; ſed ut oſtenderetur ejus Divinitas, naſcitur ex Virgine:* „Talis *enim* partus decet Deum,„ *ut Ambroſ. dicit in Hymno Nativitatis*. Minùs excipiendi ſunt, qui ut ſalvent, Chriſtum illæſis Vir-

Virgineis clauſtris prodiiſse, dixerunt, non circumſcriptivè & modo extenſo, fuiſse in utero, ſed definitivo & inextenſo modo. Nam hoc poſito, Corpus Chriſti in utero Virginis nec foveri, nec nutriri, nec augeri, imo nulla ſigna graviditatis in Virgine Matre exhibere potuiſset.

VII. Quare dicendum eſt, Chriſtum ex utero Matris prodiiſse miraculoſa clauſtri Virginalis penetratione; quam virtute Divina poſſibilem eſse Corpori adhuc extenſo, docent Philoſophi. Ita S. Thomas art.2. citato ad 3. *Quidam*, inquit, *dixerunt, Chriſtum in ſua Nativitate dotem ſubtilitatis aſſumſiſſe; ſicut quando ambulavit ſiccis pedibus ſuper mare, dicunt, eum aſſumſiſſe dotem agilitatis. Sed hoc non convenit his, quæ ſupra determinata ſunt* (q.14.) *Hujuſmodi enim dotes Corporis glorioſi proveniunt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus.... Dictum eſt autem ſupra* (q.14. a.1. ad 2.) *quòd Chriſtus ante paſſionem permittebat carni ſuæ agere, & pati quæ propria; nec fiebat talis redundantia gloriæ ab anima ad corpus. Et ideò dicendum, quòd omnia iſta facta ſunt miraculosè per virtutem Divinam. Unde Auguſtinus dicit ſuper Joan. Tract.*121. „ Moli corporis, ubi Divinitas erat, oſtia clauſa non obſtiterunt; ille quippè non eis apertis intrare potuit, quo naſcente Virginitas Matris inviolata permanſit.

VIII. Non me latet, Calviniſtas & alios, ut omnem viam excludant doctrinæ Catholicæ de reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia, contendere, corporum penetrationem non eſſe poſſibilem: unde Henricus Bullingerus conſtanter negat, Chriſtum clauſo Mariæ utero natum eſse, clauſo monumento reſurrexiſse, & clauſis januis ad diſcipulos intraſſe; & ideò ad c.20. Joannis dicit. „ Vel Angelum fores Chriſto aperuiſse, ſicut in „ Actis Petro contigit, vel Chriſti potentiam inveniſse modum „ ingrediendi non adverſum naturæ & ſubſtantiæ corporis „ ſui veri; ut non ſit opus comminiſci per miraculum, duo cor- „ pora in eodem fuiſse loco, aut Corpus Domini nullo circum- „ ſcribi loco „ Cui ſubſcribit Theodorus Beza in Threophacia: uno verbo; omnes Heterodoxi.

IX. Nihil tamen hanc veritatem lædit, quòd eam non probent Heterodoxi, cùm eam Eccleſia Latina & Græca ſemper tuita ſit, velut efficax medium ad ſalvandam Mariæ in partu integritatem ac Virginitatem. Ambroſius eam deducit ex illis verbis Ezechielis 44. v.2. *Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſibit per eam* &c. Unde lib. de Inſt. Virginis cap.7. ait: *Porta igitur Maria, per quam Chriſtus intravit in hunc Mundum, quando Virginali fuſus eſt partu, & genitalia Virginitatis clauſtra non*

Digitized by Google

non ſolvit ; manſit intemeratum ſeptum pudoris , & inviolata integritatis duravere ſignacula , cum exiret ex Virgine . Idem Auguſtinus lib. 22. de Civit. Dei cap.8.. S. Gregorius Magnus homil. 26. in Evangel. probat, Chriſtum januis clauſis intraſſe ad Apoſtolos , qui clauſo utero exivit : *Sciendum* , inquit , *nobis eſt, quòd Divina operatio , ſi ratione comprehenditur , non eſt admirabilis ; nec fides habet meritum , cui humana ratio præbet experimentum . Sed hæc ipſa noſtri Redemtoris opera , quæ ex ſemetipſis comprehendi nequaquam poſſunt , ex alia ejus operatione penſanda ſunt , ut rebus mirabilibus fidem præbeant facta mirabiliora . Illud enim Corpus Domini intravit ad Diſcipulos januis clauſis , quod videlicèt ad humanos oculos per Nativitatem ſuam clauſo exiit utero Virginis . Quid ergo mirum, ſi januis clauſis poſt Reſurrectionem ſuam in æternum victurus intravit , qui moriturus veniens , non aperto utero Virginis exivit?* Eodem argumento , nimirùm ex ingreſſu januis clauſis ad Diſcipulos, vel ex egreſſu à monumento clauſo, probant ejuſdem è clauſo utero Virginis egreſſum Chryſoſtomus Homil. de Joan. Bapt. , Hieronymus Epiſt. ad Pammachium , quæ eſt 50. , Chryſologus ſerm. 84. , Eucherius Homil. 2. de Nat. Dom.

Si fortè dixeris , Corpus Chriſti potuiſſe quidem januis clauſis ad Diſcipulos intrare , quia tunc habebat Corpus glorioſum & impaſſibile ; hæc autem ratio non valet , ut exierit ex utero clauſo Matris , tunc enim habebat Corpus paſſibile & mortale . Non valet diſparitas : nam mirabilia illa non faciebat Jeſus , quia Corpus ejus eſſet corruptibile vel incorruptibile , ſed quia Deus erat ; Deus autem erat non minùs ante paſſionem & reſurrectionem , quàm poſt : de quo S. Hildefonſus ſerm. de parturitione ac purificatione : *Fortè* , inquit, *dicturi ſunt iſti , quòd Corpus jam incorruptibile & immortale exilius eſſet ad penetrandum quò vellet , quàm eſſet priùs , antequam reſurgeret : Nequaquam igitur dicito, quiſque ſanè ſapis . Ex quo conceptus eſt homo, idem ſemper , qui antea Deus fuit : unde quando ſuper undas æquoreas ambulavit ante paſſionem , non minùs homo , quàm Deus fuit . Quòd ſi ad naturam reſpicias rerum ; aut corpus ſuo pondere vexit , aut undas ſuâ potentiâ , quo ſuſtinere poſſent corporis pondus , ſolidiùs confirmavit* .

X. Eadem veritas recitata & probata fuit in Concilio Epheſino tum à Theodoro Ancyrano in ſermone ibi habito , & eſt 3.p. Concilii cap.9. , ejuſque verba profert S. Thomas 3.p. q 28. art.2. in lib. : tum à Proclo Epiſcopo Cyziceno homil. de Chriſti Nativ. his verbis : *Quòd ſi illa* (Maria) *in partu & poſt partum Vir-*

Virginitatem illæſam retinuit, is citra omnem controverſiam arcanó modó ex ea ortus eſt, quem, cùm per clauſas januas ingreſſus eſſet, Apoſtolus Thomas in gemina natura ſubſiſtentem agnovit. Et in fine ait: *Naturæ portas reſeravit Emmanuel ut homo; ſed Virginitatis clauſtra non violavit, neque prærupit ut Deus: ita enim ex utero eſt egreſſus, ſicut per aurem ingreſſus; ita natus ſicut conceptus; qui impatibiliter fuerat illapſus, ineffabiliter eſt elapſus.* Hinc aliqui Patres ſentiunt, hoc modo pariendi duplicatam & ampliatam Mariæ fuiſſe Virginitatem. Auguſtinus (vel quiſquis alius ſit Auctor ſerm. 10. de tempore) *Audiat*, inquit, *omnis ætas, quod nunquam audivit: Virgo partu ſuo nupſit, Virginitatem, dum pareret, duplicavit.* Fulgentius Orat. de Laud. Virginis: *Crevit in ejus partu integritas corporis potiùs, quàm decrevit, & Virginitas ampliata eſt potiùs, quàm fugata*: & Chryſologus ſerm. 142. *In tuo partu crevit pudor, aucta eſt caſtitas, integritas roborata, ſolidata Virginitas.* Hoc autem non eſſet, ſi integritatem corporis, quam habuit cùm concepit, non ſervaſſet illæſam cùm peperit.

XI. A communi Patrum concentu reſiliiſſe viſus eſt Tertullianus lib. de Carne Chriſti cap. 24. dicens: *Et Virgo quantùm à viro, non Virgo quantùm à partu*: & ibid. num. 75. *Et quid ultra de hoc retractandum eſt? eum hac ratione Apoſtolus non ex Virgine, ſed ex muliere editum Filium Dei pronuntiavit, agnovit adapertæ vulvæ nuptialem paſſionem.*

Sed Tertullianus movere non debet: & quia ſolus contra omnes Patres; & quia in hac re ſuſpectæ fidei eſt. Sicut enim errori favit, quòd B. Virgo alios habuerit filios, de quo ſupra; ita improbabile non eſt, eum huic alteri adhæſiſſe, ex Paulo malè intellecto, quòd in ejus partu adaperta ſit vulva.

XII. Ratramnus etiam Corbejenſis Monachus nono Eccleſiæ ſeculo Libellum edidit de *Nativitate Chriſti*, qui extat tomo 1. Spicilegii Dacheriani, in quo contendit, Corpus Chriſti *per naturæ januam, per ſolemnem parturitionis viam ex utero Sacratiſſimæ Virginis Mariæ prodiiſſe, vulvamque aperuiſſe, non ut clauſam corrumperet, ſed ut eam ſuæ Nativitati oſtium aperiret: non quo violaret integritatem, ſed quo ventris palatium vacuaret.* Hanc tamen Ratramni ſingularem ſententiam ſtatim impugnavit Paſchaſius Radbertus ejuſdem Cœnobii Corbejenſis Monachus, & qui eodem ſeculo nono florebat, in Libello, quem inſcripſit *De Partu Virginis*. In hoc oſtendit, Ratramnum ſibimet contradicere: nam ſi, ut ipſe dicebat, Chriſtus aperuit uterum; quomodo per clauſum exivit? Si naſcendo vulvam Matris aperuit; quomodo Matris integritas ſarta tecta permanſit?

§. II.

An ſine dolore Matris & Sordibus &c.

XIII. Mirabilis alter modus, qui in Chriſti Nativitate contigit, fuit, quòd ſine dolore Matris natus ſit: *Conceptus enim Chriſti*, inquit Bernardus ſerm. 4. in Vigilia Nativ., *fuit ſine pudore, partus ſine dolore*. Hæc ratio communiter à Patribus aſſignatur, Auguſtino ſerm. 14. de Nativitate, Gregorio Nyſſeno Orat. 1. de Reſurrectione & homil. 13. in Cantica, Damaſceno lib. 2. de Fide cap. 15. Deinde, quia ex dictis in partu Virginis nulla fuit apertio membrorum genitalium, nulla uteri reſeratio, nulla virginalis ſigilli effractio. Vinculi etiam ſeu nervi umbilicaris, quo fœtus in Matris utero adhærebat, diſſectio, à Deo ſuaviter & abſque Matris ſenſu piè creditur effecta: unde S. Thomas 3. p. q. 35. art. 6. *Dolor*, inquit, *parientis cauſatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Dictum eſt autem ſupra, quòd Chriſtus eſt egreſſus ex clauſo utero Matris: & ſic nulla violentia apertionis meatuum ibi fuit. Et propter hoc in illo partu nullus fuit dolor, ſicut nec aliqua corruptio, ſed fuit ibi maxima jucunditas ex hoc quòd homo Deus eſt natus in Mundum, ſecundùm illud Iſaiæ 35.* „Germinans germinabit ſicut lilium, & exultabit lætabunda, & laudans „.

XIV. Hoc idem repetit S. Thomas ibi ad primum, ubi oſtendens, quare cum dolor in partu ſit pœna peccati primorum parentum Gen. 3. *In dolore paries*, ſicut etiam mors; Chriſtus mortem ſubire voluit, non autem cum dolore Matris naſci, ait: *Dolor partus conſequitur in muliere commixtionem virilem: unde Gen. 3. poſtquam dictum eſt*, in dolore paries, *ſubditur*, & ſub viri poteſtate eris: *Sed ſicut dicit Auguſtinus* (vel alius ſub ejus nomine) *in ſerm. de Aſſumtione*,„. Ab hac ſententia excipitur Virgo Mater Dei, quæ quia ſine peccati colluvione, & ſine virilis admixtionis detrimento, Chriſtum ſuſcepit; ſine dolore genuit; & ſine integritatis violatione, pudore Virginitatis integro permanſit„ *Chriſtus autem mortem ſuſcepit ſpontaneâ voluntate, ut pro nobis ſatisfaceret, non quaſi ex neceſſitate illius ſententiæ, quia ipſe mortis debitor non erat*.

XV. Ex dictis obſervandum, quòd Virgo Deipara non tantùm ſine dolore, ſed etiam cum lætitia ac leniter Chriſtum peperit, ut ex cap. 35. Iſaiæ prolato à S. Thoma ſuperiùs apparet, & antea docuerat S. Auguſtinus ſerm. 18. de Sanctis, & Zeno Ve-

Digitized by Google

Veronenſis ſerm.2. de Nativit. Sicut autem ut ſervetur proprietas partus, dicit Damaſcenus lib.4. de Fide cap.15., quòd per eam partem Chriſtus egreſſus eſt, per quam ceteri partus egredi conſueverunt, eâ tamen integrâ & intactâ permanente: unde Epiphanius lib.3. contra Hæreſ. *In Virginis*, inquit, *utero revera genitus, ac per genitales Matris in lucem editus ſine ulla turpitudine fœditate vel labe;* Ita conſentaneum eſt dicere, B. Virginem, & per actionem, & impulſum quendam, fœtum emiſiſſe, quò pertinet illud Eccleſiæ *Enixa eſt puerpera;* ſeclusâ tamen violentiâ & labore, cum nulla fuerit apertio vel relaxatio uteri. Quapropter de Virgine Deipara malè mererentur, qui ut puerperam in lecto decumbentem, & mulieres ei tanquam infirmæ aſſiſtentes pingerent, cùm potiùs pingenda ſit hilaris, Chriſtum natum ſuſcipiens, pannis eum involvens, & in Præſepi reclinans, ut Lucas narrat.

XVI. Reſiſtere viſus eſt Tertullianus lib. de Carne Chriſti cap.20., ubi illud Pſalm. 21. recolens *Tu es, qui extraxiſti me de ventre*, violentam fuiſſe Chriſto evulſionem, & proinde non ſine dolore videtur inferre his verbis: *Quid avellitur, niſi quod inhæret, quod infixum innexum eſt ei, à quo ut auferatur avellitur? Si non adæſit utero, quomodo avulſus eſt? Si adhæſit, qui avulſus eſt, quomodo adhæſiſſet, niſi dum ex utero eſt, per illum nervum umbilicarem, quaſi folliculi ſui traducem, adnexus origini vulvæ?* Sed in his verbis nihil violentiæ reperio. Corpus Chriſti, quia de Mariæ ſanguinibus in utero formatum, utero adhærere debebat, nec poterat ex utero prodire, quin ab utero avelleretur, ſed quòd hæc evulſio cum violentia & dolore fuerit, & non ſuaviter potiùs, Tertullianus non dicit. Agebat enim ibi contra errorem Valentini, cui demonſtrare volebat, Chriſti Corpus eſſe ejuſdem naturæ de Mariæ ſubſtantia conceptum, ejuſque utero adhærens; non autem eſſe Corpus allatum de cœlo, & ſolùm per Mariæ uterum tranſiens, ſicut aqua tranſit per canalem nil de canali accipiens.

XVII. Hac poſitâ veritate, quòd Deipara abſque dolore & anguſtia pepererit Chriſtum, ſtatim apparet, nulla ibi obſtetrice opus fuiſſe, quæ parienti ſolita miniſteria præſtaret. Quod Lucas cap.2. v.7. clarè expreſſit dum ait: *Et peperit Filium ſuum Primogenitum, & pannis eum involvit & reclinavit eum in Præſepio.* Ita ſentiunt Gregorius Nyſſenus Orat.1. de Reſurrectione, Fulgentius de Laudibus Mariæ, Bernardus ſerm. 4. de Nativ.: & S. Thomas 3.p. q.35. art.6. ad 3. cum ſibi objeciſſet, in libro de Ortu Salvatoris narrari, ad Nativitatem Chriſti occurriſſe obſte-

trices, reſpondet: *Luca 2. dicitur, quòd B. Virgo ipſum Puerum, quem pepererat, pannis involvit & poſuit in Præſepio. Et ex hoc oſtenditur narratio illius libri, qui eſt apocryphus, eſſe falſa, unde Hieronymus dicit contra Helvidium*,, ulla ibi obſtetrix, nulla muliercularum ſedulitas interceſſit; & mater & obſtetrix fuit. Pannis, inquit, involvit infantem, & poſuit in Præſepio: quæ ſententia apocryphorum deliramenta convincit.

XVIII. Multa tamen ſæpè rejectus fabulator Pſeudo-Jacobus hic mentitur: Dicit, quòd Joſeph Mariam, quæ partu urgebatur, introduxit in ſpeluncam, ibique cum ea relicto Simone filio, exiit ad quærendam obſtetricem. Interea dum ambularet Joſeph vidit cœlum ſtantem, aerem obſtupefactum, & volatilia cœli in medio curſu ceſſantia; & aſpiciens in terram, ſcapham cibariam poſitam vidit, & operatores recumbentes, mandentes non mandebant, & qui manus attollebant ad caput, nil capiebant, & qui offerebant ori ſuo nil afferebant, ſed omnium facies erant intentæ ſurſum. Et ecce oves erant diſperſæ, nec progrediebantur, ſed ſtabant. Et elevans paſtor manum; ut percuteret eas cum virga, manus ejus ſtabat ſurſum; & aſpiciens in torrentem fluminis vidit ora hircorum imminentia quidem aquæ, ſed non potantia, ſed omnia ſub momento ab ipſo curſu erant impulſa,, Hæc mirabilis omnium creaturarum Univerſi ſuſpenſio, quam in ortu Salvatoris Joſeph vidit, cum à nullo referatur, ex mente præfati fabulatoris prodiiſse credenda eſt. Deinde ſubdit, quòd Joſeph invenit obſtetricem, eamque invitans ad ſpeluncam dixit ei, quòd illa, quæ pariebat, conceperat de Spiritu Sancto, quòd admirata obſtetrix, ſtetit in conſpectu ſpeluncæ,, Et ecce nubes lucida obumbravit ſpeluncam... Repentè autem fuit nubes in ſpelunca & lux magna, ita ut oculi noſtri non ferrent: paulatim verò lux ſe ſe ſubduxit, quouſque viſus eſt infans, & accipiebat ubera ab ipſius Matre Maria,, Admirata autem obſtetrix exiit è ſpelunca, & obviavit illi Salome, cui narravit, quæ viderat, nempè quòd Virgo manens Virgo peperiſſet Filium; quòd iſta nolens credere, acceſſit ad Mariam, & tactu explorare voluit, an ita eſſet, quòd cum feciſſet, ſtatim manus quaſi igne ardens cecidit. Cujus temeritatis cùm eam pœnituiſset, dicit, quòd Angelus Domini aſtitit & dixit Salome, offer manum tuam puero, & geſta illum; erit enim tibi ſalus & gaudium. Et acceſſit Salome, & geſtavit eum. Et geſtatô puerô repentè ſanata eſt Salome, & exiit obſtetrix è ſpelunca juſtificata. Et vox ad eam dicens: ne annunties quæ vidiſti magna,

Digitized by Google

„ gna, donec ingrediatur puer in Jeruſalem „ Hanc autem Salome aliqui fingunt Mariæ ſororem, Cleophæ filiam, uxorem Zebedæi, matrem Jacobi Majoris, & Joannis Evangeliſtæ. Sophronius tamen Hieroſolym. Salome hanc uxorem Zebedæi facit filiam non Cleophæ, ſed Joſephi, ſuſceptam à priore uxore ſua Salome filia Augæi, Zachariæ, qui Joannis Baptiſtæ pater fuit, fratris. Hæc mirabilia, ſi verè accidiſsent, dolendum ſanè eſset, quòd mulieres iſtæ, quando puer Jeſus ductus eſt in Hieruſalem, non propalaverint, & juſtè poſsemus conqueri de Evangeliſtis, & de Luca maximè, qui de Chriſti ortu nil dixit aliud, quàm quòd Maria illum peperit, pannis involvit, & reclinavit, & ſollicitus ſolùm de paſtoribus, narrat Angelorum multitudinem canentium *Gloria in excelſis Deo* eis annuntiaſſe Nativitatem Jeſu, eoſque invitaſse, ut pergerent ad eum videndum; qui cum ad ſpeluncam acceſſiſsent, dicit cap. 2. v. 16. quòd *invenerunt Mariam & Joſeph & Infantem poſitum in Præſepio*, & nihil aliud. Et rursùs cum ibidem v. 22. narrat, quæ contigerunt, cum puer Jeſus portatus fuit in Hieruſalem, deſcribit quidem Simeonem & Annam ſuper illum prophetantes; ſed de obſtetrice & Salome narrantibus ea, quæ ipſis in ejus ortu acciderant, nec verbum tunc facit, nec poſtea ullus alius probatæ Fidei Auctor; unde ſupereſt, ea, quæ de obſtetricibus narrantur, nugas eſse & fabulas.

XIX. Rejiciendi magis ſeu veriùs irridendi ſunt quidam, neſcio, an magis audaces, an imperiti, quos meritò carpit Baronius in Notis ad diem 25. Decembris Martyrologii, qui dictitabant, S. Anaſtaſiam Virginem fuiſse illam, quæ officio obſtetricis in partu B. Virginis functa fuit, & hac de cauſa factum putabant, ut ad Miſsam in Aurora ſacri diei Natalitii, S. Anaſtaſiæ memoriam Eccleſia celebret: Hos igitur meritò carpit, aut potiùs ridet Baronius: Quî enim fieri potuit, ut S. Anaſtaſia, quæ tertio cadente Eccleſiæ ſeculo Martyrium ſub Diocletiano paſſa eſt, in partu Mariæ obſtetricis officium obire potuerit? Eccleſia autem in die 25. Decembris, in quam incidit dies Natalis Domini, recolit in Miſsa ad Auroram memoriam S. Anaſtaſiæ, quia hæc Virgo eadem die ſub Diocletiano Martyrium paſsa eſt. Unde in Eccleſia huic Virgini ſacra Romæ eâdem die 25. Decembris Statio quotannis peragitur.

XX. Quamquam excluſis à partu Virginis obſtetricibus videatur inferri, ejus puerperium mundum fuiſse à ſordibus fœcibus aliiſque impuritatibus, quibus fœdatus partus exire ſolet; & ad quas emundandas obſtetrices vocari ſolent. Nihilominùs ali-

aliqui, etiam recentiores, non adeò exploratum hoc ſaltem de pellibus, quas ſecundinas vocant, aliiſque ſordibus, quæ vi Nativitatis, tum ex parte prolis, tum ex parte Matris contingunt, exiſtimant. Hoc tamen non obſtante magis conveniens Virginei ac puriſſimi partus decori ac pudori exiſtimo dicere, quòd ſicut Corpus Chriſti uterô Virginali clausô, & ſine Matris dolore exivit, ita & mundum ab omnibus ſordibus, ſecundinis pellibus, aliiſque, quæ corpora naſcentium ex utero ſecum trahunt. Colligo primò, nam ſi Corpori Chriſti ex utero prodeunti adhæſiſſent ſecundinæ pelles, ac externæ illæ ſordes, quæ ad conſuetam naſcentis hominis conditionem pertinent (cum ex dictis nulla eſſet obſtetrix vel mulier, quæ id poſſet peragere) debuiſſet Maria ipſa ipſum NatiFlii Corpus ſtatim abluere, & ab iſtis ſordibus purgare, antequam ipſum pannis involveret: & tamen Lucas Evangeliſta cap.2. v.7. dicit, quòd Maria *Peperit Filium ſuum Primogenitum*; deinde de ablutione nec verbulum faciens: *Et pannis eum involvit, & reclinavit eum in Præſepio*. Secundò S. Auguſtinus in Orat. de 5. Hæreſibus, Epiphanius hæreſ. 69., Leo Magnus ſerm. 2. de Nativit., Zeno Veronenſis ſerm. 2., Hildefonſus lib. de perpetua Mariæ Virginit., Bernardus ſerm. 3. de Purific., & alii, naſcentis Chriſti corpuſculum ab externis ſordibus communi naſcentium hominum Lege adhærentibus, liberum faciunt & immune: & non minùs à pariente Virgine, quàm à Chriſto naſcente fæces ac ſordes longè ablegant. Scio, aliquos Patres viſos eſse aliter ſenſiſſe; ſed ſi attentè conſiderentur, non loquuntur de ſecundinis aut aliis ſordibus, quas naſcentes pueri ex utero matris trahunt, ſed de aliis humani corporis infirmitatibus, quas Verbum aſſumere, & totâ vitâ pati, ut ceteri homines patiuntur, dedignatum non eſt; quæ ſordes vocantur, comparatè ad Verbum Divinum in ſe, reſpectu cujus quidquid corporeum in homine eſt, immunditia dici poteſt. Unde de utero Virginali Mariæ quamvis puro dicit ad verbum Eccleſia *Non horruiſti Virginis uterum*.

XXI. Sed dices: ſi Verbum Divinum alias corporis immunditias aſſumere dignatum eſt, ac eas tum ab intrinſecis humanæ naturæ corruptibilis provenientes ab ortu uſque ad mortem, tum ab extrinſeca vi illatas, ut verbera, crucem, mortem ferre: cur eas reſpuit ſordes, quas naſcentium lege ceteri homines ex utero trahunt? Addo, quòd ſicut illæ ad veritatem humanæ naturæ ſpectabant, ita iſtæ ad veritatem Nativitatis ex utero Matris.

XXII. Reſpondeo, Verbum in ſua Nativitate ea omnia aſſum-

ſumſiſſe, quæ ad veritatem humanæ naturæ comprobandam neceſsaria erant, non verò ea, in quibus periclitari poterat Matris Virginis pudor: ut enim ait Ambroſius lib.2. in Lucam *Maluit Dominus, aliquos de ſuo ortu, quàm de Matris pudore dubitare: ſciebat enim, teneram eſſe Virginis verecundiam; nec putavit ortus ſui fidem Matris injuriis aſtruendam*. Hæc autem affluentis ſanguinis ac ſecundinarum, quibus pueri Jeſu naſcentis corpuſculum fuiſset involutum, eluvies non parum læſiſſet pudorem Virgineum. Quid igitur mirum, ſi Chriſtus noluerit hoc pacto naſci, quamvis alias humani corporis ſordes & dejectiones voluerit toto vitæ decurſu ſuæ pati?

Neque ſicut ad veritatem humanæ naturæ expediebat iſtas pati, ita ad veritatem Nativitatis aſſerendam conveniebat illis ſordibus inquinatum naſci. Nam ut docet S. Thomas 3.p. q.35. art.3. ad 2., ex Damaſceno lib.3. Fidei cap.7. *Nativitas temporalis, qua Chriſtus eſt natus propter noſtram ſalutem, eſt quodammodo ſecundùm nos, quoniam natus eſt homo ex muliere, & tempore conceptionis debito: ſuper nos autem, quoniam non ex ſemine, ſed ex Spiritu Sancto, & Sancta Virgine ſupra legem conceptionis*. Sic igitur ad veritatem Nativitatis Dei hominis pertinebat, ut Corpus ejus de ſubſtantia Matris in utero conciperetur, formaretur, ibique foveretur, per novem menſes geſtaretur, & tempore debito ex utero egrederetur: & hoc quod pertinebat ad Matrem naturale fuit: ſed quoad id, quod ex parte operationis Spiritus Sancti erat, ut quód Corpus illud ſine viri ſemine conciperetur, quòd clauſo utero, & ſine dolore Matris egrederetut, & quòd quæ ipſum pariebat, Virgo eſset, totum ſupra Legem communem fuit, nec veritatem Nativitatis ejus læſit: unde concludit Sanctus Thomas citatus: *Sic igitur ex parte Matris Nativitas illa fuit naturalis: ſed ex parte operationis Spiritus Sancti fuit miraculoſa. Unde Beata Virgo eſt vera & naturalis Mater Chriſti*. Stat ergo etiam, quòd vera & naturalis ſit Chriſti Nativitas, & Virgo vera ejus Mater, quamvis Corpus ejus cum ſordibus, aliis naſcentibus communibus, ex ejus utero non prodierit.

XXIII. Sed opponunt. Miracula temerè, nec ſine probatis teſtibus ac fundamento aſseri non debent.

Concedam; & probatum teſtem affero Lucam, qui, ut ſupra, de partu Virginis loquens ſolùm dicit: *peperit*: deinde nullo interjectô: *& pannis eum involvit*. Teſtatur ergo, nullam in eo partu fuiſse à ſordibus ablutionem. Fundamentum idem, quod ipſis contrariis eſt, aſserendi, Corpus Chriſti natum fuiſse clausô uterô, & ſine Matris dolore, nobis adeſt, ut dicamus ad ple-

plenè illæſam tuendam Matris Virginis munditiem, illum natum fuiſſe mundum à ſordibus, quas ex matris utero alii naſcentes trahunt. Neque hoc dicendo novum miraculum fingimus, ſed miraculum conſequens primum, & cetera conſequentia aſſerimus. Nam ſicut ex prima Spiritus Sancti miraculoſa operatione factum fuit, ut ſine virili ſemine Maria manens Virgo Chriſtum in utero conciperet, ac per novem menſes geſtaret; & ex hac ſecutum eſt, quòd illud uterô clauſô & ſine dolore pareret, ita nos dicimus ad plenam Virginei partus integritatem, ſecutum fuiſſe, ut illud pareret, illis fœcibus ac ſordibus, quibus cetera naſcuntur corpora, non involutum. Et hoc fuiſſe operationis Spiritus Sancti in hoc Virgineo partu ultimum complementum aſſerimus, ſequentes Auguſtini monitum lib. 29. contra Fauſtum cap. 3. & 4., & lib. de quinque Hæreſibus cap. 5. *Unde ſordes in Virgine Matre, ubi non eſt concubitus cum homine patre?*

§. III.

De Loco Nativitatis.

XXIV. Loci nomine, in quo Chriſtus natus eſt, venit primò Civitas: deinde Domus, in qua Virgo Mater eum peperit: tertiò Præſepe, in quo eundem natum reclinavit; cui additur quæſito, an ad illud Præſepe jumenta quieverint. De his ſuo ordine agemus.

Civitatem, in qua natus eſt Jeſus, fuiſſe Bethlehem Evangeliſtæ narrant, Matthæus cap. 2. v. 1. *Cum natus eſſet Jeſus in Bethlehem Juda*, & Lucas cap. 2. v. 4. rem ita deſcribit: *Aſcendit autem & Joſeph à Galilæa de Civitate Nazareth in Judæam in Civitatem David, quæ vocatur Bethlehem... Factum eſt autem cum eſſent ibi, impleti ſunt dies ut pareret, & peperit* (Maria) *Filium ſuum Primogenitum*. Hac prærogativa donandam eſſe Civitatem Bethlehem, prædixerat Michæas cap. 5. v. 2. *Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus es in millibus Juda: ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael*. Quod Oraculum in Jeſu ibi nato impletum fuiſſe, ex ore ipſorum Scribarum, licèt aliquantùm mutatis verbis, refert Matthæus cap. 2. v. 6. *Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda; ex te enim exiet Dux, qui regat Populum meum Iſrael*. Et hoc ſpeciali Dei Providentiâ diſpoſitum fuit, nimirùm ut indiceretur ab Imperatore Auguſto totius Orbis deſcriptio, ut Maria Edicto Imperatoris pa-

parere volens, è Nazareth in Bethlehem, adverſo licèt ſidere, licèt prægnans veniret, ut ad Bethlehem accedens partus urgeret, & in Bethlehem Virgo Chriſtum eniteretur, quem domi, ſeu Nazareth, parere conſtituerat.

XXV. Circa ſecundum, Jeſum natum fuiſſe non intra Civitatem Bethlehem, nec in aliqua domo, ſed in ſpelunca ſita in ſuburbio Bethlehem, quæ erat diverſorio conjuncta, & ſaxo excavata, quæ ad bruta animantia recipienda fuerat deſtinata, Traditio eſt, cujus teſtes ſunt Juſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, Origenes lib.1. contra Celſum, Hieronymus Epiſt.18., Damaſcenus lib.4. de Fide cap.15. Eam autem in agro ſuburbano fuiſſe ſitam, ſcribit Irenæus loco ſupra citato, Euſebius lib.7. de Demonſtrat. Evangelica c.2. dicens, *Agrum juxta Bethlehemum demonſtrari, ubi Virgo enixa infantem depoſuit*, Burchardus in deſcript. Terræ Sanctæ p.1. *Eam ponit juxta muros Civitatis*. Hoc ipſum ſuadet ipſa etiam hiſtoria Evangelica. Primò, quia Paſtores, qui, ut ſcribitur c.2., moniti ab Angelo de Chriſti ortu ad eum inviſendum tranſierunt, *Cuſtodiebant vigilias noctis ſuper gregem ſuum*, ſeu, ut habet Textus græcus, *Erant in agro ſtabulantes*, hoc eſt ſub dio cum grege cubantes; ſi autem intra Civitatem fuiſſet ſpelunca, ſeu locus, in quo natus erat Chriſtus, hi Paſtores, qui feſtinanter accurriſſe dicuntur, vix ac ne vix quidem noctu ad ſpeluncam accedere potuiſſent, cùm urbs Bethlehem muris tunc cincta portis cuſtodiretur; nec natum Infantem, etiamſi intraſſent, de facili inveniſſent, ſi intra Urbem natus eſſet. Erat ergo locus extra, ſed propè Bethlehem, à quo parum diſtabat Regio, in qua Paſtores excubabant: unde dicebant Lucæ 2. v.15. *Tranſeamus uſque Bethlehem, & videamus hoc Verbum, quod factum eſt*. Secundò, idipſum ſuadet mandatum Herodis, qui ne Jeſus, quem perdere volebat, evaderet, juſſit occidi omnes pueros, non ſolùm qui nati eſſent in Bethlehem, ſed etiam *in omnibus finibus ejus*, ut dicit Matth. cap.2. v.16. Quibus fit, ut nomine Bethlehem veniat non ſola Urbs, ſed & ſuburbium, & conjunctus ager, imo omnes fines ejus.

XXVI. Fuiſſe autem illam ſpeluncam, ſeu antrum, ac recipiendis animalibus brutis deſtinatam, nec non diverſorio conjunctam, ex Evangelio longè certius eſt. Nam dicit Lucas c.2. v.7., quòd Virgo Mater ſtatim natum Infantem *reclinavit in Præſepio, quia non erat eis locus in diverſorio*: nimirùm, cum præ multitudine hoſpitum, qui illuc convenerant, ut ſe deſcribendos curarent, Maria & Joſeph in diverſorio locum non inveniſſent, receperunt ſe in ſtabulum conjunctum, in quo erat Præſe-

pe, & ea nocte Maria peperit Jeſum, & cùm ubi eum reclinaret commodum non haberet, eum in Præſepio reclinavit. Hinc Eccleſiæ Patres Auguſtinus ſerm. 2. de Epiphania, Zeno Veronenſis ſerm. 3. de Nativit., aliique Veteres dicunt, Chriſtum *in ſtabulo natum*. Hoc ſtabulum fuiſſe antrum ſaxo, ſeu terræ excavatum Hieronymus (quo nemo melior teſtis) Epiſt. 17. aſſerit, vocans illud parvum terræ foramen, ſicut & Euſebius lib. 3. de Vita Conſtantini eum appellat *Antrum*, & Beda lib. de Locis Sanctis cap. 8., *Semiantrum*: idque ex ipſa natura ſoli; Strabo quippe, aliique Geographi obſervant, totam illam regionem petroſam eſſe, multaſque in illo tractu fuiſſe domos ſaxis incavatas, ſeu receptacula, in quæ, ſeu Religionis ſeu neceſſitatis causâ, homines ſe abſconderent.

Præſepium, in quo B. Virgo natum Jeſum reclinavit, fuiſſe *exciſum in rupe* ſeu ſaxo, ſcribit Burchardus p. 1. deſcript. Terræ Sanctæ cap. 7. *Lateritium*, ſeu ex luto coctili confectum, cenſet Chryſoſtomus ſerm. ad cap. 2. Lucæ, quamvis ſermo ille dubius S. Chryſoſtomi fœtus ſit. Neque huic obſtat, quòd Romæ apud S. Mariam Majorem exponatur venerationi Fidelium Præſepe Domini, quod tamen eſt ligneum. Nam utrumque benè conciliari poſſe dicit P. Serry Exercit. 30. diſtinguendo inter cavitatem, intra quam continebatur Præſepe; & hæc erat, vel ſaxo exciſa vel lateritia: & inter Præſepe ipſum in ea contentum pro majori cuſtodia; & hoc fuiſſe ligneum, illudque eſſe, quod Romæ aſſervatur. Utrumque Præſepis nomine donari non incongruè poteſt.

XXVII. Habemus ergo, Jeſum natum fuiſſe in ſpelunca, quæ uſui ſtabuli inſerviebat, & proinde in ea erat Præſepe. Nunc exurgit quæſtio, an ea nocte, qua natus eſt Jeſus in eo ſtabulo, & ad illud Præſepe aliqua animantia bruta accubaverint. Communis Traditio eſt, tunc in ea fuiſſe Bovem & Aſinum, quòd fideles omnes ſemper crediderunt, ideòque in picturis etiam antiquiſſimis, ubi exprimitur Natalis Chriſti, viſuntur Bos & Aſinus, ſeu Aſina, ad Præſepe accubantes. Sunt tamen qui totum hoc meram fabulam putent, quæ originem habuerit ab Auctore Poematis de *Paſſione Domini*, Lactantio perperam tributi, quam Pictores pro ſolita ſua licentia imitati ampliarunt, & velut certam traditionem ad poſteros traduxere. Unde mirantur, quòd hoc figmentum in Eruditorum Libris, & in Annalibus Cardinalis Baronii locum invenerit.

XXVIII. Mirari tamen mihi magis contingit, quòd Antiquam Eccleſiæ Traditionem communi fidelium ſenſu receptam, ipſi

ipſi tanquam fabellam rejiciant, cum particularem ſuum ſenſum debeat potiùs quiſque (ſi Catholicus ſit) communi Eccleſiæ, omniumque Fidelium ſenſui (ut ex Vincentio Lirinenſi fusè alibi oſtendi) accommodare & ſubjicere. Cum maximè alios ſuæ ſententiæ patronos, ſenſui communi Eccleſiæ & Fidelium adverſantes adducere non poſſint, niſi Eraſmum in Notis ad Hymnum Prudentii de Natali Chriſti, Caſaubonum Exercit. 2. ad primum annum Chriſti, Montacutium in lib. de Vita Chriſti pag. 28. & 29., & Samuelem Baſnagium tom.1. Annal. Politico-Eccleſiaſticorum cap. 112. qui omnes, quamvis ſub ſpecioſo Criticorum nomine, veri Novatores ſunt. Cum ergo Eccleſiæ Traditio conſtans ſit, Præſepio, in quo reclinatus fuit Jeſus, Bovem & Aſinum fuiſſe alligatos, hoc ſine dubitatione à Fidelibus tenendum eſt.

XXIX. Hoc explicans Cornelius à lapide in c.2. Lucæ v.6. „ dicit, quòd Chriſtus collocatus fuit in Præſepio duabus de „ cauſis. Prior, quòd in tota ſpelunca non eſſet commodior, „ nec decentior Chriſto locus, quàm Præſepium, ut in ejus fœ- „ no quaſi in lecto recumberet tener Chriſtus. Poſterior, ut in „ rigore hyemis (erat enim finis Decembris) Chriſtus halitu „ Bovis & Aſini caleſceret. Ad Præſepe enim hoc alligatum „ fuiſſe Bovem & Aſinum, Traditio eſt, ſicque eſt communis Fi- „ delium ſenſus: & de iis Eccleſia intelligit illud Habacuc 3. „ v.2. juxta Septuaginta: *In medio duorum animalium cognoſceris*: ac iiſdem appropriat illud Iſaiæ 1. v.3. *Cognovit Bos poſſeſſorem ſuum, & Aſinus Præſepe Domini ſui*: uti explicant ibi- „ dem S. Hieronymus, Nazianzenus, Cyrillus, Paulinus, „ Prudentius, & alii apud Baronium „.

XXX. Dicunt tamen primò: Lucas cap.2. accuratè deſcribens imo & curiosè Chriſti Nativitatem, de Bove & Aſino ibi exiſtentibus nec verbum facit: Nec Angelus, qui Paſtoribus ſigna dedit, ne in dignoſcendo recèns nato Salvatore fallerentur, puerum in medio duorum animalium poſitum eis deſcripſit, quo inſolito ſigno eum faciliùs agnoviſſent.

Id concedo: at nunquid niſi quod ſcriptum eſt, eſt tenendum, quòd autem, etſi non ſcriptum, Traditione tamen acceptum reprobandum? Puto, Catholicus hoc non dicet. Nam nec ſcriptum legimus à Luca, quòd Maria peperit clausô uterô, & ſine dolore: & tamen aliqui ſaltem ex adverſariis hoc non negabunt; præter multa, quæ licèt non ſcripta, quia tamen in Eccleſia tradita, cuſtodiuntur, & ipſi recipiunt. Cur ergo quia de Bove & Aſino ad Præſepe Chriſti alligatis nihil apud Lucam

Digitized by Google

ſcriptum legunt, quamvis Traditione apud Eccleſiam cuſtoditum norint, ad nugas & fabulas amandare præſumunt? Deinde Lucas non dicit quidem, in antro, ubi natus fuit Chriſtus, fuiſſe animalia bruta, neque hoc ſignum Angelus Paſtoribus dedit, dicit tamen Lucas, ibi Præſepium fuiſſe v.7. *Reclinavit eum in Præſepio*, & v.12. ait Angelus Paſtoribus: *Et hoc vobis ſignum: invenietis Infantem pannis involutum, & poſitum in Præſepio*. Dicere autem in eo loco, ubi eſt Præſepe, fuiſſe etiam animantia bruta, & ſignatè Bovem & Aſinum, nugari erit? Nugari & fabulari quidem eſſet, ſi dicentibus Luca & Angelo, infantem natum reclinatum & poſitum in culcitra vel cunabulo, quis vellet fingere, ibi Bovem & Aſinum adfuiſſe; non tamen dum dicitur ibi fuiſſe Præſepe; nam ubi eſt Præſepe, naturalis conſequentia eſt, ibi adfuiſſe bruta. Et maximè noctis tempore, quo diverſorium hoſpitibus adeò plenum erat, ut Mariæ & Joſeph relictus non fuerit locus, maximè credibile eſt, animalia illa, quæ aliqui ex hoſpitibus ſecum adduxerant, fuiſſe ibi relicta. Sed quid in conjecturis detineor, cum Loca Scripturarum ſupra ex Cornelio à lapide prolata hoc nobis demonſtrent?

XXXI. Sed ad hoc Adverſarii ſecundò dicunt, Loca illa præpoſterè à nobis intellecta occaſionem huic fabellæ de Bove & Aſino dediſſe; ea enim aliter intellexerunt Patres. Primum ex Habacuc Hieronymus in ſuis ad Habacuc Comment., Auguſtinus lib.18. de Civit. Dei cap.32., Cyrillus Hieroſolym. Catech. 12., Chriſtum in medio duorum animalium cognitum intelligunt; vel in medio duorum latronum, dum in Cruce penderet; vel in medio duorum Seraphim, de quibus Iſaiæ c.6.; vel duorum Cherubim, quæ extremam Arcæ partem occupabant Exod.25. Nomine enim animantium Angelos nuncupare Patribus familiare eſt; vel in medio duorum Populorum Gentilis & Judaici; vel in medio duorum Teſtamentorum Veteris ſcilicet ac Novi.

Alterum ex Iſaia inductum à Propheta volunt, ut ſub nomine Bovis inter bruta tardiſſimi, & Aſini inter animantia ſtultiſſimi exprobraret Judæis ſuam in cognoſcendis beneficiis erga Deum tarditatem & ſtoliditatem, non autem Iſaiam reſpexiſſe ad Bovem & Aſinum ad Præſepe Chriſti naſcentis alligatos, & ſuo modo, nempe alitu eum fovendo, eum cognoſcentes. Quòd ſi Prophetarum ſenſus hic fuiſſet, id Patres agnoviſſent, nec ad remotas explicationes confugiſſent. Addunt, Hieremiam etiam ad redarguendam Judaici Populi tarditatem uſum fuiſſe exemplo Milvi, Turturis, Hirundinis, & Ciconiæ; ſic enim c.8. v.7. ait:

ait: *Milvus in cœlo cognovit tempus ſuum, Turtur & Hirundo & Ciconia cuſtodierunt tempus adventus ſui: Populus autem meus non cognovit judicium Domini*. Quidni ergo parî licentiâ hæc animalia ſupra Chriſti Præſepe volitantia effinguntur?

XXXII. Multa ſunt hæc. Sed videndum, an parî ſoliditate, quâ audaciâ, proferantur. In primis non eſt hic quæſtio, an duo illa animantia, quæ dicimus in Præſepio Chriſti nati fuiſſe, aliquid allegoricè figurarint, ſed an ibi revera fuerint. Non enim ex hoc, quòd aliquid in Veteri maximè Teſtamento afferatur ut figura alterius, ſtatim inferri debet, illud revera non extitiſſe. Nam etiam de Jácob & Eſau in utero Rebeccæ matris collidentibus dicitur Gen.25. v.23. *Duæ Gentes ſunt in utero tuo, & duo Populi ex ventre duo dividentur*: & tamen nemo dicet, litteraliter duas Gentes, ac duos Populos, & non potiùs duos parvulos has duas Gentes & Populos figurantes in utero Rebeccæ fuiſſe: ſic ex quo duo illa animantia Bos & Aſinus, quos dicimus in Præſepio Domini fuiſſe, in ſenſu Patrum varias figuras ſubierint, non ſtatim inferendum eſt, ea vera animalia non fuiſſe, ſed Judaicum Populum, aut alia quorum gerebant figuras. Similiter volatilia, quæ de Arca exierunt, à quibuſdam Patribus allegoricè intelliguntur, quæ tamen litteraliter in Arca fuiſſe, & de Arca exiiſſe nemo negarit. Sic aries, qui in Abrahami Sacrificio fuit appoſitus; ſic Agnus, qui in Paſcha comedebatur: ſic demum omnia, quæ in Veteri Lege accidebant, aliquid figurabant, dicente Paulo 1. Cor.10. v.11. *Omnia in figura contingebant illis*, nec tamen quis dicit, fuiſſe meras figuras, & non veritates. Cum ergo Habacuc dicat, quòd Meſſias in medio duorum animalium erat cognoſcendus: cum Iſaias ulteriùs deſignet, animalia iſta futura Bovem & Aſinum, & inſuper indicet locum ideſt *Præſepe* Domini; figuras quidem ea fuiſſe credenda ſunt, ſed proinde vera animalia in Domini Præſepio futura, negandum non eſt: eo modo, quo, cum dicit Zacharias c.9. v.9., eum venturum ſuper aſinam, in vera aſina impletum ſcimus Matth.21. v.5. Milvus autem Turtur &c. ex modo loquendi Jeremiæ adducuntur, ut meræ ſimilitudines, cum quibus ſit comparatio, & ideò non ſunt ad rem.

XXXIII. Ut ab his me expediam; dicam: ad excludenda à Præſepio Domini vera animantia Bovem & Aſinum, non ſufficit adducere Patres dicentes, ea hoc vel illud figuraſſe, ſed ulteriùs probandum eſt, Patres aſſeruiſſe, ea fuiſſe meras figuras, nec verè extitiſſe: quod cum nemo Patrum dixerit, nec Adverſarii afferant, imo plures ex illis hoc aſſerentes afferat inter ce-

te-

-teros Baronius. Cumque demum id confirmet antiqua Eccleſiæ Traditio, & communis Fidelium probet conſenſus, concludendum eſt, eos potiùs deſipere, qui privato ſuo judicio ducti hoc negare auſi ſunt, quàm Eccleſiam & Fideles omnes, qui conſtanti communique Traditioni inhærentes, in Præſepio Domini Bovem & Aſinum revera fuiſſe, aſſerunt, licèt in eis aliquid fuiſſe figuratum admittant. Dicam ergo cum Chryſippo Hieroſolymitano (quem adducit Sylveira lib. 2. cap. 1. in Lucam q. 9.) ſerm. de S. Maria: *In Præſepi animalium irrationalium proponebatur Verbum & Ratio, ut pro inſtituto accurrentes homines irrationales ſenſus rationalis participes efficeret. In menſa beſtiarum proponebatur panis cæleſtis, ut ex hominum genere, his, qui beſtiales erant, communicationem eſcæ myſticæ exhiberet.*

CAPUT VIII.

De tempore Nativitatis Chriſti, de Paſtoribus, & Prodigiis, quæ in ejus Nativitate facta narrantur.

§. I.

De tempore.

Circa tempus, quo Chriſtus natus eſt, quatuor quæri poſſunt, quo nimirùm anno, quo menſe anni, qua die menſis, & qua hora diei.

I. Circa annum, cui Natale Chriſti ſit conſignandum, multæ, eæquè implexæ difficultates excitari ſolent; ſed quia iis implicari Chronologi potiùs pars eſſet, quam hîc exercere non intendimus, ideò iis Chronologiæ Profeſſoribus relictis, ſententiam in Eccleſia magìs communem proponemus. Tria ergo hîc quæremus: primò, quo anno à creatione Mundi natus ſit Chriſtus. Secundò, quo anno Imperii Cæſaris Auguſti; Lucas enim cap. 2., Chriſtum natum eſſe, dicit, dum *exiit Edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus orbis*. Tertiò, quo anno Regni Herodis, dicente Matthæo cap. 2., eum pariter natum eſſe, regnante Herode *In diebus Herodis Regis*. His Epochis contenti erimus. Sequendo ergo computum, quem accuratiores noſtri ævi Chronologi, ſecundùm tamen Textum Hebraicum, & Vulgatam Verſionem efformant; dicimus, Chriſtum natum eſſe an-

anno à Creatione Mundi quater milleſimo, qui fuit annus Imperii Auguſti 41., & trigeſimus ſextus deſinens Regni Herodis.

II. Primum probo ex enumeratione annorum, qui per ſingulas mundi ætates ad Chriſtum natum fluxerunt. Prima enim Mundi ætas à Creatione ad Diluvium complectitur annos 1656. menſem unum, dies 26.

Secunda à Diluvio uſque ad Vocationem Abrahæ continet annos 426. menſes quatuor, dies 18.

Tertia à Vocatione Abrahæ ad Exitum ex Ægypto numerat annos 430.

Quarta ab Exitu uſque ad poſita Fundamenta Templi annos complectitur 479. dies ſeptemdecim.

Quinta à Fundatione Templi ad finem Captivitatis Babylonicæ annos numerat 475. menſes 11. die 29.

Sexta à ſoluta Captivitate per Cyrum ad Chriſtum Natum annos continet 531., menſes duos, dies tres. Quibus omnibus in ſummam deductis, à Creatione Mundi uſque ad Chriſtum Natum conficiuntur anni ter mille nongenti nonaginta novem, menſes duo dies tres, ſeu annus quater milleſimus inchoans. Ita P. Serry Exercit. 31.

III. Hæc tamen ſupputatio, quater mille annorum à condito mundo ad Chriſtum natum valet, ut dixi, attento Textu Hebraico, & Vulgata Verſione. Quòd ſi annos computare lubeat juxta Verſionem Septuaginta Interpretum, numerus annorum nimiùm creſcet. Nam Septuaginta Interpretes annos nongentos ſuperaddunt Ætati primæ; annos verò octingentos, & undeviginti, necnon Cainanis generationem ſuperaddunt Ætati ſecundæ. Hoc autem, quo caſu, quave fatali Codicum depravatione contigerit, nemo hactenùs feliciter demonſtravit, quamvis conati ſint non pauci. Hinc proinde factum eſt, ut Martyrologium Romanum in computo annorum à Mundo ad Chriſtum Natum nobiſcum non conſentiat: Chriſti enim Natalem conſignat Anno à Creatione Mundi quinquies milleſimo centeſimo nonageſimo nono; quia cum primò editum fuit, Eccleſia Romana Verſione Septuaginta Interpretum communiter utebatur. Quamquam, nec hoc dici poteſt: nam computus Martyrologii deficit plùs quàm quingentis annis à computo Septuaginta Interpretum, cum hi à Mundo condito ad Chriſtum natum numerent annos quinquies mille ſeptingentos undeviginti. Illud autem numerat ſolos quinquies mille centum nonaginta novem annos. Quare in hac Chronologiæ pugna tutius cenſeo, ſequi Textus primigenii Hebraici, & Verſionis Vulgatæ compu-

putum jam recenſitum. Eccleſia tamen nihil ſuper hoc determinavit, quia dignum non judicavit ad quæſtiones merè Chronologicas ſuam auctoritatem demittere, ſed eas Privatorum potiùs induſtriæ & eruditioni commiſit, ut benè ait citatus Serry.

IV. Aliud quod ſuperiùs dixi, nempè quòd Chriſtus natus ſit anno 36. Regni Herodis deſinente, & 41. Imperii Auguſti, colligo ex Joſepho, quo nemo unquam Herodianam hiſtoriam accuratiùs ſcripſit. Is enim lib. 17. Antiquit. Judaic. cap. 10. notat, Herodem anno 37., poſt adeptum à Romanis Judææ Regnum, mortuum eſſe, Chriſtus autem anno antecedente mortem Herodis natus eſt, ut multi conſentiunt, & proinde anno Regni Herodis 36. Cumque annum Imperii ſui quintum ageret Auguſtus, cum Herodem Judæorum Regem conſtituit, quod pluribus demonſtrat Cardinalis Noriſius in Cœnotaphis Piſanis Diſſert. 2. fit, ut annum Imperii ſui 41. ageret Auguſtus, cùm Herodes Regni ſui trigeſimum ſextum numerabat. Qui tamen de hoc plura audire optaret, adire poteſt Chronologos hinc inde diſceptantes, eorumque momentis penſatis, quid ſibi magis arriſerit ſtatuere. Videre interim præſtabit Graveſon de Myſteriis & annis Chriſti Diſſert. 6.

V. Circa anni menſem, quo natus eſt Chriſtus, communis utriuſque Eccleſiæ Latinæ & Græcæ ſententia eſt, fuiſſe menſem Decembris. Clemens tamen Alexandrinus lib. 1. Stromat. nonnullorum ſuæ ætatis opiniones percenſet, quorum alii Chriſtum natum ponunt die 20. Aprilis, alii 20. Maii; quas opiniones nec probat, nec improbat, ſed in medio relinquit. Recentioribus tamen temporibus, quidam, queis nil niſi novum venerabili antiquitati contrarium depromere, vel antiquatum excitare, religio eſt, negant, Chriſtum natum eſſe Decembri, quia dicunt, hoc anni tempus, quia hyemale, aſperius eſse, quàm ut Paſtores ſub dio, & intempeſta nocte excubias in agris agere, & ſuper oves, quæ eo tempore intra caulas cuſtodiri ſolent, vigilare poſsent. Conſtat autem ex Lucæ 2., ut ſtatim dicam, Paſtores, quando natus eſt Chriſtus, in agris vigilaſſe, & cuſtodiiſſe vigilias noctis ſuper gregem ſuum. Tum etiam, quia Chriſtus natus eſt eo tempore, quo Cenſus indictus ab Imperatore commodè peragi poterat, & quo Judæi poterant ad loca ſui cenſus tranſire, quale certè non erat tempus rigidæ hyemis; & præſertim Mariæ Virgini, quæ adoleſcentula, ac prægnans vicina partui, iter à Nazareth in Bethlehem fortè pedeſtre agere debuit. Propterea cenſent, Chriſtum vel menſe Septembri vel Aprili na-

tum

tum eſſe. Ita Scaliger, Sethus, Calviſius, Baſnagius, & alii è numero Proteſtantium.

VI. Hæ tamen conjecturæ leviores ſunt, quàm ut nos à communi Eccleſiæ Traditione amovere poſſint: de qua videri poſſunt plura apud Baronium in Notis adMartyrologium ad diem 25. Decembris: & in Apparatu ad Annales Eccleſiaſt. n.120., Petavium in Notis ad Epiphanium (qui Hæreſi 51. cenſet die ſexta Januarii Chriſtum natum) & lib.2. de Doctr. Temp. cap. 1. & ſequ., Baillium lib.2. Operis Hiſt. q.1.2.3., Pagium in Apparatu Chronolog. n.138., Scheleſtratum lib.1. de Antiqu. Eccl., & alios.

VII. Hinc ad ea, quibus moti præfati Novatores à communi Traditione reſiliunt, facile eſt dicere, primum futile eſſe, quia Judæa Regio eſt temperatiſſima, quæ hyemalibus aſperitatibus adeò non eſt obnoxia, quin paſtores poſſent etiam menſe Decembri excubias noctu ſub dio agere ſuper gregem ſuum. Nam ſi in Anglia, regione haud ita miti, ut referunt Caſaubonus Exercit.2. ad primum annum Chriſti, & Montacutius in lib. de Vita Chriſti pag. 48., armenta toto anno in agro pernoctare ſolent; & ſi in Dania regione rigidiſſima, ut refert Langius (& ipſe Danus) lib.2. de annis Chriſti p.2. c.2. oves tota hyeme in agris degunt; cui mirùm videbitur, quòd in Judæa, regione admodùm temperata, eadem vigeat conſuetudo?

Secundum etiam infirmum eſt. Nam cum ex dictis Regio, quam incolebant Judæi, fuerit temperata, facilè poterant, aut ſaltem ſine gravi incommodo, tempore hyemali iter peragere; tum quia in multis etiam Europæ partibus, menſibus Novembri & Decembri aer eſt adhuc temperatus; tum quia cum Judæa tota exiguis finibus fuerit circumſcripta, non longo itinere opus erat Judæis, ut Imperatoris obedirent mandato. Quod verò de B. Virgine additur, minùs movet; iſta enim quamvis prægnans nullum ex graviditate ſentiebat incommodum; & ſicut ſine dolore Chriſtum peperit, ita ſine ullo corporis gravamine ipſum geſtabat in utero.

VIII. De Die, qua natus eſt Jeſus, controvertitur non ſolùm apud præfatos Novatores (quorum aliqui ex dictis volunt, eum natum in Septembri versùs finem, ut Scaliger & Calviſius; aut menſe Aprili, ut putat Nisbetus, & ii, quos ſupra ex Clemente Alexandrino retulimus; quorum aliqui 20. Aprilis, alii 20. Maii ortum putabant) ſed etiam apud eos, qui media hyeme eum natum admittunt. Univerſæ enim propemodùm Ægyptiorum Eccleſiæ Chriſtum natum exiſtimabant die 6. Januarii; ideòque hac

ipſa ſexta die quatuor ſimul myſteria celebrabant, Nativitatem, Epiphaniam, Baptiſmum Chriſti, & Primum ejus Miraculum in Nuptiis Canæ; quòd putarent hæc omnia illâ eâdem die Januarii ſextâ, licèt diverſis annis, eveniſſe. Hujus Ægyptiacæ Diſciplinæ teſtes ſunt S. Epiphanius hæreſ.51., Caſſianus Collat.10., & Theophilus Alexandrinus Epiſt.16. Hanc tamen Diſciplinam ut falſa opinione fultam rejicit S. Hieronymus in cap. 1. Ezechielis. Univerſa enim Eccleſia tum Latina tum Græca ut certam & imperturbatam Majorum Traditionem ſemper ſuſcepit, Chriſtum die 25. Decembris natum eſſe; cujus Traditionis teſtes affert S. Joannem Chryſoſtomum tom.5. homil.33., S. Gregorium Nyſſenum Orat. in Sancta Lumina, S. Auguſtinum lib.4. de Trinit. cap.5., Auctorem Conſtit. Apoſtol. apud Clementem lib.5. c.3., & alios plurimos. Hanc porrò diem 25. Decembris, qua natus eſt Jeſus, eo anno incidiſſe in primam Hebdomadæ diem, quæ Dominica eſt, ajunt Sextæ Œcumenicæ Synodi Patres, & Nicephorus Callixtus lib.1. Hiſt. cap.12.

Nullius propterea fidei credendum eſt, quod Joannes Nyſſenus in Epiſtola per Combefiſium vulgata aſſerit, nempè Natalem Chriſti diem 25. Decembris cœpiſſe Romæ celebrari ſolùm ſub Julio Romano Pontifice. Nam cum, uti vidimus, tali die in univerſa Eccleſia ex vetuſtiſſima Traditione Natalis Domini Feſtum celebratum ſemper fuerit, quomodo Romæ ſeriùs celebrari cœptum eſt? Romæ inquam, ubi probabiliter, ut notat S. Joannes Chryſoſtomus citato loco, ab initio Eccleſiæ eſſe poterant Tabulæ indicantes tempus & diem Deſcriptionis factæ in Judæa Edicto Cæſaris? Potiùs igitur veriſimile eſt, Natale Domini cœpiſſe primò die 25. Decembris Romæ celebrari, & inde ad alias orbis Eccleſias morem tranſiiſſe.

IX. Eâdem die 25. menſis Martii conceptum fuiſſe in utero Virginis, Traditione ſuperiùs indicavimus; & ex hac altera Traditio manaſſe credenda eſt, quòd 25. Decembris natus ſit, cum ex vigeſima quinta Martii ad vigeſimam quintam Decembris intercurrant novem integri menſes, quibus B. Mariam Jeſum in utero geſtaſſe, piè credit Eccleſia. Non latet, S. Auguſtinum in ſententia fuiſſe, Mariam in utero geſtaſſe Jeſum novem menſibus, & diebus ſex: ſic enim ait lib.4. de Trinit. cap.5. *Novem menſes, & ſex dies parientibus feminis imputantur; non quia omnes ad ſextum diem poſt nonum menſem perveniunt, ſed quia ipſa perfectio Corporis Domini tot diebus ad partum perducta comperitur; ſicut à Majoribus traditum ſuſcipiens Eccleſiæ cuſtodit auctoritas.*

Sed

Sed Auguſtinus ibi non intellexit novem menſes Solares, ſed Lunares, qui, cum ſint dierum viginti novem cum dimidio & paulò plus, ſex ibi dies adjungi poſtulant, ut ad novem Solarium menſium ſpatium perveniant. Et hoc ex eo conjicio, quia cum Auguſtinus & Chriſtum die 25. Martii conceptum, & die 25. Decembris natum conſtantiſſimè doceat: ait enim lib. 2. quæſt. in Exod. q.90. *Qui enim menſe nono Natus eſt octavo Kalendas Januarias, profectò menſe primo Conceptus eſt circa octavum Kalendas Aprilis; quod tempus etiam Paſſionis fuit*: & clariùs lib.4. de Trinit. cap.5. *Octavo enim Kalendas Aprilis Conceptus creditur, quo & Paſſus... Natus autem creditur octavo Kalendas Januarias*: ſi Chriſtus poſt novem menſes ſolares, & ſex dies natus eſſet, non eſſet natus die 25. ſed 31. Decembris; & ſic Auguſtinus ſibi ipſi non conſtaret.

X. Supereſt dicendum de Hora, qua Chriſtus Natus eſt. Sicut ergo de Hora, qua Chriſtus fuit Conceptus, variæ, ùt ſupra vidimus, fuerunt ſententiæ Veterum, ita & de Hora, qua Natus fuit. Hora diei tertia natum putavit Hetychius apud Anaſtaſium Nyſſenum Epiſcopum. Ipſe verò Anaſtaſius putavit hora ſeptima, ſed de quibus horis diei iſti intellexerint, an diei naturalis, qui incipit à media nocte, an artificialis ſeu vulgaris, qui ab ortu ſolis initium ducit, neſcimus. Anaſtaſius autem Synaita lib. 7. in Exameron. ad Veſperam natum ſcribit: nulli tamen fundamentum ſuæ aſſertionis aſſerunt.

Procul dubio Chriſtum de nocte natum fuiſſe, cuique Evangelium profitenti perſuaſum eſſe debet. Nam Lucas cap.2. ut ſtatim dicam, narrato Mariæ partu, è veſtigio ſubjungit *Paſtores erant in eadem Regione vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum*. Quota tamen eſſet hora, aut vigilia noctis, non dicit Lucas; ſolebant enim Judæi numerare duodecim horas noctis, & has in quatuor vigilias partiri. Cenſent tamen Interpretes ferè omnes, Jeſum natum media nocte; & hoc ex antiqua Eccleſiæ Traditione, quæ à primis ſeculis eam noctis partem anniverſaria ſolemnitate precibus celebrat, ut multis oſtendit Albinus Flaccus de Divinis Officiis cap.1., & plerique Patrum arbitrati ſunt, prænuntiatum fuiſſe Oraculo Sapientiæ 18. v.14. *Cum enim quietum ſilentium contineret omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, Omnipotens ſermo tuus, Domine, exiliens de cœlo à regalibus ſedibus durus debellator in mediam exterminii terram proſilivit*. Ex quo Oraculo etiam Divini Verbi Incarnationem media nocte peractam ſuperiùs oſtendimus.

XI. Tandem ex hac temporis nota colligitur, eâ horâ, qua

Digitized by Google

Maria Virgo Partum ſuum enixa eſt, omnino à ſpecie veri alienum eſſe, quòd Joſeph vir ejus abſens eſſet. Ambo enim, *cum non eſſet eis locus in diverſorio*, in illud antrum, ut ibi noctem tranſigerent, ſeſe receperant: nec enim eſt credibile, Sponſam partui proximam noctu ſolam in antro eum reliquiſſe. Neque præſentia Joſeph Mariæ partui Virginei pudoris periculo eſſe poterat; ſi enim conſideremus, quòd partus ille contigit ſine ulla præcedente vel concomitante parientis anxietate læſione aut dolore, pium eſt credere, quòd in momento partus, penetrato Virginis utero, inopinatò infans Jeſus Mariæ & Joſeph oculis ſeſe (Joſeph admirante, quod evenerat) exhibuerit; quem ſtatim ulnis exceptum Mater pannis involverit, ut dicit Lucas, & in Præſepio collocarit. Hoc indicavit Petrus Damiani ſerm. 2., cum ait: *Adeſt & Joſeph, ſed ab utroque remotus, & in exceſſu mentis miratur, & mirari ſatis non poteſt, qualiter ſit ad tantæ dignitatis admiſſus arcanum*. Ex hoc apparet, quantam mereantur fidem ii, qui ex privatis quibuſdam revelationibus oppoſitum oſtendere conantur; & multò magis fabuloſum eſſe, quod ex Pſeudo-Evangelio Jacobi ſupra rejecimus, quodque etiam Pſeudo-Evangelium Infantiæ narrat; nimirùm, quòd cùm inſtante partu abiiſſet Joſeph ad quærendam obſtetricem, & eâ inventâ ſimul rediiſſent, invenerunt Puerum jam natum, & Matris ubera ſugentem.

§. II.

De Paſtoribus.

XII. INter circumſtantias Nativitatis Chriſti refert Lucas adventum Paſtorum ad Præſepe; in quo reclinatus fuerat Jeſus recèns natus, ut eum adorarent. Hi enim, cùm in ea regione cuſtodirent vigilias noctis ſuper gregem ſuum, ſubitâ luce perfuſi, & Angeli voce excitati dicentis: *Quia natus eſt vobis hodie Salvator in Civitate David, & hoc vobis ſignum: Invenietis Infantem pannis involutum, & poſitum in Præſepio*: & ſubitò audientes cœleſtium Spirituum Choros canentes *Gloria in excelſis Deo*: dixerunt invicem *Tranſeamus uſque Bethlehem, & videamus hoc Verbum, quod factum eſt, & Dominus oſtendit nobis. Et venerunt feſtinantes: & invenerunt Mariam & Joſeph & Infantem poſitum in Præſepio. Videntes autem cognoverunt de Verbo, quod dictum erat illis de Puero hoc: & omnes, qui audierunt, mirati ſunt: & de his, quæ dicta erant à Paſtoribus ad ipſos*. Hæc omnia refert Lucas cap. 2. à v. 8. ad 18. De quo tria quærenda occurrunt, pri-

Primum, De qua regione Paſtores venerint: Secundum, Quot fuerint: Tertium, Qui fuerint.

XIII. Circa primum. Regionem, unde venerunt non fuiſſe multùm diſtantem à Bethlehem, & à Spelunca, in qua natus erat Jeſus, indicat Lucas ibidem v.8., ubi expoſitâ Chriſti Nativitate & Loco ſubjungit: *Et paſtores erant in Regione eâdem.* Quinam verò hujus Regionis determinatus ſitus, ubi Paſtores iſti erant, cùm Angelicum Nuntium acceperunt, & unde ad Præſepe venerunt, S. Lucas non dicit: attamen S. Hieronymus putat, fuiſſe agrum juxta Eder, *Turrim gregis* vulgò dictam, inter Bethlehem & Hieroſolymam ſitam: ſic habet in Traditionibus Hebraicis, ubi exponens illud Geneſis c.35. v.21., „ *Egreſſus inde Jacob, fixit Tabernaculum trans turrim gregis* „ hæc habet: *Hunc locum Hebræi eſſe volunt, ubi poſtea Templum ædificatum eſt, & Turrim Eder Turrim Gregis ſignificare, hoc eſt congregationis & cœtus: quod & Michæas teſtatur dicens,, Tu Turris Gregis Nebuloſa filia Sion „ illoque tempore Jacob trans locum, ubi Templum ædificatum eſt, habuiſſe tentoria. Sed ſi ſequamur ordinem viæ Paſtorum, juxta Bethlehem locus eſt, ubi vel Angelorum grex in ortu Domini cecinit, vel Jacob pecora ſua pavit, loco nomen imponens; vel quod verius eſt, quodam vaticinio futurorum jam tunc Myſterium monſtrabatur.* Et in Epitaphio Paulæ ad Euſtochium: *Haud procul,* inquit, *inde deſcendit Paula ad turrim Eder, ideſt Gregis, juxta quam pavit Jacob greges ſuos, & Paſtores nocte vigilantes audire meruerunt „ Gloria in excelſis Deo, & ſuper terram pax hominibus bonæ voluntatis* „ Erat ergo Turris Eder extructa in loco paſcuoſo, in quam ſe recipiebant paſtores, gregemque colligebant contra cœli injurias; unde illi nomen *Eder* inditum eſt, quód Hebraicè *Collectionem pecorum* ſonat. In hanc de Loco Paſtorum ſententiam veniunt Beda Haymo & Dionyſius Carthuſianus, infra referendi.

XIV. Circa ſecundum, ſcilicet Quot fuerint Paſtores Chriſti naſcentis adoratores, duplex ſententia eſt. Quatuor fuiſſe, ſentit Caſaubonus Exercit. 2. in Baronium: quod ſe collegiſſe dicit ex pervetuſto Codice Græco anonymo in Palatina Wittembergenſi Bibliotheca, ubi etiam eorum nomina deſcribuntur, nempe *Miſael, Achael, Stephanus, & Cyriacus.* Nec quemquam moveat, aliqua ex præfatis nominibus nempe *Stephanum & Cyriacum* græca eſſe, qualia præfatis paſtoribus, qui Judæi erant, non congruebant. Nam reſpondent, qui huic opinioni fidem præſtant, Judæos, ex quo Græcorum imperio parere, eiſque commiſcere cœperunt, ſicut Græcam linguam, ita & græca nomi-

mina non paucos uſurpare cœpiſſe. Unde primus Diaconus genere Judæus, & patriâ Hieroſolymitanus, *Stephanus* vocabatur.

Communiter tamen, & probabilior ſententia, dictos paſtores fuiſſe tantùm tres exiſtimat. Huic favent Beda lib. de Locis Sanctis c.8. dicens: *Ad Orientem in Turre Gregis, mille paſſus à Bethlehem Civitate ſegregatá, eſt Eccleſia, trium Paſtorum Divinæ Nativitatis conſociorum monumenta continens*. Haymo Alberſtatenſis: *Diſtat Turris Gregis uno milliario à Bethlehem, in qua etiam hodie trium Paſtorum corpora requieſcunt*. Dicunt tamen aliqui, ex hoc quòd Beda & Haymo dicant, aſſervata fuiſſe in ea Eccleſia trium Paſtorum corpora, non inferri fuiſſe tantùm tres, & non plures. Reſpondeo hoc verum fore, ſi Beda & Haymo cum aliqua limitatione locuti fuiſſent, puta *Trium ex Paſtoribus*, vel trium Paſtorum ex illis, qui Dominum adoraverunt: ſed cum abſolutè dicant, trium Paſtorum corpora fuiſſe in ea Eccleſia recondita, implicitè dicunt, omnium Paſtorum, qui in adoratione Chriſti fuerunt conſocii, corpora ibi requieſcere; & proinde fuiſſe tantùm tres.

Accedit, quòd alii Auctores tres tantum numerant. Flavius Lucius Dexter in Chronico, quod S. Hieronymo dicavit: *Tribus*, inquit, *Paſtoribus, qui fuerunt Sancti*, (Chriſtus) *primùm oſtenditur*. De cujus teſtimonio licèt aliqui dubitent, illud tamen Baronius in pretio ſe habere demonſtrat ad ann. 1. Chriſti n.6., ubi etiam dicit, fuiſſe tantùm tres, auctoritate Patrum fulciri. Idem indicat S. Bernardus ſerm. in Vigil. Nativ., dum de tribus Paſtoribus, quibus ſe manifeſtavit, intelligit verba illa Pſalmi 79. v.3. *Manifeſtare coram Ephraim, Beniamin, & Manaſſe*. Demùm Dionyſius Carthuſianus in cap. 2. Lucæ, hæc omnia uſque modo dicta complectens, *Dicitur quoque*, inquit, *quòd tunc erant juxta Turrim quandam inter Bethlehem atque Hieruſalem, ubi Jacob de Meſopotamia rediens, cum ſuis moratus eſt gregibus, ubi mortua & ſepulta eſt Rachel, ut patet in Geneſi. dicebatur Turris gregis, de qua illud Michææ exponitur,, Et tu Turris Gregis nebuloſa filia Sion, ad te veni, & poteſtas prima Regum Hieruſalem,, hoc eſt Chriſtus, Virtus prima, Summa, Omnipotens, quam ibidem Angelus nuntiavit Paſtoribus, Qui Tres fuiſſe dicuntur; & ibi poſtea fuit conſtructa Eccleſia, ubi illorum monſtrantur (ut fertur) ſepulchra, ad quem etiam locum Chriſtum veniſſe, non irrationabiliter creditur*.

XV. Circa tertium: Qui nempè fuerint hi tres Paſtores: nomina fuiſſe *Iſaac, Jacob, & Joſeph*, putant aliqui; ſed veriùs incer-

Digitized by Google

certa eorum nomina puto. Quinam verò fuerint moribus, ex dictis apparet; eos fuiſſe vitæ innocentiâ, pietate, ac fide ſingulares; & Chriſtum, quem naſcentem amplexi fuerant, & ejus Fidem ſecutos fuiſſe, & aliis etiam prædicaſſe; ac demum in Chriſto ſanctè obiiſſe. Quòd piè ac innocenter viverent, & Chriſtum verâ ac vivâ Fide expectarent, oſtendit Chriſtus ipſe, qui vix natus, eos per Angelum ad ſe viſendum primos vocare dignatus fuit. Hinc Ambroſius lib.2. in Lucam ad verba illa,, *Venerunt feſtinantes*,, hæc ſcribit: *Non mediocre tibi hoc videatur exemplum, quòd vilis ſit perſona Paſtorum. Certè quò vilior ad prudentiam, eò pretioſior ad fidem: non gymnaſia Choris referta Sapientum, ſed Plebem Dominus ſimplicem requiſivit, quæ phalerare audita & fucare neſciret*: & ſerm.13. *Non mirandum eſt, ſi Chriſti gratiam ante ſcire meruerit innocentia, quàm poteſtas; & priùs cognoſcere veritatem ſimplex ruſticatio, quàm ſuperba dominatio*. Idem Titus Boſtrenſis dicens: *Ob id quoque præ ceteris Paſtoribus beneficium hoc obtigit his Paſtoribus, quia præ ceteris ſimplices, doliqve expertes erant*. Quod confirmat Cyprianus (ſeu quiſquis ſit alius Auctor) ſermone de Nativit.

Quòd Chriſti Fidem, qua imbuti erant, aliis annuntiaverint, indicat Lucas cap.2. v.18., ubi Paſtoribus à Chriſti adoratione reverſis: *Et omnes*, inquit, *qui audierunt, mirati ſunt: & de his, quæ dicta erant à Paſtoribus ad ipſos*. Signum ergo eſt, Paſtores ſtatim annuntiaſſe Myſterium, & aliis de his, quæ viderant, Fidem inſinuaſſe. Demùm quód ſanctè vitam finierint, apparet ex ſupradictis. Cum enim ex Beda, Haymone &c. Turris gregis, in qua eorum corpora ſepulta fuerunt, in Eccleſiam ſub eorum nomine fuerit conſecrata, argumento eſt, eos apud Veteres opinionem ſanctitatis obtinuiſſe.

Sunt qui velint, eos fuiſse Virgines, quia nimirùm deſcribuntur, ut viri præ ceteris ſimplices, doli expertes, innocentes. Sed præfatæ virtutes non ſolis conjugii expertibus conveniunt, cum etiam in conjugatis maximè Paſtoribus eſse poſſint. Nam & de Job cap.1. dicitur *Vir erat in terra Hus nomine Job, & erat vir ille ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo*, & tamen ſtatim ſubditur: *Natique ſunt ei ſeptem filii, & tres filiæ*. Cum ergo apud Judæos rari eſsent, qui in ſtatu Virginitatis diù permanerent, nec aliunde ſciamus, qua ætate Paſtores illi fuerint, tutiùs crediderim, hac in re ſuſpendendum eſse judicium.

§.III.

Digitized by Google

§. III.

De prodigiis veris, apocryphis & falſis, quæ in Chriſti Nativitate accidiſſe narrantur.

XVI. Vera, quæ in Chriſti Nativitate prodigia contigiſse, partim vidimus partim videbimus, ex Evangelio enarrat S. Auguſtinus ſerm. ad Catechumenos cap.4., ubi poſtquam dixit, quòd *illam primam* Nativitatem, *qua de Patre natus eſt ſine aliqua Matre, quis enarrabit?* ſubjungit: *De hac tamen ſecunda mira & ineffabili dicamus aliquid, quod factum eſt pro nobis, ut Verbum Caro fieret & habitaret in nobis. Quis enim non expaveſcat, cum audit Deum natum? Audis naſcentem, vide in ipſo ortu miracula facientem. Alvus tumeſcit Virginis, clauſtrum pudoris permanet: impletur uterus matris ſine ullo complexu patris, ſentit prolem, quæ ſe ignorabat conjugem. Angelus ad Virginem loquitur, à Virgine cor præparatur, Chriſtus fide concipitur. Miraris hæc? Adbuc mirare. Parit Mater & Virgo, fœta & intacta: naſcitur filius ſine homine patre, qui fecit & ipſam matrem. Factor omnium fit inter omnia; portatur manibus Matris Rector totius orbis; lambit ubera, regens ſidera; tacet, & Verbum eſt. Necdum per linguam ſe demonſtrabat, quis eſſet; & univerſa creatura ſuum natum indicat Creatorem. Angeli Paſtoribus annuntiant, ſtella Magos invitat; ruſticitas Paſtorum admonitionem exigit Angelorum; curioſitas Magorum inſtructa eſt lingua cœlorum* &c. Hæc, quæ Auguſtinus enarravit, ſunt vera & inaudita prodigia, quæ in Nativitate Chriſti credunt omnes Chriſtiani, & in quibus fides noſtra exultat.

XVII. Nihilominùs alia enarrari ſolent eveniſse prodigia, de quibus quanta ſit Fides, examinabimus. Dicitur primò, in ipſa nocte Nativitatis Chriſti Romæ Templum Pacis ſubitò corruiſse. Refertur à S. Bonaventura Opuſc. de quinque Feſtivit. pueri Jeſu c.2., & à Surio. Sed hoc parùm conſonum eſse vero, fatetur ipſemet Baronius Annal. in ann. Chriſti 1. n.12.; eò quia nullum Templum pacis Romæ ante Chriſtum fuiſse, apud Claſſicos Scriptores reperitur, extructum, ſed ſolùm à Veſpaſiano poſt captam Hieroſolymam, & Judæos ſubjugatos, Romæ fuiſse erectum. Cujus teſtes affert: Joſephum lib.7. de Bello Judaico c.24. dicentem: *Poſt triumphos verò, & Romani Imperii firmiſſimum ſtatum, Veſpaſianus Paci Templum ædificari decrevit. Itaque mirâ celeritate, & quæ omnium cogitationem ſuperaret, effectum eſt.*

Sve-

Svetonium etiam *in Veſpaſiano* cap.9., Plinium lib.34. cap.8., & lib.36. cap.15., Sextum Aurelium Victorem in Epitome hiſt. in Veſpaſiano. Quibus accedit S. Hieronymus, qui in cap.3. Joelis: *Veſpaſianus*, inquit, *& Titus Romæ Templo Pacis ædificato, vaſa Templi, & univerſa donaria in delubro illius conſecrarunt, quæ Græca & Romana narrat hiſtoria*. Deinde mirabilis illius & repentinæ Templi Pacis ruinæ, quæ ab omnibus antiquis Scriptoribus celebrari debuiſset, nec Hiſtorici Romani, nec Euſebius, nec Oroſius, nec ullus Patrum mentionem fecerunt. Ruit quidem Pacis Templum, ſed illud, quod à Veſpaſiano, ut ſupra, erectum fuerat; idque contigit temporibus Commodi, ut refert Herodianus; ejuſque ruinæ adhuc viſuntur Romæ propè montem Palatinum: ruinæ tamen Templi Pacis, quod Romæ ante Chriſtum eſset, & in ejus ortu ruerit, nec hodie apparent, nec ex ullo antiquo Monumento aliquando fuiſse colliguntur.

Scio, ab aliquibus aſseri, multò ante Chriſtum fuiſse Romæ Templum Pacis à Numa erectum, & moveri ex teſtimonio Clementis Alexandr., qui lib.5. Stromat. pag.548. *Meritò*, inquit, *Rex quidam Romanorum (Numa erat ei nomen) ... primus ex omnibus hominibus poſuit Templum Fidei & Pacis*. Sed ſcio etiam, Tertullianum in Apologetico cap.25. dicere oppoſitum his verbis: *Nam etſi à Numa concepta eſt curioſitas ſuperſtitioſa; nondum tamen aut Simulacris aut Templis res Divina apud Romanos conſtabat*. Sub Numa Roma pace quidem potita fuit, ſed à Numa Paci erectum fuiſse Templum, nemo alius dicit; imo S. Auguſtinus lib. 3. de Civit. Dei cap. 12., nec ipſi Jovi Templum fuiſse tunc erectum, dicit. Datò autem, à Numa fuiſse erectum aliquod Fanum, hoc non poterat eſse illud inſigne Templum Pacis, quod in ortu Chriſti dicunt corruiſse, quod erat, ut ajunt, immenſæ molis opus. Et ſanè, ut obſervat Baronius loco citato, ea ſola apud Romanos Templa dicebantur, quæ eſſent ſumtuoſiſſimè extructa; unde cum Romæ eſſent quamplures ædes Diis ſacræ, perpauca tamen Templa vocabantur, qua ratione Veſtalium, quod erat in Urbe, Fanum, Templum dici non merebatur.

Hæc ad eruditionem dicta ſint. Ceterùm in ortu Chriſti, ſive eſſet ſive non eſſet, Templum Pacis non corruiſſe, conſtans eſt, quia nemo ex probatis Scriptoribus hoc dixit, ſed ab incerto auctore hoc ſuppoſitum prodigium in lucem prodiit ſub ementito nomine Petri Damiani: quod ex eo apparet, quia Auctor citat S. Bernardum; Petrus autem Damiani quinquaginta annis ante jam obierat, ut notat Baronius, unde à Petro Damiani citari non poterat.

XVIII. Alterum prodigium, quod accidiſſe narratur à Nicephoro lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 17., ex quo poſtea hauſerunt Suidas, Cedrenus, Baronius, & alii, eſt ceſſatio Oraculorum. Fertur enim, quòd cum Cæſar Auguſtus ad Apollinis Delphici Templum veniſſet, ut ſciret, quiſnam poſt ipſum Romani Imperii clavum regere deberet, hoc ab Oraculo reſponſum græcè acceperit, quod latinè redditum tale eſt.

Me Puer Hebræus, Divos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede jubet, triſtemque redire ſub Orcum.
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Quô reſponsô acceptô, Auguſtus Romam reverſus ibi in Capitolio Aram maximam extrui juſſit cum hac inſcriptione *Ara Primogeniti Dei*. Hoc refert Baronius in Apparatu n.26. qui addit: *Putatur hic ille eſſe locus in Capitolio è regione Rupis Tarpejæ, ubi nobiliſſimum Templum antiquitùs erat Jovis Capitolini: ſed eo proſtratò eodem in loco erecta eſt Baſilica in memoriam Dei Genitricis Mariæ, atque dicta ex cauſa* Ara-Cœli *titulo nuncupata*. At ne credam, Chriſtô natô Auguſtum ab Apolline Delphico hoc reſponſum accepiſſe, obſtat, quia *Puer hebræus*, ſeu Chriſtus, anno Imperii Auguſti 41., ut diximus, natus eſt; Auguſtus verò poſt annum Imperii ſui 21., quo pridem in Græciam perrexerat, non ultra illuc iter intendit. Quo nodo ergo, Chriſtô jam natô, Auguſtus Delphis præſens Apollinem conſuluit, quem ante 20. annos jam conſuluerat? Si dicatur, Oracula Apollinis, & aliorum falſorum Numinum, natô Chriſtô ſaltem imminuta fuiſſe, & poſtea ſtatim ceſſaſſe; utrumque falsò videtur aſſeri. Nam Cicero, qui vixit ante Chriſtum annis circiter ſexaginta, hujus diminutionis Oraculi Delphici mentionem facit, nam lib.2. de Divinatione: *Pyrrhi*, inquit, *temporibus jam Apollo verſus facere deſierat.... Cur iſto modo jam Oracula Delphis non eduntur, non modò noſtra ætate, ſed jamdiù, ut nihil poſſit eſſe contemtius?* Si ergo, Cicerone teſte, ſuo tempore Apollo Delphicus verſibus Oracula edere jam deſierat, quomodo Auguſto præfatum reſponſum verſibus dedit? Sed nec verum eſt, ſtatim poſt Chriſtum natum Oracula obmutuiſſe ac ceſſaſſe, cùm hæc ceſsatio nonniſi quadringentos poſt annos à Chriſto nato evenerit. Quamquam enim Plutarchus imperante Trajano librum ediderit *De Oraculorum defectu*; in eo tamen non intendit, Oracula etiam Delphis penitùs ceſsaſse, ſed ſolùm ex parte, quia nimirum non adeò frequentia erant, ſicut ante, & maximè Delphicum: quæ rarò, nec verſibus ampliùs edebantur: *Videamus* (inquit Plutarchus) *Oracula, quæ in his locis ſunt, obſoleviſſe; atque*

adeò

adeò, duobús aut tribús exceptís, omnia defeciſſe. Inter hæc excepta ponens Oraculum Apollinis, illud non adeò frequens ut priùs fuiſſe dicit; nam ubi *olim duabus uſi ſunt Vatibus, quæ per vices ad cortinam ſederent; eratque etiam tertia deſignata, tanquam aſſidens iis: nunc unica eſt Antiſtita; neque incuſamus, cum ejus opera Conſultoribus ſufficiat*. Non ergo naſcente Dominô Delphicum Oraculum penitùs conticuerat, cum Plutarchi tempore, Trajanô imperante, non adeò quidem frequenter ut priùs conſulebatur, ſed conſultum reſponſa dabat, quantùm Conſultoribus ſufficiebat. Delphis etiam data fuiſse reſponſa ſub Nerone teſtatur Svetonius in Vita Neronis: ſub Domitiano, refert Philoſtratus in vita Apollonii Tyannei, qui ſub Imperatore Domitiano vixit. Imo etiam ſub Conſtantino: nam refert Euſebius lib. de Vita Conſtantini cap. 50. *Apollinem tunc temporis ex antro & tenebricoſo quodam ſpecu, non ex hominis ore, Oraculum edidiſſe ferebatur, quo juſtos viros in terris degentes obſtare ſibi ajebat, quò minùs vera prædiceret, atque idcircò falſa ex tripode Oracula reddit*. Et quamvis, ut idem Euſebius narrat lib.4. de Vita Conſtant. cap. 54., pius Imperator inter cetera Deorum Templa, etiam Delphicum dirui juſserit, hoc tamen non obſuit, quin Julianus apoſtata ipſum conſuluerit Apollinem, ab eoque, etſi falſa, reſponſa reportarit: ſcribit enim Theodoritus lib. 3. hiſt. cap. 21., quòd Julianus contra Perſas præliaturus, *Miſsís Legatís Delphos, & in Delum ac Dodonam, & ad alia Oracula, interrogavit Vates, utrum expeditionem ſuſcipi oporteret. Illi verò & expeditionem ſuſcipere eum juſſerint, & victoriam polliciti ſunt*. Falsó tamen, nam confoſsus Julianus in prælio, paulò poſt malè, ut meruerat, periit. Demùm ſi naſcente Chriſto ceſsaſsent penitùs falſorum Numinum Oracula, Juſtinus Martyr, Tertullianus, Lactantius, Minutius Felix, Arnobius, Origenes, aliique multi, qui pro Fide Chriſtiana Apologias conſcripſere, tantum contra Gentiles argumentum non neglexiſsent, & maximè Oraculum Apollinis Auguſto pronuntiatum, aut Aram Primogenito Dei ab eodem Auguſto in Capitolio poſitam. Cum ergo eorum nemo hoc argumentum contra Gentiles produxerit, ſignum evidens eſt, revera non eveniſse.

XIX. Tertium ſignum ſeu prodigium, à nonnullis memoratum, fuit apparitio Virginis, quam puerum in ulnis geſtantem ſublimem in aere vidit Auguſtus *Sibyllá monente*, quapropter dicit Baronius loco ſupra citato ex Apparatu n.26., aliquos velle, Baſilicam Romæ dictam *Ara-Cœli* fuiſse in Capitolio excitatam, quòd ibi Mariam Dei Genitricem infantem in ulnis ha-

 ben-

bentem ſublimem in aere Auguſtus conſpexerit. Sed veritati hujus aſserti prodigii obſtant primò illa verba *Sibyllá monente*. Nulla quippe ſub Auguſto Cæſare Sibylla ſuperſtes erat, quæ Imperatorem, ut attolleret oculos, monere poſset. Cumana enim omnium ultima vixit Olympiade quinquageſima, & Tarquinii ſuperbi temporibus Romæ fuit: Chriſtus verò ſub Auguſto natus fuit Olympiade 193., annis circiter ſupra quingentos ſeptuaginta poſt Sibyllas: ergo non potuit Auguſtus de tali ſigno à Sibylla moneri. Videt hoc Baronius, & proinde ſubdit: quod tamen ita velim intelligant, qui ei majorem fidem adhibendam putant, *ut ea ipſa Auguſtus à Sibylla, hoc eſt à Sibyllinis carminibus, quæ ſub Sibyllæ nomine citari à Majoribus conſueverunt, acceperit; non autem à Sibylla, quaſi adhuc vivente Vate, quæ diximus, ei oſtenſa fuerint.* Carmina autem Sibyllina, quibus moneri potuit Auguſtus, recitantur à Virgilio Egloga 4.

Ultima Cumæi venit jam Carminis ætas.
Magnus ab integro ſeculorum naſcitur ordo.
Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia Regna.
Jam nova progenies cœlo demittitur alto.
Tu modò naſcenti puero, quo ferrea primùm
Deſinet, & toto ſurget Gens aurea mundo.
Caſta Lucina fave &c.

At quomodo ex his carminibus moneri Auguſtus poterat, ut vel de Chriſto in eis prænuntiato cogitaret? à Virgilio non certè, qui, ut fatetur Baronius in Apparatu n.23., *neſcius Myſteriorum, quæ de Chriſto ex Virgine naſcituro prædicta erant, tribuit magná adulatione Salonio filio Pollionis*. Dicitur fortè Auguſtus cum eſset in Sibyllinis verſibus exercitatiſſimus hæc ex præfatis verſibus de Chriſto intellexiſse, & idcircò illa viſione à Deo donatum fuiſse. Sed quamvis poſſit Deus etiam viro Gentili lumen hoc largiri, uti, Sibyllis largitum fuiſse, multi credunt; cùm tamen de hoc altum ſit ſilentium apud Veteres, qui etſi Sibyllina Oracula ſæpiùs laudaverint, ac multa eorum de Chriſto dicta oſtenderint, ut Juſtinus Martyr in Orat. ad Antoninum Pium, Clemens Alexandr. lib.7. Stromat., Origenes lib.5. contra Celſum, Lactantius lib.1. Divin. Inſt. cap.6., Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei cap. 23.; attamen de hoc Sibyllæ monito dato Auguſto, & minùs de prodigioſa apparitione ipſi facta (alioquin non omiſsuri) nec verbum faciunt; detinent me, ne præfatæ prodigioſæ narrationi fidem adhibeam.

XX. Quartum prodigium in nocte Nativitatis Chriſti accidiſse fertur: nimirum fontem Olei Romæ manaſse, ac per dies ali-

Digitized by Google

aliquos defluxiſse. Cui aliud additur, de Tribus ſcilicet Solibus, qui paulatim in unum orbem coierint: de quibus mentionem facit etiam S. Thomas 3.p. q.36. art. 3. ad 3., ubi loquens de Stella, quæ Magis apparuerat, ſubjungit: *Credibile tamen eſt, etiam in aliis partibus Mundi aliqua indicia Nativitatis Chriſti apparuiſſe; ſicut Romæ fluxit oleum, & in Hiſpania apparuerunt tres ſoles paulatim in unum coeuntes.* Verùm hæc ad prodigia Nativitatis Chriſti, niſi ut prænuntia, trahi nequeunt, cùm teſte Euſebio in Chronico, Oſorio lib.6. cap.18., & Baronio in Apparatu, annis quadraginta præceſſerint Chriſti ortum.

XXI. Quintum ſuccedit à Ven. Beda narratum lib. de Locis Sanctis c.8., nempè Fontis Aquæ, qui, ſtatim ac Chriſtus natus fuit à petra Speluncæ ſuæ Nativitatis ſcaturivit ad ablutionem Nati Infantis, & uſque ad ſua tempora perdurabat. Sed cum hujus nullum teſtem proferat Beda; imo cum Hieronymus, qui ſacrum illum Locum multis annis incoluit ac deſcripſit, nullum prodigioſi hujus fontis (quem certè noviſſet, nec in ſua accurata deſcriptione omiſiſſet) verbum faciat; credere par eſt, ex incerta narratione Bedam hoc protuliſſe. Quamquam Beda non refert ad prodigium primam fontis illius ſcaturiginem, ſed potiùs, quód nunquam in eo aqua deficiat. Ait enim: *Petra juxta murum cavata primum Dominici Corporis lavacrum de muro miſſum ſuſcipiens, hactenùs ſervat: quæ ſi qua fortè occaſione vel induſtriâ fuerit exhauſta, nihilominùs continuò cum reſpicit, ſicut antea fuerat, plena redundat.* Non igitur juxta Bedam prima illius fontis ſcaturigo prodigialis habenda eſt, ſed illius, ſi fortè exaruiſſet, reſtitutio.

XXII. Sextum ponitur prodigium Obſeratio Templi Jani, quod ante Chriſti Nativitatem erat reſeratum. Verùm etſi fatear, eo anno, quo Chriſtus natus eſt, fuiſse occluſum; id tamen prodigii loco habendum eſse; non exiſtimo; ſolebant enim Imperatores expugnatîs hoſtibûs Templum Jani occludere: unde idem Auguſtus, qui tempore Nativitatis Chriſti illud occluſeſerat, referente Svetonio *in Auguſto* illud ter occluſit *Janum Quirinum ſemel atque iterum à Condita Urbe memoriam ante ſuam clauſum, multo breviore temporis ſpatio, terra marique pace partâ ter cluſit.* Primò enim (ut obſervat Joannes Schildius) illud clauſit anno Urbis conditæ 275. poſt victum Antonium; Secundò anno 279. cum ex Bello Cantabrico Romam rediit; Tertiò circa tempus Nativitatis Chriſti; quia tunc illi datum fuit ſumma pace frui ſecundùm morem, quem Numa inſtituit. Secundùm hanc conſuetudinem illud clauſerunt etiam Imperatores

poſt

Digitized by Google

poſt Chriſtum. Clauſit enim Nero anno Urbis Conditæ 811., clauſit Veſpaſianus anno 824., &, ut teſtatur Ammianus Marcellinus lib. 16., clauſit etiam Conſtantinus primus Imperator Chriſtianus. Quòd ergo tempore, quo Chriſtus natus eſt, Templum Jani fuerit clauſum, non tam prodigium cenſendum eſt, quàm implementum Vaticinii Prophetarum, qui Chriſtum eo tempore naſciturum prophetarunt, quo pax per totum orbem florere debebat.

XXIII. Mitto alia, quæ ab aliquibus enarrantur eveniſſe in Chriſti Nativitate, prodigia, quia vel falſa vel abſque ſolido fundamento aſſerta. Nec Divini Verbi facti hominis Nativitas, tot in ſe prodigia continens atque portenta, ut ſuperiùs ex Auguſtino oſtendi, ementitis fictiſque prodigiis indiget illuſtrari, ſeu veriùs obſcurari: *An mediocribus ſignis* (inquit Ambroſius lib. 2. in Lucam) *Deus probatur, quòd Angeli miniſtrant, quòd Magi adorant, quòd Martyres confitentur? Ex utero funditur, ſed coruſcat è cœlo; terreno in diverſorio jacet, ſed cæleſti lumine viget. Nupta peperit, ſed Virgo concepit, ſed Virgo generavit!* Hæc ſunt vera ac indubitata prodigia, quæ Fides Chriſtiana confitetur, & quibus oblatrantes obmuteſcere facit.

CAPUT IX.

Chriſti Circumciſio.

§. I.

Chriſtus fuit Circumciſus, & Nomen Jeſus illi impoſitum.

I. CHristum Dominum octava die à Nativitate ſua, hoc eſt primâ menſis Januarii, Legi Circumciſionis ſe ſubmiſiſſe, ac ſui ſanguinis primitias Deo Patri obtuliſſe, velut arrham & pignus totius pretii, quod in ara Crucis pro omnium hominum, maximèque Fidelium, redemtione perſoluturus erat, totum ſanguinem fundens, ſcribit Lucas cap. 2. v. 21. his verbis: *Et poſtquam conſummati ſunt dies octo, ut circumcideretur Puer, vocatum eſt Nomen ejus Jeſus, quod vocatum eſt ab Angelo, priuſquam in utero conciperetur.* Ubi, ut benè obſervat Serry, li *Et poſtquam* &c. non deſignat, Chriſtum poſt completos octo dies fuiſse circumciſum, ſed dum complerentur, ideſt dum tranſactis ſeptem diebus octava circumciſioni deſtinata curreret. Sicut dum ibidem v. 22. ſubditur: *Et poſtquam impleti ſunt*

ſunt dies purgationis ejus .... tulerunt illum in Jeruſalem: ſit ſenſus, dum impleti fuere, ita ut eadem die, quæ ultima erat purgationis, tulerint illum in Jeruſalem.

Eſtò autem Lucas expreſsè non dicat, Chriſtum circumciſum fuiſſe; ſatis eſt, quòd dies octo conſummatos dicat, ut circumcideretur; cur enim id adnotaſſet, niſi reipſa circumciſus eſſet? Maximè cùm nomen Jeſu illi inditum tunc fuiſſe dicat, quod nonniſi in Circumciſione ſolebat imponi, ut conſtat de Joanne Baptiſta ex eodem Luca c. 1. v. 59. *Et factum eſt in die octavo venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine Patris ſui Zachariam* &c. Addunt aliqui ex Cajetano, in Textu Græco Lucæ haberi *Et vocatum eſt nomen ejus Jeſus*, ideſt cùm jam adeſſet dies octavus Circumciſioni deſtinatus, & *circumciſus eſt, & vocatum eſt nomen ejus Jeſus*: hoc enim ſignificat copulativa adjuncta. Ideo verò Lucas impoſitionem Nominis expreſsiùs ſignificavit, Circumciſionem verò potiùs ſuppoſuit, quia pueros octavo die circumcidi manifeſtum erat, & conſuetum, utpote lege præceptum; at quia impoſitio nominis Jeſus propria ac peculiaris illius fuit, idcircò de ea expreſſiùs locutus fuit.

II. Meritò quidem Nominis Jeſus impoſitionem diſtinctiùs explicavit Evangeliſta, quia, ut docet S. Thom. 3. par. qu.37. ar.2., *Nomina debent proprietatibus rerum reſpondere; & hoc patet in nominibus generum, & ſpecierum, quia ut dicitur 4. Metaph.* (Text. 28.) ratio, quam ſignificat nomen, eſt definitio, *quæ deſignat propriam rei naturam. Nomina autem ſingularium hominum ſemper imponuntur ab aliqua proprietate ejus, cui nomen imponitur: vel à tempore, ſicut imponuntur nomina aliquorum Sanctorum bis, qui in eorum Feſtis naſcuntur: vel à cognatione, ſicut cum filio imponitur nomen patris, vel alicujus de cognatione ejus, ſicut propinqui Joannis Baptiſtæ volebant eum vocare nomine patris ſui Zachariam, non autem Joannem* „ quia nullus erat in cognatione ejus, qui vocaretur hoc nomine „ *ut dicitur Lucæ 1.: vel etiam ab eventu, ſicut Joſeph vocavit primogenitum ſuum Manaſſem dicens* „ Oblivisci fecit me Deus omnium laborum meorum „ *Gen. 41.: vel etiam ex aliqua qualitate ejus, cui nomen imponitur, ſicut Geneſ.25. dicitur, quòd quia* „ qui primus egreſſus eſt ex utero matris rufus erat, & totus in morem pellis hiſpidus, vocatum eſt nomen ejus Eſau „ *quod interpretatur rubeus.*

Nomina autem, quæ imponuntur aliquibus divinitùs, ſemper ſignificant aliquod gratuitum donum eis divinitùs datum, ſicut Gen. 17. dictum eſt Abrahæ „ Appellaberis Abraham, quia Patrem

trem multarum gentium conſtitui te „ *& Matth. 16. dictum eſt Petro* „ Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam „ *Quia igitur Chriſto hoc munus gratiæ collatum erat, ut per ipſum omnes ſalvarentur, ideo convenienter* „ vocatum eſt Nomen ejus Jeſus „ *ideſt* Salvator, *Angelo hoc nomen prænuntiante, non ſolùm Matri, ſed etiam Joſeph, qui erat futurus ejus nutritius.*

III. Quamvis autem ſub aliis nominibus fuerit Chriſtus à Prophetis prænuntiatus, *in omnibus illis nominibus quodammodo ſignificatur hoc Nomen Jeſus, quod eſt ſignificativum ſalutis* (inquit S. Thom. citato loco ad primum.) *Nam in hoc quòd dicitur* Emmanuel (Iſaiæ 7.) *quod interpretatur* Nobiſcum Deus, *deſignatur cauſa ſalutis, quæ eſt unio Divinæ & humanæ naturæ in perſona Filii Dei, per quam factum eſt, ut Deus eſſet nobiſcum, quaſi particeps noſtræ naturæ. Per hoc autem quòd dicitur* (Iſaiæ cap. 8.) „ voca nomen ejus accelera ſpolia detrahere &c. *deſignatur, à quo nos ſalvavit, quia à Diabolo, cujus ſpolia abſtulit, ſecundùm illud Coloſſ.* 2. „ Expolians Principatus, & Poteſtates, traduxit confidenter „. *In hoc autem quòd dicitur* (Iſaiæ 9.) „ Vocabitur nomen ejus admirabilis &c. *deſignatur via & terminus noſtræ ſalutis; inquantùm, ſcilicet admirabili Divinitatis conſilio & virtute ad hæreditatem futuri ſeculi perducimur, in quo erit pax perpetua filiorum Dei ſub ipſo principe Deo. Quod verò dicitur* (Zachar. 6.) „ Ecce vir, oriens nomen ejus „ *ad idem refertur, ad quod primum, ſcilicet ad Incarnationis myſterium, ſecundùm* „ *quod* exortum eſt in tenebris lumen rectis corde „ (*Pſalm.* 112.) Hæc S. Thomas.

IV. Non latet, aliquos alios in Veteri Lege hoc nomine *Jeſus* fuiſſe donatos, ſed hoc fuit propter temporalem & particularem ſalutem, quam attulerunt. Sic *Jeſus* appellatus eſt filius Nave, qui Moyſi ſucceſſit, & Populum Iſraeliticum in Terram Promiſſionis deduxit. Eodem etiam nomine fuerunt olim ornati Joſedech Sacerdotis filius, & Sirach, quia Chriſti Salvatoris typum geſſerunt. Unde S. Thom. ibidem ad ſecundum. *His*, inquit, *qui fuerunt ante Chriſtum, potuit convenire hoc nomen Jeſus ſecundùm aliquam aliam rationem, puta aliquam particularem, & temporalem ſalutem tulerunt: ſed ſecundùm rationem ſpiritualis, & univerſalis ſalutis, hoc nomen proprium eſt Chriſto: & ſecundùm hoc dicitur eſſe nomen novum. Unde ait Paulus ad Philipp.* 2. v.9. „ Propter quod (quia nimirùm ſemetipſum tradidit omnibus in ſalutem.) & Deus exaltavit illum, & dedit ei nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine Jeſu omne genuflectatur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum &c. Vide S. Bernardum Ser. 2. de Circumciſ. Domini, & Serm. 15. in Cantica, ubi in explican-

ſtanda hujus ſanctiſſimi Nominis efficacia ac ſuavitate totum ſe ſe effundit.

§. II.

Cur Chriſtus voluerit Circumcidi.

V. Pluribus ex cauſis voluiſſe Chriſtum Circumcidi, dicit S. Epiphanius hæreſ. 30., quæ eſt Ebionitarum. Prima, ut ſe carnem verè induiſſe monſtraret; propter Manichæum, qui dixit, eum habuiſſe corpus phantaſticum, & ſimilitudine ſolùm ac ſpecie humanæ carnis apparuiſſe; deinde ut corpus Divinitati conſubſtantiale non eſſe demonſtraret, ut Apollinaris dicebat, nec de cœlo delatum in terras, ut exiſtimabat Valentinus. Secunda, ut Circumciſionem, quam Deus olim inſtituerat, ad Adventum uſque ſuum meritò obſervatam, exemplo ſuo comprobaret, & omnem Judæis excuſationem eriperet, ipſum non recipiendi, quia circumciſus non eſſet. Tertia, ut probaret, ſe eſſe de genere Abrahæ, qui Circumciſionis mandatum acceperat in ſignum Fidei, quam de ipſo habuerat. Quarta, ut eâ perfunctus, eam non eſſe ampliùs neceſſariam oſtenderet, ſed ſolam circumciſionem cordis. His ex Epiphanio adductis alias tres rationes adjungit S. Thomas 3. par. quæſt. 37. ar. 1. Prima eſt, *ut obediendi virtutem nobis ſuo commendaret exemplo: unde & octava die circumciſus eſt, ſicut in Lege erat præceptum.* Altera, ut *quia in ſimilitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo conſueverat caro mundari, non reſpueret.* Tertia, *ut Legis onus in ſe ſuſtinens, alios à legis onere liberaret, ſecundùm illud Galat.* 4. „ Miſit Deus filium ſuum, factum ſub lege, ut eos qui ſub lege erant redimeret „.

VI. Si dicas primò, Circumciſionem datam fuiſſe in ſignum fœderis; hoc autem fœdus in Chriſti Nativitate fuit completum: videtur ergo, quod ſtatim Circumciſio ceſſare debuerit, cùm veniente veritate ceſſet figura.

Reſpondeo ex S. Thoma citato art. 1. ad primum, *Quòd veritas hujus figuræ non fuit plenè impleta in ejus Nativitate, ſed in ejus Paſſione, ante quam Circumciſio ſuam veritatem & ſtatum habebat. Et ideo decuit, Chriſtum ante ſuam Paſſionem, tanquam filium Abrahæ, circumcidi.*

Neque ſequitur, quòd cùm omnis actio Chriſti ſit noſtra inſtructio, juxta illud Joann. 13. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*, etiam nos debeamus circum-

cidi: nam reſpondeo ex S. Thoma ibi ad primum, in hoc nos debere imitari Chiſtum, quòd, ſicut ipſe Circumciſionem eo tempore quo erat ſub præcepto; ita & nos obſervare debemus ea, quæ noſtro tempore ſunt in præcepto, inter quæ non eſt ampliùs Circumciſio. Præterea, ut dicit Origenes homil. 14. in Lucam, *Sicut mortui ſumus cum illo moriente, & conſurreximus Chriſtó reſurgente; ita Circumciſi ſumus ſpirituali Circumciſione per Chriſtum: & ideo carnali Circumciſione non indigemus*. Et hoc eſt quod Apoſtolus dicit ad Coloſſ. 2. *Circumciſi eſtis Circumciſione non manufacta in expoliatione corporis carnis, ſed in Circumciſione Domini noſtri Jeſu Chriſti*.

VII. Si dicas ſecundò: Circumciſio erat ordinata in remedium originalis peccati: quomodo ergo decuit, Chriſtum Circumcidi, qui ab omni etiam originali peccato immunis erat?

Reſpondet S. Thomas ibi ad tertium: *Quòd ſicut Chriſtus propria voluntate mortem noſtram ſuſcepit, quæ eſt effectus peccati, nullum in ſe habens peccatum, ut nos à morte liberaret, & ſpiritualiter nos faceret mori peccato: ita etiam Circumciſionem, quæ eſt remedium originalis peccati ſuſcepit, abſque hoc quòd haberet originale peccatum, ut nos a legis jugo liberaret; & ut in nobis ſpiritualem circumciſionem efficeret, ut ſcilicet ſuſcipiendo figuram, impleret veritatem*.

VIII. Neque inferas, quòd ſicut, qui Sanguinem ejus in Paſſione quamvis à ſe volita fuderunt, graviſſimè peccarunt; ita etiam peccaſſent, qui ejuſdem Sanguinis primitias in Circumciſione, quamvis à ſe volita, effudiſſent. Nam diverſa multùm eſt ratio inter unam, & alteram actionem. Quia actio illa miniſtrorum Paſſionis Chriſti, ut ab ipſis prodibat, erat ſacrilega & injurioſa Chriſto, & ideo quamvis vellet Paſſionem, actionem tamen illativam Paſſionis permittebat quidem, ſed non volebat. Sed actio Miniſtri Circumciſionis religioſa erat & bona, quia implens id, quod erat à Deo præceptum: ideoque Chriſto erat voluntaria, non ſolùm ut paſſio, ſed etiam ut actio.

§. III.

De Loco, & Miniſtro Circumciſionis.

IX. CORrigendus eſt hic duplex error, qui ſolita Pictorum licentiâ communitèr invaluit. Unus eſt, quòd Chriſtus fuerit circumciſus in Templo. Alter quòd Miniſter fuerit Sacerdos, aut etiam Summus Sacerdos.

X. Quoad

X. Quoad primum ergo dico; Chriſtum non fuiſſe circumciſum in Templo, aut Synagoga, ſed in antro Bethlehemitico, ubi natus erat. Et probo primò: quia Circumciſio Chriſti ſecundùm ritum Judaicum facta eſſe credenda eſt, cùm ex Evangelio nihil contrarium colligatur; ritus autem Judaicus non erat, ut in Templo aut Synagogis fieri deberet, ſed in privatorum domibus, aut alio quocumque libero loco, in quem cognati & amici convenirent. Proinde Abraham, cui primò lex Circumciſionis data eſt, & qui primus eam implevit, domi circumciſus eſt, & ipſe filium & vernas omnes domi circumcidit, ut colligitur ex Geneſ. 17. v. 26. & 27. Sephora filium ſuum circumcidit in diverſorio; Populum circumcidit in caſtris Joſue 5. v 3. & 8. Quomodo autem totus Populus in uno Templo concludi poterat, ut ibi circumcideretur? Addo, quòd nec Abrahæ temporibus, nec poſtea ullum erat Deo extructum Templum: cùmque extructô poſtea à Salomone Templô, nulla legatur lex de Circumciſione in Templo peragenda, credendum eſt, ritum antiquum eam in quocumque loco liberè perficiendi continuaſſe. Cùm præſertim Deus Gen. 17. ſolum præceperit Abrahæ tempus, quo deberet fieri, nempè octavo à Nativitate die, v. 12., nihil dicens de loco; credere par eſt, illum liberum reliquiſſe.

XI. Probo ſecundò ex Circumciſione Joannis Baptiſtæ. Hæc extra dubium domi peracta oſtenditur, cùm ei præſens adeſſet mater ejus, quæ cognatis *Zachariæ* nomen puero imponere volentibus, dixit: *Nequaquam, ſed vocabitur Joannes* Lucæ 1. v. 59. & 60. Hæc autem cum eſſet octo dumtaxat dierum puerpera & vetula, domo exire non poterat, ut in Templum ſeu Synagogam ſe conferre poſſet. Imo ex præſcripto legis per alios triginta tres dies in ſanguine purificationis ſuæ manere tenebatur, intra quos ad Sanctuarium accedere prohibebatur Levit. 12. v. 4.: ex quo fit, ut ſi Circumciſio in Templo, aut loco ſacro fuiſſet peragenda, nunquam mater ei adeſſe potuiſſet: quod falſum eſſe conſtat, cùm ex dicendis Miniſtra Circumciſionis etiam mater infantis eſſe poſſet, ut ex dictis etiam patet in Sephora.

Neque contrarium eruitur ex eo, quód Lucæ 1. v. 59. dicatur: *Et factum eſt in die octavo venerunt circumcidere puerum*; nemo autem in domum ſuam venire dicitur. Non enim ibi dicuntur veniſſe Zacharias & Eliſabeth parentes Joannis, ſed cognati & vicini, de quibus dicitur: *Et vocabant eum nomine Patris ſui Zachariam* (qui propterea à Joannis parentibus reprehenſi ſunt) &

qui in domum Zachariæ venerant, ut Circumciſioni Joannis ibi faciendæ præſentes eſſent.

XII. Probo tertiò ex ipſa Circumciſione Chriſti: ait enim Lucas c.2. v.22., quòd non fuit ductus in Jeruſalem ſiſtendus in Templo, niſi die à nativitate quadrageſimo: *Poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus, ſecundùm legem Moyſi tulerunt illum in Jeruſalem, ut ſiſterent eum Domino*. Quòd ſi puerum Jeſum occaſione Circumciſionis tuliſſent in Templum, Lucas non tacuiſſet. Relinquitur ergo, quòd fuerit circumciſus, ut moris erat, alibi quàm in Templo. Et quia non apparet, parentes ejus reliquiſſe Bethlehem uſque ad quadrageſimum diem, fit, ut ibi, & etiam in eadem ſpelunca, in qua natus erat, fuerit circumciſus. Unde S. Epiphanius hæreſ. 20. *Natus eſt*, inquit, *in Bethlehem, circumciſus in ſpelunca, oblatus in Jeruſalem, in ulnas acceptus à Simeone*. Et in Evangelio Infantiæ (quamvis apocrypho) dicitur: *Cumque adeſſet tempus Circumciſionis, dies ſcilicet octavus, quo circumcidendum eſſe puellum lex præcipit, circumcidunt illum in ſpelunca*. Nicephorus autem L. 1. hiſtor. Eccleſ. c. 12. dicit: In die octavo, Dominico ſcilicet, circumciditur in Bethlehem in domo Joſephi, ubi nimirùm hoſpitabatur, propriam enim domum Joſeph in Bethlehem Judæ non habebat, ſed in Nazareth Galilææ. Communiùs tamen creditur, in eodem loco, in quo natus eſt, Jeſum fuiſſe circumciſum, vel ſaltem in diverſorio ſpeluncæ contiguo, nec ab eo uſque ad diem Purificationis parentes ejus receſſiſſe.

XIII. Quoad ſecundum, nempè quis fuerit Circumciſionis Chriſti Miniſter, certum eſt, eum non fuiſſe Sacerdotem, & minùs ſummum Sacerdotem. Circumciſio enim Miniſterium Sacerdotale non erat, imo nec Leviticum, ſed merè Laicum. Regulariter enim illud Patresfamilias obibant; ſic Abraham, qui primus Circumciſionis Miniſter fuit, omnes ſuæ familiæ maſculos, jubente Domino circumcidit, ut dixi, Gen. 17. v.23. & c.21. v.4. circumcidit Iſaac filium ſuum; quod repetitur in Act. Apoſt. c. 7. v. 8. Joſue etiam c. 5. v. 3. circumcidit filios Iſrael, qui nati erant in deſerto. Et quamvis non ſit credibile, quòd ipſe propria manu totum illum Populum circumciderit, cùm tamen in tali actu nulla fiat mentio Sacerdotum, aut Levitarum, probabile eſt, eum delegaſſe alios etiam Laicos.

Verùm quid dubitamus, cùm etiam fœminæ ad omnem Leviticam actionem ineptæ, in ſupplementum virorum filios ſuos circumciderint? De Sephora uxore Moyſis legimus Exodi 4.v.25. quòd cùm Angelus ei comminatus fuiſſet, quòd filium

non

non circumcidiſſet: *Tulit illicò Sephora acutiſſimam petram, & circumcidit præputium filii ſui*. Idem legitur L. 1. Machab. c. 1. v. 63. quod *Mulieres, quæ circumcidebant filios ſuos, trucidabantur ſecundùm juſſum Regis Antiochi*, & L. 2. c. 6. v. 10. duæ mulieres, quæ delatæ fuerant circumcidiſſe filios ſuos, fuerunt per muros præcipitatæ. Cùm ergo Chriſtus in ſui Circumciſione voluerit per omnia ritum & morem Judaicum ſervare, qui erat, ut parentes ſi adeſſent, hoc miniſterio fungerentur; ita ſervari voluiſſe dicendum eſt.

XIV. Porrò quis ex parentibus hoc miniſterio circumcidendi Chriſtum functus ſit, an Maria Mater, an Joſeph, incertum eſt. A Maria fuiſſe circumciſum ſcribunt, Auctor Libri de vera Circumciſione inter apocrypha Hieronymi tom 5. edit. Maurinæ: Chriſtus *octavo die circumciditur a Matre utique*: & Auctor libelli de Lamentatione Virginis inter Apocrypha D. Bernardi: *Virgo Chriſtum genuit, lactavit, & octava die circumcidit.* At hæc ſpuria ſunt, omnique auctoritate vacua. A Joſepho circumciſum fuiſſe Chriſtum, probabilius cenſet Serry cum aliis Recentioribus. Moventur ex S. Ephræm Syro Serm. de Transfigurat., ubi trahens argumentum, Chriſtum habuiſſe veram carnem ex eo, quòd fuit circumciſus, ait: *Si non erat caro, Joſeph quem circumcidit?* Cùm enim in Veteri Lege capita familiarum pro more hoc miniſterio fungerentur, mulieres verò nonniſi abſentibûs viris, & urgente neceſſitate; & Joſeph, etſi non eſſet verus Chriſti pater, quia tamen illius familiæ caput erat, & patris nomen apud homines gerebat, credibile eſt, B. Virginem, ne à more gentis recederet, hoc miniſterium Joſepho commiſiſſe.

Ut ut res fuerit, certum eſt, ex lege liberum parentibus fuiſſe, ſive per ſe, ſive per alios hoc Sacramento puerum initiare. Imo non deſunt qui velint, Chriſtum fortè nec à Maria, nec à Joſeph fuiſse circumciſum, ſed ab alio ad hoc deputato, nempe ab uno ex illis, qui conſtituti erant Circumciſionis Miniſtri: & hoc ne ob imperitiam in incidendo damnum aliquod pueri vitæ eveniret. Exiſtimant ergo hi, extitiſſe in ſingulis Civitatibus & Villis proprios Miniſtros à Principibus Sacerdotum deſtinatos, qui de ortu alicujus pueri admoniti, ad domum octavo die veniebant eum circumciſuri, de quibus intelligi poteſt illud Lucæ 1. v. 59. *& factum eſt in die octavo venerunt circumcidere puerum*. Ita ex Sylvio in 3. p. q. 37. ad artic. primum. Ex his apparet, certò ſtatui non poſſe, quis fuerit Circumciſionis Chriſti Miniſter.

XV. Quo

XV. Quo autem inſtrumento circumciſus fuerit Chriſtus, an cultro lapideo an ferreo, ignoratur. Cultros lapideos fuiſse in Circumciſione olim adhibitos, certum eſt. Nam Exodi 4. v.25. habetur: *Tulit illicò Sephora acutiſſimam petram, & circumcidit præputium filii ſui*: & Joſue 5. v.2. viſus eſt Deus id præcepiſse Joſue: *Eo tempore ait Dominus ad Joſue, fac tibi cultros lapideos, & circumcide ſecundò filios Iſrael*. Hoſce enim cultros lapideos, ſeu lapides in cuſpide acutos, ferunt, aptiores eſſe æneis ac ferreis, eò quòd noxiam vulneris inflammationem non pariant. Nec ſanè aliter fieri poſſe citra valetudinis periculum credebatur. Unde Plinius lib.25. cap.12. ait: *Samiâ teſtâ... virilitatem amputabant, nec aliter citra perniciem*: & Juvenalis Satyra 6. *Mollia qui ruptâ ſecuit genitalia teſtâ*: quibus patet, cultros lapideos ob eundem vitandi periculi finem in uſu fuiſſe etiam apud exteras Gentes. Verùm cum de hoc nullum appareat in Lege præceptum, maximè quia Deus, præcipiens Abrahæ Circumciſionem, nihil de inſtrumento loquutus eſt Gen. 17. ſed ſolùm dixit v.11. *Circumcidetis carnem præputii veſtri*; nec quo inſtrumento uſus fuerit Abraham, legitur ibi v.24. & 26.: propterea exiſtimatum fuit, liberum eſſe, uti cultro ſive lapideo, ſive æreo aut ferreo. Unde Petrus Comeſtor Hiſtoria Scholaſtica in Exodum cap.10. ait: *Et hinc* (à facto Sephoræ) *volunt quidam, morem circumcidendi petrinis cultellis habuiſſe principium, vel à Joſue in Galgalis. Tamen ubi nos habemus* petram, *Hebræus habet* aciem: *unde & Judæi novaculis circumcidunt. Fabulantur quidam Hebræi, uſque ad David Circumciſionem factam per petram: ſed quia in dejiciendo Goliam ferrum loricæ & galeæ ceſſit lapidi jacto, quaſi dans ei locum, deinceps ceſſit lapis ferro in Circumciſione*. Sed huic judaicæ fabulæ quis fidem præſtet? Hoc utique conſtat, Judæos hodie, & ab ætate immemorabili, novaculâ circumcidere, ipsâque Joſephi ætate miniſterium Chirurgorum in eam rem adhibebatur: unde refert ipſe lib. 20. Antiquit. cap.2., quòd Izates Rex Adiabenorum, cum Judaicis ſacris ſeſe initiari vellet, à Chirurgo in cubiculum accito circumciſus fuit. Quem verò ritum ſervent in Circumciſione hiſce temporibus Judæi, tradit Leo de Modena, & videre ſtudioſus poterit apud Calmet in Dictionar. Verbo *Circumciſio*.

* * * * *

§.IV.

Digitized by Google

§. IV.

De Præputio D. N. Jeſu Chriſti.

XVI. DUo hic quæri ſolent: Unum, an Præputium ſeu pellicula illa, quæ à Chriſti pueri corpore in Circumciſione fuit eliſa, adhuc in terris perſeveret: Alterum, ubi modò aſſervetur.

Quoad primum Aliqui putant, quæſtionem hanc perantiquam eſſe, cùm de ea aliquid legerint in Commentariis ſuper Lucam Titi Boſtrorum Epiſcopi, qui ſub Juliano Apoſtata & Joviano floruit, obiitque ſub Valente Imperatore anno 365., ut ſcribit S. Hieronymus de Script. Eccleſiaſticis. Sed advertere debuiſſent cum Bellarmino, & aliis, qui de Script. Eccleſiaſt. tractarunt, dicta Commentaria in Lucam eſſe non poſſe hujus Titi, quia horum auctor paſſim citat Chryſoſtomum, Cyrillum Alexandrinum, & Peluſiotam, qui adhuc pueri erant, cum Titus Boſtrenſis moreretur. Non ergo à Patribus, ſed à Recentioribus Theologis excitata controverſia iſta eſt; ex eo moti, quòd cùm Chriſtus integro ſuo corpore reſurrexerit, & quòd ſemel Verbum in Incarnatione aſſumſit, nunquam dimiſerit, cenſent in Reſurrectione etiam Præputium aſſumſiſſe, & ſecum in cœlos aſportaſſe; ideòque difficilè videri, quòd in terris remanſerit.

XVII. Quapropter aliqui, inter quos Theophylus Raynaudus lib.2. de Chriſto ſect.3. cap.3. opinantur, Chriſtum tempore quo reſurrexit, efformaſſe ſibi ex alia quapiam materia Præputium, ſibique aptaſſe; adeòque & extare etiamnum Præputium Chriſti in terris, & ſuo quoque præputio inſtructum eſſe Corpus Chriſti in cœlis. Sed quàm hoc ſit abſonum, nemo non videt. Si enim non ſuo, ſed alieno auctum præputio Corpus Chriſti reſurrexit, non ergo integrum reſurrexit: ſicut ſi Corpus, cui in morte abſciſſa fuit manus, in reſurrectione non eandem manum, ſed alienam reſumeret, non reſurgeret integrum; nec verificaretur axioma: *Quod ſemel aſſumſit, nunquam dimiſit*; nam aſſumſiſſet Præputium, quod tamen dimiſiſset. Demum nonne abſonum eſt, Chriſtum ſibi alienum fingere præputium, ut proprium relinquat in terris, ſi proprium ad integritatem ſui corporis pertineat?

XVIII. Sylvius in 3.p. q.54. ad art. 2. ſupponit ex doctrina S. Thom. in Suppl. q.80. art.5., & lib.3. contra Gentes c.81.

non

non eſse neceſsarium ad unitatem & integritatem corporis reſurgentis, ut omnes partes materiales corporis ex eiſdem partibus materiæ conſtent, quibus antea conſtabant; ſed ſatis eſse, quòd totum conſtet ex eadem materia tota; & ad majorem perfectionem ſufficit, ut partes principales & organicæ ſint omnino eædem, & ex eadem materia: Quòd verò aliqua pars materiæ ſubinde ſuppleatur ex alia materia, nihil officit perfectioni reſurgentis, præſertim ſi hæc fuerit aliquando pars materialis ejuſdem Corporis. Sic igitur dici poteſt, Corpus Chriſti reſurgens habere præputium formatum ex aliqua parte materiali, quæ aliquando fuerat in ſuo Corpore, ſed per continuam actionem caloris reſoluta; particulam verò, quæ in Circumciſione fuerat abſciſsa, relictam eſse in terris ob Fidelium devotionem. Hæc opinio Sylvii probabilis eſt, eò vel maximè, quia ſalvat, Chriſtum in Reſurrectione præputium reſumſiſse, non ex aliena, ſed ex materia, quæ aliquando fuit pars ejuſdem corporis; quod ad identitatem partis non organicæ nec principalis Corporis, quale eſt præputium, ſufficere poteſt.

XIX. Verùm cum aliis fortè veriùs dici poteſt, Chriſtum in Reſurrectione præputium non reſumſiſse, quia ad integritatem corporis ejus non ſpectabat, & idcircò in terris etiam nunc aſservari. Præputium enim ſeu pellicula, quæ in Circumciſione cæditur, ad integritatem humani Corporis non ſpectare, ex eo mihi perſuadeo, quòd alioquin corpora Hebræorum & aliorum, qui Circumciſionis Ritum ſervant, ab integritate deficerent, & Deus præcipiendo Circumciſionem reddidiſset corpora humana minùs integra, ſed manca, quòd non videtur dicendum; conditio enim requiſita vi Religionis non imperficit naturam. Cum ergo Chriſtus in Circumciſione voluerit ſe oſtendere filium Abrahæ, & virum Judaicæ Legis profeſsorem, ex inciſione Præputii nullum Corporis ejus integritas paſsa eſt detrimentum.

XX. Quod confirmo primò. Certum eſt, Chriſti Corpus poſt Reſurrectionem retinuiſſe Vulnerum Cicatrices, nedum viſibiles, ſed & tangibiles, nimirùm cum foraminibus & cavitatibus à clavis impreſſis: unde Joan. 20. ut corrigeret Thomæ incredulitatem, oſtendit ei adſtantibûs aliis Apoſtolis manus & latus, dicens v. 27. *Infer digitum tuum hùc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Unde manibus & pedibus ejus deerant poſt Reſurrectionem aliquæ carnis particulæ, quæ priùs ea foramina impleverant. Sicut ergo abſque læſione integritatis Corporis ſui retinuit vulnerum cicatrices in ſignum reportati triumphi; cur non decuit, ut veſtigium ſuſceptæ olim

Cir-

Circumciſionis, leviſſimam ſcilicet cicatricem retineret ex præputii inciſione relictam, in ſignum ſuſceptæ carnis ex Abrahamo?

Secundò, quamvis particula illa præputii, etſi exigua, ad integritatem Corporis humani nudè ſumti ſpectare videatur, non tamen conſiderati ut Religione Judaica Deo dicati; ſic enim potiùs pars excrementitia reputanda eſt, quæ ad munditiem corporis reſecatur. Ut enim ait S. Thomas 3.p. q.37. art.1. ad 1. *Circumciſio per remotionem carnalis pelliculæ in membro generationis facta ſignificabat ſpoliationem vetuſtæ generationis*. Et ideò ſicut Chriſtus reſurgens non aſſumſit capillos, ungues, humores, quos decurſu vitæ ſuæ natura expulerat, quia partes excrementitiæ erant, ita nec præputium.

Tertiò, corpus Adæ fuit integrum, quamvis una ex coſtis, ex qua formata fuit Eva, ei deficeret, quia, ut docet S. Thomas 1.p. q.92. a.3. ad 2., *Coſta illa fuit de perfectione Adami, non prout erat individuum quoddam, ſed prout erat principium ſpeciei*. Simili ergo ratione Corpus Chriſti fuit integrum, quamvis ei deeſset præputium, quia etſi præputium ſit de integritate Corporis humani nudè ſpectati, ſi verò attendamus Corpus ut viri Judæi eſt, quod Deus voluit ſine præputio eſse; præputium reputatur ut particula ſuperflua, & quaſi excrementitia ad corporis munditiem reſecanda; ideòque apud Judæos omnes incircumciſi reputabantur immundi. Quare Corpus Chriſti ſine præputio reſurgens reſurrexit integrum ac perfectum.

XXI. Secunda verò pars, ubi Præputium Chriſti modò aſſervetur, nec plenè conſtat, nec ab Eccleſia fuit hactenùs declaratum. In Evangelio *Infantiæ* narratur, quòd *Circumciderunt illum* (Chriſtum) *in Spelunca, ſumſitque Anus illa* (quam dixerat à Joſeph vocatam, ut eſset Mariæ parienti obſtetrix) *Hebræa pelliculam iſtam* (dicunt verò alii, ipſam ſumſiſse præſegmen umbilici) *eamque in alabaſtro olei nardini vetuſti recondidit: erat autem illi filius ſeplagiarius* (ideſt aromatarius ſeu unguentarius) *cui tradens illud, cave, inquit, ne vendas alabaſtrum boc unguenti nardini, quamvis trecenti denarii pro illo tibi offerrentur. Atque boc eſt alabaſtrum illud, quod Maria peccatrix ſibi comparavit; Et in caput & pedes Domini Noſtri Jeſu Chriſti effudit, eoſque capillitio capitis ſui exterſit*. Narratio hæc undique ſcatet fabulis, ideòque irridenda.

XXII. Certum tamen eſt, de hac re nihil certi ſtatui poſse; unde ſolùm varias de ea opiniones referemus. Sunt ergò qui narrant, Præputium Domini fuiſse ab Angelo delatum ad Caro-

lum Magnum, qui illud primò Aquiſgrani in Eccleſia S. Mariæ collocavit, ut Fidelium devotioni pateret, dein Caroſium tranſtulit, ac tandem Romam fuiſse aſportatum, ubi in Lateranenſi Eccleſia, & Loco *Sancto Sanctorum* appellato, religioſiſſimè cuſtoditur. Attamen S. Birgitta lib.6. Revelat. cap.112. ſibi à Virgine Deipara revelatum ſcribit, illud idem quod in Sancto Sanctorum reconditum erat, fuiſse à milite in direptione Urbis anno 1527. furto ſublatum, & ab eodem delatum in Pagum Agri Romani dictum *La Calcata*: & poſtea fuiſse iterùm translatum Romam in Eccleſiam SS. Cornelii & Cypriani. Quòd idem prodidit Cardinalis Toletus Annot. 31. in cap.2. Lucæ. Alii verò quòd ex Pago illo *La Calcata* iterùm fuerit delatum Romam, & denuò in loco illo dicto Sancto Sanctorum collocatum, & ibi adhuc aſservetur.

Eodem theſauro Antuerpienſes gloriantur, quem ante annos ampliùs ſexcentos illùc Hieroſolymis fuiſse tranſmiſsum, autumant, ab Henrico Noeſio Regii Sacelli Præfecto, dum in Terra Sancta regnaret Godefridus de Buillon. Ita Bollandus tom.1. de Actis Sanctorum. Poſtmodùm tamen ſub anno 1556. Templis, Sacrariis, Lipſanothecis immani Calviniſtarum furore direptis, deperditum eſse. Franciſcus Coſterus Meditat.4. dicit, ſervari Pariſiis; Joann. Gerſonius ſerm. in feſto Paſchatis habito ſervari Brugis aſſerit; Bellerophontius lib. 1. Coſmographiæ quondam ſervatum monet in celebri Abbatia Caroſolii, ſed inde à Calvinianis ereptum circa finem ſeculi XVI.; Odo Giſſæus l.1. Hiſt. Anicienſis cap.17., & alii cum ipſo, Anicii uſque ad hanc diem ſervari dicunt. Quis verò in tanta narrationum diverſitate & pugna litem dirimere & ſtatuere poterit, ubi verè Præputium Chriſti aſſervetur?

XXIII. Scio tamen, id conatos fuiſse aliquos componere. Vindelinus enim in Supplem. Gabrielis in 4. diſt.44. q.1. vult, minutulas ejuſdem præputii particulas in memoratis Urbibus aſſervari. Sed hoc præputii exiguitas, quòd vix minimæ ungulæ humanæ latitudinem æquat, minimè patitur. Dices autem cum aliis, Præputium Chriſti eſſe divinitùs in præfatis locis replicatum, ut devotioni Fidelium fieret ſatis; vel ſaltem multiplicatum, ut de Ligno S. Crucis inter alios ſcribit S. Paulinus Epiſtol.31. olim 11. ad Severum dicens: *Quæ quidem Crux in materia inſenſata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris penè quotidiè hominum votis lignum ſuum commodat, ut detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permanet, dividua ſumentibus, & ſemper tota venerantibus* &c. ex quo Cyrillus Hieroſol. Catech. 10. colligit

ligit Chriſti Divinitatem; Cur ergo idem dici non poterit de Præputio Chriſti Corpori magis conjuncto?

Sed hoc eſt fingere ſibi miracula abſque ullo fundamento. Dicere enim, Præputium Chriſti eſſe in pluribus illis locis divinitùs per replicationem, eſt incidere in quæſtionem, an idem Corpus circumſcriptivè poſſit in pluribus locis divinitùs ſimul eſſe, quod Schola S. Thomæ poſſibile eſſe negat. Sed dato etiam, ut volunt alii, hoc eſſe divinitùs poſſibile, imo & in aliquibus eveniſſe, hoc fuit ad breve tempus, non per continuatam etiam per plura ſecula in pluribus locis replicationem præſentiæ ejuſdem corporis, ut fingunt iſti de Præputio Chriſti. Quòd verò ſit in pluribus illis per multiplicationem ad eum modum, quo particulæ ligni Crucis, divinitùs poſſibile eſſe, non nego; ſed an reverâ hoc factum fuerit, unde probant? Factâ diviſione ligni Crucis in particulas, lignum Crucis abſque diminutionis detrimento permanſiſſe, docent Patres laudati, factæ diviſioni coævi, & piè credimus: at de Chriſti præputio, quo documento, vel cujus auctoritate probatur, fuiſſe diviſum in particulas; & inſuper ex facta diviſione nullum detrimentum paſſum fuiſſe? Certè vel totum Chriſti Præputium in uno ex dictis locis, vel in aliquibus minimam ejus particulam aſſervari, non negaverim; ſed in quo, aut in quibus, cum Eccleſia nil de hoc ſtatuerit, ſolus Deus novit. Concludam ergo cum Innocentio III., qui lib 4. de Myſteriis Miſſæ cap.30. ita ſcribit: *Quid de Circumciſione Præputii vel Umbilici præciſione dicitur? An in Reſurrectione Chriſti ſimiliter rediit ad veritatem humanæ ſubſtantiæ? Creditur enim in Lateranenſi Baſilica reſervari; licèt à quibuſdam dicatur, quòd Præputium Chriſti fuit è Jeruſalem delatum ab Angelo Carolo Magno, qui tranſtulit illud & poſuit Aquiſgrani; ſed poſt à Carolo Calvo poſitum eſt in Eccleſia Salvatoris apud Caroſium. Melius tamen eſt Deo totum committere, quàm aliud temerè definire.* Ita Innocentius Romanus Pontifex.

§. V

De Feſto Circumciſionis, num antiquum?

XXIV. Kalendæ Januarii ſolemnes olim Romanis fuere; in iis enim novi Conſules Magiſtratum inibant, & novus annus inchoabatur. At Chriſtianis, quia primitiis ſanguinis à D. N. Jeſu Chriſto in Circumciſione effuſi conſecratæ ac nobiliori purpura illuſtratæ, ſacroſanctæ ſunt redditæ. At ve-

rò ſicut eas celebrandi diverſa fuit ratio Gentilibus, ac Chriſtianis : ita diverſus, imo & contrarius fuit ritus & colendi modus utriſque. Sicut enim illi multiplicatîs Diis ſuis profanîs ſacrificiis, auctîs ſuperſtitionibûs, indecorîs corporis motibûs choreas ducentes, dapium publicarum ingluvie, nefandìs cruentîſque ſpectaculîs fœdabant potiùs eas, quàm colebant: ita iſti contra ſummâ eas ſanctitate, ac animi puritate tranſigere ſtudebant, atque ut illorum vincerent impietates, ac in Deum injurias in ſe ipſis quodammodo vindicarent, carnem indictîs jejuniîs caſtigabant, & Litaniis quibuſdam & oblationibus offenſum Deum placare ſatagebant. Hinc S. Ambroſius ſerm. 17. de Kalendis Januariis: *Ergo*, inquit, *Fratres, omni ſtudio Gentilium feſtivitates & ferias declinemus, ut quando illi epulantur & læti ſunt, tunc nos ſimus ſobrii atque jejuni; quò intelligant lætitiam ſuam noſtrâ abſtinentiâ condemnari*. Et S. Auguſtinus in Pſal. 98. *Per iſtos dies ad hoc jejunamus, ut quando ipſi lætantur, nos pro illis gemamus*. De jejunio celebrari ſolito eo die ab Eccleſia agit Ordo Romanus cap. 20., & Albinus Flaccus de Divin. Offic. cap. 4.; Litanias etiam ea die celebrandas Sanctos Patres ſtatuiſſe, teſtatur Synodus Turonenſis 2. Can. 17., de quo infra. Perduravit ejuſmodi religioſus Ritus in Eccleſia quouſque Gentilium ſuperſtitio permanſit, quâ demum abolitâ, Eccleſia ſpiritali gaudio exultans lætitiam ſumſit pro luctu. Verùm quia pravi fructus, quamvis ſemel exciſi, adhuc pullulare non deſinunt, mirum eſt, quantum inſudarint Patres, ut infauſtos palmites iterùm inſurgentes radicitùs evellerent & Gentilitatis Reliquias à Chriſtianis extirparent. Hùc tendunt relata Ambroſii verba, & Auguſtini, qui etiam Serm. 198. (olim 7. ex Sirmondianis) ita invehitur: *Acturus es celebrationem Strenarum ſicut Paganus, luſurus aleâ, & inebriaturus te; quomodo aliud credis, aliud ſperas, aliud amas?* Et infra: *Ut ergo ſequaris Redemtorem tuum, qui te redemit Sanguine ſuo, noli te inſerere Gentibus ſimilitudine morum atque factorum. Dant illi ſtrenas, date vos eleemoſynas. Avocantur illi cantionibus luxuriarum, avocate vos ſermonibus Scripturarum: currunt illi ad Theatrum, vos ad Eccleſiam: inebriantur illi, vos jejunate. Si hodie non poteſtis jejunare, ſaltem cum ſobrietate prandete*. Quantùm laborarint Patres, ut hæc Gentilitatis ſemina à Chriſtianis in Kalendis Januarii tollerent, quidque ſtatuerint Concilia & Pontifices, videre poterit Studioſus apud Baronium in Notis Martyrologii ad Kalend. Januarii.

XXV. Solùm quia inter cetera, quæ Kalend. Januarii à Paganis celebrabantur, nominantur *Strenæ*, placet, quid hæ eſſent, & un-

Digitized by Google

& unde haberent originem, exponere. *Strenæ* ergo dicebantur à quadam Dea *Strenua*, ſive *Streuia* nuncupata, cujus auſpiciis ſtrenuitatem in agendo ſe acquirere exiſtimabant: unde à *Strenua Strenui* dicebantur, teſte S. Auguſtino lib.4. de Civit. Dei cap. 16. Ex hujus Deæ Luco Kalendis Januarii viris ſtrenuis mittebantur verbenæ, ſeu rami vel frondes felicis arboris, nimirùm huic Deæ conſecratæ; qui deinde aliis in teſſeram ſtrenuitatis offerebant. Hinc dictæ *Strenæ* ſeu munera, quæ dabantur anni initio, ſive boni ominis, ſivè liberalis compenſationis gratiâ; quæ hodie Romæ valdè in uſu, ne dicam in abuſu ſunt, vulgò dictæ *Mancie*, de quibus Macri in Hierolexico V. *Strena*: contra quas velut Gentilitatis reliquias, & ſcandalum apud exteras Nationes parientes, declamat. Sed hæc ad rem noſtram non ſunt.

XXVI. Ad Feſtum ergo Circumciſionis, ejuſque Antiquitatem accedendo, dico, jam colligi ex ſupra relatis Patrum increpationibus, eos indignum reputaſſe, quòd Chriſtiani, qui eo die primitias Redemtionis in octava Nativitatis, & die Circumciſionis Domini celebrare deberent, eas Gentilium profanitatibus contaminarent. Unde Petrus Chryſologus ſerm. 155. hanc Chriſtianorum inſaniam deflens: *Ubi*, inquit, *noſtram Chriſtus piè Natus eſt ad ſalutem, mox Diabolus Divinæ bonitati numeroſa genuit & pernicioſa portenta*. Eſtò autem, ut notat Baronius citatus in Notis ad Martyr., in antiquis Manuſcriptis Feſtum hoc titulo tantùm Octavæ Nativitatis Domini prænotetur; quia tamen eodem die Feſtum Circumciſionis Domini præcipuè colebatur, inde factum eſt, ut etiam Circumciſionis Dominicæ nomine inſignitus legatur. Sic in Concil. Turonenſi II. anno 567. celebrato Can.15., ubi agitur de Jejuniis, ſtatuitur, ut jejunetur in triduo illo, *quo ad calcandam Gentilium conſuetudinem Patres noſtri ſtatuerunt, privatas in Kalendis Januarii fieri Litanias, ut in Eccleſiis pſallatur, & horâ octavâ in ipſis Kalendis Circumciſionis Miſſa Deo propitio celebretur*. Quibus celebritatem Circumciſionis ut jam à Patribus ſtatutam proponit. Quod tacitè indicant Concilia, Antiſiodorenſe Can.1.anno 578., & Romanum ſub Zacharia anno 743. Can.43., dum Chriſtianis vetant Kalendis Januarii Gentilium profanitatibus ſe immiſcere. Quibus addo Sacramentarium S. Gregorii Kalendis Januarii, in quo licèt, ut notant PP. Maurini, hoc Feſtum non à Circumciſione ſed ab Octavis Domini nomen accipiat, aſſignatur tamen Evangelium de Circumciſione *Poſtquam conſummati ſunt* &c., & in Benedictione, Circumciſionis fit mentio his verbis: *Omnipotens*

Digitized by Google

Deus, cujus Unigenitus hodierna die, ut Legem ſolveret, quam adimplere venerat, corporalem ſuſcepit Circumciſionem &c. Hujus etiam in Præfatione fit mentio his verbis: *Cujus hodie Circumciſionis diem, & Nativitatis octavum celebrantes* &c. Scio, ab aliquibus reponi, in aliis Codicibus verba, quibus Circumciſionis fit mentio, non haberi: ſed, ut notat Baronius citato loco, in Codice Vaticano, cui potiùs ſtandum eſt, leguntur. Quibus omnibus Antiquitas feſti Circumciſionis apertè demonſtratur. Addo tamen, quòd eodem die in Kalend. Romano notabatur *Natale S. Mariæ*, qua ratione etiam nunc Feſti Circumciſionis Officium magna ex parte ad B. Virginem pertinet. Unde Durandus in Rationali lib.*6*. cap.*15*. teſtatur, uſque ad ſuam ætatem ſeculo *13*. conſueviſſe duas Miſſas ſolemnes ea die celebrari, unam de Circumciſionis Myſterio, alteram de S. Maria.

XXVII. Contra antiquitatem Feſti Circumciſionis opponi poteſt. Primò, quòd Theodoſius Imperator lib. 2. Cod. de feriis enumerans dies feſtos, in quibus non licebat actus juridicos agere, Feſti Circumciſionis non meminit. Secundò, S.Chryſoſt. Orat. de B. Philogonio de hoc feſto nihil dicit, cum tamen alia recenſeat. Tertiò, Concilium Agathenſe celebratum anno *506*. de Feſto Circumciſionis tacet, quamvis alia enumeret: & idem ſilet Iſidorus Hiſpalenſis lib.*1*. de Officiis Eccleſiæ cap.*25*. & *26*.

XXVIII. Ad hæc, primò peterem ab opponente: ſi Feſtum Circumciſionis non eſt antiquum in Eccleſia, dicat mihi, à quo fuerit primò inſtitutum: quòd ſi hoc non oſtenderit; cùm illud ex dictis inveniam ſemper obſervatum, ejus antiquitas mihi certa remanebit. Ad primum tamen reſpondeo, opponendo aliam Legem Valentiniani, Theodoſii & Arcadii, relatam in Cod. Theodoſiano Lege *Omnes* cap. de feriis, in qua dicitur *Kalendarum quoque Januariarum conſuetos dies otio mancipamus*. Ad ſecundum dico, S.Joannem Chryſoſtomum ibi proponere Feſtum Natalis Chriſti ut fundamentum aliorum Feſtorum, quæ de ipſo celebramus; ait enim: *Ab hoc Feſtum Epiphaniorum, ac Sacrum Paſcha, Aſcenſio, & Pentecoſte originem ac fundamentum ducunt. Niſi enim ſecundùm carnem natus eſſet Chriſtus, nequaquam baptizatus eſſet; nam id feſtum Theophaniorum eſt* &c. Circumciſionis verò non meminit, quia cum ſit octava dies Natalis, ſub Natali tacitè comprehendit. Ad tertium dico, Concilium Agathenſe Can.*21*. apertè loqui de diebus maximæ ſolemnitatis, in quibus vetat, celebrare Miſſas in Oratoriis in Agro poſitis. Unde ad ſummum ſequitur, tunc non fuiſſe inter maximas ſolemnitates Feſtum Circumciſionis, & maximè inter illas,

Digitized by Google

illas; quæ cum lætitia & gaudio celebrabantur, cùm, ut ſupra diximus, in jejunio fletu & planctu, ut ſe opponerent profanitatibus Gentilium, Kalendas Januarii & proinde Feſtum Circumciſionis Veteres Chriſtiani celebrarent; adeò ut ex Can.10. Concilii Toletani vetitum eſſet ea die canere *Alleluja*. In hoc eodem ſenſu exponi poteſt S. Iſidorus Hiſpalenſis.

CAPUT X.

De Chriſti Nati Manifeſtatione.

§. I.

An Chriſti Nativitas debuerit Manifeſtari, Quibus, & Quomodo.

I. De hoc agit S. Thomas 3.p. q.36., ubi art. 1. quærit, an Nativitas Chriſti debuerit eſse omnibus manifeſta.

Cui reſpondet negativè. Primò, quia per hoc impedita fuiſſet humana Redemtio, quæ per Crucem ejus peracta eſt, quia ut dicitur 1. ad Cor.2. *Si cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Quæ ratio intelligenda eſt de Manifeſtatione eo modo, quo fuit facta Paſtoribus Simeoni & Annæ; nimirùm non ſolùm exteriùs per ſigna, ſed etiam interiùs per fidem. Secundò, quia hoc diminuiſſet meritum Fidei, per quam venerat omnes juſtificare; ſi enim manifeſtis indiciis, Chriſto naſcente, ejus Nativitas omnibus appareret, jam tolleretur ratio Fidei, quæ eſt *Argumentum non apparentium*, ut dicitur Hebr.11. Tertiò, quia per hoc veniſſet in dubium veritas Humanitatis ipſius: unde Auguſtinus dicit Epiſt. 3. modò 137. ad Voluſianum: *Si nullas ex parvulo in juventutem mutaret ætates, nullos cibos, nullos caperet ſomnos; nonne opinionem confirmaret erroris, nec hominem verum ullo modo ſuſcepiſſe crederetur; & dum omnia mirabiliter facit, auferret quod miſericorditer fecit?*

Venturus eſt quidem omnibus manifeſtus ad Judicium; quia, ut docet S. Thomas ibi ad 3., *Ad judicium requiritur, quòd auctoritas Judicis cognoſcatur; & propter hoc oportet, quòd adventus Chriſti ad judicium ſit manifeſtus. Sed primus Adventus fuit ad hominum ſalutem, quæ eſt per Fidem, quæ quidem eſt de non apparentibus. Et ideò primus Chriſti adventus debuit eſſe occultus.*

II. Non tamen debuit adeò eſſe occultus, quin aliquibus ma-

manifeſtaretur, ut docet S. Thomas ibi art. 2. Pertinet enim ad ordinem Divinæ Sapientiæ, ut Dei dona & ſecreta Sapientiæ ſuæ non æqualiter ad omnes, ſed immediatè ad quoſdam perveniant, & per eos ad alios deriventur. Unde ſicut de Reſurrectionis Myſterio dicitur Act. 10. *Deus dedit Chriſtum reſurgentem manifeſtum fieri, non omni Populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo:* ita ejus Nativitas non debuit omnibus manifeſtari, ſed aliquibus, per quos derivaretur notitia ad alios. Addit etiam S. Doctor ibi ad primum; quòd ſicut fuiſſet in præjudicium Fidei, ſi omnibus nota fuiſſet, ut dictum eſt, ita ſi nulli nota fuiſſet. Sicut enim præjudicat Fidei quod eſt totaliter manifeſtum, ita quod eſt adeò occultum, ut à nemine cognoſcatur, à quo poſſit teſtimonium audiri: *Fides enim eſt ex auditu* Rom. 10.

Nec ſatis erat, ut Mariæ & Joſeph ſolis innoteſceret; ut enim dicit ibi ad ſecundum, eorum teſtimonium cum eſſet domeſticum, fuiſſet habitum ut ſuſpectum circa magnificentiam Chriſti, cujus Maria erat Mater, & Joſeph reputabatur Pater. Et ideò oportuit, ut aliis manifeſtaretur extraneis, quorum teſtimonium ſuſpectum eſſe non poſſet.

III. Sed dices: nemo prudens manifeſtat id, ex quo turbatio naſcitur & detrimentum aliorum; ſed ex manifeſtatione Chriſti Nati ſecuta fuit turbatio in Herode & totâ Hieroſolymâ, ut dicitur Matth. 2. Inſuper cedit in detrimentum aliorum, quia ex hac occaſione Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, à bimatu & infra, Matth. 2. Igitur non fuit conveniens &c.

Reſpondet tamen S. Thomas ibi ad 3. *Quòd turbatio ſubſecuta ex Nativitate Chriſti manifeſtata congruebat Chriſti Nativitati. Primò, quia per hoc manifeſtatur cæleſtis Chriſti dignitas. Unde Gregorius dicit homil. 10. in Evang.* „Cæli Rege natô Rex terræ turbatus eſt; quia nimirùm terrena altitudo confunditur, cum celſitudo cœleſtis aperitur„. *Secundò, quia per hoc figurabatur judiciaria Chriſti poteſtas. Unde Auguſtinus in quodam ſermone Epiphaniæ (olim 30. de Tempore modò 200.)* „Quid erit Tribunal Judicantis, quando ſuperbos Reges cuna terrebat Infantis? *Tertiò, quia per hoc figurabatur dejectio regni Diaboli: Quia ut Leo Papa dicit in ſerm. Epiph.* (ſeu Auctor Op. imperf. in Matth. ſub Chryſoſt. nomine homil. 2.) „Non tantùm Herodes in ſemetipſo turbabatur quantùm Diabolus in Herode. Herodes enim terrenum hominem æſtimabat, ſed Diabolus Deum cognoſcebat; & uterque regni ſui ſucceſsorem timebat, Diabolus cœleſtem, ſed Herodes terrenum: „ *Superfluè tamen, quia Chriſtus non ve-*

ne-

Digitized by Google

nerat Regnum in Terra habere. Unde Leo Papa dicit ſerm.4. de Epiph.c.2. Herodi loquens „ Non capit Chriſtum Regio tua, nec Mundi Dominus poteſtatis tuæ Sceptri eſt contentus anguſtiis. „ *Quòd autem Judæi turbabantur, qui tamen magis gaudere debuerant, aut hoc eſt, quia ut Chryſoſt. dicit* (veriùs Auctor Op. Imperf. hom.2.) „ de adventu juſti non poterant gaudere mali „ *aut volentes favere Herodi, quem timebant: Populus enim plus juſto favet eis, quos crudeles ſuſtinet. Quòd autem pueri ab Herode ſunt interfecti, non ceſſit in eorum detrimentum, ſed in eorum profectum: dicit enim Auguſtinus in ſerm. quodam de Epiphania* (modò 373. olim 66. de diverſis) „ Abſit, ut ad liberandos homines Chriſtus veniens, de illorum præmio, qui pro illo interficerentur, nihil egerit, qui pendens in ligno, pro eis, à quibus interficiebatur, oravit. „ Hucuſque S. Thomas,

§. II.

De Convenientia Manifeſtationis.

III. Non fuiſſe conveniens, ut Chriſtus per ſe ipſum Nativitatem ſuam manifeſtaret, oſtendit S. Thomas dictâ q. 36. art. 4., ne derogaretur Fidei Humanitatis. Unde oportebat ita manifeſtari Nativitatem Chriſti, ut demonſtratio Divinitatis illæſam relinqueret Fidem Humanitatis: & ad hoc ſuſcipere voluit in ſe, & exhibere hominibus nativitatem ſimilem infirmitati humanæ; relinquens, ut aliæ creaturæ Divinitatis ſuæ virtutem demonſtrarent.

Hinc rejiciendus eſt Auctor apocryphus Evangelii Infantiæ, narrans, Chriſtum infantem multa patraſſe miracula. Ut enim dicit S. Thom. ibi ad tertium ex Chryſoſtomo homil. 20. ſuper Joannem, Chriſtus non fecit ullum miraculum antequam aquam converteret in vinum, juxta illud Joann. 2. v. 11. „ Hoc fecit initium ſignorum Jeſus. „ *Si enim ſecundùm primam ætatem miracula feciſſet, non indiguiſſent Iſraelitæ alio manifeſtante eum; cùm tamen Joannes Baptiſta dicat Joan. 1.* „ Ut manifeſtetur in Iſrael, propterea veni in aqua baptizans „. *Decenter autem non incæpit facere ſigna in prima ætate; exiſtimaſſent enim, phantaſma eſſe Incarnationem; & ante opportunum tempus cruci eum tradidiſſent livore liquefacti.*

Non decuit ergo, ut Chriſtus adhuc infans miracula faceret: primò, quia voluit habere infantiam & pueritiam ſimilem infantiæ & pueritiæ aliorum hominum: ſecundò quia, ſi in pri-

ma ætate miracula feciſſet, putaſſet Vulgus, phantaſma eſſe Incarnationem, vel livore perciti eum ante tempus cruci affixiſſent. Tertio, quia etiam ad virilem ætatem perductus miracula, quæ faciebat, occultare conſueverat, & laudem fugere; unde iis, quos ſanabat, imponere ſolebat, ut nemini dicerent: quomodo ergo adhuc puer vel infans miracula edendo ſe manifeſtaſſet? Tandem ſi in ætate infantili ſe manifeſtaſſet miraculis, Iſraelitæ non indiguiſſent alio, qui eum manifeſtaret; cùm tamen Joannes Baptiſta dicat Jo. 1. *Ut manifeſtetur in Iſrael, propterea veni in aqua baptizans.*

IV. Convenienter tamen elegit alios, quibus ſuam Nativitatem manifeſtaret, ait S. Thom. dicta quæſt. 36. art. 3. Quia, cùm ſalus, quæ erat futura per Chriſtum, neminem exciperet, ſed omnes prorsùs conditiones ſexus & ſtatus hominum comprehenderet, dicente Paulo Coloſs. 3. *In Chriſto Jeſu non eſt maſculus, & femina, Gentilis, & Judæus, ſervus & liber*; decuit, ut ejus Nativitas omnibus conditionibus hominum manifeſtaretur. Sic autem factum fuiſſe apparet quia de Paſtoribus & Magis dicit Auguſtinus ſerm. 32. de Tempore modò ſerm. 202. *Paſtores fuerunt Iſraelitæ, Magi Gentiles, illi propè, iſti longè; utrique tamen ad angularem lapidem concurrerunt.* Magi fuerunt ſapientes & potentes, Paſtores autem ſimplices & viles. Manifeſtatus eſt etiam juſtis Simeoni & Annæ, & peccatoribus ſcilicet Magis, viris, & mulieribus; ut per hoc oſtenderetur, nullam conditionem hominum excludi à Chriſti ſalute.

Sed cur Chriſti Nativitas manifeſtata fuit potiùs Paſtoribus in Agro, quàm Sacerdotibus in Templo? Reſpondet S. Thom. dicto art. ad quartum ex Chryſoſtomo, quòd *Angelus manifeſtans Chriſti Nativitatem non ivit Hieroſolymam, non requiſivit Scribas & Phariſæos; erant enim corrupti, & præ invidia cruciabantur; ſed Paſtores erant ſinceri, antiquam converſationem Patriarcharum & Moyſis colentes.* Addit S. Thomas: *Per hos etiam Paſtores ſignificabantur Doctores Eccleſiæ, quibus Chriſti myſteria revelantur, quæ latebant Judæos.*

V. Convenienti etiam ordine manifeſtata eſt Chriſti Nativitas, ait S. Thomas dictâ quæſt. 36. art. 6. Nempe primò Paſtoribus ipſa die Nativitatis; deinde Magis tertiadecima die Nativitatis ejus; tertiò juſtis in Templo quadrageſimo die à Nativitate. Cujus ordinis ratio eſt, ait S. Thomas: *Quia per Paſtores ſignificantur Apoſtoli & alii credentes ex Judæis, quibus primò manifeſtata eſt fides Chriſti, inter quos* non fuerunt multi potentes, nec multi nobiles, *ut dicitur 1. ad Cor. 1. Secundò autem fides Chri-*

Digitized by Google

Chriſti pervenit ad plenitudinem Gentium, quæ eſt præfigurata per Magos. Tertiò autem pervenit ad plenitudinem Judæorum, quæ eſt præfigurata per juſtos: unde & in Templo Judæorum eſt eis Chriſtus manifeſtatus.

Ne mireris tamen, quòd poſtremò Chriſtus manifeſtatus ſit juſtis ex Judæis, qui tamen expectabant; quibus priùs manifeſtari debuiſſet, quàm Magis Gentilibus, qui de Chriſto nihil ſciebant. Nam ex doctrina S. Thomæ ibi ad primum dico, quòd Chriſtus prùs ſe manifeſtare voluit illis, quorum plenitudo prior ventura erat ad fidem: & quia plenitudo Gentium figurata in Magis prior ventura erat ad fidem, quàm plenitudo Judæorum; ut enim dicit Paulus Rom. 9. v. 30. *Gentes, quæ non ſectabantur juſtitiam, apprehenderunt juſtitiam, juſtitiam autem, quæ ex fide eſt. Iſrael verò ſectando legem juſtitiæ in legem juſtitiæ non pervenit*: propterea Simeoni, etſi juſto, etſi expectanti conſolationem Judæorum, quia figura erat plenitudinis Judæorum, quæ ultimo loco ventura erat ad fidem, ultimo loco ſe manifeſtavit.

Attamen, quia *licèt plenitudo Gentium priùs intraverit ad Fidem, quàm plenitudo Judæorum, tamen primitiæ Judæorum prævenerunt in Fide primitias Gentium; ideo Paſtoribus priùs manifeſtata eſt Chriſti Nativitas, quàm Magis.* Ita S. Thomas ad primum.

VI. Convenienti demum modo, & unicuique congruo, ſe manifeſtavit Chriſtus. Nam ut docet S. Thomas dictâ quæſt. 36. art. 5. *Sicut manifeſtatio ſyllogiſtica fit per ea, quæ ſunt magis nota ei, cui eſt aliquid manifeſtandum: ita manifeſtatio, quæ fit per ſigna, debet fieri per ea, quæ ſunt familiaria illis, quibus manifeſtatur.* Quia ergo viris juſtis familiare eſt & conſuetum interiori Spiritus Sancti inſtinctu edoceri abſque ſignorum ſenſibilium demonſtratione, ſcilicet per ſpiritum Prophetiæ; Ideò juſtis, ſcilicet Simeoni & Annæ manifeſtata eſt Chriſti Nativitas per interiorem inſtinctum Spiritus Sancti, ſecundùm illud Lucæ 2. v. 26. *Reſponſum acceperat* (Simeon) *à Spiritu Sancto, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videret Chriſtum Domini*, & v. 36. de Anna dicitur: *Et erat Anna Propheteſſa* &c.

Alii verò corporalibus rebus dediti per ſenſibilia ad intelligibilia adducuntur. Et ideò Paſtoribus & Magis, tanquam rebus corporalibus deditis, manifeſtata eſt Chriſti Nativitas per viſibiles apparitiones. Quia verò ea Nativitas non erat purè terrena, ſed quodammodo cœleſtis, ideò per ſigna cœleſtia utriſque Chriſti Nativitas manifeſtatur: Paſtoribus quidèm tanquam Judæis, apud quos frequentes fuerant apparitiones Angelorum,

 re-

revelata eſt Chriſti Nativitas per Angelos; Magis autem, aſſuetis conſiderationi cœleſtium corporum, manifeſtata eſt per ſignum Stellæ. Unde Chryſoſt. hom. 6. in Matth. *Per conſueta*, inquit, *eos vocare voluit, eis condeſcendens*.

Aliam rationem, cur Paſtores per Angelum, Magos verò per Stellam Chriſtus monere voluit, dat S. Thomas ibi ex Sancto Gregorio Homil. 10. in Evang., nimirùm Judæis *tanquam ratione utentibus rationale animal, ideſt Angelus, prædicare debuit: Gentiles verò, quia uti ratione neſciebant, ad cognoſcendum Dominum, non per vocem ſed per ſigna perducuntur*. Unde etiam per Paulum dicitur 1. Cor. 14. v. 22. *Prophetiæ fidelibus datæ ſunt, non infidelibus; ſigna autem infidelibus, non fidelibus*. Et addit, quòd ſicut Dominum jam loquentem annuntiaverunt Gentilibus Prædicatores loquentes: ita Eum nondum loquentem elementa muta prædicaverunt. Sed de Stella, & Magis inferiùs ſermo erit.

CAPUT XI.

De Magis Chriſti adoratoribus.

§. I.

De Stella, quæ Magos duxit.

I. REfert S. Matthæus c. 2. v. 1. *Cùm natus eſſet Jeſus in Bethlehem Judæ, in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam dicentes: Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*. Super quæ examinabimus primò de Stella, quæ eos duxit: ſecundò cujus conditionis hi Magi fuerint: tertiò quot fuerint, & quo nomine: quartò unde venerint: quintò quo tempore advenerint: ſextò per quam viam reverſi fuerint, & tandem de Feſto Epiphaniæ, ſeu Theophaniæ.

II. Circa primum, nempè Stellam. Contra Matthæum blaterabat Fauſtus Manichæus, quaſi inducens Stellam in Chriſti Nativitate, *Geneſiacum*, ſeu Genethliacum, potiùs ſcripſiſſet, quàm Evangelium; & hoc videtur eſſe erroris occaſio quantùm ad illos: qui æſtimant ſidera nativitatibus hominum dominari.

Hanc calumniam depellit S. Auguſtinus l. 2. contra Fau-
ſtum

ſtum c.5. ,quem audire non pigeat. *Et nos quidèm*, inquit, *ſub fato ſtellarum nullius hominis geneſim ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel benè vel malè vivitur, propter judicium Dei ab omni neceſſitatis vinculo vindicemus: quantò minus illius temporalem generationem ſub aſtrorum conditione credimus factam, qui eſt æternus univerſorum Creator & Dominus? Itaque illa Stella, quam viderunt Magi, Chriſtô ſecundùm carnem natô, non ad decretum dominabatur, ſed ad teſtimonium famulabatur, nec eum ſubjiciebat imperio, ſed indicabat obſequio. Proinde non ex illis erat hæc ſtellis, quæ ab initio creaturæ itinerum ſuorum ordinem ſub Creatoris lege cuſtodiunt; ſed novo Virginis partu novum Sidus apparuit, quod miniſterium officii ſui etiam ipſis Magis quærentibus Chriſtum, cùm ante faciem præiret, exhibuit, donec eos uſque ad ipſum locum, ubi Dei Verbum infans erat, præeundo perduceret. Qui tandem Aſtrologi ita conſtituerunt hominum naſcentium fata ſub ſtellis, ut aliquam ſtellarum, homine aliquo nato, circuitus ſui ordinem reliquiſſe, & ad eum qui natus eſt perrexiſſe, aſſeverent? Sortem quippe naſcentis aſtrorum ordini colligari arbitrantur, non aſtrorum ordinem ob hominis nati diem poſſe mutari. Quapropter ſi ſtella illa ex iis erat, quæ in cœlo peragunt ordines ſuos, quomodo poterat decernere, quòd natus Chriſtus acturus erat, quæ natô Chriſtô juſſa eſt relinquere quod agebat? Si autem, ut probabilius creditur, ad demonſtrandum Chriſtum, quæ non erat, exorta eſt, non ideò Chriſtus natus eſt, quia illa extitit, ſed ideò illa extitit, quia Chriſtus natus eſt. Unde ſi dici oporteret, non ſtellam Chriſto, ſed Chriſtum Stellæ fatum fuiſſe diceremus. Ipſe quippe illi, non illa huic, naſcendi attulit cauſam*, &c. Hæc peracutè S. Auguſtinus, ex quo etiam S. Thomas 3.par. quæſt.36. art.5. ad tertium.

III. Quòd ſi aliquis quærat: quomodo à ſtella illa edoceri poterant Magi, Chriſtum eſſe natum? Numquid ſtella illa voce loquebatur?

Reſpondet S. Thomas citatô locô ad quartum, quod circa hoc variæ ſunt opiniones. Auctor Operis Imperf. ſupra Matth. apud Chryſoſt. homil. 2. ex quibuſdam apocryphis refert, quòd *quædam gens in extremo Oriente juxta Oceanum Scripturam quandam habebat ex nomine Seth de apparitura hac ſtella, & muneribus hujuſmodi offerendis; quæ Gens diligenter obſervabat hujus ſtellæ exortum, poſitis exploratoribus duodecim, qui certis temporibus de nocte aſcendebant in Montem, in quo poſtmodum eam viderunt, habentem in ſe quaſi parvuli formam, & ſuper ſe ſimilitudinem Crucis*.

Auctor Quæſt. Vet. & Novi Teſt. apud Auguſt. quæſt.63. di-

dicit, quod *Magi illi Traditionem Balaam ſequebantur, qui dixit* „ Orietur ſtella ex Jacob „. *Unde videntes ſtellam extra ordinem Mundi, hanc eſſe intellexerunt, quam Balaam futuram indicem Regis Judæorum prædixerat.*

S. Auguſtinus ſerm. 67. de diverſis (modò ſerm. 374.) dubium hoc movens: *Quare*, inquit, *venerunt? Quia ſtellam inuſitatam viderunt. Et unde eam Chriſti eſſe cognoverunt? videre enim potuerunt ſtellam; numquid loqui eis potuit, & dicere: Stella Chriſti ſum?* Reſpondet: *Procul dubio aliter indicatum eſt aliqua revelatione*. Et infra. *Viderunt ergo quandam ſtellam inuſitatam; mirati ſunt; quæſierunt ſine dubio, cujus eſſet ſignum, quod tam novum inſolitumque viderunt. Et utique audierunt; profectò ab Angelis, ab aliqua admonitione*. Sed rursùs ait: *Quæris fortaſſis, ab Angelis bonis, an malis?* Reſpondet: *Sed cur non à bonis audierunt, quando in Chriſto adorando ſalus eorum jam quærebatur, non iniquitas dominabatur?* Ita S. Auguſtinus. S. Leo tamen Serm. 4. de Epiphania, internâ illuſtratione eos fuiſſe edoctos putat, ait enim: *Præter illam ſpeciem, quæ corporeum indicavit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit, quod ad illuminationem Fidei pertinebat.*

IV. Quæri præcipuè de hac Stella ſolet, an fuerit una de veris ſtellis ab initio creatis, ac cœlo affixis.

Communis reſponſio eſt negativa ex S. Auguſtino l. 2. contra Fauſtum c. 5. ſupra relato, & cum S. Thoma 3. par. qu. 36. art. 7., primò quia affixa firmamento ſtella viam Magis ſignare non potuiſſet, in tanta videlicet altitudine. Secundò, ſtellæ veræ motum circularem habent; iſta rectum ab Oriente in Occidentem. Tertiò, illæ de nocte dumtaxat fulgent; iſta de die, cùm tunc maximè iter Magis agendum eſſet. Quartò, illæ perpetuæ ſunt, iſta temporanea; impletô enim officiô evanuit. Quintò, illæ omnibus conſpicuæ ſunt, iſta ſolis Magis; quibus etiam, quamdiu Hieroſolymis ſubſtiterunt, ſe ſe occultavit.

Hæc deducit S. Thomas ex Chryſoſtomo homil. 6. in Matth. ſic dicente: *Quòd hæc ſtella non ex numero aliarum, imò ne ſtella quidèm eſſet, ut mihi quidem videtur, ſed inviſibilis quædam virtus, quæ ſpeciem ſtellæ præferret; primò ab ejus itinere arguitur: nulla enim, nulla utique ſtella eſt, quæ tali pergat via: nam & Solem, & Lunam, & alias omnes Stellas ab Oriente videmus ad Occidentem pergere; hæc verò ſtella à Septentrione ad Meridiem ferebatur; Palæſtinæ quippè hic ſitus eſt, ſi Perſidem ſpectes. Secundò, illud etiam à tempore probari poteſt; neque enim noctu apparet, ſed in meridie lucente Sole; quam vim nec ſtella, imò nec*

Luna

Digitized by Google

Luna quidèm ipſa habet, quæ licèt omnia aſtra ſuperet, ortô Solis fulgore ſtatim occultatur, nec conſpicitur; hæc verò ſtella ſplendoris ſui vi etiam Solis radios ſplendore ſuperabat, majoreſque emittebat radios. Tertiò probatur, quòd ea modò lucem emitteret, modò ceſſaret; nam venientibus in Palæſtinam luxit; poſtquam autem Hieroſolymam advenerant, ſe ſe occultavit; deinde Herode relictô, poſtquam illum de cauſa itineris certiorem fecerant, iter ſuſcepturis apparuit: quòd certè non ſtellæ motui competit, ſed virtuti intelligentiâ præditæ: neque enim proprium ſibi curſum habebat, ſed ubi pergendum erat, illa pergebat, ubi ſtandum, ſtabat, ſecundùm opportunitatem omnia diſpenſans: ſicut columna illa nubis, quæ Judæis monſtrabat, quando caſtra movere, quando ſiſtere oporteret. Quartò ab ipſo lucendi modo id clarè diſcitur; non enim in alto cælo conſtituta, neque enim poterant illo modo dirigi, ſed infernè demiſſa locum monſtrabat: noſtis enim, non poſſe ſtellam locum ita parvum monſtrare, quem tugurium contineret; imo locum, qui corpus infantuli capere poſſet: quia enim immenſa erat altitudo, non poterat ſtella tam anguſtum locum indicare volentibus inviſere. Illud verò ex ipſa Luna deprehendere eſt, quæ cùm ſtellas omnes tantùm ſuperet, univerſis orbem incolentibus, & in tanta terræ latitudine diffuſis vicina eſſe videtur. Quomodo igitur, quæſo, locum ita anguſtum Præſepis & tugurii ſtella oſtendiſſet, niſi relictâ illâ celſitudine ad inferiora deſcendiſſet, & ſupra caput ipſius Pueri ſtetiſſet? Quod ſubindicans Evangeliſta dicebat ,, Ecce Stella antecedebat eos, uſque dum veniens ſtaret ſupra ubi erat puer,,. *Viden, quot argumentis probatur, hanc Stellam non fuiſſe ex numero aliarum?* Hæc,quæ S.Thomas exChryſoſtomo refert,placuit per extenſum deſcribere ex noviſſima interpretatione Maurina P.Montfaucon.

V. Supereſt modò videre, quid reverâ fuerit hæc ſtella? S.Jo: Chryſoſtomus ex dictis videtur velle, quòd fuerit virtus inviſibilis in apparentiam ſtellæ transformata. *Unde* (inquit S. Thomas) *quidam dicunt, quòd ſicut Spiritus Sanctus deſcendit ſuper baptizatum Dominum in ſpecie Columbæ, ita apparuit Magis in ſpecie Stellæ. Alii verò dicunt, quòd Angelus, qui apparuit Paſtoribus in humana ſpecie, apparuit Magis in ſpecie ſtellæ. Probabilius tamen videtur, quòd fuerit ſtella de novo creata, non in cælo, ſed in aere vicino terræ, quæ ſecundùm Divinam voluntatem movebatur. Unde Leo Papa dicit in ſerm.1. Epiphaniæ c.1.*,,Tribus Magis in regione Orientis ſtella novæ claritatis apparuit, qui illuſtrior cæteris pulchriorque ſideribus in ſe intuentium oculos, animoſque converteret, ut confeſtim adverteretur, non eſſe otioſum, quod tam inſolitum videbatur.,,

Ad-

Advertendum tamen cenſeo, S. Thomam, dum dicit, quòd fuerit *Stella de novo creata*, ſicut non ſumit ſtellam in proprio ſenſu, ita nec velle, eam fuiſſe in rigore creatam, ideſt *ex nihilo*; alioquin, cùm non ampliùs exiſtat, deberet dici, quòd Deus eam annihilaſſet, quod eſt contra mentem ipſius 1.par. qu.104. art.4., ubi expreſsè docet, quòd nihil omninò in nihilum redigetur. Stellam ergo dicit creatam, ideſt de novo in aere productam, ad modum Meteori ex aere condenſati in modum ac ſpeciem radiantis ſtellæ, quæ Magos ab Oriente deduceret, eiſque ſignaret iter: ad modum, quo columna ignis & nubis filios Iſrael per deſertum duxit. Quod S. Chryſoſtomus ſupra relatus indicat.

VI. Neque obſtat primò, quòd S. Auguſtinus in ſermonibus de Epiphania ſtellam illam modò vocet *Sidus de Cœlo*, modò *Linguam Cœli*: Nam ut ait S. Thomas dicto art. 2. ad primum. *Cœlum in Sacra Scriptura quandoque dicitur aer, ſecundum illud Pſalm.* 8. „ *Volucres Cœli, & Piſces Maris* „. Eam etiam vocat Linguam Cœli, quia eſtò vera ſtella non eſſet, gerebat tamen ſimilitudinem ſtellæ, qua Cœlum Magis videbatur loqui, ſicut Paſtoribus per Angelos loquebatur.

Si dicas: idem Auguſt. ſerm.34. de tempore modó ſer. 199. c. 1. ait: *Illis* (Paſtoribus) *Angeli, iſtis autem* (Magis) *ſtella nuntiavit*: ſed Angeli Paſtoribus apparentes fuerunt verè de cœleſtibus Angelis; ergo & ſtella Magis apparens fuit una de cœleſtibus ſtellis.

Reſpondeo cum S. Thoma citato ad 2. diſcrimen eſſe, *quòd Angeli cœleſtes ex ſuo officio habent, ut ad nos deſcendant in miniſterium miſſi; ſed ſtellæ cœleſtes ſuum ſitum non mutant: unde non eſt ſimilis ratio*. Porrò quòd S. Auguſtinus cenſuerit, ſtellam Magorum non fuiſſe unam de cœleſtibus ſtellis, oſtendi ſupra ex eodem l. 2. contra Fauſt. c. 5., ubi dicit, quód *non ex illis erat hæc ſtellis, quæ ab initio creaturæ itinerum ſuorum ordinem ſub Creatoris lege cuſtodiunt*.

VII. Neque obſtat ſecundò, quòd ſi fuiſſet ſtella ex Meteoris formata, fuiſſet unus ex Cometis, qui non apparent in Regum nativitate, ſed in morte, velut indicium futuræ mortis eorum. Nam dico cum S. Thoma ad tertium, quòd *ſicut ſtella illa non eſt ſecuta motum ſtallarum cœleſtium; ita nec etiam ſtellarum cometarum, quæ nec de die apparent, nec curſum ſuum ordinatum mutant. Et tamen non omnino aberat ſignificatio cometarum, quia cœleſte Regnum Chriſti comminuit & conſumit univerſa regna terræ, & ipſum ſtabit in æternum, ut dicitur Dan.*2.

VIII.

VIII. Quæri ſolet primò: An hæc ſtella in Oriente exiſtens apparuerit Magis; an potiùs Magis in Oriente exiſtentibus ipſa apparuerit exiſtens in terra Juda.

Reſpondeo, ſtellam in Oriente exiſtentem apparuiſſe Magis. Ita S. Thomas citato loco dicens: *Verbum Magorum dicentium*,, Vidimus ſtellam ejus in Oriente,, *non eſt ſic intelligendum, quaſi ipſis in Oriente poſitis ſtella apparuerit exiſtens in terra Juda, ſed quia viderant eam in Oriente exiſtentem*. Hoc enim ſonant præfata Magorum verba, dum dicunt, ſe eam *in Oriente*, ideſt in Oriente ſitam, non *ex Oriente* in Judæa poſitam, vidiſſe. Neque obeſt, quòd Balaam Numer. 24. verſ. 17. dixerit: *Orietur ſtella ex Jacob*: illud dictum eſt enim de ipſo Chriſto Meſſia, ex ſtirpe Jacob verè orto, qui Apoc. 22. v. 16. de ſe ipſo dicit: *Ego ſum radix & genus David, ſtella ſplendida & matutina*: non autem de hac ſtella, quam Magi viderunt.

IX. Quæri ſolet ſecundò, an ſtella duxerit Magos ab Oriente uſque in Jeruſalem, an ſolùm à Jeruſalem uſque in Bethlehem. Secunda pars Quæſiti affirmativè reſolvitur ex Evangelio Matth. 2. v. 9., ubi Magis Hieroſolymâ egreſſis dicitur: *Et ecce ſtella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, uſque dum veniens ſtaret ſupra ubi erat puer*. De prima Quæſiti parte dubitatur, & S. Thomas citato loco dubium fatetur; poſtquam enim de ſtella dixit: *Et præceſſit eos uſque in Judæam*, addit: *Quamvis hoc à quibuſdam ſub dubio relinquatur*. Probabilius tamen crediderim, ſtellam illam fuiſſe Magorum ducem ab Oriente uſque ad Judæam; & hoc maximè in ſententia, quam ſupra Quæſito primo probavimus, quòd ſtella illa in Oriente exiſtens eis apparuerit, non exiſtens in Judæa: quomodo enim ſtella in Oriente manens immota poterat eis indicare Regis Nativitatem, quam præmonſtrabat ſecutam eſſe potiùs in Judæa, quàm alibi? Stella igitur illa Magis ab Oriente moventibus præibat, ac ſua luce ac motu monſtrabat viam; itaut eîs motis moveretur, eîs ſtantibûs ſtaret, ad modum quo Columna nubis per diem, & ignis per noctem præibat caſtra Iſraelitarum, dum movebantur, & dum quieſcerent, quieſcebat: donec Magis Hieroſolymam adventantibus ſeſe occultavit, & nonniſi à Hieroſolyma abeuntibus ſeſe monſtravit, ac ſubſequens iter uſque ad Bethlehem direxit. Ita S. Joannes Chryſoſtomus loco ſupra relato, & Serm. 15. *Ambulante Mago, ſtella ambulat, ſedente ſtat, dormiente excubat*. Idem ſentiunt Baſilius Homil. de humana Chriſti Generat., S. Auguſtinus, S. Leo in Sermonibus de Epiphania, Theophylactus, Euthymius; etſi aliqui ex Recentioribus contrarium opi-

Digitized by Google

opinentur. Quòd autem ſtella accedentibus Hieroſolymam Magis ſe ſubtraxerit, non ſine Divino conſilio factum fuit, ut nimirùm Judæos conſulere cogerentur, & conſulendo, res publicè innoteſceret ob fines Deo notos. Inde etiam factum puto, ut ſtella eos versùs Hieroſolymam, quamvis non eſſet recta ad Bethlehem via, duceret.

X. Audiendus de hoc eſt S. Thomas dicta q.36. art.8. ad 3. qui ex S. Auguſtino, & S. Leone ita loquitur: *Sicut Auguſtinus dicit in ſerm. Epiphaniæ* (modò 30. de tempore) Stella, quæ Magos perduxit ad Locum, ubi erat cum Matre Virgine Deus Infans, poterat eos ad ipſam perducere Civitatem Bethlehem, in qua natus eſt Chriſtus: ſed tamen ſubtraxit ſe, donec de Civitate, in qua Chriſtus naſceretur, etiam Judæi teſtimonium perhiberent; *Ut ſic* geminato teſtimonio confirmati (*ſicut Leo Papa dicit* ſerm. 4. de Epiphan.) ardentiori fide expeterent, quem & ſtellæ claritas & prophetiæ manifeſtabat auctoritas. *Et ita* ipſi annuntiant Judæis Chriſti Nativitatem, & interrogant Locum, credunt & quærunt tanquam ſignificantes eos, qui ambulant per fidem, & deſiderant ſpeciem, *ut Auguſtinus dicit in ſerm.66.* de diverſis (modò 373.) *Judæi* autem indicantes eis Locum Nativitatis Chriſti, ſimiles facti ſunt fabris Arcæ Noe, qui aliis ubi evaderent, præſtiterunt, & ipſi Diluvio perierunt. Audierunt & abierunt inquiſitores, dixerunt & remanſerunt Doctores ſimiles lapidibus milliariis, qui viam oſtendunt, nec ambulant: *Divino etiam nutu factum eſt, ut aſpectu ſtellæ ſubtracto, Magi humano ſenſu in Hieruſalem irent, quærentes in Civitate Regia Regem Natum, ut in Hieruſalem primò Chriſti Nativitas publicè annuntiaretur, ſecundùm illud Iſaiæ* 7., De Sion exibit Lex & Verbum Domini de Hieruſalem „ *Et ut etiam ſtudio Magorum de longè venientium damnaretur Judæorum pigritia propè exiſtentium.* Hactenùs S. Thomas.

XI. Quæri ſolet tertiò, an hæc ſtella fuerit à Judæis viſa: Reſpondetur Negativè. Nam ex Matth. c.2. conſtat, Herodem diligenter à Magis de ea quæſiiſſe, & de tempore, quo apparuit eis. Deinde ſi ſola relatio apparitionis in cauſa fuit, ut Herodes turbaretur, & omnis Hieroſolyma cum illo; quid feciſſent, ſi illam vidiſſent, & maximè Magos antecedentem, dum pergerent Bethlehem? quæ turbatio in Herode, & Judæis? Hujus autem turbationis Matthæus non meminit. An verò hæc ſtella ab aliis viſa fuerit, an à ſolis Magis, incertum eſt; quamvis Nicephorus lib. 1. Hiſt. cap. 13. probabiliter putet, Aſtrologos eam vidiſſe.

§. II.

§. II.

Magorum Conditio.

XII. ID ante omnia citra dubium habendum eſt, Evangelium, dum hoſce Chriſti adoratores vocat *Magos*, non intelligere viros Magicis, ideſt Necromanticis, ac ſortilegis artibus addictos, ſed ſapientes Philoſophos, ac ſideralis ſcientiæ peritos. Magia enim vox Perſica eſt, quam Perſæ accipiunt pro ſapientia ac perfecta rerum naturalium cognitione. Magi etiam dicebantur apud Perſas, Cicerone teſte lib.1. de Divinat. cap. 23., qui augurabantur & divinabant, & congregabantur in fano commentandi causâ, atque inter ſe colloquendi. Nec quiſquam Rex Perſarum poterat eſſe, qui non ante Magorum Diſciplinam Scientiamque percepiſſet. Alia autem eſt Magia, ſeu *Theurgia*, quæ Dæmonum invocatione & infandis incantationibus conſtat, quam & Leges omnes execrantur, & Plinius l.30. cap. 1. artem inteſtabilem vocat, irritam & inanem: & in hoc ſenſu, conſuetudine & ſermone communi, Magus pro malefico & incantatore accipitur. Nam cum Magi apud Perſas potiſſimùm Deorum cultui vacare ſolerent, in tantum poſtea aucta eſt eorum vanitas, ut non ſolùm obſervatione ſiderum futura prædicere, ſed artibus quibuſdam & maleficiis ſcire ſe omnia, & facere poſſe, profiterentur. Et in hoc ſenſu Magi ſumuntur in Sacra Scriptura Veteris Teſtamenti, ut cum Levit. 19. v.31. dicit Dominus *Non declinetis ad Magos*. De his ſermo eſt 1. Reg.28. v.3. *Et Saul abſtulit Magos*. Tales erant Magi Pharaonis Exod.7. Tales in Novo Teſtamento Simon Magus, talis Elymas Magus Act.8. & 13. At non tales erant Magi, qui ab Oriente Chriſtum Natum adoraturi venerunt, ſed Sapientes, Aſtronomiæ periti, & ſiderum obſervatores, ut ex dictis erant ab initio apud Perſas. Ita plerique ſaltem ſentiunt.

XIII. Contentio hiſce præſertim temporibus eſt de horum Magorum Conditione: an fuerint Reges, ſivè Reguli aut Dynaſtæ, an verò privati homines.

Reges aut Regulos aut Dynaſtas fuiſſe, non pauci negant. Moventur primò, quòd ſi Reges fuiſsent, Matthæus nobiliori titulo eos deſignaſset, nec ſimpliciter *Magos* ſeu Sapientes dixiſset; maximè quia hoc Chriſti naſcentis gloriam auxiſset. Certè ubi Chriſtus ſanavit filium Reguli, hanc patris dignitatem Evangeliſta non prætermiſit, ne patrati miraculi dignitatem minueret.

Deſcripſiſset etiam Regium apparatum & comitatum ; hôc enim glorioſior fuiſset eorum adventus & adoratio.

Secundó ; Herodes illos auctoritativè alloquitur, tanquam inferioris conditionis homines, & cum imperio: *Mittens eos in Bethlehem dixit: Ite, & interrogate diligenter de Puero, & cum inveneritis renuntiate mihi*. Hoc certè modo Reges allocutus Herodes non fuiſset.

Tertiò: incredibile eſt, Reges exteros in alienam ditionem ingreſsos fuiſse, nullis ad Herodem præmiſsis nuntiis ; & Herodem ad eorum improviſum ingreſsum non fuiſse commotum. Qui enim auditô Pueri Regis ortu turbatus fuit, multò magis ad exterorum Regum ingreſsum, ut eum adorarent, turbatus fuiſset. Incredibile rursùs eſt, eos clanculùm Bethlehem diſcedere potuiſse, quin hoc ſtatim Herodi ſexto dumtaxat milliario diſtanti (non plus enim Bethlehem diſtat Hieroſolymâ) innoteſceret, & eorum furtivum diſceſsum impediret.

Quartò, ex ſilentio Patrum Veterum, quorum nemo Magos adoratores Regia dignitate ornat, unico excepto Theophylacto, qui nec probatæ auctoritatis, nec venerandæ antiquitatis Scriptor eſt. Hæc ſunt quibus Recentiores non pauci negant, Magos fuiſse Reges. Eis conſentiunt Heterodoxi, inter quos Calvinus in cap.2. Matth. dicit, Papiſtas ex Magis ſibi fabricaſse Reges ; & Theodorus Beza in dictum Caput falsò imponit Eccleſiæ, quòd ut fide certum credat, Magos fuiſse Reges ; cùm tamen Eccleſia Catholica nihil de hoc unquam ſtatuerit, ſed permiſerit ſolùm Fidelibus communem retinere & antiquam opinionem, Magos, modô ſtatim explicandô, regio ornatu pingi, ac Reges exiſtimari.

XIV. Ab hac igitur communi exiſtimatione ut recedam, non me movent Contrariorum allata fundamenta. Unde cum Baronio ad ann. Chriſti 1. n. 30. ſentio, eos fuiſſe Reges, uſitatô tamen more Sacræ Scripturæ, quæ cujuſque oppidi Dominum Regem appellare conſuevit, ut patet de quinque Regibus, quos Abraham armatis ſuis vernaculis debellavit Gen. 14.: cujus generis plures in Oriente fuiſſe, unde illi venerunt, aſſerunt Hiſtorici ; & hos etiam Magos ſeu Sapientes teſtatur Tertullianus lib. adverſus Judæos cap. 9., ubi loquens de Magis venientibus ad Chriſtum ait: *Accepit Chriſtus Infans virtutem Damaſci & ſpolia Samariæ ; maneant enim Orientales illi Magi infantiam Chriſti, ut Regem auro thure & myrrha remunerantes*: deinde Chriſto applicans illud *Reges Arabum & Saba munera offerent illi*, ſubjungit: *Nam & Magos Reges ferè habuit Oriens & Damaſcus*.

Cen-

Cenſet ergo Tertullianus, Magos iſtos ſimul Reges fuiſſe: quod repetit lib. 4. contra Marcionem cap. 13.. S. Hilarius lib. 4. de Trinitate circa finem Principes eos vocat, dicens: *In Principum enim labore totius Ægypti labor demonſtratus eſt*: deinde allato textu Pſal. 71. *Reges Tharſis & Inſulæ munera offerent, Reges Arabum & Saba munera adducent, & dabitur ei de auro Arabiæ*, ait: *In Magis utique & muneribus labor Ægypti, & mercatus Æthiopum & Sabain oſtenditur, ſcilicet Mundi error Magis adorantibus, & electa Gentium munera adorato ab his Domino oblata*: qua ratione explicat, quomodo in Magis omnes de Sabain ad Chriſtum venerint, quia nimirùm, uti dicit ipſe Hilarius in Matth. cap. 14. n. 7., *Populi Princeps ſubjectæ ſibi univerſitatis nomen cauſamque complectitur*.

Item S. Hieronymus in cap. 2. Daniel. ait: *Ad artis hujus* (Magicæ) *ſcientiam Reges quoque & Principes ejuſdem Gentis omnia faciunt: unde & in Nativitate Domini Salvatoris ipſi primùm ortum ejus intellexerunt, & venientes in Sanctam Bethlehem adoraverunt Puerum, ſtella deſuper oſtendente*. Sic & Cæſarius Arelat. in Append. ſerm. S. Auguſtini ſerm. 139. num. 3. *Illi Magi tres Reges fuiſſe dicuntur*. Paſchaſius Ratbertus Auctor ſeculi noni in Matth. 2. *Magos*, inquit, *Reges extitiſſe, nemo qui hiſtorias legit Gentilium ignorat*. Idem ſentit Theophylactus in c. 2. Matth.. Cyprianus (ſeu quiſquis ſit Auctor) ſerm. de Chriſti Baptiſmo ſic exorditur: *Non ſatis eſt, quòd Angeli locuti ſunt Paſtoribus, quòd apparuit ſtella Regibus* &c. Quibus addo Juvencum poetam Hiſpanum, qui circa ann. 330. vixit, ita canentem.

Gens eſt Eoi, Phœbo orto, proxima Regni
Aſtrorum ſolens ortuſque obituſque notare,
Hujus primores nomen tenuere Magorum.
Hinc lecti proceres, Solymos per longa viarum
Deveniunt, Regemque adeunt, orantque doceri,
Quæ regio imperio Puerum Judæa teneret,
Progenitum, & ſeſe ſtellæ fulgentis ab ortu
Admonitos veniſſe viam, quo ſupplice dextra
Exortum terris venerabile Numen adorent.

Hic luce clariùs Magos Orientalis Gentis *Primores* conſpicis, & electos ad Chriſtum adorandum *Proceres* appellatos. Tandem quod huic ſententiæ pondus affert, eſt, quòd Eccleſia in Epiphaniæ Officio, ubi adventum Magorum celebrat, utitur illo Pſalm. 71. verſu, quo ſupradicti Patres uſi ſunt: *Reges Arabum & Saba dona adducent*.

XV. Nunc contrariis fundamentis reſpondendum eſt. Ad pri-

Digitized by Google

primum dico, Matthæum non dicere quidem, ſed nec negare Magos fuiſſe Regulos ſeu Dynaſtas. Voluit ergo potiùs quàm eorum conditionem, eorum profeſſionem, nempè Obſervatorum ſtellarum, indicare, quia hoc ad rem erat; cùm dicerent, cauſam ſui adventus fuiſſe ſidus ab eis in Oriente viſum: *Vidimus ſtellam ejus in Oriente*. Gloria etiam major Chriſti fuit, quòd ſub Sapientum nomine primitiæ Gentium, quæ eum venerant adoraturæ deſcriberentur, ut Sapientiam Mundi confuſam manifeſtaret. Nec oportebat Regium apparatum & comitatum deſcribere; tum quia non dicimus, eos Reges fuiſſe alicujus magni Regni aut Provinciæ, ſed Reguli unius vel alterius Urbis, vel etiam Oppidi; quibus ad iter regio apparatu ac ſplendido comitatu opus non eſſet; tum quia cum veniſſent ad adorandum Deum Regem Natum, humilis potiùs quàm ſuperbus inceſſus eos decebat.

Ad ſecundum dico, modum loquendi Herodis non fuiſſe imperativum, quaſi eis imperaſſet ut irent; jam enim ipſi ad hunc finem ex Oriente venerant, ſed reſponſivum eorum petitioni. Nam cum Hieroſolymam veniſſent quærentes: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum... & venimus adorare eum*? Et à Principibus Sacerdotum, & Senioribus declaratum fuiſſet, quòd natus eſſet in Bethlehem; Herodes hoc manifeſtans Magis dixit: *Ite, & interrogate* &c.; ideſt iter, quod ſuſcepiſtis, dirigite Bethlehem, inſuper hortans eos, ut invento Puero, ipſi renuntiarent. Hìc nihil eſt, quod imperium vel auctoritatem demonſtret.

Ad tertium dico, opus non fuiſſe, ut adventum ſuum nuntiis ad Herodem prævenirent, ſive quia ex dictis magni Reges non erant, ſive quia, cum venirent ad adorandum Puerum Regem, non Regiâ pompâ, ſed privatô inceſſu veniebant: ideòque ex eorum inopinato adventu commoveri Herodes non poterat. Quot enim Principes etiam magni, ſub privata forma in alienas ditiones, nullo ad earum Dominum præmiſsô nuntiô, ingrediuntur? Turbatus quidem fuit Herodes, & omnis Hieroſolyma cum illo, cognitâ causâ adventus Magorum, nimirùm quòd veniſſent, ut adorarent novum Regem Judæorum Natum in ſuo Regno.

Sed hinc conficitur ratio pro noſtra ſententia. Si enim Magi privati homines fuiſſent, nunquam auſi fuiſſent coram Tyranno publicè confiteri novum Judæorum Regem jam eſſe natum. Quòd ſi feciſſent, ut revera fecerunt, incredibile eſt, Herodem cognitâ eorum adventus causâ, eos tanquam conjurationis compli-

plices non detenuiſſe, ac in Crucem egiſſe, aut ſaltem cum ignominia eos à Regno ſuo non ejeciſſe. Quis enim Princeps audiens, exterum hominem in ſuam ditionem intraſſe, ut novum Principem veneraretur, in ſuſpicionem de proditione aliqua non veniret, & contra talem hominem rigoroſum judicium non inſtitueret? Cum ergo ad Magorum adventûs cauſam turbatus quidem Herodes fuerit, ſed nihil contra eos egerit, ſed ſolùm dimittendo illos petierit, ut inventô novô Rege renuntiarent ipſi; apparet, Herodem ab hoc abſtinuiſſe, quia noverat, ſe non cum privatis hominibus agere.

Quòd verò eorum diſceſſus Bethlehem latere Herodem non potuiſſet, æquè urget Adverſarios, ac nos. Nam etſi privati homines non fuiſſent, incredibile videtur, eorum diſceſſum Herodem ſuper illos vigilem, & de novo Rege timidum, latere potuiſse. Dicendum ergo, quòd ſicut Divino monitu factum eſt, ut Magi Puerô Jeſu adoratô per aliam viam reverſi ſint in Regionem ſuam: ita ſive fuerint privati homines, ſivè Principes, Divino conſilio factum fuit, ut eorum diſceſsus Herodem etſi vigilem lateret.

Quartum tandem falſum eſse, evincunt teſtimonia Patrum, quæ præter Theophylactum ſupra adduximus; quæ omnia contrariam opinionem arguunt novitatis.

§. III.

Quot fuerint Magi, & quo nomine.

XVI. Circa Numerum Magorum, qui ad Chriſtum adorandum venerunt, eos duodecim fuiſse, putat Auctor Operis Imperf. in Matth. (inter ſpuria Joan. Chryſoſt.) Homilia 2., ait enim: *Audivi aliquos referentes de quadam Scriptura etſi non certa, tamen non deſtruente Fidem, ſed potiùs declarante; quoniam erat quædam Gens ſita in ipſo principio Orientis juxta Oceanum, apud quos ferebatur quædam Scriptura, inſcripta nomine Seth, de apparitura hac ſtella, & muneribus ei hujuſmodi offerendis, quæ per generationes ſtudioſorum hominum patribus referentibus filiis ſuis habebatur deducta. Itaque elegerunt ſe ipſos duodecim quidam ex ipſis ſtudioſiores & amatores Myſteriorum cæleſtium, & poſuerunt ſe ipſos ad expectationem ſtellæ ipſius; & ſi quis moriebatur ex eis, filius ejus, aut aliquis propinquorum, qui ejuſdem voluntatis inveniebatur, in loco conſtituebatur defuncti. Dicebantur autem Magi linguâ eorum, quia in ſilentio & voce tacita Deum glorificabant.*

Digitized by Google

bant. Hi ergo per ſingulos annos poſt meſſem trituratoriam aſcendebant in montem aliquem poſitum ibi, qui vocabatur linguá eorum Mons Victorialis ... & ſic faciebant per ſingulas generationes expectantes ſemper, ne fortè in generatione ſua ſtella illa beatitudinis oriretur: donec apparuit eis deſcendens ſuper Montem illum Victorialem habens in ſe quaſi formam Pueri parvuli, & ſuper ſe ſimilitudinem Crucis; & loquuta eſt eis, & docuit eos, & præcepit eis, ut proficiſcerentur in Judæam. Proficiſcentibus autem eis per biennium præcedebat ſtella, & neque eſca neque potus defecit in peris eorum. Hæc Auctor ille, proteſtatus, ſe ex apocryphis ea narrare, quæ quantam fidem mereantur, quiſque prudens judicare poterit.

XVII. Quamvis autem de numero Magorum Evangelium non loquatur, perantiqua tamen Eccleſiæ Traditio, à qua recedendum non eſt, tres tantùm fuiſse Magos Chriſti adoratores ſemper tenuit, cujus inter ceteros teſtis eſt S. Leo Papa ſermone 1. 3. 5. & 6., ubi tres Magos ſemper nominat. In perantiquis etiam Catholicorum Templorum Monumentis totius Orbis, & Picturis, nonniſi tres Magi Chriſtum Dominum adorantes repræſentantur, eique ſuum munus ſinguli offerentes. Hanc Traditionem in eo fundatam exiſtimo, quòd Evangeliſta tria tantùm munera Infanti Deo à Magis oblata referat, Aurum nempe Thus & Myrrham; unde argumento eſt, tres tantùm fuiſse Magos oblatores, quorum unus obtulerit Chriſto Aurum ut Regi, alter Thus ut Deo, tertius Myrrham ut homini mortali; ſicque à quolibet ſpeciali munere fuiſse donatum, & ab omnibus ſimul Deum, Regem, & Hominem prædicatum. Peculiaris etiam Eccleſiæ Colonienſis Traditio, in qua corpora Magorum aſservantur, tres tantùm fuiſse ſemper docuit; & licèt Scriptores aliqui in eorum nominibus diſcrepent, in numero ternario tamen omnes conveniunt.

XVIII. Dices: probabilius eſt, omnia munera ſingulos obtuliſse. Tum quòd plerique Patrum ita exiſtiment, maximè verò Ambroſius Lib. 2. in Lucam, & Gregorius Magnus Homil. 10. in Evang.; tum quòd ita ratio ſuadere videtur. Cum enim munera ab ipſis oblata eſsent tanquam ſymbola Fidei ſuæ, quà Chriſtum & Regem & Deum & mortalem Hominem confitebantur; omnia ſingulos obtuliſſe dicendum eſt, cum eos titulos omnes in Chriſto ſinguli confiterentur: igitur ex ternario munerum non colligitur ternarius numerus offerentium.

XIX. Reſpondeo, tres tantùm fuiſse Magos, ex triplici genere munerum colligi tanquam ex conjectura; quia ſicut tria fue-

fuerunt munera, ita tres videntur fuiſse oblatores, ſivè diviſim ſivè conjunctim ea offerentes. Ceterùm fundamentum, quod me movet, eſt antiqua Eccleſiæ Traditio, & quia Patres omnes, qui de Numero Magorum loquuntur, tres fuiſse dicunt; nam præter S.Leonem ſupra citatum, Cæſarius Arelat. (ſerm.139. in Append. tomi 5. S. Auguſt.) *Illi Magi*, inquit, *tres Reges eſſe dicuntur, & tria munera, hoc eſt Aurum, Thus, & Myrrham obtulerunt*. Rursùs ſerm.133. in eadem Append., qui eſt octavus S. Leonis de Magis dicitur: *Et in tribus Viris vocatio Gentium*: ibidem ſerm. 136. olim Euſebii Emiſseni: *Ipſi autem Magi... quid aliud expreſſerunt in illis muneribus, niſi Fidem noſtram? In eo enim quòd tria offeruntur, Trinitas intelligitur; in eo verò, quòd tres ſunt, & ſinguli ſingula offerunt, in Trinitate unitas declaratur*. Paria leguntur apud Bedam, Rupertum Abbatem in cap.2. Matth., alioſque Interpretes.

Hinc optarem, ut qui contrarium ſentiunt, aliquos Patres pro ſe adducerent. Invenient quidem aliquos de Magorum numero ſilentes, ſed qui negaverint, tres ſolùm fuiſse, exceptô apocryphô ſupra relatô, puto, non invenient. Nam S. Ambroſius lib.2. in Luc. ſolùm dicit: *Magi ex Oriente venientes tam longo ſpatió ſequebantur, & procedentes adorant... offerentes de Theſauris ſuis Aurum Thus & Myrrham*: nec dicit, an omnia hæc tria ſinguli obtulerint, an verò ſinguli unum, S.Gregorius etiam Homil. 10. in Evang. nil aliud dicit, niſi *Magi verò Thus & Myrrham deferunt... Cùm ergo Magi, quem adorant, etiam myſticis muneribus prædicant Aurô Regem, Thure Deum, Myrrhâ mortalem*. Nec obeſt, quòd illa munera eſsent ſymbola Fidei ipſorum, & ideò ea omnia ſinguli offerre debuerunt: nam aliud eſt, quod manu, aliud quod corde & animo offerebant; eſtò enim manu quilibet ſuum offerret, conjunctim tamen omnia tria animo & corde ſinguli offerebant, iiſque tribus Fidem ſuam profitebantur.

XX. De Nominibus Magorum major obſcuritas eſt, cùm nulla planè, tàm Sacræ, quàm Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ & Antiquitatis ſuppetant de hoc monumenta; unde mirum, quàm varia varii commenti de illis nomina ſint. De his agit Theophilus Raynaudus in Diptychis Marianis parte 5. puncto 8. n.25., ubi rejicit fabuloſum inventum cujuſdam Auctoris, qui anno 1638. eò temeritatis prorupit, ut aſsereret, ſub Magorum nomine tres ad Chriſti cunas veniſse inſignes in Sacris Litteris viros, *Enochum, Melchiſedechum, & Eliam Theſbitem*: quod quàm inſanum ſit, nemo non videt.

Digitized by Google

Hieronymus Oſorius Algarbiæ in Luſitania Epiſcopus refert, Regem quemdam urbis Granganoris in regno Calecuti, nomine *Cheriperimalem*, contractum ſororiô inceſtu crimen expiaturum, iter ſuſcepiſſe; cùm autem in Caramaniam veniſſet, duos ibi Magos celeberrimos nactus eſt, à quibus de ortu Infantis è Virgine Matre certior factus, unâ cum illis in Judæam ad Puerum adorandum tetendit, ac deinde in ſuam ſinguli Regionem regreſſi ſunt. Rex autem Granganoris in ſua urbe Eccleſiam ædificavit, in qua Virginis Puerum in ulnis tenentis Simulacrum ſtatuit; juſſitque, quoties Mariæ nomen elatâ voce inclamaretur, toties ſingulos proſterni. Hanc hiſtoriam, ſe didiciſſe narrat Oſorius, ex viris rerum Judaicarum peritiſſimis, qui ex Veteribus Populorum Monumentis illam acceperant. Addit inſuper, apud Indos conſueviſſe Magos ita pingi, ut duo primi ſimul euntes exhibeantur albo ore Regiis veſtibus induti, & munera deferentes, illos ponè ſequitur tertius ore nigerrimus Æthiopis inſtar, ſua munera præferens. Hanc hiſtoriam narrat etiam P. Maffæjus Hiſt. Indica lib. 1., Regemque illum *Perimalem* appellat.

XXI. Magorum Nomina, putant multi, fuiſſe *Gaſparem*, *Balthaſſarem*, & *Melchiorem*. Alii *Magalat*, *Galgalat*, *Saraim*, quæ eſſe nomina Græca autumant. Alii *Apellium*, *Ameſium*, & *Damaſcum*, quæ Hebræa dicunt. Alii tandem *Ator*, *Sato*, & *Paratoras*. Qui Gaſparis, Balthaſſaris, & Melchioris nomina Magis tribuunt, fundantur tum in privata Eccleſiæ Colonienſis Traditione, in qua, ut fertur, eorum corpora aſſervantur, quæ talibus nominibus eos nuncupare conſuevit; tum ex libro quodam titulô *Excerptiones Patrum* inter opera Bedæ poſito in fine tomi 3., in quo hæc referuntur,,. *Melchior* inter Magos ſenior
„ albô crine, ac promiſsâ barbâ venerabilis, tunicam geſtabat
„ hyacinthinam, ſagum croceum ſivè aureum, cothurnum
„ cœruleum albo mixtum; Regiam tandem faſciam variegatam:
„ hic verò aurum ad Chriſtum detulit. *Gaſpar* Magorum al-
„ ter juventam imberbem atque florentem præſeferebat; aureâ
„ tunicâ, ſagô rubrô, cothurnô hyacinthinô induebatur; ex
„ donariis verò Thus Divinitatis indicium detulit. Balthaſſar
„ tertius ſuccedebat fuſcô oris colore, promiſsâque barbâ, ru-
„ brâ veſte, ſagô variegatô, croceô cothurnô, à quo Myrrha
„ indicandæ aſſumtæ à Puero mortali naturæ delata.„

Hæc tamen nomina, hæc narratio, de quibus nulla apud antiquitatem puriorem extat memoria, præfatus Liber ob fabellas, quibus undique ſcatet, propterea Bedâ indignus, vera Ma-

Magorum nomina incerta apud Viros prudentes relinquit; & ſi quid probat, evincit ſolùm, tres tantùm fuiſſe Magos, ut ſupra oſtendimus, cum tria tantùm nomina, quamvis diverſa, iis affingantur.

§. IV.

Unde venerint, & quo tempore.

XXII. IN determinanda Regione, ex qua Magi venerint, & in qua natales habuerint, non una eſt omnium, etiam Patrum ſententia. Cum enim Matthæus ſolùm dicat, eos veniſſe *ab Oriente*, ac multæ Regiones Orientales ſint reſpectu Judææ, propterea alii putarunt, eos veniſſe ex Perſide. Ita Clemens Alexandr. lib. 1. Strom., Chryſoſt. Homil. 6. in Matth., Hieron. in cap. 2. Daniel., Theodoritus lib. 5. Hiſt. cap. 39., S. Leo ſerm. 1. in Epiph., & alii; quorum aliqui Chaldæos fuiſſe autumant. Alii volunt eos ex Arabia, præſertim Felice, adventaſſe & Arabes fuiſſe. Ita Juſtinus Dialogo cum Triphone, Tertullianus Lib. adversùs Judæos, & lib. 3. contra Marc., Cyprianus, vel alius Auctor Libri de Stella & Magis, quos ſequitur Baronius ad ann. Chriſti 1. n. 25. Quia verò ex reſolutione loci, ex quo venerint valdè pendet altera de tempore, quo advenerint, ideò utrumque præſenti §. conjungimus.

XXIII. Circa Regionem, ex qua venerunt Magi, & in qua natales habuerant, probabilius cenſeo, fuiſſe Arabiam Felicem, quàm Perſidem, aut Chaldæam. Primò, quia hoc modo benè ſalvamus communem Eccleſiæ Latinæ Traditionem, quòd Magi tertia decima die poſt Chriſtum Natum ad eum adorandum acceſſerint, ut dicam infra: quia intervallum itineris ex Arabia Felice Hieroſolymam poteſt intra octiduum per Camelos peragi, ut notat Petrus de Marca in *Opuſc. de Adventu Magorum ad Chriſtum*, quod eſt inter ejus Opuſcula poſthuma, à Stephano Baluzio in lucem edita. Hoc autem tueri non poſſumus, ſi dicamus, eos veniſſe ex Perſide, ſivè Chaldæa. Ut enim notat Auctor Gallicæ Analyſeos Diſſert. 3., Chaldæa ab urbe Hieroſolyma diſtat 370. leucis, Perſis autem 500. Quomodo autem infra 13. dies potuiſſent Magi tam longum iter conſumere, etiamſi demus, eos velociſſimis equis, dromedariis, camelis fuiſſe vectos? Accedit, quòd non eſt veriſimile, eos viſâ in Oriente ſtellâ, ſine mora itineri ſe accinxiſſe, ſed credibile potiùs eſt, eos de hac nova & inſolita ſtella ante diſceſſum invicem contu-

liſſe, alios conſultaſſe, res ad iter diſpoſuiſſe, comites ordinaſſe, aliaque præparaſſe, quæ factitare ſolent Magnates, maximè cùm longum iter aſſumunt, quæ omnia temporis moram exigunt. Rursùs Magi non rectâ Bethlehem perrexerunt, ſed Hieroſolymam diverterunt, ut de Loco Regis recèns Nati inquirerent; quô turbatus cum Herode totus Populus, accerſiti Sacerdotes Legis periti fuerunt, qui Sacrîs Oraculîs evolutîs tandem reſponderunt, eum in Bethlehem natum fuiſſe: poſt hæc Herodes de tempore, quo eis apparuit ſtella, interrogavit, & dimittens eos petiit ab eis, ut in reditu ei exponerent omnia, quæ de Puero vidiſſent. Hæc omnia certè plurium dierum ſpatium requirebant. Computatis ergo diebus ante diſceſſum, & diebus, quibus Hieroſolymis morati ſunt, vix una dies, vel ſaltem paucæ eis ſuperfuiſſent pro itinere tam longo, ut vix per aera volitando illud perficere potuisſent.

XXIV. Vident, ſe hac difficultate opprimi contrariæ opinionis patroni, & ut eam declinent, dicunt, ſtellam biennio ante Natale Chriſti in Oriente apparuiſse, eâque admonitos itineri ſe accinxiſse, quod integro biennio commodè peragere poterant, & Chriſto jam Nato Hieroſolymam pervenerunt. Hanc reſponſionem refert S. Thomas 3.p. q.36. art.6. ad 3. his verbis quidam *dicunt, quòd ſtella Magis apparuit per biennium ante Chriſti Nativitatem: & tunc præmeditantes, & ſe ad iter præparantes, à remotiſſimis partibus Orientis pervenerunt ad Chriſtum tertiadecima die à ſua Nativitate.*

Sed qui hoc dicunt? Auctor Operis imperfecti in Matth. Hom.2., & Auguſtinus in ſerm. Epiphaniæ, qui eſt 35. de tempore, & modò inter ſpurios Auguſtini fœtus rejectus; hos pro hac opinione citat S. Thomas. Quâ ergo fide à prudenti viro excipienda cogitatio hæc, quæ ſuſpectos Auctores habet, & cujus nec veſtigium extat in probatis Patribus, & tota Antiquitate? Deinde ſi ſtella biennio ante Natale Chriſti apparuit in Oriente, quorsùm profectionem ſuam tamdiu procraſtinarunt, ut elapſo dumtaxat biennio ab apparitione ſtellæ ad cunas Pueri acceſserint? An credibile eſt, in re tanti momenti moras traxiſſe, & inſuper iter ſic diſpoſuiſse, ut quamvis biennio ante Nativitatem ab Oriente diſceſserint, Bethlehem tamen non pervenerint, niſi Chriſtô jam Natô, & quidem tertiadecima die? Demum falſam eſse hanc cogitationem, evincunt verba ipſa Magorum apud Matthæum cap.2. v.2. *Ubi eſt,* inquit, *qui natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim ſtellam ejus in Oriente.* Stella ergo illa fuit ſignum Regis jam nati, non naſcituri. Si autem biennio ante

ante ſtella illa eis apparuiſſet, non fuiſſet ſignum Regis nati, ſed naſcituri, nec dixiſſent: *Ubi natus eſt? ſed ubi naſciturus eſt?* Quis eos docuit eſſe natum, ſi ſtella quâ ducebantur eum monſtrabat naſciturum? Fortè ſtella enuntiavit? Scio, Auctorem Operis imperfecti ſupra Matth. Homil. 2. velle, ſtellam Magis in Oriente fuiſſe locutam; ſed quo fundamento? an deinceps in itinere eis loquebatur? apage nugas?

XXV. Ex Arabia verò Magos veniſſe probo. Primò, quia omnia, quæ Matthæus dicit, Arabiæ conveniunt. Eam enim Judæi ut ſibi Orientalem vulgó appellabant, ut videre eſt Geneſ.10. v.3. c.25. v.6. & 18., Judic.6. v.3., Job.1. v.3., 1. Reg.4. v.30., Iſaiæ 11. v.14., Jeremiæ 49. v.28. Datô autem quòd aliqua Arabiæ utpotè vaſtiſſimæ pars ſit potiùs Auſtralis Judææ, ſitus tamen Arabiæ Felicis comparatè ad Judæam Orientalis eſt. Quando enim Abraham filios, quos ſuſtulerat ex Cethura uxore ſua, ſeparavit à filio ſuo Iſaac ad vitanda inter eos jurgia, illis aſſignavit bona & poſſeſſiones in plaga Orientali, hoc eſt ab Hevila uſque Sur, ut habetur Gen.25. v.6. & 18., quæ ſunt in Arabia. Et Tacitus lib.5. Hiſt. deſcribens Judæorum terram, dicit: *Terra fineſque, quà ad Orientem vergunt, Arabiâ terminantur.*

Munera etiam, quæ attulerunt, Aurum, Thus, & Myrrha, eos Arabes fuiſſe demonſtrant. Nam Mirrha nonniſi in Arabia naſcitur, teſte Plinio lib. 12. Hiſt. Natur. cap. 15. & 16.; nec Thus niſi apud Sabæos Arabum Populos, eſt enim lacryma exiguæ arboris in Arabia. Eſt auri etiam ferax Arabia Felix: ſicut ſcribit Plinius lib.12. citato cap.14., unde Arabum Reges Salomoni aurum dono dedere, ut Regina Saba, aliique Arabiæ Reges 2. Paralip. 9. v.9. & 14. Dicere autem cum aliquibus, hæc munera tranſeuntes per Arabiam ſibi comparaſſe, inveriſimile eſt; nam conſuetum eſt, præcipuè Magnatibus, munera ſuæ regionis propria mittere vel præſentare.

Neque obeſt, quòd viri iſti dicantur *Magi*, nam non ſola Perſis, ſed & Arabia habuit Sapientes ſuos, tum Naturæ omnis, tum Aſtrorum inprimis ſtudioſos; quod nos docent Jobi & Amicorum ejus erudita colloquia, & Reginæ Sabæ, quæ ut audiret Sapientiam Salomonis, è regno ſuo diſceſſit 2. Paralip. cap.9., & de Pythagora ex Porphyrio ſcribit Cyrillus lib.10. contra Julianum, quòd perrexit ad Chaldæos & Arabes ad acquirendam perfectam Somniorum ſcientiam: rurſùs Elymas Magus, de quo Act.13. v.8., ex Arabia venerat, & Plinius Magorum Arabiæ meminit, & Ptolemæus in Arabia ponit Magorum ſinum.

XXVI. Sed quod magis probat, Magos Chriſti adoratores ex

ex Arabia veniſſe, eſt, quia id magis ex Sacra Scriptura colligitur; tum Pſal. 71. v. 11. *Reges Arabum & Saba dona adducent*; tum Iſaiæ 60. v. 1. *Surge illuminare Jeruſalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt*: & infra v. 6. *Inundatio Camelorum operiet te, dromedarii Madian & Epha: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annuntiantes*: Saba autem Arabiæ partem ſeu Inſulam putant Joſephus, S. Hieronymus, Borchartus & alii. Quod verò maximè movet, eſt Prophetia Balaam Num. 11. cap. 24. *Orietur ſtella ex Jacob*: quæ permovit Magos ad quærendum novum Regem, cujus ortum ſtella radians in cœlo indicabat. Porrò hæc Prophetia Balaam notior erat iis, qui in Arabia verſabantur, quàm Chaldæis & Perſis; quia Balaam hanc Prophetiam edidit in Arabia, quando videlicet Balac Princeps Moabitarum eum ad Populo Iſraelitico imprecandum arceſſivit. Unde probabilius eſt, Magos in Arabia ad novi ſideris expectationem per Balaam prædicti intentos, eò affulgente Meſſiam novumque Regem per illud prænuntiatum, ſibi inquirendum exiſtimaſſe. Quibus omnibus accedit, quòd Eccleſia in Officio Epiphaniæ uſurpat præfatos textus ex Pſalmo 71., & Iſaiæ 60., quia in illis Magis agnoſcit primitias illarum Gentium, quæ venturæ erant ad Chriſtum.

XXVII. Dices: S. Thomas 3. par. q. 36. art. 7. dicit, Magos ex Perſide veniſſe.

Reſpondeo, verum eſſe; ſed hoc dicere illum referendo verba Chryſoſtomi homil. 6. in Matth., ut legenti conſtabit; ceterùm noluiſſe hanc quæſtionem diſcutere, ſed eam in medio reliquiſſe. Unde eadem quæſt. 36. art. 6. ad tertium, oppoſitam ſententiam ut probabilem referens, ait: *Quidam tamen dicunt, eos veniſſe de regione propinqua, unde Balaam, cujus doctrinæ ſectatores fuerunt. Dicuntur autem ab Oriente veniſſe, quia terra illa eſt ad Orientalem partem terræ Judæorum*: quibus patet, S. Thomam hac in re mentem ſuam aperire noluiſſe. Sed de hoc infra c. 14. §. 1.

XXVIII. Circa alterum quæſitum de Tempore, quo Magi ad Chriſti cunas adventarint, non conveniunt Doctores; quibuſdam volentibus, eos ſolùm poſt vel circa biennium adveniſſe, aliis poſt unum menſem, ſeu 26. Januarii, aliis poſt treſdecim dies nimirùm 6. Januarii, quæ eſt opinio communior; ex his tamen aliqui volunt, biennio ante ſtellam illis apparuiſſe, & hoc ſpatio iter confeciſſe, alii in Chriſti ortu, & non ante, viſam fuiſſe ab eis ſtellam, & tredecim diebus iter peregiſſe. Primò ergo alias opiniones rejiciemus, deinde noſtram ſtatuemus.

XXIX. Ma-

Digitized by Google

XXIX. Magos igitur adveniſſe poſt biennium à nato Chriſto, quamvis Euſebii in Chronico, & Epiphanii in Panario ſententia ſit, ſuſtineri non poteſt, quia videtur apertè contraria his, quæ ſcribit Matthæus c. 2., nimirùm *Cùm natus eſſet Jeſus in Belblebem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt*. Si autem ſolùm poſt biennium à Chriſto nato adveniſſent, non dixiſſet Matthæus *Cùm natus eſſet Jeſus, ecce Magi* &c. nam tò *Ecce* non poteſt indicare rem, quæ poſt multum tempus acciderit, ſed rem, quæ vel ſtatim vel proximè ſaltem ſucceſſerit, ut patet in aliis Sacræ Scripturæ locis: & in præſenti caſu ſpecialiter apparet; nam Evangelia Chriſti ortum, Angelorum Nuntium, Paſtorum officia, nullo alio interjecto, cum Magorum adventu conjungunt: quod demonſtrat, paulò poſt Chriſti Nativitatem ad cunas Chriſti Magos acceſſiſſe.

Deinde Matthæus dicit, adventum Magorum contigiſſe *in diebus Herodis Regis*. Hoc autem non verificaretur, ſi Magi ſolùm biennio poſt Chriſtum natum Hieroſolymam acceſſiſſent. Cùm enim Herodes è vivis exceſſerit anno poſt Natale Chriſti elabente, inveniſſent Herodem jam mortuum, & ſtrages innocentium ab ipſo poſtea imperata, quam Evangeliſtæ narrant, locum non haberet.

Tertiò: ex Evangelio certum eſt, Magos Bethlehem acceſſiſſe, ibique Chriſtum natum adorasſe, &, ut ajunt Hieronymus epiſt. 17. modò 44. ad Marcellum, & Bernardus ſerm. 1. & 2. de Epiphania, in vili tugurio poſitum, & pannis involutum fuisſe ab eis inventum: At ſi poſt biennium adventasſent, Puerum nec in vili tugurio, imò nec in Bethlehem invenire potuisſent; nam ut habetur in Evangelio Lucæ c. 2., Parentes ejus die ab ortu quadrageſimo eum ad Purificationis officium Hieroſolymam tulerant, unde non Bethlehem, ſed ut habetur v. 39., *Reverſi ſunt in Galilæam in Civitatem ſuam Nazareth*, ubi fixum habebant domicilium; nec legitur, eos Bethlehem impoſterum rediisſe: quod enim ab aliquibus dicitur, iterum eos cum Puero Bethlehem rediisſe occaſione cujuſdam feſtivitatis, vanum commentum eſt; nam petam, ut dicant, quod feſtum fuerit iſtud? deinde ſi aliquod feſtum fuisſet ex Lege, non Bethlehem ſed Hieroſolymam eundum fuisſet.

XXX. Verùm dicunt oppoſitæ ſententiæ patroni, ſe ad aſſerendum, Magos poſt biennium ab ortu Chriſti adventaſſe, deducere ex Matth. c. 2. v. 16., ubi dicitur, quód Herodes videns, ſe illuſum fuiſſe à Magis, *Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, à bimatu & infra, ſecun-*

ſecundùm tempus, quod exquiſierat à Magis: ſignum ergo eſt, quòd tempus apparitionis ſtellæ, ut à Magis didicerat, fuerit biennio ante quàm Magi adventarent; alioquin cur puerorum ſtragem à bimatu & infra demandaſſet, ſi ortum Stellæ & Pueri paucis diebus ante contigiſſe, Magi ei retuliſſent?

XXXI. Reſpondetur (ut infra dicetur cum Auguſtino) quòd Herodes videns, Magos non eſſe ampliùs reverſos, ad renuntiandum ipſi de puero, ut eis indixerat, exiſtimavit primò, ipſos fallaci viſione deceptos, cùm nihil inveniſſent, pudore prohibitos fuiſſe redire in Jeruſalem; ſed cùm peractâ Purificatione in Templo, audiſſet ea, quæ ibi acciderant, & de Puero vulgabantur, tunc ſe à Magis deluſum cognoſcens cœpit quærere Puerum ad perdendum eum, ſecundo vel tertio menſe: cùmque eum non inveniret, interea enim à Templo delatus fuerat Nazareth, & à Nazareth in Ægyptum, aggreſſus eſt cædem infantium *à bimatu, & infra*: non quòd exiſtimaret, ſtellam à biennio apparuiſſe, ſed præ timore, ne etiam circa tempus ortus ſtellæ & Pueri à Magis illuſus eſſet: & ideò furore percitus, & ob majorem ſecuritatem, juſſit occidi omnes bimulos, & qui eſſent minoris ætatis, nati tamen ante adventum Magorum, ut ſtatim dicam. Neque hoc eſt incredibile; nam ſicut quamvis audiviſſet, Chriſtum naſciturum in Bethlehem, ob majorem tamen cautelam, juſſit occidi infantes non ſolùm Bethlehemi natos, ſed in omnibus etiam finibus ejus; ita credibile eſt, eâdem cauſâ extendiſſe etiam tempus: ideòque licèt putaverit eum natum, cùm ſtella apparuit, timens tamen, ne in hoc etiam illuſus fuiſſet, ad cautelam furorem uſque ad bimulos & infra oſtendit. Ita ſentit S. Joannes Chryſoſtomus homil 7. in Matth. his verbis: *Quod autem à bimatu & infra occideret, ne miremur; furor enim & timor ad majorem ſecuritatem plus temporis adjecit, ut nullus effugeret.*

Porrò ut tollatur difficultas, quæ multos torſit ex illis verbis: *A bimatu & infra, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis*: quaſi Herodes occiderit pueros à biennio & infra natos, quia didicerit à Magis, à biennio ſtellam ipſis apparuiſſe, & proinde Puerum natum eſse bimulum: notandum illa verba *ſecundùm tempus* &c. non eſſe referenda ad tò *à bimatu*, ſed ad tò *& infra*, ſic ut Herodes occiderit pueros á biennio natos, uſque ad illum tempus, quo à Magis didicerat, ſtellam illis apparuiſſe, & non infra. Ex quo ſequitur ſolùm, quòd Herodes pepercerit illis pueris, qui poſt ſtellæ apparitionem, ſeu Magorum adventum, ideſt à quinquageſimo vel quadrageſimo die erant nati,

nati; cæteros autem à biennio uſque ad tempus apparitionis ſtellæ indicatum à Magis occiderit. Hanc expoſitionem tradunt Baronius ad an. 1. num. 33., & uterque Janſenius Gandavenſis, & Yprenſis in c.2. Matt. De hoc aliqua infra c. 14. §.1.

XXXII. Opinio eorum, qui cenſent, ſtellam in Oriente apparuiſse biennio ante Chriſti ortum, tamquam omni deſtituta fundamento à nobis ſupra rejecta eſt. Opinio etiam aliorum, qui volunt, Magos poſt Purificationem advenisſe, etiam refellitur: tùm quia, ſi poſt Purificationem veniſsent, non inveniſsent Puerum & Matrem ejus in Bethlehem, cùm, ut ſupra ex Luca obſervavimus, peractis omnibus, quæ pro purgatione agenda erant Hieroſolymis, parentes Jeſu non Bethlehem reverſi ſint, ſed Nazareth ad propriam domum. Tum etiam quia ad Magorum adventum, & de novi Regis ortu nuntium, nec Herodes turbatus tamquam de re nova fuiſset, neque oportuiſset convocare Sacerdotes, & Legis Doctores ad cognoſcendum locum, ubi novus ille Rex natus eſset: ex iis enim, quæ occaſione Purificationis beatæ Mariæ acciderant (nimirùm ex prædictionibus Simeonis, & Annæ de illo) quæ Herodem latere non poterant, cùm omnium ore celebrarentur, & fama de iis in dies percrebreſceret, Herodes & Hieroſolyma tota de novo Rege nato ſufficientem notitiam habuiſſent. Opinio tandem quorumdam Recentiorum, adventum Magorum diei 26. Januarii adſignantium, ſua novitate ſe deſtruit; nullum enim fundamentum in Patribus aut Traditione habere poteſt, ſed ejus patroni ſolùm dicunt, hanc viam ſe tenere, ut omnia faciliùs componant.

XXXIII. Quare communi Traditioni ab Eccleſia probatæ ſtandum eſse cenſeo, nimirùm Magos Bethlehem adventaſse 6. Januarii, ſeu tertiadecima die à Chriſti ortu. Ita S. Thomas 3. par. quæſt. 36. art. 6. *Magi*, inquit, *pervenerunt ad Chriſtum tertiadecima die Nativitatis ejus, quo die feſtum Epiphaniæ celebratur. Si enim revoluto anno, vel etiam duobus annis, veniſſent, non inveniſſent eum in Bethlehem, cùm ſcriptum ſit Lucæ 2. quòd* ,, Poſtquam perfecerunt omnia, ſecundùm legem Domini,, *offerentes ſcilicet puerum Jeſum in Templum* ,, reverſi ſunt in Galilæam Civitatem ſuam Nazareth ,,.

Porrò Magos infra tredecim dies potuiſse ad Chriſtum adorandum Bethlehem pervenire, patet ex ſupradictis; venerunt enim non ex Perſide aut Chaldæa regionibus valde remotis, ſed ex Arabia felici, ex qua commodè tertiodecimo die iter ſuum Bethlehem perficere poterant.

Accedit Traditio Eccleſiæ Latinæ conſuetudine comprobata, quæ à quinto ſaltem ſeculo ineunte feſtum Epiphaniæ, hoc eſt adventum & adorationem Magorum, celebrat die ſexta Januarii, ſeu tertiadecima die à Chriſti Nativitate. Scio, contrarios reſpondere, non eſſe regulam certam, ut iis ſemper diebus myſteria celebrentur, quibus peracta ſunt: nam puerorum Innocentium cædem celebrat ante adventum Magorum, imo inter Feſta Chriſti Natalitia; rursùs eadem die 6. Januarii tria Myſteria Eccleſia colit, nempè adorationem Magorum, Baptiſmum Chriſti, & primum Miraculum in nuptiis Canæ Galilææ: ergo ne hæc omnia eadem die, licèt diverſis annis, accidiſſe pro certo habet Eccleſia? Minimè gentium. Non ergo temporis ordo ſed myſtica ratio in celebratione attendenda eſt: & propterea Feſtum Epiphaniæ, quod eſt *Manifeſtatio*, illa tria complectitur, quia illis tribus manifeſtatus eſt Chriſtus.

XXXIV. Quæſo tamen: cur ipſi Adverſarii concedunt, 25. Martii, quâ Eccleſia celebrat Incarnationem Verbi, 25. Decembris, quâ celebrat ejus Nativitatem, verè eſſe dies, quibus hæc contigerunt? Sanè, ſi, ut ipſi dicunt, in Celebratione Feſtorum non eſt attendendus ordo temporum, ſed myſtica ratio, poterit quis negare, præfata duo Myſteria iis diebus, quibus celebrantur, contigiſſe. Sciant ergo, quidquid ſit de aliis Feſtis, Feſta tamen præcipuorũm Chriſti Myſteriorum iiſdem diebus, quibus peracta, ſunt celebrari: unde ſicut Feſta Incarnationis, Nativitatis, Circumciſionis, Præſentationis in Templo iiſdem diebus, quibus contigerunt, celebrantur; ita Feſtum adventus & adorationis Magorum die ſexta Januarii Eccleſiam Catholicam celebrare, quia credit, hac die contigiſſe; neque oppoſitum aſſerendi ullum fundamentum eſſe, præter propriam æſtimationem. Neque idem eſt de Feſto Innocentium: nam Infantium ſtrages non fuit factum unius diei, ſed plurium menſium, nec quando finem habuerit, aut qua die, certum eſt; ideòque contingere poteſt, ut Eccleſia alio die Feſtum celebret ab eo, quo ſtrages finem habuit. Quoad alia duo Myſteria, nempè Baptiſmum Chriſti, & primum Miraculum in nuptiis Canæ à Chriſto editum, quæ eâdem ſextâ Januarii die celebrantur unà cum adventu Magorum; de Miraculo in nuptiis Canæ patrato, permittam, illud non eadem die fuiſſe patratum, ob rationes ſuo loco infra adducendas; ſed de Baptiſmo Chriſti, rogarem Adverſarios, ut aliquo documento oſtenderent, illum eadem die, qua adventus Magorum, licèt non eodem anno, non contigiſſe, S. Hieronymus in cap. 1. Ezechiel. eandem diem, quæ eſt Epipha-

phaniæ, dicit fuiſſe diem Baptiſmi, eſtò non Natalis Chriſti.

Sed quid moror? Audiant Auguſtinum ſerm. 32. de tempore (modò ſerm. 202., qui eſt quartus de Epiphania) huic diei Magorum adventum & adorationem conſignantem. De Epiphania enim, quæ latinè Manifeſtatio dici poteſt: *Hoc enim die*, inquit, *Magi Dominum adoraſſe perhibentur; ſtellâ ſcilicet apparente commoniti, & præcedente perducti. Eo quippe die, quo natus eſt, illi ſtellam in Oriente viderunt, & quem natum indicaverit, agnoverunt. Ex illo igitur die ad hunc diem occurrerunt, Herodem Regem nuntio terruerunt, Judæis ex Prophetica Scriptura reſpondentibus, Bethlehem Civitatem, ubi Dominus natus fuerat, invenerunt. Ad ipſum deinde Dominum ſtellâ eâdem ducente venerunt, demonſtratum adoraverunt, Aurum Thus & Myrrham obtulerunt, alio itinere redierunt. Manifeſtatus eſt quidem & die ipſo Nativitatis ſuæ Dominus Paſtoribus ab Angelo admonitis, quo etiam die per ſtellam & illis eſt longè in Oriente monſtratus; ſed iſto die ab eis eſt adoratus. Suſcepit ergo devotiſſimè iſtum diem celebrandum univerſa Eccleſia Gentium: quia & illi Magi quid jam fuerunt, niſi primitiæ Gentium?* Ecce, Auguſtinus duo fatetur; unum, ſtellam in Oriente ipſa die Nativitatis Magis apparuiſse; alterum, iſta die Epiphaniæ Magos Chriſtum adoraſſe: nec ſcrupulum habet, quòd tam brevi tempore iter ab Oriente Bethlehem conficere potuerint. Simile teſtimonium Adverſarii proferant, ut oſtendant Magos nonniſi 26. aut 27. Januarii ad Chriſtum perveniſse.

XXXV. Dicunt, ſe ex hoc moveri, quia, ut ſcribit Matthæus, ſtatim ac perſenſit Herodes, ſe fuiſse illuſum à Magis, horrendam illam Puerorum ſtragem edixit: quod nonniſi diebus aliquot poſt Præſentationem Chriſti in Templo contigit, dum Virgo Deipara & Joſeph reverſi Nazareth, moniti ab Angelo in Ægyptum cum Puero ſeceſserant; hoc eſt elapsô menſe, ut minimùm integrô à die ſexta Januarii. Quis autem credat, Herodem de eventu Magorum adeò ſollicitum, & ſexto dumtaxat milliario Bethlehem diſtantem, tam ſerò ideſt ferè poſt menſem agnoviſse, ſe à Magis per aliam viam reverſis fuiſse deluſum? Probabilius ergo eſt, quòd paucis ante Præſentationem diebus Magi adventarint.

Hanc difficultatem vidit S. Auguſtinus lib. 2. de Conſ. Evang. c. 11., ait enim, quæri poſse, *Cum jam ſollicitus eſſet ille major Herodes, perculſus Magorum nuntiô, quòd Rex Judæorum natus fuiſſet, quomodo potuerint completis diebus Purgationis Matris ejus tutò cum illo aſcendere in Templum, ut fierent circa eum ſe-*

Digitized by Google

cundùm Legem Domini, quæ Lucas commemorat: cui, omiſsâ reſponſione, quòd Herodes aliquot gravioribus periculis agitatus, & magis proximis, eo tempore à Magorum nuntio mentem abſtraxerit, ſubjungit: *Illud dico, poſteaquam nihil Herodi Magi renuntiaverunt, eum credere potuiſſe, illos fallaci ſtellæ viſione deceptos, poſteaquam non invenerunt, quem natum putaverant, erubuiſſe ad ſe redire, atque ita eum timore depulſo, ab inquirendo ac perſequendo Puero quieviſſe. Cum ergo poſt purgationem Matris ejus in Jeruſalem cum illo veniſſent, & ea geſta eſſent in Templo, quæ à Luca narrantur; quia verba Simeonis & Annæ de illo prophetantium, cum cœpiſſent ab iis qui audierant prædicari, ad priſtinam intentionem revocatura erant animum Regis; admonitus per ſomnium Joſeph cum Infante & Matre ejus fugit in Ægyptum. Deinde vulgatis rebus, quæ in Templo factæ dictæque fuerant, Herodes ſe à Magis ſenſit illuſum; ac deinde ad Chriſti mortem cupiens pervenire, multos Infantes, ſicut Matthæus narrat, occidit.* Hæc Auguſtinus.

XXXVI. Quæri ſolet, an Magi invenerint Chriſtum in ſpelunca, in qua natus erat, an in aliqua domo; cum Matthæus cap. 2. v. 11. dicat: *Et intrantes domum invenerunt Puerum* &c. Cenſent aliqui, Magos inveniſse & adoraſse Chriſtum in eadem Spelunca ac Præſepio, in quo reclinatus fuerat poſt ortum. Ita ſenſiſse videntur Chryſoſtomus Homil. 6. & 7. in Matth., Hieronymus Epiſt. 14. 17. 18. & 27., Auguſt. ſerm. 2. de Epiph. & alii Recentiores, inter quos Baronius ad ann. 1. n. 34. Neque obeſt, quòd Matthæus dicat, eos intraſse *Domum*; nam in modo loquendi Scripturæ quodlibet habitaculum, etſi vile ſit tugurium, *Domus* appellatur, imo & nidus avium domus dicitur Pſalm. 103. v. 18. *Herodii* (ideſt Ciconiæ) *domus*; & fuiſse videtur mens Antiquorum. Unde Juſtinus Martyr Dialogo cum Tryph. de Spelunca loquens: *Ibi*, inquit, *Maria Chriſtum recèns natum in Præſepe depoſuit: ibi & à Magis inventus eſt ex Arabia venientibus*: & Hieronymus Epiſt. 17., modò 44. ad Marcellam, ait: *Ecce in hoc parvo terræ foramine cœlorum conditor natus eſt; hìc involutus pannis, hìc viſus à Paſtoribus, hìc demonſtratus à ſtella, hìc adoratus à Magis*. Nemo autem antri Bethlehemitici tutior teſtis quàm Hieronymus, qui ejus ſpectator fuit & cultor. Idem ſentit Euthymius in Matth.

XXXVII. Aliqui tamen cenſent, Magos non reperiſse Chriſtum in Præſepio ſivè Antro, ſed in commodiore quodam Loco, puta in aliqua domuncula antro contigua, vel in Urbe conducta; & hoc eſt, inquiunt, quòd ait Matthæus *Et intrantes do-*

Digitized by Google

Domum, non dixit *Antrum*. Nam ratio, ob quam Evangeliſta dicit, B. Virginem reclinaſſe Infantem in Præſepio, quia ſcilicet *non erat ei Locus in diverſorio*, jam ceſſaverat, dilapsâ hoſpitum multitudine, qui occaſione deſcriptionis adventaverant: ideò Theophylactus, Janſenius, Maldonatus, Torniellus probabilius putant, quòd B. Virgo in domum aliquam Antro vicinam ſe receperit; in quod inclinare videtur etiam Chryſoſt. Hom.8. in Matth. Accedit etiam congruentia; cum enim Antrum illud ſeu Spelunca, ubi erat Præſepe, Locus foret communis, & cuique pervius, admodum probabile eſt, verecundam S. Virginis modeſtiam, quæ ſecreta magis quàm publica loca diligebat, non paſſim fuiſſe in loco illo morari, ultra quàm neceſſitas poſtulaſſet; digreſsâ autem multitudine, quæ domum ſeu diverſorium occupaverat, credibile eſt, eam illuc ſe recepiſſe: nec enim tenebantur puerperæ in loco partus manere, maximè quando neceſſitas domum eis præcluſiſſet: dicit tamen Eccleſia: *Hodie ſtella Magos duxit ad Præſepium*, quia domus, in quam ſe receperat, erat contigua Præſepio. Utraque opinio probabilis eſt.

§. V.

De Via, per quam Magi redierunt, & de Feſto Epiphaniæ.

XXXVIII. SCribit Matthæus c.2. v.12., quòd Magi expleto adorationis officio, *Et reſponſo accepto in ſomnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reverſi ſunt in Regionem ſuam*. Quia autem non exprimit, quam viam in ſuo regreſſu tenuerint; nec Veteres nobis indicare ſolliciti fuere, ideò res in incerto manſit. Arnobius tamen Junior, Auctor ſeculi 5., ad Pſalm.48., navigio evaſiſſe & ita in Herodis Regia æſtimatum fuiſſe, ſcribit: & proinde *etiam Navigia Regio ſunt juſſu vexata, quibus Magi, qui non redierant ad Regem, credebantur fugere potuiſſe*: nimirùm vexati fuerunt Nautæ, qui ad fugam naves præbuiſſe putabantur. Ita cum Serry putat Sylveira tom.1. lib.2. cap.4. de Adorat. Mag. q.11., referens Anſelmum & Lyranum exiſtimantes, Magos navibus per mare transfretaſſe in Oppidum Tharſis: & ideò Herodem iratum incendiſſe naves Tharſenſium: ad quod Lyranus trahit illud Pſalmi 47. v. 8. *In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis*. Sed huic obſtat primò, quòd Tharſis multùm à Judæa diſtat. Secundò, quia ſi Magi Tharſim aufugiſſent, non rediiſſent in Regionem ſuam, quæ ut diximus non erat à Judæa adeò remota. Tertiò, quia verba illa Pſal-

Pſalmi alium ſenſum habent. Tandem quia non legitur, Herodem ſuper Magorum furtivo diſceſſu aliam vindictam ſumſiſse, quàm Infantium ſtragem.

XXXIX. Alii propterea, inter quos Baronius ad ann. Chriſti I. num. 37., volunt, terreſtri ſed adeò ſecreto itinere evaſiſſe, ut nec in his, quæ in via eſse ſolent, publicis hoſpitarentur hoſpitiis; ſed cùm poſt labores itineris quieſcendum eſset, in montibus ac ſpeluncis agerent. Pro hoc affert Baronius teſtimonium Cyrilli de rebus geſtis S. Theodoſii Cœnobiarchæ, qui apud Metaphraſtem die 11. Januarii agens de ſpelunca & monte, quam ſanctus ille Vir ſibi ad habitandum elegit, hæc ſcribit: *Quædam enim fama ab alto à parentibus tradita ad nos uſque pervenit, quæ dicit, fideles illos Magos, qui Bethlehem venerunt ab Oriente, cùm Deo, qui ex ſuperna ſpecula in Occidentem hujus mundi venerat, Aurum Thus & Myrrham piè admodum obtuliſſent; deinde ab Angelo reſponſum accepiſſent, ne eandem viam rurſus inirent, ſed per aliam prorſus redirent ad ſuam Regionem: Hos, inquam, dicit Magos in hac ſpelunca in reditu fuiſſe diverſatos; cumque hìc noctu dormiſſent, mane ingreſſos eſſe viam, quæ ducebat in patriam. Tale quidem eſſe id, quod dicitur, nulla labefactat improbabilitas. Nam primùm quidem cum ſtatuiſſent, non ingredi iter per Hieroſolymam, non eſt admodùm facile, ut aliâ viâ ex Bethlehem domum reverterentur: ſicut etiam nunc videmus, eos, qui à Bethlehem, vel ab ea, quæ eſt circumcirca, Regione tranſeunt, per hanc proficiſci.* Hæc ille: ſed hæc dubietatem non tollunt, maximè cum exploratum non ſit, ex qua Regione determinatè venerint, nec videtur poſſe determinari via, quam, ut declinarent Hieroſolymam, ad Regionem ſuam repetendam, tenuerint.

XL. Circa Feſtum verò Epiphaniæ, ſuppono notum, nomen *Epiphania* Græcum eſse, quod latinè idem eſt ac *Apparitio* ſeu *Adventus*: dictam eſse etiam *Theophaniam* ſeu *Dei Apparitionem*, & hoc Nomine celebrant Græci hoc Feſtum, quo Magi adorarunt Chriſtum; tunc enim primò Gentibus apparuit: unde à Patribus Magi vocantur *Primitiæ Gentium*. S. Gregorius Nazianzenus tamen *Theophaniam* vocat diem, qua Chriſtus eſt natus: hanc autem diem, qua non tantùm adventus Magorum, ſed & Baptiſmus Chriſti, & Miraculum aquæ in vinum converſæ celebrantur, vocat *Feſtum Sanctorum Luminum*. Apud Latinos autem Epiphaniæ celebritas ab adventu Magorum, ſeu ab apparitione facta Gentibus dicta eſt, quæ, quàm antiqua ſit, ex iis, quæ breviter dicemus, apparebit. Primò, eam ſemper in Ecle-

cleſia celeberrimam fuiſſe, ex eo potiſſimùm colligitur, quòd quidam Imperatores, licèt aliunde impii, eam tamen cum Populo in Eccleſiis celebrarunt. De Juliano Apoſtata Ammianus Marcellinus lib. 21. ſcribit, quòd licèt clam apoſtata à Chriſto eſset, ne tamen Idolorum cultor detegeretur, voluit ſuam præſentiam exhibere his feriis, *Quas*, inquit, *Chriſtiani celebrantes menſe Januario Epiphaniæ nomine nuncupant.* De Valente Imperatore Ariano Catholicorum perſecutore narrat Gregorius Nazianzenus Orat. 20., quæ eſt in funere Baſilii, quòd *cum univerſa ſatellitum manu ſtipatus in Templum ingreſſus fuiſſet* (*erat autem Epiphaniæ dies, cœtuſque ampliſſimus*)... *ad hunc modum defunctoriè cum eo* (Baſilio) *ſe conjunxit*; additque, quód audiens Pſalmorum cantus, Miniſtrorum angelicam potiùs quàm humanam modeſtiam, oculorum vertigine totus impletus fuit.

Secundò, Antiquitas hujus Feſti probatur ex Concilio Agathenſi anno 506. cap. 21. & 64., ex VI. Synodo Conſtantinopolitana ann. 680. cap. 8., à quibus Feſtum Epiphaniæ inter celebriores Eccleſiæ Solemnitates recenſetur. Quibus accedunt Romani Pontifices, Vigilius Epiſt. 1. cap. 1., Pelagius II. Epiſt. 4. ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ. Ipſimet etiam Imperatores inter alios feſtos dies Epiphaniæ Feſtum in ſuis Legibus numerarunt, ut Lege *Codices* Cap. de Feriis in Cod. Theodoſiano Lib. 2. Cap. de Feriis in eodem Codice, Carolus Magnus lib. 1. Cap. 164. & alii.

Tertiò, idipſum fatentur Patres: ex Græcis Gregorius Neocæſar. Orat. in Epiphaniam, Baſilius Homil. de humana Chriſti Generatione, Chryſoſtomus Orat. de B. Philogonio, Euthymius Præfat. in Pſalterium: ex Latinis verò Ambroſius ſer. 19. de Epiphan., Paulinus Nolanus de S. Felice Natali 9. his verbis:

Sic æquè Divina feruntur munere Chriſti,
Ut veneranda dies cunctis, qua Virgine natus
Pro cunctis hominem ſumſit Deus: atque deinde
Quà Puerum ſtellâ duce myſtica dona ferentes,
Suppliciter videre Magi: ſeu qua magis illum
Jordanis trepidans lavit tingente Joanne,
Sacrantem cunctas recreandis Gentibus undas:
Sive dies eadem magis illo ſit ſacra ſigno,
Quo primum Deus egit opus, cum flumine verſo
Permutavit aquas prædulci nectare vini.

S. Iſidorus lib. 1. de Eccleſ. Officiis cap. 26. *Epiphaniorum*, inquit, *diem proinde feſtâ ſolemnitate Viri Apoſtolici ſignaverunt, quia*

Digitized by Google

quia in eo per ſtellam eſt Salvator oſtenſus, quando invenerunt Magi Chriſtum in Præſepio jacentem, & adoraverunt eum, offerentes ei competentia munera Trinitatis, Aurum Thus Myrrham, Regi Deo atque Paſſuro. Ideò ergo diem hunc annuâ ſolemnitate ſacraverunt, ut Mundus agnoſcat Deum, quem elementa cœlitùs prodiderunt. Idem Albinus Flaccus de Divinis Officiis tit. de *Theophania ſivè Epiphania* cap. 5. dicens: *Solemnitas hæc, quæ à Græcis Theophania vel Epiphania nuncupatur, Latinè verò apparitio ſeu oſtenſio vel manifeſtatio interpretatur, multimoda in ſe continet Myſteria.* Hoc idem aſſerit antiquus Ordo Romanus, vocans Epiphaniam *Solemnitatem Sacratiſſimam, ſecundam Chriſti Nativitatem, quæ tot illuſtrata Myſteriis honoratior ſit, quàm prima.*

XLI. Prætereundum non eſt, quòd hanc Solemnitatem Deus perpetuo Miraculo in Oriente ſanctificavit, quod refert S. Joan. Chryſoſtom. Homil. de Baptiſmo Chriſti & Epiphan. (quæ eſt tom. 2. noviſs. Edit.) oſtendens enim, hanc diem meritò dici Epiphaniam, ideſt Apparitionem, quia hac die baptizatus, per Baptiſmum Chriſtus, qui ante vulgo erat ignotus, apparuit: *Idcircò etiam*, inquit, *in hac ſolemnitate ſub mediam noctem omnes, cùm aquati fuerint, domum latices referunt ac recondunt, & per integrum annum conſervant, utpotè quòd hodierna die ſanctificatæ ſint aquæ: ſitque Miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura vitiatur, ſed integro anno, atque adeò biennio & triennio ſæpè, quæ hodie fuit hauſta, incorrupta & recens permanet, ac poſt tantum temporis cum iis, quæ nuper fuerint è fontibus eductæ, certat.* Hanc conſuetudinem etiamnum obſervari ab omnibus Orientis Chriſtianis, quamvis inter ſe variis ſectis diviſis, notat Thomaſſinus Tract. de Celebrat. Feſtorum lib. 2. cap. 7.; unde apud Goarium in Rituali Græcorum legitur Officium benedicendæ aquæ in Feſto Theophaniæ. Quin etiam Pagius ad ann. 29. Chriſti narrat, quòd Joſephus Georgerinus Archiepiſcopus Samos in Inſula Archipelagi, cùm anno 1676. eadem Epiphaniæ die in Aquenſi Civitate Galliarum verſaretur, aquam in Eccleſia conſecravit; & in ea juxta Eccleſiæ Orientalis Ritum Pueri Jeſu ſtatuam (ſeu veriùs Crucem, ut in Rituali apud Goarium) ter immerſit, Baptiſmi Chriſti cæremoniam ſolemniter renovando: cujus aquæ phiala plena conſervata per multos annos incorrupta permanſit, & fortè diutiùs permanſiſſet, ſi phialam illam frangi non contigiſſet.

CA-

Digitized by Google

CAPUT XII.

De Purgatione, & Puero Jeſu in Templo præſentato, de Simeone & Anna &c.

§. I.

Lex Purgationis & Oblationis.

I. SCRIBIT Lucas c.2. à v.22. *Et poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus, ſecundùm Legem Moyſi, tulerunt illum in Jeruſalem, ut ſiſterent eum Domino, ſicut ſcriptum eſt in Lege Domini: quia omne maſculinum adaperiens vulvam Sanctum Domino vocabitur; & ut darent hoſtiam, ſecundùm quod dictum eſt in Lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum.* Ex præfatis Lucæ verbis oritur dubium primò, de cujus purgatione loquatur, an Mariæ Matris, an Jeſu Filii: Secundò, an hac Lege uterque teneretur.

II. Primum dubium excitant ipſa Lucæ verba: *Poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus*: ſi enim tò *ejus* referatur ad antecedentia, videntur deſignare purgationem Jeſu Filii, cujus immediatè ante deſcripta fuit Circumciſio, & Nominis impoſitio; & etiam ſi referatur ad immediatè ſequentia *tulerunt illum*, quæ de Puero Jeſu intelligenda eſſe, nemo non videt. Secundum etiam dubium ex iiſdem Lucæ verbis naſcitur, qui non ſemel ſed ter dicit, hoc factum fuiſse *ſecundùm Legem Domini, ſicut ſcriptum, ſicut dictum eſt in Lege Domini*: quibus videtur aſſerere, Præſentationem in Templo, tam occaſione purgationis Matris, quàm oblationis Pueri, ex Lege, qua tenerentur, impletam eſſe.

III. Nihilominùs ad primum dico, nomine *Purgationis* Lucam intelligere purgationem Mariæ Matris, non verò Chriſti, & multò minùs Joſeph. Id conſtat ex cap. 12. Levitici, ubi Lex Purgationis ſoli puerperæ præſcribitur; dicitur enim v.2. *Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus, juxta dies ſeparationis menſtruæ ..... Ipſa verò triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ: omne ſanctum non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium, donec impleantur dies purificationis ſuæ* &c. *Cumque impleti fuerint dies purificationis ſuæ pro filio, ſive pro filia, deferet* &c. Quibus verbis evidenter apparet, Purgationem præcipi tantùm Matri, quia illius erat im-

Digitized by Google

immunditia eluenda. Filio verò ſola Circumciſio præcipitur ibi v.3. *Et die octavo circumcidetur Infantulus*. De viro autem nihil dicitur.

IV. Hoc tamen non obſtante fuerunt qui vellent, Purgationis Legem comprehendere non ſolam matrem, ſed & filium, & aliqui etiam virum: diſſidium iſtud ortum habuit ex diſſonantia Græcorum Exemplarium, quorum aliqua in illo Lucæ loco *Purgationis ejus* habent *Autu*, ideſt *ejus* maſculini generis, ideòque videntur purgationem referre ad Chriſtum Filium; alia habent *Autis*, ideſt *ejus* feminini generis, ideòque videntur referre purgationem ad ſolam Mariam Matrem: alia verò habent *Auton*, ideſt *eorum*, quaſi purgatio referenda ſit ad omnes, nimirùm Mariam, Jeſum, & Joſeph. Priorem lectionem aliqui Veteres ſequuntur, quos refert Toletus Annot. 37. in Lucam, volentes, ibi agi de purgatione legali Chriſti recèns nati, pro quo parentes dicuntur obtuliſſe hoſtiam par turturum, aut duos pullos columbarum; quod videtur colligi ex illis etiam verbis: *Ut ſiſterent eum Domino, & ut darent hoſtiam*. Tertiam Lectionem amplectuntur Origenes, Auctor Homil. de occurſu apud S. Joann. Chryſoſt., & Euthymius Comm. in Luc. ita tamen; ut Origenes Chriſti & Mariæ Purgationem intelligat, Pſeudo-Chryſoſtomus Mariæ & Joſeph, Euthymius Mariæ Joſeph & Chriſti purgationem accipiat. Secundam verò Lectionem amplectuntur cum Beda Recentiores, nempè de ſolius Mariæ legali purgatione Lucam loqui.

V. Hanc Lectionem, ut Evangelico ſenſui magis conformem ſuſcipio; tum quia Eccleſia Catholica, cujus eſt recta Scripturarum intelligentia, eam ſuſcepit: Sacrum enim Evangelium recitans in die ſacro Purificationis ſic legit: *Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mariæ ſecundùm Legem Moyſi*: unde in Martyrologio, & in publicis precum Officiis eam ſolemnitatem titulo *Purificationis B. Mariæ* ornat: tum quia Lucas agit de purgatione, quæ fiebat ſecundùm Legem Moyſi Levit. 12. Purgatio autem, ut ſupra obſervavi, erat ſolius Matris, cujus immunditia erat eluenda, non filii aut viri. Unde mulier, quæ ſuſceperat maſculum, ſeptem diebus manebat immunda ut menſtruata, & aliis triginta tribus arcebatur à Sanctuario. Et hac de cauſa quadraginta dies intercurrunt à die Nativitatis Domini ad diem Purificationis. Accedit, quòd oblatio illa agni anniculi, aut turturum, aut pullorum columbarum, quæ fiebat pro purgatione, non erat pro purgatione filii, ſed matris, de qua dicto cap. Levit. v.6. dicitur: *Deferet agnum anniculum in holocau-*

ſtum,

Digitized by Google

ſtum, & pullum columbæ ſivè turturem pro peccato ad oſtium Tabernaculi teſtimonii, & tradet Sacerdoti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mundabitur. Quæ ergo ſecundùm Legem Purgationis fiebant, erant pro purgatione matris, non filii, qui Circumciſione legaliter purgatus fuerat: cùmque purgatio, quam deſcribit Lucas, eſſet ſecundùm Legem Moyſi, fuit purgatio Mariæ Matris, non Filii Jeſus: ideóque Græca Exemplaria, quæ legunt *Αὐτῆς*, ideſt *ejus* in feminino germana ſunt.

VI. Sed contra ſtat objectio ſupra facta: Tò *ejus* dictum de Purgatione à Luca refertur ad Filium, cujus immediatè ante narraverat Circumciſionem, quem Oblatum in ſequentibus dicit, & pro quo videntur obtuliſſe par turturum, aut duos pullos columbarum; dicitur enim v. 27. *Et cum inducerent Puerum Jeſum parentes ejus, ut facerent ſecundùm conſuetudinem Legis pro eo*: ubi omnia de Jeſu, nihil de Maria Matre.

Reſpondetur ex Serry, totam illam periodum præcedentem, qua narratur Chriſti Circumciſio, debere concludi intra parentheſim, ideòque tò *ejus*, referendum eſſe ad perſonam antea nominatam, nempè ad B. Virginem, de qua dictum fuerat: *Maria autem conſervabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo*: & quod poſt parentheſim ſubjicitur: *Poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus*, de illa intelligitur. Quomodo autem Chriſtus fuerit oblatus, & quomodo cæremonia illa dicatur facta *pro eo*, dicam ſtatim.

VII. Alterum dubium eſt: an tam Maria ad Purgationem, quàm Jeſus ad Præſentationem & Oblationem in Templo, Lege tenerentur. Quantùm ad primam dubii partem conveniunt omnes, ſcilicet B. Virginem utraque Lege, tam purgationis quàm oblationis Agni vel Turturum aut Columbarum, fuiſſe immunem, quamvis Origenes Homil. 14. in Lucam diſſentire viſus ſit. Ratio autem duplex eſt: prima, Leges illæ inductæ & latæ fuerunt de muliere, quæ *ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit*, Levit. 12.; Virgo autem Deipara abſque ſuſcepto ſemine peperit, ea ergo Lege ſoluta erat: unde S. Thomas 3. p. q. 37. ar. 4. ad 2. *Signanter*, inquit, *Moyſes videtur fuiſſe locutus ad excipiendam ab immunditia Matrem Dei, quæ non peperit ſuſcepto ſemine. Et ideò patet, quòd non obligabatur ad impletionem illius præcepti, ſed voluntariè purgationis obſervantiam adimplevit.*

Secunda ratio eſt, quia immunditia illa legalis, quæ à parturientibus contrahebatur, quæque ſubinde ex Legis præſcripto purganda erat, ex fluxu ſanguinis menſtrui procedebat: *Immunda*

da erit ſeptem diebus juxta dies ſeparationis menſtruæ: & poſt aliqua: *Mundabitur à profluvio ſanguinis ſui*: at fluxus ſanguinis menſtrui non fuit in Maria Virgine pariente; tum quia ſine clauſtri virginalis effractione partum, ut ſupra diximus, effudit; tum quia cùm Spiritus Sancti operâ concepiſſet, ille ſolus ſanguis ad uterum fluxit, qui ad nutrimentum prolis neceſſarius erat; qui ſubinde egreſſo fœtu totus ad ubera concurſus lac factum eſt in cibum nati Infantis. Unde fit, quòd nulla immunditia ex ſanguine menſtruo ex præſcripto Legis purganda in Maria pariente eſſet.

VIII. *Licèt ergo* (inquit S. Thomas a.4. citato ad 1.) *B. Virgo nullam haberet immunditiam, voluit tamen purgationis obſervantiam implere, non propter indigentiam, ſed propter Legis præceptum. Et ideò ſignanter Evangeliſta dicit, quòd* „ impleti ſunt dies purgationis ejus ſecundùm Legem „; *Ipſa enim ſecundùm ſe purgatione non indigebat*. Et hoc, quia (ut docet ibidem S. Doctor in Corp.) *Sicut plenitudo gratiæ à Chriſto derivatur in Matrem; ita decuit, ut Mater humilitati filii conformaretur*: „ Humilibus *enim* Deus dat Gratiam „ *ut dicitur Jacobi* 4. *Et ideò ſicut Chriſtus licèt non eſſet Legi obnoxius, voluit tamem Circumciſionem & alia Legis onera ſubire, ad demonſtrandum humilitatis & obedientiæ exemplum, & ut approbaret Legem, & ut calumniæ occaſionem Judæis tolleret: propter eaſdem rationes voluit, & Matrem ſuam implere Legis obſervantias, quibus tamen non erat obnoxia*.

IX. Quoad ſecundum dubium, num Chriſtus ipſe altera Lege de Primogenitis Deo ſiſtendis & conſecrandis teneretur, an verò exemptus eſſet: Obſervo cum S. Thoma 3.p. q. 37. art. 3. Quòd *de prole nata duplex præceptum in Lege traditur. Unum quidem generale quoad omnes, ut ſcilicèt completis diebus purificationis Matris offerretur Sacrificium pro filio, ſivè pro filia, ut habetur Levit.* 12. *Et hoc quidem ſacrificium erat ad expiationem peccati, in quo proles erat concepta & nata, & etiam ad conſecrationem quandam ipſius; quia tunc primò præſentabatur in Templo: & ideò aliquid offerebatur in holocauſtum, & aliquid pro peccato. Aliud autem præceptum erat ſpeciale in Lege de Primogenitis, tam in hominibus, quàm in jumentis. Sibi etiam Dominus deputaverat omne Primogenitum filiorum Iſrael, pro eo quod ad liberationem Populi Iſrael percuſſerat Primogenita Ægypti ab homine uſque ad pecus, Primogenitis filiorum Iſrael reſervatis; & hoc mandatum ponitur Exodi* 13. *In quo etiam præfigurabatur Chriſtus, qui eſt*, „ Primogenitus in multis fratribus „ *ut dicitur Rom.*8. *Quia igitur Chriſtus ex muliere natus erat, quaſi Primogenitus, & voluit fieri ſub Lege, hæc*

hæc duo Evangeliſta Lucas circa eum fuiſſe obſervata oſtendit. Primò quidem id quod pertinet ad Primogenitos cum dicit,, Tulerunt illum in Jeruſalem, ut ſiſterent eum Domino; ſicut ſcriptum eſt in Lege Domini, quia omne maſculinum adaperiens vulvam Sanctum Domino vocabitur ,, *Secundò illud quod pertinet communiter ad omnes* ,, ut darent hoſtiam, ſecundùm quod dictum erat in Lege Domini, par Turturum, aut duos pullos Columbarum,,.

X. Conveniunt omnes, hac ſecunda generali Lege, nimirùm offerendi Sacrificium pro expiatione peccati, nimirùm legalis immunditiæ, quæ ſivè in Conceptione, ſivè in Nativitate contrahebatur à prole, Chriſtum adſtrictum non fuiſſe; quia ſicut iſtâ, ut dictum eſt, caruit Mater, ideòque expiatione non indigebat; ita eadem ratione illâ caruit Filius. Ei tamen ſicut & aliis Legis oneribus voluit ſe ſubjicere, utpotè qui in ſimilitudine carnis peccati venerat.

Controverſia eſt de priori Lege, quæ de Primogenitis Deo offerendis lata erat: an huic Chriſtus, utpotè Primogenitus, ſubjectus eſſet, eo modo, quo ceteri Primogeniti Iſrael: in quo non pauci affirmativè ſentiunt, putantes hanc eſſe mentem multorum Patrum. Alii verò negant.

XI. Si tamen mihi liceret promere quid ſentiam, hæc componerem dicendo, Legem Primogenitorum complecti etiam Chriſtum, non tanquam ei ſervandæ obligatum, ſed tanquam per eam ſpecialiter præfiguratum. Priorem mei aſſerti partem probo. Nam Lex illa lata erat pro Primogenitis, qui naturali & communi modo vulvam Matris aperiebant: Ita enim præcipit Deus Moyſi Exodi 13. v.2. *Sanctifica mihi omne Primogenitum quod aperit vulvam in filiis Iſrael, tam de hominibus, quàm de jumentis: mea ſunt enim omnia*. Chriſtus autem, etſi lato modo dici poſſit, quòd aperuerit vulvam Matris, quia eam ſuo egreſſui perviam habuit, eam tamen uſitato & naturali modo non aperuit, quia eam clauſam & intactam reliquit. Inſuper volebat Deus omne Primogenitum ſanctificari, quia naſcebatur non Sanctum, ſed immundum: Chriſtus autem conceptus & natus eſt Sanctus, juxta dictum Angeli ad Mariam Lucæ 1. v.35. *Ideòque quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*. Et tertiò, quia hujus præcepti cauſa fuit redimere Primogenita, quæ Deus ſibi reſervavit ob præſervationem Primogenitorum filiorum Iſrael à communi nece Primogenitorum Ægyptiorum: ideòque hoc præcepto adſtricti ſoli illi Primogeniti cenſendi ſunt, qui naturali generatione à filiis Iſrael deſcendebant, inter quos non erat Chriſtus operâ Spiritus Sancti ſine virili ſemine conceptus.

Po-

Digitized by Google

Poſteriorem autem aſſerti partem, nempè hoc præceptum in Chriſto fuiſſe impletum & conſummatum, ſicut & omnia legalia, patet, quia in omnibus illis Chriſtus præfigurabatur, & præcipuè in iſto, cum ipſe ſolus eſset verè Primogenitus & Sanctus. Et hoc puto velle Hieronymum lib.2. adversùs Pelagianos, alioſque Patres, non quòd hoc præcepto Chriſtus teneretur, ſed quòd fuerit præcipuè in Chriſto impletum, & quòd Chriſtum ſpecialiter præſignaverit. Huic expoſitioni favet S. Thomas 3.p. q.37. a.3. citato ad 1., ubi habet *Sicut Gregorius Nyſſenus dicit in illud Lucæ Sanctum Domino* &c. „ Illud Legis præceptum in ſolo Incarnato Deo ſingùlariter, & ab aliis differenter impleri videtur. Ipſe namque ſolus ineffabiliter conceptus & incomprehenſibiliter editus, virginalem uterum aperuit non antea connubio reſeratum, ſervans & poſt partum inviolabile ſignaculum caſtitatis „. *Unde quod dicit* adaperiens vulvam, *deſignat, quòd nihil antea inde intraverat vel exiverat. Et per hoc etiam ſpecialiter dicitur* Maſculinus, *quia nihil de femineitate culpæ portavit. Singulariter etiam Sanctus, quia* „ terrenæ contagia corruptelæ immaculati partus novitate non ſenſit „ (*Ambroſius in Luc. cap.2.*)

Se ipſum ergo præſentavit, non quia ad hoc teneretur, ſed quia, ut idem S. Thomas ad 2. ait: *Sicut Filius Dei non propter ſe ipſum factus eſt homo, & circumciſus in carne; ſed ut nos per gratiam faceret Deos, & ut ſpiritualiter circumcidamur: ſic propter nos ſiſtitur Domino, ut diſcamus Deo præſentare nos ipſos. Et hoc poſt Circumciſionem ejus factum eſt; ut oſtendat, neminem niſi circumciſum vitiis dignum eſſe Divinis conſpectibus*: & ad tertium: *Propter hoc ipſum*, inquit, *voluit hoſtias legales pro ſe offerri, qui erat vera hoſtia, ut figura veritati conjungeretur, & per veritatem figura approbaretur, contra illos, qui Deum Legis negant à Chriſto fuiſſe in Evangelio prædicatum*: „ Non enim putandum eſt (*ut Origenes dicit Homil. 14. in Luc.*) quòd filium ſuum bonus Deus ſub Lege inimici fecerit, quam ipſe non dederat „.

Legem ergo Primogeniti obſervavit Chriſtus eo modo, quo alias Leges Moſaicas ex convenientia, & myſtica ſignificatione, non ex debito, quaſi ei adſtrictus eſſet. Quapropter idem Sanctus Thomas Opuſc. 60. cap.8. ait: *Quia ergo Chriſtus ex muliere natus erat Primogenitus, & voluit fieri ſub Lege, hæc Evangeliſta Lucas circa eum obſervata fuiſſe oſtendit.* Deinde pergit exponens myſticas hujus Chriſti oblationis ſignificationes.

XII. Si quæras: Cùm inter legales hoſtias præcipua eſſet Agnus, & Chriſti figura proximior, unde Joan.1. de eo dicitur *Ecce Agnus Dei*: cur in oblatione, pro eo facta, non fuit oblatus Agnus

Digitized by Google

Agnus potiùs, quàm par Turturum aut duo pulli Columbarum, cùm ex Lege Agnus anniculus etiam præſcriberetur? Neque paupertate excuſari poterant parentes ejus; nam ut ſupra diximus, jam acceperant munera à Magis, inter quæ erat aurum, quo Agnum emere potuiſſent.

XIII. Reſpondet S. Thomas 3.p. q.37. ar.3. ad 4., Chriſtum ita voluiſſe, ut ſe pauperem profiteretur: nam *Levit.12. præcipitur, ut qui poſſent, Agnum pro filio aut filia, ſimul & Turturem ſive Columbam offerrent: qui verò non ſufficerent ad offerendum Agnum, duos Turtures vel duos Columbarum pullos offerrent. Dominus ergo* „ qui cum dives eſſet, propter nos egenus factus eſt, ut illius inopiâ divites eſſemus„ *ut dicitur 2. ad Cor.8., pro ſe pauperum hoſtiam voluit offerri: ſicut & in ipſa Nativitate pannis involvitur, & reclinatur in Præſepio.* Adfuit etiam, pergit Sanctus Doctor, myſtica ſignificatio: nam *hujuſmodi aves Figuræ congruunt. Turtur enim quia eſt avis loquax, prædicationem & confeſſionem Fidei ſignificat; quia verò eſt animal caſtum, ſignificat caſtitatem; quia verò eſt animal ſolitarium, ſignificat contemplationem. Columba verò eſt animal manſuetum & ſimplex manſuetudinem & ſimplicitatem ſignificans: eſt etiam animal gregale, unde ſignificat vitam activam; & ideò hujuſmodi hoſtia figurabat perfectionem Chriſti, & membrorum ejus. Utrumque etiam animal propter conſuetudinem gemendi præſentes Sanctorum luctus deſignat: ſed Turtur, quæ eſt ſolitaria, ſignificat ſecretas orationum lacrymas; Columba verò, quæ eſt gregalis, ſignificat publicas orationes Eccleſiæ: utrumque verò animal duplicatum offertur, ut ſanctitas ſit non ſolùm in anima, ſed etiam in corpore.* Hactenùs S. Thomas.

§. II.

De Simeone & Anna.

XIV. SCribit S. Lucas cap.2. v.25. *Et ecce homo erat in Jeruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte juſtus & timoratus expectans conſolationem Iſrael, & Spiritus Sanctus erat in eo. Et reſponſum acceperat à Spiritu Sancto, non viſurum ſe mortem, niſi videret Chriſtum Domini: & venit in Spiritu in Jeruſalem. Et cum inducerent Puerum Jeſum parentes ejus, ut facerent ſecundùm conſuetudinem Legis pro eo; & ipſe accepit eum in ulnas ſuas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis Servum tuum Domine ſecundùm Verbum tuum in pace*: inde fauſta parentibus precatus, Infantem Mariæ reſtituit, prænuntians, Puerum illum poſitum eſſe

Digitized by Google

eſſe *in ruinam*, & *in reſurrectionem multorum in Iſrael*, & *in ſignum cui contradicetur*. Deinde ad Mariam converſus ei dixit, futurum, ut ejus animus doloris gladio transfigeretur: *Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes*. Hæc dixit Simeon occaſione Præſentationis Jeſu in Templo.

XV. De iſto Simeone addit Leo Allatius in ſua Diſſert. de Simeonibus, nimirùm, quòd dum ſe conferret ad Templum, irradiantem ſubitâ luce Mariam Matrem vidit: quàre per tranſverſum Populum ad illam ſe conferens, bona plurima precatus eſt, & ſimul brachiis complexus Puerum, Divino Spiritu afflatus illud incepit *Nunc dimittis* &c. Poſt redditum Matri Infantem, ſtatim ſenem, ut ſibi precatus fuerat, obiiſſe, refert Nicephorus, idemque confirmat Menologium Græcorum ad diem 3. Februarii his verbis: *Cum propbetaſſet* (Simeon) *de Chriſti morte, deque Cruce & Deipara, quæ Jeſum in Cruce pendentem viſura eſſet, & mœrore conficienda, obdormivit*. Ejuſque cadaveri ſepulturæ honorem denegaſſe Sacerdotes Hebræorum, quòd teſtimonium Salvatori dederit, S. Epiphanius *De vita & morte Prophet.* ſcribit. Quanta fides hiſce additamentis adhibenda ſit, judicet prudens.

XVI. Alii, inter quos Galatinus lib.1. de Arcanis Fidei c.3., volunt, hunc Simeonem ipſiſſimum eſſe Simeonem Juſtum filium Hillelis (qui fuit paulò ante Nativitatem Chriſti Auctor Scribarum & Phariſæorum) & præceptorem Gamalielis; à quo S. Paulus inſtructus eſt, ut fatetur Paulus ipſe Act.22. v.3. Eadem habet Genebrardus lib.2. Chronolog. addens: *In Simeone Spiritum Synagogæ Magnæ, qui erat Prophetico minor, communi major, defeciſſe, auctores ſunt Talmudici in Tractatu Pirke Avoth. R. Moſes Ægyptius non tantùm diſcipulum, ſed & Hillelis filium fuiſſe ſcribit, Gamalieliſque, ad cujus pedes Legem Paulus didicit, præceptorem, imo verò & patrem*. Sed cùm multi fuerint Simeones ſeu Simones (utrumque enim idem nomen eſt) dicti *Juſti*, ſicut fuit Simon Pontifex filius Oniæ cognomento Juſtus, de quo Eccleſiaſticus cap.50. v.1., cumque Hillelis diſcipuli Scribæ & Phariſæi fuerint ſummè contrarii Chriſto, non videtur Simeon Hillelis filius & diſcipulus fuiſſe Simeon, de quo hìc loquimur.

Addunt alii de hoc Simeone majora, quin ſupra Fidem; eum nimirùm fuiſſe unum ex Septuaginta Interpretibus, qui ſub Ptolemæo Philadelpho Verſioni Legis ex Hebræo in Græcum vacarunt. Ita ex Cedreno Leo Allatius citato loco. Sed hoc

Digitized by Google

hoc quàm impoſſibile ſit, ex eo patet, quòd cum Verſio iſta adornata ſit 273. annis ante Chriſtum, & dicti Interpretes non admodum juvenes eſſent, ſequeretur, ſi iſte Simon unus ex illis fuiſſet, eum ſupra tercenteſimum ætatis ſuæ annum, cùm de Chriſto prophetavit, habuiſſe. Miſſis ergo ejuſmodi fabuloſis quorumdam Græcorum additamentis;

XVII. Quod de Simeone apud Interpretes diſputatur primò eſt, an fuerit Sacerdos, an Laicus. Secundò, an fuerit cæcus. Quoad primum, fuiſſe Sacerdotem, affirmare videntur, non Vulgus aut Pictores tantùm, ut putat Serry, ſed Lyranus, Dionyſius Carthuſianus, Cardinalis Cajetanus, Toletus, Baronius ad ann. Chriſti 1. n.4., & alii apud Cornelium à Lapide, addentes Athanaſium & Epiphanium. Negant tamen communiùs cum Theophylacto Enthymio & aliis Doctores, cum quibus

XVIII. Dico, Simeonem, de quo loquimur, non fuiſſe Sacerdotem, ſed Laicum. Et potiſſima ratio eſt ſilentium Lucæ, qui cùm in ſuo Evangelio de Simeone prærogativas & laudes celebret, nihil tamen de ejus Sacerdotio profert, alioquin non omiſſurus hoc in facto, ſi revera Sacerdos fuiſſet, ſicut non omiſit, cùm de Zacharia loqueretur cap.1. v.5.; ſed ſolùm dicit: *Homo erat in Jeruſalem; & homo iſte juſtus & timoratus* -- Nec obeſt, quòd cap.2. v.34. dicat: *Et benedixit illis Simeon*, nempe Chriſti parentibus. Nam legimus in Sacris Litteris, antiquos Patriarchas, qui tamen non erant Sacerdotes, benedixiſſe filiis ſuis; Seniores etiam, Patres familias, alioſque etſi laicos, aliqua tamen dignitate præſtantes viros, benedixiſſe; & modò etiam videmus filios à parentibus benedictionem petere. Et ratio eſt, quia ſic benedicere nil aliud eſt, quam bona fauſta & proſpera alteri precari, quod quiſque etiam Laicus facere poteſt; & hoc modo Simeon Chriſti parentibus benedixit, tamquam Prophetico Spiritu bona eventura prædicens. Unde ex quo Simeon benedixerit eis, non infertur, eum Sacerdotalem functionem hoc actu exercuiſſe.

XIX. Accedit, quòd Simeon accepit Puerum Jeſum in ulnas ſuas, ſuper eum prophetavit & benedixit extra Templum, vel ſaltem ad fores Templi, quando Maria & Joſeph eum in Templum inferebant, ut in Templo ſiſterent, quod indicant illa verba Lucæ c.2. v.27. *Et cum inducerent Puerum Jeſum parentes ejus, venit in ſpiritu in Templum*, & quaſi illis occurrens *accepit eum in ulnas ſuas* &c. qua ratione hæc ſolemnitas in Ecleſia primò vocabatur à Græcis *Hypapantes*, ideſt *Occurſus*: hinc

tot Græcorum Patrum ſermones & Homiliæ *in Occurſu Domini.* Rursùs Simeon in ſpiritu venit in Templum, non ſtabat in Templo: Sacerdotes autem in Templo manebant; non occurrebant venientibus, ſed ſtabant in interiori parte Templi juxta Tabernaculum, & ibi pueros è manibus parentum excipiebant, & Deo pro munere & officio ſuo ſiſtebant.

Nec legitur Simeon obtuliſſe Puerum Jeſum Deo, ſed ſolùm, quòd accepit eum in ulnas ſuas, & benedixit Deum, quòd hanc illi gratiam feciſſet, ut ante mortem videret Chriſtum Domini. Imo nec poterat eum offerre; nam Puerorum Oblatio in Templo non fiebat, niſi poſtquam illorum Matres Legi Purgationis ſatisfeciſſent, & in ſemota Templi parte præſcripta munera obtuliſſent: ante enim id temporis cenſebantur Immundæ, omne Sanctum non tangebant, nec ingrediebantur in Sanctuarium, Levit.12. Simeon autem totum, ut dicebamus, exercuit, dum parentes ejus Puerum in Templum inducerent, cum nondum Mater ejus Purgationis Legem impleviſſet, & ad eam implendam adhuc pergeret: & ideò poſt occurſum Simeonis & Annæ propheteſſæ ſubjungit Lucas, quòd *perfecerunt omnia ſecundùm Legem Domini.* Signum ergo eſt, quòd ante non perfecerant.

XX. Hinc Eccleſia tam Græca quàm Latina Simeonem vocat quidem Senem, numquam tamen Sacerdotem. Latina quidem in Martyrologio ad diem 8. Octobris his verbis: *Natalis S. Simeonis Senis, qui in Evangelio Dominum Jeſum ſuis in ulnis ſuſcepiſſe legitur.* Et in Officio Feſti Purificationis Simeonem ſæpè nominat, nunquam tamen eum Sacerdotem appellat. Græca verò in Menologio ad diem 3. Februarii hæc habet: *Simeon Senex, juſtus & pius, & ab omni malo ſe ipſum abſtinens, cum Templum frequens adiret* &c. Unde Theophylactus in cap.2. Lucæ de Simeone: *Non erat*, inquit, *Simeon Sacerdos, ſed homo Deum amans, & expectans, quando veniat Chriſtus conſolaturus Hebræos*: & Euthymius in quatuor Evangelia cap. 3. *Spiritus Sanctus erat ſuper eum: Spiritus Sanctus Prophetiæ. Non erat autem Sacerdos, ut mihi interim videtur; aliàs enim & hoc omnino manifeſtaſſet Evangeliſta, tanquam magnam Viri dignitatem.* De facto autem Lucas dicit: *Homo erat* (non dicit Sacerdos) *in Jeruſalem, cui Nomen Simeon, & homo iſte juſtus*: ac Photius etiam in Amphilochiis quæſtionibus qu. 186. ait: *Non erat Sacerdos Simeon, tametſi Sacerdotibus virtutum merito multò præcelleret.* Firmatur hoc etiam ex alto apud ceteros Patres de Sacerdotali Simeonis dignitate ſilentio. S. Auguſtinus inter ceteros quater

ad

ad minus de Simeone loquitur, nempè ſerm. 163., aliàs 3. de verbis Apoſt.; ſerm. 277., aliàs 102. de diverſis; ſerm. 298., aliàs 23. ex Sirmondianis; ſerm. 370., aliàs 10. de Tempore: ſemper tamen illum Simeonem Senem, juſtum, nunquam verò Sacerdotem appellat.

XXI. Scio, Adverſarios pro Sacerdotio Simeonis adducere Athanaſium Lib. *De naturali communione eſſentiæ Divinæ*, Epiphanium Lib. *De Vitis Prophetarum*, Cyrillum Hieroſol. *in Homil. de Occurſu Domini*, & S. Auguſt. ſerm. 13. *De tempore*, *qui eſt 9. de Nativit.*, dicentem: *In Templo præſentabatur*, *& à Simeone Sene*, *annoſo*, *probato*, *Coronato agnoſcebatur*, ubi verbum *Coronato* de Corona Sacerdotali exponunt.

At ſciant, velim, allata teſtimonia ſuſpectæ Fidei eſſe, quia ex ſpuriis dictorum Patrum fœtibus depromta. Et primò, Opus illud non eſſe partum Athanaſii ex eo evinco, quia inter Opera Athanaſii genuina, imo neque inter ſpuria ſub eo titulo reperire potui. Reperi quidem inter ſpuria Athanaſii Homiliam quandam *in Occurſum Domini*, in qua multa inaudita recenſentur, nimirùm quòd Simeonem extenſis manibus Infantem Deum hominem è maternis ulnis accipere conantem *paululùm Mater cohibuit; nec dum enim clarè noverat, Senem in Spiritu in Templum adveniſſe*. *Poſt ut Divinum vidit Infantem in ulnis ſubſultantem ſuis*, *atque in illius inſilire manus contendentem*, *ſtatim cognoſcit vim Myſterii*, *manuſque porrigente Sene tradit illum*: *Accipe*, *clamans*, *homo venerabiliſſime*, *eum*, *qui in te magis*, *quàm in me puerperam inſilire feſtinat*: *accipe illum*, *qui te magis*, *quàm Joſeph expetit*: *accipe illum*, *qui amicitiæ tuæ*, *ſuam erga me Matrem poſthabere videtur*: *accipe*, *ac à te deſiderato arbitratu tuo fruere*. *Hæc Deipara*, *ac in ſenis manibus filium reponit*. Auctor deinde inducit Simeonem in gratias effuſum Puerum Jeſum alloquentem, & Jeſum prolixo ſermone ei prænuntiantem omnia, quæ pro homine facturus & paſſurus erat, & quidem ſigillatim, ut ſuo tempore evenerunt. Quæ omnia, nimirùm Mariæ detrectatio tradendi Puerum Simeoni, conatus Pueri inſiliendi in ejus brachia, allocutio tum Mariæ ad Simeonem, tum Simeonis ad Puerum, tum demum Pueri revelatio facta Simeoni, cùm omni fundamento ſivè Evangelii ſivè Patrum ſivè probatæ Hiſtoriæ careant, commentitia habenda ſunt. Hoc unum ad rem præſentem obſervo, quòd Auctor Simeonem ſemper vocat Senem, nec verbulum facit de ejus Sacerdotio.

Deinde nec Librum de Vitis Prophetarum eſſe Opus S. Epiphanii, nec S. Cyrilli Hieroſolymitani Homiliam de Occurſu

Digitized by Google

Domini, Critici omnes conveniunt. Sermo autem ille 13. de tempore, olim S. Auguſtino tributus, modò tanquam illegitimus illius fœtus in Appendicem rejectus eſt. Quamquam, etſi admitteretur, nihil Adverſarii concluderent. Nam quòd ibi Simeon vocetur Senex *Coronatus*, non rectè infertur, eum coronanatum fuiſſe Mitra Sacerdotali, ſed potiùs meritis ac virtutibus, ideòque hujus ſermonis Auctorem reſpexiſſe credendum eſt ad illud Jacobi 1. v. 12. *Beatus Vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet Coronam vitæ;* vel ad alia Scripturæ loca, in quibus coronati dicuntur, qui nec Sacerdotes, nec Reges erant, Corona ſcilicet honoris & gloriæ. Nihil ergo eſt, quod moveat, ut aſſentiar, Simeonem Senem fuiſſe Sacerdotem.

XXII. Minùs moveor, ut adhæream ſecundo, quod nimirùm iſte Simeon fuerit cæcus, & Chriſto in ulnas accepto de repentè factus fuerit videns. Nam primó, ſi hoc verum eſſet, Lucas certè de tanto Miraculo non tacuiſſet, ſicut non tacuerat ante aliud de Zacharia parente Joannis, qui ob incredulitatem factus mutus, in Joannis Circumciſione loquelam repentè recuperavit. Deinde ſi fuiſſet cæcus, non potuiſſet Altaris miniſterio deſervire, cùm tamen, qui eum volunt cæcum, velint ſimul fuiſſe Sacerdotem, cùm Levit. 21. v. 18. de Sacerdote legatur: *Non accedet ad miniſterium ejus ſi cæcus fuerit* &c. Imo nec potuiſſet in Templum ingredi, juxta illud 2. Reg. 5. v. 8. *Cæcus & claudus non intrabunt in Templum.* Dato autem, quòd in Templum introiſſet cæcus, aliquo eum manuducente indiguiſſet, ut accederet ad Puerum Jeſum, cùm nonniſi poſt eum in ulnas acceptum viſum eum recuperaſſe dicant: quod Lucas non prætermiſiſſet. Duplici ergo lumine Simeon acceſſit ad Jeſum, & lumine oculorum Corporis, & lumine Prophetico mentis.

XXIII. Nunc de Anna vidua prophetiſſa pauca dicam; de hac enim S. Lucas cap. 2. à v. 36. completâ narratione eorum, quæ à Simeone geſta & prænuntiata ſunt, proſequitur: *Et erat Anna Prophetiſſa, filia Phanuel, de Tribu Aſer. Hæc proceſſerat in diebus multis, & vixerat cum Viro ſuo annis ſeptem à Virginitate ſua. Et hæc vidua uſque ad annos octoginta quatuor, quæ non diſcedebat de Templo, jejuniis & obſecrationibus ſerviens nocte ac die; & hæc ipsâ horâ ſuperveniens, confitebatur Domino: & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemtionem Iſrael.* Quomodo autem Anna eſſet in Templo ſerviens nocte ac die, diximus ſupra cap. 3. §. 5. à num. 29. Hujus Sanctæ Viduæ memoria fit in Martyrologio Romano ad diem 1. Septembris his verbis;

Hie-

Hieroſolymis Beatæ Annæ Prophetiſſæ, cujus ſanctitatem ſermo Evangelicus prodit. In Menologio autem Græcorum ad diem 3. Februarii unà cum Simeone, ubi hæc leguntur: *Similiter & Anna Prophetiſſa orans idem Oraculum accepit;* quam expleto vaticinio, ſicut & Simeonem, ſtatim obiiſſe dicit: *Similiter & Anna gratias Deo agens, finem vivendi fecit.*

XXIV. De his S.Ambroſius in cap.2. Lucæ: *Omnis,* inquit, *ætas, & uterque ſexus, eventuumque miracula fidem adſtruunt. Virgo generat, ſterilis parit, mutus loquitur, Eliſabeth prophetat, Magus adorat, utero clauſus exultat, vidua confitetur, juſtus expectat.* Et infra: *Prophetavit itaque Simeon, prophetaverat copulata conjugio, prophetaverat Virgo. Debuit etiam Vidua prophetare, ne qua aut profeſſio deeſſet aut ſexus. Et ideo Anna & diſpendiis viduitatis & moribus talis inducitur, ut digna planè fuiſſe credatur, quæ Redemtorem veniſſe omnium nuntiaret. Cujus merita cum alibi* (Lib. de Viduis) *deſcripſerimus, cum viduas hortaremur, hoc loco, quoniam ad alia properamus, non putamus iteranda.*

Et S.Hieronymus Epiſt. 10., modò 47. ad Furiam, ait: *Volumus ſcire, quales eſſe debeant viduæ? Legamus Evangelium ſecundùm Lucam,* „ Et erat, *inquit*, Anna Prophetiſſa filia Phanuel de Tribu Aſer „ *Anna interpretatur* Gratia: *Phanuel in lingua noſtra reſonat* vultum Dei. *Aſer vel in* beatitudinem, *vel in* divitias *vertitur. Quia igitur ab adoleſcentia uſque ad octoginta quatuor annos viduitatis onus ſuſtinuerat, & non recedebat de Templo Dei, diebus ac noctibus inſiſtens jejuniis & obſecrationibus: idcircò meruit gratiam ſpiritualem, & nuncupari filia vultus Dei, & ab atavis beatitudine divitiiſque cenſetur.*

XXV. Mitto fabuloſam narrationem, quæ apud Antiquos non paucos Traditionis nomen obtinuit, nempè quòd Maria Purgationis Officium impletura in Templum ingreſſa, non unà cum aliis mulieribus virum paſſis in Templo precari voluiſſet, ſed altero in loco Virginibus deſtinato: qua de re cum ſcandalum Judæi paterentur, eamque loco pellere tentaſſent, Zachariam Joannis parentem Sacerdotium pro vice ſua gerentem partes illius ſuſcepiſſe, atque ibi manere ac precari juſiiſſe, cùm eam & Dei Matrem & Virginem eſſe, probè ſciret. Quæ demum cauſa fuerit, cur Zacharias à Judæis Templum inter ac Altare præ livore & invidia fuerit occiſus. Et huc trahebant illud Chriſti Matth. 23. v.35. *Veniet ſuper vos omnis ſanguis juſtus, qui effuſus eſt ſuper terram à ſanguine Abel juſti uſque ad ſanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidiſtis inter Templum & Al-*

Digitized by Google

& *Altare*. Mitto, inquam, hanc enim fabulam eſſe, oſtendi ſupra cap. *6. §. 3.*, dum de morte Zachariæ patris Joannis agerem.

§. III.

De Feſti Purificationis Antiquitate.

XXVI. Feſtum hoc, quod *Purificationem* vocamus, à Græcis *Hypapantes* dicitur, quaſi *Subobviatio*, vel *Obviam proceſſio* honoris causâ, quia hac die Simeon obviam Chriſto proceſſit, eum tanquam Meſſiam in Lege promiſſum venerando. Quapropter, ut ait Joannes Baptiſta Caſalius de Vet. Sacr. Chriſtian. Ritibus cap. 42., hac die Candelas portamus, ut felici gaudio Simeonis aliqualiter participemus, qui Chriſtum Infantem geſtans in ulnis agnovit & confeſſus eſt *Paratum ante faciem omnium Populorum Lumen ad revelationem Gentium*. Ejus igitur viſibile ſignum portamus in manibus, quem viſibilem ut Simeon geſtare non poſſumus; ſacri enim illi Cerei id, quod viſibile erat Chriſti, nobis aptè ſignificant: quia ſicut Apis ceram cum melle virginalî producit opere, ſic Maria Virgo Chriſtum Deum & Hominem genuit, ſalvâ ſui virginitate; Apes namque nec ullo concubitu miſcentur, neque libidine ſolvuntur, nullis partus doloribus concutiuntur, ſed ſubitò magnum filiorum examen emittunt, de foliis & floribus prolem ore ſuo legentes: quo nil convenientius, hac Purificationis Virginis puerperæ die excogitari poterat.

XXVII. Unde autem ortum in Eccleſia habuerit hujus ſolemnitatis Ritus, non una eſt omnium ſententia. Baronius in Notis ad ſecundam diem Februarii dicit, quòd huic Solemnitati Sergius Papa (ut habet Ordo Romanus) addidit Litanias, ſic inſtitutas, ut exeunte Clero cum Populo ab Eccleſia S. Adriani fieret proceſſus cum Cereis ad talem uſum benedictis ad Baſilicam S. Mariæ Majoris. Nec tamen quis putet, Cereorum uſum ab eodem Sergio primò inſtitutum; Nam S. Eligius Epiſcopus Noviomenſis, qui ante Sergii tempora vixit, obiitque (ut ſcribit Sigebertus in Chronic.) anno Domini *665.*, in ſermone, quem in ea ſolemnitate habuit, pluribus diſſerit de eo Myſterio Cereorum. Porrò etiam ante Chriſti adventum Cereorum in ſingulos diſtributio à Gentilibus fieri conſuevit in Saturnalibus, quæ agebantur menſe Decembris, ut tradit Macrobius lib. 1. Saturn. Hinc putamus (ſicut de multis aliis contigit) Ritum il-
lum

lum ſuperſtitioſum, expiatum ac religioſum redditum, in Dei Eccleſiam eſſe laudabiliter introductum. Sed quando, & à quo, determinare non poſſumus: illum eſſe in Eccleſia antiquum certum eſt. Imo, ut refert Beda lib. de temp. ratione cap. 10., non tantùm in Feſto Purificationis, ſed & in aliis ejuſdem Dei Genitricis ſolemnitatibus, diſtributio Cereorum fieri conſuevit. Hæc ex Baronio loco citato.

XXVIII. Cauſam autem uſus Cereorum in hac celebritate, putat Baronius, fuiſſe Gelaſio Papæ, ut Saturnalia & Lupercalia Gentilium Sacra, quarum ſemina apud Chriſtianos aliqua remanſerant, ea à ſuperſtitioſis in religioſa transferendo, penitùs eradicaret. Saturnalia erant Feſta ſeptem, vel quinque, aut, ut aliis placet, trium dierum in honorem Saturni, qui dies pleni erant lætitiâ epulis & comeſſationibus; munera ultrò citròque mittebantur. Romani illis diebus Syntheſim, quæ veſtis quædam brevis erat, ſumebant, & ſervis diſcumbentibus inſerviebant; Saturni enim ævo omnia communia fuere, nec, quid ſervus eſſet, notum fuit, ut apud Macrobium lib. 1. Saturn. cap. 7. Lupercalia verò erant ſolemnia quædam Sacra, quæ Romani in Antro quodam ſub Monte Palatino in honorem Panis Paſtorum Dei celebrabant. Capram Paſtores immolabant, dein variis ludis ſe exercebant: Romulus autem inſtituiſſe creditur, ut canis immolaretur: qua re Lupæ nutrici ſuæ gratias referre videbatur; nam Canis natura adverſatur Lupis. Sacerdotes, qui Luperci vocabantur, peracto Sacrificio faciem ſibi larvâ tegebant, vel potiùs ſanguine fœdebant, & nudi diſcurrebant circa Urbem veterem, ideſt Palatium. Mulieres etiam, quæ concipere, vel conceptos fœtus edere non poterant, ad Lupercos accedebant, à quibus, ubi loris è tergore hirci ſectis cæſæ fuiſsent, è veſtigio gravidæ aut effœtæ efficiebantur. Ad hæc & alia ſuperſtitioſa & inhoneſta è Romanorum memoria prorsùs delenda, Sacri in ſolemnitate Purificationis Ritus introducti fuere.

XXIX. Alii tamen volunt, Sacros hoſce Ritus non ad abolenda Saturnalia aut Lupercalia, ſed potiùs Amburbalia (alia Gentilium Sacra) inſtitutos fuiſse: hæc enim à Romanis initio Februarii celebrabantur, cum Saturnalia à 17. die Decembris inchoarentur, Lupercalia autem 15. Kalend. Martii, ſeu 15. Februarii celebrarentur, ut Lilius Greg. Gyraldus in Hiſt. Deorum Syntagm. 17. de Celebrit. & Feſtis, & Alexander ab Alexandro Genial. dierum lib. 4. c. 12. Hujus ſententiæ eſt Innocentius III., qui in Serm. de Purific. hæc habet: *Quid eſt autem, quòd in hoc Feſto cereos portamus accenſos? Hoc ex libro Sapientiæ poteſt conjici,*

ci, ubi leguntur Idololatræ obſcura ſacrificia facientes. Gentiles enim Februarium menſem inferis dedicaverunt, eò quod ſicut putabant, in principio ejus menſis Proſerpina rapta fuerat à Plutone: quam quia Mater ejus Ceres facibus accenſis in Æthna tota nocte per Siciliam quæſiſſe credebatur, & ipſi ad commemorationem ipſius facibus accenſis in principio menſis Urbem de nocte luſtrabant: unde Feſtum illud Amburbale: *Cum autem Sancti Patres conſuetudinem iſtam non poſſent penitùs exſtirpare, conſtituerunt, ut in honorem B. Virginis Mariæ Cereos portarent accenſos. Et hoc, quod priùs fiebat ad honorem Cereris, modò fit ad honorem Virginis. Et quod prius fiebat ad honorem Proſerpinæ, modò fit ad laudem Mariæ. Ob hoc quoque in Purificatione Virginis Cereos accenſos portamus, ut purificati per Gratiam, cum accenſis lampadibus, quaſi prudentes Virgines, ad nuptias ingredi mereamur.* Ita Innocentius.

XXX. Concordat Rabanus Maurus de Eccleſiæ Cæremoniis lib.2. cap.33. dicens: *Eſt quoque Feſtivitas hæc Purificationis incipiente Februario menſe, qui à Februo ideſt Plutone, qui luſtrationum potens à Gentibus credebatur ita vocatus eſſe; luſtrarique eo menſe apud Romanos Civitatem, conſuetudo erat, ut juſta diis manibus ſolverentur; ſed hanc luſtrandi conſuetudinem benè mutavit Chriſtiana Religio, cum in menſe eodem die S. Mariæ plebs univerſa cum Sacerdotibus ac Miniſtris, hymnis & modulationibus devotis per Eccleſias perque congrua urbis loca procedit: datoſque à Pontifice cuncti Cereos in manibus geſtant ardentes* &c. Idem ſentit S. Hildefonſus Epiſcopus Toletanus ſerm. de Purificat. Virginis. Idem alii à Gyraldo in Hiſt. Deorum Syntagm.17. tit. de Inferorum Sacrif., Durandus lib.7. c.7., Beda de Temp., aliique graves Auctores. Præterquamquod ex ipſa accenſione luminum magis cum Amburbalibus, quàm cum Lupercalibus ſimilitudinem habet.

XXXI. Circa tempus verò, quo Purificationis Feſtum celebrari cœptum fuit, duæ ſunt opiniones. Prima eſt Baronii in Notis ad 2. diem Februarii dicentis, hanc Feſtivitatem, quam Græci *Hypapantem*, ideſt *Occurſum* Domini appellant, ſub Juſtiniano Imperatore anno 541. in Oriente celebrari cœptam eſſe; teſtemque affert Nicephorum, qui lib.17. Hiſt. Eccl. cap.28. ait, *Imperatorem Juſtinianum inſtituiſſe tum primùm, toto terrarum Orbe Feſto die celebrari Hypapantem, ideſt Occurſum Domini*. Occaſionem autem Sigebertus in Chron. ad an. 542. declarat his verbis *Conſtantinopoli mortalitate magna inſurgente, ſtatuta eſt ſolemnitas B. Mariæ, quæ Græcè* Hypapante, *ideſt* Obviatio *dicitur*.

Altera eſt Bollandi, qui tom.1. de Actis Sanct. pag. 270. exi-

Digitized by Google

exiſtimat, ab ipſis Apoſtolorum temporibus arceſſendam eſſe Purificationis Beatæ Virginis ſolemnitatem: neque contrarium evinci ex Nicephoro citato; Nicephorus enim dicit, quòd Imperator Juſtinianus inſtituit, ut toto terrarum Orbe Hypapantis feſtivitas celebraretur; *Sicut Imperator Juſtinus de Sancta Chriſti Nativitate fecerat*: porrò certum eſt, Feſtum Nativitatis Chriſti primis Eccleſiæ ſeculis fuiſſe jugiter celebratum, nec primò celebrari abſolutè cœpiſſe ſub Juſtino: ergo ſimiliter nec Feſtum Purificationis abſolutè celebrari cœpit ſub Juſtiniano, cum idem Baronius citato loco fateatur dicens: *Conſtat autem, Gelaſium Romanum Pontificem, qui annis triginta ante Juſtiniani tempora Romanæ Eccleſiæ præfuit, hujus diei celebrandæ in Occidentali Eccleſia aperuiſſe viam, dum Lupercalia* (ſeu ut diximus Amburbalia) *menſe Februario agi ſolita, Romæ ad ea tempora permanentia, Legibus Eccleſiaſticis abrogavit*. Igitur, ipſo Baronio teſtante, ante Juſtiniani tempora Feſtum hoc Romæ celebrabatur, cui celebritati, abrogando Gentiles Ritus, majorem aperuit viam Gelaſius, ideſt eam ſolemnitatem reddidit ſolemniorem: cujus ſimile fecit poſtea Juſtinianus in Oriente, non eam primò inſtituendo, ſed ſeveriore aliqua ſanctione, puta diem Feſtum, & à ſervili opere feriatum eam declarando, vel alio ſolemniore modo, quàm ante, ejus celebritatem præcipiendo. Ceterùm oſtendit Bollandus, Purificationis Mariæ, ſeu Occurſus Domini feſtivitatem, in Palæſtina, Phœnicia, Syria, atque Aſia reliqua primis Eccleſiæ ſeculis viguiſſe. Et in confirmationem affert Methodium, Gregorium Nyſſenum, Amphylochium, utrumque Cyrillum, Sophronium & Chryſoſtomum, qui Sermones ſeu Homilias in ea Feſtivitate habuere. Ex quibus cenſet Bollandus, Feſtum hoc antiquiſſimum fuiſſe in Eccleſia, & circa Apoſtolorum tempora, quamvis non in omnibus Orbis Eccleſiis, celebrari cœpiſſe; & ſuccedentibus ſeculis ad omnes totius Orbis Eccleſias ampliatum, & majori ſolemnitate auctum ob cauſas ſupra recenſitas, tum quoad Proceſſionem, tum quoad Candelarum diſtributionem, quæ modò in uſu ſunt. Quare concludit, de hujus Feſti origine tenendam eſſe Regulam S. Auguſtini lib.4. de Bapt. cap.24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum certiſſimè creditur*. Utramlibet harum duarum opinionum ſeligat Lector.

CAPUT XIII.

De Fuga in Ægyptum.

§. I.

Aliqua prænotantur.

I. CUm ea, quæ, ut cap. præcedente narravimus, in Pueri Jeſu Præſentatione contigerunt, non in angulis, ſed in Templo agerentur, & tam ex Simeonis Cantico, & Propheticis dictis, quàm ex Annæ atteſtatione jam ſpargerentur in Vulgus, & ad Herodis aures pervenirent, cujus animo de nato Rege Judæorum ex relatione Magorum timor altè inſederat: hiſce rumoribus videns, ſe à Magis, quorum reditum, ut monuerat, fortè adhuc præſtolabatur, fuiſſe deluſum, magiſque timens, hunc Puerum, de quo tanta vulgabantur, eſse Regem Judæorum recèns natum, in furorem actus, ut ſe eo metu liberaret, necem Infantium Bethlehemitarum imperavit, putans, Puerum illùc, ubi natus erat, traductum. Sed tam atroci facinori per Angelum Joſeph monens Deus occurrit: ſic enim refert Matthæus cap.2. v.13. *Qui* (idest Magi) *cum receſſiſſent, ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Joſeph dicens: ſurge, & accipe Puerum & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum, & eſto ibi uſque dum dicam tibi. Futurum eſt enim, ut Herodes quærat Puerum ad perdendum eum. Qui conſurgens accepit Puerum & Matrem ejus nocte, & ſeceſſit in Ægyptum.*

Neque ex modo loquendi Matthæi, conjungentis ſeceſſum in Ægyptum cum diſceſsu Magorum, putet quis, abeuntibus Magis, ſtatim fugam in Ægyptum ſecutam fuiſse: non enim hæc contigit niſi impleto Hieroſolymis Purgationis officio, hoc eſt poſt quadraginta dies à Nativitate. Si enim ſtatim, vel ante id temporis, Joſepho mandatum de fuga in Ægyptum datum fuiſset, cum Joſeph confeſtim, & ipſa eadem nocte conſurgens illud impleverit, & in Ægypto aliquandiù ſubſtiterit, non fuiſset locus peragendi Purgationis officium, ſiſtendi Puerum Domino: nec alia, quæ hac occaſione in Templo contigiſse, cap. præcedente ex Luca cap.2. narravimus, veritatem habere poſsent. Unde, ut benè notat Janſenius in Tetrateucho in c.2. Matth. ad illa verba: *Qui cum receſſiſſent, ecce Angelus Domini* &c. non ſtatim à diſceſsu apparuit, ſed interjectâ totâ hiſtoriâ Purificationis, imo re-

reverſionis in Nazareth, ut videtur indicare Lucas cap.2. v.39.: & affert teſtimonium S. Auguſtini lib.2. de Conſenſu Evangeliſt. cap.5., ubi rem iſtam tractans, ne quis conturbetur, monet: *Sic unumquemque Evangeliſtam contexere narrationem ſuam, ut tanquam nihil prætermittentis ſeries digeſta videatur; tacitis enim, quæ non vult dicere, ſic ea quæ vult dicere, illis quæ dicebat adjungit, ut ipſa continuò ſequi videantur: ſed cum alter ea dicit, quæ alter tacuit, diligenter ordo conſideratus indicat locum, ubi ea potuerit, à quo prætermiſſa ſunt, tranſilire, ut ea, quæ dicere intenderat, ita ſuperioribus copularet, tanquam ipſa nullis interpoſitis ſequerentur. Ac per hoc intelligitur Matthæus, ubi ait, ſomnio admonitos Magos, ne redirent ad Herodem, & per aliam viam regreſſos in Regionem ſuam, illic prætermiſiſſe, quæ Lucas narravit geſta circa Dominum in Templo, & dicta à Simeone & Anna; ubi rursùs Lucas prætermittens profectionem in Ægyptum, quam narrat Matthæus, tanquam continuam contexuit regreſſionem ad Civitatem Nazareth*. Hæc Auguſtinus: qui ſubinde contexens unam narrationem ex omnibus, quæ de Chriſti Nativitate, & Infantia vel Pueritia in utriuſque Evangeliſtæ narratione ſeu dicuntur ſeu prætermittuntur, poſt regreſsum Magorum ponit Præſentationem in Templo impletis Purgationis diebûs: *Et cum perfecerunt omnia ſecundùm Legem Domini*, ſubjungit: *Ecce Angelus Domini* &c. Deinde profectionem in Ægyptum.

II. Hic petet aliquis: cum poſſet Deus aliis viis præſervare ab Herodis furore Filium ſuum, cur voluit, ipſum fugere in Ægyptum? Ex hac fuga plerique Infidelium occaſionem ſumſerunt negandi, eum fuiſse verum Deum, dicentes: ſi verus Deus fuit, quid oportuit fugâ vitæ ejus conſulere? Et Neſtoriani apud Maxentium Dialogo 1. publicare non erubeſcebant: *Quid poteſt eſſe iniquius, quàm ut credatur Deus propter hominem fugiſſe in Ægyptum?*

III. Si hæc inſtantia locum haberet, ſequeretur, non ſolùm fugam in Ægyptum, ſed omnia alia, quæ Filius Dei ſecundùm hominem fecit, & paſsus eſt, dum permiſit, ſe à militibus capi, ad Tribunalia rapi, flagellis cædi, coronari ſpinis, cruci affigi, & morti tradi, ejus veræ Divinitati derogaſse; magis enim indignum eſt, Deum hæc prædicta pati, quàm fugiendo declinare perſecutorem, quia nondum advenerat tempus, quo pati volebat. Inſuper Chriſtus erat Deus, ſed erat etiam Homo: ſe eſse Deum monſtravit in Nativitate per Angelos & Stellam, ſe eſse autem Hominem, præter cetera, monſtrare voluit fugiendo in Ægyptum. Hinc Chryſoſtomus hom. 8. in Matth. *An*, in-

inquit, *oportebat, illum incidere in manus Herodis, & captum non interfici? At non putatum fuiſſet, ipſum accepiſſe carnem, neque œconomiæ magnitudo credita fuiſſet. Nam ſi his ita geſtis, poſtquam multa humano modo diſpenſata ſunt, quidam dicere auſi ſunt, carnis aſſumtionem eſſe fabulam; quò impietatis non prorupiſſent, ſi omnia Divino modo, & ſecundùm ſuam potentiam feciſſet?* Et Fulgentius ſerm. de Epiphania: *Dignatus eſt in Ægyptum fugere, ut poſtea crucem dignaretur aſcendere, facit enim eum mori benignitas propria, non malignitas aliena.* Fugit voluntate non neceſſitate. Ita idem Fulgentius: *Fugit, non formidine humana, ſed diſpenſatione Divina, fugit, non neceſſitate, ſed poteſtate.*

Examinandum modo eſt primò, ex quo loco fugerint Maria & Joſeph cum Puero in Ægyptum. Secundò, quanto tempore in Ægypto permanſerint. Tertiò, an miracula in Ægypto patrata vera ſint.

§. II.

Ex quo Loco fugerint.

IV. IN hoc duplicem invenio ſententiam. Prima aſserit, ex Bethlehem Sanctos Conjuges cum Puero Jeſu fugam arripuiſse in Ægyptum. Secunda ex Hieroſolymis poſt Præſentationem in Templo factam. Tertia ex Nazareth, quò, impleto Præſentationis officio, ſe receperant.

Huic tertiæ ſententiæ, ut communiori & probabiliori ſubſcribens, cenſeo, Sanctos Conjuges poſt Præſentationem cum Puero Nazareth reverſos, nuntio ibi per Angelum à Joſeph accepto, inde in Ægyptum transfugiſse. Id colligo ex dictis. Mandatum enim de Fuga, & Fuga ipſa in Ægyptum non contigerunt, niſi peracto Purificationis officio, dicente Luca c. 2. v. 39. *Et ut perfecerunt omnia ſecundùm Legem Domini, reverſi ſunt in Galilæam in Civitatem ſuam Nazareth*: ubi verba illa *Ut perfecerunt reverſi ſunt* denotat, illos reverſos eſse ſtatim ac perfecta ſunt omnia ad Legem Purgationis ſpectantia. Unde neceſsariò conſequitur, Mandatum Fugæ datum fuiſse Nazareth, & ex Nazareth reipſa fugam arripuiſse. Non enim ex Bethlehemo fugam arripuerunt ſtatim poſt Magorum diſceſsum, aliàs Legem Purgationis implere non potuiſsent: neque poſt impletam Purgationis Legem; nam, ut dicit Lucas, poſt eam impletam reverſi ſunt, non in Bethlehem, quò occaſione cenſus profecti erat, & ubi occaſione Partus Mariæ Virginis uſque ad tempus purgationis

nis

nis manſerant, ſed in Nazareth Civitatem ſuam. Neque ex Hieroſolymis eadem ratione, quia, ut ſcribit Lucas, peracto Hieroſolymis Purgationis officio, non abierunt ſtatim in Ægyptum, ſed reverſi ſunt in Nazareth Civitatem ſuam.

Neque dicas, reverſionem in Nazareth referri ad tempus, quo ex Ægypto regreſſi ſunt, ut videtur expoſuiſſe Auguſtinus lib. 2. de Conſ. Evangeliſt. cap. 5. Hæc enim expoſitio non cohæret verbis ſupra relatis Lucæ: *Et ut perfecerunt omnia ſecundùm Legem Domini, reverſi ſunt in Galilæam in Civitatem ſuam Nazareth*: quæ indicant, eos peracto Hieroſolymis Purgationis officio, inde Nazareth tranſmeaſſe. Duplicem ergo regreſſum parentum Chriſti in Civitatem Nazareth cenſeo diſtinguendum: Unum ex Hieroſolymis peracto Purgationis officio: & de hoc loquitur Lucas: Alterum ex Ægypto mortuo Herode; & de hoc loquitur Matthæus cap. 2. v. 23. *Et veniens habitavit in Civitate, quæ vocatur Nazareth*.

V. Accedunt aliæ congruentiæ, cur ex Nazareth potiùs, quàm aliunde Joſeph fugerit in Ægyptum. Prima, quia decebat, ut antequam in Ægyptum pergerent, eſſent in loco, in quo parare ſtatim poſſent viaticum, & alia neceſſaria ad iter longum peragendum: ad hoc autem nullus locus aptior erat, quàm Nazareth, ubi domum propriam habebant, & bona aliqua, de quibus poſſet diſponere ad iter. Secunda, quia tempus abundè ſuppetebat ad fugâ ſe ſubtrahendum ab Herodis furore. Nam à die 2. Februarii, qua Purgationis officium impletum fuit, uſque ad tempus Paſchatis, circa quod creditur inchoata cædes Infantium, circa duo menſes interfluxerunt.

VI. Sed dices primò: ex illo loco juſtus eſt Joſeph aufugere, in quo timeri poterat, ne Jeſus occideretur ab Herodis ſatellitibus: nullus autem erat timor, quòd occideretur in Nazareth; illum enim non quæſivit ad necem Herodes in Galilæa; ubi Nazareth erat, ſed in Bethleem Civitatem Judææ, & in omnibus finibus ejus: non ergo ex Nazareth, ſed ex Bethlehem aufugit.

VII. Reſpondeo primò, quòd ſi hic diſcurſus valeret, & ſi Joſeph tunc Bethlehem ſubſtitiſſet, non fuiſſet neceſſe, ut in Ægyptum regionem remotam fugeret, cum ſimpliciter extra Bethlehem, & omnes fines ejus, & etiam Nazareth, à furore Herodis, qui Bethlehem tantùm, & in omnibus finibus ejus pueros juſſerat interfici, ſecurus fuiſſet.

Reſpondeo igitur ſecundò: Idcircò Joſeph fugere in Ægyptum juſſum fuiſſe cum puero Jeſu, quia Herodes non ſola Bethlehemiticorum puerorum, quæ fines Bethlehem non exceſſit, con-

contentus, aliis quibuſque modis & artibus Nati Pueri vitæ inſidiabatur, quàcumque ejus dominatio pateret, quæ non ad Judæam dumtaxat, ſed & ad Galilæam extendebatur; Herodes enim Magnus Regnum Judæorum integrum obtinebat. Quandoquidem diviſio illa in quatuor Tetrarchias (quarum prima, complectens Judæam Hieroſolymam & loca ejus finitima, Samariam & Idumæam, Archalao & filio ejus contigit; Altera nempè Galilæa Herodi Antipæ data eſt; Tertia, nempè Iturea & Traconitis Philippo ceſſit; Quarta nempe Abilina Lyſaniæ conceſſa fuit, ut ex Luca c.3. & Joſepho l.10. Antiq. c.10.) ſolùm poſt Herodis Magni obitum facta eſt.

Accedit quòd non ſolus Herodes, ſed & Scribæ ac Sacerdotes in pueri Jeſu necem conſpiraverant. Unde ſuper illa verba: *Defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri*: S. Hieronymus in c. 2. Matthæi ait, *Ex loco intelligimus, non ſolum Herodem, ſed & Sacerdotes, & Scribas eodem tempore necem Domini fuiſſe meditatos*. Ejuſmodi autem homines nedum in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, ſed & in Nazareth, & universâ Galilæâ reperiebantur.

VIII. Dices ſecundò: Ex illo loco fugiſſe in Ægyptum Joſeph exiſtimandus eſt, ad quem mortuo Herode cogitabat reverti: atqui cogitabat reverti, non Nazareth Galilææ, ſed in Judæam, nimirùm vel Bethlehem vel Hieroſolymam; quamvis poſtea audiens, ibi Archelaum filium regnare, timuerit illò ire, ſed monitu Angeli ſeceſſerit in Civitatem Nazareth Galilææ, ut dicit Matthæus c.2. v. 22. & 23. igitur &c.

Reſpondeo tamen, ex eo quòd Joſeph cogitaverit in reditu ab Ægypto ire in Terram Iſrael ſeu Judæam, non ſequi, quòd inde diſceſſerit fugiens in Ægyptum. Quia Matthæus non dicit quòd Joſeph audiens, quòd Archelaus regnaret in Judæa, *timuit illò reverti*, quod dicturus fuiſſet, ſi ex Judæa diſceſſiſſet; ſed *timuit illò ire*. Nec Angelus dixerat Joſeph *Vade in terram Juda*, ſed *vade in terram Iſrael*. Galilæa autem, & Nazareth ſub terræ Iſrael nomine comprehendebatur. Cogitabat ergo Joſeph in Judæam ire, vel quia terra Iſrael, ad quam ex Ægypto pervenerat, vicinior erat Judææ, vel quia in animo habebat cùm Puero Jeſu & Matre ejus Templum adire, gratias ibi acturus Deo pro ejus præſervatione, vel alia de cauſa. Quare ex hoc non concluditur, fugam in Ægyptum ex Judæa arreptam fuiſſe.

§.III.

Digitized by Google

§. III.

Quamdiu in Ægypto manſerint.

IX. Tot in hac re opiniones invenio, ut ubi certò pedem figere poſſim, neſciam; maximè quòd ex Matthæo, aut Sacris aliis Monumentis nihil colligi queat. Unde omnes referemus, eam quæ nobis arrideat ſtatuentes.

Primò igitur Epiphanius lib. 1. Panarii poſt hæreſim 20., & lib. 3. hæreſ. 78. putat, Chriſtum rediiſſe ex Ægypto anno ætatis ſuæ quarto, cui accedit Sulpitius Severus lib. 2. Hiſt. num. 39. Putant enim hi Patres, Chriſtum natum fuiſſe anno 33. Regni Herodis Magni. Cumque Herodes anno 37. regni ſui obierit, & Chriſtus poſt Herodis mortem ex Ægypto reverſus ſit, ut ex Matthæo habetur, inde inferunt, eum anno ætatis ſuæ quarto ex Ægypto rediiſſe. Epiphanius tamen, qui putat, Chriſtum expleto à Nativitate biennio fuiſſe à Magis adoratum, & deinde in Ægyptum abiiſſe, ſolis duobus annis moram traxiſſe in Ægypto exiſtimat; Sulpicius verò moram quatuor annorum tribuere videtur.

Secundò, Nicephorus lib. 1. cap. 14. vult, Chriſtum ex Ægypto rediiſſe tertio ætatis ſuæ anno. Cumque cap. 3. doceat, fugam Chriſti in Ægyptum ſecutam fuiſſe ſtatim poſt ejus Præſentationem in Templo, fit, ut in Ægypto tribus tantùm annis moratus ſit. Cui conſentit Onuphrius Panvinius in Chronico; & habetur in Evangelio Infantiæ n. 26. his verbis: *Exacto verò triennio rediit ex Ægypto.*

Tertiò, Janſenius cap. 11. Concordiæ ſentit, Chriſtum ex Ægypto rediiſſe in fine quinti, vel initio ſexti ætatis ſuæ anni; putat enim, eum natum anno 32. Regni Herodis, qui anno 37. Regni ſui obiit. Huic ſententiæ adhæſit Beda, qui tamen, cum putet Regnum Herodis 36. ſolis duraſſe, facit Chriſtum natum anno 31. Regni ejus.

Quartò, Ammonius Alexandrinus in Harmonia Evangeliorum ſentit, in Ægypto ſeptem annos egiſſe, quem ſequitur Anſelmus in cap. 2. Matth. dicens, Chriſtum eo ſpatio latuiſſe in quadam Civitate Ægypti, quæ dicitur Heliopolis.

Quintò, Baronius ad ann. 8. Chriſti num. 13. exiſtimat, quòd Chriſtus redierit ex Ægypto inchoato nono ætatis ſuæ anno, quem ſequitur Suarez 3. p. q. 37. art. 4. diſputat. 17. ſect. 2.

Sextò, alii, inter quos Serry Exercit. 38. & Perimezzi diſſer-

Digitized by Google

ſertat.227. de Chriſti fuga in Ægyptum, cenſent, Chriſtum vix integro anno commoratum fuiſſe in Ægypto.

X. Relictis tamen in ſua probabilitate prænarratis ſententiis, in hanc ultimam propendo;& cenſeo, Chriſtum vix anno integro moratum fuiſſe in Ægypto. Moveor primò, quia Matthæus cap.2. v.15. de Mora Joſephi in Ægypto dicit: *Et erat ibi uſque ad obitum Herodis*. Verſu verò 19. *Defuncto autem Herode: Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Joſeph in Ægypto dicens, ſurge, & accipe Puerum & Matrem ejus, & vade in terram Iſrael: defuncti ſunt enim, qui quærebant animam Pueri*. Quæ verba videntur indicare, non longum tempus interceſſiſſe inter fugam Joſeph in Ægyptum, & mortem Herodis, & proindè reditum Joſeph in terram Iſrael.

XI. Secundò, ut ſupra cap.8. §. 1. de tempore Nativitatis Chriſti n.4., Chriſtus natus eſt Regni Herodis an. 36. Mortuus eſt autem Herodes anno Regni ſui 37., ut ſcribit Joſeph. lib.17. Antiquit. cap.10., & lib.1. de Bello Judaico cap.21. Herodes enim eodem anno, quo ſtragem Puerorum edixit, ac Filium ſuum Antipatrum jamdiu carcere detentum juſſit interfici, inſtituto Regni ſucceſſore Archelao, circa Feſtum Paſchæ tabe conſumtus miſerè, ut merebatur, interiit. Cumque Joſeph fuga in Ægyptum circa medium Februarii contigerit, fit ut mors Herodis vix tertium poſt menſem ſecuta ſit. In hanc ſententiam venit Tillemont. tom. 1. Mem. Hiſt. de Jeſu Chriſto art.4., ubi narrata Infantium cæde ſubjungit,,, Herodes quantocyus hujus ,, criminis pœnam ſubiit, & aliorum quoque, quorum conſcius ,, erat. Mortuus enim eſt eodem anno ante Paſcha, infirmitate, ,, ac tabificis doloribus conſumtus. Poſt ejus mortem ejus dominium inter tres ejus filios diviſum fuit. Archelaus ab Imperatore Auguſto factus fuit Ethnarcha ſeu Princeps Jeruſalem, omniumque ad eam pertinentium, quæ propriè appellantur Judæa; & inſuper Samariæ ac Idumææ. Herodi Antipæ contigit Galilæa, & Philippo Ituræa & Traconitis ſub titulo Tetrarchæ.

XII. Sed dices: ſi tertio menſe poſt diſceſſum in Ægyptum mortuus eſt Herodes; ſi Angelus de ejus morte monuit Joſeph, qui *conſurgens accepit Puerum & Matrem ejus, & venit in terram Iſrael* (Matth.2. v.2. Igitur vix menſibus quatuor moratus eſt in Ægypto.

Reſpondeo tamen, non ſtatim atque Herodes extinctus eſt, fuiſse reverſionis mandatum ab Angelo Joſeph denuntiatum, ſed tunc tantùm, cum Archelaus ſucceſſit patri ſuo Herodi in ad-

adminiſtratione Regni Judææ: undè ſubjungit Matthæus: *Audiens autem* (Joſeph) *quòd Archelaus regnaret in Judæa pro Herode patre ſuo, timuit illò ire, & admonitus in ſomnis ſeceſſit in partes Galilææ*. Archelaus autem nonniſi poſt ſex circiter menſes patri ſuo Herodi in gubernio Judææ ſucceſſit, quam ſub Tetrarchiæ duntaxat nomine obtinuit ab Auguſto. Quare ſi ſex iſti menſes addantur aliis tribus, quibus ante Herodis mortem in Ægypto Joſeph ſubſtiterat, conficiunt menſes ultra novem, & ideò infra annum manſit extra terram ſuam. Hæc ſententia plana eſſet, ſi omnes convenirent, Chriſtum eſse natum anno 36. Regni Herodis: cum enim ex Joſepho certum ſit, eum obiiſse anno 37. Regni ſui, extra dubium eſset, moram Chriſti in Ægypto ad annum integrum non perveniſse; ſed cum alii velint, Chriſtum fuiſse natum anno Regni Herodis 29., ut Baronius, alii 33., ut Epiphanius, alii 32., alii 31.; hinc orta eſt ſententiarum diverſitas circa tempus, quo moram traxit in Ægypto.

XIII. Oppones tamen contra noſtram opinionem primò: Luc. 2. v. 41. habetur, quòd poſt reditum ex Ægypto *Ibant parentes ejus per omnes annos in Jeruſalem in die ſolemni Paſchæ. Et cum factus eſſet annorum duodecim, aſcendentibus illis Hieroſolymam ſecundùm conſuetudinem diei Feſti... remanſit puer Jeſus in Jeruſalem*: ergo non erat Infans unius anni, quando rediit.

Reſpondeo, S. Lucam non dicere, quòd poſt reditum ex Ægypto ſtatim ex Nazareth cœperint per omnes annos Parentes Jeſu ire in Jeruſalem occaſione Feſti Paſchæ. Deinde dicere *per omnes annos*, non deſignando per quot annos iverint, antequam Jeſus factus eſset duodecim annorum. Igitur ex hoc textu non concluditur, quotum ætatis annum ageret Jeſus, quando rediit ex Ægypto; nec tertium nec quartum nec quintum nec ſeptimum nec nonum.

XIV. Opponunt ſecundò, in Evangelio Infantiæ dici, quód exacto triennio Chriſtus rediit ex Ægypto.

Reſpondeo verum eſse; ſed quæ fides habenda ſit dicto Pſeudo-Evangelio declaravit Gelaſius Papa, qui illud ad apocrypha amandavit. Minorem autem fidem meretur in hoc ex modo, quo illud narrat: dicit enim „ quod cùm Judæam attigiſ-„ ſet, timuit Joſeph illam intrare; audiens enim deceſſiſse He-„ rodem, & Archelaum filium in locum ejus ſucceſſiſse, metuit, „ & in Judæam abiit, apparuitque illi Angelus Dei, & dixit: „ o Joſephe abi in Urbem Nazareth, & ibi ſubſiſte: deinde ſub-„ dit, ingreſſi in Urbem Bethlehem videbant ibi morbos pluri-„ mos, à quibus Infans Jeſus omnes illis detentos ſanavit „.

Quomodo enim ſi Joſeph timuit Judæam ingredi, illam intravit? Quomodo monente Angelo, ut iret Nazareth, & ibi ſubſiſteret, ivit Bethlehem? De Miraculis, quæ narrat, ibi ac Hieroſolymis à Puero Jeſu patratis, cùm alium Auctorem non habeant, dicam commentitia eſse. Sed hoc ſtatim.

§. IV.

De aſſertis Miraculis à Jeſu in Ægypto patratis.

XV. Plura in ipſo itinere ad Ægyptum Miracula Jeſum patraſſe, præcitatus Liber Infantiæ narrat. Primum, quòd appropinquans Urbi Magnæ (quæ putatur Alexandria) in qua Idolum erat, & Filius Sacerdotis à Dæmonibus obſeſſus, fecit Idolum corruere, & Sacerdotis Filium à Dæmonibus liberavit. Secundum, quòd cùm perveniſſet ad latibula Latronum, hi audientes ingentem ſtrepitum, quaſi Regis advenientis, perterriti fugæ ſe dederunt, eos, quos expoliatos captivos tenebant, liberos relinquentes; hi autem ad Mariam & Joſeph accurrerunt. Tertium, quòd cùm in aliam Civitatem perveniſſent, mulier, quæ à Dæmone correpta tot furiis agitabatur, ut à nemine, nec catenis teneri poſſet, visâ Mariâ ſtatim libera evaſit. Quartum, ſimile de Sponſa, quæ ipsâ nuptiarum die operâ Satanæ effecta muta, ſuis ulnis Puerum Jeſum amplectens ac deoſculans, nodum linguæ ſolutum illicò experta fuit. Quintum de alia muliere, quæ cum lavatum aliquando proceſſiſſet, à Dæmone ſub ſerpentis forma adeò complicata in omnibus ſuis membris fuerat, ut ſuper eam ſingulis noctibus ſe Dæmon extenderet; hæc admotô Puerô Jeſu, & oſculis complexô, confeſtim evaſit libera: quæ eadem mulier, cum aquâ, in qua lotus fuerat Puer Jeſus, quam reſervaverat, puellam leprâ infectam perfudiſſet, à lepra mundata fuit. Sextum, quòd cùm puella iſta à lepra mundata comitem ſe Mariæ ad aliam Civitatem adjunxiſſet, ibi inveniens uxorem Principis ſummo dolore proſtratam, quòd prolem, quam diù exoptaverat, infectam leprâ ſuſcepiſſet, eâdem aquâ, quâ Corpus Pueri Jeſu lotum fuerat, Infantem perfuſum à lepra liberavit. Septimum, cùm ad aliam urbem adventaſſent, puella, quæ eis comitem ſe dederat, videns tres mulieres plorantes, eo quòd eorum frater vi magici veneficii converſus eſſet in mulum, eas conſolata juſſit, ut aſſertum mulum adducerent ad Mariam: quod cùm feciſſent, Maria dorſo muli impoſitô Puerô Jeſu, ejuſque Nomine invocatô, formæ humanæ

Digitized by Google

ut priùs eum reſtituit, eique Mariâ annuente præfata puella in uxorem data fuit. Octavum, cùm Maria & Joſeph inde digreſſi eſſent, inciderunt in duos Latrones, quorum uni nomen *Titus*, alteri *Dumachus*. Titus autem ſuadebat Dumacho, ut eos dimitteret liberos, cui repugnanti, Titus dedit zonam ſuam in pignus quadraginta drachmarum. Hoc videns Maria precata eſt Deum, ut ipſum recipiat ad dexteram, eique remiſſionem peccatorum concedat: & reſpondens Jeſus dixit: *Poſt triginta annos crucifigent me Judæi Hieroſolymis, & duo iſti Latrones mecum unà in Cruce tollentur; Titus ad dextram meam, & Dumachus ad ſiniſtram; & ab illo die præcedet me Titus in Paradiſum.* Nonum, quòd inde ad Sycomorum digreſſi ſunt, ubi Jeſus produxit fontem, in quo Maria tunicam ejus lavit: ex ſudore autem, qui à Domino Jeſu ibi defluxit, balſamum in illa Regione provenit. Hæc ſunt prodigia, quæ in Evangelio Infantiæ leguntur facta à Domino Jeſu, dum iret in Ægyptum. Ubi demum concluditur, quòd inde Memphim deſcenderunt, viſôque Pharaone, triennium in Ægypto ſubſtiterunt: *Fecitque Dominus Jeſus plurima in Ægypto Miracula, quæ neque in Evangelio Infantiæ, neque in Evangelio perfecto ſcripta reperiuntur.*

Verùm de his Miraculis, quæ aſſeruntur facta in itinere ad Ægyptum, optandum eſſet, ut de eis fides haberetur, quòd ab alio Auctore & alio teſte confirmarentur. Præcipuè autem octavum de duobus Latronibus Tito & Dumacho, quòd iidem illi fuerint, qui cum Chriſto in Crucem acti fuerunt, & quòd unus ex illis, nempè Titus, precibus Mariæ, & Jeſu prædictione, propterea ſalvus fuerit, alter verò reprobatus. Quamvis qui ex Latronibus ſalvus factus eſt, vulgo credatur fuiſſe nomine *Dimas*, non Titus: ſed hoc etiam ex apocryphis eruitur.

XVI. Nunc ad alia Miracula, quæ à Chriſto in Ægypto patrata referuntur. Baronius ad an. Chriſti 1. num. 47. ex Burchardo in Deſcrip Terræ Sanctæ p.2. c.4. hæc narrat: *Inter Heliopolim & Babyloniam medio fermè loco eſt hortus... rigatur hortus ille ex parvulo fonte ſed ubere; in quo fama eſt, B. Virginem Jeſum parvulum pluries laviſſe, panniculoſque ejuſdem mundaſſe, cùm eſſet in Ægypto propter metum Herodis; eſt & ibidem lapis, ſuper quem dicitur eoſdem exſiccaſſe: hæc omnia venerantur à Chriſtianis & Saracenis. Verùm quia fons ille parvulus non ſufficiens erat irrigationi totius horti, Saraceni alium profundum foderunt puteum juxta illum, ex quo quatuor boves per rotam aquam extrahunt, ſperantes, ex vicinitate fontis Jeſu aquam alterius fontis fore virtuoſam. At ſe deceptos animadvertentes, conſtruxerunt canalem, per*

quem tranſmittunt aquam illam in fontem Jeſu, ut ſic ex eis mixtis fœcundaretur hortus. Nec eos fefellit opinio; nunc enim ſufficienter & virtuoſè fœcundatur ex aquis ſic mixtis. Hæc Burchardus apud Baronium, qui dicit, aſſeri ab aliis, qui ea de re ſcripſerunt: addentes, locum illum in magna veneratione à Saracenis haberi, ut ibi lampadem perpetuò ardentem in memoriam Jeſu ibi olim habitantis conſervent; locumque illum ab incolis Ægyptiis *Mataream* nominari tradunt. Ex quo colligo, hunc eſſe fontem illum, quem produxit Jeſus, ut ſupra ex Evang. Infantiæ retulimus: nam ibi dicitur: *Produxit Dominus Jeſus fontem in Matarea, in quo Diva Maria tunicam ejus lavit.*

XVII. Aliud prodigium refert Sozomenus lib. 5. Hiſt. c. 21. his verbis: *Sed & arborem quandam Perſeam nomine apud Hermopolim Thebaidis fuiſſe ferunt, cujus ſurculus aut folium aut corticis exigua portio ægris admota morbos ab eis depulerit. Ajunt enim Ægyptii, Joſephum cum præ metu Herodis fugeret, aſſumto ſecum Chriſto, & Sancta Maria Deipara, Hermopolim veniſſe: cumque jam ingreſſurus eſſet, ad ipſam Civitatis portam, arborem illam admodum proceram, adventum Chriſti ferre non valentem, ad ſolum uſque inflexiſſe ſe, & Chriſtum adoraſſe. Et hæc quidem de iſta arbore, ſicut à multis accepi, hoc loco commemoravi: ceterùm exiſtimo, aut hoc ſignum fuiſſe Divinæ præſentiæ; aut arborem, quæ ob proceritatem & pulchritudinem Gentilium more à civibus colebatur, uti par erat, concuſſam eſſe ſua ſponte, cùm Dæmon, qui in ipſa adorabatur, adveniente hujuſmodi ſuperſtitionum everſore, contremuiſſet; cunctaque Ægyptiorum ſimulacra adventu Chriſti commota eſſe juxta vaticinium Eſaiæ. Fugato autem Dæmone, ad perpetuam rei geſtæ memoriam permanſit arbor, morbis eorum, qui crederent, medelam afferens. Et horum quidem teſtes Ægyptii ac Palæſtini, ſingula, quæ apud ipſos geſta ſunt, confirmantes.* Hæc Sozomenus. Hoc idem refertur, quamvis ſtrictiùs, in Vitis PP. lib. 2. cap. 7., quod opus Evagrio tribuitur.

XVIII. Hôc exiſtimat Baronius ibid. n. 44., impletum fuiſſe, quod de everſione Idolorum Domino ingrediente Ægyptum prædixerat Iſaias cap. 19. v. 1. *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem levem, & ingredietur Ægyptum, & commovebuntur ſimulacra Ægypti à facie ejus, & cor Ægypti tabeſcet in medio ejus*: in cujus confirmationem affert Euſebium lib. 6. Demonſtr. Evang. c. 20., Athanaſium lib. de Incar. Verbi, & Auctorem (ſub Origenis nomine) Homiliæ 3. in diverſa Evangelii loca. His videtur conſentire S. Cyrillus Hieroſol. Catech. 10.

XIX. Verùm hæc materialem ſaltem & viſibilem ſimulacro-

cro-

crorum everſionem Dominô in Ægyptum ingrediente probare non videntur, ſed ad ſummum inviſibilem, nimirùm Dæmonum ſimulacris inſidentium terrorem, prævidentium ſe ſuo tempore inde ejiciendos. Locum Iſaiæ S. Hieronymus intelligere videtur de ingreſſu Domini in mundum per carnem aſſumtam, ait enim: *Quidam totam banc Prophetiam ad Salvatoris tempora referunt, quando ingreſſus eſt ſuper nubem levem, ideſt corpus humanum, quod ex Virgine aſſumſerat, nullo humanæ commixtionis ſemine prægravatum; ſive quod à nube levi portatus ſit, ideſt corpore virginali: & ad ingreſſum ejus omnes Dæmones contremuerint, tuncque prima Idolorum ruina fuerit, præſentiam Domini ferre non ſuſtinens.* Ubi nihil de ingreſſu Pueri Jeſu in Ægyptum Herodis ſævitiam fugientis, nihil de everſione ſenſibili ſimulacrorum ad ejus ingreſſum tunc ſecuta, ſed ſolùm tempore prædicationis ſecutura.

In eodem ſenſu loquitur Euſebius citato loco, dicens: *Iii, qui priùs incolebant Ægyptum, vitioſi pravique Dæmones per multa ſecula in ſimulacris latitantes, animaſque Ægyptiorum omni ſuperſtitionis errori addicentes ac ſubjicientes, cùm ſenſiſſent, novam quandam divinamque virtutem ad ſe acceſſiſſe, illicò commoti ſunt, ac fluctuationem ac perturbationem in ſe ipſis pertulerunt, corque ipſorum & vis intelligendi intrinſecùs in ipſis convicta ſunt, ceſſerantque ac fugata ſunt ab ea virtute, quæ viſum effugiens illos compellebat, & ignis inſtar ineffabili quadam ratione adurebat. Et tunc quidem inviſibiliter Dæmones talia paſſi ſunt, cum Salvator noſter Jeſus Chriſtus in Ægyptum cum viſibili corpore pervenit: At verò poſtquam planè jam Ipſius Evangelium ad Ægyptios, ſicut ad reliquas Gentes perlatum eſt, & inviſibilis ejus virtus unà cum ejus Apoſtolis adfuit, quæ latenter illos adjuvaret, & unà cum illis rem, negotiumque gereret, ... hìc jam tum Ægyptiis, ſicut etiam reliquis Gentibus ſeditio bellumque inteſtinum exortum eſt, cùm alii quidem ab errore colendi plures Deos recederent, & ad Chriſti Dei Verbum concurrerent, alii verò è contrario hos ipſos oppugnarent ... adeò ut fratres à fratribus disjungerentur, & doctrinæ Chriſti causâ etiam cariſſimos ſibi gladiis transfigerent: ait enim Oraculum: „ Et excitabuntur Ægyptii contra Ægyptios, & bellum geret homo contra fratrem ſuum, & homo contra proximum ſuum „.* Ita exponit Euſebius Iſaiæ prænarratum vaticinium, non de viſibili everſione ſimulacrorum, Jeſu ingrediente Ægyptum, ſed de inviſibili commotione Dæmonum in ſimulacris latitantium, præſentientium, ſe Evangelii prædicatione eſſe ſuo tempore exterminandos.

XX. Ea-

XX. Eadem eſt mens S. Athanaſii lib. citato de Incarnat. Verbi Dei n.36., ubi comparans ingreſſum Jeſu in Ægyptum cum ingreſſu Abrahæ & Moyſis: *Quis juſtorum*, inquit, *aut Regum in Ægyptum deſcendit, ejuſque adventu Ægyptiorum Idola corruerunt? Abraham quidem illuc deſcendit, at nihilominus Idololatria ibidem viguit; illic & Moyſes natus eſt, ſed eadem, quæ antea, permanſit errantium ſuperſtitio.* Quibus patet, S. Athanaſium non loqui de materiali everſione Idolorum, ſed de formali Idololatricæ ſuperſtitionis, quæ poſt ingreſſum Chriſti in Ægyptum, prædicatô ibi Evangeliô ſecutura erat: quod poſtea n.37. clariùs exprimit, his verbis: *Hic ille eſt, qui priuſquam in corpore appareret, victoriam de adverſantibus Dæmonibus reportavit, ac de Idololatria triumphavit. Hinc ergo omnes undique Gentes patrium morem & Idolorum impietatem deteſtati, ſuam jam ſpem in Chriſtum collocant, ſeque ei adſiſcunt, uti vel oculis licèt adſpicere. Neque enim unquam aliàs Ægyptiorum impietas diſſoluta eſt, niſi cum Dominus omnium, veniens in nube, vectus corpore illuc ivit, Idolorumque errorem evertit, & omnes ad ſe ipſum, & per ſe ipſum ad Patrem convertit.* Non ergo de everſione materiali Idolorum Ægypti in adventu Chriſti ſecuta, ſed de everſione generali Idololatriæ, non ſolùm in Ægypto, ſed toto Orbe ſecutura ſucceſſu temporum, loquitur Athanaſius.

In eundem ſenſum conſpirat Homil.3. citatus Pſeudo-Origenes, ait enim: *Fuge in Ægyptum, ut fugiant de Ægypto, qui ibi ſunt Dæmones, & appropient ibidem Angeli Sancti, qui Deum conſequuntur, qui Sanctis junguntur: ut pro multitudine Templorum atque abominationum multarum multitudo exuperet Eccleſiarum; pro Idolorum turbis turbæ abundent Fidelium atque colentium Dominum; pro vitiis & erroribus multis multa caſtitas multaque Sanctitas ſuperabundet, multaque Virginitas.* Quæ certè ingrediente Jeſu corporaliter in Ægyptum ſecuta non ſunt.

XXI. Hanc Ægyptiacæ Idololatriæ everſionem nedum Prophetæ Sancto Spiritu edocti prænuntiarunt, ſed etiam Triſmegiſtus Dæmone ipſo ſuggerente prædixit: unde apud S. Auguſt. lib.8. de Civit. Dei cap.23. ajebat: *Futurum tempus eſt, quo appareat, Ægyptios incaſſum pia mente Divinitatem ſedula Religione ſervaſſe, & omnis eorum ſancta veneratio in irritum caſura fruſtrabitur*: ſuper quæ S. Auguſtinus: *In quo*, inquit, *videtur hoc tempus prædicere, quo Chriſtiana Religio quantò eſt veracior atque ſanctior, tantò vehementiùs & liberiùs cuncta fallacia figmenta ſubvertit; ut gratia veriſſimi Salvatoris liberet hominem ab iis Diis, quos facit homo, & ei Deo ſubdat, à quo factus eſt homo.*

Non

Digitized by Google

Non ſtatim tamen in Ægypto Idololatria corruit: nam in eo Idololatriam ejuſque Templa ac Simulacra ad annum Chriſti 389. perſeveraſſe, fatetur Baronius ipſe ibidem n.93. &c.; ubi Canapi, Iſidis, ac Serapidis fana adhuc extantia à Theodoſio Imperatore everſa narrat, & in loco, ubi Serapidis fanum erat, extructam Baſilicam, in quam Reliquiæ S. Joannis Baptiſtæ tempore Juliani Apoſtatæ diſperſæ, ſed collectæ & ad S. Athanaſium perlatæ per Theophilum Alexandrinum, illatæ fuerunt. Ruit ergo ex omni parte opinio, quòd ingrediente Domino in Ægyptum Idola corruerint, cum per quatuor ferè ſecula poſt perdurarint. Scio, reſponderi, non omnia quidem, quæ tunc erant in Ægypto ſimulacra corruiſse, ſed de his aliqua. Verùm, cùm hoc non ſatis firmo aſſeratur documento, & Iſaias generaliter dicat *Commovebuntur ſimulacra Ægypti à facie ejus*; probabilius videtur, Chriſto in Ægyptum adveniente, commota fuiſſe omnia commotione ſpirituali & inſenſibili, ut ſupra dicebam, non verò ſenſibili ſimulacrorum ruinâ.

XXII. Sunt, qui prodigioſam illam ſimulacrorum everſionem non contigiſſe, ex eo probare velint, quia Chriſtus nullum Miraculum in pueritia feciſſe narratur, imo primum fuiſſe illud converſionis aquæ in vinum in nuptiis Canæ, quia dicit S.Joannes cap.2. v.11. *Hoc fecit initium ſignorum Jeſus in Cana Galilææ.* Ita ſentit S. Jo: Chryſoſt. Homil. 21. aliàs 20. in Joan. Quia, ſi Miracula, quæ Jeſus ſpatio trium ferè annorum operatus eſt, eum adeò celebrem reddiderunt non in Judæa tantùm, ſed & in Syria & ultra, *multò magis ſi adhuc Puer Miracula edidiſset, non potuiſset tanto tempore latere: majori quippe admirationi fuiſsent Miracula à Puero facta, cùm maximè tempus & duplex & triplex, imo ampliùs fuerit. Verùm nihil aliud Puer fecit, niſi id tantùm, quod Lucas enarrat, duodennem ipſum ſediſse in medio Doctorum audientem, & interrogatione ſua admirandum viſum fuiſse. Alioquin autem jure ac meritò non cœpit in puerili ætate Miracula edere; putaſsent enim rem illam vere phantaſma eſse: nam ſi de illo jam viro id multi ſuſpicati ſunt, multò magis id crediđiſsent, ſi admodum juvenis ſigna feciſset; & invidia permoti ipſum citiùs & ante conſtitutum tempus in crucem egiſsent.* Quòd repetit Homil.23. aliàs 22. In hanc ſententiam venit S. Thomas in cap. 2. Joann. Lect.1. dicens: *Ex quo falſa eſt hiſtoria de Infantia Salvatoris, in qua recitantur multa Miracula facta à Chriſto adhuc Puero exiſtente. Si enim hoc verum eſset, non utique Evangeliſta diceret,* „Hoc fecit initium ſignorum Jeſus „.

XXIII Verùm diſtinguendum eſſe cenſeo inter Miracula facta

cta à Deo in teſtimonium Jeſu, quòd ipſe eſſet, qui venturus erat ad ſalvandum genus humanum Altiſſimi Filius; & alia facta ab ipſo Jeſu in carne aſſumta humanâ voce ac imperiô, ad comprobandum ſe eſſe talem, qualem ſe prædicabat. Unde Lucæ 7. Joanni per Diſcipulos ſuos petenti: *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Reſpondit Jeſus v.22. *Euntes renuntiate Joanni, quæ audiſtis & vidiſtis: cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes evangelizantur* &c. Miracula ergo prioris generis negari non poteſt facta à Deo fuiſſe, Jeſu adhuc Puerô, imo nondum natô; Miraculum enim ac prodigium inauditum fuit, quòd Jeſus conciperetur in utero Virginis ſine opera Viri; quòd ſalva Matris Virginitate uterô clauſô ſine dolore naſceretur; quòd vix natus denuntiatus Paſtoribus fuerit; & quòd, ſtellâ monſtrante viam, Magi ad eum adorandum excitati fuerint: Miraculum etiam fuit, quòd duodennis, nullis ſtudio litteris comparatis, Synagogæ Doctores quæſitis atque reſponſis in admirationem traxerit; & quòd in Jordane baptizatô cœli aperti ſint, & vox Patris fuerit audita, quæ omnia ante celebratas in Cana nuptias contigere, & ab Evangeliſtis narrantur. At Miracula ſecundi generis, quæ nimirùm humanâ voce ac imperiô Jeſus fecit, de quibus, ut ſupra, à ſe factis renuntiavit Joanni, ante nuptias Canæ nulla feciſſe, probabilius judico; cùm de facto nulla ab Evangeliſtis narrentur, etſi in Libro apocrypho Infantiæ Salvatoris aliqua recenſeantur. Et in hoc ſenſu cenſeo, locutos SS. Joannem Chryſoſtomum & Thomam, imo & S. Joannem cap.2., ubi non dicit: *hoc initium ſignorum factum eſt in Jeſu* ſeu *de Jeſu*; ſed *hoc initium ſignorum fecit Jeſus*, ideſt propriô factô ac voce, in confirmationem ſuæ doctrinæ, de quo infra cap.20. ſ.2. num.24. An autem omnia Miracula, quæ ad præſentiam Jeſu, ſive in Ægypto ſivè alibi, in Pueritia vel Infantia facta in lib. Infantiæ referuntur, ſint ut commenta rejicienda, judicio pii ac prudentis relinquo. Hoc mihi ea ſuſpecta reddit, quòd teſte nullo, Auctore nullo, ineptâ ac inſulsâ narratione referantur.

* * * *
* * *
* *
*

CA-

CAPUT XIV.

De Puerorum Cæde ab Herode imperata.

§. I.

Tempus, quo ejuſmodi cædes indicta fuit, & cæſorum numerus.

I. De hac quatuor inquiremus: Primum, quo tempore ab Herode imperata fuerit: Secundum, quotus fuerit occiſorum numerus: Tertium, an eo numero cenſendus veniat ipſe Herodis filius bimulus: Quartum, an Pueri Bethlehemitæ ferro necati veri Martyres cenſendi ſint.

Circa primum fuere non pauci, qui eam Puerorum ſtragem ab Herode indictam fuiſſe ſenſerunt biennio dumtaxat poſt Chriſtum natum; quorum aliqui ad biennium cædem dilatam idcircò putant, quòd Magos nonniſi biennio poſt Chriſti Natale Bethlehem adventarint, & horum Dux eſt S. Epiphanius hæreſ. 51. Alii verò cenſent quidem, Magos paulò poſt Chriſti Natalem diem adventaſſe, dilatam tamen ad biennium uſque Puerorum cædem autumant; tum quòd variorum criminum Herodes apud Cæſarem accuſatus Romam pergere coactus fuerit, ut objecta dilueret: tum quòd variis terroribus agitatus à cura interficiendi Pueros deſtiterit. Hujus opinionis Auctorem faciunt aliqui Euſebium lib. 1. Hiſtoriæ cap. 8., ſed niſi oculus me fefellit, nihil tale apud Euſebium citato loco reperi: quin imo de Herode dicit, quòd *Poſtquam Michææ vaticinium comperit, qui in Bethlehem naſciturum eſſe prædixerat, ſtatim omnes Pueros adhuc lactentes in Bethlehem, & in conterminis locis, à bimis uſque ad recentiſſimè natos, ſecundum tempus, quod à Magis diligenter inquiſierat, uno edicto interfici jubet.* Interea Jeſu Divinô monitu aſportatô in Ægyptum, ſubjungit, pœnam ob hoc facinus Herodi inflictam, *& quo pacto è veſtigio nullâ morâ interpoſitâ adhuc ſuperſtitem ultio Divina corripuit*: & infra: *Qualiter verò poſt inſidias adversùs Servatorem reliquoſque Infantes comparatas, ſtatim immiſſô cælitus morbô, quaſi verbere ad mortem adactus eſt.* Inde ex Joſepho narrat atroces cruciatus, quibus Herodes tandem deſperatè vitam finivit. Hîc nihil de itinere Herodis Romam ad diluendas accuſationes; ſed potiùs de cæde Infantium ſtatim à Magorum diſceſſu ſecuta, de pœna, & demum Herodis morte.

 II. Cen-

II. Cenſeo igitur, Infantium ſtragem non fuiſſe ad biennium ab Herode dilatam; nec quia Magi ſolùm poſt biennium à Chriſti ortu adventarint, nec quia Herodes aliò diſtractus eam diſtulerit. Priorem aſserti partem ſuperiùs cap.11. §.4. tractavi, & tanquam Evangelio Matthæi conſonam ſtatui: ait enim c.2. v.1. *Cum ergo natus eſſet Jeſus in Bethlehem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam.* Quòd ſi ſolùm poſt biennium à Chriſto nato veniſsent, incongruè loqueretur Matthæus, dicens: *Cùm natus eſſet Jeſus, ecce Magi ab Oriente venerunt*; quia tò *Ecce* deſignat rem, quæ paulò poſt ſuccedit. Conferantur aliæ rationes locô ſupra citatô à nobis allatæ.

Poſteriorem autem partem indicat idem Matthæus dicto cap 2. v.16. ubi Magis, ut eis indixerat, non comparentibûs ait: *Tunc Herodes, videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valdè, & mittens occidit omnes Pueros, qui erant in Bethlehem* &c. Illicò ergo compertâ illuſione mandavit Herodes occidi omnes Pueros: atqui illuſionem infra non multos dies à diſceſsu Magorum detegere poterat, cum ſexto tantùm milliario diſtet Bethlehem Hieroſolymis, & maximè ſe illuſum cognoſcere potuit ex iis, quæ poſt Præſentationem in Templo de Puero Jeſu tota Civitate vulgabantur. Num ergo credibile eſt, hominem furore percitum, & ad ſævitiem pronum, qualis erat Herodes, ad biennium vindictam diſtuliſse?

III. Neque cauſa dilationis refundi poteſt in navigationem, quam coactus fuit Romam ſuſcipere Herodes ad diluendas accuſationes coram Cæſare contra ipſum datas. Nam conſtat quidem apud Eruditos, Herodem poſtquam Rex Judææ fuit à Romanis declaratus, Romam ter navigaſse, ſed conſtat etiam, trinam illam navigationem ante Natale Chriſti ab eo fuiſse ſuſceptam. Etenim prima Herodis navigatio in Italiam ſeu Romam contigit anno Urbis Romæ Conditæ 737.; ideòque Chriſti Natale, quod contigit anno Romæ conditæ 749., duodecim annis præceſſit. Secunda navigatio Herodiana Romam evenit anno Urbis Conditæ 742. ut notat de Cœnotaphiis Piſanis Diſsert. 2. Cardinalis Noriſius; ideòque ſeptem circiter annis Natale Chriſti anteceſſit. Tertia verò navigatio, ut obſervat idem Noriſius, contigit anno Urbis Conditæ 746., & conſequenter triennio ante Chriſti Natale. Quamvis autem de anno determinato hujus tertiæ navigationis propter Joſephi de ea ſilentium non una ſit omnium ſententia, conveniunt tamen omnes, eam Chriſti Natale præceſſiſse.

Tandem cùm, ut diximus, Herodes poſt Natale Chriſti, & Ma-

& Magorum adventum, vix quinque menſibus ſuperſtes fuerit, & ſub vitæ finem acerbiſſimis doloribus vexatus fuerit; quomodo poſt Chriſti Natalem diem potuit veniſſe Romam, ut ſe ſe coram Cæſare purgaret, & Infantium cædem ad biennium differre?

IV. Hinc Baronius ad ann. Chriſti 1. n.48. quamvis velit, Herodem bis tantùm Romam navigaſse, rejicit tamen ut commentum opiuionem illorum, qui dixerunt, idcircò Pueros bimulos ab Herode Rege fuiſse occiſos, quod tunc temporis accuſatus à filiis Herodes Romam abire compulſus fuerit, nec niſi poſt biennium in Palæſtinam redierit. Hoc idem tanquam commentum repudiat Spondanus in Epitome Annalium Baronii ad ann. 1. Chriſti n.11. his verbis: *Sed quod nonnulli ſcripſerunt, idcircò bimulos juſſos occidi, quòd tunc temporis Herodes Romam abierit accuſatus à filiis, neque uſque ad biennium in Palæſtinam redierit; hoc ex Joſepho falſum convincitur, cujus teſtimonio exploratum habetur, cùm Herodes toto tempore Regni ſui Romam ſæpiùs conceſſerit, filiorum ſuorum causâ; nullam ejuſmodi ipſius profectionem aptari poſſe tempori Natalis Chriſti.*

Quis autem inſit verbis Evangelicis ſenſus, quòd Herodes *occidit omnes Pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus à bimatu & infra, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis*, in quo ſtat oppoſitæ ſententiæ fundamentum, jam ſupra cap.11. §.4. n.29. &c. expoſuimus. Quæ non eſt, cur hìc repetamus.

V. Supereſt ſcrupulus de S. Thoma, qui 3.p. q.36. a.6. ad 3. videtur admittere ut probabile, cædem Infantium poſt biennium à Chriſti ortu, contigiſſe, ſive quia *Stella Magis apparuit per biennium ante Nativitatem Chriſti: & tunc præmeditantes, & ſe ad iter præparantes, à remotiſſimis partibus Orientis pervenerunt ad Chriſtum tertiadecima die à ſua Nativitate. Unde & Herodes ſtatim poſt receſſum Magorum, videns ſe ab eis illuſum, mandavit occidi Pueros à bimatu & infra, dubitans, quòd Chriſtus natus eſſet, quando ſtella apparuit, ſecundùm quod à Magis audierat* (& hanc dicit eſſe opinionem Auctoris Oper. Imperf. in Matth. Homil.2., & S. Auguſtini ſerm. de Epiphania olim 35. de tempore, modò 132. in Appendice, quæ opera à Criticis ſpuria reputantur) *Alii verò dicunt, ſtellam apparuiſſe primò, cùm Chriſtus natus eſt; & ſtatim Magi viſâ ſtellâ iter arripientes, longiſſimum iter in tredecim diebus peregerunt, partìm quidem adjuti Divina virtute, partìm autem Dromedariorum velocitate. Et hoc dico, ſi venerunt ex extremis partibus Orientis. Quidam tamen dicunt, eos veniſſe de Re-*

gione propinqua, unde fuerat Balaam, cujus doctrinæ ſectatores fuerunt. Dicuntur autem ab Oriente veniſſe, quia terra illa eſt ad Orientalem partem terræ Judæorum. Et ſecundùm hoc Herodes non ſtatim recedentibus Magis, ſed poſt biennium Pueros interficit: vel quia dicitur interim accuſatus Romam iviſſe, vel aliquorum periculorum terroribus agitatus, à cura interficiendi Puerum interim deſtitiſſe, vel quia potuit credere,, Magos fallacis ſtellæ apparitione deceptos poſtquam non invenerunt, quem natum putaverant, erubuiſſe ad ſe redire ,, *ut Auguſt. dicit lib.2. de Conſenſu Evangeliſt. c.11. Ideò autem non ſolùm bimos Pueros interfecit, ſed etiam infra, quia ut Auguſtinus dicit in quodam ſerm. Innocentium* ,, Timebat, ne Puer, cui ſidera famulantur, ſpeciem ſuam paulò ſupra ætatem vel infra transformaret. Hæc S. Thomas.

VI. Sed ex his, ut ſupra cap. 11. §. 4. n.27. obſervavimus, manifeſtè apparet, S. Doctorem non aſſertivè ſed recitativè & problematicè loqui, referendo opiniones, quæ ſuo tempore verſabantur, & oſtendendo, nullam earum intento ſuo officere. Non enim ibi agebat de tempore, quo cædes Infantium ſecuta fuit, ſed oſtendere volebat, ordine convenienti Nativitatem Chriſti fuiſſe manifeſtatam. Quia verò opponebatur, quòd cùm Magi ſolùm poſt duos annos à Chriſti Nativitate ad Chriſtum pervenerlnt; videtur Chriſti Nativitas inconvenienter poſt tantum tempus Gentilibus manifeſtata: propterea ſcopus S.Thomæ eſt (quidquid ſit de tempore, quo Herodes Infantes occidit) oſtendere, admiſsâ quâcumque opinione, Magos paucos poſt dies à Chriſto nato Bethlehem adventaſſe; ideòque ejus Nativitatem convenienti ordine etiam Gentilibus fuiſſe manifeſtatam, ideſt ſtatim, non poſt biennium.

VII. Circa ſecundum, nempè numerum Infantium in Herodiana ſtrage cæſorum, refert Janſenius Yprenſis in c.2. Matth. quòd, fuiſſe numero quatuordecim millia legunt Æthiopes in Miſſa, quam ſibi relictam à Matthæo dicunt, & Græci notant in Kalendario (in Menologio tamen numerum non exprimunt.) Ceterùm cùm nec Evangeliſta Matthæus nec Veterum Patrum quiſpiam hunc numerum indicarint, nil certi ſtatui poteſt: eò vel maximè, quòd tantus numerus Puerorum ſpatio biennii, natus Bethlehem & in omnibus finibus ejus, incredibilis redditur; nam Bethlehem viculus erat, imo Caſtellum, ut habetur Joan.7. v.42., & fines anguſtiſſimos habebat; unde Michææ 5. v.2. *Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Juda*. Non videtur autem credibile, in tam parvo terræ ſitu, tam brevi temporis ſpatio, quatuordecim millia Puerorum in lucem prodiiſſe, ul-

ultra ferè totidem, ſi non plures, puellas, quæ non fuerunt occiſæ; nam Herodis timor de maſculis, non de feminis erat, quia Rex, quem formidabat, maſculus eſſe debebat, non femina. Inſuper ex Pueris ſivè maſculis, intra illud biennium natis, per naturalem mortem plures è vivis exceſserant. Quæ quidem omnia incredibile faciunt, quatuordecim millia Puerorum fuiſſe in illa ſtrage occiſa. Fateor ergo ingentem fuiſse Puerorum occiſorum numerum, ſed pro conditione loci.

§. II.

An inter Pueros occiſos fuerit Herodis filius bimus.

VIII. Occaſionem huic dubio præbuit Macrobius quarti ſeculi Scriptor, qui lib.2. Saturnalium cap.4. dicit: *Cùm audiſſet Auguſtus, inter Pueros, quos Herodes Rex Judæorum intra biennium juſſit occidi, filium quoque ejus occiſum eſſe, ait, melius eſſe Herodis porcum eſſe, quàm filium.* Hinc æſtimatum eſt, in numero bimulorum juſsu Herodis occiſorum fuiſse ipſius quoque filium à Cæſare computatum.

IX. Sed hoc ſine fundamento cogitari oſtendo. Primò, quia ex Scriptoribus, qui aliunde ferociſſimi illius tyranni Herodis ſævitiam atris coloribus depingunt, qui inauditâ feritate tres ſuos adultæ ætatis filios, Alexandrum, Ariſtobolum, & Antipatrum necavit, nullus memoriæ unquam prodidit, eum in hac Infantium Bethlehemiticorum laniena filium ſuum bimulum occidiſse.

Secundò: quando Herodes Innocentium ſtragem indixit ac executus eſt, ſeniô jam confectus erat, ſeptuageſimum quippe annum agebat, dum obiit Joſepho teſte: non potuit ergo ante biennium genuiſse filium, quem poſtea juſserit occidi.

Tertiò: ratio, quæ ad cædem Puerorum Bethlehemiticorum promovit Herodem, fuit, quia cùm à Magis & ex Scriptura didiciſset, natum fuiſse Bethlehem novum Regem Judæorum, timuit, ne Regnum Judææ à familia ſua eriperetur: ratio autem hæc locum habere non potuit in filio ſuo bimulo, qui potiùs Judææ Regnum in familia ſua conſervaſset: nihil ergo erat, cur in filium ſuum bimulum, ſi eum habuiſset, deſæviret.

Quartò: Herodes, Matthæo teſte, juſſit occidi tantùm Pueros à bimatu & infra, qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus ejus. Veriſimile autem non eſt, filium illum Herodis bimulum natum fuiſse Bethlehem, & non in Regia ſeu Hieroſo-

ſolymis, & Bethlehem nutritum ac educatum: unde nullo fundamento aſseri poteſt, eum unà cum Bethlehemiticis Pueris trucidari Herodem voluiſse.

X. Baronius tamen ad an. 1. Chriſti n.50., ex Macrobii verbis ſupra relatis colligere ſe, putat, in generali Infantium Bethlehemiticorum laniena etiam filium ſuum bimulum Herodem concluſiſse. At ſalvâ Annalium Parenti reverentiâ, id ex Macrobio non colligitur: ut enim obſervat Epiſcopus Abrincenſis Daniel Huetius Demonſtr. Evangelic. Propoſit.9. c.15., Herodis filius, qui tempore Bethlehemitici infanticidii juſsu Herodis à Macrobio notatur occiſus, non fuit filius ejus infans & bimulus, ſed jam adultus, nempe Antipater, quem fugam è carcere meditantem pater ipſius Herodes quinto ante ſuum obitum die interfici juſſit, ut refert Joſephus lib. 17. Antiquit. cap. 10. Cùmque poſtea rumor confuſus (ut ſolet) de cæde Infantium & Antipatri ad Auguſtum perveniſset, re nondum accuratè exploratâ, nec diſcrimine locorum, aut facinoris modô causîſque adhuc perceptîs, memor, jam ab Herode duos filios ſuos prius interfectos Alexandrum & Ariſtobolum, audiens ab Herode necatum etiam tertium, melius eſse, dixit, Herodis porcum eſse, quàm filium.

XI. Neque contrarium ex Macrobio colligitur. Quando enim ſcribit, Herodis filium inter Pueros Bethlehemitas fuiſse occiſum, non eſt ſic intelligendum, quaſi ille Herodis filius fuerit unus de Pueris illis, ſed quòd eodem circiter tempore, quo Pueri illi interfecti ſunt, & hic quoque Herodis filius, nempè Antipater, juſsu ejuſdem interfectus ſit. Neque eſt novum, quòd particula *inter*, qua utitur Macrobius, dum ait *inter Pueros* interdum non adnumerationem, ſed tempus deſignet: ſicut ſi dicam, *hoc contigit mihi inter loquendum*, ideſt *tempore, quo loquebar*. Sic Cicero ad Quintum Fr. *Hæc inter cœnam Tyroni dictavi*; & Philip.2. *Inter cœnam hoc illi accidit*, ideſt *tempore cœnæ*. Ita ergo dum Macrobius ait, *inter occiſos ab Herode Pueros, filium quoque ejus occiſum*, ſolùm ſignificat, quód eo tempore, quo occiſi ſunt Pueri Bethlehemitæ, occiſus itidem fuit *Antipater* Regis Herodis filius, quamvis ex eorum bimorum Infantium numero non eſset, utpotè ætate grandævus, & aliâ longè de causâ juſsu patris Herodis fuerit è vita ſublatus.

XII. Quæri hic ſolet, an inter Pueros quæſitos ad necem fuerit Joannes Baptiſta, & an Zacharias pater ejus, propterea quòd illum prodere noluerit, fuerit in Templo juſsu Herodis occiſus. Sed quia de hoc egi cap.6. §. 3. num. 31. &c., ubi ut probabi-

bilius negativè utrumque reſolvi, ideò ad ibi dicta ſtudioſum remitto.

XIII. De prænarrata Infantium cæde movere ſcrupulum quis poterit, quòd Joſephus Herodis geſta accuratè deſcribens, de ea nec verbum in ſua hiſtoria fecerit. Sed viro Chriſtiano omnis ſcrupulus ceſſare debebit, quòd S. Matthæus, qui Spiritu Sancto afflatus ſuum Evangelium ſcripſit, eam refert, & inſuper omnes circumſtantias & cauſas, quæ ad dictam necem Herodem excitarunt; nempè adventum Magorum quærentium Regem natum; examen vaticiniorum juſſu Herodis factum, quòd natus eſſet Bethlehem; Herodis inſtantiam Magis, ut diligentì factâ interrogatione de Puero ad ſe redirent, quibûs non redeuntibûs Herodem fuiſſe iratum, & majori ſuſpicione accenſum: quæ omnia in homine truculento, ut erat Herodes, qui nec ſuis filiis pepercerat, cauſæ ſufficientes erant, ut, ad liberandum ſe à timore unius, in omnes pueros deſæviret.

XIV. Joſephus tamen hoc ſiluit, ſed infidelì ſilentiô, ne ſcilicet tam barbaræ ſtragis narratione Herodis famæ, cui adulabatur, detraheret; & maximè quia Joſephus in iis, quæ de Herode ſcripſit, ſecutus eſt Nicolaum Damaſcenum, qui, ut omnes probè norunt, laudes Herodis, cui amicus erat, & quem in Cæſaris gratiam reſtituerat, potiùs celebrandas, quàm hiſtoriæ veritatem deſcribendam ſuſceperat. Talem fuiſſe Nicolaum Damaſcenum, notat Hugo Grotius in Epiſt. ad Peireſcium, quæ eſt 264. his verbis: *Venio ad ſcribendi genium. Pleraque ſcripſiſſe Nicolaum in gratiam Potentum, quibus amicis utebatur, notat Joſephus, quæ in illis culpari poterant, obvolviſſe ſilentio; quæ aliquid laudis recipiebant, ea liberaliſſimè prædicaſſe, & ultra hiſtoriæ morem.* Cum ergo Infantium carnificina res eſſet Herodi maximè culpabilis, non mirum, ſi eam ſilentio obvolvit; & conſequenter etiam Joſephus Nicolai exſcriptor. Sed quamquam Nicolaus & Joſephus eam prætererint, perpetua tamen Eccleſiæ Traditio & Patres Innocentium ſtragem, quam Matthæus narrat, agnoverunt.

§. III.

§. III.

An Pueri Bethlehemitæ ab Herode occiſi ſint veri Martyres.

XV. DE hoc aliqua dixi tom.2. in 3.p. Tract. de Bapt. qu.2. dub.2. §.2. n.9., & dub.5. §.2. n.9. &c. Et quidem Infantes,pro Chriſto abHerode occiſos,fuiſſe veri nominisMartyres, dubitare nefas eſt: eos enim ut tales ſemper agnovit Eccleſia, & Patres celebrarunt, S. Irenæus (Pater ſecundi ſeculi) lib.3. contra Hæreſ. cap.16., aliàs 18. de Chriſto,ait: *Propter hoc & Pueros eripiebat, qui erant in Domo David, benè ſortiti illo tempore naſci, ut eos præmitteret in ſuum Regnum, ipſe Infans cum eſſet, Infantes hominum Martyres parans, propter Chriſtum, qui in Bethlehem natus eſt Judæ in Civitate David interfectos ſecundùm Scripturas.* S. Cyprianus tertio ſeculo Epiſt. 56. adhortatoria ad Martyrium: *Chriſti*, inquit, *Nativitas à martyriis Infantium ſtatim cæpit, ut ob nomen ejus, à bimatu & infra qui fuerant, necarentur. Ætas necdum habilis ad pugnam, idonea extitit ad Coronam* &c. S. Auguſtinus lib.3. de lib. Arbitr. cap.23. *Non enim fruſtra etiam Infantes illos, qui, cùm Dominus Jeſus Chriſtus necandus ab Herode quæreretur, occiſi ſunt, in honorem Martyrum receptos commendat Eccleſia*: idem dicit Sermone 373., aliàs 66. de diverſis cap.3., & Serm.375. aliàs 9. ex Viguerianis, his verbis: *Ante Martyres ſanguine ſunt effecti, quàm poſſent ore Dominum confiteri. Et has primitias Chriſtus miſit ad Patrem: venit Infans, & ierunt Infantes: Infans ad nos, Infantes ad Deum.* Idem S. Petrus Chryſologus, aliique ſubſequentium ſeculorum Patres.

XVI. Quo autem jure Infantes illi titulo Martyrum donentur, inter Theologos controvertitur. Cùm enim Martyrii laurea detur propter meritum; & meritum ſit in voluntaria & libera Traditione corporis pro Chriſto, ejuſque Confeſſione; & præfati Infantes, utpotè rationis & libertatis uſum nondum adepti, omni caruerint merito & voluntaria oblatione in ſanguinis effuſione, non magis videntur dici poſſe Martyres, quàm animalia, quorum Sanguis Deo offerebatur in Sacrificium.

XVII. Propterea, ut pondus hujus difficultatis declinarent, cenſuerunt aliqui, in infantibus illis acceleratum fuiſſe uſum rationis; ita (ut loco ſupra citato diximus) refert S. Thomas 2.2. quæſt. 124. art. 1. ad primum, *Quòd quidam dixerunt, quòd Inno-*

nocentibus acceleratus eſt miraculoſè liberi arbitrii uſus; ita quod etiam voluntariè martyrium paſſi ſunt; ſed hoc, ait S. Thomas, nulla Scripturæ auctoritate comprobatur, nec Patrum teſtimonio aſſeritur: quin imò S. Auguſtinus dicto ſerm. 66. de diverſis (nunc ſerm. 373.) beatos illos parvulos alloquens: *Non habebatis quidèm* (ait) *ætatem, qua in Chriſtum paſſurum crederetis, ſed habebatis carnem, in qua pro Chriſto paſſuro paſſionem ſuſtineretis*: quod ſerm. 375. ſupra relatis verbis confirmat. Si ergo non non aliud habebant, quod darent pro Chriſto, quem nondum porant confiteri, præter carnem, non habebant uſum liberi arbitrii. Apertiùs autem Chryſologus ſerm. 152., qui eſt de Innocentibus, dicens: *In parvulis quæ voluntas quod arbitrium, ubi captiva fuit & ipſa natura?* & ſerm. ſequenti: *Verè, fratres, iſti ſunt Gratiæ Martyres, confitentur naſcentes, neſcientes pugnant, vincunt inſcii, moriuntur inconſcii, ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes*.

Alii alteram ineuntes viam dixerunt, pueros illos, ab Herode occiſos, fuiſſe purgatos vitio originis & ſanctitate donatos, beneficio Circumciſionis. At nec iſti in ſtadio currunt; non enim hic quæritur, an illi pueri ſancti ſint, ſed an ſint veri Martyres; nec Eccleſia colit illos dumtaxat ut Sanctos, ſed ut Martyres: Martyres autem ob ſolam Circumciſionem eſſe non poterant. Deinde nec ii omnes antea circumciſi putandi ſunt, quàm necarentur; tum quia nonnullos fuiſſe occiſos ante octavum diem, veriſimile eſt; tum quia in ea generali ſtrage multos quoque Gentilium filios fuiſſe trucidatos, improbabile non eſt: hi autem beneficio Circumciſionis Martyres dici non poterant.

XVIII. Dicendum ergo cum S. Thoma citato loco, quòd *Martyrii gloriam, quam in aliis propria voluntas meretur, illi parvuli occiſi per Dei gratiam ſunt aſſecuti: nam effuſio ſanguinis propter Chriſtum vicem gerit baptiſmatis. Unde ſicut in pueris baptizatis per gratiam baptiſmalem meritum Chriſti operatur ad gloriam obtinendam: ita & in occiſis propter Chriſtum meritum Martyrii Chriſti operatur ad palmam Martyrii conſequendam. Unde Auguſtinus dicit in ſerm.66. de diverſis, quaſi eos alloquens*,, Ille de veſtra corona dubitabit in paſſione pro Chriſto, qui etiam parvulis baptiſmum prodeſſe non æſtimat Chriſti.

Hinc S. Bernardus in ſerm. ſanctorum Innocentium: *An verò*, inquit, *de Innocentium coronis quis dubitet? Ille pro Chriſto trucidatos infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptionis filios numerari. Alioquin quando coævos ſibi pueros, Puer ille, qui natus eſt nobis, non contra*

 nos,

nos, propter ſe pateretur occidi, quod utique ſolo nutu poterat prohibere, niſi melius aliquid eis provideret? ut quemadmodum cæteris infantibus tunc quidem circumciſio, nunc verò baptiſmus ſine ullo propriæ voluntatis uſu ſufficit ad ſalutem: ſic nihilo minus pro eo ſuſceptum martyrium illis ſufficeret ad ſanctitatem. Si quæris eorum apud Deum merita, ut coronarentur, quære & apud Herodem crimina, ut trucidarentur. An fortè minor Chriſti pietas, quàm Herodis impietas; ut ille quidèm potuerit innoxios neci dare, Chriſtus non potuerit propter ſe occiſos coronare? Sit ergo Stephanus martyr apud homines, qui martyrii habuit voluntatem & opus. Sit Joannes martyr apud Angelos, qui habuit ſine opere voluntatem; ſint etiam Martyres infantes iſti, in quibus fuit ſine voluntate opus. Ita diſcurrit Bernardus. Et quidèm ſi baptiſmus, qui ſolùm eſt repræſentatio Paſſionis Chriſti ſine voluntate ſuſcipientis dat ſalutem, multò magis mors pro Chriſto, quæ eſt realis imitatio mortis Chriſti, etiam ſine voluntate eam patientis coronabit.

Imo plus pueris illis contulit martyrium, quàm aliis pueris conferat baptiſmus. Nam in pueris illis licèt non fuerit id quod eſt formale in merito, nempè libera acceptatio mortis propter Chriſtum ob liberi arbitrii defectum, fuit tamen id quod eſt in merito materiale, nempè opus bonum & arduum, hoc eſt profuſus ſanguis & data pro Chriſto vita: ideoque ipſos Eccleſia colit, eorumque Reliquias veneratur, non autem pueros poſt baptiſmum mortuos, aut eorum exuvias.

Mitto ea, quæ contra dicta objici poſſunt, cum ſoluta maneant loco citato ex tomo 1. in 3. par. Tract. de Bapt. quæſt. 2. dub. 5. §. 2.

XIX. Quæri hic ſolet, an Martyres etiam dicendi eſſent ceteri quique Pueri, ab alio fortè Tyranno in odium Fidei ac pro Chriſto interemti. In quo Joannes de Vitriaco lib. 1. Hiſt. Occid. cap. 36. negativam tenet ſententiam, volens hoc fuiſſe ſpeciale privilegium Puerorum ab Herode pro Chriſto nato interfectorum, nec extendi ad alios, qui non baptizati ab aliquo infideli tyranno in odium Fidei & pro Chriſto occiderentur.

XX. Communior tamen eſt ſententia affirmativa; non enim apparet fundamentum reſtringendi gratiam Chriſti ad ſolos Infantes ab Herode occiſos, eamque denegandi aliis, ſi fortè ab alio Tyranno in odium Fidei occidantur; cùm eadem ratio ſit de omnibus. Præterea, ut benè obſervat Eſtius in 4. diſt. 4. §. 21., ſi Martyrium ſeu mors illata pro Chriſto non ſufficit Infanti, quia eſt ſine voto & voluntate Baptiſmi; non ergo erunt tria diſtincta baptiſmata, ſcilicet Fluminis, Flaminis & Sanguinis, ſed

duo tantum Fluminis & Flaminis. Baptiſmus enim Sanguinis ſub Baptiſmo Flaminis comprehendetur, utpotè votum Baptiſmi neceſſariò includens. Imo Baptiſmus Sanguinis non erit Baptiſmus in rigore, ſed erit ut alia præclara virtutum opera, nempè actus Fortitudinis, quæ ut ad ſalutem proſit, requirit vel Baptiſmum vel Votum Baptiſmi. Sicut ergo Baptiſmus Fluminis, quia eſt Repræſentatio Paſſionis Chriſti, facit Infantes Filios Dei, etſi Baptiſmi Fluminis Votum non habeant: ita Baptiſmus Sanguinis, quia eſt realis imitatio mortis Chriſti, faciet Infantes Martyres Dei, quamvis Votum Baptiſmi Fluminis non habeant. Ut enim dicebamus ex Bernardo, Martyres alii ſunt voluntate & opere, ut Stephanus: alii voluntate, & non opere, ut Evangeliſta Joannes: alii opere, licèt non voluntate, ut Infantes pro Chriſto occiſi.

XXI. Quapropter Patres tantùm efficaciæ ad ſalutem tribuunt Martyrio quantùm Baptiſmo. Licèt enim Baptiſmus neceſſarius ſit ei, qui illum ſuſcipere poteſt, ei tamen, qui non poteſt, quia morte à Tyranno prævenitur, Martyrium ei pro Baptiſmo eſt. De hoc videri poteſt S. Auguſtinus lib. 7. de Civit. Dei cap. 7., lib. 4. de Bapt. contra Donat. cap. 22., lib. 1. de Anima & ejus Origine c. 9., & Epiſt. 108. modò 265., Tertullianus item lib. de Bapt. cap. 16. ait: *Eſt quidem nobis etiam ſecundum Lavacrum unum & ipſum, ſanguinis ſcilicet, de quo Dominus habeo, inquit, Baptiſmo tingi, quùm jam tinctus fuiſſet. Venerat enim per aquam & ſanguinem, ſicut Joannes ſcripſit, ut aqua tingeretur, ſanguine glorificaretur. Proinde ut nos faceret ex aqua vocatos, ſanguine electos, hos duos Baptiſmos de vulnere perfoſſi lateris emiſit*. Et Cyprianus Epiſt. 73., quæ eſt ad Jubajanum, dicit, Catechumenos, qui ante Baptiſmum appreheuſi fuerint & occiſi, non *privari Baptiſmi Sacramento, utpotè qui baptizentur glorioſiſſimo & maximo ſanguinis Baptiſmo, de quo & Dominus dicebat habere ſe aliud Baptiſma baptizare. Sanguine autem ſuo baptizatos, & paſſione ſanctificatos conſummari, & Divinæ pollicitationis gratiam conſequi, declarat in Evangelio idem Dominus, quando ad Latronem in ipſa paſſione credentem & confitentem loquitur, & quòd ſecum futurum ſit in Paradiſo pollicetur*. Ex quibus tantæ efficaciæ apparet eſſe Baptiſmum Sanguinis, ut ſi quis in Fidei Confeſſione deprehenſus, nondum baptizatus, ſubitò rapiatur ad mortem, etſi tunc nec de Baptiſmo cogitet, nec proinde de eo Votum habeat, & pro Fide moriatur, adhuc verè Martyr Chriſti habendus ſit, quia vitam pro Chriſto reverà dedit. Unde de nullis Martyribus non baptizatis legimus, quòd in ipſo certamine poſiti,

ſiti, & jam morituri, Baptiſmi deſiderium expreſſerint. Ex quibus conficitur, quòd Infantes ſi pro Chriſto occidantur, verè Martyres ſint, etſi pro eo ſtatu nullum Baptiſmi Votum habeant nec habere poſſint.

XXII. Neque obſtat primò, quòd Martyrium includat Caritatis actum, quem Infantes habere non poſſunt. Nam dico, quòd Martyrium includit Caritatis actum, vel corde vel opere, non tamen ſemper corde. Infantes autem non poſſunt quidem elicere actum Caritatis corde, quia uſu rationis carent, quia tamen quod non poſſunt facere corde, moriendo pro Chriſto, faciunt opere, ideò etſi non habeant Caritatis actum, moriendo tamen pro Chriſto, dant ei Caritatis effectum. Nam ut dicitur Joan. 15. v. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.*

XXIII. Neque obſtat ſecundò, quód ad Martyrium requiratur Confeſſio Fidei Matth. 10. v. 32. *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*: & ad Rom. 10. v. 10. *Ore autem confeſſio fit ad ſalutem*: Infantes autem Chriſtum confiteri non poſſunt. Nam Martyrium requirit quidem confeſſionem Fidei, ſed vel oris vel operis; ſi enim quis compellatur adorare, vel thus adolere Idolo, & iſte nihil ore loquens, quia vel non vult, vel non poteſt quia mutus, & propterea occidatur, Martyr erit, quia opere confitebitur Chriſtum, licèt non ore. Sic Infantes, qui nec loqui, nec intelligere poſſunt, ſi opere Chriſtum confiteantur amittendo vitam pro ipſo, veri Martyres erunt. Sed ad præſens iſta ſufficiant.

CAPUT XV.

De Chriſti Geſtis, ac Vitæ ratione in Pueritia uſque ad Annum Trigeſimum.

§. I.

Quomodo Puer Jeſus profecerit, & quas de his fabulas narret Liber Infantiæ.

I. DE Chriſto Domino poſt ejus reditum ex Ægypto uſque ad annum ætatis ſuæ trigeſimum, quo baptizatus eſt, nihil dicunt Evangeliſtæ. Solus Lucas c. 2. v. 40. dicit: *Puer autem creſcebat & confortabatur, plenus Sapientia; & Gratia Dei erat in illo; & ibant parentes ejus per omnes annos in Je-*

Digitized by Google

Jeruſalem in die ſolemni Paſchæ. Et cum factus eſſet annorum duodecim aſcendentibus illis Hieroſolymam ſecundùm conſuetudinem diei feſti &c., inventus eſt à Parentibus in Templo ſedens in medio Doctorum interrogans illos: itaut ſtuperent omnes, qui audiebant ſuper prudentia & reſponſis ejus. Cetera autem, quæ Chriſtus in infantia, pueritia, adoleſcentia & juventute ſua peregit, alto & ſacro ſilentio Evangeliſtæ obtexerunt, quia non curioſitati noſtræ, ſed utilitati, inſtructioni, non vanitati conſulere voluerunt. Hæc ergo, quæ Lucas narrat & certa ſunt, priùs diſcutiam, deinde ad alia, quæ vel ſuſpectæ vel non adeò certæ fidei ſunt, pertranſibo.

II. Dicit ergo primò Lucas, quòd *Puer creſcebat & confortabatur plenus Sapientia; & Gratia Dei erat in illo*: & v.52. addit: *Et Jeſus proficiebat Sapientia, & ætate, & Gratia apud Deum & homines*. Ex his Photinus, Neſtorius, aliique ab Eccleſia damnati blaſphemarunt, Chriſtum fuiſſe purum Hominem. Sed reſpondetur, Lucam dicere, quòd Chriſtus Puer creſcebat, & proficiebat Sapientiâ & Gratiâ, non quia habitus Sapientiæ & Gratiæ unà cum ætate in eo augerentur, ſed quia creſcente ætate creſcebant effectus & opera, quibus Sapientiam ſuam & Gratiam manifeſtabat. Ita S. Thomas 3.p. q.7. ar.12. ad 3. *In Sapientia*, inquit, *& Gratia aliquis poteſt proficere dupliciter: Uno modo ſecundùm ipſos habitus Sapientiæ & Gratiæ augmentatos. Et ſic Chriſtus in eis non proficiebat: Alio modo ſecundùm effectus, in quantùm ſcilicet aliquis ſapientiora & virtuoſiora opera facit; & ſic Chriſtus proficiebat Sapientia & Gratia, ſicut & ætate, quia ſecundùm proceſſum ætatis perfectiora opera faciebat, ut ſe verum Hominem demonſtraret, & in his, quæ ſunt ad Deum, & in his, quæ ſunt ad homines*. Quo ſenſu ad Coloſſ.1. v.6. Verbum Dei dicitur fructificare & creſcere, quia creſcebat converſio Gentium, & Act.6. v.7. *Et Verbum Domini creſcebat & multiplicabatur numerus Diſcipulorum* &c.

III. Ita exponit Athanaſius Orat.4. contra Arianos n.53. dicens: *Ita enim corpore ætate creſcente in illo quoque creſcebat major Divinitatis explicatio, omnibuſque oſtendebatur Templum Dei ipſum eſſe, & Deum eſſe in corpore*. Nazianzenus Orat.20. in laudem S. Baſilii de Chriſti profectu: *Proficiebat enim*, inquit, *ut ætate, ita etiam Sapientia: non quòd hæc in illo incrementum caperent (quid enim eo, quod à principio perfectum erat, perfectius eſſe poſſit?) ſed quòd hæc paulatim detegerentur & elucerent*. Ita Cyrillus Alexandr. lib.3. contra Neſtorium, Theodoritus lib.5. Hæretic. fabul. cap.13., Damaſcenus lib.3. Fidei cap. 12. uno

Uno verbo: omnes Patres aſſerunt, hunc Chriſti profectum in Sapientia & Gratia fuiſse ſolius demonſtrationis & manifeſtationis.

IV. At quæres: In quibus ergo Puer Jeſus, creſcente ætate, Sapientiam & Gratiam manifeſtabat?

Si conſulas Auctorem Libri Infantiæ, plura tibi prodigia ſed fabuloſa narrabit, imò Domino Jeſu prorsùs indigna. Dicet primò, cuidam mulieri fuiſſe filium nomine Judam à Satana vexatum, qui quoties à Satana corripiebatur, quoſque præſentes dentibus appetebat; &, ſi ſolus eſſet, ſuas ipſe manus & membra morſu vexabat. Hunc Mater ejus ad Mariam adduxit, eo tempore, quo Jacobus & Joſes, ut cum ceteris Infantibus luderent, Jeſum domo egreſſi abduxerant. Accedens ergo Judas obſeſſus, & ad dexteram Jeſu aſſidens, dentibus eum appetebat, & quia attingere non poterat, latus ejus dextrum percutiebat, ita ut Jeſus ploraret; eademque horâ fugit ab eo Satanas cani rabido ſimilis. Hic autem Puer, qui Jeſum percuſſit, & ex quo Satan exivit, fuit Judas Jſcariotes, qui illum Judæis prodidit; & idem ejus latus, in quo Judas ipſum percuſſerat, Judæi lanceâ confixerunt.

Dicet ſecundò, quòd Jeſus factus ſeptennis cum aliis Pueris inveniebatur, qui ludentes varias ex luto formas fingebant, aſinos, boves, volucres, & ſimilia. Quibus omnibus figuris præcipiente Jeſu, ut ſuo quæque motu incederent, ita factum eſt. Unde boves & aſini incedebant & revertebantur, aves volabant, & juſſæ conſiſtebant, ac cibum & potum de manu ejus accipiebant.

Dicet tertiò, quòd Jeſus cum aliis Pueris ludens & diſcurrens ad officinam cujuſdam tinctoris, in qua erant plurimi panni tingendi, prætericus omnes illos pannos ſuſtulit. Reversô autem tinctore, & de Jeſu conquerente, quòd omnes perdidiſset, reſpondit Jeſus: cujuſcumque panni colorem mutare volueris, ego mutabo, ſtatimque pannos educens, ſingulos eo colore imbuit, quem tinctor deſiderabat.

Dicet quartò, quòd quotieſcumque Joſeph in ſua fabrili arte aliquid longius aut brevius, aut minùs rectum feciſſet, Jeſus manum ſuam versùs illud extendens, ad rectam formam & menſuram ſtatim redigebat. Quod etiam accidiſse narrat in ſolio, quód juſſu Regis Hieroſolymorum Joſephus fabricaverat, quod cùm à debita menſura deficeret, illud Jeſu unà cùm Joſepho è lateribus trahente, paruit ſolium, & ad debitam menſuram ſtupentibûs omnibûs redactum fuit.

Di-

Dicet quintò, quòd cùm Jeſus in plateam, ubi erant Pueri ludentes, adveniſſet, hi viſo illo aufugerunt. Cùmque Jeſus ad portam cujuſdam domus acceſſiſſet, rogavit mulieres ibi ſtantes, quò Pueri illi abiiſſent: & reſpondentibus illis, neminem ibi adeſſe, dixit Jeſus: Hi quos in fornace videtis, quinam ſunt? cumque ei dicerent, hædos eſſe triennes, exclamavit Jeſus: Huc exite, ò hædi, ad Paſtorem veſtrum: & confeſtim egrediebantur Pueri hædis ſimiles, & circa ipſum exſultabant. Obſtupeſcentibus autem mulieribus, & Jeſum rogantibus, ut Pueros illos in priſtinum ſtatum reſtitueret, dixit Jeſus, adeſte ò Pueri, ut abeamus & ludamus: & extemplo adſtantibus hiſce feminis, hædi immutati ſunt, & in formam Puerorum redierunt.

Dicet ſextò, quòd menſe Adar congregavit Jeſus Pueros, eoſque tanquam Rex diſpoſuit: ſtraverant enim veſtes ſuas in terra, ut ſuper eas conſideret, coronam è floribus capiti ejus impoſuerant, & ſatellitum inſtar à dextris & à ſiniſtris coram ipſo ſtabant, omneſque tranſeuntes eum adorare vi compellebant. Dum hæc gerebantur, accidit, ut in lectica portaretur Puer, qui cùm è perdicis nido ova manu extrahere voluiſſet, ſerpentis morſu è medio nidi erumpentis exanimis factus fuerat. Cùmque qui Puerum portabant acceſſiſſent ad locum, in quo Jeſus more Regis ſedebat, Pueri, qui illum circumſtabant, eis dicebant: ſalutate Regem: atque invitos ad Jeſum traxerunt. Qui interrogavit eos, quare illum Puerum ſic geſtarent? & audiens quòd ſerpens eum ad mortem momordiſſet, mandavit, ut ſecum irent cum Puero ad locum, ubi erat ſerpens. Quò cùm perveniſſent præcepit ſerpenti, ut venenum, quod Puero inſinuaverat, exſugeret; quòd cùm ſerpens feciſſet illicò crepuit. Puer autem valetudini reſtitutus, factus fuit poſtea Chriſti Diſcipulus, & hic eſt Simon Cananites, ſeu Cananæus, de quo Matth. 10. verſ. 4.

Dicet ſeptimò, quòd, cùm Jacobum (quem facit Joſeph filium) colligentem ligna vipera momordiſſet, Jeſus locum, in quo vipera momorderat, afflans, illicò ſanavit. Rursùs cùm Jeſus verſaretur inter Pueros, qui in tecto ludebant, eorum quidam ex alto decidens ſtatim expiravit. Fugientibus ceteris, cùm ſolus Jeſus in tecto remanſiſſet, culpatus à propinquis defuncti fuit, quòd ipſe è tecto præcipitem dediſſet. Negans verò Jeſus, nec tamen illis acquieſcentibus, dixit, rogemus Puerum ipſum, qui veritatem fatebitur. Tunc deſcendens ſtetit ſuper caput mortui, & voce magna inquit, *Zeinune*, quis te præcipitavit? tunc reſpondens mortuus dixit, non tu me dejeciſti, ſed *Dina* me

me è tecto deturbavit. Quo audito omnes, qui aderant, Miraculum celebrarunt.

Hæc & alia narrat Fabulator, non ſolùm non vera, ſed nec veriſimilia, quia mixta nugis puerilibus, nec majeſtatem Jeſu decentia. Ignoſcat igitur Lector, ſi hiſce in anilibus jocis eum plus æquo detinuimus.

§. II.

De annua Viſitatione Templi.

V. Dicit Lucas ſupra laudatus, quòd ex Ægypto reduces parentes Jeſu ibant per omnes annos in Jeruſalem in die ſolemni Paſchæ. Hoc præceperat Deus Exodi 23. v.14. *Tribus vicibus per ſingulos annos mihi Feſta celebrabitis*, hoc eſt Pentecoſtes ſeu Hebdomadarum, Tabernaculorum, & præcipuè diei ſolemnis Paſchæ, & ter in anno maſculi in hiſce diebus debebant ſe ſiſtere Domino: unde v.17. dicitur: *Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino Deo tuo.* Unde feminæ ab hoc præcepto eximi videbantur. Quod repetitur Deuteron. 16. v.16. *Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit: in ſolemnitate Azymorum, in ſolemnitate Hebdomadarum, & ſolemnitate Tabernaculorum.* In hujus ergo præcepti implementum, per omnes annos Puerum Jeſum deferebant Jeruſalem parentes ejus, & quamvis Maria Virgo iſtâ Lege non teneretur, pro ſua tamen pietate Virum ac Filium comitabatur. Eſtò autem præceptum eſſet, ter ſingulis annis Templum adire, tolerabatur tamen, ut ſaltem ſemel, ſi aliquos itineris longitudo aut aliud inſuperabile impedimentum excuſaſſet; & quia iter è Galilæa Hieroſolymam uſque tridui erat, hinc ſemel per ſingulos annos Parentes Jeſu ad Templi Viſitationem, nimirùm *In die ſolemni Paſchæ*, ut exprimit Lucas, ſe conferebant.

VI. Hic tamen exurgit difficultas non modica. Quomodo enim credibile eſt, parentes Jeſu voluiſſe quotannis eum Hieroſolymam ducere, ubi ſciebant regnare Archelaum, qui Patris ſui Herodis crudelitatis non minùs, quàm auctoritatis hæres erat, & qui facilè eum poterat comprehendere, & morti tradere? Et augetur: nam, ut ſupra diximus ex Matthæo, Joſeph poſtquam in Ægypto monitus ab Angelo de morte Herodis accepit mandatum, ut reverteretur in Terram Iſrael, cogitavit ire in Judæam, quæ Iſraelis potiſſima pars erat; audiens tamen,

quòd

quòd in Judæa regnaret Archelaus pro Herode patre ſuo, timens illò ire, mutavit conſilium, & ſecundùm Angeli monitum in Galilæam ſeceſſit. Si igitur Joſephus in Judæam venire renuit, eó quòd ibi regnaret Archelaus, ſed Nazareth ſe recepit; num credibile eſt, eum ſingulis annis cum Puero Jeſu & Virgine Matre voluiſſe è Nazareth, ubi ſe receperat, venire, non ſolùm in Judæam, ſed Hieroſolymam Regiam Archelai Sedem, qui decem annis ab obitu patris regnavit in Judæa, ac tanto periculo Puerum Jeſum ſingulis annis exponere?

VII. Hanc difficultatem ſibi proponit, & ſolvit S. Auguſtinus lib.2. de Conſenſu Evangeliſt. cap.10. his verbis: *An ad hoc aliquis dicit, quomodo ergo, ſicut Lucas narrat, ibant parentes ejus per omnes annos pueritiæ Chriſti in Jeruſalem, ſi Archelai timore illuc probibebantur accedere?* Ecce difficultatem. At ecce Auguſtini ſolutionem: *Hoc mihi diſſolvere non eſſet difficile, nec ſi aliquis Evangeliſtarum expreſſiſſet, quamdiu ibi regnaret Archelaus. Fieri enim poterat, ut per diem feſtum inter tam ingentem turbam latenter aſcenderent, mox reverſuri, ubi tamen aliis diebus habitare metuerent: ut nec ſolemnitate prætermiſsâ eſſent irreligioſi, nec continuâ manſione conſpicui. Cum verò etiam de Regno Archelai, quàm fuerit diuturnum, omnes tacuerint, iſte quoque intellectus patet, ut quod Lucas dicit, per omnes annos eos aſcendere ſolitos in Jeruſalem, tunc accipiamus factitatum, cùm jam non timeretur Archelaus. Quòd ſi Archelai Regnum aliquantò diuturnius ulla præter Evangelium prodit hiſtoria, cui fides habenda videatur, illud quod ſuperiùs dixi ſuffecerit, quòd ita timebant parentes pueri habitationem in Jeruſalem, ut tamen propter Dei timorem Feſtivitatem ſolemnem non prætermitterent, in qua latere facillimè poſſent: neque enim incredibile eſt, captatis temporibus opportunis vel dierum vel horarum, accedere homines ad ea loca, in quibus eſſe formidant.* Hæc Auguſtinus.

Quibus duplici ſolutione difficultati occùrrit. Prima, Joſephum ex Ægypto revertentem timuiſſe quidem in Judæam ire propter Archelaum ibi regnantem, ut in ea ſedem ſuam, ac domicilium figeret, ſic enim Regem Archelaum diù latere non potuiſſet: non timuiſſe tamen per ſingulos annos ad paucos dies Hieroſolymis hoſpitari, recurrente præſertim ſolemnitate Paſchali, ad quam undique tanta Judæorum confluebat multitudo, ut Maria & Joſephus cùm Puero Jeſu, ſub pauperum forma accedentes, in tanta Populi multitudine diſcerni facilè non poſſent. Altera eſt, quòd ſi non conſtet ex aliqua hiſtoria, Regnum Archelai fuiſſe diuturnum, explicari poſſet Lucas, eos per ſingulos an-

annos ſolitos fuiſſe aſcendere in Jeruſalem, quibus nimirùm non ampliùs regnabat Archelaus: verùm quia ex Joſephi probatæ fidei Hiſtoria lib. 17. Antiquit. cap. 15. habetur, Archelai Principatum decennio duraſſe, poſt quod apud Cæſarem propter ejus tyrannidem à Primatibus tam Judæorum quàm Samaritanorum accuſatus, Principatu privatus, & in Viennam Galliæ relegatus fuit; Ideò prior ſolutio amplectenda eſt.

VIII. Magis autem confirmare poſſe puto, quòd Joſeph & Maria potuerint cùm Puero Jeſu abſque ullo timore, etiam regnante Archelao, ſingulis annis pergere Hieroſolymam, ex eo quòd nec Judæi nec Archelaus ampliùs cogitarent de Jeſu, nec ea, quæ de ipſo dixerant Magi, & occaſione Præſentationis in Templo evulgata fuerant, eos ampliùs movere, ac ſuper eo vigili obſervatione poterant continere. Cùm enim Herodes, ut ſe ab omni ſuſpicione liberaret, generalem omnium Infantium cædem executus fuiſſet, nec ipſis notum eſſet, Fugâ in Ægyptum, ab illa Jeſum fuiſſe elapſum, facilè ſibi perſuadere poterant, in illa etiam Puerum Jeſum fuiſſe occiſum. Et hoc eò vel maximè, quòd de eo poſt reditum ex Ægypto nihil ampliùs audierant, nec quidquam mirabile ab eo patratum apud eos pervenerat, cum apud parentes ſuos privatam vitam, ſicut ceteri Pueri, ageret. Undè prodigia ab eo in Infantia & Pueritia edita, & in Libro Infantiæ conficta, ſupra rejecimus. Adeòque alieni erant Judæi, ut de eo aliquid magni cogitarent, quin potiùs cum ſe conſpicuum reddere cœpit, eum vocarent per contemtum filium fabri, ut Matth. 13. v. 55., & Marci 6. v. 3.: operante hoc Divinâ Providentiâ, quouſque adveniret tempus, quo quis eſſet manifeſtaretur palam.

IX. Nec dicas, anno duodecimo ætatis ſuæ, dum venit in Templum, ſe manifeſtaſſe coram Doctoribus, ut dicemus: ergo tunc ſaltem Archelaus poterat de eo ſuſpicari: ſed reſpondeo, falſum eſſe ſuppoſitum, quod ſcilicet tunc Archelaus rerum ſummâ adhuc potiretur. Nam cum Archelaus Herodi patri in Principatu ſucceſſerit, vix anno poſt Chriſtum natum, ut ſupra oſtendi: cùm decennio ſolùm Principatum tenuerit, fit ut anno ætatis Chriſti undecimo à Principatu dejectus fuerit, & conſequenter, quòd cùm Chriſtus factus eſſet annorum duodecim, à timore Archelai liber eſſet. Sed de hoc ſtatim.

***

ſ. III.

§. III.

De Diſputatione Chriſti in Templo.

X. TErtium, quod refert S. Lucas eſt, quòd cùm factus eſſet Jeſus annorum duodecim, aſcendentibus parentibus ejus Hieroſolymam ſecundùm conſuetudinem diei feſti, illis inſciis, remanſit Puer Jeſus in Jeruſalem. Exiſtimantes autem illum eſſe in comitatu, poſt iter unius diei, requirebant eum inter cognatos & notos; & non invenientes reverſi ſunt in Jeruſalem, ubi tandem eum invenerunt in Templo ſedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos, ſtupentibus omnibus, qui audierant, ſuper prudentia & reſponſis ejus. Matri autem conquerenti, reſpondit Jeſus: *Quid eſt quod me quærebatis? neſciebatis, quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Subditque Evangeliſta: *Et ipſi non intellexerunt verbum, quod locutus eſt ad eos.*

XI. Poſt triduum ergo quæſitum invenerunt Maria & Joſeph Puerum Jeſum *in Templo*, in aliquo ſcilicet Templi loco ad docendam Legem, ſeu diſputandum deſtinato. Non enim ſolùm in Synagogis, ſed in loco etiam aliquo Templi Diſputatio de Lege habebatur: undè Paulus Act. 24. cap. 12. ait: *Et neque in Templo invenerunt me cùm aliquo diſputantem.* Invenerunt *ſedentem in medio Doctorum*, ideſt inter Doctores, non cùm illis occupando locum Doctoris, ſed inſtar Diſcipuli inter Doctores hinc inde in ſubſelliis conſidentes. Ut enim ex Ambroſio (ſeu veriùs Ambroſiaſtro in cap. 14. 1. ad Cor.) dicit Henno in Tract. de præcipuis vitæ Chriſti Myſteriis, in tres claſſes dividebantur aſſiſtentes: primam occupabant Seniores in Cathedris, de quibus fuit locutus Chriſtus dicens Matth. 23. v. 6. *Amant primas Cathedras in Synagogis*; ſecundam non adeò venerabiles, in ſedibus inferioribus; tertiam tenebant Diſcipuli ad eorum pedes in *mattis*, ideſt Storeis, & hanc voluit tenere Chriſtus. Unde invenerunt ipſum, non docentem, ſed *audientem & interrogantem eos*; quia licèt omnes docere poſſet, diſcipuli tamen ratione ætatis perſonam gerere voluit: quare (inquit S. Gregorius 3. p. Reg. Paſtoralis cap. 25.) *Vigilanti conſideratione penſandum eſt, quòd cùm Jeſus annorum duodecim dicitur in medio Doctorum ſedens, non docens, ſed interrogans invenitur. Quo exemplo ſcilicet oſtenditur, ne infirmus docere quis audeat, ſi ille Puer doceri interrogando voluit, qui per Divinitatis potentiam verbum ſcientiæ ipſis ſuis Doctoribus miniſtravit.*

Digitized by Google

O' utinam Chriſtum audientem & interrogantem elati quidam ac ſuperbi imitarentur, qui Spiritum Dei ad intelligendas Scripturas ſe habere gloriantes, neminem, nec Eccleſiam audire volunt, ſed omnes docere præſumunt, ac neminem interrogare, ut diſcant veritatem, ſed à ſe ipſis ſolis veritatem expetendam volunt: Sacram Scripturam cùm pietate legamus, ſed ne ejus ſenſum privato ſpiritu aſſequi præſumamus. Quæ non intelligimus, oremus Deum ut intelligamus. Doctores interrogemus, audiamus Eccleſiam, cui Spiritus Sanctus verum Scripturarum ſenſum revelavit, Chriſtum audientem & interrogantem ſequamur, ac docibiles Dei ſimus: *In multitudine Presbyterorum prudentium ſta, & Sapientiæ illorum ex corde conjungere: ut omnem narrationem Dei poſſis audire, & proverbia laudis non effugiant à te* (Eccleſiaſtici *6. v.35.*

Chriſtus tamen ſic Doctores audiebat, ut eos etiam interrogaret, ideſt quæſtiones ex iis, quæ audierat, excitaret, ut, cùm ſervatâ decentiâ diſcere velle videretur, eos doceret. Ut enim ait in hunc locum Origenes, ex uno doctrinæ fonte manat interrogare ac reſpondere ſapienter; & ejuſdem ſcientiæ eſt ſcire quid interroges, quidve reſpondeas. Unde Jeſus ſervare voluit hic præceptum, quod per Eccleſiaſticum cap.*32.* v.*12.* adoleſcentulis dederat: *In multis eſto quaſi inſcius, & audi ſimul tacens & quærens.... & pro reverentia accedet tibi bona gratia.* Ita autem contigiſſe narrat S. Lucas v.*47.* *Stupebant autem omnes, qui eum audierant, ſuper prudentia, & reſponſis ejus. Et videntes admirati ſunt.* De quo autem tunc eſſet diſputatio, Evangeliſta tacet. Probabile eſt, fuiſſe de Prophetarum Oraculis ac Prophetiis, præcipuè de tempore adventus Meſſiæ, ne inopinata eis accederet ejus manifeſtatio; ſed ut pararet animos eorum ad ea, quæ poſtea adultus dicturus erat, & miraculis comprobaturus.

XII. Cur autem ſolùm poſt triduum à parentibus Jeſus inventus fuerit, non fuit caſus, ſed Myſterium, inquit Ambroſius lib.2. in cap.2. Lucæ his verbis: *Poſt triduum reperitur in Templo, ut eſſet indicio, quia poſt triduum triumphalis illius paſſionis, in ſede cæleſti, & honore Divino Fidei noſtræ ſe reſurrecturus offerret, qui mortuus credebatur.* Invento autem Jeſu, Maria conqueſta eſt: *Fili, quid feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te;* ideſt, cur nobis inſciis hic remanſiſti, qui tui amore dolore torquebamur? quæ verba arguentis non ſunt, ſed amantis, cui reſpondit Chriſtus: *Quid eſt quod me quærebatis? Neſciebatis, quia in his quæ patris mei ſunt oportet me eſſe?* Ideſt, non erat, cur tam anxiè me quæreretis: cogitare potera-

tis,

tis, me hic remanſiſſe, ut negotia Patris mei, ad quæ miſſus ſum, implere inciperem. Quibus parentes non reprehendit, ut quidam voluere, ſed monet & docet potiùs, cauſam, cur ab eis receſſerit, fuiſſe, ut mandata cœleſtis Patris impleret (quod ipſi ignorabant) & propter quam etiam parentes ſunt relinquendi, ut ipſe in Evangelio ſæpiùs dicturus erat.

XIII. Sed dices primò: ſaltem excuſari non poſſunt parentes Jeſu, quod non adverterint abſentiam illam Pueri Jeſu trium dierum: & rursùs eam factam fuiſſe ea de cauſa, ut Patris opus impleret.

Lutherus ſerm. in Dom. 1. Epiphan. vult, dolorem Mariæ fuiſſe, quia putavit ſuâ culpâ ſe amiſiſſe Jeſum, & Centuriatores Magdeburgenſes Cent. 1. lib. 1. cap. 1. comparant Evam cùm Maria in hoc, quòd, ſicut illa amiſit Deum; ita iſta Salvatorem. Dicunt tamen, quòd illa peccavit, quia ſciens & volens amiſit Deum: iſta non peccavit, quia inſciens & nolens amiſit Jeſum. At indigna eſt hæc comparatio. Nam Maria amiſit quidem Jeſum corporis præſentiâ, non tamen ſpiritus & cordis: nec de ſua culpa timere poterat, quia factum hoc conſiliô Dei, non ſuâ negligentiâ evenit. Nec enim parentes Jeſu, quamvis ſcirent, Chriſtum facturum omnia, quæ Patris ſui erant, tenebantur ſcire, ſingula, quæ faciebat, illius generis eſſe; ita ut illud non advertentes culpabiles fierent; maximè cum nihil tale toto antecedenti pueritiæ tempore experti fuiſſent. Dolor ergo eorum non ex timore culpæ, ſed ex amore proceſſit.

Quod verò dicitur: *Et non intellexerunt*: quidam referunt, non ad Parentes Jeſu, ſed ad Auditores, qui ſtupebant ſuper prudentia, & reſponſis ejus. Quidam ad ſolum Joſeph, & hoc per Synedochen: veriùs tamen ad utrumque videtur referendum; non ita tamen, ut ignorarent Myſterium, nempè Jeſum eſſe Filium Dei miſſum à Patre ad ſalutem hominum, ſed ut adhuc ignorarent modum, quo iſta in particulari complenda eſſent. Quare ex reverentia Jeſu hoc loco non auſi ſunt eum de his interrogare, ſed tempus opportunum prudenter expectarunt: undè ſupra v. 19. & 52. Lucas dixerat: *Maria autem conſervabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.*

* * *

§. IV.

§. IV.

Quod vitæ inſtitutum tenuerit Jeſus in Pueritia & Adoleſcentia.

XIV. Cum de hoc præter jam dicta nil aliud legatur in Evangel. Luc.2. v.51., niſi quòd poſt Diſputationem in Templo *Deſcendit cùm eis in Nazareth, & erat ſubditus illis*, ideſt Mariæ & Joſeph, nihil niſi divinando dicere poſſumus. Et in primis Miracula, quæ Auctor libri Infantiæ ab ipſo in Infantia & Pueritia patrata narrat, quæ tanquam fabulas & nugas Gelaſius I. in Romano Concilio proſcripſit, ſupra rejeci. Qua ratione etiam S.Joannes Chryſoſtomus Miracula alia, quæ à Chriſto in Pueritia edita ſuo ſeculo ſpargebantur, Homil.16. modò 17. in Joann. repudiat, dicens: *Hinc palam eſt, ſigna illa, quæ à Chriſto in Pueritia facta feruntur, falſa & à quibuſdam conficta eſſe. Nam ſi à puero Miracula edidiſſet, Joannes non illum ignoraviſſet, nec reliqua multitudo opus habuiſſet Doctore, qui illum indicaret. Nunc autem ipſe ait, ſe ideò veniſſe, ut manifeſtaretur in Iſrael.*

XV. Marcoſii ſeu Marcitæ Valentini Diſcipuli, quos irridet S. Irenæus lib.1. contra Hæreſ. c.17. modò 20., ſpargebant, quòd *Dominus cùm Puer eſſet, & diſceret litteras, cùm dixiſſet Magiſter ejus, quemadmodum in conſuetudine eſt, dic A, reſponderit A. Rurſum cùm Magiſter juſſiſſet dicere B, reſpondiſſe Dominum: tu prior dic mihi quid eſt A, & tunc ego dicam tibi quid eſt B.* Hoc hauſerant ex libro Infantiæ, ubi idem commentum narratur. Imo additur, quòd cum Magiſter tali reſponſo indignatus manu Jeſum verberaſſet, ſtatim manus ejus exaruit, & mortuus eſt. Hos etiam confutant Judæi ipſi Joann.7. v.15., qui cum audirent Chriſtum docentem, *mirabantur dicentes. Quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* Super quæ S. Auguſtinus Tract.29. in Joan. *Et unde*, inquit, *admiratio? Quia multi noverant, ubi natus, quemadmodum fuerit educatus, nunquam eum viderant litteras diſcentem, audiebant autem de Lege diſputantem, Legis teſtimonia proferentem, quæ nemo poſſet proferre, niſi legiſſet, nemo legere, niſi litteras didiciſſet: & ideò mirabantur.* Quomodo ergo frequentavit ſcholas Chriſtus, ſi litteras non didicit? aut quomodo litteras non didicit, ſi ſcholas frequentavit? ſed apage nugas.

XVI. Circa vitæ inſtitutum, quod ſervavit Chriſtus ante Baptiſ-

ptiſmum & Prædicationem, voluerunt quidam, Chriſtum toto illo tempore nulli Arti Mechanicæ operam dediſſe, ſed oſtiatim mendicando vixiſſe. Ita ſenſerunt Michael à Cæſena & Guillelmus Ochamus. Sed hæc ſententia nulla probabili ratione nititur: etſi enim dem, quòd Chriſtus majoris humilitatis ergo oſtiatim aliquando mendicare voluerit, non dabo tamen, eum mendicitatis ſtatum fuiſſe amplexum, ut continuò victum quotidianum non aliter, quàm oſtiatim mendicando, ſibi compararit. Non enim magis ante Baptiſmum ſtatum mendicitatis Chriſtus amplexus fuiſſe credendus eſt, quàm poſt ſuſceptum Baptiſmum: nemo autem dixerit, Chriſtum poſt ſuſceptum Baptiſmum ſtatum mendicitatis profeſſum fuiſſe, cùm legamus Joan. c.4. v.8., Diſcipulos Chriſti iviſſe in Civitatem, non ut mendicarent, ſed *ut cibos emerent*: & Joan.13. v.29. cùm Chriſtus dixiſſet Judæ, *quod facis, fac citiùs*: dicit Evangeliſta, quòd *quidam putabant, quia loculos habebat Judas, quòd dixiſſet ei Jeſus: eme, quæ opus ſunt nobis ad diem feſtum, aut egenis ut aliquid daret*. Chriſtus ergo aliquid ſaltem in communi cùm Apoſtolis poſſidebat, cujus quaſi depoſitarius erat Judas, de quo tanquam re ſua diſponere poterat, ſivè ad victum, ſivè in eleemoſynas; De alieno enim quis niſi injuſtè diſponere nequit: ubi S. Auguſtinus Tract.62. in Joan. *Habebat ergo*, inquit, *& Dominus loculos, & a Fidelibus oblata conſervans, & ſuorum neceſſitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primùm Eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta, ubi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandum eſſe de craſtino, non ad hoc fuiſſe præceptum, ut nihil pecuniæ ſervetur à Sanctis, ſed ne Deo pro iſta ſerviatur, & propter inopiæ timorem juſtitia deſeratur.*

Quare cùm præfati Michael Cæſenas & Ochamus cùm aliis pertinaciter contenderent, Chriſtum & Apoſtolos, nec in particulari, nec in communi aliqua bona habuiſſe, ſed omni planè caruiſſe dominio, hanc doctrinam ceu erroneam & hæreticam confixit Joannes XXII. anno 1323. in Extravag. *Ad Conditorem* &c., *Cùm inter nonnullos* &c. *Et quia quorumdam* &c. De quo videri poterit Odoricus Rainaldus in Annal. ad annum 1323. Cùm igitur poſt Baptiſma mendicitatis ſtatum oſtiatim quærendo victum profeſſus non ſit, veroſimile non eſt, eum per 30. ferè annos, antequam ad Baptiſmum accederet, mendicando citra ullum operis exercitium quotidianum victum ſibi paraſſe. Nec tamen propterea diffiteor, Chriſtum pauperem vitam egiſſe, quod multa Evangelii loca ſatis indicant, imo & ipſum aliquando ex emendicatis cibis victitaſſe; ſed dico, eum mendicitatis

tatis

tatis conditionem ubique, & ſemper ex ſtatu non ſervaſſe. Hoc apertè dicit Baſilius in Conſtitutionibus Monaſticis cap. 4. his verbis: *In prima quidem ætate ſubditus parentibus omnem laborem corporalem leni ac obedienti animo cùm ipſis ſuſtinuit. Cùm enim homines illi eſſent, juſti quidem & pii, ſed pauperes, & rebus ad vivendum neceſſariis non admodum inſtructi (cujus rei teſtis eſt præſepe, quod venerando partui inſervivit) erant, ut veriſimile eſt, laboribus corporis aſſiduis dediti, ſic, ut hac ratione res neceſſarias ſibi compararent. Jeſus autem, ut ait Scriptura, his ſubjectus, laboreſque unà cùm ipſis perferendo, obedientiam ſuam prorsùs declaravit.*

XVII. Alii voluerunt, Chriſtum toto tempore ante Baptiſmum nulli operi mechanico vacaſſe, ſed unicè ſecretam ac ſolitariam vitam ducendo, orationi & contemplationi. Ita Paulus Burgenſis ad cap.6. Marci, Barradas in cap.2. Lucæ, Simon de Caſſia lib.4. de Vita Chriſti cap. 2., ſed etſi Chriſtum privatæ vitæ plurimam partem contemplationi ac orationi dediſſe, dubitandum non ſit, difficile tamen creditu eſt, eum triginta ferè annos ſolitudini indulſiſſe, ut ſocialem vitam nunquam egerit, aut Artem aliquam Mechanicam exercuerit, tum ut patri fabro, cui ſe ſubjiciebat, adjumento eſſet, ac ſuæ & parentum inopiæ ſubveniret; tum ut humilitatis & modeſtiæ exemplo eſſet.

XVIII. Propterea probabilius cenſeo, Chriſtum ſuæ pueritiæ & adoleſcentiæ annis uſque ad trigeſimum, artem fabrilem in adjutorium Joſeph patris exercuiſſe. Colligo ex Evangelio Matth.13. v.55., ubi à Judæis vocatur fabri filius: *Nonne hic eſt fabri filius?* imo etiam faber, Marci 6. v. 3. *Nonne hic eſt faber filius Mariæ?* Idem ſentiunt Patres infra referendi: undè Cajetanus: *Hìc habemus*, inquit, *unde ſatis fiat curioſis quærentibus, quid fecerit Chriſtus ad trigeſimum uſque ætatis annum; vacabat enim fabrili exercitio*. Et hac ratione, ut ſupra, indignabantur Judæi, quòd Filius fabri & faber, qui nec litteras didicerat, eos docere vellet.

At quia *Fabri* nomen genericum eſt, & indifferenter ſignificans operarium ſivè in ligno ſivè in auro aut argento aut ferro ſivè in lapide, ideò dividuntur Patres in ſtatuendo, quam ex iſtis fabrilem artem Joſeph, & proinde Chriſtus exercuerint. Fabrum Murarium, vel Aurificem fuiſſe vult Hugo. Fabrum Ferrarium voluere Hilarius in cap.14. Matth. dicens *Sed planè hic* (Chriſtus) *fabri erat filius ferrum igne vincentis*. Idem ſentire videtur Theophilus Antiochenus in Matth. docens, in Evangelicis verbis indicari Deum Patrem *rigida mentium ſpiritus igne mollire*. Conſentire videtur Ambroſius lib.3. in Luc.

Sed,

Sed, ut puto, fabrum quidem dicit, ſed an ferrarius, an lignarius fuerit non determinat: nam aſſerens fuiſſe typum, quòd Chriſti pater fuerit faber, dicit quidem, *quod Pater Chriſti igne operatur & ſpiritu*, quæ ferrarii ars eſt; ſed addit etiam: *Et tanquam bonus animæ faber vitia noſtra circumdolat, citò ſecurim admovens arboribus infœcundis ſecare doctus eximia, culminibus ſervare ſublimia*: porrò circumdolare, ſecurim admovere, ſecare, fabri lignarii eſt. Quidquid autem ſit; fabrum ferrarium fuiſſe Joſeph, ſentiunt etiam Chryſologus ſerm. 48., & Beda in c. 6. Marci.

XIX. Communior tamen ſententia eſt, Joſeph fuiſſe fabrum lignarium, & proinde Chriſtum huic fabrili arti operam dediſſe. Hoc primus omnium tradidit S. Juſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo pag. mihi 316. his verbis: *Et cùm ad Joannem veniſſet Jeſus, & Joſephi fabri lignarii filius haberetur, informis videlicet, quemadmodum Scripturæ annuntiaverant, apparens, faberque adeò & ipſe putaretur eſſe; fabrilia namque, cùm in hominibus eſſet, faciebat opera, aratra & juga conficiens; per hæc & juſtitiæ docens ſigna, & vitam non otioſam*. Pro hac ſententia afferuntur Chryſoſt. Homil. 30. in Matth., Baſilius in Aſceticis, Auctor Oper. Imperf. in Matth., S. Thomas in cap. 13. Matth., Lyranus; & Bollandus ad diem 19. Martii, Joſeph fuiſſe fabrum lignarium oſtendit: ex quo fit, ut Chriſtus ipſe dum domi verſaretur, ei in hac arte adjumento fuerit: & ideò ubi apud Matthæum à Judæis dicitur *Fabri Filius*, apud Marcum dicitur *Faber*. Id confirmat hiſtoria, quam referunt Sozomenus lib. 6. c. 2., & Theodoritus lib. 3. Hiſt. cap. 23., nempè quod Antiochiæ Vir erat quidam probus, & qui diù Pueris informandis operam impenderat utilem, à quo Libanius Sophiſta vir Æthnicus, & Juliani Apoſtatæ familiaris, cùm per irriſionem poſtulaſſet: *Quidnam ageret Fabri Filius?* nempè Chriſtus: *Iſte Divinâ repletus Gratiâ id, quod brevi futurum erat, prædixit: Loculum enim, inquit, fabricatur hujus univerſi Conditor, quem tu Fabri Filium per ludibrium appellas*. Cujus dicti veritatem paucis poſt diebus comprobavit eventus; nam Julianus Apoſtata in expeditione contra Perſas, ictus ſagittâ divinitùs in ipſum jactâ, animam tot ſceleribus fœtidam efflavit, & in Loculo jacens advectus fuit.

XX. Virginem quoque Deiparam aliquâ arte ſuo ſexui propriâ victum ſibi comparaſse, credibile eſt. Propterea à Tertulliano lib. de Spectaculis c. 30. *Quæſtuaria*, hoc eſt artem ad quæſtum exercens, appellatur, & S. Hieronymus Epiſt. 1., nunc 5. ad Heliodorum de Chriſto loquens: *Hic eſt ille*, inquit, *Opera-*

rii & Quæſtuariæ filius. Quam autem ſpecialiter coleret, non eſt certum. Lanariam enim ſcribit Anſelmus, Induſiariam Epiphanius, textricem, ex lana ſcilicet lino ſerico & byſſo, Hieronymus. Sed hæc divinando dicuntur.

CAPUT XVI.

De Joannis Baptiſtæ Miniſterio.

§. I.

Tempus, quo Joannes Baptiſta cœpit Miniſterium.

I. DICIT S. Lucas cap. 3. v. 1. *Anno quintodecimo Imperii Tiberii Cæſaris, procurante Pontio Pilato Judæam ... ſub Principibus Sacerdotum Anna & Caipha factum eſt Verbum Domini ſuper Joannem Zachariæ filium in deſerto. Et venit in omnem Regionem Jordanis prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*. Quibus Evangeliſta initium Miniſterii Joannis à tempore Imperatoris, Præſidis, & Sacerdotis deſignat. Difficultas tamen non contemnenda exurgit: quomodo eo tempore, quo factum eſt Verbum Domini ad Joannem, potuerint eſſe duo Principes Sacerdotum Anna & Caiphas: cùm apud Judæos unus tantùm ſemper fuerit Princeps Sacerdotum, ſeu Summus Sacerdos; neque ulla ratio adſit, cur ab hac conſuetudine tunc receſſerint.

Nihilominùs eſtò ſecundùm Legem Dei unus tantùm deberet eſſe Princeps Sacerdotum, ſeu Summus Pontifex, nec niſi eo mortuo vel amoto poſſet alter ſuccedere; tempore tamen Chriſti, quo apud Judæos omnia corrupta fuerant, & Summum Sacerdotium venale evaſerat, introductum erat, ut plures eſſent Summo Sacerdotio inſigniti: qui tamen non ſimul, ſed alternis annis, ſeu vicibus eo fungerentur. Hoc indicatur Jo: 11. v. 51., ubi de Caipha dicitur: *Cùm eſſet Pontifex anni illius, prophetavit*. In quæ S. Joann. Chryſoſt. Homil. 64., aliàs 65. in Joan. ait: *Quid ſibi vult illud* „ cùm eſſet Pontifex anni illius?„ *Cum aliis hic quoque mos corruptus erat. Non enim ultra toto vitæ tempore ſed anno uno Sacerdotium gerebant, ex quo venales facti erant Principatus*. Et S. Auguſtinus Tract. 49. in Joann. *Poteſt autem*, inquit, *movere, quomodo dicatur Pontifex anni illius, cùm Deus unum conſtituerit Summum Sacerdotem, cui mortuo unus ſuccederet. Sed intelligendum eſt, per ambitiones & contentiones inter*

ter Judæos poſtea conſtitutum, ut plures eſſent, & per annos ſingulos vicibus miniſtrarent. Nam & de Zacharia hoc dicitur; factum eſt autem cùm Sacerdotio fungeretur in ordine vicis ſuæ ante Deum, ſecundùm conſuetudinem Sacerdotii, ſorte exiit, ut incenſum poneret ingreſſus in Templum Domini. Hinc apparet, plures eos fuiſſe, & vices ſuas habuiſſe: nam incenſum non licebat ponere, niſi Summo Sacerdoti. Et fortè etiam unum annum, plures adminiſtrabant; quibus alio anno alii ſuccedebant, ex quibus ſorte exibat quis, ut incenſum poneret. Ita Auguſtinus, qui eſt in ſententia, quòd Zacharias Joannis Baptiſtæ parens fuerit unus de Summis Sacerdotibus. Poſito ergo quod tunc Summum Sacerdotium non ampliús gereretur per unum, ſed per plures, qui vel alternis annis, vel eodem alternis vicibus illud adminiſtrarent, cùm dicit Lucas *Sub principibus Sacerdotum Anna & Caipha factum eſt Verbum Domini ſuper Joannem*, ſenſus eſt, quòd eo anno iſti duo Summo Sacerdotio per vices fungerentur, vel quod eo anno unus, ideſt Anna, qui primo loco ponitur, illud adminiſtraret, cui ſubſequenti anno Caiphas ſuccederet. Et hoc benè concordat, quòd poſt tres alios annos, nempè anno Paſſionis Chriſti, Pontifex anni illius eſſet Caiphas.

II. Parum diſſimiliter ſentit Euſebius lib. 1. Hiſt. cap. 10.; vult enim, Lucam intendiſſe illis verbis *Anná* & *Caiphá* concludere totum tempus prædicationis Joannis & Chriſti, quod incœpit à Pontificatu Annæ, & deſiit in Pontificatu Caiphæ: ſic enim ait: *Refert porrò Divina Scriptura, totum prædicationis ſuæ tempus ſub Anna & Caipha Pontificibus illum exegiſſe: id ſcilicet ſignificans, temporis ſpatio, quo illi Sacerdotium adminiſtrarunt, univerſam Chriſti Prædicationem terminatam fuiſſe. Cùm ergo ab Annæ Pontificatu exorſus ad Caiphæ Pontificatum docere perſtiterit, vix hoc temporis intervallo quadriennium integrum continetur. Quippe cum jam inde ab illis, quibus dixi temporibus aboliti prope eſſent Ritus, Legeſque Sacrorum, ſimul Sacerdotium perpetuum & hæreditarium eſſe deſierat; nec quæ ad cultum Dei pertinent ritè agebantur: ſed à Præſidibus Romanis alii ſubinde atque alii Sacerdotes conſtituti, non plus quàm anni ſpatio munus illud gerebant. Certè Joſephus* (lib.18. Antiquit. c.3.) *Ab Anna ad Caipham quatuor continuo ordine Sacerdotes fuiſſe..., narrat his verbis: Valerius Gratus, cùm Annæ Sacerdotium ademiſſet, Iſmaelem Baphi filium in ejus locum promovit. Quo non multò poſt remoto, Eleazarum ſupradicti Annæ filium Sacerdotem deſignavit. Interjecto deinceps anni ſpatio, cùm huic honorem abrogaſſet, Simoni Camithi filio Sacerdotium tradidit, qui in eo munere non ultra annum*

num perſanctus, mox Joſephum, cui etiam Caiphæ nomen fuit, ſucceſſorem accepit. Proinde univerſum Prædicationis Dominicæ tempus non totos quatuor annos complecti manifeſtum eſt, quorum ſpatio totidem Sacerdotes ab Anna uſque ad promotionem Caiphæ annuum ſinguli Sacerdotium adminiſtrarunt. Hactenùs Euſebius.

III. Non latet, fuiſſe, qui voluerint, Caipham eo anno, quo Joannes ſuum iniit Miniſterium, fuiſſe Summum Sacerdotem, Annam tamen fuiſſe ejus Vicarium. Sed hæc opinio rejicitur optimo jure à Patre Graveſon Diſſert. 11. de Myſt., & Ann. Chriſti quæſito 1.; tum quia S. Lucas Annam præponit Caiphæ, tum hìc c. 3., tum c. 4. Act. Apoſt. v. 6. *Et Annas Princeps Sacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali.* Quòd ſi Annas fuiſſet tantùm Vicarius Caiphæ, nec illum vocaſſet *Principem Sacerdotum*, nec illum præpoſuiſſet Caiphæ: præpoſterus enim ordo eſt præponere Vicarium ſuo principali: nec illum Principem Sacerdotum appellaſſet, ſed potiùs Principis Sacerdotum Vicesgerentem. Secundò, ut ait Valeſius in Notis ad lib. 1. cap. 10. Euſebii, Joſephus, qui in ſuis Antiquitatum Libris univerſos Judæorum Pontifices accuratè percenſuit, perpetuos illos Vicarios nunquam commemoravit. Unius dumtaxat meminit in lib. 17. cap. 8., qui appellatur Joſephus Ellemi filius, qui in ſpatium unius diei creatus eſt Pontifex, ut vice Matthiæ Pontificis, qui nocturnam pollutionem paſſus fuerat, ſacra faceret. Ex quo apparet, perpetuos Vicarios Summi Pontificis nullos tunc fuiſſe: nam ſi Matthias Pontifex hujuſmodi Vicarium habuiſſet, nil opus erat ob nocturnam illam pollutionem ſubitò Vicarium illi conſtituere. Hæc igitur opinio, quæ Theodorum Bezam auctorem habet, & quam amplectuntur Scaliger in Prolegomenis ad Chronicon Euſebii, & Caſaubonus in Exercitat., omni fundamento caret.

IV. Cenſet ergo laudatus Valeſius, quem ſequitur Graveſon loco ſupra citato, non eos ſolos dictos fuiſſe Principes Sacerdotum, qui Summo Sacerdotio actu fungebantur, ſed eos etiam, qui Summo Sacerdotio ante defuncti erant, & poſteà deſtituti, vel exauctorati. Joſephus autem lib. 18. Antiquit. c. 3. inter Summos Sacerdotes Judæorum recenſet *Ananum*, & hunc putant fuiſſe eum, quem *S. Lucas Annam* nominat, qui cùm eſset ſocer Caiphæ, & paulò antea Pontificatum ſtrenuè geſſiſset, ſummamque apud Judæos auctoritatem obtineret, à S. Luca cùm Caipha conjungitur. De hoc Anano ſeu Anna P. Calmet in Dictionario Sacræ Scripturæ hæc habet „ *Ananus*, „ filius Seth Summus Sacerdos Judæorum in Evangelio dictus

An-

„ *Annas*. Ad eam dignitatem poſt Joazar filium Simonis aſ-
„ ſumtus poſt undecim annos Iſmaeli filio Phabi illam remiſit,
„ quamvis titulum & negotiorum adminiſtrationem retinue-
„ rit. Hinc quo tempore S. Joannes Miniſterium ſuum incœ-
„ pit, Annas & Caiphas Sacerdotio præfuiſse perhibentur. Ad
„ hunc Annam veluti Caiphæ Pontificis ſocerum Jeſus Chri-
„ ſtus, ſimul ac comprehenſus fuit, adductus eſt. Omnium ſuæ
„ nationis feliciſſimus habitus fuit, teſte Joſepho lib.20. Anti-
„ quit. cap.8.; ſiquidem ipſe compluribus annis Summus Sacer-
„ dos quinque filios ad eandem dignitatem evectos habuit,
„ quod nemini adhuc contigerat. Verba Joſephi ſunt: *Seniorem iſtum Ananum* (fuit enim alter Junior ejus filius ſecta Sadducæus Summus Pontifex) *ajunt fuiſſe omnium feliciſſimum, ut qui filios habuerit quinque, omnes potitos Summi Dei Pontificio, cùm priùs ipſe ad ſatietatem hac dignitate eſſet perſunctus; quod ad eam ætatem nulli ante Summorum Pontificum contigerat*. Sive ergo primam, nempe Auguſtini vel Euſebii, ſive hanc poſtremam Lector amplectatur ſententiam, veritatem Evangelii ſalvabit.

§. II.

Joannis Miniſterium quod & quale fuerit.

V. Joannis Baptiſtæ Miniſterium fuiſſe Præcurſoris Chriſti, una omnium ſententia eſt: Præcurſor autem ille eſt, qui non à longè, ſed aliquem propè venturum, ſeu jam venientem præcurrit, parando vias & alia neceſſaria. Sic Præcurſores exercitus dicuntur illi, qui præcurrunt ejus vicinum adventum, parant vias, & quæ militibus neceſſaria ſunt præparant. Hoc ergo Joannis officium fuit, Chriſtum venientem præcurrere, eumque quaſi digito monſtrare, & homines prædicatione & Baptiſmo Pœnitentiæ ad eum Legemque Gratiæ dignè ſuſcipiendam præparare. Colligitur ex Lucæ cap.3. v.3. *Et venit* (Joannes) *in omnem Regionem Jordanis prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum: ſicut ſcriptum eſt in libro Sermonum Iſaiæ Prophetæ* (c.40. v.3.) *Vox clamantis in deſerto: parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus*: & Joan.1. Joannes ipſe interrogatus à Judæis, quis eſſet? reſpondit ſe non eſſe Chriſtum, nec Eliam, neque Prophetam, & urgentibus illis ut diceret, quis eſſet? reſpondit v.23. *Ego vox clamantis in deſerto, dirigite viam Domini, ſicut dixit Iſaias Propheta*: ſed illis non aquieſcentibus & dicentibus: *Quid ergo baptizas, ſi non es Chriſtus, neque Elias ne-*

neque Propheta? Munus ſuum apertè indicans v.26. *Reſpondit eis Joannes, dicens: ego baptizo in aqua: medius autem veſtrum ſtetit, quem vos neſciſtis. Ipſe eſt, qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt, cujus ego non ſum dignus, ut ſolvam ejus corrigiam calceamenti*: quod repetit apud Matth. cap. 3. v.11., & Marci 1. v.7. Super quæ S. Auguſtinus Tract.4. in Joan. *Non vobis*, inquit, *videtur præconis eſſe dicere: Exite, facite viam? niſi quod præco: Exite, dicit; Joannes dicit: Venite. A judice repellit præco, ad Judicem vocat Joannes: imo vocat Joannes ad humilem, ne Judex ſentiatur excelſus.*

VI. Quæri poteſt, an Miniſterium Præcurſoris pertineat ad Vetus, an verò ad Novum Teſtamentum. Moderni quidam Acatholici dixerunt, in Præcurſoris munere ceſſaſſe Legem Veterem, & à Joanne inchoaſſe Legem Novam; unde Baptiſmo ſuo Gentes Eccleſiæ membra faciebat; ſed hoc eſt facere Joannem auctorem Legis gratiæ, & eum declarare Chriſtum, contra id, quod ipſe dixerat: *Non ſum ego Chriſtus*.

Hinc probo primò contrarium: In eo Vetus Lex ceſſavit, in quo fuit impleta, & in quo conſummatæ ſunt figuræ, quas continebat, & demum quem venturum Prophetæ prænuntiaverant; ſed Lex non fuit impleta in Joanne, ſed in Chriſto, qui dixit Matth.5. v.17. *Nolite putare quoniam veni ſolvere Legem, aut Prophetas: non veni ſolvere ſed adimplere*. In Joanne non ſunt conſummatæ figuræ, ſed in Chriſto, ut conſideranti patebit, nec de Joanne Prophetæ prænuntiaverunt, quód eſſet futurus Novæ Legis conditor, ſed ſolùm quod eſſet præparaturus viam ad eam. De eo enim Iſaias cap.40. dicit *Vox clamantis in deſerto, parate viam Domini*, & Malachiæ 3. v.1. *Ecce mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam: & ſtatim veniet ad Templum Sanctum ſuum Dominator, quem vos quæretis, & Angelus Teſtamenti, quem vos vultis*. Debebat ergo Joannes parare viam, & ſtatim venire Dominator & Angelus Teſtamenti, nempè Chriſtus Meſſias, quem Judæi ſibi promiſſum volebant; & ideò de Baptiſta dicitur Joan.1. v.7. *Hic venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de lumine*: & v.15. Joannes teſtimonium perhibet de ſe ipſo, & clamat dicens: *Hic erat, quem dixi; qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt, qui prior me erat. Et de plenitudine ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Quia Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*. Porrò cùm nomine Gratiæ & Veritatis ut à Lege Veteri diſtinctæ veniat Lex Novi Teſtamen-

menti, hæc à Chriſto lata eſt, ipſo Joanne teſte.

VII. Solus ergo Chriſtus fuit Novi Teſtamenti Auctor & Legislator. Solus ipſe mandavit obedire præceptis ſuis, non Joannis. Unde Joan.13. v.34. ait *Mandatum novum do vobis*: & cap.14. v.15. *Si diligitis me, Mandata mea ſervate*: & Matth. ultimo v.20. mittens Diſcipulos ad omnes Gentes dixit *Docentes ſervare omnia quæcumque mandavi vobis*. Ipſe ſolus *Chriſtus* (ait Paulus ad Galat. 3. v.13.) *nos redemit de maledicto Legis factus pro nobis maledictum*: & cap.4. poſtquam dixit, quòd in Veteri Lege *cùm eſſemus parvuli, ſub elementis mundi eramus ſervientes*, ſubjungit v.3. *At ubi venit plenitudo temporis miſit Deus Filium ſuum . . . ut eos qui ſub Lege erant redimeret, & adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem eſtis filii, miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda veſtra* &c.

VIII. Probo ſecundò: nam ſi Joannes Legem Veterem abrogaſſet, vel aliquid de ea immutaſſet, id ei objeciſſent Judæi, ſicut frequenter objecerunt Chriſto, & etiam Paulo Act.21. & 26. Cùm ergo id nunquam Joanni objecerint, argumento eſt, quòd Joannes præparaverit quidem Judæorum corda ad ſuſcipiendum Chriſtum, & ejus Legem, Veterem tamen non abrogaverit, nec Novam inchoaverit.

IX. Joannes ergo erat confinium & limes Veteris Teſtamenti ad Novum ducens. Ita eum vocat S. Auguſtinus ſerm. 293., aliàs 5. ex Viguerianis dicens: *Videtur ergo Joannes interjectus quidam limes Teſtamentorum duorum Veteris & Novi. Nam eum eſſe, ut dixit, quodammodo limitem Dominus ipſe teſtatur dicens* „ Lex, & Prophetæ uſque ad Joannem Baptiſtam„ (Lucæ 16. v.16.) *Suſtinet ergo perſonam vetuſtatis & præconium novitatis: propter perſonam vetuſtatis, de ſenibus naſcitur: propter perſonam novitatis, in viſceribus matris Propheta declaratur . . . Jam ibi deſignatus erat, deſignatus antequam natus: cujus Præcurſor eſſe oſtenditur, antequam ab eo videretur*: & lib.3. contra duas Epiſt. Pelag. cap.4. dicit, Vetus Teſtamentum duraſſe *uſque ad ipſum Joannem Baptiſtam, quaſi præteritæ diſpenſationis limitem quendam, qui Mediatorem ipſum non aliquâ umbrâ futuri, vel allegoricâ ſignificatione, vel ullâ propheticâ prænuntiatione venturum eſſe ſignificans, ſed digito demonſtrans, ait* „ Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi „.

S. Auguſtinum ſequitur S. Thomas 3.p. q.38. a.1. ad 2. dicens: *Joannes non ſolùm fuit Propheta, ſed*„ pluſquam Propheta„ *ut dicitur Matth.11., fuit enim terminus Legis & initium Evangelii. Et ideò magis pertinebat ad eum verbo & opere inducere homines*

nes ad Legem Chriſti, *quàm ad Obſervantiam Veteris Legis*. Fuit tamen initium Evangelii, non ut condens Evangelium, ſed ut demonſtrans Auctorem Evangelii præſentem, & diſponens homines ad illud ſuſcipiendum. Quare idem S. Thomas ibidem ad primum dixerat, *quòd Baptiſmus Joannis non erat per ſe Sacramentum*, *ſed quaſi quoddam Sacramentale diſponens ad Baptiſmum Chriſti*. *Et ideò aliqualiter pertinebat ad Legem Chriſti*, *non autem ad Legem Moyſi*: ait autem, quòd *aliqualiter pertinebat ad Legem Chriſti*, non tanquam ejus præceptum, aut pars in ea manens, ſed tanquam diſpoſitio, eâ adveniente tranſiens, & ideò adveniente Baptiſmo Chriſti ceſſavit Baptiſmus Joannis, ſicut adveniente formâ ceſſat diſpoſitio ad illam. Hoc ſi advertere voluiſſent Calvinus & alii, non dixiſſent, eundem fuiſſe Baptiſmum Joannis ac Chriſti. Sed de hoc infra.

X. Hinc conficitur, Joannem fuiſſe initium Novæ Legis, non intrinſecum, & quaſi Auctorem, ſed extrinſecum; quatenus ab ipſo cœpit prædicari & promitti Regnum Cœlorum; de quo non in Veteri ſed in Novo Teſtamento fit mentio: & cœpit demonſtrari Chriſtus, qui Novi Teſtamenti eſt Conditor. Unde fuit ſicut Lucifer, initium ſcilicet diei & finis noctis, & quaſi interſtitium inter Legem & Evangelium. Audiatur Tertullianus lib.4. cap.33. contra Marcionem ſic diſcurrens: *Quaſi non & nos limitem quendam agnoſcamus Joannem, conſtitutum inter Vetera & Nova, ad quem deſineret Judaiſmus, & à quo inciperet Chriſtianiſmus..... Nam & ſi probavimus, & Vetera tranſitura & Nova ſucceſſura prædicari à Creatore, ſi Joannes Antecurſor & Præparator viarum Domini Evangelium ſuperducturi, & Regnum Dei promulgaturi; & ex hoc jam, quòd Joannes venit, ipſe erit Chriſtus, qui Joannem erat ſubſecuturus ut Antecurſorem; & ſi deſierunt Vetera interſtite Joanne, non erit mirum, quod ex diſpoſitione eſt Creatoris*. Erat ergo Joannes medium, Novum Teſtamentum cum Veteri uniens, non unum abrogans & alterum inſtituens.

§. III.

De Baptiſmate Joannis.

XI. Dicit Lucas cap.3. v.2. *Factum eſt Verbum Domini ſuper Joannem in deſerto; & venit in omnem Regionem Jordanis prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*. De hoc Joannis Baptiſmate quæri poteſt: Primò, an fuerit à Deo. Secundò, an in eo Gratia daretur. Tertiò, quando ceſ-

ceſsaverit. Quartò, an baptizati Baptiſmo Joannis eſsent poſtea Baptiſmo Chriſti baptizandi.

XII. Circa primum, Baptiſmum Joannis fuiſſe à Deo traditum Joanni, & Deo revelante ab ipſo prædicatum, ſatis indicant verba Lucæ ſupra citata, nimirùm quòd Verbum Domini factum ſuper Joannem fuerit hoc, ut veniens in omnem Regionem Jordanis prædicaret Baptiſmum, & baptizaret. Quod Joannes ipſe teſtatus eſt, cùm Joan.1. v.33. ait: *Qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: ſuper quem videris Spiritum deſcendentem & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto*: qui autem miſit Joannem fuit Deus: unde priùs v.6. dicitur: *Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Joannes*. Dicit tamen S. Thomas 3.p. q.38. ar.2. *Quòd in Baptiſmo Joannis duo poſſunt conſiderari; ſcilicet ipſe Ritus baptizandi, & effectus Baptiſmi. Ritus quidem baptizandi non fuit ex hominibus, ſed à Deo, qui familiari Spiritus Sancti revelatione Joannem ad baptizandum miſit. Effectus autem illius Baptiſmi fuit ab homine, quia nihil in illo Baptiſmo efficiebatur, quod homo facere non poſſet. Unde non fuit à ſolo Deo, niſi inquantùm Deus in homine operatur*. Et in 4. diſt.2. q.2. ar.1. qu.3. ait: *Joannes ſuum Baptiſma inſtituit præcepto Divino. Unde patet, quòd inſtitutio ipſius fuit à Deo per auctoritatem, ab ipſo Joanne per miniſterium*.

XIII. Neque opponas: ſi Baptiſmus Joannis fuit ab ipſo ſolùm per Miniſterium, non deberet dici *Baptiſmus Joannis*: ſicut quia Baptiſmus Novæ Legis eſt ab homine ſolùm per Miniſterium, non dicitur Baptiſmus hominis, puta Petri & Pauli, ſed Chriſti. Reſpondet enim S. Thomas loco citato ex 3.p. ad 1. *Quòd per Baptiſmum Novæ Legis homines interiùs per Spiritum Sanctum baptizantur, quod facit ſolus Deus. Per Baptiſmum autem Joannis ſolum corpus mundabatur aquâ: unde dicitur Matth.3.* „Ego baptizo vos in aqua,ille vos baptizabit in Spiritu Sancto„: *Et ideò Baptiſmus Joannis denominatur ab ipſo, quia ſcilicet nihil in eo agebatur, quod ipſe non ageret. Baptiſmus autem Novæ Legis non denominatur à Miniſtro, qui principalem Baptiſmi effectum non agit, ſcilicet interiorem emundationem*.

XIV. Si quæras, an Baptiſmus Joannis haberet aliquam materiam, in qua conferretur, & formam ſeu verba, ſub quibus daretur.

Reſpondeo, habuiſſe quidem materiam, tum remotam nempe aquam, tum proximam nempè exteriorem corporis ablutionem; non habuiſſe tamen formam ſeu verba, ſub quibus conferretur. Prima pars eſt certa ex Scriptura, quæ quoties lo-

quitur de Joannis Baptiſmate, ſemper dicit, Joannem baptizaſſe in aqua: quod habetur Matth. 3. v.6. *Et baptizabantur ab eo in Jordane*, & repetit Marcus cap.1. v.5.: & Joannes cap.3. v.23. dicit, quòd Joannes *erat baptizans in Ænnon juxta ſalim, quia aquæ multæ erant illic*. Ex quo ſequitur, materiam proximam fuiſſe ablutionem, quia abluendo aquâ baptizabat; baptizare enim eſt abluere.

Secunda pars probabilior eſt. Nam Scriptura, dum Joannem baptizantem propouit, nulla verba, quibus in actu baptizandi uteretur, nobis exhibet. Nec enim invocabat Spiritum Sanctum, ſeu ſub ejus Nomine baptizabat; tum quia Joannes ipſe hoc negat Matth.3. v.11. *Ego quidem baptizo vos in aqua.... ipſe autem vos baptizabit in Spiritu Sancto*; tum quia Act.19. baptizati à Joanne interrogati, num accepiſſent Spiritum Sanctum, reſponderunt v.2. *Neque ſi Spiritus Sanctus eſt audivimus*. Nec invocabat Trinitatem; tum quia ſi invocaſſet Trinitatem, nominaſſet Spiritum Sanctum: & ideò baptizati ab ipſo non potuiſſent dicere: *Neque ſi Spiritus Sanctus eſt audivimus*; tum quia invocatio expreſſa Trinitatis primò fuit præſcripta à Chriſto poſt Reſurrectionem, Matth. ultimo: eam ergo non potuit adhibuiſſe Joannes. Nec invocabat Chriſtum, ſeu in Nomine Chriſti venturi baptizabat, quia ſic baptizaſſet Baptiſmo Chriſti, non ſuo; imo ſub hac eadem forma debuiſſet Chriſtum ipſum baptizare, dicendo *Ego te baptizo in Nomine Chriſti*, quod dici nequit. Dum enim baptizabat, prædicabat quidem Chriſtum, & baptizandos hortabatur, ut crederent in eum, ut habetur Act. 19. v.4. dicens: *In eum, qui venturus eſſet poſt ipſum, ut crederent, hoc eſt in Jeſum*. Sed hæc verba proferebantur à Joanne per modum Catechiſmi, & concionis, non per modum invocationis. Verba autem, quæ in Sacramentis adhibentur ut forma, non ſunt concionatoria, ſed invocatoria & conſecratoria: quod oſtendi tom.2. in 3.p. Tract. de Sacram. in gen. q.2. dub.2. §.1. contra Lutheranos & Calviniſtas.

XV. Circa ſecundum, an Baptiſmus Joannis gratiam juſtificantem conferret, moderni Hæretici affirmant, volentes Baptiſma Joannis non minùs contuliſſe gratiam, quàm noſtrum: & hoc ſecundùm eorum falſa principia, quibus ſtatuunt, Baptiſma noſtrum non aliter conferre gratiam, niſi excitando Fidem, qua juſtificamur; Baptiſma autem Joannis potuiſſe excitare Fidem in Chriſtum, cùm ad hoc conferretur, nimirùm ut crederent in eum, nemo negare poteſt; ſed hoc refutavi generaliter tom. 2. in 3. p. Tract. de Sacram. in genere qu.2. dub.1. ubi

ubi oſtendi, noſtra Sacramenta immediatè cauſare gratiam.

XVI. Baptiſmum ergo Joannis gratiam non contuliſſe, præter dicta præfato tom.2. in 3.p. de Bapt. q.1. dub.1., oſtenditur primò, quia erat Baptiſmus tantùm in aqua, non autem in Spiritu Sancto, ipſo Joanne teſte Matth.3. v.11. *Ego baptizo in aqua in pœnitentiam*, ideſt excitando ad pœnitentiam: *Ipſe* (Chriſtus) *baptizabit vos in Spiritu Sancto*, ideſt conferendo vobis gratiam Spiritus Sancti: *Quapropter* (inquit S. Auguſtinus lib.5. de Baptiſmo cap.10.) *quamquam ita credam, baptizaſſe Joannem in remiſſionem peccatorum, ut ab eo baptizatis in ſpe remitterentur peccata, re ipſa verò in Domini Baptiſmo id fieret* &c. Unde S. Thomas 3.p. q.38. ar.3. ait: *Tota doctrina & operatio Joannis præparatoria erat od Chriſtum: ſicut Miniſtri & inferioris Artificis eſt præparare materiam ad formam, quam inducit principalis Artifex* ,,. *Gratia autem conferenda erat hominibus per Chriſtum, ſecundùm illud Jo.1.* ,, Gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt: *Et ideò Baptiſmus Joannis gratiam non conferebat, ſed ſolùm ad gratiam præparabat tripliciter. Uno quidem modo, per doctrinam Joannis, inducentem homines ad Fidem Chriſti; alio modo, aſſuefaciendo homines ad Ritum Baptiſmi Chriſti: tertio modo, per pœnitentiam præparando homines ad ſuſcipiendum effectum Baptiſmi Chriſti*. Quod conſequitur ſupradicta cùm S. Thoma art. 2. præcedente, nimirùm quòd effectus Baptiſmi Joannis fuit ab homine, quia nihil in illo Baptiſmo efficiebatur, quod non eſſet ab homine; ſi autem gratiam contuliſſet, effectus illius non eſſet ab homine, ſed à ſolo Deo; nec diceretur Baptiſmus Joannis, ſed Chriſti: ſicut hac ratione noſter Baptiſmus non dicitur Baptiſmus Petri aut Pauli, ſed Chriſti, quia hic eſt, qui dando gratiam ſolus interiùs baptizat.

XVII. Secundò oſtendo, rationes in contrarium enervando. Ideò Baptiſmus Joannis gratiam contuliſſet, vel quia Marci 1. vocatur Baptiſmus *Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*; vel quia ut habetur Matth. 3. & Marci 1. baptizandi à Joanne confitebantur peccata ſua; confeſſio autem peccatorum ordinatur ad remiſſionem peccatorum, quæ fit per gratiam. Sed hæc non evincunt: ergo &c. Minor probatur pro prima parte ex Divo Thoma loco citato ad primum, qui ex Beda ſuper illud Marci 1. obſervat, ibi duo dici: unum, *fuit Joannes in deſerto baptizans*; & hoc intelligitur de Baptiſmo, quem Joannes conferebat, & hic ſolùm inducebat ad pœnitentiam: alterum, *& prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*; & hoc intelligi debet de Baptiſmo Chriſti, per quem peccata remittun-

tur, quem Joannes dare non poterat, ſed ſolùm prædicabat, dicens: *Ille vos baptizabit in Spiritu Sancto*. Quòd ſi de ſolo Baptiſmo Joannis ibi ſermo ſit, poteſt dici, quòd prædicabat Baptiſmum Pœnitentiæ, ideſt inducentem in pœnitentiam, quæ ducit homines in remiſſionem peccatorum; vel cùm S. Hieronymo in dictum Caput Marci 1. *Gratia datur, qua peccata gratis dimittuntur: quod autem conſummatur per Sponſum, initiatur per paranymphum*, ſcilicet per Joannem: *Unde dicitur* (ait S. Thomas) *quòd baptizabat & prædicabat Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum; non ideò quia hoc ipſe perficeret, ſed quia præparando ad hoc homines diſponebat*. Pro ſecunda etiam parte min. dicit S. Thomas ibidem ad 2. *Quòd illa confeſſio peccatorum non fiebat ad remiſſionem peccatorum, per Baptiſmum Joannis exhibendam; ſed conſequendam per pœnitentiam conſequentem, & per Baptiſmum Chriſti, ad quem pœnitentia illa præparabat*.

XVIII. Hoc idem teſtatur Tertullianus lib. de Baptiſmo cap. 10. de Joannis Baptiſmo, dicens: *Divinum quidem eum Baptiſmum fuiſſe, mandatu tamen, non & poteſtate, quòd & Joannem à Domino miſſum legimus in hoc munus, ceterùm humanum conditione. Nihil enim cœleſte præſtabat, ſed cœleſtibus præminiſtrabat, pœnitentiæ ſcilicet præpoſitus, quæ eſt in hominis poteſtate*. Et infra: *Agebatur itaque Baptiſmus pœnitentiæ quaſi candidatus remiſſionis & ſanctificationis in Chriſto ſubſecuturæ. Nam quòd prædicabat Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum, in futuram remiſſionem enuntiatum eſt. Si quidem pœnitentia antecedit, remiſſio ſubſequitur; & hoc eſt viam præparare: qui autem præparat, non idem ipſe perficit, ſed alii perficiendum procurat*. Hæc & quidem acutè Tertullianus. Jure igitur Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 1. anathemate ferit eum, qui dixerit, *Baptiſmum Joannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo Chriſti*: unde Auguſt. in Enchirid. cap. 48. *Non enim renaſcebantur, qui Baptiſmate Joannis baptizabantur, à quo & ipſe* (Chriſtus) *baptizatus eſt, ſed quodam præcurſorio illius Miniſterio, qui dicebat*,, Parate viam Domino,, *huic uni; in quo ſolo renaſci poterant, parabantur*.

XIX. Quo ad tertium: quandonam Baptiſmus Joannis ceſſaverit: Voluerunt quidam, Chriſto baptizato, Baptiſmum Joannis ſtatim ceſſaſſe, fortè moti dicto Auguſtini Tract. 4. in Joan. *Baptizatus eſt Chriſtus, & ceſſavit Joannis Baptiſma*. Sed S. Thomas 3. p. q. 38. ar. 5. ſentit, Baptiſmum Joannis non debuiſſe Chriſto baptizato ſtatim ceſſare. Primò, quia ut Chryſoſtomus dicit Homil. 28. in Joan. (modò 29.) quòd Joannes *Baptizabat tantùm in eum, qui poſt ſe venturus erat, ut in eum cre-*

de-

derent. Qui igitur hoc prædicabat, quomodo Diſcipulorum Chriſti præſtantiam demonſtraſſet, ſi a Baptiſmate deſtitiſſet? Nam è contrario viſum fuiſſet, ipſum ex invidia, vel ira ceſſare. Perſiſtendo autem hæc firmiora declarabat. Secundò addit idem Chryſoſtomus, quòd ſi Joannes ceſſaſſet à baptizando, Chriſto baptizante, Diſcipulos ſuos in majorem zelum immiſiſſet; nam *digniores Jeſu Diſcipulos declaraſſet, ſi illis incipientibus, ipſe deſtitiſſet. Cur ergo baptizabat? Ne Diſcipulos ſuos in majorem invidiam & contentionem conjiceret.* Tertiò, quia perſiſtens in baptizando, ſuos Auditores mittebat ad Chriſtum: *Non enim* (ait Chryſoſt. ibi) *ſibi gloriam comparabat, ſed Auditores ad Chriſtum mittebat.* Tandem quia non debuit Præcurſor ceſſare, donec Veritas demonſtraretur; ut autem dicit S. Thomas citato loco ad 1., *Nondum Chriſtus erat plenè manifeſtatus, eo baptizato; & ideò adhuc neceſſarium erat, quòd Joannes baptizaret.*

XX. Igitur ob ejuſmodi cauſas Joannes baptizare non deſtitit, etiam poſtquam Chriſtum baptizaverat, imo nec poſtquam Chriſtus cum Diſcipulis ſuis cœperat baptizare: dicitur enim Joan. 3. v. 22. *Poſt hæc venit Jeſus & Diſcipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Joannes baptizans in Ænnon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur.* Super quæ S. Auguſt. Tract. 13. in Joan. *Sed dicet aliquis: ſufficiebat ergo, ut baptizaret Dominum Joannes: quid opus erat, ut alii baptizarentur à Joanne? Et hoc diximus; quia ſi ſolus Dominus baptizaretur à Joanne, non deeſſet iſta cogitatio hominibus, quòd meliorem habebat Baptiſmum Joannes quàm Dominus. Dicerent enim: uſque adeò magnus erat Baptiſmus, quem habuit Joannes, ut ſolus Chriſtus illo fuerit dignus baptizari. Ergo ut oſtenderetur melior Baptiſmus, quem daturus erat Dominus, & ille tanquam ſervi intelligeretur, ille tanquam Domini, baptizatus eſt Dominus, ut præberet humilitatis exemplum: non ſolus autem baptizatus eſt ab eo, ne Baptiſmus Joannis melior Baptiſmo Domini videretur.* Quibus patet, quàm falsò tribuatur Auguſtino, quòd baptizato Chriſto Baptiſmus Joannis ſtatim ceſſaverit.

XXI. Quando autem ceſſaverit Baptiſmus Joannis, dicit S. Thomas ar. 5. citato ad 2. *Quòd baptizato Chriſto ceſſavit Baptiſmus Joannis, non tamen ſtatim, ſed eo incarcerato. Unde Chryſoſt. Homil. 28. ſeu 29. in Joan. dicit* „ Æſtimo propter hoc permiſſam eſſe mortem Joannis, &, eo ſublato de medio, Chriſtum maximè prædicare cœpiſſe, ut omnis multitudinis affectio ad Chriſtum tranſiret, & non ultra his, quæ de utroque erant, ſen-

ten-

tentiis ſcinderentur „. Unde citato c. 3. Joan. poſtquam dictum fuit, quód *Joannes erat baptizans in Ænnon*, ſubditur v. 24. *Nondum enim miſſus fuerat Joannes in carcerem*: ex quo colligitur, Joanne miſſo in carcerem, ejus Baptiſmum ceſſaſſe: & S. Auguſt. Tract. 4. in Joan. *Multi autem*, inquit, *baptizati ſunt Baptiſmo Joannis, baptizatus eſt Dominus Baptiſmo Joannis, & ceſſavit Baptiſmus Joannis; inde jam miſſus eſt in carcerem Joannes; deinceps nemo baptizatus invenitur illo Baptiſmate*.

XXII. Peculiaris tamen eſt Tertulliani opinio lib. de Bapt. cap. 11., Joannis Baptiſmum etiam poſt ipſum continuaſſe, imò Diſcipulos Chriſti eodem Baptiſmo Joannis, non verò Chriſti baptizaſſe, quia nondum habuerat efficaciam per Paſſionem & Reſurrectionem ejus, ait enim: *Itaque tingebant Diſcipuli ejus ut Miniſtri, ut Joannes ante Præcurſor, eodem Baptiſmo Joannis, ne qui alio putet, quia nec extat alius, niſi poſtea Chriſti, qui tunc utique à diſcentibus dari non poterat, utpotè nondum adimpletâ gloriâ Domini, nec inſtructâ efficaciâ lavacri per paſſionem & reſurrectionem: quia nec mors noſtra diſſolvi poſſet niſi Domini paſſione, nec vita reſtitui ſine ſurrectione ipſius*. Sed hoc admitti non poteſt: nam ſi Diſcipuli Chriſti baptizabant, ut Miniſtri ejus, non ut Miniſtri Joannis; ergo baptizabant Baptiſmo Chriſti, quia qui facit ut Miniſter, facit opus ſui principalis, non alterius. Deinde Joan. 3. v. 22. dicitur, quòd *venit Jeſus, & Diſcipuli ejus in terram Judæam, & illic commorabatur cum eis, & baptizabat*, vel per ſe vel Diſcipulos ſuos: ergone Jeſus baptizabat Baptiſmo Joannis, non ſuo? Dominus Baptiſmo ſervi? Rursùs Apoſtoli & Judas ipſe ante paſſionem fuerunt baptizati, & ad Cœnam Euchariſticam admiſſi, fuerunt mundi; ergo jam & Baptiſmo Chriſti initiati, & proinde Baptiſmus Chriſti ab eis etiam conferebatur, & efficaciâ pollebat. De hoc Auguſt. Epiſt. 44. (aliàs 163.) cap. 5. *Numquid ergo fas erat, ut Baptiſmo Joannis baptizaret Sponſus, ideſt Baptiſmo amici vel ſervi? Deinde quomodo poterant Euchariſtiam accipere nondum baptizati? aut quomodo Petro volenti, ut totum ſe lavaret, reſponderit*, „Qui lotus eſt ſemel, non eum oportet iterum lavari, ſed eſt mundus totus? „ *Perfecta enim mundatio, non in Joannis, ſed in Domini Baptiſmo eſt, ſi eo ſe dignum qui accipit præbeat*. Sed de hoc dixi tomo 2. in 3. p. de Baptiſmo q. 3. dub. 1. §. 2., quò ſtudioſum remitto.

* * *

§. IV.

§. IV.

An baptizati Baptiſmo Joannis eſſent poſtea baptizandi Baptiſmo Chriſti .

XXIII. AB hoc dubio breviter me expediam, cùm de eo egerim tom.2. in 3.p. de Bapt. q.1. dub.1. §.2. & 3. contra Calvinum, & alios ſui ſimiles, volentes, idem fuiſſe Joannis Baptiſma ac Chriſti. De hoc agit S. Thomas 3.p. q.38. ar.6. ubi præmittit, quòd ſecundùm opinionem Magiſtri in 2.diſt. libri 4. Sentent. *Illi, qui baptizati ſunt a Joanne, neſcientes, Spiritum Sanctum eſſe, ac ſpem ponentes in illius Baptiſmo, poſtea baptizati ſunt Baptiſmo Chriſti: Illi verò, qui ſpem non poſuerunt in Baptiſmo Joannis, & Patrem & Filium & Spiritum Sanctum credebant, non fuerunt poſtea baptizati, ſed impoſitione manuum ab Apoſtolis ſuper eos factá, Spiritum Sanctum receperunt.*

XXIV. Sed ait S. Thomas: *Hoc quidem verum eſt quantùm ad primam partem, quòd multis auctoritatibus confirmatur: ſed quantùm ad ſecundam partem eſt penitùs irrationabile quod dicitur. Primò quidem, quia Baptiſmus Joannis neque gratiam conferebat, neque characterem imprimebat, ſed erat ſolùm in aqua, ut ipſemet dicit Matth.3. Unde baptizatis fides & ſpes, quam habebant in Chriſtum, non poterat hunc defectum ſupplere. Secundò, quia quando in Sacramento omittitur aliquid, quod eſt de neceſſitate Sacramenti, non ſolùm oportet ſuppleri quod fuerat omiſſum, ſed oportet totaliter innovari. Eſt autem de neceſſitate Baptiſmi Chriſti, quòd fiat non ſolùm in Aqua ſed etiam in Spiritu Sancto, ſecundùm illud Joan.3.* ,, Niſi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei,, : *Unde illis, qui tantùm in Aqua baptizati erant Baptiſmo Joannis, non ſolùm erat ſupplendum quod deerat (ut ſcilicet daretur eis Spiritus Sanctus per impoſitionem manuum) ſed erant iteratò totaliter baptizandi.* Ita S. Thomas. Unde Auguſtinus Tract.5. in Joan. *Qui baptizati ſunt*, inquit, *à Joanne, non eis ſuffecit: baptizati ſunt enim Baptiſmo Chriſti, quia non Baptiſmus Chriſti erat Baptiſmus Joannis.*

XXV. Sed dices, quòd Act.19. baptizati à Joanne, fuerint à Paulo rursùs baptizati Baptiſmo Chriſti, fuit, quia interrogati, an Spiritum Sanctum accepiſſent credentes? reſponderunt: *Neque ſi Spiritus Sanctus eſt, audivimus.* Ergo ſi confeſsi eſſent, ſe accepiſſe per fidem Spiritum Sanctum, dum Joannis

Ba-

Baptiſmum ſuſceperant, eos Paulus iterum non baptizaſſet Baptiſmo Chriſti.

Reſpondet S. Thomas ar. 6. citato ad 4. *Quod non eſt tota cauſa, quare illi fuerunt baptizati poſt Baptiſmum Joannis, quia Spiritum Sanctum non cognoverant, ſed quia non erant Baptiſmo Chriſti baptizati.* Eos ergo baptizavit Paulus Baptiſmo Chriſti, non quia dixerunt, ſe non crediddiſſe in Spiritum Sanctum, nec de eo audiviſſe (ut enim dicit idem S. Thomas in 4. diſt. 2. q. 2. ar. 4. ad 2. *Inſufficientia fidei non poſſet eſſe cauſa, quare aliqui baptizarentur, ſed quare inſtruendi eſſent, ſicut & nunc fit*), ſed quia dixerunt, ſe baptizatos fuiſſe Baptiſmo Joannis, & non in Nomine Jeſu. Unde ſubditur: *His auditis, baptizati ſunt in Nomine Domini Jeſu.* Qui de hoc plura videre voluerit adeat, quæ ſupra me dixiſſe indicavi tom. 2. in 3. p. Tract. de Bapt. q. 1. dub. 1. §. 2. & 3. Superfluum enim eſſet hic eadem reperire.

CAPUT XVII.

De ſuſcepto à Chriſto Baptiſmate.

§. I.

Cur Chriſtus Baptiſma ſuſceperit, & quale.

I. JOANNE baptizante, & ad ejus Baptiſmum Populo confluente, ſcribit Matthæus cap. 3. à v. 13. *Tunc venit Jeſus à Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Joannes autem prohibebat eum dicens: ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Reſpondens autem Jeſus dixit ei: Sine modo: ſic enim decet nos implere omnem juſtitiam. Tunc dimiſit eum. Baptizatus autem Jeſus, confeſtim aſcendit de Aqua.* Hic ergo quæritur, cur voluerit Chriſtus baptizari, & quali Baptiſmo fuerit baptizatus.

II. Circa primum S. Thomas 3. p. q. 39. ar. 1. varias tradit ex Patribus rationes, cur voluerit Chriſtus baptizari, primò ex Ambroſio lib. 2. in cap. 3. Lucæ *Baptizatus eſt Dominus, non mundari volens, ſed mundare aquas, ut ablutæ per carnem Chriſti, quæ peccatum non cognovit, Baptiſmatis jus haberent. Et ideò qui ad Chriſti lavacrum venerit, peccata deponit.* Nam ut ait S. Chryſoſtomus Homil. 2. in Joann. *Nunquam Aqua Baptiſmi purgare peccata credentium poſſet, niſi tactu Dominici corporis fuiſſet ſanctificata.* Tunc ergo Aqua accepit ſanctificandi vim, ut in Nomine Chri-

Chriſti ablueret à ſorde peccati: & ideò ſentit S. Thomas, ut ſuo loco oſtendi, quòd tunc Chriſtus ſuum Baptiſma inſtituit, dando Baptiſmo Joannis, quod ei deerat.

Secundò, ut eo humilitatis exemplo nos hortaretur ab Baptiſma ſuſcipiendum: *Quid enim* (inquit Ambroſius in Lucam loco citato) *tam Divinum ad Populos provocandos, quàm ut nemo refugiat lavacrum Gratiæ, quando Chriſtus lavacrum Pœnitentiæ non refugit? Nemo ſe dicat exſortem eſſe peccati, quando Chriſtus venit ad remedium peccatorum. Si pro nobis Chriſtus lavit, imò nos in Corpore ſuo lavit, quantò magis nos noſtra delicta lavare debemus?*

Hinc tertiò baptizari voluit, ut ad ita faciendum nos provocaret. Et ideò ipſe Matth. 3. dicit: *Sic enim decet nos implere omnem juſtitiam;* Nam ut ibidem dicit Ambroſius: *Quæ eſt juſtitia, niſi ut quod alterum facere velis, prior ipſe incipias, & tuo alios horteris exemplo? Quæ eſt juſtitia, niſi ut quia carnem ſuſcepit, non quaſi Deus ſenſum aut miniſterium carnis excluderet, ſed quaſi homo carnem vinceret, ut vincere me doceret?*

III. Totum hoc expreſſit S. Bernardus ſerm. 1. de Epiphania his verbis: *Baptizari vis Domine Jeſu? Ad quid enim, aut quid tibi opus fuit Baptiſmate? Nunquid ſano opus eſt medicinâ, ac mundatione mundo? unde tibi peccatum, ut Baptiſma ſit neceſſarium? Numquid à Patre? at Patrem quidem habes ſed Deum, & æqualis es illi Deus de Deo, lumen de lumine: nam in Deum peccatum cadere non poſſe, quis neſciat? An verò ex Matre? nam & Matrem habes, ſed Virgo eſt: quod ergo peccatum ex ea trahere potuiſti, quæ te ſine iniquitate concepit, ſalvâ integritate peperit? quam maculam habere potes ſine macula?,,* Ego, *inquit Joannes* à te debeo baptizari, & tu venis ad me?,, *Magna utraque humilitas, ſed nulla comparatio; quomodo enim non humiliaretur homo coram humili Deo?* ,, Sine modò (*inquit Dominus*) decet enim ſic nos implere omnem juſtitiam,, ... *Acquievit Joannes, & obedivit: baptizavit Agnum Dei, & aquas lavit. Nos abluti ſumus, non ille, quia nobis lavandis aquæ cognoſcuntur ablutæ.* Et antea Nazianzenus Orat. 39. in ſancta lumina dixerat: *Baptizat Joannes: Jeſus accedit: fortaſſe ut ipſum quoque, à quo baptizatur, ſanctitate afficiat, procul dubio autem ut totum veterem Adam in aquis ſepeliat.*

IV. Ex his concluditur cum S. Thoma ibidem ad primum, *quòd Chriſtus non fuit baptizatus, ut ablueretur, ſed ut ablueret.* Rursùs ex eodem ad ſecundum: *Quòd Chriſtus non ſolùm debebat implere ea, quæ erant Veteris Legis; ſed etiam inchoare ea, quæ ſunt Novæ Legis: & ideò non ſolùm voluit circumcidi, ſed etiam ba-*

baptizari. Neque ex eo quòd erat primum baptizans, ſequitur non potuiſſe baptizari, ſicut nec primum alterans poteſt alterari: Nam ut dicit S. Thomas ibidem ad tertium: *Chriſtus eſt primum baptizans ſpiritualiter; & ſic non eſt baptizatus, ſed ſolùm in Aqua.*

V. Quali autem Baptiſmo fuerit Chriſtus baptizatus, an ſcilicet ſuo an Joannis; reſpondet S. Thomas 3.p. q.39. ar.2. baptizatum fuiſſe Baptiſmo Joannis; & probat primo ex Auguſtino Tract.13. in Joan. dicente: *Baptizatus Dominus baptizabat, non eo Baptiſmate, quo baptizatus eſt.* Unde cum ipſe baptizaret Baptiſmo proprio, conſequens eſt, quòd non fuerit baptizatus ſuo Baptiſmate, ſed Joannis. Hoc autem fuiſſe conveniens, docet S. Thomas primò: *Propter conditionem Baptiſmi Joannis, qui non baptizavit in Spiritu, ſed ſolùm in Aqua. Chriſtus autem ſpirituali Baptiſmate non indigebat, qui à principio ſuæ conceptionis Gratiâ Spiritus Sancti repletus fuit.* Et hæc eſt ratio Auctoris Oper. Imperf. in Matth. ſub nomine Chryſoſtomi Hom. 4. *Secundò, ut Beda dicit* cap. 4. in Marcum „ baptizatus eſt Baptiſmo Joannis, ut Baptiſmo ſuo Baptiſmum Joannis comprobaret „ *Tertiò, ſicut Gregorius Nazianz. dicit Orat.39.* „ Accedit Chriſtus ad Baptiſmum Joannis ſanctificaturus Baptiſmum „. Ita S.Thomas: cui addi poteſt ex Auguſt. Tract.5. in Joan., hoc voluiſſe Chriſtum, ut ſuos redderet promtiores ad ſuſcipiendum Baptiſmum ſuum: *Sic enim cognoſcant ſervi, quanta alacritate debeant currere ad Baptiſmum Domini; quando ipſe non dedignatus eſt ſuſcipere Baptiſmum ſervi.*

VI. Nec obeſt, quòd Baptiſmus Joannis fuerit Baptiſmus Pœnitentiæ, quâ Chriſtus non indigebat. Nam ut docet S.Thomas ibidem ad primum: *Chriſtus baptizari voluit, ut nos exemplò ſuo induceret ad Baptiſmum. Et ideò ad hoc ut eſſet efficacior ejus inductio, voluit baptizari Baptiſmo, quo manifeſtè non indigebat, ut homines ad Baptiſmum accederent, quo indigebant: unde Ambroſius dicit ſuper Lucam cap. 3.* „ Nemo refugiat lavacrum Gratiæ, quando Chriſtus lavacrum Pœnitentiæ non refugit „.

VII. Neque de hoc eſt dubitandum, cùm Matthæus id apertè dicat cap. 3. verſ. 13. *Tunc venit Jeſus à Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo,* Baptiſmate nimirùm, quo Joannes baptizabat. Unde S. Hieronymus in hunc locum ait: *Triplicem ob cauſam Salvator à Joanne accepit Baptiſmum. Primùm, ut quia homo natus erat, omnem juſtitiam & humilitatem Legis impleret. Secundò, ut Baptiſmate ſuo Joannis Baptiſma comprobaret. Tertiò, ut Jordanis Aquas ſanctificans, per deſcen-*

Digitized by Google

ſcenſionem Columbæ, Spiritus Sancti in lavacro credentium monſtraret adventum: tunc enim Aquæ vim ſanctificandi accepere, & tunc aliqualiter cœpit Baptiſmus Chriſti.

§. II.

De Tempore, & Loco, in quo Chriſtus baptizatus fuit.

VIII. Nomine temporis, quo baptizatus eſt Chriſtus, venire poteſt Annus Menſis ac Dies, & rursùs Annus ſive ſeculi ſive ætatis ejus. In quo utroque aſſignando cùm diſſentiant Critici, tot enaſcuntur ſcrupuli, ut ferè nihil certi ſtatui poſſe videatur.

Videretur poſſe colligi Annus Seculi, quo baptizatus eſt Chriſtus, ex Anno Imperii Tiberii Cæſaris. Cùm enim dicat Lucas c.3. v.1., quòd Joannes Baptiſta prædicare cœpit *Anno Quintodecimo Imperii Tiberii Cæſaris*; & non multò poſt eodem Capite referat Chriſtum jam baptizatum, videtur non multum temporis interceſſiſſe inter initium Prædicationis Joannis, & Baptizationis Chriſti: maximè quia cùm Joannes baptizato Chriſto proſecutus ſit alios baptizare, videtur Chriſtum baptizaſſe non in fine, ſed paulò poſt initium, vel ſaltem in medio ſuæ prædicationis.

IX. Sed cùm Lucas, ſive alius Evangeliſta, nullo verbo expreſſerit, Baptiſmum Chriſti contigiſſe eodem Anno 15. Imperii Tiberii, aut fortè ſequenti: & cùm Chriſtus ad Joannem non acceſserit, antequam hic paraſset ei plebem perfectam, in quo perficiendo quantum temporis inſumſerit, nullibi ſcriptum legimus; ideò dubitatio non ceſsat, imo augetur magis. Nam cùm duplex annus in Imperio Tiberii diſtingui ſoleat, unus Imperii Auguſtalis ſeu Auguſtæi, qui incœpit ab Auguſti morte, quando ſolus Tiberius rerum potiri cœpit; alter Proconſularis, qui tunc cœpit, quando Tiberius cum Auguſto communiter cœpit adminiſtrare, in cujus Epocha aſſignanda diſſidium eſt, volentibus quibuſdam, ejus initium à biennio ante Auguſti mortem, aliis à triennio, aliis à quadriennio repetendam eſse; propterea incertum relinquitur, an Lucas locutus ſit de anno quinto decimo Imperii Auguſtalis Tiberii, an verò Proconſularis, & hoc dato, à quo anno ejus Imperii initium ſumendum ſit: ex quo etiam ſequitur, incertum eſse annum ætatis, quo Chriſtus baptizatus fuit.

X. Cenſeo tamen, probabiliorem, ac S. Lucæ Evangelio, nec-

necnon Traditioni Eccleſiæ magis conſonam eſse ſententiam, quam inter cæteros ſequitur Graveſon de Myſt. & ann. Chriſti Diſsert. 10. nimirùm Chriſtum fuiſse baptizatum anno ætatis ſuæ incipiente trigeſimo, anno decimoſexto Imperii Tiberii, hoc eſt anno vigeſimo ſexto Æræ vulgaris (quæ, ut notant Chronologi, quatuor fermè annos poſt Chriſti Nativitatem inchoat). id primò indicant verba Lucæ cap. 3. *Cùm autem baptizaretur omnis Populus, & Jeſu baptizato & orante, apertum eſt cælum ... Et ipſe Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta.* Hæc poſtrema verba noſtram ſententiam Evangelio conſonam produnt; nam ſi Chriſtus, cùm baptizatus fuit, *erat incipiens quaſi annorum triginta*: ergo quando acceſſit ad Baptiſmum trigeſimum annum non expleverat, & multò minùs trigeſimum tertium, ut alii volunt.

XI. Scio, Adverſarios reſponſuros primò, verba illa Lucæ *Et Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta*, referri non ad annum ætatis Chriſti, quo acceſſit ad Baptiſmum, ſed ad Miniſterium Chriſti, quaſi tunc inciperet palam prodire, & manifeſtari tanquam Meſſias. Secundò illam particulam *Quaſi* non eſſe ſemper diminutivam aut deſignativam, ſed interdum permittere aliquid addendi libertatem: ſicut licet apud Matth. cap. 17., & apud Marcum cap. 9. legatur, Chriſtum *poſt dies ſex* ab inſtituto ſermone eſse transfiguratum, Lucas tamen cap. 9. refert id factum *poſt dies octo*.

XII. Sed prima reſponſio eos non juvat; tum quia Lucas illud verbum *erat incipiens* profert poſt hæc alia: *Et Jeſu baptizato & orante*: loquitur ergo de ætate, qua fuit baptizatus, non de ea, qua cœpit miniſterium. Deinde cùm ex Matthæo Marco & Luca conſtet, Chriſtum ſuæ prædicationis miniſterio vacare cœpiſse eo dumtaxat anno, quo à Joanne in Jordane baptizatus fuit, ſi fatentibus ipſis Adverſariis, ineunte tantùm anno ætatis ſuæ trigeſimo prædicationis miniſterium exorſus eſt, ſequitur, illo eodem anno fuiſse baptizatum.

Secunda autem reſponſio minùs eis favet; quis enim non videt, quantum violentiæ inferat verbis Lucæ? Quidquid enim ſit, an particula *Quaſi* interdum relinquat extendendi libertatem, non eam tamen relinquit in caſu præſenti, ubi conjungitur cum particula *incipiens*. Quis enim mediocriter intelligens, audiens hæc verba *Erat incipiens quaſi annorum triginta*, putabit, ſibi relictam libertatem ad annos ultra triginta ex verba extendendi?

XIII. Confirmant hanc ſententiam Concilia, & Patres: Concilium Neocæſarienſe anno 314. celebratum Can. 12. ſan-

xit:

xit, *Ut nullus ordinetur Presbyter ante annos triginta, etiamſi fuerit homo valde dignus, quia Dominus Jeſus Chriſtus in anno trigeſimo & baptizatus eſt, & cœpit docere*. Ex Patribus idem ſentiunt Juſtinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judæo, Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, Irænæus lib. 2. adversùs hæreſ. cap. 22. (aliàs 39.), Euſebius Cæſarienſis lib. 1. Hiſt. 10., Hieronymus in cap. 1. Ezechiel, ubi ait, quòd illis verbis Ezechielis *Et factum eſt in triceſimo anno* ſecundùm anagogem præfiguratur Dominus atque Salvator, qui triginta annos natus venit ad Baptiſmum, quæ in homine perfecta ætas eſt: & repetit inferiùs, oſtendens, menſe Januario hoc fuiſſe, de quo ſuo loco ſtatim ſermo erit. Item Auguſtinus lib. 2. de Doctrina Chriſt. cap. 28. de Chriſto ait: *Et annorum quidem ferè triginta baptizatum eſſe, retinemus auctoritate Evangelica*. Chriſtum ergo anno ætatis ferè trigeſimo baptizatum fuiſſe, Auguſtini ætate auctoritate Evangelicâ certum tenebatur.

XIV. Subſcribit S. Thomas 3. p. q. 39. ar. 3., ubi allato teſtimonio Lucæ 3., dicit, quòd Chriſtus convenienter fuit in trigeſimo anno baptizatus, tribus rationibus, quarum potiſſima eſt: Quia Chriſtus baptizabatur, quaſi ex tunc incipiens docere & prædicare; ad quod requiritur perfecta ætas, qualis eſt triginta annorum. Unde legitur Gen. 41., quòd triginta annorum erat Joſeph, quando accepit regimen Ægypti. Similiter etiam 2. Reg. 5. legitur de David, quòd triginta annorum erat, cum regnare cœpiſſet. Ezechiel etiam in trigeſimo anno cœpit prophetizare, ut habetur Ezechiel primò. Hæc pace eorum, qui aliter ſentiunt, certa eſſe judico, quia Evangelio conformia.

XV. Verùm quia ſuprà dixi, Chriſtum baptizatum fuiſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo ineunte, & ſexto decimo Imperii Tiberii, dubium non leve emergit, an annus ſextus decimus Imperii Tiberii ſumendus ſit pro anno Auguſtali, an pro anno Proconſulari. Quidam volunt ſumendum eſſe pro anno Auguſtali: cum Euſebio enim & aliis volunt, Chriſtum natum eſſe anno Imperii Auguſti quadrageſimo primo jam completo & eodem imperante vixiſſe annis quatuordecim & menſibus aliquot (ſiquidem Auguſtus legitur imperaſſe annis 56.) cui cùm Tiberius ſtatim ſucceſſerit; anno autem Tiberii quintodecimo Joannes baptizare cœperit, nec multò plus quàm per annum baptizaverit; conſequens eſt, Chriſtum anno trigeſimo inchoato fuiſſe baptizatum, & conſequenter circa finem anni ſextidecimi Imperii Tiberii: maximè ſi ſupponamus cum S. Thoma 3. p. q. 39. ar. 3. ad 4., Chriſtum nec de primis à Joanne baptizatis fuiſſe, nec de ultimis.

Alii

Alii, inter quos Graveſon citato loco, volunt, annum quintumdecimum Imperii Tiberii fuiſſe annum Proconſularem incipientem, ut ſupra, non à morte Auguſti, ſed ab aſſumto unà cum eo Imperio. Hoc multis probat eruditus Auctor, & ab objectis in contrarium tuetur. Sed quia mens mea non eſt hìc Chronologum agere, ideò ad eum remitto Lectorem, ut eam, quæ ſibi magis arriſerit, opinionem de anno Tiberii amplectatur, dummodo certum habeat, Chriſtum anno trigeſimo inchoato baptizatum fuiſſe.

XVI. Ex dictis facilè colligi poteſt; ab initio prædicationis Joannis ad Baptiſmum Chriſti integrum fermè annum effluxiſse; & proinde cùm initium prædicationis Joannis anno quintodecimo Tiberii ab Evangelio conſignetur; Baptiſma Chriſti ejuſque prædicationis initium anno 16. Imperii ejuſdem affigendum eſſe. Non enim Chriſtus ad Baptiſmum acceſſit priùs quàm baptizaretur omnis Populus; hoc enim dicit S. Lucas cap. 3. v. 21. *Factum eſt autem cum baptizaretur omnis Populus, & Jeſu baptizato* &c. Ad baptizandum verò totum Populum vix minùs anno integro opus erat: præcipuè quia Joannes priuſquam baptizaret, ſua prædicatione ad pœnitentiam præparabat. Hoc enim indicavit Paulus Act. 13. v. 24. *Prædicante Joanne ante faciem adventus ejus Baptiſmum Pœnitentiæ omni Populo Iſrael. Cum impleret autem Joannes curſum ſuum* &c. Quibus indicatur, Joannis miniſterium non parvo tempore duraſse. Accedit etiam, quòd ſi Chriſtus anno decimoquinto Tiberii baptizatus fuiſſet, cùm mortuus fuerit anno decimonono ejuſdem Imperii, ut fert communior ſententia, jam Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma, non quatuor tantùm, ſed quinque Paſchata celebraſset: Chriſtus autem, ut ſuo loco ex Scriptura oſtendetur, non quinque, ſed quatuor tantùm Paſchata celebravit poſt Baptiſma. Igitur &c.

XVII. Statuto anno Baptiſmi Chriſti, de Menſe & Die videndum ſupereſt. Juxta perantiquam & conſtantem Sanctorum Patrum ſententiam (ſi unicum excipias Epiphanium in hæreſi *Alogorum*, volentem, Chriſtum fuiſse baptizatum die 8. Novembris) fuit Chriſtus baptizatus Menſe Januarii, & quidem Die Sexta. Hoc profitetur, & ſingulis annis canit Eccleſia hac eadem die, quæ hac potiſſimum de cauſa ab antiquis *Theophania* dicta eſt, ideſt *Dei Apparitio*, quia hac die triplex Dei Manifeſtatio celebratur, nimirùm Gentilibus Magorum adoratione, Judæis Divina Patris voce Jeſum ſuum Filium eſse ſtatim poſt Baptiſma conteſtante, & Diſcipulis primo in nuptiis Canæ patrato miraculo. Neque obſtare poteſt durior & aſperior anni tempeſtas, qualis

lis menſe Januario eſse ſolet, ne dicatur, tunc Baptiſma per immerſionem, quale tunc erat in uſu, fuiſse collatum: qui enim conſideraverit Judæam eſse regionem temperatiſsimam, & in ea hiemem clementiſsimam, omnem ſuper hoc ſcrupulum deponet. Ceterùm menſe Januario revera baptizatum fuiſse Chriſtum, teſtantur Origenes homil. 1. in Ezechiel, Clemens Alexandr. lib. 1. Strom., S. Hieron. in c. 1. Ezech., ubi ait, *Quòd in trigeſimo ætatis ſuæ anno Dominus ad Baptiſma venerit in quarto menſe, qui apud nos vocatur Januarius, & eſt in anni primus exordio.* Quo verò ad Diem menſis, Sextam Januarii fuiſse, ferè omnes conſentiunt; quamvis Clemens Alexandr. citato loco dicat, aliquos Chriſti Baptiſma diei Sextæ, aliquos Decimæ Januarii aſſignare: univerſa tamen Eccleſia tam Latina quàm Græca ſextam diem Chriſti Baptiſmo conſecratam celebrat. Imo ut notat Tillemont ad an. Chriſti 30. ex S. Joan. Chryſoſtomo, Græci conſueverant ea die aquam in ampulla poſitam ad annum & ultra ſervare, quin corrumperetur: quod ab Ipſiſmet Hæreticis pro miraculo habetur.

XVIII. Circa Locum, in quo baptizatus eſt Chriſtus, certum eſt, eum baptizatum fuiſse in Jordanis fluvio. Verùm, cùm S. Joannes cap. 1. v. 28. loquens de Chriſto à Joanne baptizato dicat *Hæc in Bethania facta ſunt trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans*, excitatur controverſia, quomodo hæc potuerint in Bethania trans Jordanem fieri; Nam Bethania, quæ Marthæ & Magdalenæ Caſtellum erat, non trans Jordanem, ſed cis Jordanem ſita erat, juxta Hieroſolymam ſtadiis ferè quindecim, ut legitur Joan. 11. v. 18. Propterea priſci Eccleſiæ Patres, Origenes, Chryſoſtomus, Hieronymus, Epiphanius, Euthymius, Theophylactus, relicta Vulgata Verſione, loco *Bethania* legerunt *Bethabara*, quæ Civitas trans Jordanem eſt, ad quam Judæi primò venientes ex Ægypto Jordanem trajecere duce Joſue: quod Critici aliqui recentiores approbant, volentes, incuriâ Scriptorum mendum in Vulgatam irrepſiſse, ponentium *Bethania* pro *Bethabara*. Ex his Calmet in ſuo Dictionario V. *Bethabara*. Tamen ut Verſioni Vulgatæ debitus honor ſervetur, dicendum cum aliis, ultra Bethaniam Caſtellum Marthæ & Magdalenæ, alteram etiam Bethaniam trans Jordanem fuiſse, quæ periude etiam Bethabara diceretur. Utroque autem nomine, ait Serry Exerc. 45., & Bethaniam & Bethabaram Civitatem illam potuiſse nuncupari, eò quòd ſolitus illic Jordanis trajectus eſset, paratæque ſemper illic eſsent naviculæ, quibus viatores fluvium trajicerent: & conſentiunt nomina; nam *Bethania* Hebraicè ſonat

nat *Locus Navis,Bethabara verò Locus Tranſitus*: vel myſticè Bethania *Domus obedientiæ*, Bethabara *Domus Præparationis*.

XIX. Audiendus eſt S. Thomas in cap. 1. Joan. Lect. 13. circa finem ſic dicens: *Cùm Bethania ſit in monte Oliveti, quod eſt juxta Jeruſalem (ſicut dicitur Joan. 11. & Matth. 16.) quomodo dicit, quòd facta ſunt trans Jordanem, qui multum diſtabat ab Jeruſalem? ſed dicendum ſecundùm Origenem, & Chryſoſtomum, quòd non debet dici* Bethania, *ſed* Bethabara, *quæ eſt quædam villa ultra Jordanem; & hoc quod dicit* Bethania *corruptum eſt vitio Scriptorum; ſed quia tam Libri Græci quàm Latini habent* Bethania, *ideò dicendum eſt aliter, quod eſt duplex Bethania; una, quæ eſt propè Jeruſalem in latere Montis Oliveti; alia trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans. Quod autem mentionem facit de loco, habet rationem litteralem & myſticam; Litteralem quidem ſecundùm Chryſoſtomum, quia Joannes ſcribebat Evangelium iſtud, viventibus fortè aliquibus, qui & tempus, quo iſta facta ſunt, & locum viderant; & ideò ad majorem certitudinem illos teſtes facit illorum, quæ viderant: Myſticam verò, quia hæc loca conveniunt baptiſmo. Nam ſi dicatur* Bethania, *quæ* domus obedientiæ *interpretatur, ſignificat, quòd neceſſe eſt per obedientiam Fidei ad baptiſmum pervenire, Roman. 1.,,* Ad obediendam Fidei in omnibus Gentibus,,: *Si vero dicatur* Bethabara, *quæ interpretatur* Domus præparationis, *ſignificat, quod per Baptiſmum præparatur homo ad vitam æternam.* Hactenùs S. Thomas,

§. III.

De iis, quæ acciderunt poſt Baptiſmum Chriſti.

XX. Dicit Lucas cap. 3. à v. 21., quòd *Jeſu baptizato & orante apertum eſt Cælum; & deſcendit Spiritus Sanctus corporali ſpecie ſicut Columba in ipſum: & vox de cælo facta eſt: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi*. Tria ergo prodigia Chriſti Baptiſmum ſtatim conſecuta ſunt: primum Apertio Cœli: ſecundum Deſcenſus Spiritus Sancti ſub corporali ſpecie Columbæ in ipſum: tertium Vox æterni Patris audita Chriſtum Filium ſuum declarantis: de his aliqua dicemus. Porrò in his corrigendus eſt error Pictorum, qui hæc tria pingunt in actu, quo Chriſtus ſuſcipit Baptiſmum, cùm reverà teſte Luca contigerint Chriſto jam baptizato, & poſt Baptiſmum orante. Niſi fortè excuſandi ſint, quod hoc faciant, ut videntium oculis repræſentent, hæc immediatè contigiſſe poſt Baptiſmum, quod, niſi

Digitized by Google

niſi ſimul Baptiſmum Chriſti exprimerent, non adeò facilè exhibere poſſent, ſed his dimiſſis;

XXI. Circa primum, nempè Cœli apertionem, dicit Sanctus Thomas 3.p.q.39. ar.5. Chriſto baptizato convenienter fuiſſe Cœlum apertum. Primò, ut oſtenderetur, quòd de cetero virtus cœleſtis Baptiſma ſanctificaret. Secundò, ad deſignandam diſpoſitionem, quæ in baptizandis requiritur, nempè fidem Eccleſiæ, quâ inſpiciuntur cœleſtia, & quam quiſque in Baptiſmo, qui propterea dicitur Sacramentum Fidei, profiteri debet. Tertiò, quia per Baptiſmum Chriſti aperitur nobis introitus regni cœleſtis, qui primo homini præcluſus fuerat per peccatum. Apertum eſt autem Chriſto poſt Baptiſmum oranti cœlum, ad oſtendendum, quòd poſt Baptiſmum neceſſaria eſt homini jugis oratio, ad hoc quòd introeat cœlum. Licèt enim per Baptiſma deleantur, ac verè remittantur peccata (& non ſolùm tegantur aut non imputentur, ut Proteſtantes volunt) remanet tamen fomes peccati nos impugnans interiùs, & Mundus & Dæmones, qui impugnant exteriùs. Vel ut detur intelligi, quòd hoc ipſum, quòd per Baptiſmum aperitur Cœlum credentibus, eſt ex virtute orationis Chriſti. Unde ſignanter Matth. 3. dicitur, quòd apertum eſt ei cœlum, ideſt omnibus propter ipſum: ſicut ſi Imperator alicui pro alio petenti dicat, ecce hoc beneficium non illi do, ſed tibi, ideſt, propter te illi; ut Chryſoſtomus (ſeu veriùs Auctor Oper. Imperf. ſuper Matth.) Homil.4. dicit. Hæc ex S. Thoma, ex quibus apparet, quòd cùm Matthæus dicit *Cœli aperti ſunt ei*, non ſignificat, ſolum Chriſtum cœlos apertos vidiſſe, non Joannem, aut alios adſtantes, ſed *ei*, ideſt, non propter ſe, cui ſemper erant aperti, ſed aliis propter ipſum.

XXII. Quomodo autem aperti ſint cœli, non convenit inter Theologos. Conveniunt tamen, puto, cœlos non fuiſſe apertos per realem partium continuarum ſciſſionem ac ſeparationem. Nam cœli naturaliter ſunt indiviſibiles, impaſſibiles, inalterabiles, quòd autem ſupernaturaliter hoc factum fuerit, dici non poteſt, quia nulla fuit neceſſitas. Aliqui ergo voluerunt, hanc apertionem Cœlorum non fuiſſe realem, ſed apparentem tantùm & imaginariam, qualis fuit apertio Cœlorum, quam vidit Ezechiel. Ita S. Hieronymus in c.1. Ezechiel., & in cap.3. Matth. dicens: *Aperiuntur autem Cœli, non reſeratione elementorum, ſed ſpiritualibus oculis, quibus & Ezechiel in principio voluminis ſui apertos eſſe commemorat*. Alii veró hoc referunt etiam ad viſionem corporalem (& hoc mihi magis probatur) videlicet, quòd in hoc ſenſu, baptizato Chriſto, fuerint cœli aperti, quia ſubitò

apparuerit in ſuprema aeris regione claritas magna & inſolita ad modum hiatus, ut ſolet in coruſcationibus apparere, quæ claritas ſubitò perſtrinxit omnium adſtantium oculos. Quod eo potiſſimum fine factum eſt, ut Columba Spiritum Sanctum referens, & vox Patris non aliunde, quàm è cœlis, proficiſci viderentur; ſicque omnes, qui aderant, in Chriſtum tanquam Filium Dei & verum Meſſiam crederent. Alias expoſitiones refert S. Thomas dicto art. 5. ad 2.

XXIII. Si quæras, an ſimiliter intelligendum ſit, quod Act. 7. de B. Stephano dicitur, quòd vidit cœlos apertos. Reſpondent aliqui affirmativè, nempè, quòd & ipſe viderit cœlos, vel viſione imaginaria, vel, ſi viſione corporali, viderit claritatem per modum hiatus in ſuprema aeris regione ſubitò ſuis oculis affulgentem. Sylvius tamen in hunc art. 5. S. Thomæ 3. p. q. 39. verius judicat negativè reſpondendum. Stephanus enim vidit cœlos ſidereos, & empyreum ſibi patens: ſic enim canit Eccleſia vidit cœlos apertos, vidit & introivit: introivit autem in cœlum empyreum. Rursùs dixit, ſe videre Filium Hominis *ſtantem a dextris Dei*. Chriſtus autem eſt in ſuprema ſede Empyrei; nec proinde ſequitur, cœlos fuiſſe diviſos, ſeu fractos, ſed oculis Stephani factos patentes per hoc, quòd oculi Stephani divinitùs confortati omnes cœlos uſque ad Empyreum penetraverint, in quo gloriam Chriſti hominis viderint: ſicut nos per aerem purum & patentem intuemur Solem Lunam & Stellas. Unde S. Gregorius hom. 29. in Evang. relatus à D. Thoma 3. p. q. 58. ar. 1. ad 3. *Sedere*, inquit, *judicantis eſt, ſtare verò pugnantis, vel adjuvantis. Stephanus ergo in labore certaminis poſitus, ſtantem vidit, quem adjutorem habuit: ſed hunc poſt Aſcenſionem Marcus ſedere deſcribit, quia poſt Aſcenſionis ſuæ gloriam judex in fine videbitur.*

XXIV. Circa ſecundum, nempè deſcenſum Spiritus Sancti ſuper Chriſtum in ſpecie Columbæ. De hoc agit S. Thomas 3. p. q. 39. ar. 6. ubi ad ſecundum ex S. Auguſt. lib. 2. de Trinit. c. 6. ait: *Spiritus Sanctus deſcendiſſe dicitur ſuper Chriſtum corporali ſpecie, ſicut Columba, non quia ipſa ſubſtantia Spiritus Sancti videretur, quæ eſt inviſibilis: neque ita quòd illa viſibilis creatura in unitatem Perſonæ Divinæ aſſumeretur. Neque enim dicitur, quòd Spiritus Sanctus ſit Columba, ſicut dicitur, quòd Filius Dei eſt Homo ratione unionis. Neque etiam hoc modo Spiritus Sanctus viſus eſt in ſpecie Columbæ, ſicut Joannes vidit Agnum occiſum in Apocalypſi, ut habetur Apoc. 5. Illa enim viſio facta fuit in Spiritu per ſpirituales imagines corporum: de illa verò Columba nemo unquam du-*

dubitavit, quin oculis viſa ſit. Nec etiam hoc modo in ſpecie Columbæ Spiritus Sanctus apparuit, ſicut dicitur 1. *ad Cor.* 10. Petra autem erat Chriſtus: *Illa enim petra jam erat in creatura; & per ſignificationis modum nuncupata eſt nomine Chriſti, quem ſignificabat: illa autem Columba ad hoc tantùm ſignificandum repentè extitit, & poſtea ceſſavit, ſicut flamma, quæ in rubo apparuit Moyſi.* Ita S. Thomas.

XXV. Convenienter in ſpecie Columbæ Spiritum Sanctum ſuper Chriſtum deſcendiſſe, oſtendit idem S. Thomas ar. 6. citato ad quartum quadruplici ratione. Primam petit ex natura Columbæ, quæ eſt animal ſimplex, manſuetum, domeſticum, aſtutiâ & dolo carens: unde Matth. cap. 10. dicitur, *Eſtote ſimplices ſicut Columbæ*, ut ergo deſignetur diſpoſitio, quæ requiritur in baptizando, ut ſcilicet ſemotâ omni fictione cum fidei ſimplicitate & candore morum ad Baptiſmum accedat: quia ut dicitur Sapientiæ cap. 2. *Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictum*; propterea Spiritus in Chriſtum baptizatum in ſpecie Columbæ illapſus eſt.

Alteram rationem ſumit ex proprietatibus Columbæ, quibus adumbrantur ſeptem Dona Spiritus Sancti. Nam primò Columba ſecus fluenta habitat, ut inde viſo accipitre mergat ſe, & evadat, quod pertinet ad donum Sapientiæ, per quam Sancti ſecùs Scripturæ Divinæ fluenta reſident, ut incurſum Diaboli evadant. Secundò Columba meliora grana eligit, quod pertinet ad donum ſcientiæ, qua Sancti ſententias ſanas, quibus paſcantur, eligunt. Tertiò Columba alienos pullos nutrit, quod pertinet ad donum Conſilii, quo Sancti eos, qui fuerunt antea alieni, ideſt Diaboli pulli & imitatores, doctrinâ nutriunt & exemplo. Quartò Columba non lacerat roſtro, quod pertinet ad donum intellectus, quo Sancti bonas ſcientias lacerando non pervertunt Hæreticorum more. Quintò, Columba felle caret, quod pertinet ad donum Pietatis, per quam Sancti ab ira & invidia alieni benè precantur de malè precantibus. Sextò, Columba in cavernis petræ nidificat, quod pertinet ad donum fortitudinis, qua Sancti in plagis mortis Chriſti, qui eſt petra firma, nidum ponunt, ideſt ſuam ſpem & refugium. Septimò, Columba gemitum pro cantu habet: quod pertinet ad donum timoris, quo Sancti delectantur in gemitu pro peccatis, Deumque vindicem amore timent ac reverentur.

Tertiam rationem ſumit ex effectu proprio Baptiſmi, qui eſt peccatorum remiſſio & reconciliatio cum Deo: Columba autem eſt animal manſuetum, & pacis amans, quæ poſt Diluvium ra-

mum olivæ deferens fuit *Divinæ pacis præco*, ex Tertulliano lib. contra Valentinum, Chryſoſtomo Homil. 12. in Matth., & Hieronymo adversùs Luciferianos dicente: *Emittitur de Arca Corvus, & non rediit: & poſtea pacem terræ Columba nuntiat: ita & in baptiſmate Eccleſiæ teterrimo alite expulſo, ideſt, Diabolo pacem terræ noſtræ Columba Spiritus Sancti nuntiat.*

Quartam demum rationem ſumit S. Thomas ex communi effectu Baptiſmi, qui eſt conſtructio Eccleſiaſticæ unitatis, ad quem ſignificandum Columba aptè aſſumitur, quæ eſt animal amicabile & gregale: de quo S. Cyprianus lib. de Unit. Eccleſiæ ait Cant. 5. dicitur, *Una eſt Columba mea.*

XXVI. Notat tamen S. Thomas ibidem ad primum, quód Spiritus Sanctus deſcendit ſuper Chriſtum, etſi à ſuæ conceptionis initio Spiritu Sancto repletum, quia; ut ait Auguſtinus l. 15. de Trinit. cap. 26. *Tunc corpus ſuum, ideſt Eccleſiam, præfigurare dignatus eſt, in qua præcipuè baptizati accipiunt Spiritum Sanctum.* Addi poteſt, triplici aliâ causâ Spiritum Sanctum viſibiliter ſuper Chriſtum deſcendiſſe. Primò propter Joannem, ut hoc indicio Chriſtum dignoſceret, quem ex vultu non noverat, poſſetque de eo teſtimonium perhibere. Secundò, propter Chriſtum, ut hoc Spiritus Sancti illapſu coram omnibus Rex Sacerdos & Propheta, ſeu veriùs Prophetiarum omnium implementum declararetur. Tertiò, ut myſterium Trinitatis, quod in Veteri Lege fuerat obſcuriùs revelatum, initio Novæ Legis manifeſtiùs panderetur.

XXVII. Sed contra primam ex his rationibus objici poteſt. Si Spiritus Sanctus ſuper Chriſtum viſibiliter deſcendit, ut Joannes, eum eſſe qui venturus erat, dignoſceret: cur Joannes poſt Baptiſmum de eo dubitavit, an eſſet Meſſias, quando miſſus in carcerem, miſit ad Jeſum duos è Diſcipulis ſuis (ut habetur Matth. 11.) ut ei dicerent: *Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?*

Reſpondeo, Joannem, poſtquam Chriſtum baptizavit, pro certo ſemper habuiſſe eum eſſe Meſſiam. Imo & antequam eum baptizaret dignoverat: ut enim dicit Matth. cap. 3. v. 14. dum Chriſtus peteret ab eo baptizari, *prohibebat eum dicens: ego a te debeo baptizari: & tu venis ad me?* Multò ergo magis poſt deſcenſum Spiritus Sancti de hoc certus fuit. Unde Joan. 1. his qui miſſi fuerant ex Phariſæis, ut interrogarent eum, an eſſet Chriſtus, apertè hoc negavit, ſed verum Chriſtum Meſſiam jam veniſſe confeſſus eſt, cujus ipſe non eſſet dignus corrigiam calceamenti ſolvere, & altera die videns Jeſum venientem digito eum mon-

monſtravit v. 29. dicens *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi*: inde quaſi rationem ſuæ ſcientiæ aſſerens v. 32. addit: *Quia vidi Spiritum deſcendentem quaſi Columbam de cœlo, & manſit ſuper eum.* Dum ergo miſit duos è Diſcipulis ſuis ad Jeſum, ut eum interrogarent, an eſſet Meſſias, hoc non fecit ad tollendam dubitationem ſuam, ſed dubitationem ſuorum Diſcipulorum, quorum aliqui ab eo divelli nolebant; ſed adhuc fluctuantes adduci non poterant, ut crederent, Jeſum eſſe verum Meſſiam. Ex his ergo duos miſit ad Jeſum, ut viſis miraculis, quæ Chriſtus operabatur, & auditâ ejus doctrinâ, dubium deponerent. Joannem non dubitaſſe, demonſtrat encomium, quo Diſcipulis illis abeuntibus Chriſtus ipſe celebravit Joannem, ut videre eſt apud Matthæum dicto cap. 11.

XXVIII. Notat inſuper S. Thomas ibidem ad tertium; Quòd quamvis Baptiſmus Chriſti fuerit exemplar noſtri, non oportet tamen, ut in noſtro, ſicut in illo deſcendat Spiritus Sanctus viſibiliter. Quia ut docet Chryſoſt. homil. 12. ſuper Matth. *In principiis ſpiritualium rerum ſemper ſenſibiles apparent viſiones, propter eos, qui nullam intelligentiam incorporalis naturæ ſuſcipere poſſunt, ut ſi poſtea non fiant, ex his quæ ſemel facta ſunt, recipiant fidem*: quibus S. Thomas ſubjungit: *Et ideò circa Chriſtum baptizatum corporali ſpecie Spiritus Sanctus viſibiliter deſcendit, ut ſuper omnes baptizatos inviſibiliter poſtea credatur deſcendere.*

XXIX. Notat 3. idem S. Thomas ad quartum; Quòd ubi Spiritus Sanctus in ſpecie Columbæ deſcendit ſuper Chriſtum ob rationes ſuperiùs ex eodem allatas, *ſuper Apoſtolos tamen in ſpecie ignis Spiritus Sanctus deſcendit, propter duo. Primò quidem ad oſtendendum fervorem, quo corda eorum erant commovenda, ad hoc quòd Chriſtum inter preſſuras prædicarent: & ideò etiam in igneis linguis apparuit: unde Auguſtinus dicit ſuper Joan. Tract. 6.* Duobus modis oſtendit viſibiliter Dominus Spiritum Sanctum, ſcilicet per Columbam ſuper Dominum baptizatum, & per ignem ſuper Diſcipulos congregatos. Ibi ſimplicitas, hic fervor oſtenditur. Ergo ne Spiritu ſanctificati dolum habeant, in Columba demonſtratus eſt: & ne ſimplicitas frigida remaneat, in igne demonſtratus eſt. Nec te moveat, quia linguæ diviſæ ſunt: unitatem in Columba cognoſce. *Secundò, quia ſicut Chryſoſtomus dicit* (habetur in Cat. Aur. D.Thom. ſuper illud Luc. 3. *Jeſu baptizato*) cùm oportebat delictis ignoſcere, *quod fit in Baptiſmo*, manſuetudo neceſſaria erat, quæ demonſtratur in Columba: ſed ubi adepti ſumus gratiam, reſtat judicii tempus, quod ſignificatur per ignem. Ita S. Thomas.

XXX.

XXX. Controverti ſolet, an Columba, in qua apparuit Spiritus Sanctus, fuerit vera Columba, an ſolùm Columbæ ſpecies ſeu apparentia.

Fuiſſe tantùm ſpeciem & apparentiam Columbæ, tenent multi. Primò, quia Sacri Evangeliſtæ non dicunt, Columbam deſcendiſſe in Chriſtum, ſed Spiritum Sanctum tanquam Columbam, & Syriaca Verſio habet: *Juxta ſimilitudinem corporis Columbæ*. Arabica, *in ſimilitudinem Columbæ*, Æthiopica, *in corpore tanquam in ſpecie Columbæ*. Secundó, quia id videntur docuiſſe Patres, Tertullianus lib. de Baptiſmo cap.8., Irenæus lib.3. cap.14., Juſtinus in Dialog. cum Tryphone, Epiphanius hæreſ.62., Hilarius in cap.2. Matth., Ambroſius lib.1. de Sacram. cap.5., Auguſtinus lib.2. de Trinit. cap.5., & alii ex Recentioribus.

XXXI. Nihilominùs S. Thomas 3.p. q.39. ar.7. verum Columbæ animal fuiſſe, in quo apparuit Spiritus Sanctus, docet ex S. Auguſt. lib. de Agone Chriſt. cap.22., ubi hæc habet: *Neque hoc ita dicimus, ut Dominum Jeſum Chriſtum dicamus ſolum verum corpus habuiſſe, Spiritum autem Sanctum fallaciter apparuiſſe oculis hominum. Sed ambo illa corpora vera eſſe credimus. Sicut enim non oportebat, ut homines falleret Filius Dei, ſic non decebat, ut homines falleret Spiritus Sanctus: ſed omnipotenti Deo, qui univerſam creaturam de nihilo fabricavit, non erat difficile verum corpus Columbæ, ſine aliorum Columborum miniſterio figurare, ſicut ei non fuit difficile verum corpus in utero Matris ſine virili ſemine fabricare: cùm natura corporea & in viſceribus feminæ ad formandum hominem, & in ipſo mundo ad formandam Columbam imperio Domini voluntatique ſerviret*. Ex quibus S. Thomas ita diſcurrit *Sicut non decebat, ut Filius Dei, qui eſt* Veritas Patris, *aliqua fictione uteretur; Et ideò non phantaſticum, ſed verum corpus accepit: & quia Spiritus Sanctus dicitur* Spiritus Veritatis, *ut patet Joan.6. ideò etiam ipſe veram Columbam formavit, in qua appareret, licèt non aſſumeret ipſam in unitatem perſonæ*.

XXXII. Neque contrarium ſentiunt Scriptura, & Patres: nam ut dicit S. Thomas ibidem ad primum: *Spiritus Sanctus dicitur deſcendiſſe in ſpecie, vel ſimilitudine Columbæ, non ad excludendam veritatem Columbæ, ſed ad oſtendendum, quòd ipſe non apparuit in ſpecie ſuæ ſubſtantiæ*. Vel ad indicandum, quòd Columbam non aſſumſerit in unitatem perſonæ. Hoc diſertè exprimit S.Joannes Chryſoſt. Homil. 12. in Matth. his verbis: *Hominis quidem naturam ſuſcepit Dei Filius, ſed Columbæ naturam non ſuſcepit Spiritus. Proinde non dixit Evangeliſta, Spiritum*

tum Sanctum in natura Columbæ, ſed in ſpecie Columbæ deſcendiſſe. Etiam S. Auguſtinus lib.2. de Trinit. cap.6. *Non ergo*, inquit, *ſic eſt aſſumta creatura, in qua appareret Spiritus Sanctus, ſicut aſſumta eſt caro illa, & humana illa forma ex Virgine Maria. Neque enim Columbam beatificavit Spiritus, vel illum flatum vel illum ignem, ſibique perſonæ ſuæ in unitatem habitumque conjunxit in æternum: . . . ſed apparuerunt iſta, ſicut opportunè apparere debuerunt, creaturâ ſerviente Creatori* &c. Nec veritatem Columbæ ceteri Patres Tertullianus aliique in oppoſitum citati, ſi benè inſpiciantur, abſolutè negant.

XXXIII. Sed dices: cùm Columba illa non advenerit, niſi ut Spiritum Sanctum ſignificaret, & ſtatim præteriret, fruſtra fuit vera Columba, quia hoc ipſum fieri poterat per Columbæ ſimilitudinem. Deinde labor eſt in aſſignando unde illa Columba orta fuerit, à quo moveretur, & in quod fuerit reſoluta.

Sed ad primum reſpondeo cum S. Thoma ad ſecundum: *Quòd non fuit ſuperfluum formare veram Columbam, ut in ea Spiritus Sanctus appareret; quia per ipſam veritatem Columbæ ſignificatur veritas Spiritus Sancti, & effectuum illius*. Neque eſt curioſiùs inveſtigandum, à quo formata, quomodo moveretur, & quid de illa fecerit Deus: ſed ſatis ſit nobis ſcire, quod illâ uſus eſt Deus, ad ſignificandum & viſibiliter demonſtrandum Spiritum veritatis, & effectus illius, ne ſimiles illis ſimus, de quibus circa hoc dubitantibus dicit Auguſtinus lib.2. de Agone Chriſtiano cap.22. ſupra citato: *Sed ſtulti homines & miſeri, quod aut ipſi facere non poſſunt, aut in vita ſua nunquam viderunt, etiam ab omnipotente Deo fieri potuiſſe non credunt*.

XXXIV. Circa tertium, nempè vocem Patris ſuper Chriſtum baptizatum auditam; Hoc convenienter factum fuiſſe dicit S. Thomas 3.p. q.39. ar.8. *Quia in baptiſmo Chriſti, quod eſt exemplar noſtri baptiſmi, demonſtrari debuit, quod in noſtro baptiſmo perficitur. Baptiſmus autem, quo baptizantur Fideles, conſecratur in invocatione & virtute Trinitatis, ſecundùm illud Matth. ultimo*: Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti: *Et ideò* in Baptiſmo Chriſti, *ut Hieronymus dicit in Matth. 3.* Myſterium Trinitatis demonſtratur. Dominus enim in natura humana baptizatur, Spiritus Sanctus deſcendit in ſpecie columbæ: Patris vox teſtimonium Filio perhibentis auditur: *Et ideò conveniens fuit, in illo baptiſmo Pater declararetur in voce*. Hanc rationem eleganter proſequitur S.Hilarius cap. 2. in Matth. dicens: *Filius Dei auditu conſpectuque monſtratur, plebique infidæ & Prophetis inobedienti teſtimonium de*

Digitized by Google

de Domino ſuo mittitur & contemplationis & vocis: ac ſimul ut ex eis, quæ conſummabantur in Chriſto, cognoſceremus, poſt aquæ lavacrum, & de cæleſtibus portis Sanctum in nos Spiritum involare, & cæleſtis nos gloriæ unctione perfundi, & paternæ vocis adoptione Dei filios fieri: cùm ita diſpoſiti in nos Sacramenti imaginem ipſis rerum effectibus veritas præfiguraverit.

XXXV. Vox etiam iſta Patris, quæ omnium adſtantium auribus inſonuit, conveniens fuit, ad Chriſto Domino auctoritatem ejuſque doctrinæ fidem aſtruendam. Cùm enim ipſe prædicaturus eſſet, ſe eſſe Meſſiam, Filium Dei miſſum à Patre in Mundum, ut perditum hominem repararet: quonam firmiori confirmari id poterat teſtimonio, quàm ipſius Dei Patris id atteſtantis: *Hic eſt filius meus dilectus* &c.? Dubitabant multi ex Judæis, quis eſſet Meſſias: ipſe, an Joannes Lucæ 3. v.15. *Cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Joanne, an fortè ipſe eſſet Chriſtus.* Hoc negabat Joannes; ſed ut huic dicto major fides conciliaretur, æquum fuit, ut Pater ipſe Divinus ſuâ voce, quis eſſet Filius ſuus & Chriſtus, ſenſibiliter declararet. Hac eadem causâ voluit, ut Joannes nulla dum viveret ederet Miracula. E contra verò voluit, ut Jeſus, quem Filium ſuum in Baptiſmo pronuntiarat, miraculis inclareſceret, ut his viſis Judæi, qui à Joanne ægrè divellebantur, ad Jeſum tranſirent. Quod reverà factum eſſe legitur Joan.10. v.41. *Et multi venerunt ad eum* (ideſt Jeſum) *& dicebant: quia Joannes quidem ſignum fecit nullum. Omnia autem quæcumque dixit Joannes de hoc, vera erant; & multi crediderunt in eum.* Quibus addit S. Thomas citato ar.8. ad 3. *Divinitas Chriſti non debuit omnibus in ejus Nativitate manifeſtari, ſed magis occultari in defectibus infantilis ætatis. Sed quando jam pervenit ad perfectam ætatem, in qua oportebat eum docere, & miracula facere, & homines ad ſe convertere, tunc teſtimonio Patris erat ejus Divinitas manifeſtanda, ut ejus doctrina credibilior fieret. Unde & ipſe dicit Joan.5.* Qui miſit me, Pater, ipſe teſtimonium perhibet de me: *Et hoc præcipuè in baptiſmo, per quem homines renaſcuntur in filios Dei adoptivos: Filii autem Dei adoptivi inſtituuntur ad ſimilitudinem filii naturalis, ſecundùm illud Rom. 8.* Quos præſcivit, hos & prædeſtinavit, conformes fieri imaginis Filii ſui.

XXXVI. Hiſce autem verbis Chriſtum eſſe Filium ſuum naturalem & unigenitum, ac proinde verum Deum per naturam, non per adoptionem, abundè Pater teſtatus eſt. Ut enim Joan.3. v.35. Joannes ipſe loquitur: *Pater diligit filium, & omnia dedit in manu ejus.* Super quæ S. Auguſt. Tract.14. in Joan. ait: *Adjecit,*

eit, omnià dedit in manu ejus: *ut noſſet & hic, qua diſtinctione dictum ſit*, Pater diligit filium: *Quare enim? Pater non diligit Joannem? Et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater non diligit Paulum? & tamen non omnia dedit in manu ejus*: Pater diligit filium: *ſed quomodo Pater filium, non quomodo Dominus ſervum: quomodo unicum, non quomodo adoptatum. Itaque* omnia dedit in manu ejus. *Quid eſt* omnia? *ut tantus ſit Filius quantus eſt Pater. Ad æqualitatem enim ſibi genuit eum, cui rapina non eſſet in forma Dei eſſe æqualem Deo*: Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus: *Ergo cùm ad nos dignatus eſt mittere Filium, non putemus aliquid minus nobis miſſum, quàm eſt Pater. Pater mittens filium, ſe alterum miſit*. Ita S. Auguſtinus: hoc igitur unico Patris teſtimonio adſtruitur Chriſti Divinitas contra Arianos & Socinianos noſtro tempore redivivos, ejuſque Filiatio naturalis, non adoptiva adversùs Epiſcopos Felicem Urgelitanum, & Elipandum Toletanum, oppoſitum tenentes.

XXXVII. Quæri hìc ſolet, an Chriſtus ſuſcepto à Joanne baptiſmate, Joannem viciſſim Baptiſmo ſuo baptizarit.

Putant aliqui, Chriſtum à Joanne Aqua baptizatum poſtea Joannem baptizaſſe Baptiſmo in Spiritu; quod ſe colligere autumant ex Matth. cap. 3. ubi, cùm Joannes ſe à baptizando Jeſum excuſaret, dicens: *Ego à te debeo baptizari: & tu venis ad me?* Chriſtus repoſuit *ſine modò: ſic enim decet, implere nos omnem juſtitiam*, ac ſi diceret; ſine, me modò à te baptizari: tu enim poſtea à me baptizaberis, & ſic implebitur omnis juſtitia: & afferunt Patres: Gregorium Nazianzenum Orat. 39. ad illa verba *ſine nunc* dicentem: *Hoc enim certo conſilio & diſpenſatione: ſciebat namque paulò poſt futurum, ut ipſe Baptiſtam baptizaret*: Item Chryſoſtomum Homil. 12. in Matth., Auguſt. ſerm. modo 292., Hieronymum in cap. 3. Matth., Theophylactum, Euthymium, Auctorem Oper. Imperf. in Matth. & alios.

Verùm hoc aſſertum eſſe valdè dubium, loquendo de Baptiſmo non in ſolo Spiritu ſed in aqua, cenſet S. Thomas 3. p. q. 38. ar. 6. ad 3., ubi hanc opinionem referens, ait: *Sicut Chryſoſtomus dicit* (ſeu veriùs Auctor Op. Imperf. in Matth. hom. 4.) *per hoc quòd Chriſtus Joanni dicenti*: ego à te debeo baptizari, *reſpondit*, ſine modò, *oſtenditur quòd poſtea Chriſtus baptizavit Joannem: & hoc dicit, in quibuſdam libris Apocryphis manifeſtè ſcriptum eſſe. Certum tamen eſt, ut Hieronymus dicit ſuper Matth. cap. 3. quòd ſicut Chriſtus fuit baptizatus in aqua à Joanne: ita Joannes à Chriſto erat in Spiritu baptizandus*: hæc S. Thomas. Loqui autem S. Hieron ymum de Baptiſmo in Spiritu ſolo appa-

ret ex modo, quo ſe explicat: ait enim: Sine modò: *Ut oſtenderet, Chriſtum in aqua, Joannem à Chriſto in Spiritu baptizandum*: *ſive aliter*, ſine modò: *ut qui ſervi formam aſſumſi, expleam, & humilitatem ejus. Alioquin ſcito, te in die judicii meo eſſe baptiſmate baptizandum*: ſine modò *dicit Dominus Jeſus*: *habeo & aliud baptiſma, quo baptizandus ſum. Tu me baptizas in aqua*: *ut ego te baptizem pro me in ſanguine tuo.* Loquitur ergo Hieronymus de Baptiſmo in ſolo ſpiritu. Et in hoc eodem ſenſu explicandi ſunt ceteri Patres, nimirùm de ſolâ Spiritus & Gratiæ effuſione, ut Scriptura loquitur Act. 1. v. 5., & c. 11. v. 16. Accedit, quòd Joannes etiam poſt baptizatum Chriſtum proſecutus eſt baptizare Baptiſmo ſuo: ſi autem ipſe baptizatus fuiſſet Baptiſmo Chriſti, debuiſſet ceſſare ſtatim à Baptiſmo ſuo, & baptizare Baptiſmo Chriſti, quem ipſe jam ſuſceperat. Hoc autem Joannes non fecit, imo Diſcipuli ejus videntes, quòd Chriſtus per diſcipulos ſuos ſuo Baptiſmo baptizaret, murmurabant dicentes Jo. 3. v. 26. *Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* Non murmuraſſent autem, ſi noviſſent, Magiſtrum ſuum Baptiſmum Chriſti ſuſcepiſſe, & eo baptizare cœpiſſe, ſicut diſcipuli Chriſti baptizabant. Hæc ſunt, quæ incertum relinquunt Joannem à Chriſto baptizatum fuiſſe.

XXXVIII. Quæri etiam ſolet, an Chriſtus ſuis manibus aliquem alium baptizaverit.

Si litteram Evangelii Joannis c. 4. v. 2. inſpicimus, ibi legimus: *Quamquam Chriſtus non baptizaret, ſed Diſcipuli ejus.* Si autem hoc miniſterium per ſe aliquando exercuiſſet, veriſimile eſt, id Apoſtolos fuiſſe expreſſuros, nec Paulum dicturum 1. ad Cor. 1. v. 17. *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare.* Hoc tamen probat quidem, Chriſtum quaſi ex officio non vacaſſe baptizationi, ſed hanc commiſiſſe exercendam diſcipulis, non tamen neminem prorsùs unquam fuiſſe à Chriſto baptizatum, ſicut Paulus, licèt dicat, ſe non eſse miſsum ad baptizandum, ſed ad prædicandum, fatetur tamen ibi v. 16. ſe baptizaſse Stephanæ domum. Propterea volunt aliqui, Chriſtum ſuis manibus baptizaſse Deiparam, & Apoſtolos vel ſaltem eorum Caput Petrum. Et inſuper dici poteſt, quòd etſi Chriſtus initio prædicationis, de quo citato loco Joannes loquitur, per ſe non baptizaret, non ſequitur tamen, quòd proceſsu temporis id nunquam fecerit. Qui ſentiunt, B. Virginem fuiſse à Chriſto ipſo baptizatam, moventur auctoritate Euthymii in cap. 3. Joannis; qui verò à Chriſto Apoſtolos, vel ſaltem Petrum hoc privilegio or-

ornant, moventur Epiſtola quadam (S. Evodio in Antiochena Eccleſia S. Petri ſucceſsori, ut volunt Critici, ſuppoſita) ut legitur apud Nicephorum lib.2. cap.23., & ex Clemente Alexandrino apud Sophronium in Prato ſpirituali cap.176., & extat in Biblioth. Patrum.

XXXIX. Huic opinioni adhærerem, ſi eam ſolidioribus fundamentis innixam viderem. B. Virginem, & Apoſtolos baptizatos fuiſse Baptiſmo Chriſti certum eſt, ſed an Chriſti manibus, incertum. S. Auguſtinus Epiſt.108. modò 265. ait: *Utrumque autem de Domino ſcriptum eſt, & quia* baptizabat plures, quàm Joannes: *Et quia* ipſe non baptizabat, ſed Diſcipuli ejus, *ut intelligeremus, & ipſum quidem baptizaſſe præſentia majeſtatis, non tamen ipſum baptizaſſe manibus ſuis. Ipſius erat baptiſmi Sacramentum, ad Diſcipulos autem baptizandi miniſterium pertinebat.* Et infra: *Tunc ergo quando ab Hieroſolymis exiit cum diſcipulis ſuis in Judæam terram, & illic morabatur cum eis, baptizabat, non per ſe ipſum, ſed per Diſcipulos ſuos, quos intelligimus jam fuiſſe baptizatos, ſive Baptiſmo Joannis, ſicut nonnulli arbitrantur, ſive, quod magis credibile eſt, Baptiſmo Chriſti.* Eodem modo loquitur S. Thomas in cap.4. Joann. Lect.1. dicens: *Ipſe Chriſtus baptizabat, & non baptizabat: baptizabat quidem, quia ipſe mundabat interiùs, ſed non baptizabat, quia ipſe non tingebat aquâ exteriùs.* Chriſtum aliquando etiam exteriùs baptizaſse videtur inferiùs indicare, dum ſubjungit: *Per hoc autem quòd Chriſtus non ſemper baptizavit, dat nobis exemplum, quòd majores Eccleſiarum Prælati, in his, quæ per alios fieri poſſunt, non occupentur, ſed ea minoribus facienda relinquant;* 1. *Cor.* 1. Non enim miſit me Chriſtus baptizare &c. Quòd ſi Chriſtus *non ſemper* baptizavit, videtur aliquando baptizaſse: ſicut Majores Eccleſiarum Prælati, eſtò non ſemper baptizandi munus exerceant, aliquando tamen, ut Paulus, illud exercent, quod olim in Sabbatis Paſchæ & Pentecoſtes faciebant. Sed dato quod Chriſtus aliquando exteriùs baptizaverit, ſupereſset alia quæſtio, nimirùm ſub qua forma baptizaret, an ſcilicet in Nomine ſuo dicendo *Ego te baptizo in Nomine meo*: An in Nomine Trinitatis dicendo *Ego te baptizo in Nomine Patris, & mei* (ideſt *Filii*) *& Spiritus Sancti;* Quam quæſtionem cui placuerit relinquo decidendam.

Ego enim ab Auguſtino Tract. 15. in Joan. & Angelico Magiſtro non abſcedens concludam: *Utrumque verum eſt, quia & Jeſus baptizabat, & non baptizabat: baptizabat enim, quia ipſe mundabat: non baptizabat, quia ipſe non tingebat: præbebant diſcipuli miniſterium corporis: præbebat ille adjutorium majeſtatis.*

Quando enim ceſſaret à baptizando, quamdiù non ceſſat à mundando? De quo dictum eſt ab eodem Joanne, per Joannis Baptiſtæ perſonam dicentis, hic eſt, qui baptizat: *Ergo Jeſus adhuc baptizat, & quouſque baptizandi ſumus, Jeſus baptizat. Securus homo accedat ad inferiorem miniſtrum, habet enim ſuperiorem magiſtrum*. Ne autem quis diceret, Chriſtum baptizare Baptiſmo Spiritus, ſed non aquæ, allato Pauli textu ad Epheſ.5. v.25. de Eccleſia dicentis: *Mundans eam lavacro in Verbo*, ſubjungit *mundans eam. Unde? Lavacro aquæ in Verbo. Quid eſt Baptiſmus Chriſti? Lavacrum aquæ in Verbo. Tolle aquam, non eſt Baptiſmus: tolle Verbum, non eſt Baptiſmus*.

Supereſſet inquirendum. Cùm Chriſtus anno ætatis ſuæ trigeſimo, & non ante ad Baptiſmum acceſſerit, cur Eccleſia in hoc Chriſti exemplum non imitata, vult, omnes cujuſcumque ætatis, etiam infantilis, baptizari? Sed hanc quæſtionem reſolvi tom.2. in 3.p. de Baptiſmo q.5. dub.2. §.2., & dub.3. & ideò ad ibi dicta ſtudioſum remitto.

CAPUT XVIII.

De Chriſto in Deſertum ſecedente, & ejus tentatione.

§. I.

De Spiritu, à quo ductus fuit: & convenientia tentationis.

I. Expositis iis, quæ in Chriſti Baptiſmo contigerunt, ſtatim S. Matthæus proſequitur cap.4. v.1. *Tunc ductus eſt Jeſus in deſertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo*. Primò ergo quæram, à quo Spiritu ductus fuerit Chriſtus in deſertum, bono ſcilicet, an malo. Deinde, an conveniens fuerit ipſum tentari à Diabolo.

II. Primò. De Spiritu, quo Jeſus excitatus fuit, ut iret in deſertum, & Diabolo tentatori occurreret, certum eſt, fuiſſe Spiritum ſuum, nempè Spiritum Sanctum, non Spiritum malum. In hoc conveniunt Patres. Hieronymus in cap.4. Matth. *Haud dubium*, inquit, *quin à Spiritu Sancto: ſequitur enim*, ut tentaretur à Diabolo. *Ducitur autem, non invitus aut captus, ſed voluntate pugnandi*. Hilarius cap.3. in Matth. *Quòd in deſertum ductus eſt, ſignificatur libertas Spiritus Sancti, hominem ſuum jam Diabolo offerentis, & permittentis tentandi & aſſumendi occaſionem*,

nem, *quam non niſi datam tentator habuiſſet*. Ambroſius lib.4. in Lucam: *Plenus igitur Jeſus Spiritu Sancto agitur in deſertum, conſilio, ut Diabolum provocaret. Nam niſi ille certaſſet, non mihi iſte viciſſet*. Idem aſſerit Chryſoſtomus Homil.13. in Matth. infra referendus, Gregorius Homil.16. in Evang. ceterique Patres. Et meritò nam hæc vox *Spiritus*, dum in Scriptura abſolutè profertur, licèt non ſemper ſumatur pro Spiritu Dei: attamen cùm de illis ſermo eſt, apud quos eſt Spiritus Sanctus, pro Spiritu Sancto accipitur: unde Athanaſius Epiſt.1. ad Serapionem, licèt contendat contra Arianos, Spiritum Sanctum in Scripturis non dici ſimpliciter Spiritum, ſed cum addito puta *Sanctus*, vel *Dei*, vel Patris aut Filii; ſubdit: *Ex hac tamen regula eos velim excipi, qui cùm Spiritum Sanctum jam accepiſſent, de iiſdem ſit poſtea iterum mentio, vel qui cùm priùs quid de Spiritu Sancto credendum ſit didicerint, deinde repetitionis & commonitionis ergo merâ voce Spiritus prolatâ, quis ille intelligendus ſit; non ignorant*. Cùm ergo de Chriſto in antecedentibus dixerit Evangeliſta, quòd Spiritus Sanctus in ſpecie Columbæ deſcendit ſuper eum; cùm deinde ſubdit: *Ductus eſt Jeſus in deſertum à Spiritu*, clarum eſt, eum loqui de Spiritu, qui in eum deſcenderat, nempè, de Spiritu Sancto. Accedit, quòd ſi Spiritus non Dei, ſed Diaboli duxiſſet Chriſtum in deſertum, non dixiſſet Evangeliſta Matthæus: *Ductus eſt Jeſus in deſertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo, ſed duxit eum Spiritus aut Diabolus, ut tentaret eum*: Illa igitur contrapoſitio Spiritus & Diaboli indicat, eum non fuiſſe ductum à Diabolo, ſed à Spiritu Sancto.

III. Ductus eſt ergo Jeſus à Spiritu Sancto, non vi aliquâ, aut violentiâ abreptus, ſed ſuâ liberâ voluntate motâ à Spiritu Sancto, à quo, ſicut in omni ſua actione, ut homo ducebatur. Unde Cyprianus (ſeu quiſquis ſit Auctor Libri de Jejunio, & tentationibus) ait: *Igitur Deſertum Chriſtus ingreditur: ibi ſuo, ideſt Spiritu Sancto, Duce & Comite converſatur*. Dicitur autem ductus in deſertum, *ut tentaretur à Diabolo*, non quia tentationes ipſe expetierit aut quæſierit: vocula enim *Ut* poteſt ſumi non cauſaliter, ſed conſecutivè, ideſt ductus eſt in deſertum, in quo tentandus erat à Diabolo. Etſi autem præſcius eſſet, ſe ibi fore tentandum à Diabolo, præſcius tamen quoque erat, ſe de illo triumphaturum. Poteſt etiam vox *Ut* ſumi cauſaliter: non ita tamen, ut activa Diaboli tentatio fuerit finis à Spiritu Sancto, vel à Chriſto intentus, ſed ipſa tantum permiſſio tentationis, ejuſque exceptio, hoc ſenſu, *ut tentaretur*, ideſt, eo fine, ut ibi tentationem Diaboli exciperet, ac pateretur, certus de victoria.

Li-

Licuit autem Chriſto expetere tentari, & tentationis ſufferendæ opportunitatem quærere, quia à Spiritu Sancto ducebatur & movebatur: & quia ſciebat nullum ſibi imminere periculum. Quæ ſi in aliis hominibus adeſſent, ut adfuerunt in Martyribus, qui ſe præſentarunt Tyrannis, & aliquibus ſanctis viris, etiam ipſis idem liceret; ſed quia non adſunt, non licet.

IV. Rationes autem, quibus voluit Chriſtus tentationes ſuſtinere, quatuor expendit S. Thomas 3.p.q.41. ar.1. Prima eſt: *Ut nobis contra tentationes auxilium ferret: unde Gregorius dicit Homil.16. in Evang.* Non erat indignum Redemtori noſtro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Juſtum quippe erat, ut ſic tentationes noſtras ſuis tentationibus vinceret, ſicut mortem noſtram venerat ſua morte ſuperare. *Secundò, propter noſtram cautelam, ut nullus, quantumcumque Sanctus, ſe æſtimet ſecurum & immunem à tentatione: unde & poſt baptiſmum tentari voluit. Quià ſicut Hilarius dicit ſuper Matth. cap.3.* In ſanctificatis nobis maximè Diaboli tentamenta graſſantur: quia victoria magis eſt ei exoptata de Sanctis: *Unde Eccleſiaſtici 2. dicitur*: Fili accedens ad ſervitutem Dei, Sta in juſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. *Tertiò, propter exemplum, ut ſcilicet nos inſtrueret, qualiter Diaboli tentationes vincamus: unde Auguſtin. dicit in 4. de Trinit. cap.13. quòd* Chriſtus Diabolo ſe tentandum præbuit, ut ad ſuperandas tentationes ejus mediator eſſet, non ſolùm per adjutorium, verùm etiam per exemplum. *Quartò, ut nobis fiduciam de ſua miſericordia largiretur: unde dicitur Hebr.4.* Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris; tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato. Ita S. Thomas.

V. Non diſpliceat ſuper his audire Chryſoſtomum Homil. 13. in Matth. ita loquentem. Tunc, *quandonam? Poſt deſcenſum illum Spiritus Sancti, poſt vocem illam supernè delatam & dicentem*: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: *Quodque mirum eſt*, à Spiritu Sancto: *Hic enim ipſum adduxit illuc. Quia enim omnia ad docendum nos fecit, & paſſus eſt, illuc adduci, & cum Diabolo pugnam committere voluit: ut unuſquiſque baptizatorum, ſi poſt baptiſmum majores ſuſtineat tentationes, ne turbetur, quaſi inſperatam rem expertus, ſed maneat fortiter omnia ferens, utpote re ſecundùm rectam ſeriem accidente. Etenim idcò arma accepiſti, non ut otieris, ſed ut pugnes: ideo ingruentes tentationes non impedit Deus. Primò quidem ut diſcas, te multò fortiorem factum: deinde ut moderatè ſapias, neque donorum magnitudine extollaris, cùm te tentationes reprimant: ad hæc verò, ut maligmus*

gnus ille Dæmon, an abs te diſceſſeris dubitans, tentationum experimento certior fiat, te ipſo prorsùs relicto abſceſſiſſe. Quartò, ut fortior & ipſo ferro ſolidior ſic evadas. Quintò, ut theſauri tibi crediti certum habeas argumentum. Neque enim te invaſiſſet Diabolus, niſi te in majore poſitum honore vidiſſet. Hac de cauſa enim ab initio inſurrexit in Adamum, quia multa illum frui videbat dignitate. Ideò & contra Jobum aciem inſtruxit, quia illum coronatum, & ab univerſorum Deo celebratum videbat. Et cur dicit, orate, ne intretis in tentationem? *Propterea Jeſum non ultrò euntem exhibet, ſed adductum ſecundùm œconomiæ rationem, ſubindicans, non inſiliendum eſſe. Sed ſi adducamur, fortiter eſſe ſtandum.* Hactenùs Chryſoſtomus.

VI. Propterea impiè, & etiam ineptè ex tentatione Chriſti ſuam hæreſim tueri conabantur Ebionitæ, Paulus Samoſatenus, Photinus, qui nihil in Chriſto præter hominem eſſe aſſerebant, & Ariani, qui Divinâ naturâ eum ſpoliabant. Ut enim docet S. Thomas ar. 1. citato ad 2. *Chriſtus venerat diſſolvere opera Diaboli, non poteſtativè agendo, ſed magis ab eo & ejus membris patiendo, ut ſic Diabolum vinceret juſtitiâ, non poteſtate. Sicut Auguſtinus dicit* 13. *de Trinit. cap.*13., *quòd* Diabolus non potentiâ Dei, ſed juſtitiâ ſuperandus fuit: *Et ideò circa tentationem Chriſti conſiderandum eſt, quid propriâ voluntate fecit, & quid à Diabolo paſſus fuit. Quòd enim tentatori ſe offerret, fuit propriæ voluntatis: unde dicitur Matth.* 4. Ductus eſt Jeſus in Deſertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo: *Quod Gregorius Homil.*18. *in Evangelia intelligendum dicit de Spiritu Sancto, ut ſcilicet* illuc eum Spiritus ſuus duceret, ubi eum ad tentandum Spiritus malignus inveniret: *Sed à Diabolo paſſus eſt, ut aſſumeretur, vel ſupra pinnaculum Templi, vel etiam in montem excelſum valdè. Nec eſt mirum, ut Gregorius dicit* (ibidem) ſi ſe ab illo permiſit in montem duci, qui ſe permiſit à membris ipſius crucifigi: *Intelligitur autem à Diabolo aſſumtus, non quaſi ex neceſſitate, ſed quia, ut Origenes dicit ſuper Lucam* (Homil. 31.) ſequebatur eum ad tentationem, quaſi athleta ſponte procedens. Sed cur præfati Hæretici ex iis, quæ à Dæmone paſſus eſt Chriſtus, arguunt, eum fuiſſe hominem, & non potiùs ex triumpho, quem de Dæmone reportavit, ex Angelis, qui, ut ei miniſtrarent, accurrerunt, faſſi ſunt in Chriſto aliquid præter hominem, & ſupra hominem fuiſſe, & hoc ipſum eſſe Deum?

VII. Hoc Dæmon ipſe ſaltem ſuſpicatus fuit, & ad hoc explorandum ſuas tentationes direxit. Videbant in illo Dæmones quædam temporalia ſuæ virtutis effecta: *Ex quibus* (inquit San-

Sanctus Thomas ar.1. dicto ad primum) *quandam conjecturam habebant, Chriſtum eſſe Filium Dei: ſed quia rursùs in eo quædam ſigna humanæ infirmitatis videbant, & non pro certo cognoſcebant, eum eſſe Filium Dei: & ideò eum tentare voluerunt. Et hoc ſignificatur Matth.4. ubi dicitur, quòd* poſtquam eſuriit, acceſſit tentator ad eum: *Quia, ut Hilarius dicit*, ſupra Matth. cap.3. Tentare Chriſtum Diabolus non fuiſſet auſus, niſi in eo per eſuritionis infirmitatem, quæ ſunt hominis recognoſceret: *Et hoc etiam patet ex ipſo modo tentandi, cùm dixit* ſi Filius Dei es, *quod exponens Ambroſius dicit lib.4. in Luc.* Quid ſibi vult talis ſermonis exorſus, niſi quia cognoverat, Dei Filium eſſe venturum, ſed veniſſe per hanc infirmitatem corporis non putabat? „ Si ergo vel ipſi Dæmones Chriſtum eſse Filium Dei ſaltem ſuſpicati ſunt: nunquid præfati Hæretici, qui gloriam ejus reſurrectionis & aſcenſus in cœlum ſcriptam legerunt, eum fuiſſe Filium Dei pertinaciter negantes, Dæmonibus pejores ac obſtinatiores erunt?

VIII. Advertit S.Thomas ar.1. ſæpè citato ad tertium, quòd Chriſtus tentari noluit à carne & à mundo, ſed ſolùm à Diabolo: *Quia ſicut Apoſtolus dicit* (*Hebr.*4.) Chriſtus in omnibus tentari voluit abſque peccato: *Tentatio autem, quæ eſt ab hoſte, poteſt eſſe ſine peccato; quia fit per ſolam exteriorem ſuggeſtionem: tentatio autem, quæ eſt à carne, non poteſt eſſe ſine peccato, quia hujuſmodi tentatio fit per delectationem & concupiſcentiam.* Hiſce tamen ultimis verbis, non vult S. Thomas, omnem tentationem carnis eſſe peccatum: ſi enim nullus adfuerit conſenſus voluntatis, nullum erit peccatum ut ipſe docuerat 1. 2. q.74. & manifeſtum eſt ex Tridentino Seſſ.5. Can.5. ſed intelligit, eam non eſſe ſine peccato, quia licèt ipſa peccatum non ſit, ex peccato tamen eſt, & ex natura per peccatum vitiata, & ad peccatum inclinat, quorum neutrum in Chriſto erat, utpotè qui fomitem non haberet, & in quo vires inferiores perfectè ſubjicerentur rationi. Qua ratione nec primi parentes antequam de innocentia laberentur ſimiles tentationes carnis pati poterant, ut 2. 2. q.165. ar.2. ad 2. idem S. Doctor affirmat. Eadem ratione tacitè oſtendit, Chriſtum non fuiſſe tentatum à mundo, ideſt à concupiſcentia rerum mundanarum. Vult ergo Chriſtum omnis internæ tentationis ob rationem dictam incapacem fuiſse.

* * *

§. II.

§. II.

De Loco & Tempore tentationis.

IX. LOcus, in quo tentator Diabolus Chriſtum aggreſſus eſt, fuit locus deſertus: ita enim habetur Matth.4. *Ductus eſt Jeſus in deſertum*. De hoc deſerto quærunt aliqui, quodnam fuerit. Fuiſſe illud idem, in quo Iſraelitæ per quadraginta annos peregrinati ſunt tentantes Deum, & murmurantes contra ejus factam diſpenſationem, cenſet Montacutius p.2. Orig. Eccleſ. Fuiſſe idem deſertum, in quo Joannes moratus fuiſſe legitur, putat Maldonatus. Alii tandem, ſecuti Adricomium & alios Terræ Sanctæ exploratores, exiſtimant, eſſe deſertum inter Jericho & Jeruſalem ſitum, quod propterea dictum fuit *Quarantana* ab hac Chriſti quadraginta dierum manſione. Sed cùm Evangelium nil aliud dicat, niſi quòd Jeſus ductus eſt *in deſertum*; quis niſi divinando, aut vanas formando conjecturas, quidquam poteſt ſtatuere? Hoc ſolùm poſſumus certò aſſerere: quòd tale erat deſertum, ut dicat Marcus cap.1. v.13. quòd ibi *Chriſtus erat cum beſtiis: ad oſtendendum* (ait S. Thomas 3. p. q.41. ar.3. ad 2., ex Chryſoſtomo Homil.13. in Matth.) *quale erat deſertum: quia ſcilicet erat invium hominibus, & beſtiis plenum*.

X. Conveniens fuiſſe, ut Chriſtus à Diabolo in deſerto tentaretur, oſtendit S. Thomas 3.p. q.41. ar.2. Quia cùm Chriſtus propriâ voluntate ſe exhibuerit, ut tentaretur, locum ſolitarium tanquam palæſtram magis propriam, & ad quam tentator faciliùs accederet, elegit. Si enim voluntariè non ſe exponeret, Diabolus ad eum accedere non auderet: *Diabolus autem magis attentat aliquem, cùm eſt ſolitarius*. Sic Evam à principio tentavit, cùm eſſet ſola, & à viro ſejuncta. Sic Cainum & fratres Joſeph in ſolitudine proſtravit. Unde Eccleſiaſtis 4. v.10. dicitur: *Væ ſoli, quia cùm ceciderit non habet ſublevantem ſe.... Et ſi quiſpiam prævaluerit contra unum, duo reſiſtunt ei*. Addit Ambroſius lib.4. in Luc. Chriſtum triplici ratione Deſertum adiiſſe: *Conſilio, ut Diabolum provocaret. Myſterio, ut Adam de exilio liberaret, qui ſcilicet de Paradiſo in Deſertum abjectus eſt. Exemplo, ut oſtenderet nobis, Diabolum ad meliora tendentibus invidere*. Ita diſcurrit S. Thomas.

XI. Neque dicas, hoc fuiſſe voluntariè ſe exponere tentationi, ſicut accidit Evæ, cùm ſe à viro ſejunxit: cùm ergo tenta-

tatio Chriſti ſit noſtrum exemplum, & periculoſum ſit, quòd nos tentationes quæramus, cùm potiùs earum occaſiones fugere debeamus, videtur, conveniens non fuiſſe, ut Chriſtus in deſertum abierit, quò acceſſurum ſciebat tentatorem. Reſpondet enim S. Thomas ibi ad 2. *Quòd duplex eſt tentationis occaſio. Una quidem ex parte hominis; puta, cùm aliquis ſe peccato propinquum facit, occaſiones peccandi non evitans. Et talis occaſio tentationis eſt vitanda, ſicut dictum eſt Loth Gen. 19.* Ne ſteteris in omni regione circa Sodomam. *Alia verò tentationis occaſio eſt ex parte Diaboli, qui* ſemper invidet ad meliora tendentibus, *ut Ambroſius dicit. Et talis tentationis occaſio non eſt vitanda.* Imo ex omni opere perfecto, quod ductu Spiritus Sancti eligunt Viri Sancti, occaſionem ſumit invidia Diaboli eos tentandi, ut ab eo deſiſtant. Unde concludit S. Thomas: *Talem autem occaſionem dare Diabolo non eſt periculoſum: quia magis eſt conſilium Spiritus Sancti, qui eſt perfecti operis Auctor, quàm impugnatio Diaboli invidentis.*

XII. Tempus autem, quod elegit Chriſtus, ut Diabolo tentatori ſe exhiberet, fuit poſt quadraginta dierum & totidem noctium jejunium. Ita Matth. cap 4. v. 2. *Et cùm jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit. Et accedens tentator* &c. Et Lucæ 4. *Agebatur à Spiritu Sancto in deſertum diebus quadraginta, & tentabatur à Diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis.* Exprimit autem Matthæus, Chriſtum abſtinuiſſe ab omni cibo etiam quadraginta noctibus, ne aliquis putaret jejunium Chriſti fuiſſe, ut jejunium Judæorum, qui poſtquam tota die ab omni cibo abſtinuerant, de nocte poſt occaſum ſolis comedebant; maximè cùm Lucas dicat: *Nihil manducavit in diebus illis*, quaſi aliquid manducaverit de nocte.

XIII. Quomodo autem tot diebus & noctibus abſque omni cibo vivere potuerit, mirandum non eſt, nec curioſiùs inquirendum. Si enim Elias & Moyſes totidem diebus & noctibus ab omni cibo & potu abſtinentes vivi conſervati ſunt, cur de Chriſto eſt dubitandum? Igitur ſine cibo & potu virtute, non quidem naturali, ſed ſupernaturali conſervatus eſt Chriſtus, ſicut Moyſes & Elias abſque omni cibo Exod. 44., & 3. Reg. 19. ſupernaturali virtute, impediendo actionem caloris naturalis & alterationem, vel alio modo Deo noto. In hoc tamen Moyſen & Eliam ſuperavit Chriſtus, quòd illi Divinâ virtute eis extrinſecâ ſine cibo & potu toto eo tempore conſervati fuerunt: Chriſtus autem propriâ, & intrinſecâ Divina virtute, quâ plenum

ſuum dominium habebat ſupra corpus ſuum, ut ea tantùm agere & pati poſſet, quæ ipſe vellet.

XIV. Conveniens fuiſſe, ut Chriſtus ante tentationes jejunium præmitteret, oſtendit S. Thomas 3.p.q.41. ar. 3. *Primò quidem propter exemplum: quia cùm omnibus immineat ſe contra tentationes tueri, per hoc quòd ipſe ante tentationem jejunavit, docuit, quòd per jejunium nos oportet contra tentationes armari: unde inter arma juſtitiæ Apoſtolus jejunia connumerat 2. ad Corinth. 6. Secundò, ut oſtenderet, quòd etiam jejunantes Diabolus aggreditur ad tentandum, ſicut alios, qui bonis operibus vacant. Et ideò ſicut poſt baptiſmum, ita poſt jejunium Chriſtus tentatur: unde Chryſoſtomus dicit ſuper Matth. Homil.* 13. Ut diſcas, quàm magnum bonum eſt jejunium, & quale ſcutum eſt adversùs Diabolum, & quoniam poſt Baptiſmum non laſciviæ, ſed jejunio intendere oportet; ideò Chriſtus jejunavit, non jejunio indigens, ſed nos inſtruens. Ita apud S. Thomam Chryſoſtomus, qui proſequitur: *Quemadmodum ſi quis ægrotum ad ſanitatem ab ſe reductum jubeat non illa facere, unde morbus illatus eſt, ſic & ille poſt lavacrum induxit jejunium. Nam & Adamum intemperantia ventris ex paradiſo ejecit, & diluvium tempore Noe illa induxit, atque in Sodomitas fulmina immiſit.... Ideò & ipſe jejunat quadraginta diebus ſalutis nobis remedia oſtendens, neque ulteriùs procedit, ne ob exceſſum miraculi œconomiæ veritas non crederetur: nunc enim minimè illud timendum: quoniam Moyſes & Elias Dei potentiâ fulti ad illam jejunii diuturnitatem pertingere potuerunt. Si autem ulteriùs progreſſus fuiſſet, hinc plurimis incredibilis viſa fuiſſet carnis aſſumtio.*

Quibus oſtendit Chryſoſtomus, Chriſtum in ſuo jejunio ſe geſſiſſe ut bonum medicum docendo nos, ne ea faciamus, ex quibus noſter morbus enatus eſt. Et inſuper ultra, quàm Moyſes & Elias, ſuum non protraxiſſe jejunium, ne res ſine exemplo veritatem carnis aſsumtæ revocaret in dubium: *Unde cùm jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit,* ad quæ ſubdit Chryſoſtomus: *Occaſionem accedendi Diabolo præbens, ut congreſſus oſtenderet, quomodo oporteret ſuperare ac vincere. Sic & athletæ faciunt: nam ut diſcipulos ſuos doceant, quomodo vincere oporteat, ultrò cum aliis in palæſtra ſe complicant in adverſariorum corporibus ſpectaculum ipſis exhibentes, ut vincendi modum ediſcant: quod tunc etiam factum eſt. Quia enim Diabolum volebat ad certamen attrahere, famem notam ipſi fecit, accedentem excepit; exceptumque ſemel bis & ter, ipſum cum facilitate ſibi competente proſtravit.* Hæc ex Chryſoſtomo tranſcripſi, quia rem hanc mirè exponunt.

XV. Aliam rationem, cur Chriſtus ſtatim poſt Baptiſmum jejunaverit, ac vitæ auſteritatem aſſumſerit, dat S. Thomas citato ar. 3. ad 1. Quia nimirùm *nullus debet aſſumere prædicationis officium, niſi priùs fuerit purgatus, & in virtute perfectus, ſicut & de Chriſto dicitur Actuum primo, quòd* cœpit Jeſus facere & docere. *Et ideò Chriſtus ſtatim poſt baptiſmum auſteritatem vitæ aſſumſit, ut doceret, poſt carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium tranſire, ſecundùm illud Apoſtoli 1. Cor. 9.* Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar „.

§. III.

De Ordine & Modo tentationum.

XVI. CONveniente ordine & modo Chriſtum fuiſſe à Diabolo tentatum, oſtendit S. Thomas 3. p. q. 41. ar. 4. *Nam tentatio, quæ eſt ab hoſte, fit per modum ſuggeſtionis: non autem eodem modo poteſt aliquid omnibus ſuggeri; ſed unicuique ſuggeritur aliquid ex his, circa quæ eſt affectus. Et ideò Diabolus hominem ſpiritualem non ſtatim tentat de gravibus peccatis, ſed paulatim à levioribus incipit, ut poſtmodum ad graviora perducat.... Et hoc idem Diabolus obſervavit in tentatione primi hominis. Nam primò ſollicitavit mentem primi hominis de ligni vetiti eſu Gen. 3.* Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno Paradiſi? *Secundò, de inani gloria, cùm dixit* Aperientur oculi veſtri. *Tertiò perduxit tentationem ad extremam ſuperbiam, cùm dixit:* Eritis ſicut dii, ſcientes bonum & malum: *Et hunc etiam tentandi ordinem ſervavit in Chriſto. Nam primò tentavit ipſum de eo, quod appetunt quantumcumque ſpirituales viri, ſcilicet de ſuſtentatione corporalis naturæ per cibum. Secundò proceſſit ad id, in quo ſpirituales viri quandoque deficiunt, ut ſcilicet aliqua ad oſtentationem operentur, quod pertinet ad inanem gloriam. Tertiò, perduxit tentationem ad id, quod jam non eſt ſpiritualium virorum, ſed carnalium, ſcilicet, ut divitias, & gloriam mundi concupiſcant uſque ad contemptum Dei. Et ideò in primis duabus tentationibus dixit,* ſi Filius Dei es, *non autem in tertia, quæ non poteſt convenire ſpiritualibus viris, qui ſunt per adoptionem Filii Dei, ſicut duæ primæ. His autem tentationibus Chriſtus reſtitit teſtimoniis legis, non poteſtate virtutis,* ut hoc ipſo & plus hominem honoraret, & adverſarium plus puniret; cùm hoſtis generis humani non quaſi à Deo, ſed quaſi ab homine vinceretur: *Sicut dicit Leo Pa-*

Papa ſerm. 1. *de Quadrag. cap.* 3. Hæc Angelicâ claritate S. Thomas.

XVII. Eodem fermè diſcurſu procedit S. Hilarius cap. 3. in Matth. dicens: *Cibo Adam pellexerat, & de Paradiſi gloria in peccati locum, ideſt, in regionem vetitæ arboris deduxerat, tertiò Divini Nominis ambitione corruperat, diis futurum ſimilem pollicendo. Igitur adversùs Dominum tota jam ſeculi poteſtate pugnatur, & Creatori ſuo poſſeſſio hujus univerſitatis offertur: ut tenens ordinem fraudis antiquæ, quem neque cibo pellexerat, nec loco moverat, nunc vel ambitione corrumperet.* Harum tentationum ordinem & vafritiem deſcribit etiam Chryſoſtomus Homil. 13. in Matth.

XVIII. Prima ergo tentatio fuit, ut Chriſtus poſt quadraginta dierum & noctium jejunium, famem, quâ laborabat, ſatiaret, lapides vertendo in panem: *Dic, ut lapides iſti panes fiant.* Cui Chriſtus reſtitit, dicens, *Non in ſolo pane vivit homo.* Hic naſcitur dubium. Cur Chriſtus, qui in nuptiis Canæ aquam miraculosè convertit in vinum: qui, ut ſatiaret turbas, panes multiplicavit: ut ſuæ fami ſuccurreret, lapides in panem convertere renuit?

Renuit tamen, & meritò. Quamvis enim, ut optimè obſervat S. Thomas dicto ar. 4. ad primum, uti neceſſariis ad ſuſtentationem vitæ non ſit peccatum gulæ, quòd tamen ex deſiderio hujus ſuſtentationis homo aliquid inordinatum faciat, ad vitium gulæ pertinere poteſt. Eſt autem inordinatum, quòd aliquis, ubi poteſt recurſus haberi ad humana ſubſidia, pro ſolo corpore ſuſtentando, miraculosè ſibi cibum quærere velit, & maximè ſuaſore Diabolo, qui proinde putabat, Chriſtum peccare concupiſcentiâ carnis, ſi cùm eſſet purus Homo, ad ſubveniendum ſuæ fami miracula facere attentaret. Providit quidem miraculosè Dominus Iſraelitis manna, ſed in deſerto, ubi aliter cibi haberi non poterant. Chriſtus etiam in deſerto miraculosè turbas pavit, ſed ubi aliunde panes habere non erat poſſibile. Unde Joan. 6. v. 5. ait: *Unde ememus panes, ut manducent hi?* Aquam vertit in vinum: ſed quia inde præſciebat fidem in diſcipulis excitandam; quare Joan. 2. v. 11. dicitur: *Et crediderunt in eum diſcipuli ejus.* Et ideò de hoc S. Auguſtin. ſerm. 41. de Verb. Dom., modò ſerm. 123. c. 2. *Qui ergo*, inquit, *tantùm poterat, quare illud non fecit? Lege, imo recole, quod modò audiſti, quando fecit hoc, ideſt de aqua vinum: quid addidit Evangeliſta?* Et crediderunt in eum diſcipuli ejus: *Numquid tunc Diabolus fuerat crediturus?* Cùm ergo ex hoc miraculo converſionis lapidum in panem

nem nulla adfuiſſet ſpiritualis utilitas, nulla deinde illud pa-trandi neceſſitas: poterat enim Chriſtus aliunde ſuæ fami providere, ſicut & Joannes Baptiſta fecit, ut legitur Matth. 3. vel ad alia loca properando: ſequitur, quòd illud miraculum inordinatè fuiſſet factum, & Diabolus in hoc de Chriſto triumphaſſet.

XIX. De hoc idem S. Auguſtinus in Pſalm. 90. ſerm. 2. ait: *Poſt quadraginta dies eſurivit. Poterat & numquam eſurire: ſed quomodo tentaretur? Aut ſi ille non vinceret tentatorem, quomodo diſceres tu cum tentatore pugnare? Eſurivit: & jam tentator, dic lapidibus iſtis, ut panes fiant, ſi Filius Dei es. Quid magnum erat Domino Jeſu Chriſto de lapidibus panem facere, qui de quinque panibus tot millia ſaturavit? De nihilo fecit panem .... Quid ergo, fratres, impoſſibile erat Domino de lapidibus panes facere? Homines fecit de lapidibus, dicente ipſo Joanne Baptiſta: Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ: quare ergo non fecit? Ut te doceret reſpondere tentatori, ut ſi fortè in aliqua anguſtia poſitus fueris, & ſuggeſſerit tibi tentator, ſi Chriſtianus eſſes, & ad Chriſtum pertineres, deſereret te modò? Non tibi miſiſſet auxilium?* Et infra: *Si juſtus eſſes, nonne tibi per corvum mitteret panem, quomodo miſit Eliæ? ubi eſt quod legiſti, numquam vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem? Tu reſponde* Diabolo, *verum dicit Scriptura, numquam vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem: habeo enim panem meum, quem tu non noſti. Quem panem? Audi Dominum: non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni Verbo Dei. Putaſne Verbum Dei non ſit panis? ſi non eſſet panis Verbum Dei, per quod facta ſunt omnia, non diceret, Ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi. Didiciſti ergo, quid reſpondeas tentatori in anguſtia famis.* Hæc Auguſtinus in ſolamen & fiduciam pauperum, quibus, ut dedit Chriſto, dabit etiam panem, ſed non per manus Diaboli.

XX. Victus in prima tentatione Diabolus, non deſtitit, ſed ad ſecundam proceſſit, in qua ſpirituales viros non ſemel decepit, dum illecebroſæ gloriolæ guſtu ineſcati aliqua ad oſtentationem operantur. Tranſtulit ergo Diabolus Chriſtum Hieroſolymam, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum Templi, & dixit ei: *Si Filius Dei es, mitte te deorſum: ſcriptum eſt enim, quia Angelis ſuis mandavit de te, & in manibus tollent te* &c. Sed hanc propulſavit Chriſtus, dicens: *Rursùs ſcriptum eſt, non tentabis Dominum Deum tuum.* Sed cur, inquies, Diabolus, qui ad inanem gloriam provocabat Chriſtum, ſuaſit illi, ut mitteret ſe deorſum, quod eſt potiùs ſignum humilitatis? Reſpondet S. Thomas citato ar. 4. ad 2. *Quòd per humiliationem exteriorem frequenter qua-*

quærit aliquis gloriam, qua exaltetur circa ſpiritualia bona: unde Auguſtinus dicit lib.2. de Serm. Domini in monte cap.12. Animadvertendum eſt, non in ſolo rerum corporearum nitore, atque pompa, ſed etiam in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe jactantiam, & eò periculoſiorem, quò ſub nomine ſervitutis Dei decipit: *Et ad hoc ſignificandum, Diabolus Chriſto ſuaſit, ut ad quærendam gloriam ſpiritualem, corporaliter mitteret ſe deorſum.* Pinnaculum enim erat faſtigium templi in acumen aſcendens, ſeu turris in veſtibulo templi. Si ergo Chriſtus ex illo loco ſeſe præcipitem daret, inter Templum & Altare Sacerdotum delapſus fuiſſet, magnamque ſibi ob tam inſigne miraculum coram ingenti populo gloriam comparaſſet: & hic erat ſcopus, in quem tentator collimabat. Et callidè quidem Diabolus hoc procurabat: nam ut ait S. Ambroſius lib.4. in Lucam: *Utitur & Diabolus teſtimoniis Scripturarum, non ut doceat, ſed ut circumſcribat & fallat. Cognovit aliquem attentum religioni, virtutibus clarum, ſignis & operibus præpotentem, jactantiæ tendit laqueum, ut hujuſmodi virum inflet tumore, quo pietati ſe non credat, ſed credat jactantiæ, nec Deo deputet, ſed ſibi arroget.*

XXI. Quamvis etiam in hac ſecunda tentatione proſtratus Diabolus, ad tertiam tamen progreſſus fuit, qua homines non ſpirituales, ſed carnales vincere ſolet, eos ad divitiarum & gloriæ mundi concupiſcentiam, uſque ad contemtum Dei, inducendo. Aſſumſit ergo Chriſtum *in montem excelſum valdè, & oſtendit ei omnia Regna Mundi & gloriam eorum, & dixit ei. Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me.* Matth.4.

Ad hæc verba arrogantiæ plena, & Deo injurioſa, ſibi amplius temperare non valens Chriſtus: *Vade*, inquit, *Satana: ſcriptum eſt enim Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Super quæ S. Thomas ar.4. citato ad ſextum ait: *Chriſtus cùm paſſus fuiſſet tentationis injuriam, dicente ſibi Diabolo*, ſi Filius Dei es, mitte te deorſum, *non eſt turbatus, nec Diabolum increpavit. Quando verò Diabolus Dei ſibi uſurpavit honorem, dicens*: Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me, *exaſperatus eſt, & repulit eum dicens*: Vade Satana, *ut nos illius diſcamus exemplo, noſtras quidem injurias æquanimiter ſuſtinere, Dei autem injurias nec uſque ad auditum ſufferre.*

XXII. Ad hæc Chriſti verba dicit S. Matthæus cap.4. v.11. *Tunc reliquit eum Diabolus*: S. Lucas autem cap.4. v.15. dicit: *Diabolus receſſit ab illo uſque ad tempus.* In hoc tamen non diſſentiunt Evangeliſtæ: quia *ſicut Ambroſius dicit ſuper Lucam cap.4.* Receſſit Diabolus à Chriſto uſque ad tempus: quia poſtea non ten-

tentaturus, ſed apertè pugnaturus advenit, *tempore ſcilicet paſſionis* (ita S. Thomas 3.p. q.41. ar.3. ad 3.) quando videlicet inſtigavit, & armavit Judæos ad eum occidendum: *Et tamen* (ſubdit S. Thomas) *per illam impugnationem videbatur Chriſtum tentare de triſtitia & odio proximorum, ſicut in deſerto de delectatione gulæ & contemtu Dei per Idololatriam.*

XXIII. Videntur etiam diſcordare Matthæus & Lucas circa tempus & ordinem tentationum. Circa tempus quidem: nam Matthæus dicit, Diabolum acceſſiſſe ad Chriſtum poſt jejunium quadraginta dierum, & poſtquam eſuriit, ita cap.4. v.2. *Et cùm jejunaſſet quadraginta diebus & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit: & accedens tentator* &c. S. Lucas verò cap.4. v.2. videtur dicere, eum ſtatim poſt ingreſſum in deſertum cœpiſſe tentari à Diabolo, ait enim: *Et agebatur à Spiritu in deſertum diebus quadraginta, & tentabatur à Diabolo.* Quod dicit etiam Marcus cap.1.

Circa ordinem etiam. Nam Matthæus ibidem dicit, Diabolum tentaſſe Chriſtum, primò de gula, ſecundò de inani gloria, ipſum ſuper templum ſtatuendo, tertiò de extrema ſuperbia, eum ſuper montem excelſum evehendo; volendo, ut ipſum adoraret. S. Lucas verò harum duarum tentationum ordinem invertit: dicit enim, Diabolum primò duxiſſe Chriſtum in montem excelſum, & petiiſſe adorari ab eo, deinde eum tranſtuliſſe in Jeruſalem ſuper pinnam Templi, & ei ſuaſiſſe, ut mitteret ſe deorſum.

XXIV. Reſpondetur tamen, nullam eſſe diſſonantiam inter Evangeliſtas, circa tempus, quo Diabolus aggreſſus eſt Chriſtum. Quamvis enim Matthæus magis diſtinctè exprimat Chriſtum tentari cœpiſſe poſt quadraginta dierum jejunium: idem tamen, licèt non adeò apertè, indicant Marcus & Lucas, dum priùs dicunt: *Erat in deſerto quadraginta diebus*, & poſtea ſubjungunt: *Et tentabatur à Diabolo*. Deindè deſcriptis tribus præfatis tentationibus, concludit Lucas v.13. *Et conſummatâ omni tentatione, Diabolus receſſit ab illo*. Unde conſtat, Chriſtum poſt quadraginta dies fuiſſe tentatum, & conſummatâ triplici tentatione Diabolum ab eo receſſiſſe. Ita ex S. Thoma 3.p. q.41. ar.3. ad 2., qui tamen addit: *Secundùm expoſitionem Bedæ* (cap.5. in Marc.) *Dominus tentabatur quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: ſed hoc intelligendum eſt, non de illis tentationibus viſibilibus, quas narrant Matthæus & Lucas, quæ manifeſtè factæ ſunt poſt jejunium; ſed de quibuſdam aliis impugnationibus, quas fortè illo jejunii tempore Chriſtus eſt à Diabolo paſſus.*

XXV. Cir-

XXV. Circa ordinem verò tentationum ait S. Thomas citata 3.p q.41. ar.4. ad 5. Quòd *ſicut Auguſtinus dicit lib.2. de conſenſu Evangeliſt. cap.16.* incertum eſt, quid priùs factum ſit, utrum regna terræ priùs demonſtrata ſint ei, & poſtea in pinnaculum templi locatus ſit, an hoc priùs, & illud poſtea: nihil tamen ad rem, dum omnia facta eſſe manifeſtum ſit: *Videntur autem Evangeliſtæ diverſum ordinem tenuiſſe, quia quandoque ex inani gloria venitur ad cupiditatem, quandoque è converſo.* Alii verò, inter quos Cajetanus & Suarez, volunt ordinem tentationum in Luca non eſſe mutatum, cùm in Luca nulla ſit vox, quæ ordinem indicet, ſed ſimplex narratio rei unius poſt aliam, ex quo non ſatis colligitur ordo rerum, ſicut in Matthæo, in quo finitâ primâ tentatione dicitur: *Tunc aſſumſit* &c. quæ particula conſecutionem unius poſt aliam indicat: & ſimiliter poſt ſecundam ſubjungitur: *Iterum aſſumſit eum;* & tandem abſolutâ ultimâ tentatione concluditur: *Tunc reliquit eum Diabolus.* Non reliquiſset autem, ſi ſecundo loco iſta contigiſset.

XXVI. Quæri ſolet: Primò, an Diabolus ſub viſibili forma Chriſtum tentaverit. Cui reſpondetur affirmativè, & probabiliùs in forma humana: quod indicant verba illa *Accedens tentator*, quæ denotant motum corporalem. Inſuper mutua illa collocutio inter Chriſtum & tentatorem, quam Evangelium deſcribit; vocem loquentis modo humano & reſpondentis ſupponit; & quia forma humana aptior eſt ad loquendum, ideò in forma humana Chriſto Dæmon ſe præſentavit. An verò ſub ſpecie Viri Sancti pietatem & zelum mentientis, ut vult Carthuſianus, incertum eſt. Hoc certum eſſe debet, quòd cùm non poſſet Diabolus interiùs immutare phantaſiam Chriſti, quia hæc nulla in ſe phantaſmata rerum recipiebat niſi ex deliberato judicio rationis, cui illa perfectè ſubjicebatur, ſicut nec phantaſiam primorum hominum, antequam de innocentia laberentur, ideò ſicut externâ ac vocali ſuggeſtione illos tentavit, ita & Chriſtum Hominem tentaſſe credendus eſt; & quidem prolixâ oratione, ut eum flecteret, licèt pauciſſimis verbis ab Evangeliſtis referatur: cùm tamen Chriſtus uno aut altero verbo eum ſuperarit, ut notat Cajetanus. Unde illæ tentationes reales & externæ fuerunt, non imaginariæ & internæ.

XXVII. Quæri ſolet ſecundò: Quomodo Diabolus Chriſtum ſupra pinnam templi, & ſupra montem excelſum tranſtulerit: an inviſibiliter, an viſibiliter? An terreſtri itinere, an per aera?

Reſpondeo, in primis certum eſſe, Chriſtum non invitum

aut reluctantem, ſed volentem aut permittentem translatum à Dæmone fuiſſe ſive in Sanctam Civitatem, ſive in montem excelſum. Unde Gregorius Homil.16. in Evang. *Se ab illo permiſit in montem duci, qui ſe permiſit à membris ejus crucifigi*: idque reverà actu & locali motu. De modo autem, an viſibiliter an inviſibiliter, an terreſtri itinere ductus, an à Diabolo per aera deportatus, Scriptura non loquitur. Veroſimilius videtur, translationem illam fuiſſe verè localem, ſed inviſibilem ſaltem aliis. Ita videtur ſentire S. Thomas hoc ar.4. ad 7. ex Auctore Oper. Imperf. in Matth. Homil.5. dicente: *Diabolus ſic Chriſtum aſſumebat in pinnaculum templi, ut ab omnibus videretur; ipſe autem, neſciente Diabolo, ſic agebat, ut à nemine videretur*. Nec enim audiendi ſunt, qui dicunt, Chriſtum inſediſſe Diabolo tanquam equo, cùm longè veroſimilius ſit, à Diabolo Chriſtum fuiſſe translatum vel eo modo, quo Propheta Habacuc translatus fuit de Judæa in Chaldæam, & Philippus Diaconus poſt baptizatum Reginæ Candacis Eunuchum delatus eſt in Azotum, aut, ſicut putat Cajetanus, eo modo, quo Chriſtus ipſe Scripturâ teſte aſſumſit Petrum Joannem & Jacobum in montem Thabor. Quamquam fortè veriùs Diabolus Chriſtum non portavit, ſed duxit: unde S. Thomas hac q.41. ar.1. ex Origene Hom.31. in Lucam dicit, quòd Chriſtus *ſequebatur eum ad tentationem, quaſi athleta ſponte procedens*. Et conſonat S. Lucæ cap.4. ſcribenti: *Et duxit illum Diabolus in montem excelſum*, & poſtea: *Duxit illum in Jeruſalem*. Neque poteſt fieri vis in verbo *aſſumſit*, cùm Matth. 17. legatur de Chriſto *Aſſumens Jeſus Petrum Jacobum & Joannem*, ubi certè de deportatione ſermo non eſt, ſubditur enim: *& ducit illos in montem excelſum ſeorſum*.

XXVIII. Quæri ſolet tertiò: Quomodo Diabolus ex illo monte excelſo oſtenderit Chriſto omnia regna mundi: nullus enim mons adeò eſt excelſus, ex quo omnia mundi regna proſpici queant, ut experientiâ patet.

Reſpondeo, Diabolum in monte excelſo oſtendiſſe Chriſto omnia regna mundi & gloriam eorum, ſumendo totum pro majori parte, digito demonſtrando varias orbis partes, in quibus ſunt iſta regna, & quæ ſit ſingulorum gloria, quæ potentia, quæ opulentia diſſerendo: *Non* enim (inquit S. Thomas citatus ar.4. ad ſeptimum) *eſt intelligendum, quòd videret ipſa regna, vel civitates eorum, vel populos, vel aurum vel argentum: ſed partes terræ, in quibus unumquodque regnum vel civitas poſita eſt, Diabolus Chriſto digito demonſtrabat, & uniuſcujuſque regni honores & ſtatum verbis exponebat*. Sic Moyſi oſtenſa legitur tota ter-

terra Iſrael ex monte Nebo Deuteron. cap.34. v.1., ex quo tamen non ſequitur, patuiſſe illi proſpectum in ſingula diſtinctè & ſigillatim, ſed in totum illud ſpatium, quo terra illa concludebatur. Dici etiam poſſet, ait S. Thomas ibidem ſecundùm Origenem Hom.30. in Luc. quòd *oſtendit ei, quomodo ipſe per diverſa vitia regnabat in mundo*. Planior tamen eſt prior expoſitio.

CAPUT XIX.

De Vita Chriſti poſt Baptiſmum, ac Prædicatione.

§. I.

Vitæ Genus Chriſto conveniens.

I. DE vitæ inſtituto, quod tenuit Chriſtus ante annum trigeſimum & ante Baptiſmum, cùm in domo parentum privatam vitam ageret, dictum eſt ſupra c.15. §.4. Nunc de vitæ ratione, quam tenuit poſt ſuſceptum Baptiſma, à quo prædicationem ſuam inchoavit, agendum eſt, de quo cum S. Thom. 3.p. q.40. tria quæremus. Primum, an debuerit vitam ſolitariam ducere. Secundum, an auſteram. Tertium, an pauperem.

II. Circa primum. Decuiſse, ut Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma vitam non ſolitariam ſed communem cum hominibus ageret, docet S. Thomas citatus ar. 1. Converſatio enim Chriſti talis eſse debuit, qualis conveniebat fini Incarnationis, ſecundùm quem venit in mundum. Venit autem in mundum primò, ut manifeſtaret veritatem, ſicut ipſe dicit Joan.18. v.37. *Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati*. Et ideò non ſe debebat occultare, vitam ſolitariam agens, ſed procedere in publicum, publicè prædicando. Unde Lucæ 4. iis, qui volebant eum detinere, dixit: *Quia & aliis civitatibus oportet me evangelizare Regnum Dei*. Non decuit tamen, ut ſemper cum aliis converſaretur, ſed potiùs ut aliquando ab hominibus ſe ſubtraheret; quia cùm, ut ait S. Thomas ad tertium, actio Chriſti fuerit noſtra inſtructio, ut daret exemplum prædicatoribus, quòd non ſemper ſe darent in publicum, ideò quandoque à turbis ſe ſubtraxit, ſive propter corporalem quietem, ut Marci 6. v.31. *Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum: erant enim qui veniebant & redibant multi: & nec ſpatium manducandi habebant*: ſive cauſa orationis, ut Lu-

Lucæ 6. v.12. ante electionem Apoſtolorum dicitur, quòd *exiit in montem ſolus orare, & erat pernoctans in oratione Dei*: Sive ut doceret favorem hominum vitare. His tribus viros Evangelicos docuit, ut quandoque ab eorum, quos inſtruunt, frequentia ſecederent, ſive ut quietem corporalem ſumant, ſive ut orationi vacent; & maximè Prælatos cùm de electione miniſtrorum eis agendum eſt; ſive ut hominum plauſum & favorem declinent. Unde Chryſoſt. Homil.15. in Matth. *Per hoc*, inquit, *quòd non in civitate & foro, ſed in monte & ſolitudine ſedit, erudivit nos, nihil ad oſtentationem facere, & à tumultibus abſcedere, & maximè cùm de neceſſariis diſputare oportet.*

Neque dicas: Inſtructioni noſtræ magis congruum fuiſſet, ut Chriſtus eligeret vitam contemplativam, cui convenit ſolitudo: hæc eſt enim perfectior, ut traditur 2.2. q.182. ar.1. & 2., & divinis illuſtrationibus recipiendis aptior. Unde Oſeæ 2. v.14. *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor ejus*; Reſpondet enim S. Thomas ibi ad ſecundum. Quòd licèt vita contemplativa ſimpliciter melior ſit, quàm purè activa, quæ occupatur circa corporales actus: unde Chriſtus Lucæ 10. v.42. prætulit Mariam Marthæ, quòd illa contemplationi, iſta miniſterio menſæ vacaret: attamen *vita activa, ſecundùm quam aliquis prædicando & docendo contemplata aliis tradit, eſt perfectior, quàm vita, quæ ſolùm contemplatur, quia talis vita præſupponit abundantiam contemplationis. Et ideò Chriſtus talem vitam elegit.*

III. Circa ſecundum, an conveniens fuerit, Chriſtum vitam auſteram ducere: reſpondet S. Thomas ar. 2. negativè. Cùm enim ex dictis congruum fini Incarnationis non eſſet, ut Chriſtus vitam ſolitariam duceret, ſed cum hominibus converſaretur: qui autem cum aliis converſatur, conveniens ſit, ut eis ſe in converſatione conformet in iis, quæ per ſe licita ſunt, nec ſaluti contrariantur, qualia ſunt veſtes cibi & potus: ideò decuit, ut in his Chriſtus communi vivendi modo ſe conformaret. Propterea ajebat Paulus 1.Cor.9. v.22. *Factus ſum infirmus infirmis, ut infirmos lucrifacerem: omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Quia tamen alius erat finis, ob quem miſſus fuerat Joannes, alius, ob quem venit Chriſtus, & Apoſtoli miſſi ab eo fuerint: ideò de Joanne dicitur, quòd erat in deſerto, *non manducans neque bibens*: de Chriſto veró *manducans & bibens* (Matt.11. v.19. & Apoſtolis dicit Chriſtus Luc.10. v.8. *Manducate, quæ apponuntur vobis.* Verùm quàm ſalutare eſſet jejunium, non deſtitit Chriſtus exemplo ſuo oſtendere, cùm, ex dictis, quadraginta diebus & noctibus jejunavit. Quòd ſi jeju-

jejunium totâ vitâ non continuavit, hoc fuit, quia finis, ob quem venerat, petebat, ut cum hominibus converſaretur, eiſque cœleſtia traderet. Unde S. Thomas citato loco ad tertium: *Nec tamen*, inquit, *incongruum fuit, ut Chriſtus poſt jejunium & deſertum ad communem vitam rediret. Hoc enim convenit vitæ ſecundùm quam aliquis contemplata aliis tradit, quam Chriſtus dicitur aſſumſiſſe, ut primò contemplationi vacet, & poſtea ad publicum actionis deſcendat aliis convivendo.* Unde Ambroſius lib.2. in c.1. Lucæ ait: *Jejunavit & Chriſtus, ne præceptum declinares: manducavit cum peccatoribus, ut gratiam cerneres, agnoſceres poteſtatem.* Ita tamen Chriſtus communem cum aliis vitam agebat, ut ea moderatè uteretur, & fini ſuo accommodatiſſimè, ut magis accederet ad ſeveram, quàm ad ſuavem.

IV. Quoad veſtes, quibus utebatur Chriſtus, veriſimile puto, quòd Chriſtus, qui in cibo & potu & aliis ſeſe accommodabat, veſtes etiam geſtaverit ſecundùm morem Gentis, nec nimis abjectas ac viles, ſed nec pretioſas aut ornatas. Ut enim ait S. Thomas Opuſ.19. cap.8. *Non eſt credibile, quòd Dominus Jeſus Chriſtus pretioſis veſtibus indueretur, qui Joannem commendabilem oſtendit, quòd non erat mollibus indutus: alioquin Phariſæi, qui exteriorem ſanctitatem oſtentabant, ſicut de eo dicebant, quòd erat vorax & potator vini, & publicanorum amator: ita & de eo dixiſſent, quòd eſſet mollibus indutus. Milites etiam, qui ei illudebant, non enim veſte purpurea induiſſent in ſignum regiæ dignitatis, ſi tunica inconſutilis auro & ſerico contexta fuiſſet. Sed quòd tunicam ejus milites dividere noluerunt, hoc non fuit propter pretioſitatem veſtis, ſed propter numerum, quia quatuor partibus ſuperfuerat, quas milites de veſtibus ejus fecerunt, & ſi diviſa fuiſſet omnino fuiſſet inutilis, in quo manifeſtè apparet, quòd non erat de pretioſa materia.*

Quot verò, & quales fuerint Chriſti veſtes? tres fuiſſe credibile eſt. Primam tunicam inconſutilem per totum contextam deſuper, ut habetur Joan.19. v.23., unà cum ſuis manicis, quod Judæi in more habebant, & hac arte pollebant, contextam, inquam, non ex lino & lana, hoc enim Iſraelitis lege prohibitum erat Deuteron.22. v.11. *Non indueris veſtimento, quod ex lana linoque contextum eſt*: ſed vel totam laneam, ut aliqui volunt, vel totam lineam, ut alii. Hanc piè non pauci credunt fuiſſe à B. Virgine Matre ſuis manibus contextam, dum in puerili Chriſtus eſſet ætate, & cum eo creſcente uſque ad virilem ætatem ſicut & ceteras ejus veſtes creviſſe, quin ex continuo earum uſu ac vetuſtate detritæ fuerint. Si enim Iſraelitico Populo

pulo

pulo per deſertum iter agenti hoc prodigium contigit: unde ei dicitur Deuteron.29. v.5. *Non ſunt attrita veſtimenta veſtra, nec calceamenta pedum veſtrorum vetuſtate conſumta ſunt*: quis pius erit, qui hoc idem in Chriſti veſtibus contigiſſe probabile non exiſtimet?

Super hanc veſtem inconſutilem, ſeu interulam, Chriſtus ex more nationis uſus eſt longâ & uſque ad talos perveniente tunicâ ex vulgari panno confectâ, quam zonâ aliquâ ſimplici minimèque curioſâ arctaſſe ac præcinxiſſe probabile eſt; tum quia mittens diſcipulos ſuos ad evangelizandum, eoſque præceptis inſtruens Matth.10. v.9. dixit: *Nolite poſſidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis veſtris.* Deferebant ergo & Apoſtoli zonas, quibus cingebantur, ſed quia aliqui hiſce zonis appenſas burſas aut crumenas deferebant, vetat eis Chriſtus, ne in eis pecunias deferant.

Tandem ſuper hanc tunicam talarem geſtabat Chriſtus pallium ejuſdem materiæ non multùm anguſtum ab humeris pendens & ad talos deſcendens, ut circa humeros obvolvi poſſet. Ita enim moris erat apud Judæos, ut obſervat P. Lamy in Iſagoge. In hujus pallii extremitate erant fimbriæ bene aſſutæ, ut legitur Numer.15. v.18., & Deuteron. 22. v.12. Has autem in pallio Chriſtum habuiſſe, colligo ex Matth.9. v.2., ubi mulier à fluxu ſanguinis ſanata dicitur, quia *tetigit fimbriam veſtimenti ejus*, & cap.14. v.36. *Et rogabant eum, ut fimbriam veſtimenti ejus tangerent*, quod habetur Marci 6. v. 56., & Lucæ 8. v.44.

Ex his colligitur, Chriſtum tres veſtes habuiſſe, nempè pallium, tunicam talarem, & veſtem ſeu tunicam inconſutilem, quarum duas priores milites Chriſtô crucifixô in quatuor partes diviſerunt, tertiam, miſerunt in ſortem. Et planè plures veſtes habuiſſe, non unicam tantùm, conſtat ex Joann. cap.13. v.4., ubi antequam lavaret pedes Diſcipulorum dicitur: *Surgit à cœna, & ponit veſtimenta ſua*; habebat ergo Chriſtus plura veſtimenta, cùmque non omnia depoſuerit, non enim lavit pedes Diſcipulorum nudus, fit, quòd plura, quàm duo veſtimenta indueret.

Neque tamen fecit contra id, quod Matth.10. v.10. vetuerat, ne ſcilicet duas tunicas haberent. Quia ſolum prohibuit duplices veſtes ejuſdem generis, ſeu mutatorias, volens, ne præter veſtes, quibus induti proficiſcebantur, alias ſecum deferrent, quas prioribus ſordidatis vel attritis ſubrogarent. Unde S. Auguſtin. lib.2. de conſ. Evangeliſt. cap.30. *Ne quiſquam*, inquit, *eorum præter eam, quam eſſet indutus, aliam portandam pu-*

putaret. Eodem modo exponit illud Marci 6. v.9. Ne induerentur duabus tunicis, quarum modò unam, modò alteram induerent. Ex quibus intelligitur illud Lucæ 3. v.11., ubi Joannes dicit: *qui habet duas tunicas, det non habenti*, de duabus tunicis ejuſdem rationis, ac ſibi non neceſſariis.

V. An verò Chriſtus aliquo capitis tegumento uſus fuerit, nec ex Evangelio, nec Patribus deduci poteſt. Eum cidari pileo aut aliquo capitis tegumento uſum fuiſſe, ex hoc conjectant aliqui, quòd ſecundùm morem regionis, ut dictum eſt, incederet: mos autem Judæorum, ut obſervat Fleury de moribus Iſraelit. p 1. cap. 10., & Lamy in Manuduct. ad Script. p.278., etiam tempore Chriſti, erat caput aliquo tegumento cooperire, præſertim cùm in publicum procederent, aut templum ingrederentur; ita ut nudato capite incedere ſignum eſſet vel punitionis vel mœroris. Unde Levit.13. v.45. de leproſo dicitur, quòd *habebit caput nudum*. Quæ capitis denudatio, etſi in ſignum mœroris aliis concederetur, Sacerdotibus tamen ſolis prohibebatur Levit.10. v.6., quod de Summo Sacerdote præcipuè vetatur ibi cap.21. v.10. Credibile ergo eſt, morem incedendi capite cooperto etiam tunc perduraſſe, & huic Chriſtum ſe conformaſſe.

VI. Major difficultas eſt, an Chriſtus calceis indutus inceſſerit, an nudis omnino pedibus. Seculo enim quarto fuerunt Hæretici dicti *Nudipedes*, de quibus S. Auguſtin. hæreſ.68., qui nudis omnino pedibus incedentes, dicebant, hoc ſe exemplo Chriſti & Apoſtolorum facere, imo & Dei præcepto; nec licere Chriſtianis calceatos incedere. Hos etiam noſtris temporibus imitati ſunt quidam ſectâ Anabaptiſtæ. Alii verò etiam ex Catholicis exiſtimant Chriſtum nudis omnino pedibus inceſſiſſe, quamvis de hoc nullum Chriſtianis fuerit præceptum.

VII. Probabilius tamen videtur, quòd Chriſtus calceatus inceſſerit utens ſaltem ſoleis caligis ſive ſandaliis. Hoc indicavit primò Joannes Baptiſta, cùm Lucæ 3. v.16. de Chriſto ait: *Cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus*: ad quæ Clemens Alexandr. lib.2. Pædagogi cap.11. *Tenuis*, inquit, *ac ſimplicis calceaturæ teſtis ſufficit Joannes, qui dicebat ſe non eſſe dignum ſolvere corrigiam calceorum Domini: non enim curioſos aut ſuperfluos is habebat calceos, qui veræ Philoſophiæ typum Hebræis oſtendebat*. Et S. Auguſt. ſerm.42. de Sanctis ſerm. 101. cap 6. *De his calceamentis, quibus calceati ambulemus, conſolatur me idem Dominus meus. Si enim ipſe calceatus non eſſet, non de illo Joannes diceret, non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus*.

Ac-

Accedit, morem Palæſtinorum fuiſſe geſtare in pedibus ſoleas ſeu caligas, quæ nil aliud erant, quàm tegumentum non cruris neque pedis ad partem ſuperiorem, ſed ſolius plantæ, quam ſolea muniebant, quæ alligabatur pedi corrigiâ aliquâ, vulgari nempè & parvi prorsùs pretii. Qua etiam Joannes ipſe Baptiſta uſus fuiſſe videtur; nam Evangeliſtæ accuratè deſcribentes ejus auſterum veſtitum, non videntur hoc omiſſuri, ſi calceis caruiſſet. Cùm ergo is eſſet uſus regionis, eis etiam uſus fuit Chriſtus.

VIII. Objici poteſt; primò, quòd Chriſtus Matth.10. v.11. Apoſtolis juſſerat, ne calceamenta portarent. Signum ergo eſt, quòd nec ipſe eis utebatur. Secundò, quia in ejus paſſione milites acceperunt ejus veſtes, & nihil dicitur de calceis. Tertió, quia Magdalena non potuiſſet lavare pedes ipſius recumbentis, ſi calceos habuiſſet; tandem quia ita ſentiunt Hieronymus Epiſtol.22., modò 18. ad Euſtochium, & S. Bonaventura tom.7. Opuſc. de ſandaliis Apoſt.

IX. Sed reſpondetur ad primum, Chriſtum vel prohibuiſſe Apoſtolis calceamenta duplicia ſicut tunicas; vel prohibuiſſe ſimpliciter uti calceis totum pedem tegentibus ad majorem commoditatem, non uti caligis ſive ſandaliis plantam pedis ſolam tuentibus. Unde Marci 6. v.9. dicitur, quòd præcepit eis quidem, *ne quid tollerent in via* &c., ſubdit tamen, *ſed calceatos ſandaliis*: quod non ſine myſtica ſignificatione fuiſſe dicit S. Auguſtinus lib.2. de Conſ. Evang. cap.30. his verbis: *Proinde Marcus dicendo, calceari eos ſandaliis vel ſoleis, aliquid hoc calceamentum myſticæ ſignificationis habere admonet, ut pes neque tectus ſit, neque nudus ad terram, ideſt nec occultetur Evangelium, nec terrenis commodis innitatur*. Et ſanè hoc genus calcei permiſiſſe Apoſtolis Chriſtum ex eo deducitur, quòd Petrus ipſe caligas habebat. Unde Act. 12. v.8. dixit ei Angelus: *Præcingere, & calcea te caligas tuas*. Nunquid autem Petrus Caput Apoſtolorum, qui omnes exemplo præire debebat, caligas geſtaſſet, ſi earum uſum Chriſtus prorsus vetaſſet?

Ad ſecundum dico, Evangeliſtas mentionem non feciſſe de Chriſti caligis, quia vel eas ſub nomine veſtium comprehenderunt, vel quia eas utpotè viles ac nullius pretii milites contemſerunt.

Ad tertium dico, quód etſi Chriſtus tunc ſandalia haberet, probabile eſt, Magdalenam ea ſolviſſe, ut faciliùs nudos pedes ungere poſset. Vel, ut aliis placet, Chriſtum in convivio, quo exceptus fuerat à Phariſæo nudis omnino pedibus recubuiſſe.

Mos

Mos enim erat etiam apud Judæos, ut diſcalceati in lectis accumberent menſæ, ne fortè calceamentorum ſordibus lectorum ſtragula macularent; & hunc morem Chriſtum tunc fuiſse ſecutum.

Ad quartum dico, S.Hieronymum & Bonaventuram fortè in oppoſita opinione fuiſse, quod noſtræ non præjudicat, pro qua ſtant alii Patres, & fundamenta ſupra allata.

X. Quia verò *Nudipedes* Hæretici ſupra relati contendebant, & adhuc contendunt, calceorum uſum non ſolùm Apoſtolis, ſed & omnibus Chriſtianis fuiſſe interdictum, non abs re erit eorum fundamenta producere, ac ſimul evertere. Movebantur ergo primo ex illo Exodi 3. v.5., ubi Deus præcepit Moyſi: *ſolve calceamentum de pedibus tuis*. Secundò, ex illo Iſaiæ 20. v.2., ubi Prophetæ dicit Deus: *calceamenta tua tolle de pedibus tuis*, ex quibus inferebant, omnes, & præcipuè Chriſtianos, viroſque verè Apoſtolicos, non poſse accedere ad Deum, niſi pedibus diſcalceatis.

Sed hæc futilia eſse, nemo non videt. Primum quidem; nam illud præceptum factum fuit Moyſi ob ſpecialem rationem; quia locus ille præſentiâ Dei ſanctificabatur, unde ſubditur: *Locus enim, in quo ſtas Terra Sancta eſt*. Secundum etiam, nam illud præceptum ſoli Iſaiæ factum fuiſse, & pro determinato tempore, ex Scriptura conſtat. Imo cum ibi etiam præcipiatur Prophetæ, ut *vadat nudus*, ſicut de facto *fuit ſic vadens nudus & diſcalceatus*: ſequeretur Chriſtianos omnes, non ſolùm diſcalceatos, ſed & nudos incedere debere; quo quid inverecundius? Quare S. Auguſtinus Hæreſi 68. de iſtis loquens, ait: *Eſt alia hæreſis nudis pedibus ſemper ambulantium, eò quòd Dominus dixerit ad Moyſen, vel ad Joſue*, ſolve calceamentum de pedibus tuis: *Et quòd Propheta Iſaias nudis pedibus juſſus fuerit ambulare. Ideò ergo hæreſis eſt, quia non propter corporis afflictionem ſic ambulant, ſed quia teſtimonia Divina taliter intelligunt*. Quomodo autem debeant intelligi docet ipſe ſerm. 101., aliàs 42. de Sanctis cap.6. dicens: *Calceamenta quid ſunt? Calceamenta quibus utimur, coria mortuorum ſunt, nobis tegmina pedum. Per hoc ergo jubemur renuntiare mortuis operibus. Hoc in figura Moyſes admonebatur, quando Dominus loquens ait*: ſolve calceamenta de pedibus tuis: locus enim, in quo ſtas, Terra Sancta eſt: *Quid tam Terra Sancta, quàm Dei Eccleſia? In illa ergo ſtemus, calceamenta ſolvamus, ideſt mortuis operibus renuntiemus. Nam de his calceamentis, quibus calceati ambulemus, conſolatur me idem ipſe Dominus meus. Si enim ipſe calceatus non eſſet, non de illo Joannes diceret*, non ſum di-

Digitized by Google

digꝑus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus: *Sit ergo obedientia, non ſubrepat ſuperba duritia. Ego, inquit, Evangelium impleo, quia nudo pede ambulo. Tu potes, ego non poſſum. Quod ſimul accipimus, cuſtodiamus. Quomodo? Caritate flagremus, invicem diligamus: ac ſic fit, ut ego amem fortitudinem tuam, & tu portes infirmitatem meam.* Ita acutè ut de more S. Auguſtinus. Sed huic piæ eruditioni ſatis indulſi.

XI. Nunc ad tertium, an ſcilicet Chriſtus poſt Baptiſmum pauperem vitam duxerit, procedam cum S. Thoma 3.p. q.40. ar.3. De vitæ inſtituto, quod tenuit Chriſtus in pueritia & adoleſcentia ante Baptiſmum egi ſupra cap.15. §.4., ex quibus præſenti quæſito opportuna aliqua colligi poſſunt. Decuit ergo, ut Chriſtus etiam tempore ſuæ prædicationis pauperem vitam duceret. Primò, *quia hoc erat congruum prædicationis officio, propter quod ſe veniſſe dicit Marci* 1. *v.*38. Eamus in proximos vicos & civitates, ut ibi prædicem; ad hoc enim veni: *Oportet autem, Prædicatores Verbi Dei, ut omnino vacent prædicationi, omnino à ſecularium rerum cura eſſe abſolutos: quod facere non poſſunt, qui divitias poſſident: unde & ipſe Dominus Apoſtolos ad prædicandum mittens dicit eis Matth.*10. *v.*10. Nolite poſſidere aurum neque argentum: *Et ipſi Apoſtoli dicunt Actor.6. v.*2. Non eſt æquum, nos derelinquere Verbum Dei, & miniſtrare menſis. Hæc eſt prima Angelici Doctoris ratio.

XII. Neque dicas, non minùs paupertatem, quàm divitiarum poſſeſſionem obeſſe officio prædicationis, dum Prædicator pauper debet quotidianum victum quæritando ſibi procurare; Nam reſpondeo, non talem fuiſſe paupertatem, quam Chriſtus elegit, ut teneretur victum quotidianum oſtiatim ſibi quæritare; quia, ut dicit S. Thomas citatus ad ſecundum, poteſt aliquis communi vitâ uti, quantùm ad victum & veſtitum, non ſolùm divitias poſſidendo, ſed etiam à mulieribus & divitibus neceſſaria ſpontè oblata recipiendo. Quod etiam circa Chriſtum factum eſt. Unde dicitur Lucæ 8. v.3., quòd mulieres multæ ſequebantur Chriſtum, *quæ miniſtrabant ei de facultatibus ſuis*: ut enim dicit S. Hieronymus in cap.27. Matthæi: *Conſuetudinis judaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut mulieres de ſubſtantia ſua victum atque veſtitum præceptoribus miniſtrarent. Hoc quia ſcandalum facere poterat in nationibus, Paulus abjeciſſe ſe memorat.* Unde concludit S. Thomas: *Sic ergo communis victus poterat eſſe ſine ſollicitudine impediente prædicationis officium, non autem divitiarum poſſeſſio.* Addo, quòd licèt Chriſtus privatè nihil poſſideret, Collegium tamen Apoſtolorum, quibuſcum in com-

communi vivebat, habebat loculos ex piorum eleemoſynis provenientes, quos ſervabant in uſus pro tempore neceſſitatis, ut habetur Joan.4. *6.* 12. & 13. Neque hoc contrarium eſt paupertati.

XIII. Secunda S. Thomæ ratio eſt. Quia *ſicut mortem corporalem aſſumſit, ut nobis vitam largiretur ſpiritualem; ita corporalem paupertatem ſuſtinuit, ut nobis divitias ſpirituales largiretur, ſecundùm illud* 2. *ad Cor.* 8. Scitis gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti, quoniam propter vos egenus factus eſt, ut illius inopiâ divites eſsetis.

Tertia: *Ne ſi divitias haberet, cupiditati ejus prædicatio adſcriberetur: unde Hieronymus in cap.*10. *Matth.* Quòd ſi diſcipuli ejus divitias habuiſsent, viderentur, non cauſa ſalutis hominum, ſed cauſa lucri prædicare: *Et eadem ratio eſt de Chriſto.*

Quarta: *Ut tantò major virtus Divinitatis ejus oſtenderetur, quantò per paupertatem videbatur abjectior: unde dicitur in quodam ſermone Epheſini Concilii* (p.3. c.9.) Omnia paupera & utilia elegit, omnia mediocria & plurimis obſcura, ut Divinitas cognoſceretur orbem transformaſse terrarum: propterea pauperculam elegit matrem, pauperiorem patriam, egens fuit pecuniis, & hoc tibi exponit præſepe.

Paupertatem etiam elegit ad oſtendendam humilitatem. Nam ut ait S. Thomas ibi ad tertium: *In eo, qui ex neceſſitate pauper eſt, humilitas non multùm commendatur, ſed in eo, qui voluntariè pauper eſt (ſicut fuit Chriſtus) ipſa paupertas eſt maximæ humilitatis indicium.*

§. II.

Vita Chriſti relatè ad Legem.

XIV. Sicut Chriſtus in iis, quæ pertinent ad communem vitam civilem, voluit uſibus hominum, cum quibus converſabatur, ſe accommodare: ita & magis in iis, quæ Legem ſpectabant, quamvis ei ſubjectus non eſſet, nec apicem prætermittere voluit. De hoc S. Thomas dicta q.40. ar.4. In cujus ſignum Infans voluit circumcidi, in Templo præſentari, ad Templum ſingulis annis deduci, ut his proteſtaretur, ſe velle ſecundùm Legem converſari. Et hoc primò, ut Legem Veterem approbaret. Secundò, ut eam obſervando in ſe ipſo conſummaret & terminaret; oſtendens, quòd ad ſe ipſum erat ordinata. Unde Matth.5. v.17. *Nolite*, inquit, *putare, quoniam veni*

ni ſolvere Legem aut Prophetas: non veni ſolvere, ſed adimplere.... Jota unum, aut unus apex non præteribit à Lege, donec omnia fiant: ſuper quæ Chryſoſt. Homil. 16. in Matth. ait: *Legem implevit: primò quidem nihil tranſgrediendo legalium: ſecundò juſtificando per fidem, quod Lex per litteram facere non valebat*. Tertiò, ut Judæis occaſionem calumniandi ſubtraheret. Quartò, ut homines à ſervitute Legis liberaret, ſecundùm illud Galat.4. v.4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub Lege, ut eos qui ſub Lege erant, redimeret*. Hæc ex S. Thoma.

XV. Sex autem modis Chriſtus Legem implevit. Primò, quia illam ſervavit, in nullo ejus præcepta tranſgrediens, & omnia, quæ jubebat, exequens. Secundò, quia manifeſtavit myſteria in Lege ac Prophetis latentia. Tertiò, quia præſtitit ea, quæ promiſſa erant in Lege, & exhibuit veritatem rerum in ea præfiguratarum. Quartò, quia verum ſenſum Legis expoſuit. Quintò, quia dedit gratiam & virtutem, quâ nos Legem impleamus. Sextò, quia in paſſione illam conſummavit. At quia Manichæi capere nolebant, quid ſit Legem implere, putantes eſse aliquid ei addere; contra eos S. Auguſtin. lib.17. contra Fauſtum cap.6. ita diſcurrit: *Impletur ergo Lex, vel cùm fiunt, quæ ibi præcepta ſunt, vel cùm exhibentur, quæ ibi prophetata ſunt. Lex enim per Moyſen data eſt, Gratia & Veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt. Ipſa Lex cum impleta eſt, gratia & veritas facta eſt..... Et quia utrumque per Chriſtum, ideò non venit ſolvere Legem aut Prophetas, ſed adimplere: non ut Legi adderentur, quæ deerant, ſed ut fierent, quæ ſcripta erant: quod ipſa ejus verba teſtantur: non enim ait, Jota unum aut unus apex non tranſit à Lege, donec addantur, quæ deſunt, ſed donec omnia fiant.*

XVI. Judæi tamen, qui cæci ac oculos habere nolebant, ut viderent ea, quæ in Lege ſcripta erant, in Chriſto fieri & adimpleri, vigiles & oculatiſſimi erant in obſervando, an ipſe in obſervantia alicujus præcepti Legis deficeret. Videntes igitur, eum ſanaſſe die ſabbati Joan.5. languentem in probatica, & juſſiſſe, ut tolleret grabatum ſuum. Joan.9. facto luto ex ſputo ſanaſſe cæcum à Nativitate: Matth.12. die ſabbati ſanaſſe hominem habentem manum aridam, & eodem capite permiſiſſe, ut diſcipuli ſui die ſabbati vellerent ſpicas, ut manducarent, publicè ut tranſgreſſorem Legis eum traducebant, dicentes Joan.9. v.16. *Non eſt hic homo a Deo, qui ſabbatum non cuſtodit*.

XVII. Haſce tamen calumnias, ait S. Thomas ar.4. ad primum, Chriſtus ipſe triplici ratione diſſipavit, ſe à tranſgreſſione Le-

Legis excuſans. Prima eſt, quia per præceptum de ſanctificatione ſabbati interdicitur quidem opus humanum, ſed non opus Divinum. Quamvis enim Deus die ſeptimo ceſſaverit à novis creaturis condendis, ſemper tamen operatur in rerum conſervatione & gubernatione. Unde ipſe dicit Joan 5. *Pater meus uſque modo operatur, & ego operor*. Sanationes autem illæ miraculoſæ erant opus Divinum. Secunda eſt, quia illo præcepto non prohibentur opera, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, etiam corporalis: unde Lucæ 13. ipſe dicit: *Unuſquiſque veſtrum ſabbato non ſolvit bovem ſuum aut aſinum à præſeplo, & ducit adaquare?* Et cap. 14. *Cujus veſtrum aſinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum?* Opera autem Chriſti non erant ad ſalutem pecudum, ſed hominum, & non ad ſalutem corporis tantùm, ſed etiam animæ. Benè ergo ſubdit Lucas ibi v. 6. *Et non poterant ad hæc reſpondere illi*. Tertia, quia illo præcepto non prohibentur opera, quæ pertinent ad Dei cultum. Sacerdotes enim Veteris Legis etiam ſabbato victimas excoriabant, ligna portabant, ignem accendebant, & alia ad ſacrificia opera etiam famulatoria faciebant. Unde Matth. 12. v. 5. ita illos perſtringebat: *Non legiſtis in Lege, quia ſabbatis Sacerdotes in Templo Sabbatum violant, & ſine crimine ſunt?* Et Joan. 7. v. 23. *Si circumciſionem accipit homo in ſabbato, ut non ſolvatur Lex Moyſi: mihi indignamini, quia totum hominem ſanum feci in ſabbato?* Quod ergo mandavit languido, ut die ſabbati tolleret lectum ſuum, numquid ad oſtenſionem & laudem virtutis Dei, cujus cultum Chriſtus promovebat, non erat referendum?

Objurgationem autem factam diſcipulis, quòd die Sabbati ſpicas vellerent & manducarent, ita retundit Matth. 12. v. 3. Chriſtus ipſe: *Non legiſtis, quid fecerit David, quando eſuriit, & qui cum eo erant? Quomodo intravit in Domum Dei, & panes propoſitionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his, qui cum eo erant, niſi ſolis Sacerdotibus?* Quaſi diceret: ſi hoc licuit Davidi famis neceſſitate compulſo ejuſque ſociis, quamvis abſolutè non liceret: cur diſcipulis meis vitio vertitis, quòd neceſſitate adacti ſpicas ſabbato confricuerint, ut paucarum ſpicarum confricatione famem ſedent, & vitam incolumem ſervent? ut prædicationi Verbi Dei, ad quam eos elegi vacare poſſint? *Sabbatum propter hominem factum eſt, & non homo propter ſabbatum*, ajebat Chriſtus ipſe Marci 2. v. 27. Dominus ita reſpondit. Non eſt cur addere velit homo.

§. III.

§. III.

De Chriſti Prædicatione ac Doctrina.

XVIII. Quatuor examini in hac materia ſubjicit S. Thomas 3.p.q.42. Primum, an Chriſtus debuerit prædicare ſolis Judæis, an etiam Gentilibus. Secundum, an in ſua Prædicatione debuerit turbationem Judæorum vitare. Tertium, an debuerit prædicare publicè vel occultè. Quartum, an debuerit docere ſolùm verbo, an etiam ſcripto. Quibus addemus quintum, nimirùm quanto tempore ejus Prædicatio duraverit.

XIX. Suppono, congruentiſſimum fuiſſe, ut qui mittendus erat ut totius humani generis Doctor & Magiſter, fuerit Deus auctoritate & perfectione ſcientiæ, quò docere poſſet veram viam juſtitiæ; ſed ut fuerit etiam homo ſimilis homini, ut homines perſuadere poſſet exemplo, & omnem excuſationis viam eripere. Ita Lactantius lib.4. Divin. Inſt. cap. 24. *Nam ſi ad homines veniat ut Deus, ut omittam, quòd mortales oculi claritatem majeſtatis ejus conſpicere ac ſuſtinere non poſſunt, ipſe certè Deus virtutem docere non poterit, quia expers corporis non faciet, quæ docebit, ac per hoc doctrina ejus perfecta non erit. Alioqui ſi ſumma virtus eſt dolorem patienter pro juſtitia officioque perferre, ſi virtus eſt mortem ipſam & intentatam non metuere, & illatam fortiter ſuſtinere; debet ergo Doctor ille perfectus, & docere iſta præcipiendo, & confirmare faciendo: quia qui dat præcepta vivendi, amputare debet omnium excuſationum vias, ut imponat hominibus parendi neceſſitatem, non aliqua vi, ſed pudore, & tamen libertatem relinquat.... Quomodo ergo poterit amputari excuſatio, niſi ut qui docet, faciat quæ docet, & ſit quaſi prævius, & manum porrigat ſecuturo? Quemadmodum autem poteſt facere quæ docet, ſi non ſit ei ſimilis, quem docet? Nam ſi nulli ſubjectus ſit paſſioni, poteſt ei docenti homo ſic reſpondere: volo equidem non peccare, ſed vincor: indutus ſum enim carne fragili & imbecilla: hæc eſt, quæ iraſcitur, quæ concupiſcit, quæ dolet, quæ mori timet. Itaque ducor invitus, & pecco, non quia volo, ſed quia cogor. Sentio me & ipſe peccare, ſed neceſſitas fragilitatis impellit, cui repugnare non poſſum. Quid ad hæc reſpondebit præceptor ille juſtitiæ? Quo modo refutabit aut redarguet hominem, qui delictis ſuis excuſationem carnis obtendit, niſi & ipſe carne fuerit indutus, ut oſtendat, etiam carnem poſſe capere virtutem?* Hæc Lactantius. Unde Apoſtolus ad Hebr.4.v.15.

Non

Non enim, inquit, *habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatus autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato*.

XX. Doctrinam Chriſti fuiſſe omnium præſtantiſſimam & ſanctiſſimam, oſtendi in Tract. de Verit. Relig. Chriſt. t.1. c.11. §.2., quo Lectorem remitto. Solùm hic addo teſtimonium Æterni Patris, qui ſemel atque iterum, nimirùm apud Jordanem poſt Baptiſmum, & in monte Thabor in Transfiguratione dixit de Chriſto: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite*. Qua de cauſa ipſe Chriſtus Joan.7. mirantibus Judæis, quomodo ſine Magiſtro tam alta loqueretur, reſpondit v.16. *Mea Doctrina non eſt mea, ſed ejus qui miſit me*. Et certè Doctrina Chriſti non alia erat, niſi quam Deus in cordibus hominum, cujus unicè gloriam quærebat, ſcripſerat. Cetera loco citato videri poſſunt.

XXI. Circa primum ergo oſtendit S. Thomas dicta q.42. ar.1. conveniens fuiſſe, ut Chriſtus tam per ſe ipſum, quàm per Apoſtolos à principio ſolis Judæis ſuam Doctrinam exhiberet. Primò, quia ad hoc miſſus erat, ut ipſe teſtatur Matth.15. v.24. *Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael*. Hoc autem ut oſtenderet, per ſuum adventum impleri promiſſiones antiquitùs factas Judæis, non Gentilibus. Unde Apoſtolus Rom.15. v.8. ait: *Dico enim, Chriſtum Jeſum miniſtrum fuiſſe circumciſionis*, ideſt Apoſtolum & Prædicatorem Judæorum, *propter veritatem Dei ad confirmandas promiſſiones patrum*.

Secundò, ut oſtenderet, ſuum adventum eſſe à Deo: *Quæ enim à Deo ſunt, ordinata ſunt* Rom.13. Debitus autem ordo exigebat, ut Judæis, qui Deo erant propinquiores per Fidem & Cultum unius Dei, priùs Doctrina Chriſti proponeretur, & per eos tranſmitteretur ad Gentes: ſicut etiam in cœleſti Hierarchia per ſuperiores Angelos ad inferiores Divinæ illuminationes deveniunt. Unde Hieronymus in cap.15. Matth. ad illa verba: *Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael*, ait: *Non hoc dicit, quin & ad Gentes miſſus ſit: ſed quod primùm ad Iſrael miſſus eſt*.

Tertiò, ut Judæis auferret calumniandi materiam. Unde Hieronymus in cap.10. Matth. *Oportebat*, inquit, *primùm adventum Chriſti nuntiari Judæis, ne juſtam haberent excuſationem, dicentes, ideò ſe Dominum rejeciſſe, quia ad Gentes & Samaritanos Apoſtolos miſerit*.

Quartò, quia poteſtatem & dominium ſuper Gentes meruit per victoriam Crucis, juxta illud Apocal.2. v.26. *Qui vicerit dabo*

bo illi poteſtatem ſuper Gentes. Et Philipp.2. v.8. Quia *factus eſt obediens uſque ad mortem... crucis... Deus exaltavit illum,... ut in Nomine Jeſu omne genuflectatur... & omnis lingua ei confiteatur*. Et ideò ante paſſionem ſuam noluit Gentibus prædicari, ſuam Doctrinam, ſed ſolùm poſt paſſionem dixit diſcipulis Matth. ultimo: *Docete omnes Gentes*. Hæc ex S. Thoma.

Qui tamen addit ad 3. quòd ſicut Chriſtus ob rationes præfatas non debuit indifferenter à principio Judæis ac Gentilibus, ſed ſolis Judæis ſuam doctrinam exhibere: ita nec debuit Gentiles omnino repellere, ne ſpes ſalutis eis præcluderetur. Et ideò aliquos ex eis particulariter admiſit ob peculiarem eorum fidem, ut Centurionem, Samaritanam, mulierem Chananæam.

XXII. Circa ſecundum conveniens fuiſſe, ut Chriſtus prædicaret Judæis, non obſtante Scribarum & Phariſæorum offenſione, oſtendit S. Thomas dicta q.42. ar.2. hoc diſcurſu. Quando aliqui ſuâ perverſitate impediunt ſalutem multitudinis, prædicator non debet eorum offenſionem timere, vel ſic curare, ut propter eam abſtineat à promovenda per prædicationem ſalute multitudinis, quia ſalus multitudinis præferenda eſt paci quorumcumque ſingularium hominum: Scribæ autem & Phariſæi ſuâ perverſitate impediebant ſalutem multitudinis; tum quia repugnabant Chriſti Doctrinæ, per quam ſolam poterat eſſe ſalus; tum etiam quia pravis ſuis moribus vitam populi corrumpebant: & ideò Dominus, non obſtante offenſione eorum, publicè veritatem docebat, & eorum vitia arguebat: unde Matth. 15. diſcipulis dicentibus: *Scis, quia Judæi audito verbo hoc, ſcandalizati ſunt?* reſpondit Dominus v. 14. *Sinite illos: cæci ſunt, & duces cæcorum: cæcus autem, ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt*.

XXIII. Nec obeſt, quód debeamus vitare offenſionem tam Fidelium, quàm Infidelium, dicente Paulo 1. Cor.10. v.32. *Sine offenſione eſtote Judæis & Gentibus, & Eccleſiæ Dei*: nam, ut docet S. Thomas ibi ad primum, Paulus vult, quòd homo ſit ſine offenſione omnibus, ſic ut nulli det ſuo facto vel dicto minùs recto occaſionem ruinæ: *Sed cùm de veritate ſcandalum oritur, magis eſt ſuſtinendum ſcandalum, quàm veritas relinquatur*, ut dicit Gregorius Homil.7. in Evangelia. Et ſanè Doctrina Chriſti non ſolùm ab ipſo prædicata Scribis & Phariſæis, ſed etiam per Apoſtolos annuntiata, offenſioni & ſcandalo fuit & Judæis & Gentilibus, Regibus maximè & Principibus: & tamen numquid Apoſtoli ab ea toto Orbi prædicanda deſtiterunt? Imo eam uſque ad vitæ diſpendium conſtantes prædicarunt, quia licèt multis

tis

tis ſcandalo & offenſioni eſſet, ſalus tamen populorum hoc exigebat: unde Paulus ipſe 1. Cor. 1. v. 23. *Nos autem*, inquit, *prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam: ipſis autem vocatis Judæis atque Græcis Chriſtum Dei Virtutem & Dei Sapientiam*. Quia id, quod multis ſcandalum & ſtultitia erat, multis, ideſt ad Fidem vocatis, Dei Virtus & Sapientia ad ſalutem erat.

XXIV. Neque obſtat, quòd Apoſtolus 1. ad Timoth. 5. v. 1. moneat Timotheum dicens: *Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra ut patrem*; cùm ergo Principes & Sacerdotes Judæorum eſſent apud eos Seniores, non decuit, ut Chriſtus publicè & apertè increparet. Non, inquam, ut enim ait S. Thomas ibid. ad 3. Illud verbum Apoſtoli eſt intelligendum de illis Senioribus, qui non ſolùm ætate vel auctoritate, ſed etiam honeſtate vitæ ac doctrinâ ſunt ſenes. Si autem auctoritatem ſenectutis vertant in inſtrumentum malitiæ, publicè & moribus & doctrinâ populum in ruinam trahendo, quales tunc erant Sacerdotes, & Principes Judæorum, publicè erant à Chriſto increpandi: de his enim dicit Paulus ibidem v. 20. *Peccantes coram omnibus argue*. In quæ verba ait Chryſoſtomus: *Quid? nonne majus ſcandalum facit coram omnibus arguere? Minimè id quidem. Magis enim ſcandalizantur, ſi peccata non ignorantes, nullum inferri videant cruciatum, ſicut enim ſi impunè peccatur plurimi delinquunt: ita ſi peccata puniantur, complures virtuti ſtudent*. Et S. Gregorius Homil. 7. in Ezechiel. ait: *Si de veritate ſcandalum ſumitur, utilius permittitur naſci ſcandalum, quàm veritas relinquatur*. Cui addit S. Bernardus Epiſt. 78. *Cum enim carpuntur vitia, & inde ſcandalum oritur, ipſe ſibi ſcandali cauſa eſt, qui fecit, quod argui debeat, non ille, qui arguit*. Quæ de peccante publicè ſumi debent, non de peccatore occulto: hic enim inter te & ipſum ſolum, hoc eſt ſecretò, corrigendus eſt, juxta Chriſti monitum Matth. 18. v. 15. Cùm ergo Principes & Sacerdotes Judæorum falſis Traditionibus populum à Lege Dei averterent, necnon pravo exemplo mores aliorum corrumperent, & Chriſto prædicanti veritatem reſiſterent, juſtè à Chriſto increpabantur, & quidem publicè, ſicut ipſi publicè ſcandali cauſa erant.

XXV. Ex his apparet reſolutio tertii Quæſiti, nimirùm, quòd Chriſtus debuerit publicè, & non in occulto Doctrinam ſuam, quæ Doctrina veritatis eſt, prædicare. Ut enim docet S. Thomas prælaudata q. 42. ar. 3. poteſt doctrina occultari, vel ex intentione docentis, qui cùm velit per ſuam ſcientiam aliis excellere, ex invidia non vult eam aliis communicare, quod in

Chriſto locum non habuit, ex cujus perſona dicitur Sap. 7. v. 13. *Quam ſine fictione didici, & ſine invidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo.* Contingit etiam quandoque ex intentione docentis, doctrinam occultari ob inhoneſtatem eorum, quæ docet. Quo ſenſu Hæreticorum multi, ut Gnoſtici & alii, doctrinam ſuæ ſectæ ſolis ſuis manifeſtabant, quia immunditiis plenam. Auguſtino enim teſte Tract. 96. in Joan. *Quædam ſunt mala, quæ portare non poteſt qualiſcumque pudor humanus.* Doctrina autem Chriſti vera ſancta ac pura undequaque erat. Lucerna erat ponenda non ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut omnibus luceret. Unde de ea ipſe dicebat Marci 4. v. 21. *Numquid venit Lucerna, ut ſub modio ponatur, aut ſub lecto? Nonne ut ſuper candelabrum ponatur?*

Alio modo aliqua doctrina eſt in occulto, quia paucis proponitur. Sed ſic Chriſtus nihil in occulto docuit, quia omnem doctrinam ſuam vel turbæ toti propoſuit, vel omnibus ſuis diſcipulis in communi. Unde Auguſtinus Tract. 113. in Joan. *Quis*, inquit, *in occulto loquitur, qui coram tot hominibus loquitur; præſertim ſi hoc loquitur paucis, quod per eos velit innoteſcere multis?* Meritò igitur Joan. 18. v. 20. Pontifici Judæorum, eum interroganti de diſcipulis & doctrina ejus, reſpondit: *Ego palam locutus ſum mundo: ego ſemper docui in Synagoga, & in Templo, quò omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus ſum nihil.*

Tertio modo aliqua doctrina poteſt eſſe in occulto quantùm ad modum docendi. Et ſic Chriſtus quædam turbis loquebatur in occulto parabolis utens ad annuntianda ſpiritualia myſteria, ad quæ capienda non erant idonei vel digni: *Et tamen* (inquit S. Thomas) *melius erat eis vel ſic ſub tegumento parabolarum ſpiritualium doctrinam audire, quàm omnino ea privari. Harum tamen parabolarum apertam & nudam veritatem Dominus diſcipulis exponebat, per quos deveniret ad alios, qui eſſent idonei, ſecundùm illud 2. Timoth. 2. v. 2.* Quæ audiſti à me per multos teſtes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere: *Et hoc ſignificatum eſt Numer. 4. ubi mandatur, quòd filii Aaron involverent vaſa Sanctuarii, quæ Levitæ involuta portarent.*

Utebatur ergo Chriſtus parabolis ac ſimilitudinibus, non quaſi ſuæ doctrinæ veritatem involveret eam occultando, ſed potiùs ejus myſteria captui & conditioni eorum accommodando, morem regionis ſervans. Ut enim ait Hieronymus in cap. 18. Matth. *Familiare eſt Syris, & maximè Palæſtinis ad omnem ſermonem ſuum parabolas jungere: ut quod per ſimplex præceptum teneri*

ab

ab auditoribus non poteſt, per ſimilitudinem, exemplaque teneatur. Et ideò Matth. 13. v.13. Chriſtus ipſe dicebat: *Ideò in parabolis loquor eis, quia videntes non vident, & audientes non audiunt neque intelligunt.* Et v.34. dicitur, quòd *ſine parabolis non loquebatur eis*, nempè turbis; Quod tamen, ait S. Thomas ibidem ad tertium, ſecundùm Chryſoſtomum Hom.48. in Matth. *intelligendum eſt quantùm ad illum ſermonem, quamvis aliàs ſine parabolis multa turbis locutus fuerit.* Vel ſecundùm Auguſtin. lib. quæſt. ſeptemdecim ſuper Matth. q.15. *Non quia nihil propriè locutus eſt, ſed quia nullum ferè ſermonem explicavit, ubi non aliquid per parabolam ſignificavit, quamvis in eo aliqua & propriè dixerit.*

XXVI. Non tamen *omnia profunda ſuæ Sapientiæ* (inquit S. Thomas ad ſecundum) *ſuâ doctrinâ manifeſtavit* Dominus, *non ſolùm turbis, ſed etiam diſcipulis, quibus dixit Joan.16.* Adhuc multa habeo vobis dicere, quæ non poteſtis portare modò: *Sed tamen quodcumque dignum duxit aliis tradere de ſua ſapientia, non in occulto, ſed palam propoſuit, licèt non ab omnibus intelligeretur.* Hinc tollitur difficultas, quæ oriri poſſet. Cùm enim Chriſtus Joan.15. v.15. dixerit Apoſtolis: *Vos autem dixi amicos; quia omnia quæcumque audivi à Patre meo nota feci vobis*: quomodo cap.16. potuit dicere eiſdem: *Multa habeo vobis dicere, quæ non poteſtis portare modò?* Si omnia quæcumque audivit à Patre ſuo nota fecit diſcipulis ſuis, nil eis ſupererat dicendum. Tollitur, inquam, ſi cùm dixit *Omnia nota feci vobis*, cum Chryſoſtomo hom.77. aliàs 76. in Joann. *Intelligas ea, quæ audire illos oportebat*, vel cum S. Thoma, *ea quæ dignum duxit aliis tradere*, nempè myſteria Fidei, non autem omnia prorsùs Sapientiæ ſuæ arcana, quæ nec Apoſtoli tunc portare ſeu capere poterant, quia nondum Spiritus Sancti adventu & gratiâ fortes effecti fuerant. Omnia ergo, quæ Chriſtus dignum duxit aliis tradere, non in occulto, ſed palam, ideſt coram multis, vel turbis vel diſcipulis tradidit, eſtò non omnes ea, quæ dicebat, intelligerent. Unde Auguſtin. Tract. 113. in Joan. ait: *Ipſum autem palam modo quodam erat palàm, modo autem quodam non erat palàm. Palàm quippe erat, quia multi audiebant: & rursùm non erat palàm, quia non intelligebant. Et quod ſeorſum diſcipulis loquebatur, non in occulto utique loquebatur. Quis namque in occulto loquitur, qui coram tot hominibus loquitur... præſertim ſi hoc loquitur paucis, quod per eos velit innoteſcere multis, ſicut ipſe Dominus ait illis, quos adhuc paucos habebat:* Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta?

§. IV.

An Chriſtus aliqua ſcripſerit.

XXVII. Quartum, quod diſcutiendum propoſuimus, an ſcilicet Chriſtus non tantùm voce, ſed ſcripto etiam docere debuerit, ſeu doctrinam ſuam per ſe ipſum ſcripto tradere, negativè reſolvitur à S. Thoma dicta q.42. ar.4., qui hoc triplici ratione probat. Primam petit ex excellentia Doctrinæ Chriſti, quæ modo excellentiori debuit communicari, ut ſcilicet verbo tradita in tabulis cordis imprimatur, non in tabulis lapideis incidatur, ut Lex Vetus; Nam ut ait S. Doctor ad ſecundum: *Quia Lex Vetus in ſenſibilibus figuris dabatur; ideò etiam convenienter ſenſibilibus ſignis ſcripta fuit: ſed Doctrina Chriſti, quæ eſt* Lex Spiritus vitæ, *ſcribi debuit*, non atramento, ſed Spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus, *ut Apoſtolus dicit* 2. *Cor.* 3. Ille enim eſt excellentior Doctor, qui doctrinam immediatè imprimit cordi, quàm qui eam imprimit chartæ: *Unde* (ait S. Thomas in corp.) *etiam apud Gentiles Pythagoras & Socrates, qui fuerunt excellentiſſimi Doctores, nihil ſcribere voluerunt. Scriptura enim ordinatur ad impreſſionem doctrinæ in cordibus auditorum, ſicut ad finem.*

XXVIII. Secundam rationem petit ex ejuſdem doctrinæ ſublimitate, quæ litteris comprehendi non poteſt. Unde Joannes cap. ultimo ait: *Sunt & alia multa, quæ fecit Jeſus, quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros*: ideſt, ut explicat S. Auguſtinus Tract. ultimo in Joann. *Non ſpatio locorum credendum eſt mundum capere non poſſe, ſed capacitate legentium comprehendi non poſſe*. Si autem Chriſtus ſcripto doctrinam ſuam mandaſſet, nihil altius de ejus doctrina homines æſtimarent, quàm quod Scriptura contineret.

XXIX. Tertiam rationem petit ex ordine, quem tenet Providentia Divina, ut ſcilicet ſuprema non immediatè, ſed per media deveniant ad inferiora, & *ſic ordine quodam ab ipſo doctrina ad omnes perveniat; dum ipſe ſcilicet diſcipulos ſuos immediatè docuit, qui poſtmodum alios verbo & ſcripto docuerunt. Si autem ipſemet ſcripſiſſet, ejus doctrina immediatè ad omnes perveniſſet: unde & de Sapientia Dei dicitur Prover.*9. quòd miſit ancillas ſuas vocare ad arcem.

XXX. Hanc S. Thomæ doctrinam confirmat S. Auguſtinus lib.

lib.1. de Conſ. Evangeliſt. c.7., ubi de quibuſdam paganis conquerentibus de Chriſto, quòd nihil ſcripſerit, ei fortè credituris, ſi doctrinam ſuam ſcripto reliquiſſet, ita loquitur: *Sed illud priùs diſcutiendum eſt, quod ſolet nonnullos movere, cur ipſe Dominus nihil ſcripſerit, ut aliis de illo ſcribentibus neceſſe ſit credere. Hoc enim dicunt illi vel maximè pagani, qui Dominum ipſum Jeſum Chriſtum culpare aut blaſphemare audent, eique tribuunt excellentiſſimam Sapientiam, ſed tamen tanquam homini: diſcipulos verò ejus dicunt Magiſtro ſuo ampliùs tribuiſſe, quàm erat, ut eum Filium Dei dicerent & Verbum Dei, per quod facta ſunt omnia, & ipſum ac Deum Patrem unum eſſe, ac ſi qua ſimilia ſunt in Apoſtolicis litteris, quibus eum cum Patre unum Deum colendum eſſe didicimus. Honorandum enim tamquam ſapientiſſimum virum putant: colendum autem tamquam Deum negant.*

Quibus ita reſpondet: *Cùm ergo quærunt, quare ipſe non ſcripſerit, videntur parati fuiſſe hoc de illo credere, quod de ſe ipſe ſcripſiſſet, non quod alii de illo pro ſuo arbitrio prædicaſſent. A quibus quæro: cur de quibuſdam nobiliſſimis Philoſophis ſuis hoc crediderint, quod de illis eorum diſcipuli ſcriptum memoriæ reliquerunt, cùm de ſe ipſi nihil ſcripſiſſent? Nam Pythagoras, quo in illa contemplativa virtute nihil tunc habuit Græcia clarius, non tantùm de ſe, ſed nec de ulla re aliquid ſcripſiſſe perhibetur. Socrates autem, quem rursùs in activa, quâ mores informantur, omnibus prætulerunt, ita ut teſtimonio quoque Dei ſui Apollinis omnium ſapientiſſimum pronuntiatum eſſe non taceant, Æſopi fabulas pauculis verſibus proſecutus eſt, verba & numeros ſuos adhibens rebus alterius, uſque adeò nihil ſcribere voluit, ut hoc ſe coactum imperio ſui Dæmonis feciſſe dixerit, ſicut nobiliſſimus diſcipulorum ejus Plato commemorat: in quo tamen opere maluit alienas, quàm ſuas exornare ſententias. Quid igitur cauſæ eſt, cur de iſtis hoc credant, quod de illis diſcipuli eorum litteris commendarunt: & de Chriſto nolint credere, quod ejus de illo diſcipuli conſcripſerunt? Præſertim cùm ab eo ceteros homines ſapientiâ ſuperatos eſſe fateantur, quamvis eum fateri Deum nolint. An verò illi, quos iſto multò inferiores fuiſſe non dubitant, veraces de ſe diſcipulos facere potuerunt, & iſte non potuit? Quod ſi abſurdiſſimè dicitur, credant de illo, quem ſapientem fatentur, non quod ipſi volunt, ſed quod apud eos legunt, qui ea, quæ ſcripſerunt, ab illo ſapiente didicerunt.* En forte argumentum Auguſtini contra Paganos, qui de ſuis Philoſophis, quamvis nihil de ſe ſcripſiſſent, id, quod eorum diſcipuli de illis ſcripſerant, credebant: De Chriſto autem, quòd eſſet Deus, etſi hoc diſcipuli ejus de eo, & ut ab ipſo dictum, ſcripto reliquerint, quia

quia tamen ipſe hoc de ſe non ſcripſit, credere recuſabant.

XXXI. Quia verò Chriſtum fuiſſe ſapientiſſimum credebant, eos validè cap.8., ita aggreditur S. Doctor: *Deinde dicant, unde ſaltem quòd ſapientiſſimus fuerit, noſſe vel audire potuerunt? Si famâ diſſeminante, certior ne de illo nuntia fama eſt, quàm diſcipuli ejus, quibus eum prædicantibus ipſa per totum mundum fama fragravit? Poſtremò famam præferant famæ, & ei famæ de illo credant, quæ major eſt.* Deinde prolatâ Eccleſiæ famâ, quæ per totum orbem diffuſa prædicat Chriſtum Filium Dei unigenitum & verum Deum; concludit: *Si ergo famam eligunt teſtem, cur non hanc eligunt, quæ tantâ claritate præfulget? Si Scripturam, cur non Evangelicam, quæ tantâ auctoritate præpollet?* His Auguſtinus Paganos convincit, eos credere debere Chriſtum eſſe Deum, quia licèt ipſe hoc de ſe non ſcripſerit, hoc tamen ex ejus ore acceptum diſcipuli ejus toto orbe annuntiârunt, & fama univerſæ Eccleſiæ hoc teſtatur.

XXXII. Sed dices: Eodem S. Auguſtino teſte loco, ſupra laudato, Gentiles ſic erant affecti, ut doctrinæ Chriſti credidiſſent, ſi ipſemet eam litteris conſignaſſet: *Videntur*, inquit, *parati fuiſſe hoc de illo credere, quod de ſe ipſe ſcripſiſſet, non quod alii de illo pro ſuo arbitrio prædicaſſent.*

XXXIII. Reſpondet primò S. Thomas citato loco ad tertium: *Quòd illi, qui Scripturæ Apoſtolorum de Chriſto credere noluerunt, nec ipſi Chriſto ſcribenti credidiſſent, de quo opinabantur, quòd magicis artibus feciſſet miracula.* De facto enim libros à Chriſto ſcriptos aliqui dictitabant: ſed quales? audiatur S. Auguſtin. citato loco cap. 10. *Ita verò iſti deſipiunt, ut illis libris, quos eum ſcripſiſſe exiſtimant, dicant contineri eas artes, quibus eum putant illa feciſſe miracula, quorum fama ubique percrebuit, quod exiſtimando ſe ipſos produnt, quid diligant, & quid affectent. Quandoquidem Chriſtum propterea ſapientiſſimum putant fuiſſe, quia neſcio quæ illicita noverant, quæ non ſolùm diſciplina Chriſtiana, ſed etiam ipſa terrenæ reipublicæ adminiſtratio jure condemnat.* Ita Auguſtinus, qui addit in hoc etiam erraſſe, quòd dictos libros dicerent Chriſtum ad Petrum & Paulum ſcripſiſſe, cùm vel pueri ſcholares norint, toto tempore, quo Chriſtus in carne mortali cum ſuis diſcipulis vixit, Paulum nondum diſcipulum ejus fuiſſe.

XXXIV. Reſpondeo ſecundò, ex eodem S. Auguſtino lib.1. de Conſ. Evangel. cap.35. dicente: *Omnibus diſcipulis ſuis per hominem, quem aſſumſit, tanquam membris ſui corporis* (Chriſtus) *caput eſt. Itaque cùm illi ſcripſerunt, quæ ille oſtendit & dixit, ne-*

nequaquam dicendum eſt, quòd ipſe non ſcripſerit: quandoquidem membra ejus id operata ſunt, quod dictante capite cognoverunt. Quidquid enim ille de ſuis factis & dictis nos legere voluit, hoc ſcribendum illis tanquam ſuis manibus imperavit. Hoc unitatis conſortium, & in diverſis officiis concordium membrorum ſub uno capite miniſterium quiſquis intellexerit, non aliter accipiet, quod narrantibus diſcipulis Chriſti in Evangelio legerit, quàm ſi ipſam manum Domini, quam in proprio corpore geſtabat, ſcribentem conſpexerit. Quidquid ergo diſcipuli Chriſti ſcripſêre de ipſo, tamquam ejus manu exaratum ſuſcipiendum eſt, ac eâdem fide tenendum, quando ut tale nobis ab Eccleſia proponitur. Eccleſiæ etenim judicium eſt unicum & infallibile criterium diſcernendi libros verè Apoſtolicos ac Divinos à non Apoſtolicis aut non Divinis, cui S. Auguſtinus adeò obſequebatur, ut lib. contra Epiſt. fundamenti cap. 5. dixerit: *Ego verò Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret auctoritas.*

Cùm igitur Catholica Eccleſia nihil à Chriſto immediatè ſcriptum nobis proponat, eum nihil omnino ſcripto reliquiſſe tenendum eſt. Ac propterea Epiſtolam, quæ ab ipſo ſcripta ad Abgarum ſeu Abagarum Edeſſenorum Regem circumfertur, ad apocrypha amandavimus Tract. de libris Novi Teſtamen. c. 4. de apocryphis §. 1. Quæ ibi diximus huc transferre ſtudioſus poterit.

XXXV. His prævenitur inſtantia, quæ fieri poſſet, nimirùm, quòd ſi Chriſtus manu propriâ doctrinam ſuam ſcripto exaraſſet, majus fundamentum de veritate ejus haberemus, quàm modò: haberemus enim eam confirmatam teſtimonio proprio, non alieno, nec dubitare poſſent Infideles, an ea, quæ in Evangeliis ſcripta leguntur, ſpiritu ejus, an potiùs pro arbitrio ſcribentium fuerint exarata; nec in uno libro totam ejus doctrinam manu propria traditam tanquam in autographo legenti ullus ſupereſſet ambigendi locus, ſicut modò, cùm à pluribus ſcripta legimus: ſive unum cum altero conciliandi: ſive etiam quodnam ſcriptum genuinum ſit, quodve apocryphum.

XXXVI. Cui reſpondetur ex jam dictis, quòd cùm diſcipuli ſcribentes de Chriſto ſe habuerint tamquam manus ex influxu & motione capitis ſcribens, quæ illi ſcripſerunt de Chriſto, perinde eſt, ac ſi ille ſcripſiſſet, & teſtimonium eorum non eſt alienum, ſed teſtimonium Chriſti per ipſos evulgatum. Quod ſi aliter, quàm Chriſtus dixerat & fecerat, prædicaſſent & ſcripſiſſent inſpectantibus Gentilibus ac Judæis, quorum non pauci dictorum & geſtorum Chriſti oculares teſtes fuerunt, de falſitate

te ac mendacio facilè convicti fuiſſent; quod tamen nemo auſus fuit eis opponere. Imo cùm ea, quæ dixerant & ſcripſerant, miraculis comprobata ſuis oculis infideles ipſi cernerent, de eorum certitudine magis magiſque confirmabantur.

Neque ex eo, quód plures ſcripſerint, ullum veritati præjudicium naſcitur, quin potiùs mira inter omnes conſonantia ea, quæ ſcripſerunt, vera eſſe confirmat; mendacii enim non una vox eſt. Dubium autem, quod potuit naſci, an diſcipulorum ſcripta de Chriſto, quæ modò extant, ſincera ſint ac genuina, ſublatum fuit auctoritate Eccleſiæ genuina à ſpuriis decernentis, & quæ ut ſincera ac Divina ſint omnibus declarantis. Imo hoc dubium ſuboriri potuiſſet, etiamſi Chriſtus ſua manu ſcripſiſſet: nam potuiſſet dubitari, an Codices, quos modò habemus, ſint ſinceri & conformes authographo exemplari manu Chriſti conſcripto, an verò ex Scriptorum oſcitantia vel malitia interpolati.

XXXVII.. Hoc invictè probat S. Auguſtinus lib. 33. contra Fauſtum cap. 6., ubi cùm Manichæi, ut ſuum tuerentur errorem, Scripturas, quæ eis opponebantur ex Novo Teſtamento, quod ſolum admittebant, dicerent, non eſſe genuinas Apoſtorum, ſed ab aliquo falſario ſuppoſitas vel corruptas: poſtquam eos confutavit, ex eo quòd Eccleſia univerſa ut legitimas & genuinas eas habet, quas certè ut tales non haberet, ſi reverà non eſſent, ſicut alias, quæ ſub nomine Apoſtolorum ab initio obtrudebantur, cognovit ſub falſo eorum nomine ſpargi: & ideò eas repudiavit. Et ipſi ſeculares homines quædam ſub ementito Hippocratis nomine ſcripta, cognito quòd ſpuria eſſent, auctoritate omni ſpoliarunt, contra verò ea, quæ omnis ætas ut veros eorum fœtus agnovit, ut tales ſemper ſuſcepêre, ut de illis dubitare ſummæ dementiæ ſit, ita proſequitur: *Platonis Ariſtotelis Ciceronis Varronis aliorumque ejuſmodi auctorum libros unde noverunt homines, quòd ipſorum ſint, niſi eádem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatione continua? Multi multa de litteris Eccleſiaſticis conſcripſerunt, non quidem auctoritate canonicá, ſed aliquo adjuvandi ſtudio, ſive dicendi. Unde conſtat quid cujus ſit, niſi quia his temporibus, quibus ea quiſque ſcripſit, quibus potuit, inſinuavit atque edidit, & inde in alios atque alios continuatá notitiá latiùſque firmatá ad poſteros, etiam ad noſtra tempora pervenerunt, ita ut interrogati, cujus quiſque liber ſit, non hæſitemus, quid reſpondere debeamus. Sed quid pergam in longè præterita? Ecce iſtas litteras, quas habemus in manibus, ſi poſt aliquantum tempus hujus vitæ noſtræ, vel illas quiſquam Fauſti eſſe, vel has*

has neget eſſe meas, unde convincitur, niſi quia illi, qui nunc iſta noverunt, notitiam ſuam ad longè etiam poſt futuros continuatis poſterorum ſucceſſionibus trajiciunt? Quæ cùm ita ſint, quis tandem tanto furore cæcatur, niſi Dæmoniorum mendaciloquorum malitiæ atque fallaciæ conſentiendo ſubverſus ſit, qui dicat, hoc mereri non potuiſſe Apoſtolorum Eccleſiam, tam fidam tam numeroſam fratrum concordiam, ut eorum ſcripta fideliter ad poſteros trajicerent, cùm eorum cathedras uſque ad præſentes Epiſcopos certiſſimâ ſucceſſione ſervaverint, cùm hoc qualiumcumque hominum ſcriptis, ſive extra Eccleſiam ſive in ipſa Eccleſia tanta felicitate proveniat? Hæc pro veritate librorum, quos ut Sacros & Apoſtolicos veneratur Eccleſia, ſtrenuè de more S. Auguſtinus.

Quæri hic poſſet, an cùm Chriſtus nihil ſcripſerit, dederit ſaltem diſcipulis præceptum ſcribendi ea, quæ ſcripſerunt. Sed cùm hoc ſupra tractatum ſit cap. 1. de Evangeliis §. 6., & negativè reſolutum contra Joannem Clericum aſſerentem, non eſt cur hic de hoc ſermo habeatur.

§. V.

De tempore Prædicationis Chriſti.

XXXVIII. HOc eſt quintum, quod examinandum propoſui, in quo non conveniunt ſive Veteres ſive Recentiores. Ut enim refert Baronius ad an. Chriſti 34. num. 144. Gnoſtici antiqui hæretici, ut ſcribit Irenæus lib. 2. adversùs hæreſ. cap. 38. modò 22., uno tantùm anno Chriſtum prædicaſſe putabant; ajebant enim, cùm eſſet triginta annorum, veniſſe ad Baptiſmum: *Duodecimo autem menſe eum eſſe paſſum, ut ſit anno uno poſt Baptiſmum prædicans*. Et hoc ſe colligere exiſtimabant ex illo Iſaiæ 61. *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd unxerit Dominus me... Ut prædicarem annum placabilem Domino*. Idem ſenſit Clemens Alexandr. lib. 1. Stromat. pag. mihi 340. dicens: *Erat Jeſus veniens ad Baptiſma quaſi triginta annorum, eo quòd anno ſolo oporteret eum prædicare; hoc quoque ſic ſcriptum eſt: annum acceptabilem Domino prædicatum miſit me*. Conſentiunt Lactantius, Julius Africanus aliique, inter quos S. Gaudentius Tract. 3. de prima Dominica Paſchæ his verbis: *Anniculus eſt* (Chriſtus) *quia poſt illud Baptiſma, quod pro nobis in Jordane ſuſceperat, uſque ad paſſionis ſuæ diem unius anni tempus impletur, & ea tantùm ſcripta ſunt in Evangeliis, quæ in illo anno vel docuit vel fecit*: quod ſumſit fortè ex Philaſtrio, qui de annis Chriſti, & tempo-

re, hæreſi 106. ait: *Dominus, quæ in uno anno geſſit & docuit, hæc ſola præcepit conſcribi. Nam quæ ante facta ſunt ab eo & dicta primis triginta annis, ſecundùm Beatum Joannem* (ſubaudi ſcripta non ſunt) *qui dixit, mundum non capere poſſe, ſi univerſa ſcriberentur, quæ fecerat.* Idem opinatur Caſſiodorus in Chronico.

XXXIX. Alii tempus prædicationis Chriſti duobus annis completum fuiſſe arbitrati ſunt. Hujus opinionis auctor fuit Apollinarius Laodicenus apud S. Hieronymum in cap. 9. Danielis, nimirùm: *Triceſimo juxta Evangeliſtam Lucam anno ætatis ſuæ cæpit in carne Dominus Evangelium prædicare, & juxta Joannem Evangeliſtam per tria Paſchata duos poſtea implevit annos.* Pro hac opinione citatur etiam Cyrillus Alexandrinus in cap. 29. Iſaiæ.

XL. Alii tertiò volunt, tribus annis & aliquot nempe tribus menſibus Chriſtum prædicationem ſuam abſolviſſe. Huic ſententiæ favet S. Epiphanius hæreſ. 51. dicens: *Comperitur, trigeſimo tertio anno adventus Incarnationis ſuæ Unigenitus paſſus eſſe*, quamvis, ut notat Baronius citatus, æquivocet in nominibus eorum, qui eo anno Conſules erant.

XLI. Huic ſententiæ libentiùs ſubſcribo. Primò, quia S. Ignatius Martyr in Epiſt. ad Trallianos ita ſcribit: *Et expletis tribus annorum decadibus baptizatus eſt à Joanne*: deinde ſubdit: *Et ubi triennium prædicavit Evangelium, ſigna & prodigia patravit, à falſis Judæis & præſide Pilato judicatus eſt* &c. Cujus teſtimonium maximæ fidei eſſe debet, cùm teſte Hieronymo lib. de Script. Eccleſ. affirmet, ſe Chriſtum poſt reſurrectionem propriis oculis vidiſſe.

Secundò, quia hanc Eccleſiæ Romanæ fuiſſe ſententiam, ſcribit Beda de Ratione temporum cap. 45. dicens: *Habet, ni fallor, Eccleſiæ Fides, Dominum in carne paulò plus, quàm triginta tres annos, uſque ad ſua tempora paſſionis vixiſſe.* Et inferiùs ſubdit, Sanctam Eccleſiam Romanam hanc fidem tenere.

Tertiò, Chriſtus tempore, quo prædicavit, quatuor Paſchata celebravit. Primum deſcribitur Joan. 2., ubi poſt enarratas nuptias Canæ v. 13. dicitur: *Et propè erat Paſcha Judæorum, & aſcendit Jeſus Hieroſolymam.* Secundum Joan. 5. ubi v. 1. dicitur: *Poſt hæc erat dies feſtus Judæorum, & aſcendit Jeſus Hieroſolymam*, ubi licèt non nominetur feſtum Paſchæ, dum tamen dicitur *Dies feſtus Judæorum* antonomaſticè ſumitur pro Paſchate. Tertium Joan. 6., ubi v. 4. habetur: *Erat autem proximum Paſcha dies feſtus Judæorum.* Quartum refert idem Joannes c. 12. & 13. ante

ante ejus paſſionem. Cùm enim ſexta Januarii baptizatus fuerit, primum Paſcha celebravit tribus menſibus circiter poſt Baptiſmum, alia duobus annis ſequentibus, ultimum pridie quàm pateretur.

XLII. Similem diſcurſum facit Irenæus lib. 2. contra hæreſ. cap. 22. alias 38. ubi probans, non uno, ut volebant Gnoſtici, ſed tribus annis Chriſtum prædicationem ſuam compleviſſe, hoc ex numero Paſchatum probans, ait: *Et primum quidem ut fecit vinum ex aqua in Cana Galilea, aſcendit in diem feſtum Paſchæ, quando & ſcriptum eſt* (Jo. 2. v. 23.) Quia multi crediderunt in eum, videntes ſigna, quæ faciebat, *ſicut Joannes Domini diſcipulus meminit.... Et poſt hæc iterum ſecunda vice* (Jo. 5. v. 1.) *aſcendit in diem feſtum Paſchæ in Jeruſalem, quando paralyticum, qui juxta natatoriam jacebat triginta octo annos, curavit, jubens, ut ſurgeret & auferret grabatum ſuum, & iret. Et iterum inde ſecedens trans mare Tiberiadis* (Jo. 6. v. 1.) *ubi & cùm multa turba fuiſſet eum ſecuta de quinque panibus ſatiavit omnem illam multitudinem, & ſuperaverunt duodecim cophini fragmentorum. Deinde cùm Lazarum ſuſcitaſſet ex mortuis, & inſidiæ fierent à Phariſæis, ſecedit in Ephrem civitatem: & inde* ante ſex dies Paſchæ (Jo. 11. v. 54.) *veniens in Bethaniam ſcribitur, & de Bethania aſcendens in Hieroſolymam, & manducans Paſcha, & ſequenti die paſſus*. Ita Irenæus, qui tamen ſola tria Paſchata Chriſtum prædicationis tempora celebraſſe dicit, ſive quia Paſcha, quod Joannis 5. & 6. recenſetur, pro uno eodem reputat, ſive quia cùm intentum ejus eſſet oſtendere contra Hæreticos, Chriſtum non uno tantùm, ſed tribus annis integris prædicaſſe, ultimum Paſcha, poſt quod paſſus eſt, non computavit, nimirùm pro anno. In hoc tamen diſſentit à nobis, & communi ſenſu Irenæus, quòd initium prædicationis Chriſti non ſumit ab ejus Baptiſmo. Eſt enim in ſententia, quód non ſtatim poſt Baptiſma munus prædicationis aſſumſerit, ſed aliquot annis ſolitariam vitam egerit, & ſolùm expleto quadrageſimo ætatis anno paſſus fuerit. Et propterea nuptias Canæ, poſt quas prædicationem inchoaſſe putat, non uno anno poſteriores ejus Baptiſmo ponit.

XLIII. Ceterùm prædicationem ſuam Jeſum inchoaſſe ante nuptias Canæ, conſtat ex eodem Joanne cap. 1., ubi poſtquam ipſius Baptiſtæ teſtimonio Chriſtum jam baptizatum oſtendit, ſtatim refert duos ex diſcipulis Joannis, eo relicto, ſecutos eſſe Jeſum, quorum unus erat Andræas frater Simonis Petri, qui à fratre monitus & ipſe acceſſit, & uterque à Chriſto fuit acceptatus, ſicut & in craſtinum Philippus & Nathanael. Tertiâ

autem die ſive poſt Andrææ Petri & aliorum acceſſum, ſive diſceſſum in Galilæam invitatus fuit Jeſus unà cum diſcipulis ad nuptias. Unde Joan.2. v.1. dicitur: *Et die tertia nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ... Vocatus eſt autem & Jeſus & diſcipuli ejus ad nuptias*. Si ergo quando Jeſus vocatus fuit ad nuptias, vocati fuerunt etiam ejus diſcipuli, ergo jam initium dederat ſuæ prædicationi. Cùmque tempus, quo hæ nuptiæ celebratæ ſunt, non multis diebus antecederet Paſcha, ut refertur ibi v.13. ad quod celebrandum Chriſtus Hieroſolymam aſcendit, fit, ut iſtud fuerit primum Paſcha, quod poſt initium prædicationis Chriſtus celebravit.

Itaque hiſtoriæ ordo hic eſt. Jeſus die 6. Januarii baptizatus, ſtatim ad deſertum perrexit, ubi manſit quadraginta diebus, ideſt uſque ad decimam ſextam Februarii. Inde digreſſus obvium habuit Joannem, cujus præconiis excitati duo ex diſcipulis ejus abierunt ad Chriſtum, quos alii ſecuti ſunt, unde cœpit Chriſti prædicatio: poſt hæc ſecutæ ſunt nuptiæ; tandem primum Paſcha, quod proinde tribus menſibus ejus Baptiſmum, & etiam initium prædicationis ſubſecutum eſt; niſi initium prædicationis, ut par eſt, ſumamus ab ejus ingreſſu in deſertum utpotè præparatorio ad prædicationem. Videri poſſunt Chronologi, inter quos Graveſon de Myſteriis & Ann. Chriſti Diſſert.2. proluſoria p.2 , ubi ea omnia, quæ Chriſtus ſuæ prædicationis tempore geſſit, accuratè deſcribit.

Quarti Tomi Partis Primæ Finis.

IN-

INDEX RERUM

Quæ in hac prima Parte quarti Tomi continentur.

A

ÆDes *Lauretana Domus, in qua fuit annuntiata Maria*. Pag. 125.
Ætates *Mundi*. 191.
Agnus *quare non oblatus in Templo, ſed par turturum*, 263.
Amburbale *feſtum*. 272.
S. Anaſtaſia *non eſt functa officio obſtetricis in partu Virginis*. 181.
Angelus *ad Mariam*. 34.
Anima *Chriſti in inſtanti conceptionis fuit unita corpori, & una cum corpore Verbo*. 139.
Animalia *erant in Præſepio Chriſti, nempè Bos & Aſinus*. 187.
Anna *Mater Mariæ Virginis*. 36.
Anna *Prophetiſſa quomodo non diſcedebat de Templo*. 54. *Quæ*. 268.
Anna *& Caiphas ſimul Sacerdotes*. 315.
Annus *Baptiſmi Chriſti quis annus Imperatoris*. 333.
Apocryphæ *hiſtoriæ de Ortu Virginis*. 34. & 44.
In Apocryphis *libris, quæ vera cujus auctoritatis*. 45. 47.
Aqua *Benedicta in Feſto Epiphaniæ*. 256.
—*Maledictionis, quæ ſit*. 170.
Archelaus *quamdiù regnavit poſt Herodem*. 306.

B

BAptiſmus *Joannis fuit à Deo, & cur denominetur à Joanne*. 321. *habuit materiam remotam & proximam, non formam*. 322. *Non conferebat gratiam*. 323. *inducebat ad pœnitentiam*. 324. *non ceſſavit ſtatim Chriſto baptizato*. 324. *ſed poſtquam fuit miſſus in carcerem*. 326., *fuit diverſus à Chriſti Baptiſmo*. 327.
Baptiſmus *ſanguinis fecit pueros Martyres Chriſti*. 299.
Baptizati *Baptiſmo Joannis erant baptizandi Baptiſmo Chriſti*. 328.
Bethania *Caſtellus Marthæ & Magdalenæ altera à Bethania trans Jordanem*. 335.
Bethania *trans Jordanem eadem ac Bethabara*. 335.
Bethlehem *Civitas, in qua natus eſt Jeſus*. 184.

S.Cæ-

C

S. CÆcilia *conſenſit in traditionem ſui corporis Valeriano non in uſum*. 83.
Cainam *quare non ponatur à Matthæo in genealogia Chriſti*. 30. *aliqui putant fuiſſe intruſum in Evangelio Lucæ*. *ibidem*.
Caiphas *non habuit Annam Vicarium*. 316.
Candelarum *uſus in feſtò Purificationis*. 270.
Canticum *Mariæ Virginis*. 156.
Caro *Chriſti ſumta ex Adam*. 2.
Chriſtus *ex ſtirpe Adam*. 1. & *David*. 4. *ſpeciali ratione dicitur filius Abrahæ & David*. 5. *dilexit Virgines*. 102. *conceptus in utero non in corde Virginis*. 130. *poteſt dici conceptus de Spiritu Sancto, non tamen natus*. 134. *in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit Sanctus*, & *habuit uſum liberi arbitrii*. 142. *potuit mereri*, & *fuit perfectè comprehenſor* & *Beatus*. 143. *exivit ab utero clauſo Matris*. 174. *ſine dolore ejuſdem*, & *ſine ſordibus*. 178. & 182. *natus extra civitatem Bethlehem ſed propè, in Spelunca deſtinata ad receptionem animalium*. 185. *natus anno à creatione Mundi quater milleſimo*. 190. *menſe Decembri*. 192. *die vigeſima quinta*. 194. *media nocte*. 195. *circumciditur*. 206. *vocatur Jeſus*. 207. *alia nomina ejuſdem*. 208. *non fuit circumciſus in Templo aut Synagoga, ſed in antro Bethlehemitico*. 211. *ignoratur Miniſter circumciſionis*. 213. *Infans non fecit miracula*. 225. *fugit in Ægyptum poſt Præſentationem in Templo*. 274. *fugit ex Nazaret*. 276. *vix anno integro in Ægyptum permanſit*. 280. *quomodo intelligitur quod creſcebat ſapientia, ætate & gratia*. 301. *diſputabat in Templo audiens & interrogans*. 307. *interrogando docebat, invenitur poſt triduum à parentibus*. 308. *pauperem vitam duxit, ſed non vivebat oſtiatim, mendicando*. 311. *non duxit vitam ſolitariam, ſed artem fabrilem Patris exercuit*. 312. *voluit baptizari à Joanne*. 328. *baptiſmo ejuſdem*. 330. *anno ætatis ſuæ trigeſimo incipiente*. 332. *menſe Januario*. 334. *die ſexta in fluvio Jordanis*. 335. *declaratus à Patre filius naturalis, & Unigenitus*. 344. *incertum eum baptizaſſe aliquos nempè Deiparam & Apoſtolos*. 347. *ductus in deſertum à Spiritu Sancto, non vi ſed libera ejus voluntate*. 349. *tentari voluit*. 350. *non à carne, nec à Mundo, ſed à ſolo Diabolo*. 352., *quomodo jejunavit quadraginta diebus & noctibus*. 354. *poſt Baptiſmum auſteram vitam aſſumſit*. 356. *quare noluit ſuccurrere ſuæ fa-*

fami convertendo lapides in panem. 357. *habebat tres veſtes tunicam inconſutilem, talarem & pallium*. 365. *incedebat capite cooperto, & utebatur ſaltem ſoleis, caligis, ſive ſandaliis*. 367. *tempore ſuæ prædicationis pauperem vitam duxit*. 370. *implevit legem ſex modis*. 372. *primò ſolis Judæis ſuam doctrinam exhibuit*. 375. *ejus prædicatio fuit conveniens non obſtante offenſione Scribarum & Phariſæorum*. 376. *publicè docere & prædicare debebat*. 377. *quare utebatur parabolis*. 378. *non omnia occulta Sapientiæ ſuæ omnibus manifeſtavit*. 379 *Doctrinam ſuam non tradidit Scripto, ſed prædicandam diſcipulis reliquit*. 380. *tribus annis & tribus menſibus abſolvit prædicationem, in quibus quatuor Paſchata celebravit*. 386.

Circumciſio *eſt miniſterium mere laicum*. 212.

Civitas *Eliſabeth quæ*. 146.

Cœli *apertio in Baptiſmate Chriſti quomodo contigerit*. 337.

Collegium *Apoſtolicum habebat loculos*. 371.

Columba, *in qua apparuit Spiritus Sanctus fuit vera Columba*. 342.

Conceptio *Chriſti contigit poſt Salutationem Mariæ*. 124. *in utero non in corde Virginis*. 130. *activè tribuitur Spiritui Sancto*. 134., *fuit ſupernaturalis & miraculoſa*. 137.

Contradictiones *inter Matthæum & Lucam circa genealogiam Chriſti conciliantur*. 14. 16. 21.

Corpus *Chriſti fuit formatum ex puriſſimis Sanguinibus Virginis*. 131. *in momento ſuæ conceptionis fuit integrum*. 138. *non fuit formæ, nec nimis indecoræ, nec nimis venuſtæ*. 141.

D

Deſertus *locus tentationis Chriſti ubinam ſit*. 353.

Deſponſatio *quid ſignificat*. 91.

Diabolus *ſub viſibili forma Chriſtum tentavit*. 361. *quomodo tranſtulit Chriſtum ſuper pinnam Templi, & ſuper montem excelſum*. 361. *quomodo ex monte oſtenderit Chriſto omnia regna mundi*. 362. *ſuſpicatur Chriſtum eſſe Filium Dei*. 352.

Diſcipuli *Chriſti non baptizabant Baptiſmo Joannis*. 326.

Diſputatio *de Lege habebatur in aliquo loco Templi*. 307.

Diſſonantia *Matthæi & Lucæ circa tempus & ordinem tentationum Chriſti conciliatur*. 360.

Doctrina *Chriſti præſtantiſſima, & ſanctiſſima*. 375.

Dolor *Parentum Chriſti ex ejus amiſſione in Templo ex amore procedebat*. 308.

Domus, *in qua Angelus annuntiavit Mariam erat Domus Joſeph*. 125.

Eli-

Digitized by Google

E

ELiſabeth *ſalutat Mariam*. 150.
Epiphania *quid ſignificet*. 254. *ejus feſtivitas antiqua*. 255.
Evangeliſtæ *ſilent de geſtis Chriſti in infantia*. 301.
Evangelium *non emendandum ex Patribus, ſed Patres ex Evangelio*. 29.
——*Jacobi apocryphum*. 47.
——*Infantiæ apocryphum*. 281.
Eunuchi *validè non poſſunt inire Matrimonium*. 84.

F

FAbulæ *de Joſepho vidente Virginem gravidam*. 167.
——*de Nativitate Chriſti*. 175. 180.
——*de Puero Jeſu*. 302.
——*de purgatione Mariæ dum ingreſſa eſt in Templum*. 269.
Feſta *Myſteriorum Chriſti quando celebrantur*. 250.
Feſtum *Circumciſionis quando incepit*. 221.
——*Purificationis antiquum*. 270. *quare inſtitutum*. 271. *quando*. 272.
Figuræ *Virginitatis Mariæ*. 106.
Fons *aquæ in ſpelunca ubi natus eſt Chriſtus*. 205.
——*Olei Romæ*. 204.
Fratres *Domini, qui intelliguntur*. 104.
Fuga *Chriſti in Ægyptum*. 274.

G

GAbriel *fuit Angelus, qui annuntiavit Mariam*. 119. *qui fuit miſſus ad Danielem & Zachariam*. 122. *apparuit Mariæ viſibilis ſub corporali forma*. 123. *ſalutavit Mariam dum erat in domo*. 125. *aptavit ſibi corpus*. 126. *ſalutavit Mariam menſe Martio*. 126. *de hora nihil certi*. 127. *verba Salutationis fuerunt ordinatè prolata*. 128.
Genealogia *Chriſti quare potiùs per Joſeph, quàm per Mariam deducatur*. 12.
Græci *conſervant per annum aquam benedictam die ſexta Januarii*. 325.
——*à quibus fabulas de Maria Virgine hauſerint*. 35.
Guillelmus Ochamus *dicebat Chriſtum vixiſſe oſtiatim mendicando*. 311.

H

HEli *non fuit Pater naturalis Mariæ*. 25.
Helvidius *malè ſenſit contra Virginitatem Mariæ*. 106. *confutatur*. 108.
Herodes *ter navigavit Romam ante Natalem Chriſti*. 290. *inter pueros non interfecit Filium ſuum bimum, ſed Antipatrum filium adultum*. 293. *quomodo mortuus*. 280.
Hugonis *Grotii modus reconciliandi Evangeliſtas in genealogia Chriſti refellitur*. 22.

Hy-

Hypapantes *dies Feſtus Purificationis*. 270.

I

IDolorum *everſio inviſibilis tempore Chriſti*. 285.
Jeconias *quomodo ponatur in genealogia Chriſti*. 12. *duo fuerunt*. 27.
Jejunium *Chriſti fuit conveniens ante tentationem*. 355.
Jephte *non fecit votum Virginitatis*. 63.
Jeſus, *qui vocati in Veteri Teſtamento*. 208.
Infantes *ab Herode occiſi veri Martyres*. 296. *non fuit acceleratus illis uſus rationis*. 297. *incertus numerus cæſorum ſed ingens*. 293.
Joannes *habuit in utero uſum rationis*. 62. 153. *ſanctificatur in utero*. 151. *miraculosè exultat in utero Matris*. 150. *ejus Nativitas*. 151. *miniſterium*. 317. *non abrogavit Legem Veterem, ſed erat limes utriuſque Legis*. 319. *novam non inſtituit*. 320. *Baptizabat etiam poſtquam Chriſtus per diſcipulos cœpit baptizare*. 325. *Chriſtum ipſum baptizavit*. 328. *numquam dubitavit illum eſſe Meſſiam*. 340. *non fuit baptizatus à Chriſto in aqua*. 346.
Joannes XXII. *damnat errores Michaelis Cæſarii & Ochami*. 311.
Joram *genuit Oziam non immediatè ſed mediatè*. 25.
Joſeph *Sponſus Mariæ*. 68. *apocrypha quæ narrantur de ejus Matrimonio*. 69. *Pater Chriſti dici poteſt*. 74. *imò & Dei*. 76. *quare putativus*. 76. *ejus ætas dum Matrimonium cum Virgine inivit*. 96. 98. *ante conjugium non fuit viduus, ſed cælebs*. 101. *ſemper permanſit Virgo*. 106. *ejus privilegia*. 111. *Dignitas ejus an ſit major illa Præcurſoris*. 113. *ejus cultus quando incœpit*. 114., *an fuerit ſanctificatus in utero*. 114., *an regnet in cælo in corpore & anima*. 115. *fuit comes Virginis in itinere ad Eliſabeth*. 149. *fuit faber lignarius*. 313.
Joſephus *hiſtoricus quare ſiluit necem Infantium*. 295.
Judæa *regio temperatiſſima*. 193
Judæi *putabant Meſſiam proditurum ex ſtirpe David*. 5. *diſcalceati in lectis accumbebant Menſæ*. 369. *calumniabantur Chriſtum de tranſgreſſione Legis*. 372.

K

KAlendæ *Januarii apud Romanos ſolemnes*. 219.

L

LEx *purgationis Matrum*. 258. *ab ipſa erat immunis Maria, illi tamen ſe ſubjecit*. 260.
—— *offerendi ſacrificium pro peccatis, & de primogenitis pri-*

prima non erat ſubjectus Chriſtus, ſecundæ tamquam per eam figuratus. 161.
—— de Deſponſatis apud Judæos. 89. 94.
——Leviratus quæ. 23.
——Viſitationis Templi. 304.
Libanius Sophiſta irriſor Chriſti. 313.
Liber de ortu Mariæ apocryphus. 43.
Lucas texit ſeriem legalem Chriſti. 17.
Lupercalia feſta. 271.

M

MAgi erant Reges. 236. tres tantum. 240. illorum nomina incerta. 241. ab Oriente venerunt ex illa parte, quæ dicitur Arabia Felix. 243. non advenerunt Jeroſolymam poſt biennium à nato Chriſto. 247. neque poſt Purificationem Mariæ. 249. ſed tertia decima die à Chriſti ortu. 245. probabile utrumque eſt inveniſſe Chriſtum in Spelunca, aut in Domo. 253. qua via reverſi incertum. 253.
Magia quid. 235.
Manifeſtatio Chriſti convenienti Ordine facta. 226. & etiam modo 227. cur Paſtoribus per Angelos, Magis per Stellam. 227.
Marcoſii ſeù Marchitæ fabulæ de Chriſto in pueritia. 310.
Maria ex ſemine David. 7. de Tribu Juda. 8., & ſtirpe David. 10. quomodo ad Tribum Levi pertineat. 11. ejus ortus apocrypha hiſtoria. 39. non fuit educata in Sancta Sanctorum. 50. nec manu Angelorum nutrita. 52. nec in cellulis propè Templum. 53. emiſit votum Virginitatis. 56. non habuit uſum rationis in primo inſtanti ſuæ Conceptionis. 61. fuit prima quæ emiſit votum Virginitatis. 63., fuit Joſepho ſponſione promiſſa, ſed Matrimonio juncta. 90. potiùs dicitur deſponſata quàm nupta. 91. cohabitabat in eadem domo, cum Joſepho. 92. ejus ætas quando inivit Matrimonium. 96. 98. numquam fuit carnaliter cognita à Joſepho. 106. convenienter ab Angelo annuntiata. 117. quare turbata. 124. non dubitavit de Myſterio, ſed de modo. 58. 128. concepit Chriſtum in utero non in corde. 130. in conceptione Chriſti nihil egit activè. 136. viſitavit Eliſabeth. 144. non ſola. 148. diſceſſit à Domo Eliſabeth ante partum Joannis. 166. non amiſit Chriſtum in Templo ſua culpa. 309., qua arte ſibi victum compararet. 313.
Maria Cleophæ quæ. 37.
Martyrium includit caritatis actum. 300.
Materia Corporis Chriſti quomodo derivata ab Adam. 3.
Matrimonium Mariæ cum Joſepho verum. 70. ejus convenientia. 78. initum ante Lega-

gationem Gabrielis. 86.
Matthæus *texit generationem naturalem Chriſti*. 17.
Michael *Cæſenas dicebat Chriſtum vixiſſe oſtiatim mendicando*. 311.
Miracula *in Myſterio Incarnationis*. 3. *in Conceptione Chriſti*. 137. *à Jeſu patrata in Ægypto, quæ vera, quæ apocrypha*. 282. *facta à Deo in teſtimonium Jeſu*. 288.

N

Ativitas *Chriſti quibus debuit manifeſtari, & quomodo*. 223. 226.
——*Joannis Baptiſtæ*. 171.
Nazareth *civitas ad quam miſſus Gabriel*. 124.
Nepotes *dicuntur fili Avorum*. 25.
Nudipedes *hæretici confutantur*. 369.

O

Racula *non ceſſarunt naſcente Chriſto, & præcipuè illud Apollinis*. 202.
Ordo *hiſtoriæ Chriſti*. 388.

P

Palæſtini *geſtant in pedibus ſoleas, ceù caligas*. 368.
Parentes *Virginis Mariæ*. 35.
Paſtores *erant in regione propè Bethlehem*. 197. *non fuerunt quatuor ſed tres*. 198. *incerti nominis*. 199. *annuntiaverunt aliis Fidem Chriſti*. 199.
Paupertas *Chriſti qualis*. 370.
Petrus Poſſinus *refellitur*. 23.
Pinnaculum *Templi quid*. 359.
Pontifices *tempore Chriſti duo erant: non adminiſtrabant ſimul*. 314.
Prædicatio *Chriſti*. 374.
Prædicationes *Meſſiæ*.
Præputium *Chriſti perſeverat in terra*. 216., *ubi ſit*. 217.
Præſentatio *Virginis in Templo*. 48.
Præſepium *quale*. 186.
Prodigia *vera in Nativitate Chriſti & apocrypha*. 200.
——*Tria in Baptiſmate Chriſti* 336.
Puellæ *non habitabant in cellulis citra Templum conſtructis*. 54. *apud Orientales à paternis ædibus numquam prodibant*. 55.
Punitio *Dei in filios non protendebatur, niſi ad tertiam vel quartam generationem*. 26.
Purgatio *intelligitur de Maria Matre, non de Chriſto Filio*. 257.

R

Ationes *quibus probatur Filium Dei aſſumſiſſe humanam naturam ex Adam*. 2.
Ritus *cæreorum antiquus etiam apud Gentiles*. 270.

S

Alathiel *potuerunt eſſe duo*. 28.
Sancta Sanctorum *in ſumma* ve-

veneratione etiam poſt Captivitatem Babylonicam. 51.
Sara *non poteſt dici Iſmaelis Mater*. 76.
Saturnalia *feſta*. 371.
Sephora *Miniſtra Circumciſionis*. 213.
Sibyllina *Oracula*. 203.
Simeon *quis fuit*. 264. *non fuit Sacerdos*. 265. *nec cæcus*. 268.
Spiritus, *à quo ductus eſt Chriſtus in deſertum fuit Sanctus*. 348.
Spiritus Sanctus *non poteſt dici Pater Chriſti*. 136. *deſcendit ſuper Chriſtum in ſpecie Columbæ*. 338.
Stella *quæ Magos duxit quæ*. 228. *ubi apparuit*. 234. *non fuit à Judæis viſa*. 234.
Stephanus *quomodo vidit Cœlos apertos*. 338.
Strenæ *quid ſint*. 220.
Summi Sacerdotes *dicebantur, & illi qui fuerunt exautorati*. 316.

T

Templi *Jani obſeratio*. 208
Templum *pacis non corruit in Nativitate Chriſti*. 200.
Tentationes *Chriſti, quo ordine & modo diſpoſitæ*. 356. *non probant eſſe purum hominem*. 352.
Teſtaradecas *quid*. 26.
Tetrarchiarum *diviſio*. 276.
Turris *gregis quæ*. 197.

V

Valentini *error*. 3.
Veſtales *non emittebant votum Virginiiatis*. 64.
Veſtes *Chriſti erant ſecundum morem gentis*. 365.
Virginitas *Mariæ probatur*. 106
Vita *Chriſti poſt Baptiſmum non ſolitaria nec auſtera*. 363.
Votum *Mariæ ante Legationem Gabrielis, & antequam deſponſaretur*. 60. *fuit abſolutum*. 66. *quomodo cohæreat cum Matrimonio*. 81.
Vox *Patris ſuper Chriſtum baptizatum*. 343.

Z

Zacharias *qui fuit occiſus inter Templum & Altare quis*. 163.
Zacharias *Pater Joannis dubitans de Nuntiatione Angeli punitur*. 58. *quis fuerit*. 157. *fuit Sacerdos*. 158. *quo genere mortis obiit*. 159. *fabellæ circa ejus mortem*. 162.
Zorobabel *duo*. 28.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google